UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 06 07 10 019 6

DR 436 S26 v.1
Şam'dānīzāde, Fındıklılı Süleymān
Mer'ī el-tevārīh

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/mereltevrh01amda

Şam'dānīzāde, Fındıklılı Süleyman, d. 1779
Merī el-tevārīh

مرئ التواريخ

اثر

شمعدانی زاده فندقلیلی سلیمان افندی

معارف نظارتی طرفندن طبع ایتدیرلمشدر

INSTITUTE OF ISLAMIC STUDIES

استانبول
١٣٣٨ — هجری

DR
436
S26
v. 1

LIBRARY
JAN 26 1965
UNIVERSITY OF TORONTO
956186

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد اداى ماوجب علينا

التى سنه مقدم معارف نظارتجه شمعدانى زاده فندقليلى سليمان افندى مرحومك «مرئ التواريخ» نك طبعى تقرر ايتمش وتصحيحاتنه باقمق خصوصى تاريخ عثمانى انجمننه وانجمن طرفندنده بوعبد عاجزه حواله ايدلمش ايدى .

اوتوز فورمه سنك طبعى ختام بولمش ايكن حرب عمومى الجاسيله كاغد فيآتنك فوق الحد يوكسلمسى اوچ جلد اوزرينه نشرى مقرر بولنان اثرمذكورك اشبو برنجى جلدينك ميدان انتشاره وضعى بوكونه قدر تأخير ايتدى .

ايام اخيره ده كاغد تداركى امكانى حاصل اولديغندن نظارت مشار اليهانك همتى وبالخاصه مطبعهٔ عامره مديرى محمود ظريف بك افندينك غيرتى ايله صوك ايكى فورمه نك طبعى مدت قليله ده ختام بولديغندن ميدان انتشاره وضعنه موفقيت حاصل اولدى .

مؤلف مومى اليهك ترجمهٔ حالى[١] وتأليفى حقنده ديكر ايكى جلدك ختام طبعنده بر مقالهٔ انتقاديه ايله اسامئ رجال وبلادى محتوى فهرست علاوه سى مصممدر .

«مرئ التواريخ» ممالك عثمانيه ده كاتب چلبى وممالك غربيه ده حاجى قالفه (خليفه) Haji Kalfa, Hadji Khalfah شهرتيله بنام مصطفى افندى (١٠٦٧-١٠٠٤) مرحومك تقويم التواريخنى توسيعا يازلمش بر اثردر .

كاتب چلبى تقويم التواريخنى عربجه فذلكه [٢] عنوانيله يازديغى تاريخ عمومينك فهرسى مقامنده اوله رق تركى وفارسى ملمع يازمشدر .

---

[١] سليمان افندينك مختصرجه ترجمهٔ حالى سجل عثمانى ده واردر فيوم، بكپازارى، براوشته قاضيلقلرنده بولنمش اولديغى بالمناسبه اثرنده ذكر ايدر . روم ايلى قاضيعسكرى ايكن نفى ايديلن مراد ملا افندينك بيت المال كاتبى اولمغله بحر سفيد اطه لرندن برينه نفى اولنديغنى و« آفرينشدن بوعصره (١١٩١ سنه سنه) قدر تاريخ يازوب بوكره شمع اقبالى سونمكله ترك داعيهٔ حكايت وطى بساط روايت ايلديكى » تاريخ جودتده محررددر دفعهٔ ثانيه طبعى جلد اول ١٦٥،١٦٦

[٢] كاتب چلبينك فذلكه عنوانى تحتنده اوچ اثرى واردر .

برنجيسى ١٠٥١ سنه سنده تأليف ايتمش اولوب بوز اللى دولت ملوكى حقنده در بر نسخه سنى معارف نظارتى اشترا ايده رك كتبخانهٔ عموميه يه وضع ايتديرمشدر .

ايكنجيسى برنجيسنك سنه اوزرينه ترتيب ايدلمشيدر .

اوچنجيسى تركجه اولوب بيك سنه سندن بيك التمش بش سنه سنه قدر دولت عثمانيه تاريخيدر مطبوعدر

سلیمان افندی تقویم التواریخده مندرج وقوعاتدن دیله‌دیکنی شرح عنوانی تحتنده تفصیل ایتمشدر. انجق تدقیقات موشکافانه وتتبعات عمیقه محصولی اولمایان بو اثر خواصدن زیاده عوامك استفاده‌سنی تطمین ایده‌جك صورتده یازلمش اولمغله حالاً و آتیاً مأخذ اتخاذ اولنه‌بیله‌جك برأثر معتبر دکل ایسه‌ده هرحالده فائده‌دن خالی دکلدر. مطالعه‌سی خلقمزك معلومات تاریخیه ایدنمسنه ومطالعهٔ کتب تواریخه استیناس حاصل ایتمسنه مدار عظیمی اولور.

ابراهیم متفرقه طرفندن ١١٤٦ سنه‌سی محرمنده طبع ایتدیرلمش اولوب الیوم نسخه‌سی اندر بولنمقده اولان تقویم التواریخك متشکل اولدیغی ایکی یوز قرق یدی صحیفه‌دن یوز اون التی صحیفه‌سی – شرحلرله برابر – اشبو برنجی جلدده داخل بولنمغله اثر مذکوردن استفاده ایتمك ایسته‌ینلر بوکا مراجعت ایدرلر.

مرئی التواریخك طبعنده التزام اولنان اصوله کلنجه تقویم التواریخك نسخهٔ مطبوعه‌سی اساس اتخاذ اولنه‌رق هرسنه وقایعی عیناً نقل ایدلدکدن صکره شرحلر یازمه نسخه‌دن نقل ایدلمش والده‌کی نسخه‌دن غیری نسخه بولنه‌مادیغندن تطبیق نسخ امکانی کوریله‌مه‌مش اولمغله جابجا تصادف اولنان دوشوك ونقصان عباره‌لر مؤلفك اهمالندن زیاده مستنسخك تسیبندن منبعث اولسه کرکدر.

املا خصوصنده نسخهٔ اصلیه‌نك طرز تحریری علی قدرالامکان محافظه ایدلمش و التباس محذورینی دفعاً ویاخود بعض کلماتك قرائتنی تسهیلاً املالرده جزئی تغییرات تجویز ایدلمشدر.

یا کلش یازلمش اعلامك اصلی بولنه‌رق تصحیح ایدلمشدر.

ایکنجی واوچنجی جلدلرك‌ده عن‌قریب ختام طبعلری معارف ناظرعالیسی روم بك اوغلی فخرالدین بك افندی حضرتلرینك مسلم اولان همتلرندن منتظر بولندیغی تمنیاتیله ختم مقال ایتدم   فی ١٨ تموز ١٣٣٦

تاریخ عثمانی انجمنی اعضاسندن

احمد توحید

مرئ التواريخ

الحمد لله على كل حال . وهو محول الحول والاحوال فى الماضى والاستقبال والحال . والصلاة والسلام على محمد الذى صاحب العز والاقبال وحاله احسن الحال . وآله الذى هو خير الآل .

فيما بعد فن تواريخك عظم شانى تعريف وتوصيفدن مستغنى اولديغى اصدق القائلين تعالى شانه حضرتلرينك قرآن كريمده قصص سالفه‌يى بيان بيوروب مخبر صادق صلى الله تعالى عليه و سلمك ماضيدن خبر ويرمه‌سى كافى و وافيدر . بو فن جليله صرف اوقات و اكثر كتب تواريخه ملاقات ايتدم . سلطان المورخين الحاج خليفه مرحومك مؤلفى اولان تقويم التواريخك اولنده منشأ تواريخى وذيلنده جدوللرى على مايليق اولوب دروني على طريق الفهرس هبوط آدم عليه السلامدن تاريخ هجرت نبويه عليه افضل التحيه‌نك بيك التمش بش سالنه كلنجه واقعاتى اشارت والتمش بشدن يوز قرق التى سنه‌سنه كلنجه امير بخارى شيخيله بصمه‌جى ابراهيم افندى ذيل وطبع ايتمشلر . بو عبد فقير اعنى فيوم قاضيسى فندقليلى سليمان ابن شمعدانى زاده عفى عنهم دخى انلره ذيل اولمق قصديله الى ماشاءالله تذييل ايدر ايكن بو تاريخ تقويمك فائده‌سى تواريخده راسخ اولان ذواته خاص اولمغله تعميم ايچون شرحنه شروع اولنوب محل عبرت وملحوظ منفعت اولان حوادثات تفصيل اجمالى وجهى اوزره تبيين اولندى كه بر واقعه ظهورنده آيا بوكا شبيه ونظير سلفده قاچ ماده حادثه اولمش ونه كونه دفع ويا تحصيلنه علاج اولنمش ديندكده وقت يسيرده مطالعه وختم اولنمق

قابل اولوب واقعهٔ مذکوره‌یه قاچ محلده مثیل موجود ایسه تمثیل اولنه . وصاحب متنه اقتداءً تطویلدن کف لسان قلندی . اکر تفصیل اولنسه مأخذی اولان کتب مفصلات مثللو اواخری مطالعه اولنجه اوائلی فراموش اولور . باخصوص مأخذلر ایکی سنه‌ده مطالعه اولنماز . حال بوکه ینه لازم اولان بو خلاصه‌ده مرقوم اولمغله بو شرح منشرح الصدوره (مرئ التواریخ) تسمیه اولندی‌که تمام وصف حالی وتعریف مألیدر . چونکه هبوط ابوالبشر صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلرندن برو یدی بیك درتیوز یدی سالده واقع ومعلوم ومعتبر اولان حوادثی تسوید اولنوب تبییضی خاطره خطور ایدر ایدی . وقتاکه مکارم اخلاق ایله ولوله آنداز آفاق اولان پادشاه حمیدة الخصال صاحبقران فریدون اجلال حضرتلرینك محمیهٔ اسلامبولده باغچه قپو داخلنده سزاوار شان سلطنت و شایستهٔ مشرب وهمت بنا بیوردقلری دارالضیافه وفی سبیل الله ابنای سبیله مثل سلسبیل سبیلدن مسلسل حکم جهانکیرلری کبی آب زلال اجرا بیوردقلرنده عمارت پر عمارت عامره‌که تعمیر قلوب واعمار بلاد ایله معموریت و معمریته مصدر اولدیغنه بناءً اشبو عمرم حاصلی مرئ التواریخی نام همایونه منسوب قلدیغم شهریار سکندر وقار حضرتلرینك آثار حسنهٔ جمیله‌سیله ختامنی مسك ایتمك قصد ایدوب تبییضنه آغاز ایتدم . لله الحمد والمنه سبع واربع مائة وسبع الاف سنین پایه اولان کتابمك بالای دیباجهٔ منبرنده اسم اعظم شهنشاهی‌یه خطبهٔ شریفه قرائت ایتدم یعنی تاج ابتهاج خلیفة النبی ایله سرسعادتی سرفراز و سرغوج ظل اللهی ایله افسر سماحتی ممتاز امام المسلمین وامیر المؤمنین وعبد رب العالمین وامین خرقهٔ نبی الامین وحافظ لواء رسول الثقلین و ملك ملوك الخافقین سلطان البرین و خاقان البحرین خادم الحرمین المحترمین وحاکم القبلتین المکرمتین و تعظیم لامر الله وشفقت علی خلق الله ایله شاه عصر میمون وامر بالمعرف ونهی عن المنکر ایله شهنشاه ربع مسکون اعظم سلاطین آل عثمان ایده الله و نصره الرحمن السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان عبد الحمید خان ابن السلطان احمد خان

ثالث ابن السلطان محمد خان رابع حضرتلرينك نام همايونلريني ياد وطغراى معلاسيله كتابمك غرانمسين اجتهاد ايتدم . اولەكه ديار روم ايله روم ايللريني دست سلاطين آل عثمان ايله دار اسلام قلان جناب مستعان بو شاه شاهان جهان و خديو دريادل بحر عرفان دورانه تمام هفت كشورى مسخر تيغ ظفر پيكرى ايدوب زمانى زمان امن وامان قلمغله جميع عبادينى خندان ايليه . و صدراعظمى و حامل خاتم وكالت كبراسى اولوب كلزار سلطنتده نسيم امن و امان تنسمنه و بستان جهانده ازهار معدلت تنسمنه مجد اولان اشبو دولت عليەنك يوز اوتوز يدنجى وزير اعظمى محمد پاشا حضرتلرينى محبوب خاص و عام و مخدومنه همدم تمام ايليه . و صدر فتواسى اولوب انواع علومده فريد و وحيد اولوب دمياطى قصيدەسين تخميس ولهجه كبى لغتى تأليف و تأسيس قلان ذات شريفك خير خلفى و اشبو دولت عثمانيەنك سكسان اوچنجى شيخ الاسلامى و شيخ الاسلام ابن شيخ الاسلام ابن شيخ الاسلام شريف السيد محمد افندى ابن اسعد افندى ابن اسماعيل افندى حضرتلرى قبلەكاه علما و ضعفا اولديغى كبى محب اصحاب معارف و دستكير افتادكان و كهف بى‌كسان اولمغله ذكرينى السنهٔ عالمده جميل ايدن جناب كبريا جل وعلا حضرت صاحب شريعتى عليه السلام وحضرت پادشاه اسلامى كندودن راضى و خشنود ايليه امين .

فوائد علم تاريخدن سعادت سرمدينك استحصالى و تتبع اخبار موجب كمالات وباعث فوز ونجاةاولوب فكرى متين‌ايدوب انقباض وانبساط وقتلرنده صاحبنى تلون واضطرابدن وتأثيروانفعالدن‌صيانت‌وشدتلره صبرويروب‌معظمات اموردەهمت عالى ايدر . چونكەوجود دولت وجودانسانى‌يه مشابه اولوب‌پادشاه روح ، وزير عقل ، مفتى فكر ، معده خزينه ، علمادم ، عسكر بلغم ، تجار صفرا رعايا سودا مشابەسنده اولمغله انسانه حفظ صحت خصوصنده طبيب وجراح لازم اولديغى كبى وجود دولته غائله و عارضه صدورنده و محافظهٔ حدود امورنده طبيب مقامنده اولان مؤرخه محتاجدركه اساطين دولت اولان ملوك ايله

مدبران مملکت و ملت اولان وزرا و وکلایی احوال عالمه دانا وآشنا قیلوب تسخیر بلاد وسیاست عباد وپرورش رعیت وتعمیر مملکت وصیانت عسکر وتحصیل بیت المال وحال حرب وقتال وسائر تدبیر مهامده ابرار سالفین وسلف صالحین اسلوبنه ذهاب ونادانلر عملندن اجتناب ایتدورور. بو سببدن دولت قائم ورعیت ومملکت معمور وخزینه فراوان وعسکر قوی ودشمن مقهور اولور.

بویله اولدی ایسه صحیفهٔ عالمده مؤرخ کیمدر؟ اکثر کتب تواریخه مطلع واکثر علومدن بهره مند اولوب سیاست تامه کورمش وعلم خریطه‌یی بیلمش برین وبحرینه سفر ایتمش ذهن پاك وعقل دراك صاحبی وغرض نفسانیه وحرکات مذمومه ومنهیات وطمعدن پرهیزکار وآخرك باخصوص بیت‌المال مسلمینك ضررندن نفسنه فائده تصور ایتمیه. زیرا امانتك مبناسی حضرت قدوس تعالی شانه‌دن خوف وخشیتدر. وخشیتك منشأی جناب جبروته علم ومعرفتدر. بو سببدن خدامك قنغیسی اعلم ایسه خشیت اندن مأمول وقنغیسنده خشیت وار ایسه دیانت اندن مأمول وقنغیسنك دیانتی وار ایسه امانت اندن مأمول وبویله خدامدن پادشاهلر وافندیلر برومند اولورلر. زیرا امر خالقه امین اولمیان مخلوقه امین اوله‌ماز اوصاف مذکوره ایله موصوف اولوب نبض عالمه آشنا وصاحب شعور اولان مؤرخ طبیب حاذق حکمنده‌در. ورأی رویتله وجوده کلن امور زور وقوت ایله کلمز مثلا بر بهادر میدان محاربه‌ده سکز یا طقوز ولو یکرمی اوتوز شخص ایله مقاومته قادر اوله. اما برمرد صاحب‌تدبیر برفکر اصابت‌پذیر ایله اقلیم ضبط‌ایدوب بی‌پایان لشکری پریشان ونیچه کشور آبادانی ویران‌ایدر بوحالت لعب‌شطرنجدن نمایاندر. بر مسلم ایله بر کافر ملاعبهٔ شطرنجیه ایتدکده قنغیسی زیاده تدبیر ایدر ایسه دائما غالب اولور وخصمی غالب اولسه دخی بر منصوبه ایله مغلوب ایدر. تدبیرده نقصان ایدوب مقدر بویله ایمش دیه‌رك سمت جبره کیدن غفلت ایدر. قریب العهدده اوچیوز سنه‌لك صفویه دولتنك عقلاسی پس پایه‌ده

قالمغـله دولتلری منقرض اولدقدن صکره رعیه‌دن نادر علی ظهور و تدبیر و کیاست و سیاست ایله ریاسته کلوب نادر شـاه اولدی و خزائن هندستانه مالك اولوب آلتون پوشیده‌لی جامع بنا ایتدی .

اوچ شیئك قلیلی کثیرعد اولنور: بری آتش بری مرض بری دشمندر. بونلر قلیل ایکن اهمال ایله کثیر اولوب دفعی مشکل اولور. نته‌کیم برغوث اضعف حیوان اولوب جثه‌سندن سری وسرندن خرطومی فرق اولنمیوب خرطوم سم قاتل ونیشتر پولاد اولسه وجود انسانه ضرر ایتمز ایکن برغوثه نسبت اولوطاغلر مثابه‌سنده اولان وجود آدمی‌یی خواب وراحتدن دور ایدر. تابیماره صحت ایرمینجه اکل وشربدن لذت بولمیوب یولجی منزل مقصوده وارمایجه حضور ایتمیوب حمـال حملنی براقمینجه راحت ایتمیوب عاشق وصاله ایرمینجه آرام کورمدیکی کبی دشمنی اولان خصمنه غالب یا صاح اولمینجه مستریح اوله‌ماز .

ممالك عثمانیه ربع مسـکونك الطف واشرف اماکنیدر. باخصوص منبع حکما اولان روم ایلی و مجمع علما اولان اناطولی عقلاسیله اماکن بارده سکانی حیوان ناطق ایله غیر ناطق حکمنده‌در . بوسببدن سلاطین آل عثمان حسن تدبیر وقهر وتدمیر ایله نیجه نیجه ملوکات اولکه و دولتلرینی آلوب ضبط ایدوب ممالك اسلامیه‌یه الحاق ایتمکله نشر دین اسلام ایتمشلر. شکرالله مساعیهم. اوله‌که نسق ساز ممالك ابد وازل عزوجل یوماً فیوماً ممالك اسلامیه‌یه وسعت احسان ایلیه آمین.

تواریخدن استنباط اولنان دول سـائره‌نك تحت تصرفنده اولان مناصب اوجاقلق مثللو اولمغین دفعةً بر آدمی ذیشان ایتمك ممکن دکلدر. اما سلاطین آل عثمانه اولان موهبهٔ کبری وعطیهٔ عظمی ایله برادنایی ادنا اشارتله ذیشـان واعلاخان ومصره سلطان وقدرینی همرتبهٔ کیوان وخلیفهٔ بغداد صـاحب عنوان ایدر . بواجلدن شاننه تاریخ تألیف اولنمق میسر اولان خداوندکاران صاحب تاریخی مشار بالبنان ایتملریله بعضیلر یدیشر وسکزر سنه‌لك حوادثی جمع وبعضیلر یتمشر وسکسانر سالده اولان وقایعی تحریر ایتمکله والاجاه وعالی مرتبه‌یه نائل اولمشلردر. للهالحمد بوعبد ناچیز دستندن قوتلو وقدرتلو ومیمنتلو وعظمتلو پادشاه عالمپناهه

يدی بيك اوچيوز سكسان اوچ سالده استفاده اولنه‌جق حوادثی جمع و ترتيب ونام همايونی ايله مزين قلوب حضورهمايونه صونمق نصيب اولدی . همان ذات اجل و اعلی مايهٔ امن وامان اولان سـايهٔ كريمانهٔ جهانبانی ممدود ومسـتدام ودولت عليه وسلطنت سنيه‌لرين الی يوم القيام برقرار وبردوام ايليه آمين .

متن — حمد وثناوشكر بی‌انتها اول‌مبدأ اول‌جل‌وعلايه‌كه فهرس‌غرائب كائنات وفذلكهٔ عجايب واقعـات اولان اوراق پر اثمار تواريخی‌مرور ادوار وتبدل اوضاع واطوار ايله تقويم اصحاب تنجيم كبی منسوخ‌العمل قلميوب دائما كاركاه دين‌ودولته‌دستورابدی وتدبيرجمهوره ممد سرمدی قلدی . وصلوة وسلام اول نبی‌كريم جناب فخيمنه‌كه نص‌لاريب لايعلم‌الغيب ايله برمقتضای‌مخائل‌واهيه امورآتيه‌يه اطلاع بابنی سد واحوال‌ماضيه‌دن «حدثوا ولاحرج» ترغيب‌مورث الفرجی ايله فن اخباری منصور ومؤيد وحكم مؤبدی اركاننی مشـيد ايلدی . وآل‌واصحاب فخامنه‌كه اخبارمعجز آثارنبويه‌دن ماكان وماسيكون‌دهربوقلمونی روايت‌وحكم نافذ ازليدن واجب الدرايه اولان وقايعی نقل وحكايت ايلديلر . وبعد چون فن‌جليل‌القدر تاريخده فضل وشرف مقرر ومفصلات وقايعی‌ضبط واحاطه غيرمتصوردر بر وفق« مالايدرك كله لايترك كله » استحضار معظم اخبار وضبط اجمال‌حوادث ادوار ايچون بوفهرس‌قويم اسلوب تقويمده طرح وتقسيم اولنوب پيش نهاد جهابذه ونقاد قلندی . مكدرات عصر ومسامحهٔ كتبهٔ حوادث دهره راجع قصورلر دامن‌عفو ايله مستور بيوريله .

تقويم‌مزبور بركتابه ونيجه الواح وذنابه اوزره‌در: كتابه وضع تقويم كيفيتنی تعليم ومنشأ تواريخی تفهيمده‌در .

دانشوران جهانه خفی ونهـان دكلدركه ابتداء خلق زمان ومكان ووقت احداث مواليد واركان وراء پردهٔ ابهامده متواری بر امرمغلق ومجهول مطلق‌در بس اندن خبر منقطع ويقين اوزره تعيين مدت ممتنع اولدقدن‌صكره برمقتضای مذهب‌حق بوبابده صواب محقق بودركه حدوث عالم تصديقی ايله قناعت وطلب

تحقیقه [۱] جسارتدن فراغت اولنه . بعده هبوط آدم علیه السلامدن هجرت نبویه یه کلنجه نه مقدار زمان کچمشدر انده بحث اولنوب اهل تاریخ ونجوم بومدتده دخی عظیم اختلاف ایدوب تعارض روایات وتباین درایات حسبی ایله کریوهٔ خلافه کیتمشلردر. سببی بودرکه ذکر اولنان مدت زمان هبوطدن عنعنهٔ ثقات ونقل جماعات ایله محفوظ ومضبوط اولمیوب بین الامم فترتلرده تواریخ جدیده وضع اولنمغله تواریخ قدیمه زوایای هجرانده نسیا منسیا قالوب مخبر صادقدن برخبر قطعی المفاد رسیدهٔ سمع آحاد اولمغله هبوطدن وفات موسی علیه السلامه کلنجه کچن مدت توراتدن استعلامه منحصر اولوب تورات دخی سامریه وعبرانیه ویونانیه عنوانیله بری برینه مخالف اوچ نسخهٔ متناقضه ایدوکی ثبوت بولدقده بحسب التعارض اختلاف اولنمق کورینور. وبرمنشأ خلاف دخی بودرکه وفات موسی علیه السلامدن ابتداء ظهور بخت نصره کلنجه اوقات کذشته ارباب زیج ورصدك ضبط وقیدی ایله بیلنمك ضروری ایکن انلر دخی مضطرب الاقوال اولوب سفر قضاة بنی اسرائیل تطویل بلاطائل وسوادینی حاصل اولمغله مدت مذکوره مقام خلافده قالوب لاجرم هبوط ایله هجرت میانده کذران ایدن زمان محل نزاع وجدال ومنشأ قیل وقال اولمق لازمکلور. اماچون بوامر مغلق مجهول مطلق مقامنده قالمق لایق کمال ارباب فضل وافضال دکل ایدی . بهر حال نقد اقوال و تعیین عدد سال لازمهٔ همت رجال اولمغله اعلم خاندان اکراد ایوبیه ملك المؤید [۲] مختصر فی اخبار البشر نام تاریخ معتبرنده تطبیق نسخ تورات وتلفیق روایاتده تدقیق انیقدن صکره تحریر مسائل وتنقیح دلائل ایدوب بعد اللتیا واللتی هبوطدن هجرته کلنجه کچن مدت محرره بر مقتضای تورات یونانیه ومؤدای دلائل حرکات سماویه التی بیك ایکیوز اون التی سنه اولمق اوزره وضع جدول وقطع پیوند خلاف و جدل ایلمشدر. ومدت مذکورهده واقع اولان اغرب حالات واشیه ظهورات اوقاتی وهر برینك آخره وزمان هجرته نسبت ایله مابینلرنده

[۱] طاب تحقیقدن مراد ابتداء آفرینش وقتی تحقیقدر والا حدوث تحقیق اهلنه واجباتدندر .

[۲] مؤرخ مشهور ابوالفدادر .

لکن عدد سال وغایتنی بردائره وبرجدولده کوستروب حتی خواجه افندی [۱] دخی لاری ترجمه‌سنده ایراد ایلمشدر صکره کلن کبار مورخین انلری آثارنده درج و نقد تدقیق و تحقیق انك جیب و همیانندن خرج ایده‌کلمکله بو تقویمده دخی اول جدول دستور عمل قلنوب کلام الملوك ملوك الکلام فحواسنجه سائر حوادث بیانی انك اوزرینه بنا وجابجا اکا ماننديجه جدوللر اختراع و ابداع اولنمشدر شروحی ایله محللرنده مشاهده اولنور انشاءالله تعالی.

ذکر اجزاء زمان وبیان بعض ازتواریخ مستعمله . — معلوم اوله‌که کاشفان اسراراعراض واعیان‌اعظم‌حقایق کونیه‌اولان‌ماهیت زمانی برقاچ‌وجهله تعریف ایدوب علماء اشعریه دیدیلرکه زمان بر متجدد معلومدرکه انکله متجدد مبهم تقدیر اولنور . وحکمادن زمان بالذات فلك اعظم یاخود حرکت فلك اعظم یا مقدار حرکت فلك اعظم اولمق تعریفلری شیوع بولوب بهر حال برنیچه انقسامات اعتباریه ایله تقسیم اولنمشدر اولا شمس حرکت ذاتیه‌سی ایله حمل اولندن کیرو حمله کلوب دوره‌سنی تمام ایتمك اعتباری ایله سنه‌یه وسنه دخی وجه مشروح اوزره تمام دورهٔ قمر اعتباری ایله اون ایکی شهره و شهر دورهٔ کاملهٔ فلك اعظم ایله کاه یکرمی طقوز وکاه اوتوز شب وروزه وروز نصف بروج فلك ثامن اعتباریله اون ایکی ساعته و ساعت اکثر کسور حسابیه‌یه موافق اولمق اعتباری ایله التمش دقیقه‌یه و دقیقه دخی کذلك ثانیه‌یه الی‌العاشره دوائر افلاکك بروج ودرجاته انقسامی حسبی‌ایله متجزی‌قلنور [۲]

دورهٔ قمرده عدد ایامك اختلافی مقتضاسنجه اون ایکی‌آی بر دور کامل آفتابه قریب اولوب دورات قمر اعتباری ایله محسوب اولان ساله سنهٔ قمریه دینلورکه اوچیوزاللی‌درت‌کوندر ودورهٔ کاملهٔ آفتابه سنهٔ‌شمسیه اطلاق‌اولنور. عدد ایامی اوچیوز آلتمش بش وربعدر. بوتقدیرجه سنهٔ شمسیه قمریه‌دن اون

[۱] تاج التواریخ مؤلفی سیخ‌الاسلام سعدالدین‌افندی‌در. تاریخ لاری‌یی صوقوللی محمد پاشانك امریله ترجمه ایتمشدر .

[۲] حساب نجومه دائر تدقیقات کسوریه بونده اعتبار اولنمامشدر

برکون ویوم واحدك یکرمی بر جزئندن برجزء کون زیاده اولوب سنهٔ قمریه اعتباری ایله‌وضع اولنان تاریخ مجرتده بونقصان مقتضاسنجه شهور قمریه‌فصلدن فصله انتقال ایدوب موسم حج و صیام کاه بهار وکاه خزانه مصادف اولور بومقدمه تمهید اولندقدن صکره خفی اولمیه‌که چون نوع بشر تمدن و اجتماعه مضطر وضبط اوقات لازمهٔ عبادات و معاملات ایدوکی مقرردر بنی آدم اولا هبوطدن عدد ایام ایله حساب اوقات وتسویهٔ امور معاملات ودیانات ایدوب اعداد کثیره اجتماعندن حسابه خلل کلدکده عدد ایامی ترك و اهمال و عدد شهوری اعمال ایلدیلر . مرور دهور ایله اول دخی مهجور اولوب طوفانه کلنجه کاهی عدد سال استعمال ایدر اولدیلر. بعده ولادت حضرت ابراهیم علیه‌السلامه کلنجه تاریخ طوفان تاریخ عالمه ثانی اولوب صکره ولادت خلیل ودود نار نمرود عنود و بناء بیت عتیق ومبعث یوسف صدیق وبعثت موسی علیه‌السلام و غرق فرعون خسار انجام وملك سلیمان امین ومبعث مسیح تجریدآیین تاریخلری وضع اولنوب عرب موت کعب بن لوی وعام ختان وعام فیلدن، قبط تغلب بخت نصردن، اهل یمن ظهور حبشه‌دن، یونان‌وروم غلبهٔ اسکندردن وفرنك میلاد عیسی‌دن، اهل‌فارس جمشیددن، تاریخ یازوب ملوك فرس متجدد اولدقجه تجدید تواریخ ایدرك یزدجرده کلدیلر دولتلری منقرض اولمغله تاریخ‌فرس یزدجردده قرار ایلدی. بعده‌تاریخ‌هجری وتاریخ جلالی‌وضع اولندی. بونلرك اکثری متروك ومهجور وبعضیسی مستعمل ومشهوراولمغله بو مقامده اجمالاً مذکوردر .

ذکرتاریخ ترکی تاریخ مزبوری حکماء جانب‌شرق یعنی اهل‌چین وختای واقوام مغول وچغتای ابتداء عالمدن اعتبار ایتمکله اقدم تواریخدر . انلر زعم ایدرلرکه عمرعالم اوچیوز التمش ون هربرون اون‌بیك ییل وهراون ایکی سال بردور اوله. وهرسالی بر حیوانه نسبت ایدوب اول‌حیوان اول‌سالك‌طالعیدر. غالبا انده جاری‌اولان امور حیوان مذکورك مقتضای طبعی‌اوزره‌اولوردیرلر. واسماء شهوری ترکی لسان‌ایله بواسلوب‌اوزره‌دز: آرام‌آی، ایکندآی، اوچنج

آی، تورتینج آی، اونونج آیه وارنجه‌بیریکمنچ آی، خفشاباط آی. وشهراولك ابتداسی دائما شمسك قمرله اواسط دلوده قبل‌الزوال اجتماعی وقتندندر . عیدلری دخی اول کوندر . بعده وجه مشروح اوزره حوتده اجتماعی ابتداء شهر ثانی اعتبار اولنور . سائر اوائل شهور اواسط بروجده اجتماع مذکور اوزره اولدقده تاریخ مزبورك شهوری قمریه وسالی شمسیه اولمق لازمکلور. زیرا ابتداء سال دلوده اجتماعه منوطدر. بو تقدیرجه ییلده اون بر کون فضله‌دن کاه ایکی وکاه اوچ سنه‌ده بر شهر زیاده اولور اکا بشون آی دیرلر. اول جهتدن بو تاریخ مهجوردر .

ذکر تاریخ قبطی تاریخ مزبورك ابتداسی ملوك رومدن آخر عبدهٔ اصنام دقلطیانوس نام پادشاهك رومیةالکبرادن کروفر ایله قالقوب اهل مصر واسکندریه‌اوزرینه‌سفر ایتدیکی وقتندندر. اسماء شهوری: توت، بابه، هاتور، کیهك، طوبه، امشیر، برمهات، برموده، بشنس، بؤونه، ابیب، مسری‌در. وابتداءسالی اول توتدرکه دائما شمس سنبله‌نك اون التنجی درجه‌سنه واردیغی وقتدن حساب اولنوب هرآی اوتوزکون طوتلور. وآخری شهر مسریدنصکره سنهٔ‌بسیطه‌ده بش کون وسنهٔ کبیسه‌ده التی کون ایام مسترقه معنـاسنه نسی اعتبار اولنور . تاریخ مذکور غالبا مصر و حجازده مستعمل ومشهوردر .

ذکر تاریخ اسکندری تاریخ مزبوره رومی دخی دیرلر . زیرا روم اسکندرین فیلقوسك تسخیر بلادایچون مقدونیه‌دن خروجی کونی ـ که یوم اثنین ایدی ـ تاریخ وضع ایتدیلر. بعده قیصر تنصرایدوب عامهٔ روم‌نصرانی اولمغله میلاد عیسی‌تاریخی وضع اولندی. وقوم یونان بوتاریخی اول‌زمان اسکندرك شهرزورده وفاتندن طوتدیلر . ایکی مبدأك میانی اون‌بر سنهٔ شمسیه واوچیوز یکرمی بش کون ایدوکی کتب معتبره‌ده مقید و مسطوردر . و تاریخ‌مزبورك اسماءشهوری لسان‌سریانی‌ایله‌بوترتیب اوزره مشهوردر : تشرین‌اول، تشرین‌ثانی، کانون‌اول، کانون‌ثانی، شباط، آذر، نیسان، ایار، حزیران، تموز، اب، ایلول. ومبدأ

تشرین اول ـ که ابتداء سنه‌در ـ شمس میزانك اون سکزنجی درجه‌سنه واصل اولدیغی وقتدن اعتبار اولنور . تشرین ثانی ونیسان و حزیران و ایلول اوتوزر کون شباطدن غیری یدی آی اوتوز بر کون وشباط اوچ سنهٔ بسیطه‌ده یکرمی سکزر کون ودردنجی سنهٔ کبیسه‌ده یکرمی طقوز کون اولور . ویوم زائده کبیسه دنیلور. بوتقدیرجه مجموع ایام سنه اوچیوز التمش‌بش کونه وارور . واسماء شهور رومیه‌بوالفاظدر: فلقنداریس،فلواریس، مارتیس، ابریلس، مایس، ایونایس، ایوکرکس، اغستوس، ایوسمیس،استفروس، ایوپورلوس، ایونیکولی . شهور مذکوره عددایام ومبدأده شهور سابقه کبی‌در. انجق بونك تاریخی میلاد عیسی علیه‌السلام‌در. تاریخ مزبورك اقلیم رابع وخامسده تحقیقاً معرفت فصوله کلی نفعی وامدادی اولمغله مستعمل ومشهوردر .

ذکر تاریخ فارسی ـ تاریخ مزبوره یزدجردی وشهریاری دخی‌دیرلر. بونك ابتداء وضعی سابقا ذکر اولندیغی اوزره جمشیددندر . بعده هر ملك عظیم‌الشان زماننده تجدید اولنه‌رق یزدجرده کلوب مزبورك اول عهدنده وضع ایلدکاری تاریخ ـ که اون‌برنجی‌سال‌هجرت ربیع‌الاولینك یکرمی ایکنجی کونی ایدی ـ بعدالانقراض اول مبدأده قرار ایلدی اسماء شهوری بونلردر : فروردین،آرد بهشت،خرداد، تیر، مرداد، شهریور، مهر،ابان، آذر، دی، بهمن اسفندارمذ. شهور مذکوره اوتوزر کوندر آبان یاخود اسفندارمذ اخرنده بش کون زیاده اولورکه اکا خمسهٔ مسترقه دیرلر . وتاریخ جلالینك دخی شهوری بونلر اولمغله فرق ایچون تاریخ مزبور قدیم یاخود یزدجردی وصفی ایله قید اولنور . ودائما اول فروردین نوروز و خمسهٔ اخیرهٔ ابان مهرجاندر . بینهما یوز التمش بش کون اولور. وتاریخ مزبور کسوردن سالم اوچیوز التمش بش کون اولمغله اهل‌زیج ونجوم بیننده مستعمل ودستورالعملدر .

ذکر تاریخ هجری خفی اولمیه‌که اهل‌حجاز خصوصا قریش‌زمان‌جاهلیتده هرسالی وقایعدن براغرب حال ایله تسمیه ایدوب شهرتی زیاده اولان وقعه‌یی ابتداء تاریخ طوتارلر ایدی . برزمان ولیدبن مغیره وفاتیله وطقوز سنه هشام‌بن

مغیره وفاتیله وبرزمان بناء کعبه‌دن وابرهه وقعه‌سنده عام فیلدن تواریخ متعدده وضع واستعمال ایتدیلر. اشهر حرم ـ که رجب وذی القعده وذی الحجه ومحرمدر ـ تعظیماً بوایلرده قتال حلال اولمامق حضرت ابراهیم علیه السلام زماننده بین العرب سنت متوارثه ایدی ـ که حالا منسوخدر ـ اوچ آی علی التوالی قتالدن تقاعدانلره ثقیل کلوب شهور قمریه‌نك فصوله انتقالی موسم حجده کاه امر تجارتك کساد واختلالنه سبب اولور دیو محذور سابقی دفع وحجی دائما موسم اعتدال هواده ایقاع ایچون اون طقوز سنهٔ قمریه‌یی ثانیه وخامسه وسابعه وعاشره وثالث عشر وسادس عشر وثامن عشرده برر آی زیاده ایتمکله سنهٔ شمسیه قیلوب اشهر ثلاثهٔ متوالیه‌نك برنده قتال و برینه کبیسه طریقیله پیدا ایتدکلری شهری تحریم ایله کسب وبال وهر بار موسم حج اثناء اعتدال هواده بر قرار اولمغله تجارت وتحصیل مال ایدر اولدیلر. چون اول کبس زائدك وضعی بو مقوله تلبیسه عائد ایدی برفحوای (انما النسیء زیادة فی الکفر) سائر ظل زائل کبی محدثات جاهلیه ایله اولدخی مضمحل و باطل اولدی. واول زمان قبائل عرب محرمه مؤتمه، صفره ناجر، ربیع الاوله خوان، ربیع الاخره وبصان، جماذی الاولی‌یه حنین، جمادی الاخری‌یه رنی، رجبه اصم، شعبانه عادل، رمضانه ناطق، شواله وعل، ذی القعده‌یه درنه، ذی الحجه‌یه برك تسمیه ایدوب ایام اسبوعدن یوم احده اول، اثنینه اهون، ثلثایه جبار، اربعایه دبار، خمیسه مونس، جمعه‌یه عروبه، سبته شیار، دیرلر ایدی. بعده مبادیٔ عصر فخر انبیا علیه افضل التحایاده کاه ولادت کاه بعثت تاریخلری فی الجمله شایع اولدی. بعدالهجره اول حضرت شفیع امت (ع.م) استعمال تاریخ هجرته اجازت بلکه امر و اشارت بیوردقلری علی ضعف روایتدر. نتکم ابن عساکر تاریخنده علی مرتضی رضی الله عنه نصارای نجرانه عهدنامه یازارکن فخر عالم صلی الله علیه وسلم هجرتك بشنجی سنه‌سی ایله مورخ قلمق امر ایتدکلرینی محمد بن شهاب زهری وابو طاهر زیاددن نقل وحکایت ایدوب وضع تاریخه انسب وبوبابده قول اصوب بودر. لکن مشهور ومحفوظ دکلدر. قول اشهر واضع تاریخ هجرت حضرت عمر اولمقدر دیمش. بهرتقدیر

بوسیاق دلالت ایدرکه مبادئ وضع حال حیات سرورکائناتده وابتداء استعمال
زمان خلافت فاروق اعظمده اوله. نتکم روایت اولنمشدر: برکون اول ثانی عشرده
یعنی حضرت عمر رضی الله عنه شهر شعبان ایله مورخ برصك ثابت المضمون
عرض اولندقده قنغی شعباندر دیو استشکال و نیچون تاریخ هجرت استعمال
اولنمز دیو کتاب وعمالی کوشمال بیوردیلر . اما روایت مشهوره بودرکه امام
بخاری و حاکم نیسابوری میمون ابن مهراندن و ابن عساکر شعبی‌دن نقل
ایدرلرکه زمان خلیفهٔ ثانیده بصره والیسی ابو موسی الاشعری رضی الله عنه
عتبهٔ علیای فاروق محترمه مکتوب کوندروب عرض مرام ایلدی‌که جناب
عدالت مآبلری قبلندن یالکز شهور ایله مورخ احکام واجب الاتباع وارد
اولوب عددسال ایله مورخ اولمدیغندن کاه معمول بهده اشتباه واقع اولور. حالا
شهر شعبان ایله مورخ برصك ممنوع الحك کلوب قنغی شعبان ایدوکی بیلنمه‌مکله
مبهم قالمشدر . چون مفهوم مکتوب اشعری معلوم حضرت عمر اولدی سال
هجرتدن اون التنجی سنه ربیع الاولی نصفنده وضع تاریخ ایچون وجوه اصحاب
کرامی جمع ایدوب ابو موسی مکتوبنی انلره انها و بو بابده مشاوره اولنمق
استدعا بیوردقده حضار مجلس برمقتضای حال ادارهٔ کؤس قیل وقال ایلدیلر.
بعض روایتده سابقا اهواز حاکمی ایکن بلاد فارس فتوحاتنده اسیر اولوب
اسلامه کلن هرمزان دیدی‌که بین العجم بر حساب وقت مشهوردرکه اکا ماه
وروز دیرلر حساب مذکور انلرك سبب نظم اموری ایدی . اکر حالا اول
قاعده اجرا اولنسه بو بابده کفایت ایدر ایدی. پس لفظ ماه وروزی تعریب
ایدوب مورخ و مصدرنده تاریخ دیدیلر. بعده مبدأ تاریخده مناظره اولنوب
کیمی ولادت وکیمی وفات وبعثت حضرتدن ابتدا اولنمق کرك دیدکده فاروق
اعظم زمانی ولادت وبعثت مختلف فیه‌در. وتکرر ذکر انتقال حضرتده حزن
و ملال امت هجتنی واردر . پس لایق بودرکه زمان هجرت تاریخ اسلامه مبدأ
اوله. وقت مذکور اتفاقی اولدیغندن غیری ابتداء شیوع شوکت اسلامدر. دیدکده
اصحاب کرام تصدیق و امضا ایدوب نعم الکلام دیدیلر . بعده ابتداء شهورده

مباحثه اولنوب اولنوب رجب، شعبان، شوال، رمضان ایلری سیر وتقسیمدن صکره حضرت عثمان بن عفان رضی‌الله عنه اول شهور محرم اولمق انسبدر. زیرا حجاج بو آیده مکه‌دن خروج ایدرلر. واشهر حرم بر سنه‌ده جمع اولمش اولور. بیورقده فی‌الواقع اول حضرتك مکه‌دن‌مدینه‌یه سعادتله نقل‌وحرکتلری بعض ایام محرمده اولوب اثناء نزول وتر حالده ایکی آی سکز کون کچوب طیبهٔطیبه‌یه وصول‌ودارهجرته دخول‌بیوردقلری ربیع‌الاولك یکرمی‌ایکیسنده اولمغله شهر مزبور ابتداء شهور تاریخ هجرت تعیین اولنمق اولی کوریلوب من بعد حجج و صکوکده تاریخ مزبور کتابت اولنمغه فرمان قضا جریان عمری صادر اولدی. الی الآن ضابطهٔعصر واوان اولوب سنه‌ی‌قمریه واسماءشهوری معلوم ومشهور اولدیغنه بناءً مستغنی عن‌البیاندر .

ذکر تاریخ جلالی تاریخ مذکورده ملکی دخی دیرلر زیرا ابتداسی سلجوقیاندن سلطان جلال‌الدین ملك شاه ابن الب آرسلان زماننده‌درسبب وضعی بودرکه‌اول‌عصرك‌فائقلرندن‌عمرخیام‌وعبدالرحمن‌خازن‌امثالی‌سکز کیمسه‌جمع‌اولوب عدم‌کبیسه‌ده رسم فرس ترك واهمال‌وروم کبیسه‌سی استعمال‌اولنسه‌محصول‌عمال وبیت‌المالـه کلی نفع ایدی دیو عرض ایلدکلرنده سلطان مزبور وضع تاریخه دستور ویروب انلر دخی درتیوز التمش یدی رمضانك سکزنجی کونی یوم اربعاده وضع وسنهٔ شمسیه اوزره کبس بنا ایتدیلر [١] بروجهله‌که هر بار شمسك اول حمله کذاری فروردینك اول کونی نصف نهارده اوله . واول کونه نوروز سلطانی دیدیلر. وهردرت ویا بش‌سنه‌ده برکیسه‌ایچون‌خمسهٔ‌مسترقه آخرنه برکون زیاده قلوب سابقا مذکور اولان شهور فرس استعمالنی اختیار

---

[١] تعیین تاریخ وضع جنابی‌ده وجه مشروح اوزره‌در . لکن الغ بك زیج اولنده دیمشدر: بوتاریخك مبدئی بعضلرقتنده درتیوز یتمش‌بر رمضانك اونی‌وعندالبعض (درتیوز) التمش سکز شعبانك بشیدر . بینهماده‌تفاوت بیك بشیوز طقسان یدی‌کون اولور . وبواختلافك سببی معلوم دکلدر .

ایتدیلر بو مقامده ذکر تواریخ انجامه ایردی [۱] بویله اولدیسه هبوطدن

[۱] مطبوع تقویم التواریخ نڭ ذکر تواریخ انجامه‌دن صکره عبارات آتیه واردر:
ایروب من بعد تواریخ مزبوره‌نڭ بری برینه نسبت مابینلرنده کچن مدتی تعیین ایچون برجدول وضع اولنوب ایکی تاریخڭ ملتقاسنده مسطور اولان عدد کچن وقته اشارت قلندی .
جدول بودر :

	تاریخ طوفان	تاریخ رومی	تاریخ قبطی	تاریخ هجری	تاریخ فرس قدیم	تاریخ جلالی
تاریخ هبوط	۲۲۴۲	۵۲۸۱	۵۸۷۷	۶۲۱۶	۶۲۴۸	۶۶۹۵
تاریخ طوفان		۳۰۳۹	۳۶۳۵	۳۹۷۴	۴۰۰۶	۴۴۵۲
تاریخ رومی			۵۹۶	۹۳۵	۹۶۷	۱۴۱۴
تاریخ قبطی				۳۳۹	۳۷۱	۸۱۸
تاریخ هجری					۳۲	۴۶۷
تاریخ فرس قدیم						۴۴۷
تاریخ جلالی						

جدول [۱] مزبورده مثلا تاریخ هجرت ایله تاریخ رومی مابینی استعلام اولنسه ایکیسنڭ ملتقاسنده اولان عدده نظر اولنه . ورتبهٔ سطرده اولان تقدم حسبی ایله تقدم زمانه حکم اولنور . اولا سطر بالاده تاریخ هجرت خانه‌سنی بولوب آشاغی خانه‌لرینه نظر ایلدڭ تاریخ رومی حذاسنه کلن خانه‌ده طقوزیوز اوتوز بش عدد کوردڭ وورومی ، هجریدن سطرده مقدم اولمغله تاریخ رومی هجرتدن طقوز یوز اوتوز بش سنه مقدمدر دیوحکم ایلدڭ . وقس علیه الباقی .
کتابه بومقامده تمام اولدی . من بعد الواح وقایع وضعنه شروع اولندی

[۱] بوجدولده مسطور اولان ارقام اختیار مؤرخینه کوره اولمغله تقویم شروحی تبیینه نوعاً مغایردر .

طوفان مابینی ۲۲٤۲ سنه وطوفاندن هجرته ۳۹۷٤ وتاریخ رومی ابتداسندن هجرته کلنجه ۹۳٥ سنه وابتداء تاریخ قبطیدن هجرته کلنجه ۳۳۹ اولوب هبوطدن هجرته کلنجه ٦۲۱٦ سال اولور .

لوحهٔ وقایع الوف سالفه ازتاریخ عالم

بولوحه‌ده ابتداء عالمدن زمان هجرته منتهی اولنجه التی بیك ایکییوز اون التی سنه وقایعنی بیان ایچون برقاچ صحیفه ونیجه جدول واردر . وقتلرتعیيننك اکثرنده اختلاف اولنمشدر . علی کل‌حال تقریبدن خالی دکلدر . [۱]

صحیفهٔ وقایع ازابتداء عالم تابطوفان نوح علیه‌السلام

مبلغ‌سال : سنهٔ اولی ابتداء عالم وهبوط‌آدم علیه‌السلام.

هبوط حضرت آدمدن یوز سنه مرورنده اجتماع ادم وحوا در عرفه‌وبناء کعبه .[۲] واخذ میثاق در وادی‌النعمان بقول‌ابن عباس رضی‌الله عنهما .

شرح — کلیات ابوالبقاده‌حضرت آدم‌علیه‌السلام‌جمعه‌کونی خلق‌اولندی. ومختار اولان پیغمبران علیهم‌السلام یوزیکرمی درت بیك‌در . وتبلیغ احکام ایدن رسل اوچیوز اون اوچدر . وبورسلدن مشهور ومعلوم اولان یتمش اوچدر . ونبیدن مشهور اولان بشیوز قرق بشدر. واولوالعزم حضرت نوح، ابراهیم ، موسی ، عیسی ومحمد صلوات‌الله علی نبینا وعلیهم و اسماعیل ، یعقوب ، یوسف ، ایوب وداود علیهم‌السلام حضراتی دخی اولوالعزمدن اولمق مختاردر . ونبوتنده اختلاف اولنان رجالدن‌یکرمی‌بش ذات شریفدرکه نیف ، وغزون ، لقمان ، ذوالقرنین ، خضر ، ذوالکفل ، سام ، لوط ، طالوت ، عزیر ، تبع ، کالب خالد بن سنان و حنظلة بن صفوان واون براسباط. ونسواندن التی ذوات شریفه‌در : حوا ، مریم، ام موسی، ساره

[۱] بوقسم‌مطبوع تقویم‌التوارخدن نقل‌اولندی. شمعدانی‌زاده‌نسخه‌سنده یازلمامشدر .
[۲] مطبوع تقویم‌التوارخده (علی قول) واردر .

هاجر، آسیه. وملائکه‌دن رسـول درتدر : جبرائیل ، میکائیل ، اسرافیل ، عزرائیل علیهم‌السلامدن ماعدا اسماعیل کبی انبیالری واردر. انساندن اشرف وصاحب سیاست اولان پادشاهه ملك دنیادیکی کبی ملائکه‌نك سلطانلرینه‌ملك تسمیه اولنور. وملائکه ایچون قرآن کریمدن سورهٔ فاتحه‌دن غیری اعطااولنمادی. ابوالبشر خلیفةالله تعالی فی‌العالم آدم علیه‌السلامی باری تعالی خلق مرادبیوروب جبریل علیه‌السلامی ارضه کوندروب وجود آدم ایچون برقبضه خاك آله‌جق اولدقده نار جحیمه طاقت کلمز دیو ارض عفو رجا ایتدکده مرحمةً عودت بیوردقده حضرت میکائیل ارسال اولندی. اول‌دخی مرحمت ایدوب عودت بیوردقده حضرت اسرافیل ارسال اولندی. کذلك عودت بیوردقده عزرائیل علیه‌السلام ارسال اولنوب ارضه واصل اولدقده فرمان بارینك خلافنه مرحمت اولنماز . دیو بچه صالوب قرق ذراع قعرزمیندن تراب آلوب مکه ایله طائف بینه وضع ایتدکده قرق بیك ییلدن عبارت اولان قرق کونده دست قدرتله چاموریی احسن تقویم اوزره اعضاسنی حق‌تعالی تسویه بیوردقدن‌صکره قرق ییل‌دخی بوقالب ایاق اوزره طوروب روح نفخ اولندقده آقسروب ابتدا کلام‌الحمدلله دیدکده یرحمك ربك یاآدم دیو خطاب باری وارد اولوب ابامحمد بعدابوالبشر تسمیه اولنوب جمیع اسماوعلوم کندویه‌تعلیم اولنوب سجده‌کاه‌ملائکه اولدقده قبل خلق‌الآدم دنیاده جان قومی تعیش ایدرایکن فساد وعصیانه مبادرت ایتدکلرندن غضب باری ظهور ایدوب قهر ایچون اوزرلرینه ملائکه حواله اولنمغله ملائك یریوزینه اینوب جنك ایتمکله جمله جان قومنی قهر وهلاك ایتدکلرنده قوم‌جانك‌صبیانی اسیرایدوب سمواته کوتورمشلرایدی. ابلیس صبیان مرقومدن بری اولوب تربیه ایلدکلرنده ابلیسك استعدادی اولمغله علم وتقوی صاحبی‌اولدی . حتی ملائکه‌یه استاد اولوب عباداته‌مشغول ایکن بو (اسجدوا) امری وارد اولدقده جمله ملائکه وملك سجده ایتدیلر. الاابلیس النار لاالعار دیو ابا ایدیجك اعلای علییندن اسفل‌السافلینه سورلدکدن‌صکره آدم‌علیه‌السلام اویقوده ایکن صـول پهلو کمیکندن حوا انامزی وجوده کتوروب آدم ایله

حوا جنته نقل اولنوب جنته هرشی کندولره مباح . انجق شجرهٔ معلومه‌دن نهی اولندی‌که بغدای یاخود انجیر یاخود اوزوم شجره‌سی اوله . بو حال ایله جمیع ارزولری مهیا وذوق وسرورلری مکمل ایکن نصف‌نهاره‌دك جنته مکث ایتدیلر ـ که‌بشیوز ییلدن عبارتدر ـ یلان قرنده ابلیس جنته دخول و آدمك یانه‌وصول بولوب بونده مخلدقالمغه‌سبب شجره‌دن اکلدر. دیوابلیس قسم ایتدکده آدم علیه‌السلام اسم‌الله ایله کذب جمع اولمازاعتقادایتدکده حضرت حوادخی تحریك وابراموا کل ایتمه‌سیله اکل ایلیوب هنوز معده‌لرینه وارمدین تاج وقبای جهان جنان خزان کبی اوزرلرندن دوکلدکده حجابلرندن ستر عورت ایچون جمله اشجاردن ورق طلب ایلدکلرنده جمله‌سی ابا ایتدی. انجق انجیر بر قاچ یپراق ویردی. بونلرك بو حاللرینه جمله اشـیا بکا ایتدی . انجق آلتون ایله فضه خالقه عصیان ایدنلر ایچون بکا ایتمه‌یز دیدکلرنده جانب‌حقدن بنی آدمی سزه خدمتکار ایتدم وسزی عزیز ایتدم خطابی ورود ایتدی. بو غضب باریدن آدم ایله حوایه هلاك متعین اولمشیدی . لکن بونلر (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفرلنا لنکونن من‌الظالمین) دعاسنی تکرار ایتملریله (اهبطوا) امری وارد اولوب آدم‌سرندیبه حوا جده‌یه یلان اصفهانه طاوس حبشه نزول ایلدیلر. چونکه حضرت آدم خلق اولناندن برو ظلمت لیل کوردکلری یوغیکن بوکون اخشـام اولیجق آلام دخی زیاده اولمشیکن صباح اولدقده ازالهٔ غم وازالهٔ ظلمت لیل ایچون ایکی‌رکعت صباح وقتی نمـاز قیلدی‌که بو امته فرض اولدی . یوز سنه حضرت‌آدم جانب آسمانه باقیوب بکا ایتدی. و«سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك‌اسمك‌وتعالی جدك‌وجل ثناؤك ولااله‌غیرك» تسبیحنی تکرار ایدرایدی. معفواولدی. آدم علیه‌السلامك قامتی سحابده ایکن التمش ذراعه تنزیل اولندی . وهبوطدن یوز سنه تمامنده جبل عرفاتده یوم عرفه‌ده آدم حوا ایله ملاقات ایتدی‌که بیت اللهك بنـاسنی تکمیل ایتمشیدی . وسـنهٔ مزبوره‌ده عرفاتده وادی النعمانده علی قول عهد ومیثاق‌اولندی. یعنی (واذ اخذربك من‌بنی‌آدم من‌ظهورهم ذریتهم واشهدهم علی انفسهم الست بربکم قالوا بلی شهدنا) تفسیری اوزره باری تعالی قدرتی

اظهار بیوروب آدم علیه السلامك ذریاتنی ظهر مبارکلرندن چیقاروب صاغ وصول اللرینه نقل بیوردیکه صاغده اولانلر نورانی صولده اولانلر ظلمانی. حکمتنی سؤال ایتدکده قوللوغمه لایق اولانلر نورانی، اولمیانلر ظلمانی بیوروب (الست بربکم) یعنی بن سزك ربکز دکلمیم بیوردقده اصحاب یمین (بلی) یعنی استفهامه جوابده بلی ربمزسین دیدیلر. واشقیای اصحاب شمال انکار ایتدیلر. بو عهد ومیثاق حجت اولنوب حجرالاسود درونده حفظ اولندی.

بعده ایکیسی هنده کیتدیلر سنهٔ مرقومهده بر بطنده حوادن قابل ایله اقلیما وبطن ثانیده هابل ایله لبودا تولدایتدی. تا یکرمی بطنه وارنجه بری ذکر و بری انثی ایکیشر تولد ایدوب یکرمی برنجی بطنده یالکز حضرت شیث تولد ایلدی. وقت مزبورك شریعتی اوزره بطن اولدن ذکر بطن ثانیدن انثایی وبطن ثانیدن ذکر بطن اولدن انثایی تزوج ایتمك اولمغله اقلیما هابله لبودا قابله نامزد اولندقده اقلیما غایتده حسنا اولمغله قابل اقلیمایه طمع و هابله حسد ایدوب هابلی هندده نورد طاغنده قتل ایتدیکی خبری حضرت آدمه واصل اولدقده قابلی رد ایلدی. وقابل خلاف شرع اقلیمایی آلوب یمنه کیتدی. وعدن ملکنده قرار ایدوب آیین مجوسی ایجاد ایتدی بوالمدن ایچون دخی قرق سنه حضرت آدم بکاایتدی. بوقتل هابل هبوطدن ایکیوز اوتوزسنه مرورنده واقع اولمشدر. وینه هبوطدن بشیوزسنه مرورنده آدم علیه السلامه رسالت کلوب اون صحیفه نازل اولدی ا.هـ

وفات آدم علیه السلام در روز جمعه سابع نیسان عمرلری بیك سنهدر.

شرح — حضرت آدم صلوات الله علی نبینا وعلیهك عمر شریفی بیك سنهیی تکمیل ایلدکده اولادی قرق بیك اولمشیدی. ام القراده جبل ابی قبیسده مفارقت ایلدیکی جنت اعلایه رحلت بیوردقده مکان مذکوره جسد پاکی دفن اولندقده لحیهٔ سعادتدن فقط دوداق آلتنده اولان برقاچ شعر وارایدی. دنیاده صقالسز اولدیغی اجلدن اولادی اوتوز اوچر یاشنده مثللو یشیل بیقلر ایله جنتهداخل اولدقلرنده کندولری صقاللو اولمق روایتی واردر. بر سنه مرورنده دخی حوا علیها السلام بیك بریاشنده محنت آباد دارفنایه وداع ایدوب دار بقایه انتقال بیوردقده قرب آدم علیه السلامه دفن اولندی. ا.هـ

سنه ١١٢٢ ولادت خنوخ یعنی ادریس بن بردبن مهلائل بن قینان بن انوش بن شیث علیه‌السلام .

سنه ١١٤٢ وفات شیث علیه‌السلام در روز شنبه از ماه آب . عمرلری طقوز یوز اون ایکی سنه اولور .

شرح — شیث معناسی هبة‌اللهدر. هبوطدن یوز اوتوز سنه مرورنده تولد ایتدکده نور محمدی آدم علیه السلامك جبهه‌سندن حامل اولان حوایه، تولد بیوردقده حضرت شیثه نقل ایتمشیدی. وبو حضرت شیثه اللی عدد صحف نازل اولمغله رسول اولمشدر. نازل اولان علوم ریاضیه وحکمیه واکسیر بیاننده اولمغله ینه حضرت آدمك شریعتیله عمل ایدوب شامی بنا وشامده ساکن اولور ایدی ابتدا شهر بنا ایتمك وصقال صالمق وقلج ایله غزا ایتمك بو حضرتکدر. روی ارضده ابتدا بنا اولنان شهر شامدر. طقوز یوز اون ایکی سنه عمرلری تمام اولدقده باباسی حضرت آدم علیه‌السلامك قبری جوارینه دفن اولمشدر . ا.هـ

سنه ١٣٤٠ وفات انوش بن شیث وبناء هرمان مصر در زمان سوريد ازملوك مصر برای حفظ علوم ازطوفان بافرمان ادریس علیه‌السلام .

سنه ١٤٦٧ رفع ادریس علیه السلام بسوی آسمان [١]

شرح — ادریس علیه‌السلامك بشنجی جدی شیثدر. مصرده تولد ایدوب علم نجوم کندویه وهبی اعطا اولنوب اوتوز صحیفه نازل اولوب توحید وعدل وزکوة وصدقات بیان اولنمغله رسول اولمشدر. وقابلی قتل ایچون غزا وجهاد ایدوب اوق ویای وقلج آلتلرینی ایجاد ایدوب قتل ایلدی . و درزیلك صنعتنی ایجاد ایدوب لباس دیکمکله تعیش ایدر ایدی . ومصری بنا ایتدی وطوفان اوله‌جغی کندویه بیلدیرلمکله مصر ملکنه اهرام تپه‌لرینی بنا ایتدروب علوم ضایع اولماسون ایچون علومی لوحه‌لره تحریر ایدوب اهرامده حفظ ایلدی. صیام وقیام ایله مداوم ایدی پیغمبراولدقدن یوز اللی ییل صکره وعمری

[١] مطبوع تقویم التواریخده فضله‌اوله‌رق شوعباره واردر: (عمرلری اول‌زمان اوچیوز آلتمش بش سال اولمق مرویدر لکن برمقتضای تاریخ مولد ایکی یوزقرق بش اولور.)

اوچیوز التمش بش ساله وارمشیدی .(ورفعناه مکاناً علیاً) آیت کریمه‌سی منطوقنجه دردنجی فلکه صعود ایدوب ابدی حیاته نائل اولدی. هاروت وماروت قصه‌سی زمان ادریسده‌در. صحتی ضعیف اولمغله تفصیلی ترك اولندی . حضرت ادریس ایچون بعضیلر التنجی سماده‌در. وبعضیلر برساعت تسلیم روح ایتدکدن صکره حیات ویریلوب جنته داخل اولدقدنصکره چیقمادی دیرلر. لکن بوقول غیر صحیح اولمق کرك. زیرا جنتك بابنك حلقه‌سنی ابتدا اخذ ایدن محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتلری اولدیغی مجمع علیهدر. وادریس علیه السلام یر یوزنده اون بش سنه لیل ونهار طعام اکل ایتمه‌مکله لاجرم مکان سفلیدن جانب علوی‌یه کیتمشدر .

سنه ١٦٤٢ ولادت نوح بن لمك بن متوشاخ بن خنوخ علیه السلام .

سنه ٢١٤٢ ولادت سام بن نوح علیه السلام .

سنه ٢٢٤٢ هلاك قوم نوح بطوفان باران ووفات متوشاخ در اثناء طوفان. طقوز یوز اللی بش سنه معمر اولمشدر .

سنهٔ طوفان نصاری قتنده بیك ایکیوز قرق ایکنجی سنه وتورات سامریه‌ده بیك اوچیوز یدنجی سنه‌ده وتورات عبرانیه‌ده بیك بش یوز التمش بشنجی سنه‌ده ویهود قتنده راجح اولان بیك التیوز التنجی سنه‌ده واقع اولمشدر . دیه اختلاف واردر . [١] لکن جمله‌نك فسادی مقرر ومجسطی‌دن استخراج اولنان ایکی بیك ایکیوز قرق ساله تورات یونانیه تعیینی مطابق وجمله‌دن اصوبدر. [٢]

مجوس ایله اهل ختای طوفان بعض بقاعه مخصوص‌در ماعدا انام طوفان روی زمینه عام اولمغه قائللردر .

شرح — حضرت نوحك اسم شریفی یشکردر. نوح لسان سریانیدر. کثرت

---

[١] مطبوع تقویم التواریخ‌ده (واقع اولمشدر دیه اختلاف واردر) عباره‌سی یوقدر.

[٢] مطبوع تقویم التواریخ‌ده: (اصوب واظهردر مجوس واهل ختای‌دن غیری فرق انام طوفان روی زمینه عام اولمغه قائللردر . بو ایکی طائفه بعض بقاعه مخصوص ایدی کیومرثدن مراد آدم وهوشنك نوحدن مقدمدر دیرلر اما علی الاصح کیومرث نوح اولادندندر) عباره‌سی واردر.

نوحه‌دن نوح تسمیه اولندی. اوزرینه اللی کره حضرت جبرائیل نازل اولوب شریعت
آدمی‌یی نسخ ایدوب کندو شریعتیله تبلیغ احکام‌الله ایتمش اولوالعزم پیغمبردر.
صلوات الله علی نبینا وعلیه. وقت بعثتنده اولاد قابل شر وشرور وشرك ایله
دنیایی قاپلامشیدی. طقوز یوز اللی سنه دعوت ایتدی. فقط سکسان کشی اسلامه
کلدی. ماعداسی یعوق ویغوث ونسر نام صنملره طپارلر ایدی. ودعوتنه اجابت
ایتمدکلرندن ماعدا لسانلریله واللریله حضرت نوحه اذا وجفا ایدرلر ایدی.
وقت اولور ممات مرتبه‌لری وجود شریفلرینه رخنه ایدرلر ایدی. ینه یارب
قومی اصلاح ایله دیوب بد دعا ایتمزلر ایدی. وشول رتبه صبر بیوردیلر که بر
کره آه دخی ایتمدیلر. وقتا که طقوزیوز اللی سال دعوت تأثیر ایتمیوب کفرده
اصرار ایتملریله ایمانه کلملرندن مأیوس اولوب قلب حزین ایله (رب لاتذر
علی الارض من الکافرین دیاراً) دعاسنی ایتدکده قبول اولوب سفینه بناسنی
حضرت جبریل تعلیم بیورمغله اوچیوز ذراع طول واللی ذراع عرض واوتوز
ذراع عمق اوچ انبارلی بر سفینه بنا ایتدیکنی کفار کوروب سفاهتله کولرلر
ایدی. وقتا که (وفار التنور) حکمتی ظاهر اولوب قرق کون (ففتحنا علیهم ابواب
السماء بماء منهمر وفجرنا الارض عیونا فالتقی الماء علی امر قدقدر) آیت کریمه‌سی
موجبنجه کوفه شهری یرندن صو چیقوب دنیایی احاطه وسمادن علی التوالی
یغمور و طوفان نازل اولمغله یوکسك طاغلردن دخی قرق ذراع صو یوقارو
قالقار ایکن (قلنا احمل فیها من کل زوجین اثنین) امری وارد اولمغله هر نوع
حیواندن برچفت سفینه‌نك طبقهٔ علیاسیله اسفلنه وضع ایتدکده آب ایله آتش
مخلوط اولمادیغی کبی اجناس مختلفه واضدادك جمعی ممکن دکل ایکن معجزهٔ
پیغمبری قورت ایله قیون قرداش کبی جمع وطبقهٔ وسطاده امتیله حضرت نوح
ساکن اولوب التی آی روی آبده (فی موج کالجبال) سرینی سیران ویوم عاشوراده
موصلده جبل جودیده صولر نقصان بولمغله سفینه قرار ایتدی که یر یوزنده
حضرت نوح ایله سکسان نفر امتندن غیری کرك انسان کرك حیواندن دیار
بر فرد صاغ قالمیوب جمله‌سی عذاب آب غضبله غریق اولوب عذاب آتش

حجیمه شتاب ایلدکلرنده سفینه‌ده اولان حیوان وانسان چیقوب سفینه‌ده بقیه قالان ذخیره‌یی برقزغانه وضع وطبخ ایدوب عاشورا آشی ایتدیلر. وسورمه چکندیلر ومحل مرقومه برقریه بنا ایتدیلر. صکره برطاعوندن سلامت بولان مسلمین دخی وفات ایتمکله ذریت انسان نابود اولدی. طوفندن صکره آلتمش ییل عمرنده حضرت نوح ذریت پیدا ایتدی بوسببدن آدم ثانی اطلاقی صحیح اولدی. طوفانده جمله کفار هلاك اولدقده عوج بن عنق تلف اولمدی روایتی واردر. وحکمتی قامتی دراز یعنی آب طوفان هنوز دیز قپاغنه چیقمشیدی قامتلو وقوتلو اولمغله سفینهٔ مرقومه‌نك طاغلردن کراسته‌سنی نقله اعانت ایتدیکیدر. عنق حضرت آدمك قیزیدر وعوج عنقك اوغلیدر. قامتی کبی عمری دخی دراز اولوب اوچ بیك التیوز سال عمر سوروب تا حضرت موسی علیه‌السلام بعثتنده عصاسیله موسی علیه‌السلام کافر مزبوری هلاك ایتمشدر.

کیومرثدن مراد آدم وهوشنك نوحدن مقدم دیرلر اما صحیح اولان اولاد نوحدن اولمقدر. لکن حضرت ادریس علیه‌السلام وقتنده اولمق کورینور. اما صاحب متن طوفاندن صکره کوسترمکله شرحی تأخیر قلندی.

جدول وقایع از طوفان تا بزمان ولادت ابراهیم علیه‌السلام

مبلغ سال سنه ۲۲٤۲ ابتداء تاریخ طوفان در زمان آدم ثانی یعنی نوح علیه السلام.

سنه ۲۲٤٤ ابتداء دولت پیش دادیان طبقهٔ اولی از ملوك فرس وجلوس کیومرث برتخت سلطنت وولادت ارفخشد بن سام. [۱]

سنه ۲۵۹۲ وفات نوح علیه السلام درعصر هوشنك.

سنه ۲۷۰۹ وفات ارفخشد بن سام در اوائل عصر جمشید عمری درتیوز التمش بش سالدر.

شرح— کیومرثك معنای عربیسی حی ناطقدر. لفظ سریانیدر. اول ملوك

[۱] مطبوع تقویم التوارخده فضله اوله‌رق: (عمرلری طقوز یوز اللی سالدر) جمله‌سی واردر.

بنی آدمدر. صاحب عدل اولوب بنی آدمه مسلط اولان دیولری جنك ایله قهر ایتمشدر.
لباس وفراش وبنای خانه وکاشانه وقیو قازمق واشجار دیکمك ومنجنیق پیدا
ایتمك وبلخ و اصطخر ودماوند وسوس واصفهانی وبابل شهرلرینی بنا ایدوب
دجله نهرینی مجراسنه اجرا ایتمشدر. وصید ایچون کلب تعلیمنی ایجاد ایتمشدر.
وجاودان کبیر نام کتابی تألیف ایدوب نصایح ملوکی تبیین ایتمشدر. قرق سنه
سلطنت ایله فارغ اولوب اوغلی طهمورثه قصر یدله کندو کوشهٔ عزلتده
طاعته مشغول اولمشدر. عمری بیك سنه اولوب کندو پیش داد ایله یعنی ابتدا
عدالت صاحبلکی ایله مشهور اولوب صکره کلنلره پیش دادیان دیرلر. وطهمورث
دخی عدله مائل اولوب فارس ونیشابور ومروو آمل وطبرستان ولایتلرینی
بنا و آبادان ایدوب تخت پادشاهی وقوش آوی وابرشیم عملنی ایجاد و اوتوز
سنه سلطنت وسکز یوز بیل عمر ایله وفات ایتمشدر. بوایکی پادشاهك سلطنتلرنده
وعدالتلرنده شبهه یوقدر. انجق وقتلرنده اختلاف مغلقدر. حجة الاسلام امام غزالی
نصیحة الملوکنده کیومرثی شیث علیه السلامك قرنداشی وطهمورث ادریس
علیه السلام زمانی دیو تحریر بلیغ ایدوب قاضی بیضاوی کتاب نظام التواریخنده
کیومرث بن سام بن نوح دیو ترقیم ایتمکله طوفاندن صکره اولدیغنی بیان ایدر.
ایکیسنه دخی سؤال توجه ایدر. طوفاندن اول ایسه طوفانده سلسله قالمادی.
صکره ایسه نوح علیه السلام هوشنك وقتنده کیومرثك اوغلنك اوغلی
اولوب وطهمورث انك اوغلنك اوغلی اولیجق طوفاندن صکره اولمق لازم
کلور. نسل نره دن وعقیب طوفانده طهمورثه مارالذکر طنطنه وسلطنت نیجه
اولور. والحاصل اصلی وار فصلی مشکلدر. تاج کیمك وطاشدن تیمور چیقاروب
کوفه شهرینی بنا ومعدندن التون وکمش آلمق، سمور وقاقم ووشق ودیلکی
دریلرینی کورك ایتمك کارلرینی پیدا ایتدی. وجمشید یدی اقلیمه پادشاه اولمشدر.
لفظ جم اسمیدر شید لقبیدر پرتو آفتاب دیمکدر. سلطنته نوروزده جلوس ایتمشدر
اوائل حالی حسن اولوب دعاسیله اوچیوز بیك خسته شفا بولمشدر. حضرت صالح
وهود علیهما السلام عصر جمشیدده در. همدان وطوس شهرینی بنا ایدوب

دریادن انجو چیقارمق وعنبر وعود پیدا ایدوب نفعلرینی تجربه ایتمك ورنكا رنك قماشلر وقلج وچادر وسپاه ورعایا وحمام وآت باشنه کم ودیزکین طاقمق وشراب وفن موسیقی‌یی حکیم فیثاغورثه ایجادایتدیرمك کبی ذوق وصفا ایدرایکن فن نجومی بولدی . وزمان سلطنتی ممتد اولمغله تجبر وتکبر پیدا وعمرنده مرض کورمه‌مکله شیطانه تابع اولوب دعوای الوهیت باطله ایدوب صورتی صنم ایدوب ممالکنه ارسال وصنمه عبادت ایتمکی فرمان ایتمك کبی بد کاری ارتکاب ایتدکده حضرت عدل جل شانه شداد بن عادی، برادر زاده‌سی ضحاکی مسلط بیوروب خانمان جمشیدی برباد ایتدیردی. خمرك ام‌الفساد اولوب حالا اکثر شاربلرینی الفاظ کفر ایله وبین الخوف والرجاده اولمنی فراموش ایتدیرمکله کفره القا ایدن موجدینه الوهیت دعواسنی‌ایتدیردیکی استغراب اولنماز.

سنه ۲۷٤۲ وفات سام بن نوح علیه السلام . [۱]

شرح — حضرت سام پیغمبردر اکثر انبیا وسلاطین انك نسلندندر . مدینه‌یی قدسی ومسجد اقصایی سام بنا ایتمشدر. عمری بشیوز سنه‌در برادری یافثك نبوتی اختلافیدر . ا.هـ

سنه ۲۷۹۲ ولادت قالع بن عابر بن شالخ بن قینان ثانی ومبادئ تبلبل[۲] السنهٔ ناس . قالع مقسم معناسنه لفظ سریانیدر . اختلاف لغات مزبورك عصرنده ظهور ایتمکله قالع تسمیه اولنوب انواع لسان انسانه منقسم اولمشدر.

سنه ۲۹۷۸ وفات شالخ بن قینان‌در اوائل عصر ضحاك . عمری درتیوز التمش سنه‌در .

شرح — وبر قولده ضحاکك سلطنتی التیوز وبر قولده یدییوز وعمری بیك‌در . باج وخراج وصلب وسیاست وقطع عضو وضرب قامچی آنکدر . ونمرود ضحاك طرفندن عراق والیسیدر . جمشید کافری هلاك ایتمشدر . ویدییوز یاشنه واردقده شیطانك بد رایحه‌سی تأثیرندن ایکی‌اموزنده یلان هیئتنده

---

[۱] مطبوع تقویم‌التواریخ‌ده (٦٠٠ سنه معمر اولمشدر)

[۲] مطبوع تقویم‌التواریخ‌ده تبلبل برینه (تفرق) محرردر. برده شوفقره واردر : تبلبل السنه ایله‌میان هجرت مؤرخین مذهبنده اوچ بیك اوچ یوز درت سنه ایدوکی ملك‌المؤید دائره‌سنده مسطوردر . بو تقدیرجه یوز یکرمی سنه صکره اولور .

لحم زائد پیدا اولوب اطبا علاجی کار ایتمیوب شیطان تعلیمی ایله کونده ایکی ادم بینی مرهم اولنمدقچه راحت و اویخو کورەمدیکندن ایکیوز ییل بهریوم ایکیشر آدم بینی ایچون ایکی آدم قتل اولنورایدی. تادرفش ظهورنه جك یعنی درفش[١] برتیمورجی اولوب اوکنه باغلادیغی صغر دریسنی بر کون مقتوللرك اقرباسی جمع اولوب فریاد و فغان ایتدکلرنده اولاد و اتباعم کیتدی نوبت بزه کلدی دیوب همان دری‌یی بر اغاج باشنه بایراق شکلنده کچیروب جمع اولانلرك اوکنه کچوب واروب ضحاکك خزینه‌سنی ضبط وطبرستانده عسکرینی هلاك و ضحاكك باشنه برقاچ کرز اوروب قید و بند ایله کوه دماونده حبس ایدوب فریدونی کتوروب جمشیدك اوغلنك اوغلی اولدیغی اجلدن شهریار ایتدیلر . بو درفش کاویانی نصرته سبب اولدیغیچون تا یزدجرده کلنجه عجم شاهلرینك معتبری اولوب خزینه‌لر صرف ایدوب جواهر ایله تزیین ایتمشلر ایدی . خلافت حضرت عمر رضی‌الله عنه ده بو درفش کاویانی غنیمت اخذ اولندقده ایکی کره یوز بیك التونه جواهری مزایده اولنوب غزاته تقسیم وپوست معهود احراق اولندی. و فریدون هر علمده ماهر اولوب تریاقی و قلعه بناسنی و خندق حفرینی و بارکیره حمار چکوب قاطر تولد ایتمسنی ایجاد ایدوب افسون ونجومده کامل اولوب بشیوز ییل عمر ایله وفات ایتدکده‌یرینه اوغلی منوچهر جلوس ایتدی. چونکه فریدون مذکور تیمورجی‌یی عراقه والی ایدوب وجهان پهلوانی نریمانی سپهسالار خراسان ایتدی . و چین و ما چین و تمام ترکستانی نهر جیحونه وارنجه توران دنیلور بیوك اوغلی توره ویردی. وفرنکستان وروم وعربستانی فراته دکین کوچك اوغلی سلمه ویروب مابین فرات و جیحون اولان آذربیجان و عراق و فارس وخراسان که زمین ایران دیرلر . اورتانجه اوغلی ایرجه تقسیم و ایرجی ولی عهد ایدنمشدر . لکن تور ایله سلم حسد ایدوب ایکیسی عسکر چکوب بابالریله محاربه‌یه آغاز ایتدکده ایرج برادرلرینه ملاقات و بنم ایچون بابا کزه عصیان ایتمه‌یك . حسن اختیار مله‌ملکمی سزه تقسیم ایده‌یم. دیدکده مادام سن صاغسین بابامز سنی البته سلطان ایدر دیوب ایرجی قتل

[١] مشهور اولان تیمورجینك اسمی کاوه ودرفش اوکلکی اولمقدر .

ایتدکلرنده فریدون مزبوران تور ایله سلمی اله کتوروب قتل ایتمشیدی .
فریدون وفاتنده منوچهر مستقل پادشاه اولوب عدل ودادایله زماننده عالم راحت ایتمشدر . موسی و هارون و شعیب و یوشع علیه‌السلام زمانلریدر . صکره منوچهر ایرانده وافراسیاب توران یعنی ترکستانده حکومت ایتمشلردر . لکن منوچهر نظام ملکه کرکی کبی مقتدر اولمامغله اولکه‌سنی دخی افراسیاب‌ضبط ایدوب ظلم وفساد معتادی اولمغله ایران ویران اولدی . زال ظهور ایدوب افراسیابی طرد وطهماسب‌بن منوچهره سلطنتی‌سزا کوردی. اول دخی‌عدالتله ویرانه‌لری معمور و بغداد اولان محل باغ وداد قبیله‌سی مسکنی اولمغله شهر و قلعه‌یی بنا ایدوب بغداد تسمیه ایتدی . وجنت کبی مزین قلمغله باغ دادنام ویردی . بعده سلطنتی بنیامین بن یعقوب علیه‌السلامه فراغت بعده منوچهر کیقباد یعنی جباراندن کیکاوسه انتقال ایلدی‌که حضرت داود و حضرت سلمان زمانلریدر . مازندرانی فتح ایدوب هنده سفر ایتدکده مظفر اولوب یمنه‌سفر ایتدکده یمن ملکی مقاومتدن قاصر اولدیغنی بیلوب صورت اطاعتده قیزی سودابه‌یی تزیین و خدمتنه تعیین ایتدکده کیکاوس قیزه تعشق و عیش ونوشه مشغول اولدقده یمن پهلوانلرندن طوس و کستهم وبیژن و کیوایله کیکاوسی اخذ وحبس ایلدکده‌رستم خبر الوب زابلستاندن بیك‌نفر بهادرایله یمنه‌واروب کیکاوسی حبسدن خلاص ایتدکده مقابله‌سنده رستمی زابلستانه سلطان ایدوب تاج کیدیروب آلتون تخته‌جالس اولمغه‌منشوروویردی. سیاوش باهوش‌کیکاوسك اوغلیدر . رستم زالك تربیه‌سیله کمال بولدقده بدیع‌الجمال اولدیغیچون اوکی آنه‌سی‌سودابه‌انکله‌همخوابه‌اولمغه طالب اولدقده هتك‌ناموس پدردن پسر صاحب هنر حذر ایدیجك ملعونه افترایه تصدی و کندویی پاکه چیقارمق ایچون اوغلك بکا شهوت ایله قصد ایتدی دیدکده زن پرست کیکاوس سیاوشی استثقال ایتمکله افراسیابه التجایی ارتکاب ایتدی . اولدخی اولاً قیزنی تزویج ایله اکرام ایتمشیکن سیاوش ممدوح اولیجق زوال ملکندن احتراز ایدوب سیاوشی ذبح ایلدی. لکن زوجه حامله اولمغله کیخسرو تولد و اخفا اولنوب

حد بلوغنده ترکستانه واروب سرکردان ایکن بیلنوب ایرانیلر ذبح سیاوش ماتمنده کیخسروی کوردکلرنده بیعت ایلدکلرینی کیکاوس بیلوب یوز اللی ییل تصرف ایلدیکی سلطنتی کیخسروه فراغت ایلدی. کیکاوس همچ‌ایکن یوز اللی ییل سلطنت سورمه‌سی رستمك سیبنه ایدی. کیخسرو جالس اولدقده افراسیابدن انتقام الق ایچون وزیری طوسی عسکر انجم شمار ایله افراسیابه ارسال بعده رستم بعده کندو واروب اون سنه متوالیا محاربه‌که برقاچ دفعه بلا انفصال یدی کون یدی کیجه متصلا مقاتله ایدوب بالاخره افراسیاب اوغلی کیخسروه اسیر اولیجق افراسیاب فرار وکیلانه جان آتدی. اما شروانده اخذ اولنوب میدان سیاستده بیونی اورلدی . افراسیابك عمری درتیوزه وارمشدر. وتیر وکمان افراسیاب ایجادیدر کیخسرو آلتمش ییل سلطنت ایله عمزاده‌سی لهراسبه قصر یدایتمشدر. لهراسب دخی یوزیکرمی سنه‌سلطنتده ممالك تاتاری قبضه‌سنه آلمشدر. حضرت‌عزیرك زمانیدر. بخت نصری دیار بابله حاکم ایدوب تسخیر ایتدیکی مملکتلر کندونك اولمغه منشور ویرمشدر. ویرینه کشتاسب سلطان اولدی. لکن پیغمبرلك ادعاسیله آذربایجانده دین مجوسی ایجاد ایتمشدر. یرینه اسفندیارك اوغلی اردشیربهمن اولدی. وبواثناده رستم‌وفات‌ایتدی. واسفندیار رستم الندە هلاك اولمشلردندر. بهمن یوز اون ایکی سنه سلطنت ایدوب بختك خراب ایتدیکی قدس شریفی بو تعمیر ایتمشدر. بقراط حکیم وذو مقراطیس حکیم بونك زمانیدر. وافلاطون الٓهی ـ كه تلمیذسقراط ورئیس‌اشراقیون واستاد مشائیون‌در ـ دخی بوزمانده‌در. بهمن فوت اوله‌جغی سنه آیین مجوس اوزره قیزی همایی وطیٔ وکندودن حامل اولمغله ولد بالغ اولنجه هما جلوس ایتسون دیو وصیت ایتمشدی. بهمن مرد اولدقده قیزی هما اوتوز ایکی ییل جالس اولوب تولد ایدن اسکندر اولوب مدینة الحکما اولان آتنه‌ده ارسطاطلیس حکیمدن تکمیل فنون ادبیه‌دن صکره جد فاسدی واب‌فاسقی بهمن یرینه دارا اولدی. واون درت سنه سلطنت ایتدی. هند وچین ودیار عجم تا بحرمحیطه دکین دیار عربی دخی طقوز ییلده یکرمی درت پادشاهلق یری ضبط ایلدی.

مصر اسکندریه‌سی بونك دکلدر . اسکندریه اسکندر ذوالقرنینکدر. محلنده جمله‌سنك تفصیلی کلور . بو رومیدر وکافردر . شهر زوره کلدکده اوتوز التی یاشنده مرد اولدقده طوایف ملوك ظهور ویرینه دارای اصغر اشك اولدی . اون ایکی ییل تمام ملکنی ضبط وفوت اولدقده یرینه اشکانیان ظهوروایکیوز سنه سلطنت ایله بونلر دخی منقرض اولوب دولت ساسانیان ظهور ایتدی . اصحاب کهف قصه‌سی اشکانیان وقتنده‌در .

اردشیر ساسانیانك اولیدر. طوائف ملوکی دفع ایدوب جملهٔ ضبط ایتدکدن صکره اون سنه حکومتله فوت اولوب یرینه اوغلو شاپور اولوب اوتوز سنه سلطنت ایله اولدخی فوت اولدقده یرینه اوغلی هرمز اولوب فوت اولدقده یرینه اوغلی بهرام‌اولدی. مانی نقاش تصویریله نبوت دعواسین ایدوب وثنویه مذهبنی پیدا ایتدی. بهرام دخی مانی‌یه امت اولمشیدی . بطلاننه صکره‌واقف اولوب مانی‌یی قتل واوچ سنه سلطنت ایله فوت اولوب یرینه اوغلی وهمنامی دیکر بهرام اولدی . اون سکز سنه سلطنت ایله اولدخی فوت اولوب یرینه اوغلی مثلث اولوب درت آیده اول دخی فوت اولوب یرینه هرمز بعده خسرو وخسرودن یدنجی مرتبه‌ده نوشروان اولدی. بونوشروان بزرجمهر نام حکیمی وزیر ایدوب تدبیر دلپذیرایله زندیق مزدکی قتل ایتدی. بوتقریب سکسان‌بیك زندیق قتل ایدوب نیجه زماندن برو خلقدن الدقلری مالی اصحابی اولان صاحبنه اولمیانی وارثنه اولمیانی بیت الماله قبض ایدوب رعایادن ضعیف اولانلره تخم ویروب زرع ایتدیروب جمیع مملکتنده اللی دونم معطل یر قالمدی. جمله طاغ وصحرا مزروع‌وشنلك اولدی. هند وسند ودیار عجم‌وکرجستان وشروان ودیاربکر واطراف شام ضبطنده اولدقدن صکره قیصره مغبر اولوب رومه سفر وقیصری اسیر ایتدکدن صکره ییلده بر کره زیارتنه کلمك شرطیله آزاد ایتدی. چینه واروب صلح اولدی.ویمن ملکی اصحاب‌فیلك رئیسی ابرهه ملك حمیردن کریز ایله نوشروان آستانه التجا ایتمش ایدی.برسنه مهمان ایدندکدن صکره امداد ویروب یمن ملکنه مالك ایتمکله ملك یمنه دخی حکماً نوشروان

مالك اولمش ایدی. بو تقریب نوشروان شهنشاهلق رتبه‌سنه نائل اولوب تختنك یمین ویسارنده ایکیشر مرصع صندالی موضوع اولوب برنده برز جمهر وبرنده قیصر وبرنده خاقان چین وبرنده خان قپچاق یوم عیدده کلوب قعود ایدرلر ایدی. وسلطنتنك قرقنجی سالنده مفخر موجودات علیه الصلوات حضرتلری دنیایه تشریف بیوردی. قرق سکز سنه سلطنت ایله وفات ایتدکده یرینه اوغلی هرمز کچمشدر. اون بر سنه صکره هرمزك یرینه اوغلی خسرو کچوب بهرام چوبین بو خبری استماع ایتدکده عسکر جمع وخسرو ایله جنکده خسرو منهزماً قیصر رومه التجا وقیصره داماد اولوب قیصردن عسکر المغله واروب بهرام ایله جنك ایتدکده بهرام منهزم اولمغله تکرار خسرو تخت ایرانه جلوس ایدوب چوق ماله مالك اولدی که قلمه صیغمز. بو اثنالرده فرهاد نامراد کوه بیستونده بالطه ایله طاغلر دلوب عجایبلر رسم ایدر ایدی. خسروك اوچ بیك زوجه‌سی اولوب پرویزك زوجه‌سی شیرین دیدکلری قحبهٔ روزکار جمله‌سنه رئیسه ایدی. وخسروك شبدیز نام برآتی اولوب صبا سیرلکده اللی بیك رأس خیوله باش طویله ایدی. خسرو بویله مال بویله ازواج بویله مرکوب ایله اون اوچ ییل عدالت ایتدی. وهرکس وناکسه انعام ایله نیك نام پیدا ایدوب عالمك ممدوحی اولمشیکن مفسد قرینلر تقرب وفاجر مصاحبلر ایله صحبت ایدرك ظلم وبیداد وقتل عباده شروع ایتدی. حتی اوغلی هرمزی ووزیری اولان بزرجمهر حکیمی قتل ایدوب صغیر اوغلی شیرویه‌یی بابله نفی ایتدکده ارکان دولتی خسروك ظلمندن ایراغ وشیرویه قاتنه جمع اولوب شیرویه‌یی تخته اجلاس وشیرویه پدری خسرو ایله برادرلرینی اعدام ایتمشدر. زیرا خسرو اوتوز سکز سنه سلطنتنده شاه معلا بارکاه صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك بد دعاسنه مظهر اولمغله خانمانی خراب اولدی. حتی اوغلنه دخی تأثیر ایتمکله اوغلی شیرویه یدی ییلده تلف ویرینه اردشیر خلف اولدقده یکرمنجی آیده امرادن شهریار نام کمسنه تغلبله کلوب اردشیری ازاله وتخته جلوس ایتمشدر. شهریار دخی ایکی سنه تمامنده هجوم عام ایله خلع اولنوب سلطنته لایق کمسنه

اولمامقله پرویزك بوران دخت نام دختری تخته اجلاس اولنوب بوران نام عورت بر بچق سنه مردانه حرکت ایله سلطنت ایتدی. اول دخی فوت اولدقده آذرمی دخته سلطنتی تسلیم و حسن جمالی اولمغله لشکری، عاشق افتاده‌سی اولان هرمزی قتل ایتمکله هرمزك اوغلی رستم کلوب باباسنك انتقامیچون دختی هلاك ایدوب صغیر اوغلی فرخزاد سلطان اولوب برآیده اول دخی مقتول اولمغله خاتمهٔ اکاسرهٔ عجم اولان یزد جرد ابن شهریار نام کودك بش یاشنده جلوس و یکرمی ییل سلطنت ایدوب عاقبت حالی ان شاءالله تعالی حضرت عثمان رضی‌الله عنه مناقبی تحریر اولندیغی محلده تفصیل اولنور. اشبوذکری مرور ایدن سلاطین پیشین ابتداسی کیومرثدن انقراض آل ساسان یزد جرده کلنجه درت بیك ییل اولمشدر. و ملوك قبط وسلاطین قحطان وخاقان روم وملوك یونان و بسریان ذکرلری عبث وحتی غیر مسلم اولمغله ترك اولندی. وبو محله کلنجه ذکری مرور ایدن سلاطینك وتتلری کلدکجه تفصیل اولنور. اجمالاً اقتضا ایتدکده بولوب بیلنمسی آسان اولسون ایچون سلسله وجهیله بو محله ضبط وقید اولندی . ا . هـ .

سنه ۲۹۹٦ ابتداء ملوك نمرود بن کنعان از ملوك بابل. ومبادئ حروب بنی قحطان بن عابر . واختراع سلاح ازجوارح سباع. مزبورلر سلاحی وحوش وسباع جوارحندن انتزاع ایتدیلر. مثلا سنانی کرکداندن وسیفی جانوردن، تیری قنفذدن سپری سلحفاتدن، طپوزی ستور دوابدن وغیر ذلك .

سنه ۳۰۱۳ ابتداء ملوك مصرایم ازملوك مصر .

سنه ۳۰٤٤ هلاك عاد اولی بطوفان ریح در احقاف . وولادت ساروع بن ارعوا . ومبادئ استعمال مکیال ومیزان وضرب سکه برنقود . احقاف حضرموتدن عمانه وارنجه جزیرة العربك جانب جنوبیسنه دیرلر بحر محیط سواحلی اولمغله اکثر یری ریکستاندر .

سنه ۳۱۱۲ وفات عابر بن شالخ یعنی هود علیه السلام . عمرلری درتیوز التمش درت سنه‌در .

شرح — هود علیه السلامك جداعلاسی سام بن نوح علیه السلامدر. قرق یاشنه

واردقده يمنده عمان ايله عدن بيننده شحر نام محلده بت پرست اولادعاده مبعوث اولوب اللى ييل شريعت نوح عليه السلام ايله اسلامه دعوت ايتدكده فقط درتيوز آدم قبول وايمانه كلوب ماعداسى كليجك (أتبنؤن بكل آية تعبثون وتتخذون مصانع لعلكم تخلدون) مضمونى نصح وپندلر ايتدى. لكن بونلر (امدكم بانعام وبنين وجنات و عيون) تفسيرى اوزره قوتلرينه وجسامت جثه لرينه و باغ وباغچه لرنده اولان نعمتلره باقوب كفرده اصرار ايتدكلرنده طوفان كبى بر بلايه سزلر دخى مبتلا اولورسكز بيوردى. تأثير ايتميوب كافرلر حضرت هودى اعدامه سعى ايتدكلرنده اوچ سنه يغمور ياغميوب صوسز قالديلر. ونباتاتلرى بيتمدى. لكن بونكله دخى اصلاح اولمديلر. (سخرها عليهم سبع ليال وثمانية ايام حسوماً) منطوقنجه اوزرلرينه بردعجوز ديدكلرى فورتنه وصووق (كانهم اعجاز نخل خاوية) موجبنجه ريح صرصرعاديه وجودلرينى وبنالرينى يقوب خاكه برابر هلاك وافنا ايتمكله يمن ايلى ويران وخوفناك اولدقده حضرت هود يمندن حضر موته نقل ايتدى. ريح عقيمدن (ماتذر من شئ اتت عليه الاجعلته كالرميم) معناسنجه ريح عقيم حضرت هوده و امته باد صبا كبى كلوب اصلا ضرر ايتمدى. حضرت هود درتيوز التمش سنه عمرينى اتمام بيوردقده امر ارجعى يه امتثال بيوروب بين الركن والمقام مكهده مدفوندر. وبو قوم عاددن شداد طقوز يوز سنه ربع مسكونده پادشاهلق ايدوب (ارم ذات العماد) يعنى عدن قربنده يمن مملكتنك آب و هواسى الطف، دائما بهار كبى اولوب صولرى كثرت اوزره اولان موقعنده (حدائق ذات بهجة) آيت كريمه سيله موصوفه صحراده دنياده موجود اولان التون وكموشى جمع، بركرپجى التون وبركرپجى كموشدن وترابى مسك وعنبردن واغاجلرى وبداقلرى الماس ويا قوت ولعل وزمرد و مرجان ولؤلؤ وفيروزج وجواهر سائره دن اوچيوز سنه نيچه بيك عمله ايله او جنت نامنه بنا وتكميل ايتدى كه حقنده (لم يخلق مثلها فى البلاد) نص شريفيله شبيه ومثلى خلق اولنماديغى مبين محله شداد لعين جميع اركان سلطنتيله واروب بعد تماشا مسكن ومأوى قلمق ايچون پاى تختندن حركت وارمه بر مرحله قاله واردقده

سمادن برموحش صدا ظهور ایدوب کافرلر باغ جنته کیدەمدیرایکن قعرجهنمه جملەسی بردن کیدوب مذکور جنتی بر فرد مشاهده ایتمك نصیب اولمادی. الا حضرت معاویه خلافتنده اصحابدن عبدالله بن قلابه صنعادن کلورایکن ارمه راست کلوب درونته داخل اولوب زمیننه چاقل طاشی موقعلرینه فرش اولنان اینجو وجواهردن جیب ودامننه برمقدار آلوب چیقوب منوال مذکور اوزره بالمعاینه کوردیکنی وصف ایلدی. بعدالحشر والنشر سکز جنتك بری بو اولمق اوزره اهل جنته مقام اولسه کرکدر . ا . ه

سنه[١] ٣٢٥٣ وفات صالح علیه السلام درحضر موت .

شرح — سکزنجی جدی سام علیه السلامدر شام ایله مدین بیننده حجر نام محلده قوم ثموده شریعت حضرت نوح ایله بعث اولنوب دعوت ایتدکده معجزه طلب ایلدیلر طاشدن بردوه خروجنی وعدایتمشیدی.ظهورایلدی . وقوم مزبورك صولری انجق برقیویه مقصورایدی . برکون قیودن جمله حیوانات وانسان ایچون برکون یالکز مذکوردوه شرب ایدرایدی (هذه ناقة لها شرب ولکم شرب یوم معلوم) آیت کریمه سیله تنبیه ایتمکله جندع مثللو واوفرکمسنه بومعجزه ایله ایمانه کلدی (وسائغاً للشاربین) نص کریمی موجبنجه دوه صو ایچدیکی کون جمله ناس وجمله حیوان دوه نك سودینی ایچوب اوتوزسنه بروجه مشروح برکون صو وبرکون سود ایچرلرایکن ایچلرندن اشقیا ظهور ودوه یی ذبح ولحمنی اکل ایتدیلر. اماهرکیم اکل ایتدیسه همان اولکون چهره لری صراردی.ایکنجی کون قزاردی.اوچنجی کون سیاه اولوب دردنجی کون جبریل علیه السلام صیحه سندن اودلری قوپوب جمله سی هلاك اولوب (فاصبحوا فی دارهم جاثمین)سری آشکار اولدقدن صکره حضرت صالح علیه السلام یوزقرق

---

[١] مطبوع تقویم التواریخ ده اشبو ٣٢٥٣ سنه سی وقایعندن اول آتیده کی سنه لر وقاییی ده واردر :

سنه ٣١٢١ هلاك قوم ثمود درحجر مکه بصیحهٔ جبریل علیه السلام. ووفات فالع بن عابر . عمری اوچیوز اوتوز طقوز سنه در .

سنه ٣٢٢٧ ابتداء دولت ملوك آثوردرموصل بتعیین ابوالریحان . وبناء شهر دمشق بدست کنعانیان .

بيك مؤمن امتيله شامه عزيمت بيوروب سلامتده اولديلر . وحضرت صالحك عمر شريفى اللى سكزه واردقده عكاده نداء ارجعى‌يه اجابت بيورمغله عكايه دفن اولندى. چونكه حضرت صالح شامه كلورايكن حضر موته كلدكلرنده امتى‌اولان قوم ثموددن بعضيسى برقلعه بنا وبرقيو قازوب برقريه ايدوب ساكن اولمش‌ايدى. بعد زمان ارائت شيطان ايله صنمه عبادت ايدر اولدقلرنده (وبئر معطلة و قصر مشيد) نص پاكى مقتضاسنجه جمله‌سى قهر اولوب مزبور قيو معطله اولدى . ا . ه .

ينه سنهٔ مزبوره‌ده ولادت تارخ بن ناخور بن ساروع بن ارعوا يعنى آزر وهلاك اهل سبادر سيل عرم .

سنه ٣٣٢٣ ولادت ابراهيم عليه السلام دربابل. وبناء قدس‌در عصر مكردق كاهن. وشهر حران بسعى كنعانيان .

جدول وقايع ازولادت ابراهيم عليه السلام تا بوفات موسى عليه السلام :

مبلغ سال سنهٔ ٣٣٦٣ نار نمرود درقريهٔ كوثى ازقراى بابل بقول جمهور. ابو الريحان بيرونى قولنجه نمرودك جلوسى تبلبل السنه‌دن يكرمى اوچ سنه صكره‌در.

شرح — ابراهيم عليه الصلوة والسلام بابلده تولد ايتدى كه بشنجى جدى هود عليه السلامدر . شريعت جديده ايله اولوالعزم پيغمبردر. وپدرى آزردر. درتيوز ييلدن بر وعالمه سلطنت ايدن نمرود سمادن بر يلدز پيدا اولوب طقوز آى(حتى توارت بالحجاب) مفهومنجه بويلدزك شوقندن شمس وقمر غائب اولورايدى. بونجمك ظهورنده كهنه ومنجميندن حكمتنى واحكامنى استفسار ايتدكده برحمل پيدا اولمش. بوسنه ظرفنده برغلام تولدايدر.وجودنمروده اندن ضرر اصابت ايدر. ديو استخراج ايلدكلرنده سنهٔ مرقومه‌ده تولد ايدن صبياندن قتل ايلدكلرى صبى يوز بيكه بالغ اولدى. وقتا كه حضرت ابراهيم تولد ايتدى اول كيجه يلدز غائب اولدى. منجملر حذر اولنان صبى قتل اولندى كه يلدز غائب اولدى ديديلر. مكر ليلهٔ مرقومه‌ده حضرت ابراهيم تولدايتدكده والده‌سى مولودى خارج شهرده اخفا ايتمش بردخى مولودلرى تجسس ايدر اولميوب حضرت

ابراهیم صاغ وسالم حد تمییزه واصل اولدقده زهره یلدزینی کوریجك (هذا ربی)
دیمشیدی. عقبنده قمر طلوع ایلدکده (هذا ربی) دیدی. صباح اولوب شمس
طلوع ایتدکده افتاب قمردن اکبر ومنور اولمغله قمردن نکول ایدوب شمسه
(هذا ربی) دیدی. اول دخی غروب ایتدکده بونلرفنا بولهیور رب اولمغه صلاحیتلری
یوق. بلکه مخلوق ایمش. بم وجمله اشیانك (فاطر السموات والارض) موجبنجه
برخالقی واردر. دیو تعقل واذعان ایدوب جناب باری‌یه توجه بیوردی. بعده
باباسی آزر بت‌پرست اولدیغندن ماعدا نجار اولمغله بت یاپوب حضرت ابراهیمه
بیع ایتدررایدی. من یشتری مایضره ولاینفعه دیو مبیعی تحقیرایدوب کاه بتك
ایاغنه ایپ طاقوب سوررایدی. بتلره بو حقارتی کفار هضم ایتمز ایدی. انجق
باباسی نمرودك مقربلرندن اولدیغیچون حضرت ابراهیمه تعرض ایده‌مزلر ایدی.
وقتا که یوم عیدلری اولوب جمله‌سی عیدکاهه چقدقده باباسنه (انی سقیم) دیوب
عیدکاهه کیتمیوب شهرده تنها قالمغله کنیسه‌یه کیروب یتمش عدد بتی کرسیلرندن
یقوب بالطه ایله قروب بالطه‌یی بیوك صنمك کردننه آصدی کفار محل معایده‌دن
کلوب بو کیفیتی کوردکلرنده (ءانت فعلت هذا بآلهتنا یا ابراهیم) دیدکلرنده (بل فعله
کبیرهم هذا فاسئلوهم ان کانوا ینطقون) بوآیت کریمه‌لرك منطوقی اوزره بتلری
منکسر کوروب یا ابراهیم بزم آلهلریمزه بو ایشی نیچون ایتدك دیو خطاب
ایتدکلرنده بوایشی نیچون ایتدوردی بیوك بتدن سؤال ایدك دیمکله الله اتخاذ
ایتدیککز بو کیفیتدن سزه خبر ویره‌میوب ضررینی دفع ایده‌مزایکن استمداد
ایتمکز نه‌کونه حماقت ونه‌کونه باطلدر. دیمکی اشراب بیوردقده قوم ضال اتفاق
ایدوب بوکاری انجق حضرت ابراهیم ایتدی. دیو نمرودی اغضاب وکوفه
ناحیه‌سنده کوثی نام محلده اودون یغمغه امر ایدوب صحرالرده طاغلرکبی اودون
جمع اولندقده اودونك برطرفندن آتش ویروب تمام برهفته‌ده تمام علولندکده
آتشك علوندن اورته‌سنه القا ایتمکه تقرب قابل اولمیجق منجنیق شیطان تعلیمیله
ایجاد ایدوب اوزرینه حضرت ابراهیمی وضع ایتدیلر. حال بوکه حضرت ابراهیم
بوحینده اون التی یاشنده ایدی. لباسی صویوب عریان واللری باغلو منجنیق

ایله برهوا ایتدکلرنده اول شاب بی همتا (حسبی الله ونعم الوکیل) دیدیکی وقتده
جانب حقدن حضرت جبریل کلوب یاابراهیم برحاجتك وارمی دیدکده بنم حاجتم
دائم حق تعالی یه‌در. دیجك بویله‌ایسه حق تعالی یه تضرع ایله. دیدی. بنم حالمی خالقم
بیلوب کورور ایکن دعا ایتمکه حیا ایدرم. دیو جواب ویردکده طرف حقدن
(یا نار کونی برداً وسلاماً علی ابراهیم) خطابی صادر اولدقده آتشك وسطی یعنی
ابراهیم علیه السلامك نازل اوله جغی محل چمنزار وکلستان اولوب اللرینك بوقاغوسی
اولان تیمور حرارت ناردن صوکبی أریدی. اماحضرت ابراهیمك برقیلنه خطا
کلیوب چمنصفهٔ صفاده جالس اولدقده جنت حریری کوملك کلوب کیدریلوب
قرق کون فرشته‌لر حضرت ابراهیمه جنت طعاملری کتوروب اکل ایتدردکلرندن
صکره اطرافده اولان آتش کول وکمور اولوب چیقدی. بومعجزهٔ باهره‌دن
نمرود بیلدی که بوذات صفی‌یه بر دورلو ضرر ایردیرلمز. دیدکدن صکره ایمانه
کلمك ضروری اولمش ایکن ینه اعتماد ایتمیوب الوهیت دعوای باطله‌سنه شروع
ایتدکده حضرت ابراهیم واروب (ربی الذی یحیی ویمیت) دیدی یعنی یانمرود سن
ربوبیت ادعا ایده‌یورسك اما بنم ربم دیرلدر واولدورور. بیوردقده پلید نمرود
(انا احیی وامیت) دیدی. یعنی بنده اولدورر ودیرلدیرم. دیدکده ابراهیم علیه السلام
(ان الله یأتی بالشمس من المشرق فأت بها من المغرب) دیدی یعنی حضرت ابراهیم
یانمرود بنم ربم کونشی مشرقدن طلوع ایتدیروب مغربدن غروب ایتدیرر. دیوب
نمرودی اسکات ایلدی. اما پلید نمرود ینه دعواسندن فارغ اولمادی. وحضرت
ابراهیم قرق یاشنه واردقده نبوت کلدی. واون صحف نازل اولمغله رسول اولدی
(واتخذ الله ابراهیم خلیلا) نص پاکی موجبنجه خلیل الله اولدی. (وانی جاعلك للناس
اماماً) آیت کریمه‌سیله عامه‌یه امام اولدی. یعنی کافهٔ انبیایه حضرت ابراهیمه اتباع
ایتمك امر اولندی. ومسـواك استعمالی و بیق قرقمق وطرنق کسمك وختان
اولمق وصوایله استنجا ایتمك وطون کیمك وپاپوج کینمك وصاحب مسافر اولوب
بی مهمان طعام اکل ایتمه‌مك وصقال آغرتمق ابراهیم علیه السلامك سنتیدر. یتمش
بش یاشنده بابلدن هجرت ایتدی. چونکه نمرود لعین ابراهیم علیه السلامه سن ربم

موتايى ديرلدير دير ايدك اما كوردكمى ؛ ديدكده نعم ايله جواب ويردى . لكن تكرار سؤال ايدر ديو (رب ارنى كيف تحيى الموتى) ديو بارى تعالى دن احياء موتايى كورمك نياز ايتدكده برقارغه و برطاوس وبر كوكرجين وبرخروس آلوب درت حيوانك باشلرينى كسوب يانته قويوب وجودلرينى طوغرايوب بربرلرينه قارشدروب يدى طاغ اوزرينه وضع ايتدكدن صكره اجزاى حيوان طاغدن طاغه بربرينه وارهكله تكميل اعضا ايدوب حضرت خليلك يانته كلدكده خليل عليه السلام مبارك اللريله باشلرى محلنه وضع ايتدكده كالاول طيران ايتديلر . امابو معجزه‌يى دخى نمرود كوردكده سحره حمل ايتدكده حضرت ابراهيم برادر زاده‌سى حضرت لوطى بيله الوب بويله پليد كافرك يانندن هجرت لازم بيوروب حرانه هجرت ايدوب واردقده حران شاهنك قيزى ساره‌يى تزوج ايتدكده ساره حسنالرك شاهى ايدى . الوب شامه وشامدن مصره ومصردن شام قربنده ارض فلسطينده وادئ سبع نام محلده باباسى آزر بيله ايدى . كفر اوزره مرد اولدى . بو وقته دكين ساره‌دن ولد تولد ايتمه‌مكله نسل ايچون هاجر نام قبطيه جاريه‌يى اشترا ايتدى كه حضرت ابراهيمك سنى سكسان التيده ايدى . هاجردن حضرت اسماعيل تولد ايدوب التى ياشنده اولدقده ساره‌يه غيرت بشريه عارض اولوب دفعنى طلب ايتمكله مكه‌ده (وادغيرذى زرع) اولان ارض بطحايه نقل ايتديلر . زلال زمزمك ظهورينه سبب اولوب حضرت اسماعيل اون اوچ ياشنه بالغ اولدقده اوچ كيجه حضرت ابراهيمه رؤياده اوغلك اسماعيلى قربان ايله ديو امر اولندقده (فانظر ماذا ترى) نصى مؤداسنجه امر مرقومى حضرت اسماعيله خبر ويردكده مراد ضميرينى استكشاف ايدى . حضرت اسماعيل بلاتردد (ياابت افعل ماتؤمر ستجدنى ان شاءالله من الصابرين) كلام اللهى موجبنجه امتثالى بيان ايلدكده منايه كيدوب امر ذبحه مباشرت ايلدكلرنده (وتله للجبين) منطوقنجه اسماعيل عليه السلام باباسنك بكاسنى كوروب اى بابا اللريم ايله اياقلريمى باغله . وبچاغى كسكين ايله . ووالده‌مه سلام ايله . وقانلو بيراهنمى والده‌مه كوتور . ديدكدن صكره قوت نبوت ايله كردن جكر كوشه‌يه باصدقده كسميجك اى بابا غالبا يوزمى كورمكله مرحمت ايده‌يورسك . يوزيمه بر شى اورت . ديمكله يوزينى ستر ايدوب تكرار

بچاغی زور ایله باصوب یئه کسمینجه غضبندن بچاغی طاشه چالدی . بچاق طاشی کسوب صاپلاندقده (قدصدقت الرؤیا) نداسی کلوب زوال وقتی فدا قوچ نازل اولوب حضرت اسماعیل سلامت بولدقده حضرت ابراهیم اوغلنك فرمانه رضاسی وباری تعالی‌نك راضی اولماسی وفدا قربان کلسی و اسماعیلك سلامت بولدیغیچون درت رکعت نماز قلدی. حضرت خلیل تطوعاً قلدی . لکن بو امته فرض اولدی.ویدی سنه صکره بنای بیت‌الله ایله حضرت خلیل مأمور اولمغله اوغلی حضرت اسماعیل ایله‌بیله بیت خدایی بناوتکمیل ایدوب(واذن فی الناس بالحج) نص واجب‌الامتثالی ماصدقنجه جبل ابی قبیسه چقوب « یاایها الناس حجوا بیت ابیکم » ندا ایتدی . واستماع نصیب اولانلره حج شریف قسمت اولدی. وحالا اوله‌یور. بو بنادن مقدمجه حضرت هاجر و عقبنده حضرت ساره وفات ایدوب مزرعهٔ جیرونده سرا پردهٔ خاك عطرناکده مدفون قلندیلر.بعده خلیل الرحمن علیه‌السلام حضرتلری کنعانیاندن قطورا نام خاتونی تزوج بیوروب مدین ومدان نامان ایکی فرزند دلبندحاصل ایتدی.وحضرت اسماعیل وحضرت اسحق علیهما السلامه نبوت تشریف ایلدی . ا . ه

سنه ۳۳۹۸ هجرت ابراهیم علیه‌السلام ازبابل بفلسطین. وخروج کاوهٔ آهنکر برضحاك وسلطنت فریدون . واقعهٔ مزبورده [۱] ضحاکك قتلی وجبل دماونده حبسی روایتدر. حتی مهرجان ضحاکك قتلی کونیدرکه[۲] فریدون احداث ایتمشدر.

سنه [۳] ۳٤۲۲ اختتان ابراهیم علیه‌السلام بالقدوم .

سنه ۳٤۲۳ هلاك قوم لوط .

سنه ۳٤۲۳ ولادت اسحق وبناء کعبه . وابتداء ملوك فلسطین .

سنه ۳٤۳۵ قصهٔ ذبح ونزول قربان . وولادت ایوب علیه‌السلام .

سنه ۳٤٦۰ وفات ساره مادر اسحق.عمرساره یوز یکرمی یدی سالدر. [٤] وبناء سد اسکندر .

---

[۱] مطبوع تقویم التواریخ ده : (اول وقعه‌ده)

[۲] مطبوع تقویم التواریخ‌ده : (قتل اولندیغی کوندرکه)

[۳] مطبوع تقویم التواریخ‌ده بوندن اول (سنه ۳٤۰۱ ولادت اسمعیل علیه‌السلام در عصر فریدون .) عباره‌سی واردر . ۳٤۲۲ یرینه ۳٤۰۲ محرردر .

[٤] مطبوع تقویم التواریخ‌ده (عمرلری یوز یکرمی یدی سال اولمق مرویدر.)

سنه ٣٤٨٠ ملاقات ذوالقرنين حميرى بانئ سد وصاحب خضرعليه‌السلام با ابراهيم عليه‌السلام در مكهٔ مكرمه .

سنه ٣٤٨٣ ولادت يعقوب بن اسحق عليهماالسلام .

سنه ٣٤٩٨ وفات ابراهيم عليه‌السلام. ووصول وليد ازملوك مصر بمنبع نيل درنواحئ جبال قمر. حضرت خليلك عمرى يوز يتمش بش‌سنه‌در .

سنه ٣٥٤٦ وفات اسماعيل عليه‌السلام . عمرشريفى يوز اوتوز يدى سالدر .

سنه ٣٥٧٤ ولادت يوسف بن يعقوب عليه‌السلام .

شرح — لوط عليه السلام حضرت ابراهيمك برادر زاده‌سى اولوب عميسيله ارض فلسطينه هجرت ايتدكلرنده حضرت لوطك قومى برقوناق كيروده فلشيدى . (ماسبقكم بها من احد من العالمين) نص شريفى معناسنجه قومنى فعل مذمومدن منع ايچون ارسال ويكرمى سنه قومنى نهى ايلدى. اصلاح اولماديلر بعده جبريل وميكائيل واسرافيل عليهم السلام امر بارى ايله خوبان جوان صورتنده حضرت لوطه مسافر اولدقلرنده ينه قومندن اشقيالر مسافر جوانلره سوء قصد ايتدكلرنده مسافرلردن مخفى قومنه امان مهمانلريمه تعرض ايدوب بنى خجيل ايتمه‌يك . سزه قيزيمى نكاح ايله ويره‌يم ديو نياز ايتدى . بردرلو قبول ايتميوب ايقاع ملعنته سعى ايتديلر. اخشامدن ملكلر صباحه دكين مهمان اولوب شقيلر بو بدكارى طلبدن فارغلر اولميجق صباح وقتى جبرائيل عليه‌السلام قناديله چارپوب قوم مرقومك ساكن اولدقلرى بش‌عدد شهر—كه هر برنده يوزر بيك آدم موجود اولمق مرويدر— (وجعلنا عاليها سافلها) نص كريمى ايله شهرلرك التى اوستنه كلوب جمله‌سى هلاك اولدى. (الاامرأته) حضرت لوطك — زوجه‌سندن ماعدا — خاندانى خلاص اولدى. بوفعله مباشر اولان يدى يا اون شقى اولمق روايتى وار. اكثر اولمق احتمالى وار. فرض ايده‌لم جمله‌رجالى اولسون . صلحاسى وپرهيزكارلرى ونساوصبيانى قهره داخل اولمق سرى قورى يانجه ياش يانمق عادت اللهدر. (ولا يسئل عمايفعل) در . زنا لواطه‌دن اشد ايكن زانيلره بويله قهر نازل اولميوب بونلرك قهر اولماسنك حكمتنه حضرت عليم عالمدر. ابوالبقاده بو مسئله‌نك تفصيلى مرقومدر. حرمتده

فقها زنایه قیاس ایتمشلر. لواطه زنا کبی کناه کبائر معدوده دندر. لکن زناده محصن
اولورایسه یعنی باشندن نکاح کچدیسه برکره تزوج ایدوب کرك تحت نکاحنده
زوجه‌سی اولسون کرك حیاً ومیتاً مفارقت ایتمش اولسون محصن اولور. بویله
محصن اولان رجل وهندك زناسی ثابت اولورایسه یعنی هردعواده ایکی شاهد
کافی ایکن بوثبوت زناده درت شاهدو جمله‌سی رجل عدل اولوب «کالمیل فی المکحلة»
سورمه‌دانلقده میل نه کیفیتله موضوع ایسه ذکری فرجده بویله رؤیت ایتدك
دیرلرایسه حد زنانك لزومیله حکم اولنور. محصن ایسه رجم اولنور. یعنی عورت
یری ستر اولنجه عریان یره وضع اولنوب رجم اولنور. یعنی هر کس هلاك
اولنجه طاش آتار. اکر محصن دکل ایسه سرپمه یوز دکنك ضرب اولنور.
قرنیله یوزندن ماعدا اعضاسنه ضرب اولنور. لکن حضرت حی قیوم جل شانه
حضرتلری قوللرینك عیوبنی ستر بیورور. نفس حالی هر کشی نفسنه غالب
اوله‌ماز. کرچه عقلی اولان نفسنه غالبدر. عقلی نقصان اولان مغلوبدر. نفسه
مطاوعت ایدوب عصیان ایدرایسه مؤمن نادم وپشیمان اولوب استغفار ایتمکله
عفوه مظهر اولسون هلاکدن رسوایلقدن بوامتی عصمت بیورمغله درت شاهد
عدل شرط بیورمش. بوخصوص محاله تعلیق قیلندن اولدیغی کتم شهادت،زور
شهادت کبی اثم ایکن بوخصوصده کتم اولیدر. زیرا شاهدلر میلی مکحله‌ده کبی
رؤیت ایتمك عسیر اولا. درت کشی یانلرینه کلنجه فعلی فسخ ایدرلر. نفسانی
ولایعقل اولمغله فسخ ایتماسه‌لر دخی لباسلری مانع اولور. حمامده کبی عریان
اولسه‌لر اردندن کورمکه خصیه‌لر،اوکندن ویانندن مشاهده ایتمکه عضولر مانع
اولور. اثم عظیم اولدیغنی و سائر کناهه کوره رتبه‌سنی اعلام ایچون بیان
بیورلمشدر. زیرا زناده قتل نفس حکماً موجوددر. البته جماعدن محصول ولددر.
ولد واقع اولماسه دخی حکماً ولدی ایقاعدر. وولد زنا، میت ومقتول حکمنده‌در.
بوسببدن حکماً قصاصاً رجم وهلاك اولنور. وزانیه‌نك اکر زوجی اولورایسه
حق اللهدن غیری حق عبد دخی واقع اولور. اما لواطه‌ده بومثللو کناه وبومثللو
جزا یوقدر. امام اعظم حضرتلری قیاسا کبائردن عد بیوروب مخالفت امر

باریدن اقتضا ایتدی. زیرا شهوت تناسل وجماع ایقاع نسل ایچون خلق اولنمشدر. واختلاط نسب اولمامق ایچون نکاح وجاریه یه اذن ویرلمشدر. ارض غیر منبته یه تخم زرع اولنمق سفاهتدر. ولواطه‌دن فاعله رایحهٔ منتنه اولدیغیچون کراهت ونفرت حاصله واذا واردر. بو سببدن حرمتی قطعیدر. لکن زنا کبی دکل. بلکه حائضه عورته تقرب ایتمک کبی اذا جهتندن کناه کبائردر. دیو امامین حضراتی امام حضرتلری ایقاظ ایلدی. قهر غضب حقدن ینه حقه صغندق. قوم لوط اشقیاسی سببنه هلاک اولدقدن صکره (فاسر باهلك بقطع من اللیل) آیت کریمه‌سی مؤداسنجه حضرت لوط کلوب حضرت ابراهیم یاننده استراحت ایدوب عمر شریفی سکسانه بالغ اولدقده امر ارجعی یه لبیک زن اولوب مسجد ابراهیمه قریب قریه‌ده دفن اولندی. عزیز افندی[١] مرحومک تاریخنه کوره ایکیوز سنه صاحب متنه کوره یوز یتمش بش سنه عمر ایله حضرت ابراهیم علیه الصلوة والسلام ترک عالم فانی وجوار قبر ساره‌ده ساکن دولتسرای جاودانی اولدیلر. اسماعیل علیه السلام (فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل) آیت کریمه‌سی دلالتیله صبری سببنه اولوالعزم اولمشدر. اسماعیلک معناسی مطیع الله دیمکدر. غایتله وعدلرینه رعایت بیوررولرایدی. حتی بر محلده بر شخص ایله بولشماغی وعد بیوروب او خلف ایتدی. لکن بن بکلرم دیدم شووقته دکین دیو حد تعیین ایتمدم تا کلنجه منتظر اولورم بیوروب کامل برسنه موضع مزبورده طوردی. وآنک صادق الوعد دیو حضرت ذوالجلال شاننده ثنا بیوردی. حضرت ابراهیمک (رب هب لی من الصالحین) دیو دعاسی مستجاب اولوب (غلام حلیم) دیو بو حضرت اسماعیل ایله تبشیر بیورلمشدر. بعده (أبشرتمونی علی ان مسنی الکبر) بیورمشدر. حضرت اسماعیلک دخی عمر شریفی یوز اوتوز یدی یه بالغ اولدقده وجود بهبودلری دائرهٔ شهوددن نابود اولوب جوار قبر هاجره دفن قلندی. وحضرت اسحق قوم لوط قهر اولدیغی کیجه رحم مادره واقع اولوب حضرت اسمعیل ولادتندن درت سنه صکره

[١] روضة الابرار مؤلفی شیخ الاسلام قره چلبی زاده عبدالعزیز افندی

تولد بیورمشدر. ویوز سکسان یاشلرینه وارنجه اوغلی یعقوب علیه السلامك نبوتنی وحضرت یعقوبك اوغلی حضرت یوسفك نبوتنی وعزیز مصر اولدیغنی کوروب تکمیل عمر ایتمکله محمل بند سرای سرور اولوب پدرلری ابراهیم علیه السلام قبری جوارینه دفن قلندی . حضرت اسحق التمش یاشنه بالغ اولدقده یعقوب ایله عیص توأم تولد بیوردقلرنده حضرت اسحق یعقوبی نبوتله تبشیر بیوردقده عیص غیظ ایدیجك حضرت یعقوب فرار ایدوب حرانه واروب لیانه‌یی تزوج ایتمکله یهودا وروبیل وشمعون نام اولادی تولد ایتدکدن صکره لیانه فوت اولدی : لیانه‌نك قیز قرنداشنی دخی تزوج بیوردقلرنده یوسف ایله بنیامین وجوده کلدی . زوجتین مذکورتیندن باشقه ایکی زوجه‌سندن دخی درت اوغلی اولدی که جمعاً طقوز دردانه اولاد صالحی جمع بیوردی . وحضرت یعقوب کیجه فرار ایتدیکیچون اسرائیل دنیلدی . وحضرت یوسف مهمه‌ده ایکن والده‌سی وفات ایتمکله جمله اولادندن زیاده یوسف علیه السلامه محبت ایتمشیدی. صکره حضرت یعقوبه نبوت کلوب کنعانیانی دینه دعوت ایله مأمور اولمغله ارض فلسطیندن کنعانه وارمشیدی . وقتا که حضرت یوسف اون ایکی یاشنه واردقده رؤیاسنده شمس ایله قمر کندویه سجده ایدر کوروب پدرینه نقل ایتدکده پدری کتم ایله دیو امر ایتدی. لکن اخوانی سره واقف اولوب حضرت یوسف اون یدی یاشنه واردقده قرنداشلری آلوب شهردن اوچ فرسخ بعید برقیویه براغوب قورت یدی دیو قانلو کوملکنی پدرلرینه کتوردکلرنده حضرت یعقوب کوملکه نظر بیوردی. پیراهنده یرتق یوق. بونلر یوسفی قورت پاره‌لدی دیرلر تعجب ایدوب کنعانی قورتلره قوت نبوتله سؤال بیوروب سز پیغمبر اوغلنی هلاك ایتمکدن حیا ایتمدیکزمی؟ دیو خطاب وعتاب بیوردقلرنده جمله‌سی حاشا بزلردن بویله اسائت واقع اولمادیغندن غیری سائر یرلرك قورتلرندن دخی استفسار ایتدك . کورمش یوق. دیو خبر ویردکلرنده حیران اولوب آه وانینه کرفتار اولوب (بل سولت لکم انفسکم امراً) موجبنجه هر براوغلنه باشقه باشقه سؤال ایتدی. قورت یدی کلاملرینی تغییر ایتمدکلرنده (فصبر جمیل والله المستعان

علی ما تصفون) نص اصدق القـائلین موجنجه التی بیل بکا ایتمکله (وابیضت
عیناه من الحزن) معناسنجه بکادن مبارك کوزلری آغاردی . حاشا اعمی اولمادی .
ازین جانب حضرت یوسف قیوده چشم کریان وحشتله کوملکسز حیران
طورورایکن حضرت جبریل علیه السلام کلوب جدی حضرت ابراهیمه منجنیقدن
نزول ایدر ایکن احسـان اولنان جنت کوملکنی کتوروب یوسـفه کیدروب
چند روز محنته صبری تلقین وحسن عاقبتی تبلیغ ایتدکدن صکره قیویه القانك
اوچنجی کونی قیو قربنـده مصر قافله‌سی نزول ایدوب پرتو انوار ولمعه قمر
طلعتك جبیننده مهر سپهری عرق حیایه مسـتغرق قلیجی جریدهٔ خیال وعالم
مثالده کورلمه‌مش ومثلی ایشیدلمه‌مش بر شـاه حسن حوان شبچراغ وار قعر
بئردن ضـیا بخش اولدیغنی کورنلر سرقافله‌یه واروب (یابشری هذا غلام) نص
لطیفی مؤداسنی خبر ویرمکله سرقافله کوکده آرادیغنی برده بولوب مصره واصل
اولدقده مصر سلطانی کوروب آغرنجه آلتونه اشترا ایتدی . اما سلطان ام دنیا
قطفیرك زوجه‌سی اولوب ملاحتده نکار دوران آفتاب رخسـار اولان زلیخا
بوحضرت یوسفی کوروب جذبات شوقدن فی الحال مهر ومحبت آتشنه یانوب
طوتوشوب جریدهٔ خیالی دفتر صبردن وصفحهٔ جمـالنده اثر حیـاتدن بررمق
قالوب عاشق بی قراری اولمغله تنها یانه کتوردوب مواصلت وشهد وشکری
جمع ایتمك ارزوسـیله اظهار عشـق ایتدکده حضرت یوسف (قال معاذ الله)
وردکردان اولوب جیقار اکن زلیخا یوسفك کوملکـندن اخذایتدکده یوسف
چکوب یرتوب خلاص اولور ایکن پادشاه اوزرینه کلدکده زلیخادعوای عصمت ایلیجك
حضرت یوسف کوملکنك آردندن یرتلدیغنی کوستریجك یوسفك عصمتی سلطانه
ظاهر اولوب یوسـفك جذبه‌سـنه مجذوب اولان زن تعییب اولنماز . دیو فکر
وتجاهل ایدوب صاقین بوسری و زلیخایی لسانه آلمه دیو تنبیه ایدوب زندانه
وضع ایلدی . اما بویله حسن ایله ممتاز اولان ذات آغرنجه التونه اشترا اولنوب
زندانه حبس اولنمقده علت وار دیو خلقه شبهه اولوب تفحصنده اهتمام ایتملریله سره
واقف اولوب اکابر مصرك خاتونلری زلیخایه طعن ایدوب سن ذات عصمت حلیله

سلطنت اولوب عبد مشترایه میل ایتمك نه دیمك؟ دیو غیبتنده اولدقلری معلومی اولمغله زلیخا مذکوره خاتونلری کتوردوب بیله آلوب زندانه واروب یوسفی کوردکارنده میوه تناول ایدرلرایدی واللرنده تفاح اولوب سکین ایله قطع ایدرلر ایدی. (ان هذا ملك کریم) دیوب حسن یوسفه حیران ایکن المارینه اللرینی کسوب قان روان اولدی. خبرلری اولمادیغنی زلیخا کوروب قرق عورتك بردن جمله سنك یدلرندن نیچون قان روان اولدی؟ دیدکده کندولره کلوب وای بزه نه اولدی؟ بوقان نه زمان چیقدی دیدیلر. اول زمان زلیخا عورتلره عتاب ایدوب نیچون بنی غیبت وملامت ایدرسکز؟ دیو ارشاد ایدوب الزام ایلدی. بونده مؤمنلردن جمله آجیلردن ازید اولان مونك مرارتنی طویمقسزین بعض مؤمنلر جان ویرر خبر صحیحی آیا نه کونه اولور؟ دیو تفکرده اولانلره بوعورتلرك اللرینی کسوب مرتنی طویمدقلری تمثیل ومژده وتبشیردر. جنتده مقاملرینه حیران ایکن جان آجیسنی طویماز. والحاصل حضرت یوسف یدی سنه زندانده قالوب تعبیر رؤیا ایله مشهور اولوب اوقاتی بیلمك ایچون ساعت یاپمغی ایجاد بیوردی. سلطان بررؤیا کوروب حضرت یوسفه تعبیر ایتدیردکده یدی سنه قحط اوله جق ذخیره جمعی لازمدر. دیو تعبیر بیورمغله سلطان حضرت یوسفی زنداندن چیقاروب ذخیره ترتیب ایله. دیوب کندویه وزیر نصب ایتدکده حضرت یوسف وزیر اولوب درت سنه ذخیره جمع ایدوب انبارلره املا بیوردقدن صکره مصر سلطانی اولان قطفیر بواثناده دارعقبایه رحلت ایتمکله یرینه یوسف علیه السلام سلطان مصر اولدی. و متوفای مزبور قطفیر عنین اولمغله بکر زلیخایی ازاله ایده مه مشدی. زلیخایی نکاح ایله آلوب مرض عشقدن صاراروب صولوب تا تار هوای یار، دیار هوشی یغما وغوغای عشق دلدار، متاع عقل تاجداری تاراجه ویرمش. زلیخا ابواب مواصلتك کشاده اولدیغنی کوروب تروتازه وخوشحال اولوب سلطان عشق لشکر شور شوق ایله کشور غمی رفع ایلدی. ومهر وماه برمنزلده قران و زهره و مشتری بر برجده قرار و اقتران ایلدکدن صکره ناسه افراط تخم زرع ایتدروب ذخیره یی زیاده احضار ایتمشیدی. غلا و قحط ظهور ایتدکده

مصر خلقی نقودینی ویروب نان آلدی . نقود وجواهر تمام اولدقده اشیا
و لباسلرینی ویروب تمام اولدقده ملکلرینی ویردیلر. تمام اولدقده خزینه یه
اولادلرینی بیع ایدوب اثمانی تمام اولدقده کندو نفسلرینی بیع ایدوب عبودیتی
ارتکاب ایتدیلر. هنوز ما ملکلریله نفوسلری ایکی سنه‌نك نانه وفا ایتدی .
شمدی جمله مصر اهالیسی حضرت یوسفك ملك یمین ایله عباد مشتراسی
اولدقدن صکره ایکی سنه دخی عبدلری اولدقلری حالده انفاق بیوروب جمله‌سنی
اعتاق و آزاد ایلدی . بو محل عبرت محلیدر . حیفا بر قول مصرده بیع
اولنمغله الله تعالی مبیعی مصره سلطان ایدوب جمیع اهل مصری اکا قول
و قراواش ایلدی . ازین جانب بو قحط عام اولوب هردیارده اولمغله کنعان
ایلنده دخی اولمش‌ایدی . یعقوب علیه‌السلام حضرت یوسفدن صکره محبت
ایتدیکی اوغلی بنیامیندن ماعدا یدی‌اوغللرینی ذخیره اشتراسیچون اثناءقحطده
مصره ارسال بیورمغله انلر حضور یوسفه‌-داخل اولدقده حضرت یوسف
انلری بیلدی . لکن مهابت سلطنتدن انلر حضرت یوسفی بیله‌مدیلر . اما
حضرت یوسف کرچه بو قرنداشلرم بکا حیف ایدوب بنی قیوده وحشتده
قودیلر . لکن حضرت عزیز ذو انتقام بونلری بکا محتاج ایتدی. دیو سجدهٔ
شکر ایدوب تجاهلدن هر برینه اکرام ایدوب رجعت ایتدیردکده سزك بر
قرنداشکز دخی وار ایمش بنیامین نامنه . اول دخی سزکله بیله کلمدکجه بوندن
صکره‌سزه‌ذخیره‌ویرمم.بیورمغله‌تکرار بنیامینی‌بیله‌آلوب کلدکلرنده‌بونلره‌ضیافت
ایدوب ینه تغافلدن یعقوب نیچون آغلر؛ دیو سؤال‌ایدوب بونلره ذخیرویروب
کوندردی. لکن بنیامین کیله‌ی‌ضایع ایتمکله بنیامینی‌الیقویدی. ماعداسی‌حضرت
یعقوبه واروب (یا ابانا ان‌ابنك سرق) دیدکلرنده اسکی‌دردلر تازه‌لنوب (یا اسفی
علی‌یوسف) دیدی وبنیامینك دردی درد یوسفه علاوه اولیجق (انما اشکو بثی
و حزنی الی الله) دردیله صبر جمیله توسل بیوروب ینه اولادلرینی ذخیره
اشتراسنه مصره ارسال ایدوب مصره کلدکلرنده حضرت یوسف بونلرك
قرنداشی یوسف اولدیغنی اظهار ایدیجك جمله‌سی شرمسار اولوب اعتذاره

اقتدارلری اولمیوب اعتراف ایلدکلرنده (لاتثریب) یعنی خوف ایتمه‌یك. معامله‌سیله تطییب وهر برینه مکتوب ایله قرنداشلرندن یهودایی دعوته ارسال وکوملکنی ایصال بیوردقده حضرت یعقوب کوملکی یوزینه سوریجك دیده‌لری روشن اولوب یتمش ایکی اتباعیله حضرت یعقوب مصره تقرب بیوردقده یوسف علیه‌السلام سلطنت طاقمیله استقبال و مرکبلرندن نزول ایدوب یعقوب یوسفی علیهما‌السلام قوجقلیوب ایکی طرفك بکاسنی تماشا ایدنلر دخی سرورلرندن اغلشوب شاد وخرم جمله‌سی کاوب مصره داخل اولدیلر. وحضرت یوسف أی بابا بودبدبه وسلطنت مصر وسلطنت نبوت و رسالت مقدم کوردیکم رؤیادر. دیدکده پدر رحیم تصدیق ویکرمی درت سنه مصرده بریرده انیس وجلیس اولوب یعقوب صلوات الله علی نبینا و علیه حضرتلری یوز قرق یدی یاشـنه ایردکده قبول دعوت ارجعی بیوروب جوار قبر ابراهیم علیه‌السلامه دفن اولندی. اندن صوکره یوسف صلوات الله علی نبینا و علیه حضرتلری یکرمی سنه دخی عالم فانیده دعوت دینـه مشغول اولوب سـن شریفی یوز یکرمی اولدقده (توفنی مسلماً والحقنی بالصالحین) دعاء شریفنی تکرار ایدوب (راضیةً مرضیة) کلام ارجعی‌یه تسـلیم روح بیوردقده نیل مبارکك ایکی طرفده اولان امت جنازه بزم طرفمزه دفن اولنسون دیو نزاع ایتدکلرنده (لاشرقیة ولا غربیة) نقل پاکی مفادنجه تابوتی نیله براقدیلر نیل تابوتی قرب مزار یعقوبه چیقارمغله جوار أب و جده دفن اولندی. و حضرت یوسـفك اوغلنك اوغلی یوسف ثانی علیه‌السلام (ولقد جاءکم یوسف من قبل بالبینات) آیت کریمه‌سی تفسیرنده جدندن صکره اهل مصره یکرمی ییل تبلیغ احکام ایلمشدر . ا . هـ

سنه ٣٦٠٢ وفات اسحق علیه‌السلام . [١]

سنه ٣٦١٣ سلطنت یوسف علیه‌السلام. واجتماع او باپدر وبرادر ودخول بنی اسرائیل یعنی اولاد یعقوب بمصر .

[١] مطبوع تقویم التواریخ‌ده فضله اوله‌رق (عمرلری یوز سکسان سالدر) عباره‌سی‌ده واردر .

سنه ٣٦٣٠ وفات يعقوب عليه السلام . [١] مدت فرقت يعقوب يكرمی برسنه اولمق مرویدر .

سنه٣٦٤٢ وفات ايوب عليه‌السلام. يتمش سنه ابتلادن اول ويوز قرق سنه صكره معمر اولديلر .

سنه ٣٦٧٨ ولادت عمران بن قاهث بن لاوى بن اسحق پدرموسى عليه‌السلام.

شرح — ايوب عليه‌السلامك ايكنجی جدی حضرت عيص بن اسحق‌در. اهل حورانی دينه دعوت ايچون حضرت ايوب مبعوث رسولدر. حضرت ايوبك غايتله غناسی وار ايدی. حتی بشيوز چوبان خدمتكاری ويدی اوغلی ويدی قيزی اولوب يتيملره بذل نعمت ايدرايدی. شيطان يا الٰهی بوايوب نيجه عبادت وتقوى ايتمسون عمرينك ابتداسندن برو ادبار كورديكی يوق. اكر بختی منعكس اولسه صبر وتقوى قلماز ديدكده شيطانی تخجيل ايچون باری تعالى حضرت ايوبك حيوانات وتارلا و باغ و باغچه وكافهٔ مالنی تلف وهلاك بيوردقده حضرت ايوب مال ومنال قيدندن خلاص اولدم ديو شكره مشغول اولدقده ينه شيطان اولادلريله متسلی اولور ديمكله جمله اوغل وقيزلری بردن وفات ايلدی. حضرت ايوب ينه صبر ايليوب بركره آه ديمش اولدی. همان كندوبی دوشيروب آهنه پشيمان اولوب استغفاره مشغول اولدقده بدنی صحتده‌در. ينه وجودم صحتده اولسون مال واولاد بولورم دير. ديو شيطان ياد ايلدكده وجود ايوبه مرض اصابت ايدوب كوندن كونه جراحت ورايحه كثرتندن اقرباسی يانه كلمز اولدی. واولدينی قريه‌دن اهل قريه بحضور اولوب طشره چيقاروب بركناسه‌يه براقدقلرنده انجق خدمتنه زوجه‌سی قالدی. اون سكز سنه بومرضی چكدی. بركره آه ايتمدی. دفعيچون دعا ايله دنيلدكده (فاذا مرضت فهو يشفين) آيت فرقانيه‌سی معناسنجه شفاطلبنه حجاب ايدرم ديدی. لكن وجودينی قورت اكل ايدوب لحم قالمدقده قلبيله دلی يمكه باشلايجق يارب هر شيئه راضيم لكن وسيلهٔ ذكرك اولان لسانمله قلبمی برلر

[١] مطبوع تقويم التواريخده (عمرلری يوز قرق يدی سنه‌در) عباره‌سی‌ده واردر .

ایسه معامله‌ٔ روحانیدن محروم اولورم. (رب انی مسنی الضر وانت ارحم الراحمین) نص قدیمی اوزره مستجاب اولوب فی الحال وجودی صحت بولدی. وموتی اولان اولادلری اون سکز سنه صکره حیات بولدی. وقبل الابتلا بشیوز چوبانی وار ایکن درت بیك چوبانه محتاج اولوب فیاض مطلق جل شانه حضرتی سکز قات مال کرم بیوردی. وحیات بولان اون درت اولادندن بشقه اون درت اولاد دخی اعطا بیورلدی. شفا بولدقده حضرت ایوب یوزیاشنده ایدی. صبری سببنه اولوالعزم پیغمبر اولوب متاع دنیادن ضایع اولانك سکز قاتنه نائل اولدی. بوندن صکره اهل مدین واصحاب ایکه واصحاب الرس میزانلرنده عدالت ایتمیوب قسطاس مستقیمه رعایت ایتمدکلریچون صیحهٔ جبریل علیه السلامدن اهل مدین (فاسقط علینا کسفا من السماء) نصی مصداقنجه واصحاب ایکه (عذاب یوم الظله) نصی موجبنجه هلاك اولوب رس قیوسی نام محلده ساکن اولان اصحاب الرس دخی دارودیارلریله منخسف اولوب نام ونشانلری قالمادی. چونکه عادة الله بلا نازل اولدقده عام اولوب برقاچ شقی ایچون کافهٔ رجالی هلاك اولدقدن صکره نسا وصبیانی دخی تلف اولور. قسطاسه رعایت ایدنلر ایله ایتمینلر بیله مبتلا اولور. حکام وضابطان اهل حرف واصناف وتجارك درهم وقنطارلرینه اهتمام ایتمك لازمدر جناب حق جل شانه حضرتلرینی غضبه کتورمش مواددندر. امم سالفه مثللو بوامته دنیاده جزا اولماز لکن نعوذ بالله خسف وحریق و زلزله وطاعون وقحط وسیل و تسلیط دشمن وصاعقه مثللو بلالر بوامته نزول ایده کلمشدر. ملوك ووزرا وحکام بونکته یی ملاحظه ایدوب لیل ونهار امور نرخه تقیدودرهم وترازولرینه اهتمام ایتمك کرك. ازین جانب حضرت ایوب ایکیوز یاشنه واردقده صفدده خطین نام قریه‌ده طالب عالم بقا اولمغله دفن اولنوب مزار اولدی. اه

سنه ٣٦٨٤ وفات یوسف علیه السلام. عمر شریفی یوز اون سالدر.

سنه ٣٧٤٥ ولادت هارون بن عمران علیه السلام وابتداء شوکت فرعون وقتل اولاد بنی اسرائیل.

سنه ٣٧٤٨ ولادت موسی علیه السلام درمصر.

سنه ۳۸۱۲ هلاك اصحاب ايكه يعنی قوم شعيب عليه‌السلام درمدينه .

سنه ۳۸۱٤ وفات عمران پدر موسی وبعثت موسی عليه السلام .

سنه ۳۸۲۲ اجتماع خضر و موسی عليهما السلام در مجمع البحرين وقصهٔ خسف قارون .

سنه ۳۸۲۸ غرق فرعون در بحر قلزم ونجات بنی اسرائيل . [۲]

سنه ۳۸٤۷ صعود موسی عليه‌السلام برجبل طور برای مكالمه وتلقیٔ تورات. در عصر دلوكه ملكهٔ مصر .

سنه ۳۸٦٦ وفات هارون عليه‌السلام درتيه.

سنه ۳۸٦۸ وفات موسی عليه‌السلام درتيه .

شرح — فرعون مصرده تولد ايدوب برجندی نام اميره خدمتكار اولمش ايدی. برجندی فوت اولدقده خدامنك اعقلی اولمغله فرعون افنديسی يرينه امير اولوب موتادن باج آلمق بدعتنی ايجاد ايتمكله پادشاهه مقرب اولوب مالدار اولمش ايدی. عرض رشوتله مصره صوباشی اولدی. ومصر ملكی اولان سلطان سنجابی كيجه سوقده راست كتوروب غفلةً اوزرينه واروب سنجابی قتل وكمسه آكاه اولمدن كيجه تخته جلوس وعلی الصباح اركان دولتی كتوروب طوعاً وكرهاً كندويه بيعت ايتديروب سلطان مصر اولدی . وبوجلوسدن درتيوز ييل صكره فرعونك وزيری اولان عمرانك اوغلی حضرت موسی دنيايه كلدی كه دردنجی جدی يعقوب عليه‌السلامدر. بعض رؤيا دلالتيله فرعون كندونك زوالنه باعث اوله‌جق ذات بوسنه تولد ايدر ديو اصحاب معارف ومعبرين حكم وجزم ايتدكلرنده سحره ومنجمين ايله فرعون استشاره ايليوب قانون نمرودی ياد ايدوب طقسان بيك بيكناه معصوم صبيانی قتل ايدرايكن حضرت موسی تولد ايدجك والده‌سی يوخابه ـ كه قرأن كريمده ام‌موسی ديومذكور اولوب نبوتنده اختلاف اولان نسواندندر ـ ولدينی اوچ آی ارضاع ايدوب

[۲] مطبوع تقويم التواريخده (ومحبوسیٔ ايشان دربادیهٔ تيه . مصرده مدت مكث بنی اسرائيل ايكی يوز اون بش سنه‌در) جمله‌لری ده واردر .

صکره الهام باری ایله موسایی برصندوقه وضع ونیله القا ایلدی. یکرمی ساعت
نیل ایله جریان ایدرك فرعونك سراینده اولان کبیر حوضه منصب اولدقده
حضرت موسانك خاله‌سی اولوب کذلك نبوتنده اختلاف اولان نسادن اولوب
فرعونك زوجه‌سی اولان آسیه صندوقی کوروب آیانه اوله دیو کشاد ایتدیر.
دکده صبی‌یی کوردکده بیلدیلرکه ولدی فرعونك جاسوسلری خبر آلور ایسه
هلاك ایدرلر کندیم هلاك ایتسه‌م جکر کوشه‌مدر همان بویله برصندوق ایله
نیله القا ایدوب خالقنه امانت ایدرم. دیوب القا اولنمش. دیدکلرنده کرچه آسیه
صبی کیمك نه‌سی اولدیغنی بیلمزکن قرابت حسبیله قان علاقه‌سندن محبت حاصله
ایدوب چوجوغی فرعونه کوستروب (عسی ان ینفعنا او نتخذه ولداً) نص شریفی
مصداقنجه کندیمزه اوغل اتخاذ ایدینه‌لم دیدکده کرچه آسیه فرعونك زوجه‌سی
اما صالحاتدن اولدیغیچون مقارنت ایتمیوب نظام بیتی آسیه‌یه سپارش ایتمش ایدی.
خاطرینه رعایةً (هل ادلکم علی اهل بیت یکفلونه) نص پاکی معناسنجه سود آنا
استیجار اولنسون دیو فرمان ایتمکله یوخابه‌نك هنوز ولدی اولوب فوت اولمغله
سودی باقی ایمش دیو خبر ویردکلرینه بناءً یوخابه‌یی ارضاع ایچون استیجار
ایتدکلرنده ولدینی کوروب مخفی یرده سجدهٔ شکر ایدوب قدرت وحکمت
خدایه حیران اولوب والده‌سی اولدیغنی کتم ایدوب تربیه‌سنه مشغول اولدی.
موسی برقاچ یاشنه واردقده برکون موسی فرعونك قوجاغنده فرعونه بر سله
اوردی. یوزی ترس دوندی. فرعون بو مثللو صبیدن بومرتبه قوت اولماز.
قوت نبوت اولمق کرك. وزوال ملکمه سبب اوله‌جق مولود بو اولمق کرك.
دیواذعان ایدوب اعدامنه جازم اولدقده حضرت آسیه بوصبی هنوزنیك وبدی
فرق ایتمز. نیچون غضب ایدرسك؟ تجربه ایدملم. دیوب برطبقه برمقدار آتش
ایله اینجو وضع ایدوب صبی‌یه عرض ایلدکلرنده کرچه صبیده آتشك محرق
اولدیغنی تمیزه قدرت وارایدی. حکمت الٰهی صبی آتشی آلوب آغزینه القا
ایتمکله لسانه سکته دخی پیدا ایتدی. لکن نبوت ورسالت کلدکدن صکره
(واحلل عقدةً من لسانی یفقهو قولی) دعاسیله (قد اوتیت سؤالك یاموسی)

کلام قدیمی موجبنجه لسانی آچلدی. چونکه صبی آتشی آلدی. تمیزه قادر
دکل ایمش دیناوب خطاسی عفو اولنمش ایدی. اوتوز یاشنه وارنجه فرعونك سراینده
آسیه‌نك تربیه‌سنده ایکن بنی اسرائیل اعانه‌سیله حضرت موسی برقبطی قتل
ایتدکده (خائفا یترقب) نظم جلیلی مفهومنجه فرعونك کندوینی هلاك ایچون
تجسس ایتدیکنی خبر آلوب (ففروا الی الله) کلام اللهی موجبنجه صوسز
وشنلکسز محله فرار ایدوب (عسی ربی ان یهدینی سواء السبیل) آیت کریمه‌سی
مؤداسنجه بکا ظفر ویروب طوغری یولی کوستر دیو دعا ایدوب متوکلاً یدی
کون کیدوب مدینه قیوسنه واصل اولدقده (رب انی لما انزلت الی من خیر فقیر)
نصی معناسنجه سویلنوب دعا ایتدیکنی حضرت شعیب علیه السلام محل مرقومده
قیون صوارر ایکن حضرت موسایی یاننه آلوب اطعام و انفاق ایدوب
(لاتخف نجوت من القوم الظالمین) نص شریفی مقتضاسنجه قوم ظالمیندن نجات
بولورسك قورقمه. دیو تسلی ایدوب قیزی صافورایی حضرت موسایه تزویج
واون سنه بیله قیونی کوتدکدنصکره حضرت موسی وطن آرزوسیله مصره توجه
ایدوب کیدر ایکن پك صووق اولوب یولی غائب ایتمش ایدی. طور سیناده آتش
کوروب کاربانده واروب هم یولمی تصحیح ایدرم هم آتش ایله برودتمی دفع ایدرم.
دیو آتشه طوغری واردی کوردی که آتش دکل. برعناب اغاجندن آسمانه طوغری
نور چیقوب اطرافی روشن ایتمش. بونه حالدر دیو تفکر ایدر ایکن (یا موسی انی
انا ربك فاخلع نعلیك) نداء حقیله کندویه نبوت ورسالت ویدبیضا وعصا احسان
بیوریلوب فرعونی واتباعنی ایمانه دعوت ایله مأمور اولدقده (واجعل لی وزیراً
من اهلی هارون اخی اشدد به ازری) دعاسنی ایتمکله کندودن درت یاش زیاده
اولان قرنداشی هارون علیه السلامه دخی نبوت احسان بیوریلوب (انتما ومن
اتبعکما الغالبون) آیت کریمه‌سی مدلولیله مبشر اولدی. یعنی موسی وهارون وتابع
اولانلر غالبلردر. دیو آیت نازل اولدقده فرعون کبی جهانگیر کافر پادشاهی دینه
دعوت ایتدی. خوف ایتمدی. وفرعون موسی‌یه غالب اوله‌میه‌جغنی اذعان ایتمش
ایکن ینه غفلتدن بیدار اوله‌مادی. بو آیتك نزولی عشاوقتی ایدی. فرعونك تمردندن

امین اولدقده درت رکعت شکر نمازی قلدی که بو امته فرض اولدی. بعده مجلسنه واروب فرعونی ایمانه دعوت ایتـدی . ابا ایدیجک عصایی یره براقدی اژدر صورتنده سکسان ذراع طولی اولوب اغزینی آتش صاچه‌رق آچوب حمله ایتدکده فرعون طومانه حدث ایتدی . واژدر هماندم یکرمی بش بیك ادم یوطوب بر دخی استفراغ ایتمه‌یجك فرعون ایمانه کلورم. دیو یمینلرایله اعتماد ایتدیروب بو ورطه‌دن خلاص اولدقده عبرت آلمیوب بویله معجزهٔ باهره‌یی سحره حمل ایدوب تخت حکومتنده اولان یتمش بیك سحربازی جمع و اوچیوز یوك آلات سحری میدانه چیقاروب حضرت موسی ایله امتحان اوله‌جق اولدقلرنده ینه عصا صورت اژدره تشکل ایدوب جمله آلاتی اکل ایدوب میدانده بر شیٔ قالمادی. و صکره استفراغ دخی ایتمیجك سحر اولمیوب معجزه اولدیغنی سحربازلر بیلوب (آمنا برب موسی و هارون) آیت کریمه‌سنی یاد ایدوب یتمش بیك سحره بردن ایمانه کلدکلرنده فرعون غضب وسحره‌یی اعدام ایتمك قصد ایتدی. آنجق (انتما ومن اتبعکما الغالبون) نص کریمی معناسنجه موسی ایله هارونه تابع اولانلر غالبلردر. دیو خوف ایتمدیلر بو معجزهٔ باهره‌یی دخی مشـاهده ایتدی ینه فرعون متنبه اولمیوب ذات البروجه ایرشمك مقصدیله اللی بیك عمله سعی ایله بر کوشـك بنا ایتدی که (یاهامان ابن لی صرحا) تفسیری اوزره بلوطدن یوکسك. مرتفع قصر تکمیله قریب اولدقده ییقلوب جمله عمله وخدام اللی بیك آدم اوغلانی هلاك اولدی. ینه فرعون ارشـاد اولمیجق کثرت باران اولوب چوق نفوس وابنیه منهدم و هلاك اولدی ینه فرعون اصلاح اولمیجق چکرکه و کهله و قوربغـه مســتولی اولدی . ینه متیقظ اولمدقده قوم فرعوندن قان سیلان ایتمك مرضی ظهوری عارض اولدقده موسی علیه‌السلامدن مرض مزبورك دفعنه دعا طلب ایدوب اکر نجات بولور ایسه‌ك ایمانه کلورز دیو ایمان وعهود ایتدکلرینه بناءً حضرت موسی دعا ایدوب صحت بولدقلرنده فرعون تفطن ایدوب ایمانه کلدیکـندن باشقه مؤمنلری مرتد ایتمکه‌سعی ایتدکده مسلملر فرعونیلردن تفریق اولسون دیو فرمان ذوالجلال وارد اولدقده حضرت موسی التی کره یوز بیك امتیله

کیجه مفارقت ایدوب صباح اولدقده فرعون دخی اون بش کره یوز بیك قوم کفاریله جوشن پوش خروش ایتدکلرنده موسی علیه السلام بحر قلزم یعنی سویش دریاسنه واروب عصاسیله دریایه ضرب ایتدکده عسکری اون ایکی سبط یعنی اون ایکی بلوك اولدیغیچون اون ایکی طریق دریا ایچندن آچیلدقده حضرت موسی وامتی سلامتله صویك قارشو طرفنه چیقدکده فرعون تعقیب ایدوب عسکری ایله بحره کیروب تمام داخل اولدقلرنده صو قاوشوب جمله سی غرق اولدی . حتی فرعونی صو بورویوب جانی حلقومنه کلدکده ایمانه کلدی. لکن ایمان یأس مقبول دکل. بعضیلر فرعونك ایمانك قبولنه ذاهب اولدقلریچون بر کوی محمد افندی رساله سنده فرعون کفریله فوت اولدی. دیو حکم ایتمشدر. وبعضیلر ایمانه کلمك قصد ایتدکده جبریل علیه السلام الوهیت دعواسنه جسارت ایدوب درتیوز قرق سنه ظلم وعدوان ایدن کافر بر کلمهٔ منجیه ایله نجات بولماسون ایچون غرقه عجله بیوردی. دیو روایت ایدرلر . والحاصل جمله سی صو ایچنده غائب اولدقده مؤمنلردن بعضیسی وسوسه ایدوب بونجه ایامدن بر وفرعونك استدراجی کبی بو ورطه دن دخی عجبا نجات بولورلرمی؟ دیو شبهه ده ایکن اطمینان قلوب موحدین ایچون غریقلرك لاشه لرینی بحر کناره اخراج ایتدکده (و اورثناها بنی اسرائیل) آیت کریمه سی تبیینی اوزره مؤمنلر بلامزاحم اراضئ مصری ضبط ایدوب مال و اشیا و املاك واراضیلرینه وارث اولدیلر. حضرت موسی تصفیهٔ درون ایچون طورسینایه کیدوب حضرت هارونی یرینه براقدی. و کندو غرهٔ ذی القعده دن عشر ذی الحجه یه وارنجه قرق کون صائم اولمغی قصد ایتمشیدی. (و کلم الله موسی تکلیما) نص شریفی منطوقنجه صفای تکلم صفالنوب کلیم الله اولدقده مشاهدهٔ جمال با کمالی تمنی ایدیجك (لن ترانی یا موسی) کلامی وارد اولوب (ولکن انظر الی الجبل) بیورلمغله یاننده اولان زبیر نام طاغه باقدی . تاب تجلیدن پاره پاره اولدیغنی کوروب باشنی سجده یه وضع ایدوب (سبحانك تبت الیك) دیدکده زمرد ویا قوت یدی قطعه لوحه یه خط سماوی ایله تورات نقش اولنمش احسان اولنمقله کامران رجعت بیوروب قومنه کلدکده

امتندن اون ایکی بیکدن ماعداسی بوزاغویه سجده ایدر اولمشلر بولدقده (ولما سکت عن موسی الغضب اخذ الالواح) آیت کریمه‌سی موجبنجه غضبندن مذکور یدی لوحه‌دن باشقه آلتی عدد امور غیبیه واسرار خفیه لوحه‌لری وار ایدی (سقط الالواح) مصداقنجه لوحه‌لری دوشروب شکست اولوب (والقی الالواح) کیفیتی ظهور ایتمکله حضرت موسی حضرت هارونی مؤاخذه بیوردقده حضرت هارون تفصیل ماجری ایدوب بنی اسرائیلدن سامره قبیله‌سندن برقیوجی منافق فرعون عسکری بحره کیرر ایکن اوزرلرنده اولان آلتون وکموش وجواهری کنار بحرده براقشلردی تعلیم شیطان ایله حلی وجواهری جمع وبربوزاغی رسمنی دوزوب حضرت موسایی طوره دعوته جبرائیل علیه السلام کلدکده راکب اولدیغی براقك آیاغی باصدیغی محل اول ساعت یشیل اولدیغندن تجربه ایدوب یشلی آلمشیدی. مذکور بوزاغنك درونه وضع ایتدکده صورت مذکوره‌یه روح کلمکله بوفساده باعث اولدی. دیو تقریر ایتدکده حضرت موسی غضب ایدوب عصاسیله عجل مصوره ضرب بیوردقده عجل محو اولدی. وعبده‌سی توبه واستغفار ایتدیلر. اما توبه‌لرینه اعتبار بیورمیوب سیف ایله امت مذکوره‌دن یتمش بیك آدم قتل ایدیجك غضبی تسکین اولوب ماعداسنی عفو وتورات شریفی بنی اسرائیله تلقین بیوردی. لکن بنی اسرائیلدن سفهالر پیدا اولوب توراتی انکاره باشلادقلرنده طور سینا طاغی باشلری اوزرینه یورویوب طوردیغنی کوروب شاشدیلر. وانکارلرینه نادم اولوب (سمعنا واطعنا) دیدیلر. اما حضرت موسی منکرلرك رئیسلرندن یتمش کشی‌یی عبرةً للسائرین قتل ایدوب عرفاته کیتدی. واحرامه کیروب عرفاتده وقفه‌یه طوروب امر ونهی‌یه مترقب ایکن بنی اسرائیل کلام باری‌یی استماع ایتمشلر ایکن (لن نؤمن لك حتی نری الله جهرة) بو آیت کریمه معناسنجه یاموسی بز سکا ایمان کتورمه‌یز تا حق تعالی‌یی آشکاره کورمینجه. دیدکلرنده بن رسول الله وکلیم الله ایکن بکا (لن ترانی) بیورلدی. سزه نیجه ممکن اولور. وجبل رؤیته طاقت کتورهمه‌مش ایکن سز نیجه طاقت کتوررسکز دیدی. مصر اولدقلرنده حق تعالی صاعقه ایله آنلری قهر بیوردی.

بعده حضرت موسی رجاسیله تکرار حیات ویریلوب اصلاح اولدیلر. (وآتیناه من الکنوز) نص مفهومنجه حضرت موسانك عمزاده‌سی قارون موسی علیه‌السلامدن حکره علم کیمیا تعلم ایتمکله خزینه‌لر پیدا و مخزنلر املا ایتدکده اغنیاء شاکر مسلکنه سالك اولمق واجب ایکن کافرالنعمه اولوب حضرت موسایه طعن واذیت ایتدکجه قرابت حسبیله موسی علیه‌السلام عفو ایدر ایدی. لکن خبیثتك طورمیوب برزانیه عورتی مال ایله کندویه بند ایدوب پیغمبر بکا زنا ایتدی . دیو افترا ایتمکه تعلیم ایتمکله برجمعیتده بکا حضرت موسی زنا ایتدی . دیه‌جك ایکن انطاق آلهی حضرت موسی بکا زنا ایتدی دیو سویلیوب افترا ایتمکی قارون بکا تعلیم ایتدی. دیو مجمع ناسده تکلم ایتدکده حضرت موسی عالم السر والخفیاته شکایت ایدیجك (فخسفنا به وبداره الارض) آیت کریمه‌سی مصداقنجه هماندم قارونك وجودی دتره‌یه‌رك یره کچمکه باشلادقده یتمش کره حضرت موسادن عفوینی طلب ورجا ایتدی. لکن عفو بیورمیوب یره کچدی. وقیامته‌دکین یره باتمقده‌در. بعده باری تعالی موسی علیه السلامه خطاب بیوروب یا موسی قلبك پك ایمش. اکر بنم جانبمه التجا ایده‌ایدی عفو بیورر ایدم. بیوردقده یاربی اکر اسم شریف ربی یاد ایده ایدی بنده عفو ایدر ایدم دیو استغفار ایله جواب ویردی. مملکت فارس ایله رومده حضرت موسی وعظ ایدر ایکن کندوبی تقریری اعجاب ایتدی یعنی بنم کبی وعظ تقریر ایدر وارمیدر ؟ دیو خاطر شریفنه کلدکده [١] امر اولنوب (مرج البحرین یلتقیان) نام محلده حضرت خضر ایله حضرت موسی ملاقات ایتدی. ومعاً سفر ایدوب کیدر ایکن راکب اولدقلری سفینه‌دن خضر ایکی تخته قوپاردقده (الم اقل لك انك لن تستطیع معی صبراً) دیدکده موسی علیه‌السلام سکوت ایتدی. بعده بیکناه برغلامی قتل ایتدکده برده‌خی سؤال ایدر ایسه‌ك رفاقت ایتمم.دیوب انطاکیه‌یه واردقلرنده انطاکیه‌لو بونلره اصلا طعام ویرمه‌مشلر ایکن یقلمغه مائل بردیواری خضر تعمیر ایتدکده حضرت موسی صبر ایده‌میوب بویله‌دنی قومك بناسنی نیچون تعمیر ایدرسك ؟ دیدکده (هذا فراق بینی وبینك) آیت کریمه‌سی منطوقنجه حضرت موسی

[١] بوراده مستنسخ بر قاچ سطر آتلامش اولدیغی آکلاشلمقده‌در .

عليه‌السلامدن مفارقت ایده‌جك اولدقده واقع اولان حالاتك حكمتنی استفسار ایدیجك خضر عليه‌السلام جوابنده سفينهٔ مرقومه برجبار پادشاهك اسكله‌سنه واره‌جق صاغ وسالم اولسه‌فضولی‌ضبط ایدر اما نقصانی‌اولدیغیچون تعرض ایتمز. وغلام مزبور قتل‌اولنماسه والدينك وكندونك‌ايمانسز كيتملرينه‌سبب‌اوله‌جغنی لوح محفوظده مقيد كوردم. وديوار بررجل صالحك‌اولوب وفاتنده ايكی يتيمنه قالدی . درونده مدفون مال كثير واردر . يتيملر بالغ اولدقده مال مذكوره نائل‌اوله‌جقلری كذلك لوحده مسطوردر. ديوار خراب اولمش قبل‌البلوغ هدم اولسه مال مذكور اغيار يدينه كچر ديو تعميرايتدم. ديدی (ومافعلته‌عن‌امری ذلك‌تأويل مالم‌تسطع عليه‌صبراً) تفسيری‌اوزره‌حضرت‌موسی‌خضر عليه‌السلامدن آيريلوب كلور ايكن برغدار كشی‌اقرباسنی‌ميراثی يمك‌ايچون‌قتل‌وآخرون‌قصاص ايتدكده ذبح بقره قصه‌سيله قضيه معلوم اولوب‌وارث قاتل قصاص‌اولندی.بعده بنی اسرائيله فرمان آلهی وارد اولدی‌كه ارض مقدسه‌ده قوم جبارين‌كافرلری دفع ايده‌لر . چونكه بنی اسرائيل اون ايكی سبط اولوب اون ايكی نقيبلری وار ايدی . حضرت موسی صلوات‌الله علی نبينا و عليه بو نقيبلر قوم جبارينه واروب احواللرينی تجسسه ارسال بيورمغله واروب كورديلركه قامتلری‌مناره كبی وبرصالقم اوزوم قوپارديلر. اون ايكی كشی كوجله كوتوردی. وبرانارينی بو اون ايكی كشی تمام اكل ايده‌مدی . بو قومه باری تعالی ميوه‌يی دخی وجودلرينه كوره احسان بيورمش . وجبارينده برى اون‌ايكی آدمی قارپوز كبی اتكنه طولديروب وافر كوتورديكنی كوروب اضطراب ايله چيقوب كلديلر . اكر كورديكمزی بنی‌اسرائيله خبر ويرسك‌خوفه تبعيتله عجز وقصور ايدرلر . اكر دفعی ممكن اولماسه (لايكلف‌الله نفساً الا وسعها) ديه فرمان بيورماز ايدی. سهولتله وصف ايده‌لم. ديه عهد وميثاق ايتمشلر ايكن ايكيسی عهدنده ثابت اولوب باقی اون نقيب كشف اسرار وبيان حال ايتدكلرنده جمله‌سی بر آغزدن (انالن ندخلها ابداً ماداموا فيها) اية كريمه‌سی معناسنجه مادام قوم مزبور آنده‌در . بزلر محل مرقومه داخل اولمايز ديدكلرنده بغتةً

نقیبك اونی بردن هلاك اولدی. وجمله بنی اسرائیل مجموعی آلتی فرسخ طول وعرضی اولان تیه صحراسنده بو مخالفتلری جزاسنه قرق ییل سرکردان جولان ایتدیلر. هرصباح قالقوب کیده کیده ینه قالقدقلری موقعه کلورلر یول بولوب چیقه مدیلر. من بیلدیرجین دز وسلواکه قدرت حلواسی در هرکیجه اشجار اوزاقنه یاغار. صباح دوشروب اکل ونفقه ایدینورلر ایدی و لباسلری اسکیمز وصبیلری بیودکجه لباسلری دخی بیور. لکن صحراده صویوق. انجق حضرت موسی وهارون بیله اولمغله حضرت موسی عصاسنی طاشه اوردی. اون ایکی اسباطه اون ایکی چشمه ظهور ایتدی. جمله‌سی اون ایکی چشمه‌یه منحصر اولوب صولاندیلر. (واتل علیهم نبأ الذی آتیناه آیاتنا فانسلخ منها) بیورلدی. چونکه بو بلایه حضرت موسی وهارون دخی مبتلا اولمشلرایدی. اوتوز طقوزنجی سنه حضرت هارون قرقنجی سنه حضرت موسی علیهما السلام صحرای مرقومه‌ده روح پر فتوحلری لانه سازکلزار جنان اولدقده عمر شریفی یوز یکرمی ایدی و منو چهر نام پادشاهك عصری ایدی. حضرت موسی‌نك وفاتندن اوچ کون صکره بنی اسرائیل جانب قدسه یول بولدیلر. ا.ه

جدول وقایع از وفات موسی علیه السلام تا بظهور بخت نصر.

سنه ۳۸۹۶ وفات یوشع علیه السلام اول حکام بنی اسرائیل. یوز اون سنه معمر اولدیلر.

سنه ۴۰۳۵ ابتداء بناء قسطنطنیه ینقو مودیان [۱] وایاصوفیه بروایة روح التواریخ. وبناء شهر حلب وملاطیه [۲]

شرح — یوشع علیه السلامك اوچنجی جدی حضرت یوسفدر. حضرت

[۱] مطبوع تقویم التواریخ‌ده (ابتداء ینقومود- یعنی استانبول ...)

[۲] مطبوع تقویم التواریخ‌ده فضله اوله‌رق (وطرسوس وصور بانقل مختصر الدول. شهر قسطنطنیه بوندن صکره ایکی دفعه دخی بنا اولنوب هر برنده اسم بانی ایله تسمیه اولنمشدر. اول بانی نیقو، آیاصوفه موضعنده ایتدیکی کلیسا زلزله‌دن ییقلدقده آلتنده قالوب بعده مزبورك بناسی اکثر زلزله‌دن خاکه برابر اولمشدر.) جمله‌لری واردر.

موسادن صكره نبی اولوب قوم جبارينك مسكنی اولان اريحا شهرينی يدی كون محاصره ايدوب فتح ايلدی. يعنی حضرت ابراهيم منجنيقده كورديكی ارضی حضرت ابراهيمه ويروب اعتباربيوروب ارض مقدسه ايتمشدر . شام ولايتنده فلسطين ناحيه سنده واردن شهريدر. اولياء انبيا مسكنی اولان بويله ارض مقدسه يی قوم جبارين يدندن تخليص ايدوب ضبط ايتمكی باری تعالی قوم موسايه واجب بيوردقده قوم جبارين قوتلی سكسانر ذراع قامتلی ونعمتلری فراوان، برصالقم اوزومی بر آدم كتوره مز . وبر انارينی درت آدم اكل ايده مز. وجبارينده بری بنی اسرائيلدن اون ايكی كشی يی قاون و قارپوز كبی اتكنه طولديروب قالديرر كافرلر ايدی . چونكه حضرت موسی قومی اون ايكی سبط اولمغله هرسبطدن بر نقيب جبارينك ملكلری حضورينه واردقده ملكلری اوله جق كافر بزم شهريمزی اله جق بونلرميدر؟ ديمكله بونلرعودت وملاحظه ايدوب بوكافرلرك قوتی قوممزه ديمه يه لم كرچه بونلرك قوتی زياده. لكن حق تعالی بويرلری بزه وعد بيورمسندن آنلرك قوتنه اعتبار اولنماز . لكن قوممز بو سری فهم ايده مز. عصيان ايدرلر. ديمشلر ايكن قوملرينه كلدكلرنده ايكيسی ثابت اولوب باقيسی جبارينك وصفلرينی تقرير ايتدی . بنی اسرائيله حضرت موسی قوم جبارين ايله جنكه امر بيوردقده جمله سی جمع اولوب ياموسی (ان فيها قوماً جبارين و انا لن ندخلها حتی يخرجوا منها فانا داخلون) يعنی انلرك سكسانر ذراع قامتلری وقوتلری وار انلر شهردن چيقمينجه بز كيره مه يز ديديلر . (قال رجلان من الذين يخافون انعم الله ادخلوا عليهم الباب فان ادخلتموه فانكم غالبون وعلی الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين) يعنی ايكی نقيب قوملرينه الله تعالی يه توكل ايدوب خوف ايتمه يك. باری تعالينك وعدی اوزره سزغالب اولورسكز. ديمش ايكن (ياموسی انا لن ندخلها ابداً ماداموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا اناههنا قاعدون) ديديلر . يعنی ياموسی انلر آنده ايكن بز داخل اولمايز سن ربكله وار انلر ايله جنك ايله . بزبونده طوروروز ديدكلرنده حضرت موسی (رب انی لااملك الانفسی واخی فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين) يعنی يارب سن عالمسين بنی

انلردن آیر دیدکده حق تعالی انلری ارض مقدسه یه کیرمکدن منع بیوروب (قال فانها محرمة علیهم اربعین سنة یتیهون فی الارض فلا تأس علی القوم الفاسقین) یعنی الله تعالی بیوردی. آنلر ارض مقدسه یه کیرمسون. قرق ییل تیه صحراسنده اویقوسز قالدیلر. طعاملری قدرت حلواسندن غیری برشئ یوق. قوم مزبورك جمله سی تیهده هلاك اولوب حضرت هارون وموسی دخی آنده ترك عالم فانی ایتمکله یوشع علیه السلام قالمش ایدی قوم مزبورك ذریتنی آلوب اذن باری ایله واروب قوم جبارین ایله جنك ایدرك اقشام اولدقده حضرت یوشع غروبك تأخیرنی جنك فیصل بولماسون دیو رجا ایتمکله کونش اوچ ساعت تأخیر اولنمغله ییلدیزلر کیچ طوغدی اولزماندن برو ییلدیزلرك سیری تخلف ایتمکله منجملرك استخراجلری تخلف ایدر اولدی. کذاب اولدیلر. والحاصل یوم مزبورده اریحانی فتح وجبابره نی قتل ویدیسنه تمام ارض شام وقدس کندویه مسخر اولدی. یکرمی یدی سنه نبوت ایله اجرای احکام ایدوب یوز یکرمی آلتی یاشنده بودار وحشتدن ارتحال وسرای انس عالم قدسه اتصال بولدی. وبابلده کفرحارس نام قریه ده دفن اولندی.

بناء اسلامبول — سلیمان پیغمبر علیه السلام صیدون جزیره سی حاکمی عصیان ایتمکله اوزرینه واروب قتل ایتدکدن صکره حسن وملاحته شهرهٔ شهر ودیار اولان قیزی شمسه بانویی اسیر واستفراش ایتدکدن صکره اما کنك سیرانکاهی واعلادن اعلاسنه نم ایچون بر عالی سرای بنا ایله. دیو بانو التماس ایتمکین حضرت سلیمان عفریتلره ربع مسکونی جولان وتجسس فرمان بیورمغله آنلر دخی جست وجو ایدوب آق دکز بوغازینه قریب ایدنجق نام موقع فرحفزانی جمیع مکانه ترجیح واب دریا وصحرا دیو تصحیح وخبر ویرمه لریله بر عالی سرای بنا اولندقده کوه قاف ومحال سائره دن مرمر وساقی ستونی واحجار نقل وزیبا فرش اولنوب سرای همایون اتخاذ اولندقدن صکره بانو بابامك فراقندن مستریح اوله میورم. باری تصویری اولسه نظریله دفع حرارت ایدرایدم. دیمکله مجوهر برصورتی مصور قلنوب شمسه بانویه ویرلمش ایدی. لکن حضرت سلیمانك وزیری آصف بانونك بته عبادت وسجده ایتدیککی خبر آلوب خبر ویردکده بانو قتل اولنوب صنم مذکور سرای مرقومده اخفا

اولنمش ایدی. بعده اولادعادو آل عمالقه‌دن ینقوموديان شرقدن غربه حکم ایدوب
سرای مزبوری پای تخت ایدندکده صنمی بولوب دیوان ایتـدی . بزدن اول
کلنلر بر اثر ایله یاد اولیور. بمده براثرعظیمم اولوب نامم قیامته دکین باقی اولسه.
امانه کونه اثر اولسه . دیو استشاره ایلدکده شهر بناسنه قرار ویروب موقعنی
تفکر ایدرلر ایکن برکیجه جامه خوابندن بیدار اولدی . یورغانیله دوشکیله
کندوبی بر بیابانده بولوب وحشت ودهشتله تك وپو ایدر ایکن بر بالقجی کوروب
تختگاهنی سؤال وکندوبی بیلدیرمك ایچون ارکان دولتنه ماهی‌یی ارسال ایلدی.
وقتا که ارکان دولتی پادشاهك فراشیله غائب اولماسی متحیر وپر تلاش قلمش
ایکن بالقجی واصل اولدقده شـاد وخرم اولوب جمله‌سی کلوب پادشاهی تك
وتنها بولدقلرنده اعقل رجال دولتی افکارنده اولدیغمز شهر مزبورك موقـع
دلاراسی بو موقف بالا اولدیغنه پادشاهمزك بو محله نزولی اشارت با بشارتدر.
دیو اتفاق ایتملریله قلم وحکومتنده موجود اولان معماران ومهندسان و بنّا
واهل نجوم واصحاب رصد و ارباب هنران واستاداندن قرق بیك نجار ومعمار
وایکیوز بیك عمله ایله یدی سنه طاش وخراسان وکیرج احضار بعض چقور
بستانلری کیرج قیولری اتخاذ وتکمیل ایتدکده بوارض برقاچ جهتله رجحاننه
سوز یوق. یعنی اوچ طرفی دریا وبوغاز ایچی‌و ایوب سمتی ولدوس روزکاریله
بحر سفیددن وبویراز ایله بحر سیاهدن سفائن کلوب کیتمك وزورق صفایعنی
پیاده قایقلر ایله آمدشد قلمق کبی مرجحاتی موجود اولدیغی کبی شکل مثلث
اولمغـله زلزله وطاعون وآتش لازم کلور. حتی خالی طاغ وصحرا ایکن بعض
کره بعض محلی طوتیشوب یانیور. بنا اولمسنه مشکل اولور . ورغبتدن ساقط
اولور دیو اهل معارف استخراج ایتمکله بو محذوراتك اندفاعنه چاره برشرف
وسعد ساعت بولنوب بو دیارك بقاسنه واعتبارنه باعث اولوب شروردن امین
قلنمق ایچون آرالق آرالق دیکلی طاشلر بنا اولنوب بر برندن رسنلر کچیر-
یلوب ایپلره چاکلر آویزه قلندی که سـاعت مرقومه و وقت مرهونه کلدکده
رسن تحریك اولدیغی آنده چاکلر صداویره . وصدا ویردیکی حینده هرعمله

یدنده اولان طاش وکیرجی براقه . دیو تنبیه ویوم موعود مسعود مایسك اون برنجی کونی اولوب ساعت مستخرجه‌یه دیده‌بان وناظرلر ایکن بر قاچ درجه مقدم برلقلق برماری اخذو آشیانه کوتورور ایکن برهوا آغزندن دوشردکده ایپلردن برینه راست کلوب هر بر رسن آخره تعلیق اولنمش وهر برینه چاکلر معلق اولمغله جمله چاکلر بردن صدا ویرجك ایکیوز قرق عمله استادیدنده احضار ایلدیکی شیئ اساسه وضع ایتدیلرکه درجهٔ واحده‌ده بنا یر یوزینه چیقدی. مستخرجلر آمان بوجرسلرك صداسی بیوقت ویرماندر . دیو فریاد ایده کوردیلر. مفید اولمادی. ناچار فریاددن فراغت بونده‌ده خلاق جهان تعالی شانه حضرتلرینك حکمتی وار « العبد یدبر والله یقدر » دیوب قرق کونده بنایی تکمیل واوچیوز آلتمش برج وهرایکی برجك مابینی اوتوزر بدن وبیك کنیسا وآلتمش بیك منزل ویوز حمام وبش یوزخان ایله قلعه‌یی معمور ایتدی. امادیار عرب ومملکت عجم واقلیم فرنك وولایت ترکدن نیجه شهر وقصبه‌لری ویران ایدوب اهالیسنی ظلماً وکرهاً بوشهره نقل ایلدی. بوشهری عدل وانصاف ایله املا وآبادان ایتمك قابل ایدی . لکن کفری سببنه سمت ظلم وعداوته میل ورغبت ایدوب جور وجفا ایله وطنلرندن جبراً مفارق قیلوب اسکان ایلدکده خراب اولسون بوولایت دیوبددعا وانکسار ایتدیلر. وبوشهر نامنه کندواسمی اولا ینقومادیان تسمیه ایلیوب وچورلی وسلوری وازکلی کبی اطرافنه اوچیوز قلعه دخی بنا ایدوب درونلرینه عسکر حفظ ایدوب شهر اسلامبولی محافظه ایدوب ایاصوفیه موقعنه بردیر کبیر بنا واطرافنه بیك حجره وهرحجره‌یه یدیشر رهبان اسکان ورهبانلره نفقه‌ایچون زیتوندن غیری طعام یوق. وزیتون ایچون منجم وحکیم دوقیابر طلسم دوزوب اصفهاندن صغرجق صویی کتوردی . ایاصوفیه‌یه معلق قلدی. بوسببدن هرصغیرجق اوچر دانه زیتون کتوروب براقیردی. بعده ارقانوس حکیم کنار دریایه برمطلسم میل وضع ایتدی. جمله بالقلر میله قارشو کلوب طوررلر ایدی . سمکلر بو تقریب صید اولنوب بهاسی رهبانلره صرف اولنور ایدی . وقدس شریفده بیك یدییوز یاشنده

بر رهبان وار ایدی . تبرکاً پیر مرقومی کتوردوب کلیسای مذکوره اجلاس ایلیوب هر سنه نوروز اولدقده شرقدن غربه وارنجه ربع مسکونده موجود اولان ملوك و امرا یتقومادیان شهنشاه و جهانکیر اولدیغیچون هدایا ایله زیارتنه کلوب یوم مزبورده دیر مرقومه جمع اولورلر. یدی سنه صکره قانونلری اوزره روز معهودده کنیسهٔ مذکوره‌یه اجتماع ایتدکارنده برزلزلهٔ عظیمه اولوب جمله دیرك درونده هلاك ودیر وسائر ابنیه خراب اولدی هبوط آدم علیه‌السلامدن برو بومثللو زلزله مسموع دکلدر. تلف اولان انسان وحیوان لاشه‌لرندن سملو اژدرلر. وحیوانلر ظهوره کلوب خالی وخراب ومعطل قرق سنه قالدی . صکره پوزنطیس تعمیر ایتدی. انشاءالله تاریخیله تحریر اولنور. وبوزلزله‌ده حضرت الیاس وحضرت ذوالقرنین دنیایه کلدی. کرچه بوتفصیل مؤرخ عالی مرحومك کنه‌الاخبارندن واکا تابع اولان تواریخدن انتخاب اولنمشدر. لکن صاحب متن روح‌التواریخدن نقلا حضرت سلیماندن اوچیوز اللی آلتی سال مقدم تحریر ایدر . بانیٔ بناده اختلاف یوق. اختلاف انجق تاریخده‌در. عندمزده ابتدابنای استانبول حضرت سلیماندن صکره اولمق اختیار اولنمغله کنه‌الاخبار ومن تبعهم رحمهم‌الله‌ك اقوالنك خلاصه‌لری بوبابده صوابه اقرب اولدیغیچون تسطیر قلندی . قانون مسعودی تعیینی اوزره بوشهرك قرق‌طقوز درجه‌اللی دقیقه طولی وقرق‌بردرجه‌اون‌بش دقیقه عرضی اولمغله تمام اقلیم خامسك وسطنده اولماسنی تعین‌ایدر . اطول نهاری اون‌بش ساعت واقصر نهاری طقوز ساعت اولوب انحراف قبلیسی خط نصف نهار جنوبیدن شرقه قرق ایکی درجه‌در . ومکهٔ مکرمه‌دن بعدی بیك اوچیوزسکسان یدی میل ایدیکی حساب اسطرلابی ایله معلوم اولمشدر. بوشهر بحرا سود ایله بحر ابیض ملتقاسنده یدی طاغی محیط مثلث‌الشکل ضلع شمالیسی بره بیوسته وایکی‌طرفی لب دریا ودوری اون‌سکزمیل یکرمی درت قپولی برحصاربی همتادرکه آلتی قپوسی جانب بره آچیلوب ماعداسی بحره کشاده‌در. وطرف بره چکلن سور داخلینك یتمش ذراع ارتفاعی واون سکز

ذراع عرضى اولوب باروى ثانى عرض وارتفاعده آندن كمتر صغير وكبير جمله بيك ايكى يوز يكرمى بش برج وقله يى حاوى در. بوشهرك قره جانبى دخى دريا اولوب بعض ملوك تسهيل سير ايچون يدى قله ايله ايوان سراى خارجنى طولدوروب قره يه متصل قيلديلر روايتى العلم الزاخرده واردر. لكن صورت ظاهره امعان نظريله باقلسه قول مزبور ضعيف كورينور. بانيسى اولان ينقوموديانسل شداددن اولوب تفصيلى ترقيم قلنديغى وجه اوزره ايدنجقده سليمان عليه السلام فرمانيله تماشالق نام قصر دلآرا بنا اولنوب بعد بعد ينقوتختكاه ايدنمشيدى. بوسور شامخ الاركانى معمور ايتدكده سليمانى احجاردن نقل ايله بنياد ايلدى. جنابى تاريخنده مقيددر: حضرت سليمان سيرساو كنده بوبلدهٔ لطيفه يه اوغرايوب سراى عامره عرصه سنى برنيجه ايام شرف نزوللريله مشرف قيلوب مكان شريف مرقومه خوش آيندهٔ حضرت اولمغين تعميرينه اشارت عليه لرى صدور بولوب سليمانى بيلمينلر عبرت آسون مكانندن مؤداسنجه بنا بيوريلوب غلطه نك اساسى دخى بوپيغمبر عالمكيرك فرمان عاليشانى ايله اولمق روايت صحيحه سى منقولدر. بوتقديرجه ابتدا بانى حضرت سليمان اولوب ثانى ينقو اولور. بعده خسف وزلزله ايله بنالردن اثر آثار قالميوب بوزنطين تعمير ايتدى. بعده قسطنطين حالا باقى اولان ابنيه يى بنا ايتدى. تفصيلى وقتلرى كلدكجه املا قيلنور. هر برى كندى اسميله تسميه قيلوب قسطنطين بناسى باقى اولمغله قسطنطنيه ايله مذكوردر. اسلامبول تسميه سى بعد الفتح بغدادده قبة السلام دينلديكى كبى بوشهره وصف وعنوان اولوب كيدرك قسطنطنيه نامنه اسلامبول غلبه ايدوب نام وعلم اولمشدر. ابدالله الاسلام فيها دائما الى الحشر والنشر. ا. هـ

سنه ٤٣٣٣ [١] ولادت اشمويل عليه السلام وغلبهٔ فلسطينيان بر بنى اسرائيل.

---

[١] مطبوع تقويم التواريخده ولادت اشمويل عليه السلامك سنه سى ٤٢٨٠ اولمق اوزره ارائه ايدلمشدر

ونزع تابوت ازدست ایشان[۱]وعودت تابوت . طالوت وفاتندن صکره سبط یهودایه حضرت داود پادشاه اولوب باقی اون بر سبطه طالوتك حفیدی ایش حاکم اولدی .

سنه ۴۳۶۳ مقتولیٔ جالوت بربری بدست داود علیه‌السلام درجنك عمالقه ووفات طالوت. وبناء شهرمغنیسا بانقل روح‌التواریخ .

سنه ۴۳۹۱ ولادت سلیمان بن داود علیهما‌السلام .

سنه ۴۳۹۶ وفات اشمویل علیه‌السلام عمرلری یوزیکرمی‌درت‌سنه‌اولور.

شرح — اشمویل‌علیه‌السلامك اوتجی جدی‌حضرت‌هاروندر. حضرت الیسع نبیدن صکره درتیوز التمش سنه نبی کلمکله ناس کفره مبتلا اولمشلر ایدی. وکافرلر غلبه‌ایدوب مؤمنیندن بعضیسنی قتل وبعضیسنی اسیرایتدکارنده مؤمنلر اشمویله واروب کفارك جالوت نام پادشاهی اولوب بزم پادشاهمز اولمامغله عاجز و مغلوب اولدق. دعا ایله . باری‌تعالی بزه بر پادشاه ویرسون . آنکله کافرلری‌قهرایده‌لم. دیه نیازلرینه بناءً دعا ایتدکده حق تعالی ایچلرندن طالوت نام‌کمسنه‌یی ملك تعیین بیوردقده طالوت پادشاهلق دعواسنده اولیجق سائر مؤمنلر طالوتك مالی یوق . برحقیر دباغدر . نیجه پادشاه اولور ایمش. علامت‌ایسترز. دیدکلرنده اشمویل حضرتلری سزه علامت‌ایچون تابوت‌کلور. بیوردی . یعنی جنتده شمشاد اغاجندن یدقدرتله‌بنا بیوریلان‌صندوق حضرت آدم علیه‌السلامه احسان بیورلمش‌ایدی. میراث‌اوله‌رق بنی‌اسرائیله نقل‌ایدوب بو دولت عثمانیه‌ده سنجاغ شریف نه کونه معتبر ایسه اول‌دخی بویله معتبر

---

[۱] مطبوع تقویم‌التواریخ‌ده (ازدست ایشان) دن صکره (مدت تغلبلری قرق سنه‌در .

سنه ۴۳۳۳ ولادت داود علیه‌السلام . وغلبهٔ افراسیاب ترکی برزمین ایران . اون ایکی سنه‌دن صکره منوچهر اولادندن زاب قوت بولوب ایرانی افراسیاب الندن آلمشدر .

سنه ۴۳۶۱ ابتداء دولت ملوك بنی اسرائیل بپادشاهیٔ طالوت . وانقضاء زمان حکام ایشان .) جمله‌لری واردرکه مستنسخ بونلری آتلامشدر .

اولوب حین جهادده قنغی جانبده بولنور ایسه اول طرف غالب اولور ایدی . بنی اسرائیلك کفرهسی بر تقریب تابوتی الوب مزبلهیه آتوب غائب ایتمشلر . حق سبحانه وتعالی کفاری علت بواسیره مبتلا ایدیجك تابوتی چیقاروب بر عربهیه وضع ومؤمنلر جانبنه سوق ایتدکلرنده فرشتهلر اشارتیله تابوت مسلملره کلدکده علامت واضحهیی کوروب طالوتی پادشاهلغه قبول ایتدیلر . سکینهدن مرادنصرتدر . یاخود کدی کبی برحیوانك ایکی قنادی اولوب آواز ویردکده نصرته علامتدر . یاخود بر یشیل جوهر اولوب آواز ویرر . یاخود روزکار صدا ویردکده نصرته علامت اولور . و حضرت موسانك مکسور لوحهلری و عصاسی و هارونك عمامهسی بو صندوقده ایدی . وقتاکه طالوت پادشاه اولوب یتمش بیك مسلم ایله کفره اوزرینه سفره کیتدکده اثناء طریقده حرارت مستولی اولوب صو بولنمیجق اشمویلدن صونیازنده اولدقلرنده جانب حقدن امر وارد اولدیکه ایلروده ایرماق واردر . واصل اولدقلرنده قپسز همان الاریله ایچسونلر . غیری کونه طاس کبی قاب ایله ایچمسونلر دیو . لکن اکثری امره مخالفت ایدوب قاب ایله صو ایچوب ینه جنك ایدرز . دیدکلرینه اعتبار ایتمیوب طالوت بو تجربهٔ حقانیدر بونده مخالفت ایدن جنکده دخی ایدر . دیوب اطاعت ایدن فقط اوچ یوز اون اوچ کشی ایله یوز بیك نفر جالوت عسکرینك اوزرینه کیتدیلرکه ایچلرنده حضرت داودك یدی قرنداشی بیله ایدی . بابالری اولادینك اصغری اولان حضرت داودی یاننده آلیقومش ایدی . قرنداشلرندن خبر آلمغه داودی کوندردی . چونکه طالوت (قالوا ربنا افرغ علینا صبراً وثبت اقدامنا وانصرنا علی القوم الکافرین) آیت کریمهسی معناسنجه مؤمنلر قلبلرینه باقیوب باری تعالیدن صبر وثبات ونصرت رجا ایدوب محاربهیه مباشرت ایتمشلر ایدی . حضرت داود استخبار ایچون معسکره کلور ایکن بر طاش لسانه کلوب یا داود حضرت ابراهیم دشمنی بنمله هلاك ایتدی . بنی آل . دیمکله طاشی اخذ ایتدی . بعده بر طاش دخی یا داود حضرت موسی دشمننی بنمله هلاك ایتدی . دیمکله آنی دخی اخذ ایتدی . بعده بر طاش دخی جالوتی بن هلاك ایدهجکم . بنی اخذ ایله . دیمکله آنی دخی

آلوب واروب جنکده طالوتی بولدی . وطالوت دخی جالوتی هر کیم قتل ایدر ایسه قیزمله ملکمك نصفنی ویره یم. دیدکده حضرت داود حجرلرك اوچنی صیانه وضع ایدوب آتدقده بری جالوتی هلاك ایدوب ایکیسی ایکی صف عسکرینی تالف ایدیجك (فهزموهم باذن‌الله وقتل داود جالوت وآتیه‌الملك والحکمة) نص کریمی مقتضاسنجه جالوت هلاك و عسکری منهزم اولوب طالوت پادشاه وعدینه بناءً قیزینی حضرت‌داوده ویروب سلطنت شرکت قبول ایتمز. فساد عالمه باعث اولور . لکن بنم قوتمده‌دامادمسین. جمله سلطنت‌سنك. دیدی صو ایچنلری نیچون مقاتله‌یه کوتورمه‌دك دیو طالوتدن سؤال اولندقده مخالفت عادتی اولانلر جنکه اقدامه دخی مخالفت ایدر. فرار ایدر . سائری‌دخی آنلری کوروب ثباتی قالماز انهزام واقع‌اولور. بو برتجربهٔ باری‌وتعلیم ربانیدر. بیوردی. حق‌بودرکه‌سلف خلفدن اهداء ثواب‌ورحمت‌ایله یاد کبی شیلرایله نیجه فائده‌لنور ایسه خلف‌دخی سلفدن بومثللو قصه‌لری یادکار ایدینوب حصه‌لنور. بوقصهٔ پرحصه دائما دستورالعمل اولوب اسفارده سرعسکرلر وسردارلر دشمن ایله مقابله‌دن اولجه‌عسکرینی تجربه‌ایدوب‌مخالفتده اولانلری رد واخراج‌ایتمکله عسکرینی تطهیر ایتمك واجبدر. بوقاعده‌یه رعایت‌ایدن سردارلرده منهزم‌اولمش اولمادیغی کبی رعایت ایتمینلرده دخی غالب اولمش‌اولمادیغی اهل تواریخه معلومدر. وبونده برفائده دخی سلطنت شرکتندن عالمه فسادعارض اولدیغیدر. وعسکره لازم‌اولان صبروثباتدر. قنغی طرفده صبر وثبات بولنور ایسه اول‌طرف‌غالب اولور. سرعسکر اولانلر بوصبر وثباته‌علاج‌بولمق کرك. عسکرك ثباتی‌اولیجق قلتنه نظر اولنماز. غالب اولور . لکن دشمن عسکرندن اون قات عسکریمز اولسه ثبات اولمییجق فائده ایتمز . بلکه عسکرك کثرتی دوامسز و ثباتسزلغه دلیلدر . بعده طالوت وفات ایدوب جمله ملکی حضرت داوده قالوب جمله بنی اسرائیل باشنه جمع‌اولدی. (کم من فئةٍ قلیلة غلبت‌فئةً کثیرة باذن‌الله) سری ظاهر‌اولدی. بوآیت کریمه موجبنجه ازاجق عسکرچوق لشکره غالب‌اولدیغی تواریخده پك‌چوقدر. شرطی وعلتی‌صبروثباتدر. بوندن‌صکره‌اشمویل‌علیه‌السلام

قرق ییل عمر واون اوچ ییل نبوت ایله جالوت هلاک کندن صکره وداع عالم کون فساد ایتدی . مزاری نامعلومدر . ا . ه

سنه ٤٤٠٣ وفات داود علیه السلام عمرلری یتمش سالدر .

شرح — داود علیه السلامك اوتنجی جدی یعقوب علیه السلامدر. اون اوچ یاشنه وارد قده جالوتی قتل ایتدی . وطالوت فوت اولوب جمله مالیله سلطنته مالك اولدقده طعن ایدن حسودلرك آغزینی مال ویرمکله طوتوب بذل مال ایله لسانلرینی قطع ایدر ایکن دولت دهرنا پایدار ایله الفتنه نادم اولوب اون عدد اولادیله جهاد وغزایه مشغول اولمش ایدی . سن اربعینی تکمیل ایتدکده (یاداود انا جعلناك خلیفة فی الارض) نص پاکی موجبنجه مخاطب اولدقده طرف ذوالجلالدن خلیفه نصب بیورلدیغی آنده جمله ناس کلوب کندودن بیعت ایدوب تخت سلطنته جالس اولدقدن صکره اوچ سنه مرور ایدیجك (وشددنا ملکه) آیت کریمه سی مفهومنجه رسالت کلوب پادشاهلنی تأکید بیورلدی . پادشاهلق ایله رسالتی جمع ایدنلرك ابتداسی حضرت داوددر. کندویه زبور شریف لسان عبرانی اوزره یوز اللی سوره در . جمله سی بردن نازل اولدی . موعظه ایله احکام ملوك بیاننده در . وحضرت داود عبادتخانه سی اطرافنی هر کیجه اوتوز التی بیك پرسلاح سکبان طواف ایتدیرر ایدی . فصیح اللسان ولطیف صدالو ایدی . ذکر وتلاوت ایتدکده انسان شویله طورسون طیور اطرافنی احاطه ایدوب حیران اولورلر ایدی . حالا داودی صدا متواتردر . وطاغلرك تسبیحلرینی استماع ایدوب بیله تسبیح ایدر ایدی . (صنعة لبوس لکم) کلام اللهی موجبنجه زره ایشلیوب آندن اکل وشرب ایدر ایدی . اوریا نام کیمسه نك زوجه سی غایت حسنا اولمغله اوریا شهید اولدقده طقسان طقوز زوجه سی وار ایکن مزبوره یی دخی نکاح ایله آلوب یوز اولدی . حتی حضرت سلیمان بو خاتوندن تولد ایلدی . جنکده شهید اولسون ایچون اوریایی صف اوله سوردی دینلره اوچیوز التمش دکنك اقتضا ایدر دیو فتوی ویرلدی . وحضرت موسانك قدس شریفده چادر قوردقلری محله بیت المقدسی بنا ایتدی . قبل التکمیل بودار

غروردن عبور وعالم قدس ایله مسرور اولدقده قدسده مدفون قیلنوب بیت المقدسی اوغلی حضرت سلیمان تکمیل بیوردی . داود صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری اولوالعزم پیغمبران علیهم السلامدندر. صاحب متن سنی یتمش تحریر ایدر. لکن عزیز افندی تاریخنده یوزدر دیو مرقومدر . ا . ه

سنه ٤٤٠٧ ابتداء بناء مسجداقصی در ماه ایار. یدی سنه‌ده تمام اولدی. عمارت قدس ملك سلیمان علیه السلامدن تقریباً اون برنجی سالده اولوب هجرتدن بیك سکز یوز آلتمش سنه‌یه قریب زمان مقدم ایدوکی ملك المؤید دائره‌سنده مسطوردر .

سنه ٤٤١٨ قدوم بلقیس ملکهٔ یمن ازملوك حمیر بحضرت سلیمان پیغمبر. وانقیاد ملوك شرق وغرب.

سنه ٤٤٤٣ وفات سلیمان علیه السلام عمرلری اللی ایکی سالدر .

شرح — سلیمان علیه السلام داود علیه السلامك اوغلیدر . جنکده شهید اولان اوریا نام کمسنه‌نك محلوله‌سندن غزه‌ده تولد بیورمشدر . اون یاشنه واردقده صاحب عقل وکمال اولدیغی ایچون باباسی امور سلطنتی بونکله استشاره ایدر ایدی . واکثریا حضرت سلیمانك اجتهادینی کندو ملاحظه‌سنه ترجیح بیورر ایدی. حضرت داود اون طقوز اوغل ترك ایلدی. جمله‌سنك ارجمندی اولوب اون اوچ یاشنده نبوت ایله مشرف اولوب ربع مسکونه پادشاه عالمگیر اولدی . علم منطق الطیر واسالهٔ عین القطر که یعنی قوشلرك نطقنی فهم ایدوب دیولر وجنیلرك توج ایرماغندن آلات واوانی تصنع ایتدکلری باقر اولوقدر. وریح عاصف تختنی (غدوها شهر ورواحها شهر) نص کریمی موجبنجه یکرمی درت ساعتده ایکی آیلق یوله کتورور ایدی . (وحشر لسلیمن جنوده من الجن والانس والطیر) نص پاکی مقتضاسنجه انس وجن، وحوش وطیوره حکم ایدر ایدی. واوچیوز زوجه‌سی ویدییوز اقبال جاریه‌سی اولوب اون بیك اتمکجی وآشجیسی وار ایدی که یوز بیك قیون واوتوز بیك صغیر یومیه مطبخنده طبخ اولنوب شان وشوکتی بو رتبه‌ده

ایکن کندوسی زنبیل اورمك صنعتیله تصنع واندن اکل وشرب بیوروب بیاض عبا کینور ایدی . وطعامی فقرا ایله اوتوروب اکل بیورور ایدی . یمن پادشاهی فوت اولدقده یرینه قیزی بلقیس پادشاه اولدقده مطلع ملاحتده انك کبی بر آفتاب دخی طوغمش فرشته خو ، سلسله‌مو ، پری‌رو ، عطر بو ، اولدیغی اجلدن سلیمان جهان استماع بیوروب نکاح ایله آلمشدر . (وتفقد الطیر) کلام قدیمی مضمونجه حضرت سلیمان بعدالحج مکه‌دن بر ساعتده یمنده صنعا شهرینه واروب دیوان بیوردقده جمله قوشلر کلوب سایبان اولدقده صودن سؤال ایچون یعنی بومحله قریب صو وارمیدر؟ تجسس ایتسون ایچون هدهدی طلب بیوردی . کوره‌میجك اغضاب اولمش ایدی . عقبنده هدهد کلدکده قنده ایدك؟ دیو عتاباً خطاب بیوریجق یمن ملکنك پادشاهی اولان بلقیسی کوروب حسن وآنده دکل جهانده نظیرینی کوردیکم اولمادیغی اجلدن اکلنمش ایدم . دیو اعتذار ایتمکله تکرار کوروب تفصیلا خبر کتورمسنه فرمان پیغمبری صادر اولمغله هدهد تکرار واروب یمن ملکی متوفی شرحیلك زوجه‌سی پری قیزندن متولد بلقیس باباسی یرینه پادشاه اولمش . لکن پری قیزی اولمغله روی تابانی ومهر لمعانی مه‌چهارده شبه‌یه طوغ . یا طوغدم دیوب زاهد قائم اللیل جمال باکمالنی عالم مثالده کورسه کندودن کیدر . و صوفیٔ شب خیز مرآت خیالده مشاهده ایتسه صبح پاك دامن کبی خرقهٔ پرهیزی چاك ایدر . ودر منظوم اسیر دندانی اولوب زلف مشکینی رشك مسك خطا وخال مشکینی حبة السودا وهر زمان جاذبهٔ عشق جانان کوهر جان ملکی سالك ملکه جکر ودانهٔ خال دلآرامی زمین دله مهر محبت تخمنی اکر . ساعت بساعت شیرین عشوه‌لر رنکین کرشمه‌لری وار . دیو کتوردیکی خبری سلیمان علیه السلام وزیری آصفه تقریر بیوردقده اسلامه دعوت ایچون هدهد ایله نامه ارسال اولنمغی مناسب کورمکله (انه من سلیمن وانه بسم الله الرحمن الرحیم الا تعلوا علی وأتونی مسلمین) آیت کریمه‌سی قرآن کریمده بیان بیورلدیغی اوزره عنوان نامه تحریر اولنوب او نامه سلیماندندر . و رحمن رحیم اولان الله عظیم الشانك اسم شریفنه

ملازمدر. مسلمه اولدیغك حالده بکا کل. دیو تحریر اولنوب (اذهب بکتابی هذا فالقه) موجبنجه نامه هدهد ایله ارسال اولنوب وار بو کتابی قوم مرقومك بیننه براق. ونه کونه حرکت ایدرلرایسه سیران ایله. وهرنه مشاوره ایدرلر ایسه استماع ایله دیو تنبیه اولنوب کیتدکده ایکی آیلق مسافه اولان سبا شهرنده بلقیسك سراینه واروب بلقیسی خوابده بولوب نامه‌یی صدرینه وضع ایتدی. بیدار اولدقده بو نامه‌یی کیم کتوردی؟ دیو وزراسنی ووکلاسنی جمع ایدوب سؤال ایتدکده جمله‌سی حیران اولوب مشورت ایتدکلرنده عسکریمز چوقدر. احضار ایدوب جنك ایدرز. دیدکلرنده بلقیس (ان الملوك اذا دخلوا قریةً افسدوها) نظم جلیلی معناسنجه تحقیقا ملوك برقریه‌یه داخل اولدیغی وقتده افساد ایدرلر. بن سلیمان ایله مخاصمه‌دن خوف ایدرم. بویله نامه‌یی کیمسه آکاه اولمه‌دن صدریمه القا ایدن پادشاهه معاضدت مناسب دکل. بلکه آغیر هدایا ایله ایلچی ارسال ایده‌لم. واروب کورسونلر. حقیقتده نامه‌سی کبی سلطنتی عظیم ایسه اطاعتدن اوزکه چاره محال. دیوب (وانی مرسلة الیهم بهدیة فناظرة بم یرجع المرسلون) نظم کریمی مصداقنجه برقاچ غلام هیئتنده جاریه‌وبرقاچ جاریه زینده غلام ایله‌بر دلنمه‌مش اینجویی امتحاناً وسکز یوز بطمان التون ایله‌اون آلتی کبیر الماس و درت کحیلان آت که جبهه‌لرنده برر کبیر الماس موضوع و مرصع اکر اورلمش وقرق قات جامهٔ ملوکانه احضار ایتدیکنی هد هد کوروب کلوب اعلام ایتدکده درت بیك صغر ودرت بیك آتی زر وزیور ایله آراسته وتزیین واینجو والماس ایله آرایشلنوب هر بری ایکیشر یوز بطمان کلور درت بیك آلتون کرپیج دوکدروب ایلچیلر کلورایکن یول اوزرنده میدانه وضع وحیوانلر صف قیلنوب ایلچیلر کلدکده بوشیلری کوریجك کتوردیکی هدیه‌یی ویرمکه حجاب ایدرك عرض ایلدکده هدهدك خبریله معلوم دولتی اولان اوغلانلر ایچون بونلر اوغلان دکل قیزدر. وقیزلر ایچون بونلر قیزدکل اوغلاندر. بیوردقده ایلچی حیران اولوب دیو انده موجود اولان حضار تعجبله سرکردان اولدیلر. (فلما جاء سلیمن قال اتمدونن بمال فما آتانی الله خیر مما آتیکم بل انتم بهدیتکم تفرحون) آیت

کریمه‌سی معناسنجه سز بنی مال ایله کندیکزه رغبت ایدرمی؟ صانورسکز. ربمك اعطا ایلدیکی دولت هروجهله هدیه‌کزدن خیرلودر. سزی اسلامه دعوت ایدرم. اطاعت ایدرسکز فبها. والاّ عسکر ارسال ایدوب بلقیسك ملك وعسکرینی برباد ایدرم. بیوروب (ارجع الیهم فلنأتینهم بجنود لاقبل لهم بها ولنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون) قولیله حضرت سلیمان ایلچیلری عودت ایتدیردی. حق سبحانه وتعالی رطب ویابس قرأنده مذکور قلدی. بوآیت کریمه ایله دخی سلاطین وملوکه دائما لازم اولان صلابت اسلامیه اولوب دشمن دینه نه‌کونه معامله اقتضا ایدر حکایه بیوردی. وسلاطین آل عثمان دورابراهیم پاشایه کلنجه بوآیت کریمه‌نك مضمون منیفی اوزره صلابت اسلامیه‌یی ترك ایتمه‌مکله مظفر ومنصور وعیون اعدایه مهیب کورونورلر ایدی. والحاصل حضرت سلیماندن جواب آلوب بلقیسه واردقلرنده عظمت وصلابت سلیمانی نقل واخبار ایتدکلرنده بلقیس خاك پای سلیمانی‌یه واروب انقياددن غیری چاره یوق. دیو یوله چیقوب کلور اولدیغی هدهد خبر کتوردکده تکرار هرمرحله‌ده بلقیس نه‌کونه حرکت ایدر اطلاع حاصل ایدوب خبر کتورمك فرمان اولندی. بلقیس عرش عظیم تسمیه اوتوز ذراع طول واوتوز ذراع عرض واوتوز ذراع قامتلو مجوهر کوشکنی کلیدلیوب محافظلر تعیین ایدوب یوله‌روان اولمش ایدی. وقتا که بلقیس یارینکی کون حضرت سلیمانه کله‌جکی خبری کلدی (یا أیها الملأ أیکم یأتینی بعرشها قبل ان یأتونی مسلمین) آیت کریمه‌سی معناسنجه بلقیس کلمزدن اول قنغکز تخت بلقیسی بکا کتورور بیوردقده (قال عفریت من الجن انا آتیك به قبل ان تقوم من مقامك وانی علیه لقوی امین) نظم جلیلی تفسیری اوزره صخر نامنده برعفریت یاخود اسم اعظمی بیلور وزیری آصف بن برخیا همان واروب بلقیسدن اول آلوب کتوردی. وعجله‌نك حکمتی کفری حالنده بأس یوق اسلامه کلدکدن صکره مالنه تعرض اولنماز. دیودر (قال نکروا لها عرشها ننظر اتهتدی ام تکون من الذین لایهتدون) نص پاکی معناسنجه عرشی باشقه هیئته قویوب بلقیسك عقلنی امتحان ایچون بلقیسه کوستردیلر. (فلما جاءت قیل اهکذا عرشك) معناسنجه بلقیس

وقتا که حضرت پیغمبره کلدکده سنك عرشكدخی بویلهمیدر؟ دینلدکده کأنّ
بودر. دیجك كمال‌عقلنه استدلال اولندیکه قبل‌الملاحظه بمدر دیمدی. وديوان
سلیمانه بلقیس کلوب رویمال ایتمك دیلدکده دیوان سلیمان قوریلوب وزرا وعلما
زرین کرسیلره قعود وجمله وحوش وطیور وانس وجن جمع اولدقلرنده
بلقیس کلوب قدم پیغمبری‌یی تقبیل ایتدکده عرشك برکوشه‌سنه اجلاس
بیوروب (اوتیناالعلم من قبلها وکنامسلمین) نص شریفی مألنجه بولایکه باری
تعالی بلقیسی اسلام ایله مشرف ایده ایدی تمنی بیوردیلر . اما بلقیس صحت
نبوتی ادراك ایدوب اسلامی قبول‌ایلدم. دیوب کونشه عبادتدن فارغه اولدی.
قول حسود بلقیسك حسنته مثیل وشبیه موجود دکل ایکن بالدیرلری قیللودر
دیو حسودلر القا ایتدکده سلیمان علیه‌السلام بلقیسی حرم محترملرینه ارسال
برحوضی صو ایله املا وانواع بالق القا واوزرینه جام چکوب ابتداء نظره‌ده
جام کورنمیوب صو ظن اولنور (فلما رأته حسبته لجةً وکشفت عن ساقیها)
کلام قدیمی معناسی اوزره حوضك‌اوزرندن کچرایکن صوظنیله بلقیس چنتیانی
یوقارو چکوب بالدیرلری کشف اولدی . مویدن قیل قدر اثریوق. بلور کبی
صافی اولدیغنی حضرت سلیمان مشاهده بیوروب (انه صرح ممرد من قواریر)
نظم کریمی منطوقنجه یا بلقیس طونی صالیویر صو ظن ایلدیککك صیرچه‌در
بیوریجق بلقیس محجاب ایدوب (قالت رب انی ظلمت نفسی واسلمت مع
سلیمن لله رب‌العالمین) آیت قرآنیه‌سی مصداقنجه بلقیس دیدی: الٓهی کچمشده
کونشه عبادتله نفسمه ظلم ایتدم . پشیمان اولدم . سلیمانه اتباع وایمان کتوردم .
دیدکدن صکره سلیمان علیه‌السلام بلقیسی کندویه عقد نکاح ایدوب یمن
سلطنتی ینه بلقیسه ابقا بیوروب یمنه ارسال وتمکین بیوروب آیده برکره
عشقندن سبا شهرینه واروب اوچ کون مکث بیورور ایدی . سکز سنه
منکوحه‌سی اولدقدن صکره بلقیس آفتاب حیاتی افول وافق غروبه نزول
ایدوب کل‌اندامی، سروقامتی حدیقهٔ جنانه عزم‌ایلدی. (ولقدفتنا سلیمن والقینا
علی کرسیه جسداً ثم اناب) آیت کزینی اوزره برکیجه سلیمان علیه‌السلام

یتمش جاریه ایله جمع اولوب هر برندن بر اوغل اولمق واوغللر ایله غزا ایدوب احراز ثواب ایتمکه نیت‌ایدوب جواری ایله جمع اولدی. امافقط بریسی حامل‌اولوب ناقص طوغوردی. وحکمتی ان‌شاءالله دیمکی سهوایتمکدر. حضرت سلیمانك سلطنتی یکرمی سنه‌یه بالغ اولدقده خلقدون جزیره‌سی ملکی عصیان ایتمکله سلیمان جهان علیه‌السلام اوزرینه سفر ایدوب واروب قرالی قتل وقیزی شمسه بانویی اسیر ایتدی. اما شمسه اوج حسنك تابنده‌سی سروناز ودلنواز اولوب قد موزونیله لعل میکوننه مفتون اولان متاع صبر وسکونی بادهوایه ویرر اولمغله تسری ایدوب اقبال بیوردقلرنده جذبات عشق وغلبات شوق ایله دلداده‌سی اولدیغی شمسه بیلوب دائم باباسنی یاد وبکا ایدوب باری بابامك تصویری اولسه متسلی اولورایدم. دیمکله (یعملون‌له مایشاء من محاریب وتماثیل وجفان کالجواب) نص کریمی مضمونجه باباسنك صورتنی یاپدردقده بانو تحسین ایدوب حیاتنده‌کی لباسلر کبی نمارق مصفوفه وزرابی مبثوثه ایله تزیین ایلدی. مکر صبح ومساده مزبوره بته طپارمش. حضرت سلیمان واقف دکل. آنجق وزیری آصف خبیر اولوب برکون آصف سلیمان علیه السلامك دعوتندن استنکاف ایذیجك حکمتندن سؤال بیوردقده بته عبادت ایدر زوجه‌سی اولان پادشاهه بن اطاعت ایتمم. دیدکده سلیمان نبی آگاه اولوب بانویی اهلاك ایتدی. اما ایرتسی کون اغتسال ایچون اصبعندن خاتمی چیقاروب امینه نام ام ولدینه ویردی. مکرخاتمی آلان امینه دکل صخر نام جنی عفریت امینه صورتنه کیرمش ایمش. مهر کیمده ایسه سلیمان اودر. ضرب مثلنه بادی اولوب همان ساعت شکل سلیمانی ایله تشکل ایدوب حرم نیدن غیری جمیع دائرهٔ دولتنی ضبط وتصرف ایتدکده حضرت سلیمانه کال حزندن جمال پیغمبری‌یه تغیر کلمکله کمسنه کندوینی بیلمز اولدی. یقین اتباعنه واحبابنه هر نه قدر سلیمان بنم دیو وصف وتعریف ایده‌کوردی. اصلا مفید اولمیوب آشنا بیکانه اولوب تحقیرده قصور ایتمدیلر. ناچار قضایه رضا ایام تغافل اولان قرق کون یعنی حرملری بته طاپدیغندن غفلت بیوردقلری ایام عددنجه تمام

قرق كون بو محنته كرفتار اولديلر . وقتا كه قرق برنجى كون صخر مضطرب اوليجق خاتمى دريايه آتوب هوايه كيتمكله ميدانده كويا سليمان قالمادى. اماخاتمى بر بالق يوتمش. وحضرت سليمان وحشتدن دريا كنارنده بالق صيد ايدوب دفع احتياج وتعيش ايدرايكن برسمك صيد ايتدى كه خاتم بطننده چيقدى . همان دستنه خاتم واصل اولدى. كمافى الاول انس وجن ووحوش وطيور جمله سى كلوب حضرت سليمانه اقبال وانقياد ايتدى. (رب اغفرلى وهب لى ملكا لا ينبغى لاحد من بعدى) فحواسى اوزره رتبهٔ اولايه اعتلا ايدوب عفريت مسفور صخر نام جنى بى دريای عمانده بر طاش ايچنه حبس ايتدكدن صكره يكرمى سنه دخى سلطنت وخلافت ورسالت ايدوب نبوتى قرق سنه اولوب عمرى اللى اوچ اولدقده قدسده بر بنايه مشغول ايكن جاملى كوشكده عصايه طيانمش طورور ايدى. عمرى تام اولوب امنيه بخش عالميان اولان رب مستعان حضرتلرينك ارجعى دعوتنه اجابت ايتدى. لكن عصايه طيانمش طورديغندن حياتده ظن اولنوب مهابتندن كيمسه يانته وارمغه لياقتى اولمادى. حتى عصاى قورت ييوب دوشدكده انتقاللرى معلوم اولدى. وپدرى قبرى جوارينه دفن اولندى. (وجفان كالجواب و قدور راسيات) نظم جليلى معناسنجه يتمش اندازه يوكسك يتمش بيك قزغان وطولا و عرضا قرقر ذراع صحنلر ايله مافى الدنيا انسان و حيوانه ضيافت ايچون رزاق عالم جل شانه دن استيذان ايدوب سكز آى مأكولاتى جمع و طيور وو حوش واسماك وجنى وسائر حيوانى دعوت ايتمش ايدى. ضيافت كونى بر كبير بالق كلوب جمله سنى اكل ايتمكله سائرى محروم وحيران اولديلر . ورزاق عالمك بونجه ذى روحى خلق بيوروب جمله سنى مرزوق قلمقده قدرت باهرهٔ خلاقه تعجب ايتديلر. وحضرت سليمان بيت مقدسى اتمام بيوردقدن صكره عسكريله حجه كيدر ايكن طائفه واصل اولدقلرنده بر قرنجه سائر قرنجه لره (حتى اذا اتوا على وادالنمل) تفسير شريفى اوزره سليمان كله يور. مسكنلريكزه كيزلنكز سزى چكنمه سونلر. ديدكده (فتبسم ضاحكاً) كلام قديمى معناسنجه حضرت سليمان قرنجه نك كلامنى استماع بيوروب نيچون قرنجه لرى تحذير ايدرسك؟ بيوردقده

بن آنلرك پادشاهیم. پادشاهلر عسكرینی خطراتدن صیانت لازم. و مشفق اولمق واجب. یاسن نیچون قاچمادك ؛ بیوردقده بن آنلرك بیوكیم. بیوكلر ضعیفلره كندوینی فدا ایدر دیدی . ا . هـ .

سنه ٤٤٤٤ خروج اسباط عشرهٔ بنی اسرائیل از اطاعت رجعم بن سلیمان وابتداء دولت ایشان با تغلب .

سنه ٤٥٢٦ رفع الیاس بجانب ملأ اعلا با خبر اسرائیل درعصر الیسع النبی علیه السلام .

شرح — حضرت الیاسك دردنجی جدی هارون علیه السلامدر. زمان یوسفده بعلبكده اولان سبط اغوای شیطان ایله بعل نام بر بت ایجاد ایتمشلر ایدی. آنلری دینه دعوت ایچون حضرت الیاسه نبوت ویریلوب ارسال اولندی . لكن قوم مزبور عناددە اصراردە ایكن الیاس علیه السلام بشریتدن ملكیته ترقی ایدوب خضر علیه السلام كبی دائم حیاتده اولوب هر سنه خضر ایله بیله صوم رمضانی قدسده اتمام وموسم حجده مناده اجتماع ایدرلر. حضرت خضر بحرده وحضرت الیاس برده اعانت عاجزینه تعیین اولندقلری جامع الصغیرده محرردر. وكشاف تحریری اوزره هر كیجه سدیأجوجده ایلنوب محافظه ایدرلر. وحضرت خضرك بشنجی جدی سامدر. اسمی بلیادر. حضرت ابراهیم وحضرت موسی ایله ملاقات ایتمشدر. باصدیغی یریشیل اولدیغیچون خضر لقب اولمشدر . ذوالقرنین چشمه سار ماءالحیوة طلبیله ظلماته واردقده حضرت خضر قوناقجی ایدی. من غیر قصد برصو ایچدی. مكر ماءالحیوة ایمش قیامته دك حیاتی مؤبد اولدی. لكن اسكندره هر نه قدر طالب اولدیسه ینه نصیب اولمادی. خضرك والیاسك واسكندرك نبوتلرنده اختلاف واردر .

حضرت الیسع نبینك اوچنجی جدی یوسف علیه السلامدر. حضرت یوسف سلطان مصر اولدیغی سالده حضرت الیسعه خلافت ونبوت احسان اولندی . برمدت دعوتدن صكره موتی تمنی بیوردقده پیمانهٔ عمرعزیزی طولمش ایمش. سیر عالم ارواح قلدی . لكن مزاری غیر معلومدر . ا هـ

سنه ٤٥٩٢ مبعث یونس بن متی علیه‌السلام باهل نینوی یعنی موصل .
سنه ٤٥٩٩ انقراض دولت ملوك آثوردر موصل. وظهور دولت ملوك بابل.
سنه ٤٦٠٢ ظهور طبقهٔ کیانیان از طبقات ملوك فرس بپادشاهیٔ کیقباد وابتداء دولت روم اولی . [۱] بوروم اولی وفات حضرت موسادن اوچیوز یتمش التی سنه صکره‌در .
سنه ٤٦٣٩ مبعث شعیا علیه‌السلام .
سنه ٤٦٦١ ابتدای بناء شهر وقلعه درجزیرهٔ ردوس باتعیین روح التواریخ .
سنه ٤٦٦٩ ابتدای بناء رومیة الکبری یعنی قزل الما بدست رومولوس از ملوك روم. تمام اولدیغی آیده عیدایدوب آدینه مرطس دیمشدر. بعدالاتمام اون یدی سنه‌دن صکره سکانی تعداد اولندقده یدی کره یوز اللی بیك نفس بولنوب سکز سنه‌دن صکره یتمش بش کره یوز بیك بالغ اولدیغی روح التواریخده مسطوردر.
سنه ٤٦٨٣ وفات یونس علیه‌السلام .

شرح — موصلده نینوا اهالیسنی صنمه عبادتدن منع ایچون حضرت یونسه نبوت ویریلوب ارسال اولنمغله یونس علیه‌السلام دخی واروب سکسان سنه دعوته مشغول اولدی. فقط ایکی آدم اسلامه کلوب ماعداسی حضرت یونسه اهانت وجفا ایدرلر ایدی. سکسان سنه هضم وصبر ایتدی. بعده حق تعالی‌یه شکایت ایتدکده اوچ کون صکره عذاب بلوتلری کله‌جکنی قومنه وعید باری‌یی خبر ویردی. ینه اصلاح اولمیجق مابینلرنده بولنمامق ایچون هجرت ایلدیکه اول کون عذاب بلودی بلوردی. قومی کوروب غضب باری‌یی مشاهده ایتدکلرنده جمله‌سی توحید ایدوب شفاعت عفو ایچون پیغمبرلرینه کلدیلر. بولمیجق (امّن یجیب المضطر اذا دعاه) درکاهنه بکا وفریاد ایتدیلر. احوال حشر ونشر وطوفان نمایان اولمش ایکن (فلولا کانت قریة آمنت فنفعها ایمانها الا قوم یونس) نص شریفی مقتضاسنجه توحیدلری سببنه عذاب دفع اولدی . لکن یونس علیه‌السلامك

[۱] مطبوع تقویم التواریخده : (بجلوس مارولس بانقل روح التواریخ . سائر تواریخده ظهور دولت روم اولی وفات حضرت موسی‌دن اوچیوز یتمش آلتی سنه صکره‌در)

توحيددن ودفع عذابدن خبری يوق. فنای شهرده برمغارهده عذابه منتظر ايكن عذابك دفع اولديغنی كوروب قومم شمدی بنی تكذيب ايدوب لوم ايدرلر. ديو خوفندن وحجابندن ساحل بحره اينوب سفينه‌يه راكب اولوب كيدر ايكن درياده روزكار بالكليه منقطع اولدقده ملاحلر درون سفينه‌ده قاچغون وار. ديو جزم ايدوب اوچ كره قرعه آتدقلرنده هربری حضرت يونسك اوزرينه كليجك كندودن استفسار ايتدكلرنده نعم بيوردقلرنده درياية القا ايتديلر. وحكمت خدا يونسك بالغی ديونام آور اولان سمك حضرت يونسی يوتوب درت ساعت ياخود اوچ كون ياخود قرق كون بطن حوتده مكث ايدر ايكن جانب دارای جهان آفريندن غفلت ايتميوب دركاه رأفت پناه ذوالجلاله ناصيه فرسای نياز اولوب (لااله الا انت سبحانك انی كنت من الظالمين) تسبيح شريفنی تكرار ايتمكله عفو اولنوب كنار بحرده [١] نام موضعه سلامتله چيقدقده عصر وقتی ايدی. صلوة وسطی يعنی ايكندی نمازينی ظلمات بطن حوت وظلمات قعر دريا وظلمات خطا وظلمات ليل؛ بودرت ظلماتدن سلامت ايچون درت ركعت نماز قيلدی كه حالا بزه فرض عيندر. ووجود پيغمبری نفس سمكدن وجود شريفنه ضعف عارض اولمشيدی. (من شجر يقطين) كلام قديمی مدلولنجه همانديانده قبق اغاجی پيدا اولوب اوراقيله حرارت شمسدن حفظ ايلدی. وبر كيك كلوب سوديله انفاق وارضاع ايدوب قرق كونده وجودينه قوت كلمكله قومنه كلدی. جمله‌سی اسلامه كلمش بولدی. يعنی يوز بيك آدم (وارسلناه الی مائة الف او يزيدون) آيت كريمه‌سی منطوقنجه بلكه يوز بيكدن زياده امت مسلمان اولمش. پيغمبرلرينی كوردكده ممنون اولوب استقبال ايليوب برمدت تبليغ احكام ذوالجلالی قيلدقدن صكره ينه عالم باشقه‌طوره كيرمكله عزلت اختيار بيورمش ايدی. عمر شريفی انجام بوليجق حلحول قريه‌سنده وديعهٔ خاك پاك عطرناك قلندی. [٢]

لقمان عليه السلام حضرت ايوب احفادندندر. علوم نظريه واكتساب ملكهٔ تامه قيلوب استكمال نفس انسانيه ايتمكله عديم المثل حكيم كاردان اولوب عصر

---

[١] اصلنده بياض قالمشدر.

[٢] مستنسخ بوراده آتلامش اولدينی اكلاشلمقده‌در.

داود علیه‌السلامده دنیایه کلدی. وبیك سال عمر سوردی. برقولده عبد حبشی
اولوب ارشاد آلهی ایله انواع معارفه صارف واعمال ملکهٔ مادر زادی برله اسرار
علوم غریبه‌یه عارف اولوب بحر قلزم ساحلنده ایله نام شهرده ساکن اولان
بنی اسرائیلك نصفی یوم سبتده بالق صیدی حرام ایکن آغ قوروب صیدسمك
حیله‌سنی ارتکاب ایتملریله یوزلری میمون وخنزیر اولماسی حضرت لقمان زمانیدر.
جمله اسانید حکما لقماندر. بعض مؤرخلر عمزادهٔ خلیل الرحمن علیه‌السلامدر.
دیرلر بوتقدیرجه ولد باعور اولور. بعضیلر پیغمبردر. دیرلر قران حکیمده
سورهٔ لقمان ایله استدلال ایدرلر. وبعضیلر غلام سیاه اولوب تحصیل علم حکمتله صاحب
فضیلت اولمش دیرلر. کشتاسبه معاصر اولان فیثاغورث حضرت لقمانك شاکردیدر.
وسلیمان علیه‌السلامك مصاحبیدر. قلبنك صفوت جوهرندن نغمات افلاکی یعنی حرکات
سماواتی استماع ایدوب اصول موسیقی‌یی ابداع وایجاد ایتمشدر. بو موسیقیده البته
روحه تأثیر واردر. اکر صوت حسن واصول ایله اولور ایسه صفای
روحانی تأثیر ایدر. اکر کریه صدا ایله اولور ایسه نفرت تأثیر ایدر.
انکاره مجال یوق که یری وکوکی فرق ایتمز صبی خوش صدایی استماعدن
متلذذ اوله‌رق خوابه واریر. عاقل وبالغ اولان کشی ذوقیاب اولمق متصور
دکل. بعضیلر بنم ایچون بو صفادن حظ ونصیب یوقدر. دیو دعوی ایدر.
ایکیدن خالی دکل: یابارد صوفیلکدن سمعه وریا اظهار ایتمکدر. یاخود دماغی
فاسد اولمشدر. محتاج علاج اولدیغی معلوم اولور. تدبیر دوا قیلسون. دفع
وحشت ایچون مذهب نعمانیده مباحدر. آخرك ذوقی ایچون حرامدر. کناه
صغائردندر. عقبنده آبدست آلمق یاخود صدقه ویرمك یاخود نماز قیلمق وسائر
حسناتدن برینی ایشلمك مکفردر. لکن اصراری کبائردندر. ولعب ولهوه میل
تام ایله مائل اولمقده فلاح یوقدر. وبقراط فیثاغورثك وبقراطیس بقراطك
وهرمس بقراطیسك شاکردیدر. بو هرمس فلك زحله صعود ایدوب اوتوز
ییل زحل ایله فلکیاتی کزمش ودولانمشدر. بعده ارضه اینوب علم نجومدن
خبر ویرمشدر. افلاطون شاکرد بقراط ومعاصر دارابدر. وارسطو شاکرد

افلاطون وبليناس شاكرد ارسطو وجالينوس شاكرد بليناس وبطلميوس شاكرد جالينوس بن بزرجمهردر. بوبحثك ذيلي وتفصيلي خلفاى عباسيه‌دن هارون الرشيدك اوغلى مأمون خليفه زمانى تحرير اولنديغى كاغدانشاءالله تعالى تحرير اولنه‌جقدر. حضرت لقمانك قبر شريفى رمله‌ده‌در . ا . هـ

سنه [١] ٤٧٢٨ وفات حزقيا الملك كه بعض روايتده ذوالكفل بودر[١]

شرح — بوحزقيل عليه السلام حضرت يوشعدن صكره نبى وپادشاه اولوب نبوتله سلطنتى جمع ايدوب (الم تر الى الذين خرجوا من ديارهم وهم الوف حذر الموت فقال لهم الله موتوا ثم احياهم) نص شريفى معناسنجه داوداني نام قريه اهاليسندن اون سكز بيك كشى طاعوندن فرار ايدوب صحرايه واردقلرنده جمله‌سنى بارى تعالى هلاك ايده‌لى قرق كون اولمش ايدى. حزقيل يعنى ذوالكفل عليه السلام موضع مرقومه اوغرايوب آنلرى چوريمش ياتور كوردكده ياربى اكر بونلرى احيا بيورورايسه‌ك بونلر سنى توحيدايدرلرايدى. ديو دعا ايتدكده محيى ومميت اولان جناب واهب العطايادن استدعا ايتدكده حضرت جل شانه احيا بيوردى. بويله معجزهٔ باهره صاحبى پيغمبر ذيشان اولوب بر مدت دعوتدن صكره طومار حياتى منطوى اولدقده قبر شريفى كوفه‌ده‌در. ومدت عمرى نا معلومدر . ا . هـ

ظهور اوميروس ازشعراء يونان. حكما مقام تمثيل واستشهادده مزبورك شعرينى انشاد ايدرلر ايدى . تاريخ حكماده مسطوردركه افلاطون اوائل طلبده مزبوره تقليدايتمش ايدى. بعده كوردى كه سقراط شعرى ذم ايدوب طلب معرفت حقايق اشيا اولى‌در شعرك حقيقتى يوق ، محض خيال واندن استفادهٔ حقايق محالدردير ايدى. پس طريق شعرى قويوب طالب معرفت علم آلهى اولدى.

شرح — شاعرك حقيقت حالى نظم ايدوب مادح اولانلرى ممدوح و ذمه ميل ايدوب ذمام اولانلرى مذمومدر . ا . هـ .

[١] مطبوع تقويم التواريخ ده بو سنه‌دن اول اوله‌رق (سنه ٤٦٩٩ وفات شعيا عليه السلام .
سنه ٤٧٠٥ انقراض اسباط عشرهٔ بنى اسرائيل در عصر كيكاوس از ملوك فرس.) واردر.

سنه ٤٧٥٧ بناء بوزنطيه يعنى استانبول. سابقا ينقومو ديا نامنه ابتدا استانبول بنا اولندیغی تحریر اولنمش ایدی بر روز عیدلرنده کنیساده جمعیتلری دمنده زلزلهٔ عظیمه وخسف واقع اولوب جمله سی هلاك وخراب اولدقدن صکره مزبور بوزنطیس ینقو اولادندن اولوب بر زمان اسپانیاده محبوس اولوب بعدالخلاص رومه کلوب تغلب طریقیله تسخیر ممالك ایدوب سور قسطنطنیه یی ایکنجی دفعه ده تعمیر ایتدی. حتی مزبور بوزنطیس بعض سفری اثناسنده طونه دن عبور ایدر ایکن بلندن شدادی قلیجی دوشوروب سلطان بایزید بن محمد عصرنده بر طریق ایله قلیج طونه دن اخراج اولنوب داخل خزینهٔ عامره اولمشدر. [١]

شرح — بو بنا ایله ینقو بناسنك مابینی طقوز یوز یتمش بش سالدر. بو بوزنطیس ایچون ینقونك اولادی اولوب اسپانیاده بولنمغله استانبول زلزله سنده هلاك اولمقدن بری اولمش قولی واردر. لکن مابینی سنین کثیره اولمغله بعید کورینور. جائزکه عمری طویل اوله. چونکه درت بیك اوتوز بش سنه سی وقایعنده قسطنطنیه یی ابتدا ینقومادیان بنا وخراب اولدقدن قرق سنه صکره اوغلی بوزنطین فراوان عسکر ایله کلوب قسطنطنیه یی ایکنجی دفعه تعمیر وزلزله وصاعقه دن امنیت ایچون بنایی زیر زمین وکارکیر بنا ایتدی که اوچر ودردر قات بنانك طبقهٔ علیاسی زمینه برابر ایدی. یتمش سنه بو معموریتله معمر اولدقدن صکره دیکر زلزله دن تکرار ویران اولدی که سکان بلده حاضر فرارده بولنمش اولدی. حتی یر آلتنده ایپك بوکدکلری بورونجیك خانه لر کبیر مرمر ستونلر ایله یر آلتنده قبه لر بنای مرقومدن بقیه علامتدر. بو قرق سنه صکره روایتی عالی مرحومك کنه الاخبارندن روایتدر. «ان صح والا فکذب». بو بحثك ذیلی اوچنجی تعمیری اولوب قسطنطین بناسی —که حالا باقیدر— ٥٨٧٩ سنه سی حوادثنده تحریر اولنه جقدر. ا. هـ

جدول وقایع از بخت نصر تا بغلبهٔ اسکندر بردارا

سنه ٤٨٤٧ ابتداء ملك بخت نصر از ملوك بابل وتخریب نینوی.

[١] مطبوع تقویم التواریخ ایله عباره جه بر از فرقلی ایسه ده مآلاً بردر.

برروایتده مزبور ملك مستقل اولمیوب لهراسب کیانی یه تابعدر. بالاتفاق ابتداء ملك بخت نصر ایله میـان هجرت بیك اوچیوز آلتمش طقوز سنه ویوز اون یدی کوندر .

شرح — (وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب لتفسدن فی الارض) تفسیرنده بنی اسرائیل فسق وفساده مبادرت ایتدکلرنده انلری طریق حقه ارشاد ایچون شعیا علیه السلام ارسال اولنمش ایدی. قبول ایتمیوب پیغمبر ذیشانی دستره ایله ایکی شق ایتدکلرنده ارمیا علیه السلام ارسال، آنی دخی بنی اسرائیل حبس ایدوب ضلالتلرینی ازدیاد ایتدکلرنده «سلط الکلب علی الخنزیر» فحواسنجه تسلیط الٰهی ظهور ایدوب بخت نصر بنی اسرائیله مسلط اولوب (ان الملوك اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة) نص کریمی معناسنجه جمله بنی اسرائیلی قتـل ومحو وقدس شریفی تخریب وویران ایدوب نبی شهدا حضرت شعیا قانیچون بردفعه‌ده یتمش بیك جهود قتل ومحبوس اولان حضرت ارمیا پیغمبری اطلاق وتخلیص وشانته لایق تعظیم ایدوب نصر لحدکدن صکره بقیة السیوف بنی اسرائیل کلوب حضرت ارمیـایه ایمان کتوردیلر. اماانلره خطاب عزت وارد اولدی که مرحمته مظهر اولمق دیلرلرایسه بیت المقدس محلنده بکا عبادت ایتسونلر دیو . لکن مرقومون جاهلون کرچه ایمانه کلدیلر. اما احمقلر اولمغله بزطعامسز خراب وویران مملکتده نیجه طوره‌بیلورز. دیوسلطان مصره التجا ایتدکلرینی بخت نصر استماع ایدوب سکا التجا ایدنلر بنم اسـیرمدر. یا ویر یا اوزریکه سفر ایدرم . دیو خبر کوندردکده مصر سلطانی سلاطینه التجا ایدنلر ویرلمك شان سلطنت دکلدر. دیو رد ایدیجك بخت نصر یوریوب مصره دخول ومصری ویران ویغما ایدوب سکان مصری اسیرایتدکدن صکره ولایت مغربه واروب اندن دخی مالانهایه فراوان مال الوب ینه بابله کلوب شعیا علیه السلام دمی ایچون تکرار یتمش بیك اولاد انبیا قتل ایلدی. بعده آسمانه صعود ایده‌جك اسبابه شروع ایتدی . ممکن اولمادیغندن باشقه برروایتده نمرود کبی سیوری سینکدن هلاك اولدی . برروایتده بوبخت نصر یره‌وکوکه صیغمز کرچه فساد

ایدوب قان دوکدی. انجق شعیا علیه السلامه دستره ایله اهانت وایکی شق ایدنلردن اخذ انتقام ایلدیکی ایچون باری تعالی عفو بیوروب بخت نصری یدی سنه کاه شکل مرغانده هواده طیران وکاه صورت جانورده طاغلرده جولان ایتدیردکدن صکره هدایت ایریشوب مهتدی اولوب وفات ایلدی. بوندن صکره حضرت عزیر علیه السلام قدس شریفك خرابیتنه نظر ایدوب بویردخی معمور اولور می؟ دیو تعجب ایدوب (انی یحیي هذه الله بعد موتها) دیدیکی زمان اللی یاشنده ایدی وفات ایتدی. یوز ییل مروردن صکره تازه حیات وروح اعطا اولنوب قالقدقده نقدر اویودیکز دینلدکده (لبثت یوماً او بعض یوم) نظم جلیلی معناسنجه یا بر کون یابعض کون دیجك (بل لبثت مائة عام) نص شریفی مقتضاسنجه بلکه یوز ییل دینیلیجك یاننده اولان طعامه نظر ایتدی. یعنی عندنده انجیر وسود وارایدی. هنوز متغیر اولمامش تروتازه طورر. لکن راکب اولدیغی حماره نظر ایتدکده ایکی کمیکندن غیری اثر قالمامش کوریجك حیران اولوب عبرتله نظر ایدر ایکن کمیکلرده اتلر ودریلر بتوب تکمیل اولدقده روح ویریلوب اولکی هیئتده اولدقده اوزرینه بینوب بیت المقدسه واردی. کوردی قدس شریف تعمیر اولنمش واولکیدن زیاده معمور اولمش. عبرت اندر عبرت! باری تعالینك قدرت وقوتنه متعجب اولدی. چونکه بخت نصر مصیبتنده تورات شریفك نسخه لری ضایع اولمغله نسخ مرتبه سنه وارمش ایدی. لکن حضرت عزیر علیه السلامك حفظنده اولمغله قرائت ایدوب طالبلر یازوب نسخه لر پیدا ایتدیلر. ویوم معهودی آنلر دخی تصدیق ایدوب حضرت عزیره جان ودلدن امت اولدیلر. بعده بعض سفهای امت افراط مدح ایدرك حاشا ثم حاشا (عزیر ابن الله) دیدیلر کافر اولدیلر. حیات ثانیدن اللی سنه دخی تبلیغ احکام ایدوب زاویهٔ مرقدده مقیم اولدی. انجق مرقدی نا معلومدر.

سنه ٤٨٥١ استیلاء بخت نصر برممالك شام واطاعت یهود.

سنه ٤٨٥٤ استیلاء عسکر بخت نصر برقدس باسبی وغارت. نسل. هاروندن دانیال نبی اول سبایاده داخل ایدی.

شرح --- دانیال علیه‌السلام علم رمله عالم و معجزه اوله‌رق کندویه اعطا اولندی. کله‌جکدن وغیبدن سؤال اولنسه قوم اوزرینه برمقلریله نقطه‌لر ایدوب جواب ویریر ایدی . ا . ه

سنه ٤٨٦١ غیبوبت تابوت وقبة الزمان باخفاء ارمیا علیه‌السلام دربعض ازغار.

سنه ٤٨٦٨ خرابیٔ قدس شریف بدست بخت نصر بعد از جنك عظیم ومحاصرهٔ دوسال ونیم . مقتولیٔ صدقیا آخر ملوك بنی اسرائیل برای مخالفت وسبی بقایای بنی اسرائیل بعده از قتل وغارت . مزبور صدقیا حضرت ارمیا علیه السلامك نصیحتنی طوتمیوب نقض عهد ایتمکله جزاسن بولوب من بعد بنی اسرائیلدن دولت کیدوب ملوك فرس تحت حکمنده اولدیلر . اسکندر ظهورندن صکره یونانیلر فرسه غلبه ایتمکله انلرك محکومی اولوب ایکنجی دفعه ملوك رومدن بعض اهل تغلب قتل عام واستیصال تام ایتدکده حضرت زکریا ویحیی قتلنه ایتدکلری جسارتك جزاسنی کوردیلر . بر روایتده بخت نصر غارتنه ملوك اطراف حاضر اولوب مائدهٔ سلیمان علیه‌السلام اسپانیا قرالنه وحلهٔ آدم وعصای موسی علیهما السلام روم پادشاهی حصه‌سنه وعرش بلقیس انطاکیه مالکنه ویاقوتهٔ ذوالقرنین ارمنیه ملکی حصه‌سنه دوشوب اندلس فتحنده موسی بن نصیر مائدهٔ سلیمانی شامه کوندروب بنی امیه کعبه قپوسنی آنکله تذهیب ایتدیلر .

سنه ٤٨٦٩ شهادت ارمیا علیه‌السلام درمصر باغدر یهود. مدت نبوتی اوتوز سکز سنه‌در . بعض روایتده یوز سنه اولوب کیرو بعث اولنان ارمیادر .

سنه ٤٨٧٩ شهادت حزقیا علیه‌السلام ازجملهٔ سبایا باغدر یهود .

سنه ٤٨٨٧ استیلاء عسکر بخت نصر برممالك مصر بعدازقلع قلعهٔ صور. ومقتولیٔ فرعون اعرج ملك مصر. بعده دیار مصر قرق ییل معموراولمامشدر.

سنه ٤٨٩٢ موت بخت نصر وظهور عزیر در بعض روایت . بخت نصر اولادندن صکره مصر بر زمان ملوك فرس عامللری تصرفنده اولوب بعده اسکندر ضبط ایلدی .

سنه ٤٩٠٧ ابتداء ملك كشتاسب كيانى وحكومت كثرخوش بانى قصر شمع ازجانب ملوك فرس درمصر .

سنه ٤٩١٥ وفات دانيال نبى عليه السلام ازجملهٔ سبايا .

سنه ٤٩٣٧ عمارت بيت مقدس بدست كورش فارسى يعنى كشتاسب واطلاق اسـاراى بنى اسرائيل . وظهور زردشت بدين مجوس . ومتابعت كشتاسب . بعض تواريخده كورشدن مراد بهمن اولوب مدت اسر بنى اسرائيل يتمش ساله ايرديكى يهوديلر بيننده مشهوردر . وبرروايتده عزير عراقدن كلوب بواثنالرده قدسـه داخل اولوب تورات نسخه سى قالمامغله عن ظهر القلب بنى اسرائيله املا ايلمشدر . وملوك فرس بو زمانه كلنجه صـابئ ملتى اوزره ايكن بوندن صكره مجوسى اولمشلردر .

سنه ٤٩٤٧ ظهور تعليم فيثـاغورث صورى درانطـاكيه وجنك رسـتم واسفنديار بن كشتاسب در زاولستان ومقتولئ اسفنديار باتير رستم . [١]

سـنه ٤٩٧٢ مقتولئ زردشت واضع قوانين مجوسيه وظهور تاليس ملطى الفيلسوف .

سنه ٥٠٢٧ ابتداء ملك اردشير بن اسفنديار كيانى الملقب بهمن درازدست . وظهور بقراط طبيب دربلاد ماقدونيه .

سنه ٥٠٤٧ انتقال ديمقراطيس الفيلسوف عمرى ٩٥ سالدر .

سنه ٥١٧٢ دخول عزير بقدس شريف بعد ازعمارت وعودت بنى اسرائيل واملاء تورات ازظهر قلب برايشان .

سنه ٥١٧٩ مردن اردشير وسلطنت هماى دختر وهمسراو . وانتقال سقراط يونانى شاكرد فيثاغورث درآتنه . عمرى يوز سالدر . مدت ملك اردشير عجم مورخلرى قتنده بالاتفاق يوزاون ايكى سنه در . وفاتى دخى مقدم اولمق كورينور .

[١] لابن كمال پاشا زاده مرحوم :

يای كبى قتى باشلو اولدوغى — نيلدى اسفندياره اوقى كور
كندوينى كوردوكيچون كوزلرى — رستم دستانك آتدوغى اوقى كور

سنه ٥٢١٥ ظهور اقلیدس صوری . وسلطنت داراب بن بهمن بعد ازمادرش همای .

سنه ٥٢٦٠ ولادت اسکندر یونانی در ماقدونیه . ووفات افلاطون آلهی تلمیذ سقراط درقونیه در زمان فیلپوس ماقدونی بقول اسحق بن حنین .

سنه ٥٢٧٥ وفات فیلپوس قیصر جد مادریٔ اسکندر وملك ماقدونیه وبوزنطیه وورومیة الکبری واندلس ازنسل روم اولی یعنی روم بن لیطی بن یونان بن یافث. وانقطاع ملك روم اولی وانتقال حکومت ممالك مزبوره بقیقلوس بن هرمس ملك رومیة الصغری یعنی بلاد ارمنیه وجزیره وخوزستان وخلقدونیه ازنسل روم ثانی یعنی بنی الاصفر اولاد روم بن عیص بن اسحق بروایت روح التواریخ.

سنه ٥٢٧٦ ابتداء ملك دارا بن داراب .

سنه ٥٢٨١ غلبهٔ اسکندر بر ملك دارا در نصیبین وانقراض طبقهٔ کیانیان بمقتولیٔ دارا . وابتداء تاریخ اسکندری .

جدول وقایع از زمان اسکندر تا بتولد مسیح علیه السلام

سنه ٥٢٨٨ وفات اسکندر بن فیلپوس یونانی وذوالقرنین ثانی درشهرزور. عمری اوتوز التی ومدت سلطنتی اون اوچ سالدر . اسکندر موتندن صکره ممالك اتباعنه قالوب اسقلینوس ماقدونیادن اندلسه وارنجه ضبط ایدوب رومیة الکبراده مقیم اولدی. انطقیوس شام وجزیره بابلی ضبط ایلدی. ومطروس ارمنیه وآذربیجان ودیلمه مالك اولدی .

شرح — بواسکندر یونانیدر. اون اوچ سنه سلطنت واوتوز التی یاشنده فوت اولمشدر .

قرآن عظیم الشانده مذکورالاسم ذوالقرنین بواسکندرك غیریدر . زیرا ذوالقرنین اولان اسکندر شرق وغرب وجنوب وشماله سیاحت وحکم ایتمکله جهانکیر بلکه عالمکیر اولمشدر . مولدی رومه‌در . وسلطنتی عدالتله‌در . ونبوتنده اختلاف اولنوب پیغمبراندن اولمق قولی راجحدر. وعمرنده اختلاف

اولنوب بعضیلر بیك التیوز وبعضیلر اوچ بیك ییلدر دیو عمرینی تعداد ایتمشلردر. وهر توجه ایتدیکی محل کندویه مسخر اولوب جمله ملوکه غالب اولمغله شهنشاه اولمشدر. حتی دنیایی تسخیر ایدرك مملکت چینه واردقده چین پادشاهی ضیافت سفره‌سنی فرش ایدوب التون صحنلره انجو وجواهر طولدروب طعام یرینه قیوب بیورك دیدکده یابو اکل اولنورمی؟ دیجك یاسزلر نه اکل ایدرسکز؟ دیدکده نان دیدی. یاسزك مملکتلریکزده اتمك بولنمازمی؟ دیجك بولنور دیدی. چونکه بولنور مشاق سفره تحمل ایدوب ارتکاب زحمته نه حاجت ایدی؟ دیمکله اسکات والزام ایلدی. حق بودرکه راحت قناعتده‌در. شوقدر وارکه غیرت وعالی همت ایله ترك راحت ایدوب قیامته دکین باقی اولور نیك نام پیدا ایتمکدر. دیر ایدی. فی الواقع بویله همت عالی ایله یوز کره یوز بیك عسکره مالك اولوب عسکر پرورلك قاعده‌سنی بیلمك ایله ربع مسکونی ضبط ایلدکدن صکره حیات باقی امیدیله یاننه درتیوز آدم آلوب قطب شمالی سمتندن ظلماته واروب قرق کون جست وجو وتك پو ایله آب حیات تجسس ایلدی. کندویه ظفر میسر اولمادی. آنجق قوناقجیسی خضر علیه السلام ایلرو کیدرایدی. من غیرقصد برصوا پچدی. مکر ماء الحیات ایمش صکره حیات جاودانی‌یه نائل اولدقده معلوم اولدی. بو آب حیاتی سلیمان پیغمبر صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری دخی بولدروب شیشه ایله کتوردکده ایچه‌یممی؟ دیو استشاره ایلدی. جمله انسان وحیوان وجن تصویب ایدوب یریوزنده برکره کلهٔ توحید کتورمك بیك ییل یرآلتنده یاتمقدن خیرلو؛ دیمش ایکن قره‌بتاق دیدکلری طیر یاسلیمان بوصودن احبا واقربالرك دخی تشرب ایدرمی؟ دیو سؤال ایتدکده بندن غیره کفایت ایتمز. بیوریجق جمله احباب واصدقا واولاد واقربا فوت اولور. وقیامته‌جك نیجه بیك سوکیلو عیال واولاد ویار وفادار پیدا اولوب هربری برکونه نیجهٔ اجله کرفتار اولوب هلاك اولدقلری فراقه نه‌کونه تحمل ایدوب صفا ایده‌بیلورسك؟ دیدکده تصدیق ایدوب زجاجهٔ ماء حیوانی کسر ایدوب آبی روان ایلدی. فی الواقع کورشدیکمز اختیار واختیارلرك بکاسی شابلردن کثیر وکچمشلری ذکر واولمشلری یاد ایتدکده

آه دیوب ناله‌ایدرلر. (یسئلونك عن ذی القرنین) کلام عزتی بو اسکندر ذوالقرنین حقنده نازل اولمشدر. حضرت ابراهیم علیه‌السلام بیت‌اللهك بناسنی تکمیلدن صکره زیارته واردر ایکن برمرحله مسافه‌دن تعظیماً للمکان والمکین ماشیاً واروب حضرت خلیل‌اللهك دعاسنه نائل اولمشدر. وغزالره تخت سلیمانی تبرکاً بیله کتوردی. واسکندریهٔ مصر وسمرقند ومداین ودمشق بنا ایتدیکی شهرلردندر. ویأجوج ومأجوجه سد چکمشدر. مزاری نامعلومدر. اسکندر حضرتلرینك ازنکمید پای تختیدر. یونانی اسکندر کافردر. دیرلر. ذات وزمانی یوغیکن یعنی آز یاش ایله از وقتده چوق مملکت تسخیر ایتمشدر. ا. ه

سنه ٥٢٨٩ ابتداء دولت بطالسه ملوك یونان درمصر. وظهور ملوك طوائف درآفاق ووفات بلیناس بانیٔ منارهٔ اسکندریه.

سنه ٥٢٩٣ وفات ارسطالیس معلم اول تلمیذ افلاطون در اول عهد بطلمیوس بن لاغوس. عمری التمش سکز سنه اولمق مرویدر.

شرح — ارسطالیس آتنه‌ده تولد وتمکن ایدر ایدی. اسکندره استاد اولمشدر مسلمدر. عمری التمشدر. کلام نصیحت انجامندندر: عالم جاهلی بیلورکه برزمان جاهل ایدی. لکن جاهل عالمی بیلمز. زیرا عالم اولدیغی یوقکه بیله. وحالندن خبردار اوله. وزواله مقرون اولان نسنه ایله افتخار اولنماز. وپایدار اولمیان نسنه‌دن غنا حاصل اولماز. علم پایداردر. جاه ومال واولاد وعیال ناپایداردر. وعمل آخرت پایداردر. وبلاغت لفظ قلیل ایله معنای کثیر حاصل اولان کلامدر. وبو ارسطو اسکندره یازدیغی مکتوبده ناس ایکی قسمدر: بری ارازلدر. انقیادی خوفندندر. وبری اشرافدر. انقیادی حیا ایله‌در. فرقهٔ اولایه شمشیر، فرقهٔ ثانیه‌یه لطف واحسان کرکدرکه فرقتین ضبط اولنه. حق بودرکه بوتقسیم خدمتکار صاحبی اولان افندیلره وعسکر صاحبی اولان ضابطان وپادشاهلره وسلطنت صاحبی اولان ملوکه دستورالعملدر. اشراف حیا ایله اطاعت ایدر. بونلر قلجدن واولومدن قورقماز. آنجق لطف واحسان ایله ضبط اولنورلر. اما ارازل لطف واحسان کورسه شقاوتنی زیاده ایدر. هیچ

ضبط اولنماز . انلره دائما قهر دخی اولمازسه قلج وسائرینه عبرةً قتل ایله ضبط اولنور. بوقاعده‌یی بیلمین وزرانك زماننده عبادالله راحت ایتمز. اشرافه اولنه جق اکرامی اسافله ایدر . مملکت ضبط وربطدن چیقار . نرخه رعایت ایتمز اونی اون بشه بیع ایتمك فائده‌سنه قناعت ایتمز . کوچك بیوکی بیلمز اولور. هرنقدر اشیا کثیر اولسه قحطدن قورتلماز . واشرافی تحقیر ایله قورقوتمق ایستر. انلر حقارته موتی ترجیح ایدر . کندودن یوز چوریرلر . ینه بوتقریب نظام عالم مشوش اولور. پك اعتبار اولنه جق کلامدر . حکیم مزبورك کلامندن بری دخی حین غضبده شدت صفت حیواندر . وملایمت صفت صبياندر . بودخی تأمل اولنه جق نصایحدر . ا . ه

سنه ۵۳۰۶ بناء سور انطاکیه بدست انطقیوس والئ شام وجزیره . وبناء قلعهٔ حلب وقنسرین ورها بمباشرت ملقیوس سرعسکر بطالسه .

سنه ۵۳۰۸ ابتداء ملوك بطلمیوس ثانی ابن قلوذیوس یونانی ناقل تورات یونانیه وصاحب کتاب مجسطی. برروایتده صاحب مجسطی ملوکدن دکلدر . اصح روایت بودر .

شرح — بونلر اون اوچ نفر پادشاهدر . اسکندر یونانی فوتنده مملکتی بطلمیوسلر یدنده قالدی . بطلمیوس دیمك پادشاه دیمکدر . بونلردن ایکنجی پادشاه اولان فیلاذلفوس نام بطلمیوس محب علم اولوب اوتوز سنه سلطنتنده اقطار ارضدن اللی بیك مقداری کتاب جمع ایدوب یهودیلر زعمنجه توراتی یتمش نفر یهودی اتفاقیله ترجمه واستنساخ ایتدی. وابتداسی حکیم بطلمیوسدر. اسکندریه‌ده تولد ایتمشدر . وردوسده رصد ایتمشدر . سکسان یاشنده فوت اولمشدر . نصایحندندر : تحصیل کمال ایدن کاهل اولماز . فهمنده کامل اولان متألم اولماز . یعنی عقل کامل صاحبی اولان کشی خلاف طبع اولان شیئی ظهور ایتدکده مقدر ازلده بویله ایمش دیوب مکدر اولماز . یاخود اللنمکدن فائده اولماز دیوب الم ایتمز . اما کمالی اولمیان نیچون بویله اولدی ؟ شویله اولسه ایو اولور ایدی. دیویاخود شوفعلی ایشلمه‌سم بویله اولمازایدی. دیوب

نادم اولمغله متألم اولور . وفاضلك قوم وقبيله‌سی جاهل اولسه غريبدر. حكمت وعلم بر درختدر. قلبلرده بيتر. ميوه‌سی لسانده بيتر. وآخرك مصيبتندن غيريلر نصيحت آلور . مريضه طعام و شرابدن فائده اولماديغی كبی دنيايه محبتی اولانه نصيحت فائده ايتمز . دنياده عمل خير، تجارت آخرتدر . و آخرت سراينك قپوسی اجلدر. اون اوچنجی بطلميوس قلوبطرا نام عورت اولوب يكرمی ايكی سنه سلطنتدن صكره روم خلقی غلبه ايتمكله كندو كندوينی قتل ايتدی . وبطلميوسلر بونده انجام بولوب مملكته روم طائفه‌سی مالك اولدی . ا . ه .

سنه ٥٣٤٦ وفات بطلميوس مذكور و اشتهار اقليدس مهندس درصور .

شرح — . بو حكيم اقليدس فلسطينده صور شهرندندر. وكلام نصيحت انجامندندر : سندن فوت اولان شيئك عوضنه يا قادرسين يا دكلسين . ايكيسنده دخی تأسف سفهدر. يعنی فوت اولان شينك عوضنه قادر ايسه‌ك تلف اولان يرينه كلور. تأسفه حاجت قالماز. اكر قادر دكل ايسه‌ك بيك كره تأسف چكسه‌ك فائده ايتمز . بويله اولنجه تأسف چكمك عبث وعبثه اشتغال سفاهتدر . ا . ه .

سنه ٥٣٩٥ مقتولیٔ انطقيوس دربلا دفارس و وفات دابشليم واضع كتاب كليله ازملوك هند .

شرح — همايون‌نامه تعبير وتسميه اولنان كتاب بو كتاب كليله‌دن ترجمه اولنمشدر. حق بودركه اهل معارفه كوروب ازبر ايتمسی واجب مثابه‌سنده بر كتابدر . ادای منشيانه‌سی جهتندن وحكايات غريبه‌سی املاسندن و سائر خصوصندن ثانيسی يوق بر يادكاردر . ا . ه

سنه ٥٤٢٦ استيلاء عسكر انطيوخس بن انطقيوس برقدس . وقتال يهود در يوم سبت .

سنه ٥٤٣١ جرعسكر تبع اكبر زيد بن عمرو حميری ازيمن و استيلاء او بر بلاد شرق و خرابیٔ سمرقند بدست شمر ولد تبع مذكور .

سنه ٥٥٢٤ غلبهٔ روميان براهل سوريه يعنی بلاد شام و جزيره . و خرابیٔ انطاكيه ومتابعت يهود بالتزام جزيه .

سنه ٥٥٢٧ ظهور طبقهٔ اشکانیان ازطبقات ملوك فرس با تحریر ملك المؤید وغیر از مؤرخین . بعض تواریخده اسکندر عصرینه قریب بلکه حیاتنده دارا اولادندن اشك ظهور ایدوب موصلدن ریه وارنجه ممالکه پادشاه اولدی . سائر ملوك اکا تعظیم واعتبار ایدرلر ایدی دیه مسطوردر .

شرح — اسکندریونانینك احداث ایلدیکی ملوك طوائف بونلر زماننده‌در. یعنی اسکندر شهنشاهلق رتبه‌سنی قطع ایچون بعض اولکه‌یی بر آدمه ویروب پادشاهلق عنواننه دخی اجازت ویرمکله ملوك متکاثر اولمش ایدی . ابتدا اشك بن دارابدرکه اسکندر انی حاکم نصب ایتمشدر . مدت سلطنتلری درتیوز اوتوز ییلدر وجمله‌سی اون سکز نفردر . ا . هـ

سنه ٥٥٥٢ ابتداء ملك اغسطس اول قیاصرهٔ روم . مادری مرداولدقدن صکره قارنی شق اولنوب چیقمقله قیصر دینلمشدر .

٥٥٦٣ جرعسکر اغسطس قیصر بجانب مصر . وپریشانیٔ عسکر قلوبطرا بنت دیوسیوس ملکهٔ مصر وانقضاء ایام بطالسه من بعد دیار مصر ملوك روم تصرفنده اولوب فتح اسلامیده قیاصره عاملی یدندن آلندی .

سنه ٥٥٧٧ بناء قیساریهٔ شام بدست هرودوس حاکم یهود ازجانب قیصر . ورسیدن عددسکان رومیة الکبری بچهار صدهزار انسان بعداز احصا .

سنه ٥٥٨٤ ولادت یحیی بن زکریا علیهما السلام .

شرح — حضرت زکریانك اون بشنجی جدی حضرت سلیماندر. نجارلق ایله تعیش وصلاح وتقوی ایله مألوف ایدی . صکره نبوت اعطا اولندقده قومنك بعضیسی ایمانی قبول ودعوتنه اجابت وبعضیسی قبول ایتمیوب مخالفت ایتدی . وپیرلك وقتنه جك اولادی اولمدیغندن محزون ایدی . محرابده قبله یه متوجها (رب لا تذرنی فردا وانت خیر الوارثین) نظم کریمی و فقنجه بن دنیادن کیتدیکمده زیارت ایدر وارثم یوق یاربی سن وارثلرك خیرلوسی سین . دیو دعا ایتدکدن صکره (رب هب لی من لدنك ذریة طیبة)دعاسنی ایلدکده(ان الله یبشرك بغلام اسمه یحیی) نظم جلیلی معناسنجه حضرت ذکریا یارب بکا باغشله کوزل ذریت . دیو دخی دعا قیلدقده

تحقیق الله تعالی سکا اسمی یحیی براوغل ویرمکله مژده ایدر . دیو اعطای ابن ایله تبشیر بیوردقدن صکره حضرت یحیی دنیایه کلدی. اما سائر مولودلره اسم تسمیه اولنور . بو حضرتك اسم شریفنی خلاق ذوالجلال جل شانه حضرتلری قبل الولاده تسمیه بیورمغله تکرار وضع علم ونامه محتاج اولمیوب یحیی دیو معروف اولدی . وبو وقته کلنجه یحیی کیمسه‌یه علم اولمامش ایدی . وحضرت یحیی حال صباوتنده ریاضته مجاهده‌یه اشتغال ایتمکله هنوز بالغ اولمدن (وآتیناه الحکم صبیا) نص شریفی مقتضاسنجه نبوت اعطا اولنوب تبلیغ احکام ایدوب ترك تجرد سمتنده اولوب مال وعیال قیدنده اولمدی. (وسیداً و حصوراً) نص قاطعی منطوقنجه وقتنك پادشاهی قرنداشی قیزینی تزوجه طالب اولوب یحیی علیه السلامدن فتوی طلب ایلیوب ابرام ایلدکده حضرت یحیی خلاف شرعمزدر. دیو ویرمیجك حضرت یحیایی شهید ایتدکده سرسعادتی (لایحل لك) یعنی قرنداشك قیزینی تزوج سکا حلال اولماز . زنادر. دیو رأس شریف مقطوعندن صدا کلور ایدی . وقان زمینه واصل اولدقده یردن فواره کبی بر بچق سنه قان غلیان ایدوب ساکن اولمادی . تا ملك بابل خروش ایدوب قدس شریفده بنی اسرائیلك فتنه انکیزلرندن یتمش بیك کمراهی قتل ایتدکده قان سکون بولدی. (وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب لتفسدن فی الارض مرتین) آیت کریمه‌سی معناسنجه بو یتمش بیك بنی اسرائیل قتل اولنمق ایکنجی دفعه‌در . دفعهٔ اولاسی درتیوز آلتمش سنه مقدم قتل ایتدکلری پیغمبران دملری ایچون بخت نصر ظهور ایدوب ارمیا پیغمبری حبسلرندن اطلاق ویتمش بیك بنی اسرائیل قتل ایتمکله انتقام آلمشیدی. بعده حضرت زکریا یحیانك شهادتنی کوروب کندویه دخی سوء قصد ایدرلر خوفیله (هل الی خروج من سبیل) تفسیری مرادنجه براغاج قوو غنه اختفا بیوروب دامنی اوجی طشره‌ده قالمش ایدی . کرچه اشقیای بنی اسرائیل جست وجوده افراط ایتدیلر بوله‌مادیلر . لکن شیطان کوروب خبر ویرمکله کافرلر کلوب مزبور اغاجی دستره ایله شق ایلدکلرنده زکریا صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری دخی قطع اولنوب شهید اولدقلرنده یوزیاشلرنده ایدی . حتف انفه وداع عالم فانی ایتدی . روایتی واردر . ونفعنا الله بشفاعته ا . ه .

مولد عیسی علیه‌السلام دربیت لحم از قرای قدس در عصر شابور اشکانی .
حضرت یحیانك ولادتی حضرت عیسادن التی آی مقدم اولمق اوزره مرویدر.
وحضرت یحیی علیه‌السلامك والده‌سی حضرت مریمك خاله‌سی ایدی .

جدول — وقایع از ولادت مسیح علیه‌السلام تا بزمان هجرت .

سنه ٥٥٨٥ شهادت زکریا علیه‌السلام باغدر یهود عمرلری یوز ساله قریبدر.
ورفتن مریم علیها السلام بمصر .

سنه ٥٥٩٣ مردن اغسطس قیصر وجلوس ولدش طیباریوس .

سنه ٥٥٩٦ آمدن مریم از مصر باعیسی علیه‌السلام . وتمکن اودر قریهٔ ناصره از قرای شام. وبناء طبریه بدست هرودوس والیٔ قدس برای طیباریوس.

سنه ٥٦١٦ ابتداء دعوت مسیح علیه‌السلام در ناحیهٔ غور ومذبوحیٔ یحیی علیه‌السلام بغدر هرودوس منحوس . حضرت عیسی علیه‌السلام اظهار دعوت ایتدکده هردوس غضبه کلوب قصد بد ایتمش ایدی . بعده قرنداشی قیزینی تزوج مراد ایتدکده حضرت یحیی شریعت عیسایه مخالفدر دیو عقددن ابا ایتمکله شهید اولدیلر .

سنه ٥٦١٧ رفع مسیح علیه‌السلام بسوی آسمان. واختلاف یهود ونصاری درشان ایشان .

شرح — حضرت مریم علیها السلامك اون سکزنجی جدی حضرت سلیماندر. ووالده‌سی حنه‌درکه سنی ایاسی تجاوز ایلمکله بعدالیوم ولد کتورمکدن مأیوس اولدقدن صکره زوجی اکر ولدم اولورایسه قدس شریف خدمتنه ویره‌یم. دیو نذر ایتدکدن صکره والله علی کل شیٔ قدیر حضرتلری عنایتیله حنه حامله اولوب حضرت مریم تولد ایتدکده زوجی (رب انّی وضعتها انثی) آیت کریمه‌سی معناسنجه یاربی اکر بنم ولدم اولور ایسه قدس شریف خدمتنه نذر اولسون دیمش ایدم . لکن انثی طوغدی یعنی بنم ولددن مرادم ذکر ایدی . قیز طوغدی . دیدی . بعده زوج وفات ایتدکده وصیتی اوزره اوچ آیلق حضرت مریمی

دایسی حضرت زکریایه تسلیم ایتدیلر . بووقتده حضرت زکریانك اولادی اولمامغله ارضاع وتربیه‌یه تکفل ایدوب اون اوچ یاشنه واردقده حضرت جبرائیل علیه‌السلام شاب صورتنده کلوب جیبندن نفخ یعنی اوفله‌دکده حضرت مریم یوم مزبورده هم حامل اولدی هم ولد کتوردی . وبعض روایتده التی یاطقوز آیده ولد کتوردی. یعنی حضرت عیسایی طوغوردی (یا اهل الکتاب قد جاءکم رسولنا یبین لکم علی فترة من الرسل) آیت کریمه‌سی مضمونجه ای تورات وزبور ایله عمل ایدنلر تحقیق سزه بیان ایچون رسولمز کلدی. بیورلدی. لکن باباسز ولد تولدی مسبوق بالمثل اولمامغله قدرة اللهی اذعان ایتمیوب طعن ایدنلره حضرت عیسی بشیکده قرق کونلك صبی ایکن انطاق حق ایله (قال انی عبدالله آتانی الکتاب وجعلنی نبیا وجعلنی مبارکاً این ما کنت و اوصانی بالصلوة والزکوة مادمت حیاً وبراً بوالدتی) کلام اللهی موجبنجه حضرت عیسی دیدی : بن اللهك قولیم وبکا الله کتاب ویردی. و بنی پیغمبر قیلدی. وهر نره‌ده اولورایسه‌م بنی مبارك قیلدی . سزه نماز قیلوب زکات ویرمکله نصیحت ایدرم . بن حیاتده اولدقجه . وبنم والده‌م صالحه‌در.دیوب اظهار معجزه بیوردی. یاخود مریم علیها السلام صبی تکلم ایتمکله معجزه اظهار ایلدی . یاخود والده ایله مولودك عفتنی وباباسز ولد خلق بیورمق قدرتنی بیان بیورمق مراد بیوروب قرق کونلك معصوم پاکی انطاق بیورمش ایکن سفهاء قوم لسانلریله راحت ویرمدکلری اجلدن حضرت مریم عیسی علیه‌السلامی آلوب مصره کتدی . (وآویناهما الی ربوة ذات قرار ومعین) نص شریفی معناسنجه حضرت عیسی اون ایکی یاشنه واردقده مصردن حرکت وجوار قدسده ناصره نام محله کلدی که مکان مزبورده اولانلر حضرت مریمه نصرت ایتمکله مکان مرقومه ناصره وسکاننه نصرانی تسمیه اولندی . اوتوز یاشنه واردقده حضرت عیسایه انجیل شریف نازل اولوب نبی ورسول واولوالعزم پیغمبر وروح‌الله ومسیح تسمیه قیلندی . (انی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر) نصی معناسنجه حضرت عیسی چاموردن خفاش یعنی یاراسه قوشی یاپدقده باذن‌الله روح کلمکله قناد وقویروق آچوب هواده طیران ایلدی .

ومعجزه اولمق اوزره آنادن طوغمه کوزسزك بر کوزینی آچوب برصلی بی برصندن
خلاص ایدوب موتایی دیرلتدی . ویانته کلن مریض شفایاب اولدیغی شیوع
بوله رق کون اولوردی که اللی بیك خسته درکاهنه برکونده کاوب شفا بولورایدی.
شمدی ایمان کتورمینلر یهودلقده قالوب ایمان کتورن نصارادن
بعضیسی مدحنده افراط ایدرك (ان الله ثالث ثلثة) دیدی وبعضیسی (ان الله
هو المسیح بن مریم) دیدی . حاشا تکری اوچدر و اوچنجی عیسادر دیدی.
وحاشا ثم حاشا بعضیسی عیسی تکرینك اوغلیدر. دیمکله کافر کفاردن مشرك
اولدقلرینی کوروب نهی ایده کوردی . فارغ اولمادقلرنده غایتله کوجنوب باری
تعالیدن حجاب ایدر ایدی . (ءانت قلت للناس اتخذونی وامی الهین من دون الله)
آیت شریفیله کندویه و والده سنه الهٓ اسناد ایتدکارینه راضی اولمادیغی عندالله
مرضی اولوب اسناددن حجاب اقتضا ایتمدیکی عیان اولدیغی غروب وقتی ایدی.
وحدانیت باری وکندونك و والده سنك بری اولدیغی ایچون تطوعاً حضرت
عیسی اوچ رکعت نماز قلمش ایدی . بوامته فرض اولدی. وحضرت عیسانك
اصلا دنیایه رغبتی اولمادیغندن تزوج ایتمیوب پلاسلر کینوب مطبوخ طعام ایتمیوب
نباتات اکل ایدر ایدی. ومسیح دیمك سیاح دیمکدر. زیرا بر یرده قرار ایتمز
ایدی . بلکه بر منزلده برکون اخشام ایتمز ایدی . ذکراولنان معجزاتدن ماعدا
معجزه لر دخی اظهار ایتمش ایکن یهود انکارده مصر اولمغله یاردمجی طلب
بیورمقله (نحن انصار الله) نصی مصداقنجه اون ایکی حواریون حق طرفندن
معین تعیین اولنوب یانندن منفك اولمادیلر . بعده (ربنا انزل علینا مائدةً من السماء
تکون لنا عیداً لاولنا وآخرنا وآیةً منك) آیت کریمه سنك تفسیرنده حضرت
عیسادن قومی معجزه اولمق اوزره کوکدن طعام کلمسنی طلب ایلدکلرنده عیسی
علیه السلام بو دعایی یعنی یاربی بزم اوزریمزه انزال ایله بر سفره کوکدن
اولنده آخرنده بزم ایچون بیرام اولور. وسندن علامت اولور یعنی بنم پیغمبرلکمه
معجزه اولور. بیوردقده دعاسی قبول اولوب سمادن برمائده نازل اولوب اوزرنده
برپشمش بالق وسرکه وطوز ویوفقه اوزرنده یاغ وپینیر وعسل وزیتون وهرنوع

سبزوات وبش اتمك كيمى صيجاق وكيمى صغوق. عيسى عليه السلام يميوب طلب ايدنلر اكل ايتسون. بيوزمغله رجال ونسادن بيك اوچيوز كشى اكل ايدوب تمام طويدى. ينه طعامه نقصان كلميوب مائده جانب آسمانه قالقدى كيتدى. نظردن غائب اولنجه باقديلر. اكل ايدنلردن مريض اولان شفا بولوب آچ اولان طوق اولدى. وفقير اولان غنى اولدى. يعنى هر دردهدوا اولديغى كوردكلرنده اكل ايتميلر پشيمان اولمش ايدى. ايرتسى قوشلق وقتى ينه مائده نزول ايدوب زوال وقتى رفع اولنجه نادم اولانلر دخى اكل ايتدى. تمام قرق كون بومنوال اوزره على التوالى نازل اولدى. بعده بر كون اينوب بر كون اينمز اولدى. بعده بو مائده محتاجلر ايچوندر غنيلر اكل ايتمسون. ديو نهى وارد اولنجق بعض غنيلر بويله ايسه بومائده سحر ايمش ديوب كافر اولديلر. واروب خانه‌لرينه عورتلريله كيجه ياتديلر. صباح قالقدقلرنده كندولرينى خنزير صورتنده بولديلر. كافر اولوب خنزير اولان در تيوز اوتوز كافردر. بوندن صكره مائده منقطع اولدى. ومائده‌نك ابتداء نزولى احد كونى ايدى. اولى وآخرى عيد اولدى. آندن صكره بازار كونلرى كاروكسب ايتميوب عيد ايدر اولديلر. روايت اخراده كفران نعمت اولوب كافر اولان بش بيك كشى اولمغله يوزلرى خنزير كبى اولدى. (وما قتلوه وما صلبوه ولكن شبه لهم) تفسيرى اوزره حضرت عيسايه اوتوز ياشنده رسالت كلوب اوچ سنه دعوته مشغول اولوب اوتوز اوچ ياشنه واردقده يهودلر اهانتده افراط ايدوب يولنى كسوب ضرب وجرح ايله جفا ايدنلره انكسار ايتدكده آنلرك دخى يوزلرى خنزير اولدى. لكن بودفعه خنزير اولانلرك اقربا ومتعلقاتلرى حضرت عيسادن انتقام آلمق قيدينه دوشوب وجود پيغمبرى‌نى يحيى عليه السلام كبى اعدام ايتمك ايچون جمعيت وبر كيجه حضرت عيسانك آرامكاهى اولان طورزيتاده واقع خانه‌لرنده وارمى؟ ديو يهودا نام خاخاملرينى ايلرو كوندرديلر. لكن برايكى ساعت مقدم عيسى عليه السلام بشريتدن قطع تعلق ايدوب تخلق روحانيان ايتمكله (وماقتلوه يقينا بل رفعه الله اليه) نص پاكى مقتضاسنجه سماواته عروج بيورمش ايدى. يهودا خانهٔ مزبوره‌داخل اولدقده حق تعالى يهودانك صورتنى

عیسی علیه‌السلام شکلنه تحویل ایتمکله آردنجه کلن جمعیت ایشته عیسی دیوب ضرب وقتله مباشرت ایتدکلرنده‌بن یهودایم آمان دیه کوردی. مفید اولمیوب چاك چاك ایدرك سیاستکاهه کوتوروب صلب ایلدکلرنده شکلی شکل اولنه تحول ایدوب خاخاملری اولان یهودانی آرایوب بوله‌میوب بردار کوردکلرنده نه بلایه اوغرادقلرینی بیلدیلر. (یا عیسی انی متوفیك) نظم جلیلی منطوقنجه ستم یهوددن وجودینی مصون ایتدك. اجل موعود کلنجه. خطا بیله مخاطب اولدیلر. وقرق کون صکره عیسی علیه‌الصلاة والسلام ملکلر قنادیله حضرت مریمك خانه‌سنه بر کیجه‌کلوب حضرت مریمی تشویشدن خلاص و حواریونی کتوردوب جمله‌سنه وصیت ورئیسلری اولان شمعونه اتباع سپارش ایلدی. ینه سمایه عروج ایلدی. قیامته‌یقین حضرت عیسی بو دنیایه نزول ایدوب شریعت احمدی اوزره عدل وداد ایله‌بو خراب آبادی تکرار تعمیر ایتسه کرکدر. امام سیوطی حضرتلری تواریخده رسوخی اولوب احادیثده امام اولمغله کندو استخراجی اوزره بیك ایکیوزده یاخود ایکیوز درت سالنده مهدیٔ آل‌رسول مدینه‌دن ظهور واسلامبوله کلمك قصدیله قونیه‌یه کلدکده دجال خروج ایتدیکی شایع اولمغله قدس شریفی محافظه ایچون قدسه واردقلرنده دجال کلوب محاصره ایله تضییق ایدر. ومضایقه شول مرتبه‌یه واررکه یایلرینك کریشلرینی اکل ایدرلر حال بو رتبه‌یه واردقده برصباح نمازی ایچون بیت المقدسه جمع اولدقلرنده برتکبیر صداسی ظهور ایدر. بوصدا طوق. حضرت عیسی صداسی اولمق کرك دینور ایکن حضرت عیسی مسجد اقصایه نازل اولدقده نمازه اقامت اولنمش ایدی. حضرت مهدی امامته سن اولوالعزم پیغمبر ذیشانسین احق‌سین. دیدکده بن امت محمدك فضیلتنی کوروب بوامتدن اولمغی باری تعالی‌دن تمنی ایتدیکمه بناءً بنی بووقته‌جك ابقا بیوردی. بن‌بوامته اقتدا ایتمکه محتاجم. بیورمغله حضرت مهدی امام وحضرت عیسی جماعتدن اولوب بعد اتمام الصلاة قپولری فتح ایتدیردکده دجال قپویه قارشو تخت اوزرینه قعود ایتمش. حاشا ثم حاشا (انا ربکم الاعلی) دیر ایکن کوزی حضرت عیسی‌یی کوریجك نه‌بلایه اوغرادیغنی بیلوب فرار ایدرایکن اوزرندن لباسلری دوکلوب وجودی طوز کبی

اریر ایکن طور؛ کافر سنده برعصا حقم وار. بیوروب ایریشوب عصایی اوریجق هلاک اولدقده یاننده اولان یتمش بیك جهود صغوسی اغاجلر وطاشلر آردنده کیزلنمشلر. لکن مسلمانلر جستجو ایدر ایکن یامسلمان بنم عندمده کافر واردر. دیو طاشلر واغاجلر باذن الله نطق ایتمکله مسلملر واروب جملهسنی هلاك ایدر. هیچ کافر قالماز. جمله مسلمان اولور. اوتوز التی سنه حضرت عیسی بو شریعت محمدیه اوزره عدل وداد ایله حکومت ایتدکدن صکره جمله مسلمانلر ایله عیسی علیه السلام آخرته انتقال ایندکدن صکره پیدا اولان کافرلرك اوزرینه قیامت قوپار. دیو تحریر ایدر. لکن علمای عصر محمود خانیدن حالادارندهلی روزنامهسی دیو مشهور آفاق اولان روزنامهنك صاحبی اولان محمد افندی علوم جزئیات وکلیاتده ید طولاسی وار. وبو مدت سلطنت آل عثمانك نهایتی المظفر دائما الفاظی حسابنجهدر. دیو استخراج ایتمشدر. یعنی ابجد حسابی اوزره بیك ایکیوز طقسان ایکی سالنده سلطنت آل عثمان تمام اولور، مدت مزبورهیه وارنجه سلاطین آل عثمان دائما مظفردر دیو تحریر ایدر. مذاق سعادت عیسی علیه السلام هرشیئه کوزل تعبیر بیوروب کوتو اسمنی یاد ایتمهمك ایدی. توکل تام اوزره ایدی. برکون ابلیس عیسی علیه السلامه باری تعالی هر نه تقدیر ایدرسه اولور دیرسك اکر اجل کلمدیسه برشیء اولماز. کندیکی شو طاغدن اسقاط ایله. دیدکده باری تعالی قوللری امتحان ایدر. اماقوللر خلاق جهانی امتحان ایدهمز. دیو رسم عبودیتده تجربه ایتمك رسم عبودیت دکلدر. بیوردی. وپیغمبر مشارالیه حضرتلری برشخص ایله رفیق اولوب کیدر ایکن رفیقنی کویدن ایتمك آلوب کتورمکه ارسال بیوروب نمازه شروع بیوردقلرنده رفیق اوچ ایتمك آلوب برینی اکل وایکیسنی کتوردکده قنی ایتمکك بری بیوریجق ینه آکاه اولهمیوب انکارنده اصرار ایدوب ینه ایکیدر. دیدکدن صکره برآهویه راست کلدیلر. واخذ وذبح وکباب واکل ایلدکدن صکره حضرت عیسی کمیکلرینی بریره جمع وحیاتیله دعا بیوردقده الله تعالی آهویی احیا بیوردیغنی رفیق کوروب بومعجزهیه حیران ایکن نبی محترم ایتمکك برینی کیم اکل ایلدی. دیو ینه سؤال بیوردقده رفیق ینه آکاه اولمیوب انکارنده

اصرار ایدوب ایکیدر. دیدی . بعده ینه یوله روان اولوب کیدرلر ایکن برنهره اوغرادیلر همان نهر کیردن کوپریسز عبور بیوردقده ینه اتمکی کیم اکل ایلدی؟ دیو سؤال بیوردقده ینه انکارنده رفیق اصرار ایلیوب ایکیدر. دیجك ینه یوله روان اولوب یولده اوچ دانه آلتون کرپچ كوروب عیسی علیه السلام بری بنم وبری سنك وبری اتمکی کیم اکل ایتدیسه آنك. بیوردقده اقراره کلوب بن اکل ایتدم . دیدکده کرپچك اوچنی دخی رفیقه ویروب مفارقت بیوردقده شخص مرقوم کرپچلری کوتوره میوب عجبا نه کونه ایتسم دیو فکر ایدر ایکن اوچ کیمسه اوزرینه کلوب شخص مرقومی قتل وکرپچلری اخذ ایتدیلر. وایچلرندن برینی طعام تدارکنه قریه یه کوندردیلر. وقالان ایکی کشی اکر ثالث قریه دن کلور ایسه هلاك ایدوب ایکیمز برر بچق کرپیچ تقسیم ایدهلم. دیدیلر. وطعامه کیدن دخی طعامه زهر قاتوب ایکیسنی هلاك ایدهیم که کرپچك اوچنی بن اخذ ایدهیم. دیدی. ورفیقلرینه زهرلی طعامی کتوردکده کندوبی قتل ایتدیلر. وزهرلی طعامی اکل ایتمکله انلرده هلاك اولوب کرپچلر میدانده قالدی. عیسی علیه السلام بعده کلوب بوحالی مشاهده بیوردقده دنیا اهلنه بویله ایدر. بیوردی. یعنی اهل دنیا طمعکار اولور. طمع صاحبنی هلاك ایدر . ا . ه

سنه ۵۶۲۳ وفات مریم علیها السلام . عمرلری اللی اوچ سالدر. ومحبوسیٔ شمعون صفا دررومیة الکبری بعد ازدعوت قلودیوس قیصر .

شرح .— عیسی علیه السلام سمایه عروج بیوروب اون ایکی حواریوندن هربرینی برطرفه رسول کوندرمش ایدی . ایکیسی یعنی توما ایله باولوس انطاکیه یه واردیلر (واضرب لهم مثلاً اصحاب القریة اذ جاءها المرسلون) آیت کریمه سنده اولان قریه دن مراد انطاکیه در. (اذارسلنا الیهم اثنین فکذبوهما) آیت کریمه سنده اولان ایکی رسولدن مراد توما ایله باولوسدر . کرچه بونلر بالذات الله تعالینك رسوللری دکل. بلکه باری تعالینك رسولی اولان عیسی علیه السلامك رسوللریدر. شیئك رسولنك رسولی، ذلك الشیئك رسولی اولدیغی اجلدن اللهك رسولنك رسولی اللهك رسولی اولور. آنلر بالواسطه رسوللردر . لکن بالذات رسول کبی معجزه

صاحبلریدر. بونلر حاصل کلام انطاکیه‌یه واروب کفاری دینه دعوت و بتلره عبادت
باطلدر. دیو نصیحت ایتدکلرینه کفارك قراللری غضب ایدوب بونلری ضرب
وحبس ایلدیکنی حواریونك رئیسی اولان حضرت شمعون خبر آلوب
انطاکیه‌ده محبسه واروب ایقاظ ایتدیکه: کوردیکمز بر قومده ایمانه کلمك
فهم اولنماز. یومشاقلق کوستروب لطف ایله معامله کرك. چونکه بویله اولمش. سز
بنی بیلمزلنك. دیوب بتخانه‌یه واروب عبادت ایلدی. حقیقةً عبادتی معبود بالحقه
ایدی. لکن کورنلر بته عبادت ایدر ظن ایدرلر ایدی. شمعون کیدرك رهبان
ظن اولنوب قراله مقرب اولدقده تجاهلاً زندانده ایکی محبوس وار ایمش
کتورسونلر. امتحان اولدلیم. رسالت دعوالری نه کونه ایمش؟ دیمکله محبوسلری
احضار ایلدکلرنده سزك آلهکز کیمدر؟ بیوردقده بزم آلهمز اعمانك کوزینی
آچوب برص مرضنی کیدروب موتایی احیا ایدر. دیدکلرنده تجربه ایچون
براعمی کتوردیلر. توما ایله پاولوس دعا ایتدی. کوزلری آچلدی. و برص
مرضنك علاجی جمله علتلردن مشکل ایکن بر برصلی کتوردیلر. ینه دعا ایتدکلرنده
شفا بولدی. ویدی کون مقدم فوت اولمش بر میت غلام کتوردیلرکه حبیب
نجارك اوغلی ایدی. کذلك دعا ایتدکلرنده حیات بولدی. حبیب نجارك صنعتی
بت یاپمق ایدی. اوغلنك حیات بولدیغنی کوریجك ایمانه کلدکده حضرت
شمعون بو رسالت دعوا ایدنلر دعوالرنده صادق اولوب معجزه اظهار ایتدیلر.
کوره‌لم بتلر دخی بو ایشلری کوره بیلورمی دیجك قرال غضبه کلوب بزم بتلرمز
ایچون تجربه‌یه حاجت یوق. دیو مغلطه و کندوینی الزام ایده‌جکلرینی فهم ایدوب
حضرت شمعونی و حضرت تومایی و حضرت پاولوسی طاشه طوتوب اوچنی
بردن هلاك ایتدکدن صکره حبیب نجاری دخی ایمانه کلدیکی ایچون هلاك ایتدکلرنده
(ان کانت الاصیحةً واحدةً فاذاهم خامدون) آیت کریمه‌سنك معنای شریفی اوزره
جبرائیل علیه السلام برصیحه ایتدکده جمله کافرلر بردن هلاك اولدیلر.
یس شریفده (ان کانت الاصیحةً) آیتنه کلنجه (واضرب لهم مثلا) آیتندن اون التی
آیت کریمه بوقصه‌یی بیان حقنده نازل اولمشدر. جرجیس صالح فلسطینده صاحب

غنا وعابد كمسنه اولوب حواريون ايله كوروشمش اولوب شامده اصنامه عبادت ايدنلر كثرت بولمغله فرار الى الله موجبنجه كوزم كورمسون. ايچلرنده بولونميهيم. ديو موصله هجرت ايتدى. لكن موصل ملكى اولان دخى كافر اولمغله جرجيسه ارتداد تكليف ايدوب ابا ايتمكله يدى سنه حبس واشكنجه‌ده درت دفعه بوغديلر. هر برنده قادر قيوم اولان الله عظيم الشان جل شانه حضرتلرى تازه حيات كرم بيورمش ايدى. بشنجيده قرال لعين جمله عسكرينى جمع وتماشا ايتمك قصديله تكرار بوغاجق اولدقلرنده بلوتدن آتش نازل اولوب شهر وبازارى وشاه وسپاهى جملةً احراق ايتمشدر. وحضرت عيسى سماواته عروجندن صكره حضرت مريم عليها السلام التى سنه معمره اولوب قدس شريفده دار آخرت فاخره‌يه انتقال ومخزون كنجينهٔ خاك پاك اولدى. وحضرت عيسى صلوات الله على نبينا وعليهدن زمان فخر عالم صلى الله عليه وسلمه كلنجه اوچ پيغمبر كلمشدر: برى خالد بن سنان عليه السلامدر. عربدندر. بين الحرمين عبس قبيله‌سنى دعوت ايتمشدر. وافر امت جمع ايتدكدن صكره جلوه كر عالم شهود وتسليم روح دعوت معبود ايتمشدر. ا.ﻫ

سنه ٥٦٤٤ موت كعب بن لوى از تواريخ عرب. ومقتولىٔ بولس در رومية الكبرى.

سنه ٥٦٥٧ خرابىٔ بيت مقدس بار ديكر بدست طيطوس قيصر ومقهورىٔ آن قوم ابتر براى قتل پيغمبر.

سنه ٥٦٩٩ ابتداء ملك ادريانوس. واشتهار بطلميوس از اولاد قلوديوس صاحب جغرافيا. وظهور جالينوس. كامل التواريخ نقلى اوزره جالينوسك اشتهارى بش بيك يدى يوز آلتمش اوچ سنه‌ده اولور.

شرح — بعثت عيسى عليه السلامدن جالينوس ايكى يوز ييل صكره كلمشدر. باباسى زياده مالدار كشى اولمغله بذل مال ايدوب اطبا وحكما جمع واوغلى جالينوسه تحصيل علم ومعارف ايتديرمشدر. جالينوسك كلامندندر: ملوكه هر بار برعاقل مقرب لازمدر. پادشاهدن صادر اولان اوضاع واطوارى هر كون بيلوب نيك وبدندن آكاه ايتمك. زيرا سلطنت ميزانه بكنزر سائر رجال وكبار كبى دكلدر.

هر کسك نظری پادشاهده‌در . آلتون ترازوسی کبی آز شیدن فرق ایدر . اعلاسی معلوم اولوب شایع اولدیغی کبی کار مذمومی دخی تیز شایع اولور. بو اجلدن ایقاظ ایدر عاقل ودیندار وپرهیزکار برمقرب لابددر. وسلامت طبع، شنایعدن استنکافدن بیلنور. دیمشدر. وبلندهمت اولان امور خسیسه‌یه تنزل ایتمز. دیمشدر. وانعام دیو مستحقنه بلاطلب واصل اولانه دیرلر. دیمشدر. وبرکیمسه کندو نقصاننه واقف اولمادقجه اصلاح اولماز. دیمشدر وناقص کندوینی هربار تمام عدایتمکله تحصیله سعی ایتمز. آنك ایچون کامل اوله‌ماز. دیمشدر. وحکیم دیمقراطیس کلامندندر: لباسکی پاك ایتدیکك کبی قلبکی کوتو خویلردن پاك ایله. اولقدر طاتلو اولمه کیم سنی یوده‌لر. واولقدر آجی اولمه کیم سنی توکوره‌لر . دیمشدر. ا . هـ

سنه ۵۷۱۶ ابتداء رصد بطلمیوس قلوذی . وظهور ابن دیصان از اساقفهٔ رها سرمذهب ثنویه .

سنه ۵۷۹۳ ظهور دولت ساسانیان یعنی اکاسره طبقهٔ رابعهٔ ملوك فرس بقیام اردشیر وانقراض اشکانیان بموت اردوان .

شرح . — جهان خلقی طوایف ملوکدن بیزار اولمش ایدی . بهمن نسلندن اردشیر بربهادر وشجیع یکید ظهور ایتدکده وطائفهٔ اکراد کندویه تبعیت کوستردکده ایران خلقی ملوك طوایف جورندن خلاص اولدیلر . اردشیر تمام ایرانه، صکره جهانه مالك اولوب جهانکیر عظیم الشان پادشاه اولوب ابتدا قانون وضعی بو عالمکیرکدر . هرولایته بر معتمد وضع ایدوب ظهور ایدن اموری سراً کندویه اخبار ایدرلرایدی . وایلچی خصوصنه زیاده اهتمام ایدوب غرض وطمع بولدیغی ایلچی‌یی قتل ایدر ایدی . ملوك بینی اصلاح وافساد ایلچیلرك کیاست وحماقت واستقامت وخیانتنه کوره اولور. دیر ایدی. اوتوز ییل پادشاهلغنك اون درت ییلی ربع مسکونه فرمانی جاری اولمشدر. قانون وامور دولته متعلق کتابلری واردر. وکلامندندر: ابتر سلاطین اولدرکه آندن ایو کیمسه‌لر قورقه ویراماز کیمسه‌لر الندن نجات بوله. ملك رجال ورجال مال ومال رعیت ورعیت عدالت وعدالت سیاست ایله تقویت بولور.

ودولت دین ایله طورور. یعنی حلیملك وسلیملك ایله پادشـاهلق اولماز. سیاسته محتاجدرکه یرامازلر قورقوب صالح حظ ایده. ورعیه سالم اوله. ورعیه سالم اولمغله خزینه ورجال معمور اوله. وعلوهمت که قوللر امیدوار اولمق وخوش خوی که مقربلر امین اولمق، وقار که متکبرلر خوف ایتمك، سلامت نفس که خلق مال وعرضنه تعرضدن امین اوله‌لر دیر ایدی بو نسـلدن اوتوز بر پادشاه تا خلافت حضرت فاروقده یزدجردده یوز اوتوز بر سنه سلطنت ایله انقراض بولمشدر . ا . ه

سنه ۵۸۲۱ مردن دقیانوس قیصر قاتل نصاری. ونوم اصحاب کهف وظهور نقاش مانی سرمذهب مانویه .

سنه ۵۸٦٦ استیلاء دقلطیانوس قیصر اول عبدهٔ اصنام از قیاصره برممالك مصر . ابتدای ملکندن اون اوچ سنه کچدکده وارمشدر .

سنه ۵۸۷٦ وفات دقلطیانوس . وپادشاهیٔ قسطنطین اول ملوك نصاری در رومیة الکبری . و ابتداء تاریخ قبطی .

سنه ۵۸۷۹ نقل قسطنطین ازرومیة الکبری ببوزنطیه وتجدید بنا وتوسیع سور وتجدید بناء آیاصوفیه. قسطنطین بناسی بوزنطیس بناسـندن بیك یکرمی سـنه صکره‌در . وبو بنا سببی ایله قسطنطنیه تسمیه اولنمشدر . بعض تواریخ رومده تاریخ تمامی بش بیك سکز یوز اوتوز مایسنك اون برنجی کونیدر .

شرح . — چونکه اسـلامبولی ابتدا ینقومادیان بعدالخراب بوزنطین تعمیر ایدوب خراب اولدیغی وبوزنطیه تسمیه اولندیغی بوزنطیس شرحنده بیان اولنمش ایدی . اوچنجی تعمیری قسطنطین تعمیریدرکه حالا موجود اولان بنـا قسطنطین بناسی اولمغله بوزنطیه تسمیه‌سی ابطـال اولنوب قسطنطنیه تسمیه اولنمشدر . وبوزنطین بناسیله قسطنطین بناسنك مابینی بیك یکرمی سـنه‌در. وبو بوزنطین اولادندن وپورتقال واسپانیا وفرانچه وانکلیز قومنك قرالی اولان قسطنطیوس نام بت پرست ملکك اوغلی اولوب پدری فوتنـده یکرمی اوچ یاشنده جلوس واوچ سنه صکره روما قیصری اولان ماقسنطیوس نام ظالم اهالینك حرملرینه تعرض ومالنی آلمق ایچون اغنیایی قتل ایتدیکـندن حکمنده اولانلر

روكردان وبو قسطنطينه التجايى مخفى عرض ايتملريله عظيم عسكر ايله رومايه قريب واردقده نهر طبرس اوزرينه طونبازلر ايله برجسر كبير بنا اولنمش ماقسنطيوس كوبريدن كچوب قسطنطين ايله محاربه ايدر ايكن منهزم اولوب فرار ايتدكده كوبرى بوزيلوب نيجه بيك عسكريله هلاك اولمغين روما مملكتنه دخى بوتقريب قسطنطين مالك اولدى . لكن بش سنه مرورنده وجودنده برمرض پيدا اولدقده اطباعلاجنده شيرخوار اطفالى ذبح اولنوب دملرى قزغانه وضع وقينار ايكن ايچنه قعود اولنمق دوا اولور والا فلا . ديدكلرى ايچون ممه امر اطفالى جمع ايتدى . لكن والده‌لرينك فريادينى كوروب هلاك اولورايسه‌م اوله‌يم ناحق بو اطفالك قانته كيرمم . ديديكى كيجه واقعه‌سنده امت عيسادن مختفى اولان سليطروس نام اسقفه مراجعت ايله . مرضكدن خلاص اولورسك دينلمكله بيدار اولوب فى الحال اسقفى احضار ايليوب رؤيانى حكايه ايلدكده اكر بتلرى ترك واللهى بر بيلوب حق تعالى طرفندن حضرت عيسى حق پيغمبر اولديغنه ايمان وشريعتنى تصديق ايدرايسه‌ك علاج ايدرم . ديمكله اول ساعت قسطنطين ايمانه كلوب بتلرى شكست وتنصر ايلدى . وايرتسى علاج ايتمكله شفا بولدى . بعده سلانيكى تعمير وتمكن ايلدى . لكن صكره طاعون ، وبادن ابا ايدوب وعجم شاهى اوزرينه سفر ايدوب كيدر ايكن آناطولى يه اسكدار قربنده خلكدونيه ديدكلرى شهر ـ كه حالا قاضى كويى ديو معروفدر ـ آندن جدينك خراب اولمش بوزنطينيه نام شهرك يرى كورنمكله ميلادك اوچيوزيكرمى دردنجى سنه‌سنده استانبوله وضع اساس ايلدى . وددرنـ سنه‌ده قلعه‌يى تكميل وروما وسائر ولايتلردن تجار نقل ايدوب معمور ايلدى وبو وقتده وانت نام بر استاد منجم وار ايدى كه نجومده غايت ماهر ايدى . بوسلطنت سنك نسلكه باقيدر . تا سفينه‌لر قاره‌ده يورويىنجه ديو استخراج ايتدكده كمى قاره‌ده يوريمكه تعليق محاله تعليق قيلنمشدر . قيامته دكين باقى ديمكدر . ديو منالر ويرلديكندن قسطنطين غايت حظ ايلدى . اوايسه سنۀ شمسيه حسابيله بيك يوز يكرمى طقوز سنه مرورنده بالطه اوغلى سليمان بك نام قپودان اوق ميداندن سفينه‌لرى عبور ايتديردكده ابوالفتحك قلعه‌يى اللرندن فتح ايدوب

آله‌جغنی استخراج ایده‌مدیلر. ووالده‌سی النا نام خاتون قدس‌شریفه واروب قمامه نام کلیسـایی بنا ایتدکده یهودیلردن بعض آثار معجزات عیسایی جمع و اوغلی قسطنطینه هدیه ارسـال ایتدکده ضـایع اولماسـین ایچون درون قسطنطنیه‌ده تحت الارض متین حجره بنـا ودرونـنـه آثار مذکوره‌یی حفظ واوزرینه حالا طاوق پازارنده موجود اولان تیرمزی عمودی علامت ایچون وضـع ایلدی. وشهری کندو اسمنه تحویل ایدوب منسوب قیلمغله قسطنطنیه تسمیه ایلدی. بنا مراد ایلدکده مصرده شمعون نام مستجاب الدعوه‌نك خیر دعاسنی آلوب فراوان عسکر ایله رومه کلور ایکن قیصر الروم اولان هرقیل مانع اولدی. زیرا حرقیل حضرت‌عیسی بعثتنده اسـلامی قبول ایتمش ایدی. قسطنطین مصردن شمعونك مکتوبیله حرقیـله کلوب دین اسـلامی قبـول ایتدیکنی‌تقریر ایتمکله حرقیل‌قیزی صفیه‌یی نکاح‌ایله قسطنطینه ویردی. لکن زمان خرابیسنده پیدا اولان ییلانلر سکانه‌ضرر ایتمکله آت میداننده توجدن بربرینـه صـارلمش ایکی ییلان رسمندن طلسم ایجاد ایدوب درونـه خواص رسم ایتدکده اسلامبولده بردانه ییلان‌قالمادی. تاعصر سـلطان سلیمانده مقبول ابراهیم پاشـا جرید سیران ایدر ایکن مغضوبنه طپوز آتدقده طلسمه راست کلوب شکست اولنجه بعدالکسر حیه‌لر ظهور ایتـدی. لکن خارج سورده اولانلر مثللو زهرناك دکلدر. وحرقیلك قیزی وقسطنطینك زوجـه‌سی صفیه صوفیه شهرینی بنـا ایتمکله کندو اسمنه مقـارن شهرك نامنی صوفیه تسـمیه ایتمشدر. انده فوت اولدقده جمله کلیسالردن عالی ومابعدنده بناسی غیر قابل قسطنطنیه‌ده برکلیسا بناسنی وصیت ایتمکله صفیه‌نك ترکه‌سیله زوجی آیاصوفیه بناسنه مباشرت ایدوب جمله ممالکدن معمارلر کتورتدی. اما بناسـنه بریسی جسـارت ایده‌مدی. عصر مرقومده بیك بشیوز یاشنده برکشیش وار ایدی. مرمر اوزرنده یمورطه‌یی دیکنه هرکیم‌طوردورور ایسه معمارلغه قادراولور. دیدکده اعلا وادنی سعی‌ایتدی. امکانی بوله‌مادی. اماکلخانده برغریب غلام وار ایدی. حضرت زکریاعلیه‌السلام اکا کورینوب تعلیم ایتمکله غلام بریوزولك

حلقه‌سنی مرمر اوزرینه ویمورطه‌یی حلقه اوزرینه وضع ایتدکده طوریجق غلامی معمار ایتملریله بنایه مباشرت ایتدی. اما فن معماریتدن غافل. لکن زکریا علیه السلامك همت وتعریفیله قبه‌یه وارنجه بنا ایتدی. وغائب اولدی. آخر معمارلر دخی بو یله معظم بنایه قاریشلماز. دیو استنکاف ایتمکله اون سنه بنا معطل قالمش ایدی. صکره غلام مزبور آشکار اولوب بنایی تقویم ایتدکلرنده بش ذراع تنزل ایله تقرر ایتمش بولندقده معمارك اختفاسنك سببی عیان اولدی. وهرکس وناکس تحسین ایلدی. بعده قبه‌یه مباشرت ایدوب اتمامه قریب اولدقده مال تمام اولوب انجه تدارکی ایچون بنا خالی قالمش ایدی. بر کون معمار وعمله طعام ایچون طشره چیقدقلرنده لباسلرینی بکلر برصبی غلام براقمشلر ایدی. بر پیر معبد مرقومه دخول و طرف شمالیسنك یسارنده حالا ترلر طاش دیو معروف اولوب صالحات نسوانك عبادتکاهی اولان ستونك عندینه کلوب غلامدن سبب تعطیلی استفسار ایلدکده مال وفا ایتمدی. دیدی. اویله ایسه وار استادکی بکا چاغرکه آکا دفینه کوستره‌یم. سن کلنجه بن بوندن کیتمم. دیدیکنی غلام استادینه انها ایلدکده استاد تفطن ایدوب بومثللو ذاتلر کلامنده ثابت قدم اولور. غلام وارمینجه غائب اولماز جائزکه غلامی کوریجك سر اوله. مناسب اولان غلام طشره‌ده قالسون دیو یالکز استاد کلدی. مکر پیر مرقوم حضرت خضر ایمش. سلوری قربنده فلان محلده یدی کوپ آلتون مدفوندر. چیقاروب بومعبدی تکمیل ایدك. دیوب نظردن زائل اولدیغنی استاد پادشاهه افاده ایتمکله بعینه پادشاه دفینه‌یی بولوب بنایی وقبه‌یی تکمیل ایتدی. لکن ستون مرقوم مقام خضر ومقام رجال الله اولدیغی شیوع بولمغله ناس کلوب یوزینی سوروب بچاغیله تراش ایدوب شربت ایتدکلرنده مرضایه شفا حاصل اولدیغی دخی شایع اولمغله طاشده خلل ظاهر اولیجق عمود مذکوره طوج قاپلادیلر. وتحت معبدی مجوف ومنجوف ایدوب صوخزینه‌سی اتخاذ ایتمکله زلزله‌دن امنیت حاصل اولدی. بومنوال اوزره سکسان ییلده تمام اولدی . قپولری سفینهٔ نوحدن اولوب حضرت سلیمانك قدسه نقل ایتدیکی تخته‌لردندر . وسکز قیرمزی عمودی

قافدن دیولر نقل ایتدی. روایتی واردر ودیرکارك هر بری محل بعیددن نقل اولنمغله
التون بهاسنی تجاوز ایلدی . پادشاه چونکه بوستونلر التوندن آغیر اوله یور
باری نقل مشقتی ارتکاب اولنماسون . همان آلتون عمودلر وضع اولنسون.
بیوردقده مارالذکر بیك بشیوز یاشنده اولان پیر کشیش بوکلامی استماع ایتدکده
نهی ودفع ایدوب آخر زمانده کله جك قومك معبده اعتباری اولماز. بز صحراده
نمازقیلوب عبادت ایدرز. مضایقه مز دفع اولسون. دیوب ستونلری حل ایدرلر.
وبویله کزیده معبدك خرابیسندن اغماض ایدرلر. بواثر عظیمك بقاسی اولماز.
دیدیکنه کرچه تعجب ایدوب بیت اللهی ویران ایدر قوم اولورمی؟ دیدیلر. اما
پیرلر کلامنه اعتبارلری اولمق حسبیله نصیحتی قبول ایدوب مشاق نقل احجاری
ارتکاب ایتدیلر. ووقت مرقومده یعنی شریعت امت عیسی علیه السلامده قبله
بیت المقدسه اولدیغی ایچون معبد مرقومك قبله ومحرابی شرقیدر . و آیاصوفیه
بناسندن ایکیوز سکسان درت سنه مرورنده شحنهٔ دریای عشق خواجهٔ مساح
ومقصود کن فکان محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك ولادت
باسعادتی اولان لیلهٔ مولودده بیك کنکره لی طاق کسری ایله بیك عدد کلیسانك
قبه لری بردن منهدم اولدقده بو آیاصوفیه نك قبه سی دخی هدم اولوب بر درلو
تعمیری قابل اولمامغله آچیق قالمش ایدی . بعدالبعثة هرقل قیصر مفخر عالم
صلی الله علیه وسلمدن رجامنداولمغله بونی طینه قارشدرك دیو بر اوج طوپراق
اعطا بیورمشلر ایدی. آنکله چامورین ایدوب قبه نك عمارتی مستحکم اولدی.
بو بلده نك و بومعبدك امت محمده نصیب اوله جغنه (بلدة طیبة ٨٥٧) کلمه سی تاریخ
واقع اولوب « لتفتحن القسطنطنیة » حدیثی وحضرت زکریانك معماره تعلیمی
وحضرت خضرك دفینه کوسترمه سی جمله دالدر. وزلزله دن امنیت ایچون خفیف
تراب تجسس ایتدکارنده ردوسك طوپراغی جمله سندن اخف اولمغله قبه ردوس
کیلنندر. و آیاصوفیه دیمك لسان یونانیده بیت الله دیمکدر. ا . ه

سنه ٥٨٨٢ تنصر قسطنطین وعامهٔ روم. وابتداء ملك شاپور ذوالاکتاف.
وبناء ایوان درجانب شرقی ٔ دجله. بوندن اقدم اکاسره دجله نك جانب غربیسنده
اولورلر ایدی .

سنه ۵۸۸۷ حج هلانی مادر قسطنطین بقدس واخراج عود صلیب . وبناء کنیسهٔ قمامه بعداز تلویث مسجد وتخریب .

سنه ۵۸۹۶ جمعیت اساقفه بافرمان قسطنطین ، درازنیق برای تسویهٔ مذهب نصرانیت وظهور مذهب ملکی. بوجمعیتده رهبانلر فرقه فرقه اولوب قسطنطین هرفریق عددینه نظرایتدکده اسکندریه اسقفی اولان آلکسندروس فرقه‌سی جمله‌دن زیاده اوچیوز اون سکز کیمسه بولنغله آنلرك مذهبنی ترجیح ایدوب ممالکنده اولان کنیسه‌لره حضرت عیسی ومریم تصویرلری رسم اولنوب وضع معهود اوزره عبادت اولنمق امر ایتمکله اول مذهبی قسطنطینه نسبت ایدوب مذهب ملکی دیرلر .

سنه ۵۹۰۸ وفات قسطنطین.

سنه ۵۹۶۰ بناء کمر. وتخریب قلعهٔ خالقدونیه درزمان والنس قیصر .

سنه ۵۹۹۷ ابتداء ملك بهرام کور . و نعمان اعور از ملوك حیره بانئ خورنق وسدیر.

سنه ۶۰۰۵ بنای عمود رفیع عورتبازاری در قسطنطنیه برای نقش صور عسکر آرقادیوس قیصر. جنابی تاریخنده مسطوردرکه اول عمود اوزره سابقا بر قبه وساعت ترتیب اولنوب صداسی نواحئ قسطنطنیه‌ده مسموع اولور ایدی . بعده مرور ادوار ایله چرخی بوزولوب قبه دخی ییقلمغله معطل اولدی.

شرح — آت میداننده درت کوشه کلاه رسمنده اولان دیکیلی طاشی قسطنطیندن صکره آلتنجی قرال تأودوسیوس نام قرال بوحجری رومادن [۱] آستانه‌یه نقل ایدوب موقع مذکوره نصب ایلدی . تحتنده بر شیئی یوقدر . قرال مزبور دخی هلاك اولوب یرینه اوغلی ارقادیوس ملك اولدقده عورت بازارنده اولان بیاض مرمر دیکیلی طاشی نصب ایتمشدر . کرسیسی چارکوشه ومصور و اوزرنده اون ایکی ذراع اون اوچ پارچه‌که درونی مناره کبی مجوف وکندودن قدمه‌لو بر ستون نصب ایدوب نامنی شهر قسطنطنیه‌ده اثبات مراد

[۱] بوطاش رومادن دکل مصردن کتیرلمشدر .

ایتمشدر . تحتنده برشیئ یوقدر . بعده اوغلی تاؤدیوس جلوس ایتدکده استانبولده عظیم زلزله اولوب اکثر ابنیه وسور منهدم درت آی ملك وسائری صحراده چادرلر ایله متمکن اولدی . بعده مارکیانوس پادشاه اولدقده شدید باران اثناسندهجانب سمادن اوچدانه کبیرطاش استانبوله دوشدی. بعده لاؤنوس ماغنیس پادشاه اولدقده فقرایه مرحمتلو اولوب کونش عالمی تنویر ایتدکده البته حرارتنی هرکس طویار. کذلك ملوکك تولیایتدیکی قوم وکیمسهلر نظر انعام واحساناوزره اوله. دیر ایدی . فیالحقیقه پادشاهلر شمسه تشبیه اولنوب رؤیاده بیله کونش کورلسه پادشاه ایله تعبیر اولنور. پادشاه اولانلره لایق اولان کندونك شمسه تشبیه اولندیغنی اذعان ایدوب هرکس ضیامدن منتفع اوله . دیو فکر وذکرده اولمقدر. وبو قرالك وقتنده استانبولك طرف شرقیسندن بر آتش ظهور ایدوب علی التوالی یدی کون ویدی کیجه یانوب شهر تمام اولمق رتبهسنه واردی. وبو پادشاهك سلطنتندههوانك اطراف اربعهسی آچیق آنجق شرقدن غربه استانبول اوزرندن بر بلوط مد اولوب شدید یغمور قرق کون متوالیا یاغمغله استانبولك ایچی مالا مال صو وصویك اوستی کبریت آتشی کبی مائی و یشیل کوزندیکندن اهالی خوف هلاکه مبتلا اولمشلر ایدی . دفع اولدی . بعده صغیر لاؤنوس ولد زینون وبالآخره زینون جلوس ایتمش ایدی . اصلی قرمانلی وفتنه انکیز اولمغله خلع وحبسده آجلقدن اهلاك اولندی . وزماننده استانبولده حریق کبیرواقع اولوب اکثر ابنیه ایله یوز یکرمی بیك جلد کتابی حاوی کتبخانهٔ پادشاهی محترق اولدی . زوجهسی خیانت ایدوب برکون زینون زیاده مست ولایعقل اولدقده عورتی بونی برتابوته وضع وفوت اولدی . دیوقیصری دفن ایتدیروب عورت کندو توابعنه مزاری بکلتدی . قیصر آییلوب فریادایتدکده بریکزه برغیری پادشاه اولدی سز استراحتایدك.دیدکلرندهامان برسلطنت ایستهمم رهبانلغه راضیم.دیه کوردی. مفیداولمیوب هلاك اولدی. بعده اناسطاسیوس جلوس ایدوب مزبوره عورتی تزوجایتدی.عابد وسخی پادشاهاولوب نمام وغمازه زیادهعذابایدرایدی.

و برسنه چکرکه‌دن زیاده قحط اولدی . ووارروب عجم شاهی یدندن همدان قلعه‌سنی آلدی. واعتقاد بحثی سببنه استانبولده عظیم قتال اولدی.وروم‌ایلیدن تالیان نام کیمسه خروج ایدوب سرف وبلغار ومجار وروس عسکرینی باشنه جمع ، استانبوله کلنجه روم ایلی‌یی تخریب ایتدکده استانبول قیصری مسفور اناسطاسیوس سلوریدن تاقره دکزه حصار دیواری چکدردی . یکرمی یدی ییل سلطنت ایتدکده یلدرم اورروب فوت اولدی . یرینه ایوسطنیوس جلوس ایتدی. بونك اصلی بوسنوی اولوب‌خنزیر چوبانی بعده استانبوله کلوب دولکر اوغلانی، صکره عسکری، صکره بك اولدقده صلاح و تقوایه ذاهب و مالدار خادمنك اعانه‌سیله فتنه پیدا و قیصری هلاك ایتدکلرنده کندو قرال اولوب خادم مذکوری قتل ایتمشدر . وزماننده استانبولده قرال سرایی اوزرنده یکرمی آلتی کیجه برقویرقلی یلدز ظاهر اولدقدن صکره برسنه تمام زلزله اولمغله اکثر ابنیه وراحت منهدم اولدی . یرینه ایوسطنیانوس جلوس ایتدی . غایت کریم‌الطبع ومتواضع وصاحب‌الخیرات وشرعه منقاد ومنصف پادشاه اولوب میلادك بش‌یوز اون‌طقوز سنه‌سنده اشارت منامیه ایله ایاصوفیه جامعنی بنا ایتدی روایتی واردر . وزماننده استانبول دریاسنده برعظیم‌الجثه جانور پیدا اولوب نیجه کبیر سفینه‌لری هلاك ایدوب درونلرنده‌اولانلری اکل ایدرایدی . صکره برتقریب اهلاك اولنوب شرندن‌امین‌اولندی. قاضی‌کوینده اندریاس نام کیمسه‌نك برصاری کلبی وارایدی.تماشا ایدنلرك یوزوکلرینی‌الوب باشقه باشقه طوپراغه صاقلیوب فلانك یوزوکنی کتوردیدکده کلب چیقاروب کتورور ایدی. بوصنعته وبوتعلیمه کیمسه واقف اوله‌مادی. بعده ایوسطنیوس پادشاه اولدقده عباداللهك مراملرینی تحصیله سعی جمیل ایدر ایدی . حتی استانبولده هرنقدر مدیون‌وارایسه دینلرینی ادا ایلدی. وزماننده عجم کسراسی اناطولی‌یی باصوب انطاکیه ودیاربکری تسخیر ایلدی . اندن لایعقل اولوب فوت اولدی . بعده طبریوس قیصر اولوب صدقه‌یه مائل ایدی . عجم شاهیله جنك ایتدکده فراوان غنیمت آلدی . برکون طورفنده قاون یمکله

سل مرضنه مبتـلا اولوب فوتندن اول دامادی ماوریکیوس جلوس ایدوب
پرویزبن هرمزه قیزویروب بهرامدن انتقام آلدی. غایت خسیس ودنی اولمغله
مجار قرالی روم ایلنه آقین ایدوب اون ایکی بیك آدم اسیر ایتدی. برر آلتونه کندویه
بیع ایده‌یم دیدکده راضی اولمینجه تنزل ایده ایده دردر اقچـه‌یه بیع ایده‌یم.
دیدکده ینه دنائت ایدیجك « من حفظ ماله ضیع رجاله» مضمونجه مجار غضب
ایدوب جمله اسـیرلرك بیونی اوردی . بو حالدن عسکر اغضـاب اولوب
اناطولی طرفنده اولان عسکر کذشته علوفه طلبیله کلدکلرنده نصفنی تکلیف
ایدیجك خروج علی السـلطان وجهی اوزره سرعسکر اولان فوقاسه بیعت
وفوقاس قسـطنطنیه‌یه توجـه ایتـدکده کنـدو فرار ایتـدی . حضرت
رحمةً للعالمین صلی الله علیه وسلم حضرتلری مولودنده مسفور ماوریکوس استانبول
تکفوری ایدی . فوقاس بعدالجلوس ماوریکیوسی اخذ واحضار ایدوب اوچ
اوغلی واوچ قیزیله خاتونی قتلدن صکره اون ایکی بیك اسیری قرقسکز بیك
اقچه ویرمکه خست ایتدیکی ایچون آنی دخی قتل ایلدی. ممسك وشهوانی اولدیغندن
امراض وقحط کبی بلیات اکسیك اولمادی . حتی قره‌دکز کنارلری اوتوز
میل مقداری طوکدی. وکسرای عجم بونك حالنی بیلوب خروج ایدوب آمد
وحلب وشام ولایتلرینی آلوب اسکداره کلنجه خراب ایتدی. وفوقاس دخی
جبار وظالم اولمغله جورینه خلق تحمل ایده‌میوب افریقیه پادشـاهنه محضر
کوندرملریله اوغلی اراقلیوس دریادن عظیم دونانما وقرادن فراوان عسکر
ایله قسطنطنیه‌یه کلوب عظیم جدالدن صکره نصرت، بانئ تونس اراقلیوس طرفنه
وزان اولدقده فوقاس فرار وسراینه قپاندی . صکره اخذ اولنوب سـلطنت
سریرندن سرنکون وماتم لباسلری الباس وکردننـه ایب طاقوب بازارده
طولاشدروب ولی نعمتنه خیانت ایدنك حالی بودر . دیو رسـوای ایتدکدن
صکره خصیتینی قطع والّلرینی اوموزلرینی دلوب کچوردیلر. زنانسنه وولی نعمتنه
خیانتنه جزایی بولدی . بواراقلیوس عربیده وترکیده هرقل دیو معروفدر .
غایت مدبر اولمغله استانبولده شجاعت ورعایا پرورلك وخوش خوی وتواضع

ايله قيصرلك ايدرايكن پرويز نام كسراى عجم خروج واناطولى وقدسى ضرب
شمشير ايله تسخيره آلديغى هضم ايده‌ميوب تجاردن وكنيسه‌لردن استدانه
ايدوب دريادن طرابزونه سفينه‌لر ايله مهمات نقل وكندو برّاً عجمه سفر ايدوب
پرويزى وشابور نام سرعسكرينى صندروب پرويزى اصفهانه قاچردى .
(الم غلبت الروم) آيت كريمه‌سنك معناى شريفى بومعركه‌لرده دخى ظهور
ابتدى . كامل ديار عجمدن آلتى سنه چيقميوب يدنجى سنه جمله ولايتلرى
واسراايى تخليص و صلح اولوب دجله ايرماغى سرحد تعيين اولنوب
استانبوله عودت ايلدى . مذكور هرقل آخر عمرنده رمال وفالجى‌يه رغبت
ايتمش ايدى. بوكا رماللر برسنتلو ذكرى مقطوع قوم مسيحيلره غلبه ايدوب
مملكتلرى اللرندن اله‌جق ديو خبر ويردكارنده سنتلو قوم يهوديلردر . ظن
ايدوب يهوديلرى قهر ايلدى . لكن سيد كائنات وسند موجودات عليه
افضل التحيات حضرتلرينه بوندن صكره رسالت تشريف ايتمكله كندولر
مغلوب اولوب سنتلو قوم كيم ايمش بيلديلر . بوندن صكره استانبوله قيصر
اولانلر قسطنطنيه فتحنده ذكر اولنور . ا . ه

سنه ٦٠٣٦ بيدارئ اصحاب كهف. وجمعيت اساقفه در دفعهٔ ثانيه .

شرح — چونكه عيسى عليه السلام عروجندن صكره اكثر ناس صنمه
عبادت ايدر اولوب نصارادن اولان ملوك اصنامه عبادت ايتمينلرى تفتيش
وجبراً بتلره عبادت ايتديرر اولمشلر ايدى . حتى ملوك نصارادن دقيانوس
دخى دين حقده اولانلرى دين باطله تحويل ايتمك ايچون تفتيش ايدرك
طرسوسه كلدكده اهل ايماندن يمليخا مكشلينا ، مثلينا مرنوش دبرنوش ،
شاذنوش ، كفشططيوش نام يدى كيمسه وار ايدى . شهرك خارجنده
برمغاره‌يه اختفا ايدوب اويومشلر ايدى . (ام حسبت ان اصحاب الكهف والرقيم
كانوا من آياتنا عجبا) نص شريفى منطوقنجه اوچيوز طقوز سنه نومده اولمشلر.
اما بيلمزلر؛ بركون يا دخى زياده ونقصان ظن ايدرلر. بيدار اولوب طعام تداركى
ايچون يمليخايى چارشويه تبديل ارسال ايدوب دقيانوسدن احتراز تنبيه ايتديلر .

يمليخا غاردن چيقدقده كلبلرى اولان قطمير باب غارده ايدى. ينه باب مغاره‌ده طورر كوروب جارشويه واردى. اما چارشو كوزينه طرز آخر وزقاقلر بشقه كونه واهل سوق تبديل وتغيير اولمش وطور وطرزلرى برغير كونه اولمش . متحير وسركردان اتمكجى‌يه واروب برآلتون بوزوب اتمك ويرمكه ويردكده اتمكجى آلتونى كوروب اوچيوز سنه مقدم كچن دقيانوسك ايدوكنى بيلوب بونلر دفينه بولمق كرك.ديو چال ياقه ايدوب يمليخايى پادشاهلرينه كوتوردكده پادشاه مؤمنيندن برمتدين ذات اولمغله استنطاق ايتدكده نوملرينى وبيدارلقلرينى حكايه ايدوب بزم ظنمزه كوره بر كون يا دخى نقصان نائم اولدق.زيرا كلبمز اولان قطمير دخى خارج بابده حيدر. ديجك پادشاه بوآدملرك ولى‌الله اولوب صون صمدانيده محفوظ اولدقلرينى بيلوب رفيقلرينى احضار ايتمكى لايق دخى كورميوب بالذات پادشاه اركان دولتيله كهفه زيارتلرينه واروب اعزاز واكرام ايتدى. بوندن صكره بواصحاب كهف نعم دنيا ايله تنعم وتلذذ وتعيش ايتدكدن صكره ينه نوم عارض اولوب حالا غار مرقومده كالاول نائملردر . قيامته قريب ينه احيا اولورلر. روايتى واردر . بويدى كيسمه ايله رفيقلرى اولان قطمير دخى اهل جنتدر . كوتويه مقارن اولان كوتو اولديغى كبى ايويه رفيق اولان ايو اولور . نيجه يوز بيك آت وارسلان كبى ممدوح حيوانلر يوم محشرده تراب اولورلر ايكن اخس حيوان اولان كلابدن قطمير جنتلك اولماسى محل عبرتدر . (والله على كل شئ قدير) حق سبحانه وتعالى كلام قديميله حبيبى صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه حكايه بيوروب (وتحسبهم ايقاظاً وهم رقود) آيت كريمه‌سيله بيان بيوردى . مشاراليه پادشاه قدردان بونلرك كيفيتنى برطاشه يازديروب مغاره قپوسنه وضع ايتدى . آيت سابقه‌ده اولان (والرقيم)دن مراد بورقيمدر ديديلر. وبعض مفسرلر تفصيل ايدوب صحيح مسلمده مسطور حديث شريف ناطق اولديغى اوزره اوائلده اوچ كيسمه رفيق اولوب كيدر ايكن يغموره راست كلوب طاغ اتكنده برمغاره‌ده صغنديلر . لكن سيل بركبير طاشى كتوروب مغاره‌نك آغزينه بندوسد ايلدكده اوچ كشى

دكل يوز كشى اولسه قالدرمق قابل دكل. حياتدن مأيوس اولوب كلك سزكله ريا سز بر خير عملمزى ياد ايدوب عقبنده دعا ايده‌لم. ديوب بريسى بن هر كون قيون رعى ايدوب اخشام سودينى صاغوب والديمه نفقه كوتورور ايدم. بر كون كيچ كلكله والديمى نومده بولوب تابيدار اولنجه المده سودا اياغ اوزره طوروب صباح اولدقده سودى ايچوردم. يارب بو عملده ريام يوغيدى. اكر قبول اولديسه بزى بو ظلمتدن خلاص ايله. ديدكده طاش برمقدار حركت ايتدى. وديكرى بن بر باكره قيزى بيك سمى ايله يوز آلتونه صيدايدوب فعل شنيعه مباشرت ايتديكمده اللهدن قورق. ديجك فرصت المده وشهوتم غلبه‌ده ايكن فارغ اولمش ايدم. يارب بو عملم عندنده مقبول ايسه بزه بو مضيقدن نجات وير. ديو دعا ايلدكده طاش بر مقدار دخى حركت ايتدى. وشخص ديكر بن بر آدمى بر كيل پرنجه استيجار ايتمش ايدم. خدمتى كوروب اجرتنى آلمغه كلدى. بن پرنجى زرع وخرمن ايدرك وافر ثمن پيدا وثمن مرقوم ايله اينك وصغر اشترا ايتمكله بر سورى صغر پيدا اولدقده خدمتكار كلدى. پرنجى طلب ايتدكده سنك پرنجك بو اوادى. ديو بر سورى صغر ويرديكمده استهزا ظن ايلدى. هله ايناندروب ويردم. ديو دعا ايلدكده طاش كليا رفع اولوب سلامت بولديلر. ا. ه

سنه ٦٠٥٠ مقتولىٔ فيروز درجنك خنشوار ملك هياطله. وبناء حصار بچهٔ قسطنطين. فيروز سرحدنده اولان حجرمعينى تجاوز ايتمه‌مك اوزره عهد ايتدى. تكرار محاربه مراد ايتدكده حجرى تجاوز ايتمه‌مك ايچون طاشى چيقاروب فيله تحميل واوكنجه معسكره ملاقى اولنجه كوتوروب عهده بناءً حجرى تجاوز ايتمدى. لكن محاربه‌ده منهزم ومعدوم اولدى. عهده وفاده حيله‌كار ايتمدى.[۱]

سنه ٦٠٧٩ ابتداء ملك اسطينوس [ايوسطنيانوس]. وبناء آياصوفيه. وسور حما. تمام بناء آياصوفيه التى بيك يوز اون ايكى تاريخنده اولمق رواتى دخى واردر.

[۱] مطبوع تقويم التواريخ‌ده: (فيروز سرحدنده اولان حجرمعينى تجاوز ايتمه‌مك اوزره عهد ايتمش ايكن حجرى فيله يوكلدوب عسكر اوكنجه كوتوروب واردقده بوزيلوب اول معركه‌ده معدوم اولمشدر.)

سنه ٦٠٩٣ استیلاء حبشه بریمن بعداز انقضاء ذونواس حمیری. ذونواس مزبور ملك اصحاب اخدود ایدی .

شرح — بو اصحاب اخدودك کافر وظالم برپادشاهلری وارایدی. وآنك بر پیر سحربازی وارایدی . پادشاه بررشید غلامنی علم سحری تعلم ایچون آکا تعیین ایتمش ایدی . غلام سحربازه کیدوب کلور ایکن بر صومعه‌ده بر راهب انجیل شریف تلاوت ایتدیکنی کوروب غلام رشید کلام حق اولدیغنی فهم ایدوب خفیةً واخفاءً آندن دخی قرائت انجیل ایدر ایدی . اما قرال لعین واقف اولوب راهبی قتل وغلامی بر قایغه وضع ودریایه القا امر ایتمکله قایق دوریلوب غلامی کوتورن ضابطلر غرق اولوب غلام سلامت بولمغله قرالك یانه کلدکده غلامی طاغ باشندن آتمق امر بیوردی . ینه کوتورن ضابطلر طاغ باشنه واردقده بحکم رب العالمین ضابطلر یووارلنوب هلاك اولدقلرنده غلام مرقوم ینه سلامت بولوب قرالك یانه کلدکده ای پادشاه نافله زحمت چکوب ضابطلریکی نم ایچون هلاك ایتمه. بنی کندو اوقمدن غیری شیٔ هلاك ایتمز. دیجك هماندم کافر وظالم غلامك تیر وکانی کتوردوب ضرب ایتمکله غلامی هلاك ایتدیکنی کورن حضار ترك کفر وضلالت ایدوب ایمانه کلدکلرینه قرال غضب ایتمکله ترتیب اخدود یعنی خندق قازدروب ایچنه آتش یاقوب ایمانه کلنلره ارتدادی تکلیف وابا ایدنلری ناره القا ایدر ایدی. لکن هدایت ربانی ایله قبول ایمان ایدنلردن بر فرد ارتدادی ارتکاب ایتمیوب آتش دنیایه یانمغی نعمت بیلوب اختیار ایدوب یاندیلر نوبت بر خاتونه کلوب قوجاغنده سود امر صبیسی اولمغله صبی‌یه شفقت ایدوب مرتد اوله‌جق اولدقده چوجوغه باری تعالی لسان احسان بیورمغله ای والده دینکدن رجوع ایتمه . دیو ارشاد ایتمکله عورت دخی ناره آتیلوب نار جحیمدن بری اولدی. بو یمن ملکنك بو رتبه اهل ایمانه اهانت ایتدیکنی حبش ملکی استماع ایتدکده غیرةالله ظهور ایدوب سفینه‌لره سوار، ملك یمنده عدن ایله جاران مابیننده بر محله خروج ویمن ملکی ایله محاربه ومقاتله ایدوب ملك مسفوری عسکریله اهلاك واعدام ایدوب جزاء دنیویه‌لرینی اجرا ایتدی.

اما (اذهم عليها قعود وهم على مايفعلون بالمؤمنين شهود) نص كريمى معناسنجه يوم قيامتده مؤمنلر تخت اوزره قعود ايدوب كفاره عزيز ذوانتقام حضرتلرينك عذاب جهنم ايله جزالرينى ويرديكنى تماشا ايتمه‌لركركدر. صدق الله العظيم. ا.ﻫ.

سنه ٦١٠٠ بناء سور كبير درناحيهٔ قسطنطنيه ازسلورى بقره‌دكز. بعض تواريخده مسطوردركه عربدن بر فرقه آرناؤد ديارينه كچوب تمكن ايتدكده بلغارلرانلرله استظهار ايدوب استانبول نواحيسنه مستولى اولدى. آناستاسيوس قيصر آنلرى دفع ايچون سلوريدن قره دكزه ديوار چكدى.

سنه ٦١١٨ ظهور مزدك زنديق مجوس.

سنه ٦١٢٠ ابتداء ملك انوشروان وقهر طائفهٔ مانويه ومزدكيان.

سنه ٦١٤٤ ولادت عبدالله بن عبدالمطلب والدفخر عالم صلى الله عليه وسلم.

سنه ٦١٦٣ ولادت حضرت ختم الانبيا عليه افضل التحايا درعام فيل بعد ازوقعهٔ ابرهه رئيس اصحاب فيل. وسقوط شرفهٔ ايوان. وخمود نار فارس. ورؤياى موبدان.

سنه ٦١٦٥ انقطاع حبشه ازيمن. وآمدن سيف بن ذى يزن با مداد انوشروان وپادشاهئ هرمز.

شرح — محمد المصطفى عليه وسلم حضرتلرينك والد ماجدى عبدالله بن عبدالمطلب سيد كائنات عليه اعلى التسليمات حضرتلرى هنوز والده‌سى آمنه بطننده مستبين ايكن مدينه‌ده عبدالله وفات ايدوب مدت حمل سكز آى اون كون اولدقده يعنى رجب الفردك ابتدا جمعه كيجه‌سى اولان ليلهٔ رغائبدن ربيع الاول آينك اون ايكنجى اثنين كيجه‌سى يمن سعادت واقبال ولطف عنايت ذوالجلال ايله بومزرعهٔ آخرت اولان جهانه تشريف بيورمغله مولودندن جهان شادمان اولوب مرحبا يامؤمنين اهلاً وسهلاً يامسلمين دينلدى. صلوات الله وسلامه على خير البشر وشفيع المحشر السلام عليك ايها النبى ورحمة الله وبركاته. چون آمنه مكهٔ مكرمه شهرنده وضع حمل ايدنجه چوق علامات وارداصات مشاهده بيورمش ايدى. رضاع ارضاعه طالبه اولان ثويبه نام خاتون

بومهد عالی‌یی آلوب اوچ آی مکه‌ده سود ویردکدن صکره کعبه‌نك عفونت هواسندن صیانت ایچون ایکی جهان فخرینی حلیمه خاتون آلوب سعد قبیله‌سنه کوتورمکله فخر ایدوب سعیده اولدی. حق دیدار دیندارینی والده‌سی واروب حلیمه منزلنده مشاهده ایتمشدر . (الم نشرح لك صدرك) نص کریمی تفسیری اوزره حضرت جبرائیل ومیکائیل علیهما السلام خانۂ حلیمه‌یه نزول ایدوب صدر سعادتنی شق ایدوب قلبنی یعنی یورکنی چیقاروب ماء زمزمله ییقیوب برلکنجه ایمان وعرفان وعلمی حضرت مخدوم الثقلین صلی الله علیه وسلمك کوکلنه طولدروب یورکنی یرینه کتوروب اللریله صغادقده بلورسز اولدی . وولادت باسعادتلری سالنده اصحاب فیل هلاك اولدی که یمن ملکی ابرهه صنعاده برکلیسا بنا ایدوب کعبه کبی ناس واروب زیارت ایده. اما برعرب واروب محرابنه حدث وفساد ایدوب نجس طولدروب فرار ایتدیکنی ابرهه خبر آلوب غضب ایتمکله عربك بیتنی واروب خراب ایده‌یم. دیو عهد ایتدکدن صکره فراوان لشکر ایله طائف نام موقفه کلدکده اهالیسی ابرهه‌یه اطاعت ایتدکلری معلوم اولدقده اهل مکه فرار ایتدی . انجق جد رسول الثقلین علیه اعظم التسلیمات عبد المطلب قالمشیدی . اهل مکه‌نك مال وحیوانلرینی جمله‌ٔ ابرهه کلوب ضبط ایتدی . وعبد المطلبی انطاق ایتدکده صحبتندن حظناك اولوب بندن مطلوبکی طلب ایله رد اولنماز دیدکده ایکی یوز دوه‌می اخذ ایتدك. مال مغصوبمی سندن طلب ایدرم دیجك بن سندن مالدن اول دینکزك بناسی اولان بیتی رجا ایدرسك مأمول ایدر ایدم دیدکده بن دوه‌لرك صاحبی‌یم. دوه‌لریمی ایسترم. بیتك صاحبی واردر. دیدی. صاحبی کیمدر؟ دیدکده الله‌در. جل شانه . سکا خراب ایتدیرمز. دیدی. وکلوب بیت اللهك حاقه‌سنه یاپوشوب یارب هرکس خانه‌سنی حفظ ایدرسن مکاندن منزهسین. لکن بیتم بیوردیغك خانه‌یی حفظ ایله بن ضعیفم. سنك دشمنکه طاقت کتورمم. سن قوی وقادرسین. دیدی. وایرتسی کون ابرهه مکه شهرینه کیرمك ایچون عادتلری اوزره فیللری ایلرو سوردیلر. اما فیللر مکه طرفنه کیتمز. اما سائر طرفه سوق اولنسه کیدر. بونلر فیللری مکه

جانبنه سی ایچون اوغراشـورلر ایکن دریا طرفندن قرلاغوج قوشنه مشابه اولان طیر ابابیل ناکه ظهور وهربرطیرده اوچر طـاش یعنی نخود مقداری برطاش آغزنده وبرطاش قدم یمین وبرطاش پای یسـارنده اولدقلری حالده ابرهه عسکرینك اوزرینه کلوب طاشلری براقدقلرنده تپه‌سندن راست کلن دبرندن وصاغندن طوقنان صولندن وصدرندن اصابت‌ایدن ظهرندن چیقمغله جمله‌سی هلاك اولدی . انجق ابرهه‌نك صـدرندن واقع اولوب یمنده صنعایه وارنجه‌جراحت ودم جریان ایدرك یکرمی کوندن زیاده الم وجفا چکه‌رك‌چوب کبی ضعیف‌اولوب‌هلاك‌اولدی . (الم تر کیف فعل ربك باصحاب‌الفیل‌وارسل‌علیهم طیراً ابابیل ترمیهم بحجارة من سجیل فجعلهم کعصف مأکول) صدق‌الله‌العظیم بوسورهٔ جلیله‌نك تفسیرینك ترجمه‌سی بروجه محرر بیان قیلندی .

بعده فخرعالم‌وسبب وجودآدم‌وبنی‌آدم صلی‌الله علیه‌وسلم آلتی‌یاشنه واروب مکه‌یه‌تشریف بیوردقلرنده والدهٔ ماجده‌لری آمنه خاتون‌در یتیمك جمال باکمال عال‌العالی‌مشاهده برله شاد مرکه‌دوچار اولوب‌صفاسندن جانی براغوب‌نزهتکاه داربقایه‌رحلت‌بیوردقده ام‌ایمن‌نام‌جاریه کندولره میراث‌اولوب‌دادیلق‌خدمتلرینه قیام ایلدی . اما مکه‌یه تشریفلری زماننده مکه‌ده قحط وغلا افراط ایدوب قدم میمنت لزوملری برکاتنه دفع اولوب سعه‌ورخا اهل مکه‌یی استقبال‌ایلدی . ویدی یاشلرینه رسیده اولدقلرنده جدصحیحلری‌اولوب خدمت‌تربیه‌لریله مفتخر اولان عبدالمطلب دخی ولایت هستیدن نایاب اولوب‌مسافر خوابکاه‌اهل قبوراولدقده عملری اولان ابو طالب خدمت مذکوره‌یه مشغول اولدیلر اون اوچ‌یاشلرینه واردقده ابوطالب مخدوم عالم صلی‌الله علیه وسلم حضرتلرینی آلوب‌بیله شامه‌کیدر ایکن‌شامه قریب‌بصری‌نام محلده بحیرا نام راهب وزاهد مخدوم ذیشاندن‌مشاهده قلدیغی علایمدن استدلال ایدوب بومخدوم عالی‌القدر سـلطان سراپردهٔ دین اوله‌جغنه حکم وجزم ایدوب قورقرم شـام یهودیلری بومخدوم‌السلاطینی باشی اوزره بلوت سـایبان اولوب کونشدن محافظه قیلدیغندن فهم ایدوب وجود همایونلرینه شـاید جفا ایده‌لر . دیوب یولدن عودت ایتدیردی . ویکرمی بش

یاشـلرینه دخول بیوردقده عاقلهٔ نسـا حضرت خدیجهٔ کبری رضی‌الله عنها بوساطت المخدومین محمد، محمدامین اولدیغنی تجربه ایتمکله تجارت ایچون سرمایه ویروب شامه ارسال ایلدی . وشـامه تقرب بیوردقلرنده ینه بحیرای عارف وشطوای مکاشف مخدوم عالیجناب عالمتابك شـامه دخولنه راضی اولمیوب رجا ونیاز ایله عودت ایتدیرمشیدی . رجعتله مکه‌یه وصوللرنده خدیجهٔ کبری نفس نفیسنی اوتوز طقوز یاشنده حضرت مصطفی علیه‌ازکی‌التحـایا یکرمی بش یاشلرنده ایدیلر تزویج وعقد نکاح اولندی . مخدوم عالیشان اوتوزبش یاشلرینه واصل اولدقده کعبه دیوارلری تعمیره محتاج اولمغله قریش تعمیر ایدرلر ایدی . حجرالاسود واسعدی مبارك اللریله محلنه وضع بیوردی . وحضرت فاطمه رضی‌الله‌عنها دنیایه تشریف بیوردی .

سنه ٦١٧٨ بناء کعبهٔ مکرمه بار دیکر بمباشرت صنادید قریش .

سنه ٦١٨٢ ابتداء ملك کسری پرویز یعنی خسرو بانیٔ قصر شیرین درحلوان.

سـنه ٦١٨٨ عبور خاقان ملك خزر از نهر طونه برای غارت درزمان طیباریوس قیصر .

سنه ٦٢٠٣ مبعث رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم وایمان سابقین: چون ابوبکر وخدیجه وعلی وزیدبن حارثه .

سنه ٦٢٠٤ ابتداء ملك هرقل قیصر. واسلام عثمان وزبیر وطلحه وسعد وعبدالرحمن بن عوف .

سنه ٦٢٠٧ اظهار دعوت ومحصوریٔ حضرت درشعب مکه. واسلام حمزه . (فاصدع بماتؤمر) نزولندن صکره دعوته شروع بیوردقلرنده بنی عبدالمطلبی سفهاء قریش مکه شهرندن منقطع شعب نام محلده حبس ایتدیلر .

سنه ٦٢٠٨ هجرت اولی. یعنی رفتن جمعی ازصحابه بحبش. اصحاب کرام کفرهٔ قریش اذاسـنه تحمل ایده‌میوب اوتوزدن زیاده رجال و اون بر نسـایه حبش دیارینه هجرته اجازت بیوردیلر .

سنه ٦٢٠٩ اسلام عمر رضی‌الله عنه وقوت دین مبین وضعف مشرکین .

شرح — وقتاکه رحمةً للعالمین حضرتلری قرق یاشنی تکمیل وقرق برنجی ربیع اول آینك اون ایکیسندن آلتی آی تمامنه دکین توطئةً للوحی منامات رؤیت بیوروب نبوت ایله مشرف اولدی اکثر انبیا علیهم السلام رؤیا ایله نبی اولمشلردر . آلتی آی کیجه کوردیکی واقعه‌نك ایرتسی کون عینی ظهور ایدرایدی . وطبع شریفلری وحدته مائل اولوب تنها کزمکی عادت بیوروب نهاراً حرا طاغنده مکث ولیالیده خانۂ خدیجۂ کبرایه تشریف بیورورلر ایدی . وبعضا سمع سعادتلرینه یا محمد صداسی کلور . کیمدندر بیله‌میوب علامت جنون اولمیه . دیو وسوسه ایدر ایکن رمضانك اون یدنجی کونی ینه جبل حراده متفکراً خرامان اولور ایکن ساکن اولدقلری غاره ناموس اکبر حضرت جبریل امین صلوات الله علی نبینا وعلیه کلوب (اقرأ باسم ربك الذی خلق خلق الانسان من علق اقرأ وربك الاکرم الذی علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) الی آخره بو سورۂ ذیشانی جانب رب العزة جل شانه‌دن وحی کلوب مرسلیندن اولدقلرینی تبشیر ایدوب تکرار بتکرار قرائت وتمام حفظ ایدوب آبدست آلمنی نماز قیلمغی دخی تعلیم ایلدی . چون بو آنه‌جك ملك کوردیکی یوق حضرت جبرائیلی صورت اصلیه‌سی اوزره آلتیوز قنادینی آچمش کوریجك بی طاقت اولوب بیهوش اولمغله خانۂ خدیجه‌یه کتورمشلر ایدی . بو سری حضرت خدیجه‌یه نقل ومعنای کریمی تقریر بیوردی یا محمد سن ربکی ذکر ایله جمیع مخلوقاتی یراتدی . ومخلوقتك اشرفی انساندر . آنی علقدن یعنیترابدن یاخود قویو صودن یراتدی . یعنی یا محمد سن ربکك اسم پاکنی ذکر ایله . قوللری جهلدن قورتاروب اسلام ایله اکرام ایدیجی وعفو ایدیجیدر . ودخی قوللره قلم ایله یازی یازمق عنایت بیوردی . وحضرت آدمه جمیع مخلوقاتك نامنی بیلدیردی . بیوردی چون بیهوش خانه‌یه کلدکلرنده خدیجۂ کبری اوزرینه اشیا اورتدی . قورقو تیتره‌مه‌سی کچدکده نمازی وآبدستی حضرت خدیجه‌یه تصویر وتعلیم بیوردی . بوسورۂ کریمه‌ده علم بالقلم آیتیله باری تعالی قوللره قلم ایله امتنان بیوردی . امتنان حضرت جل شانه‌یه مقصوردر . غیره حرامدر انجق ذات اجل واعلایه یراشور . کتابتك فضیلتی بوندن نمایان اولور .

زیرا دنیا وآخرت منفعتی کتابتله اولور. جمیع صنعتلرك اعلاسیدر . وجملەدن اول بو دین اسلامی قبول ایدوب امت محمد اولان خدیجۀ کبرادر . بعده حضرت علی بعده حضرت ابابکر بعده زید بن حارثه بونلره سابقون دنیلورکه ابتدا سنەده اجابت ایتمشلردر. حضرت علی یدی یاشنده حد تمیزه واردیغی ساعت قبول دین مبین قیلدی . وحضرت ابوبکر امت اولدقده اوتوز سکز یاشنده ایدی. وزیدبن حارثه مملوك عبدلری ایدی. وایکنجی سالده حضرت عثمان وزبیر وطلحه و سعد و عبدالرحمن بن عوفدر. بو سورەدن صکره وحی ربانی منقطع اولدی . حکمتی ادراك اولنمادیغندن غم مدغم اولوب وجود مسعودلرینی طاغ باشندن اسقاط قصد بیوردقجه امین وحی حضرت جبریل فسخ عزیمت ایتدیروب تسلی ایدرلر ایدی. اوچ سنه ختامنده دارای جهان آفرین خدای بی نیاز جلت عظمته حضرتلری طرفندن (یاایها المدثر) سورەسی نازل اولوب خالقی قبومه دعوت ایله. واجابت ایتمینلری عذابله قورقوت. کفردن ایمانه کلسونلر بیورلدقدن صکره اقتضا ایتدکجه آیات کریمه نازل اولوب معجزات اظهار اولنور ایدی. لکن اذای کفاردن شعائر اسلامی اظهار ممکن اولمیوب حتی برسنه مقدم قریشك راحت ویرمدیکندن درت زن واون بررجال حبش ملکی نجاشی یانىه هجرت ایتدیلر. بوهجرته هجرت اولی تسمیه قیلندی. التی آی صکره نصرت اسلام ایچون حضرت بانئ اسلام علیه السلام حضرت رحمن الرحیمدن احد عمرینك اسلامنی استدعا بیوردقده (انك لاتهدی من احببت) آیت کریمەسی مقتضاسنجه ابوجهل مردود وعمربن الخطاب حقنده مستجاب اولمغله تعاضد حضرت فاروق رضی الله عنه ایله دینی آشکار ایتدیلر. قرقنجی امت بو حضرت عمردرکه بعثتك یدنجی سالنده قرقنجی صحابه اولمشلردر .

سنه ۶۲۱۲ غلبۀ فارس بروم یعنی انهزام هرقل درجنك خسرو واستیلاء اوبر قدس. ونزول (الم غلبت الروم) وبحث ابوبکر رضی الله عنه خسرو قدسی غارت ایدوب عود صلیبی وبطریقی کوتوروب نصارا طائفەسنی قتل عام اوزره آلتی سنه مصر اولوب یدنجی ییلده روم غلبه ایتمکله عود صلیبی ویروب صلحه قائل اولمشدر .

سنه ٦٢١٣ عام حزن برای وفات خدیجه رضی‌الله‌عنها وانشقاق قمر درمکه از معجزات حضرت .

سنه ٦٢١٤ ایمان جنیان .

سنه ٦٢١٥ بیعت عقبهٔ اولی ومعراج سرور کائنات از مکه بقدس شریف وسماوات. عقبهٔ اولی‌ده برکیجه انصاردن اون‌ایکی نفر قرآن عظیمده مذکور اولان بیعت نسا اوزره بیعت ایتدیلر . وعقبهٔ ثانیه‌ده مصعب بن عمیر یتمش اوچ انصار ایله ثلث لیلده بیعت ایدوب مدینه‌یه کتدیلر .

سنه ٦٢١٦ بیعت عقبهٔ ثانیه وهجرت نبویه از مکهٔ مکرمه بمدینهٔ منوره . بعثتدن هجرته کلنجه اون اوچ سنه و ایکی آی وولادتله هجرت اللی اوچ سنه ایکی آیدر .

جدول ازمنهٔ کذشته درمیان هردو وقعه

			هلاک قوم عاد	بناء کعبه	غرق فرعون	بنای مسجد اقصی	نوم اصحاب کهف	بناء سور قسطنطنیه	وقعهٔ اصحاب فیل وولادت نبی علیه السلام	بعثت پیغمبر علیه السلام
	هبوط آدم		٣٠٤٤	٣٤٢٣	٣٨٢٨	٤٤٠٧	٥٨٢٠	٥٨٧٩	٦١٦٠	٦٢٠٣
طوفان نوح ع ٠ م	٢٢٤٢	طوفان نوح	٨٠٢	١١٨١	١٥٨٦	٢١٦٥	٣٥٨٠	٣٦٣٧	٣٩٢١	٣٩٦١
مولد ابراهیم ع ٠ م	٣٣٢٢	١٠٨١	مولد ابراهیم	١٠٠	٥٠٥	١٠٨٤	٢٤٩٨	٢٥٥٦	٢٨٤٠	٢٨٨٠
وفات موسی ع ٠ م	٣٨٦٨	١٦٢٦	٥٤٥	وفات موسی	٤٠	٥٣٩	١٩٥٣	٢٠١٢	٢٢٩٦	٢٣٣٥
ابتداء ملک بخت نصر	٤٨٤٧	٢٦٠٥	١٥٢٤	٩٧٩	ابتداء ملک بخت نصر	٤٤٠	٩٧٥	١٠٣٣	١٣١٧	١٣٥٧
غلبهٔ اسکندو بردارا	٥٢٨١	٣٠٣٩	١٩٥٨	١٤١٢	٤٣٥	غلبهٔ اسکندر بردارا	٥٤٠	٥٩٨	٨٨٢	٩٢٢
غلبهٔ اغسطس برقلو بطرا	٥٥٦٣	٣٣٢١	٢٢٤٠	١٦٩٥	٧١٧	٢٨٢	غلبهٔ اغسطس	٣١٦	٦٠٠	٦٤٠
مولد عیسی ع ٠ م	٥٥٨٤	٣٣٤١	٢٢٦١	١٧١٦	٧٣٨	٣٠٣	٢١	مولد عیسی	٥٧٨	٦١٨
وفات دقلطیانوس	٥٨٧٦	٣٦٣٤	٢٥٥٣	٢٠٠٨	١٠٣١	٥٩٥	٢١٣	٢٨٢	وفات دقلطیانوس	٢٨٦
هجرت نبی ع ٠ م	٦٢١٦	٣٩٧٤	٢٨٩٣	٢٣٤٨	١٣٦٩	٩٣٤	٦٥٢	٦٣١	٣٩٣	هجرت نبی

جدولك بوجانبی [۱] ملك المؤيد كدر. خواجه سعدالدين افندی دخی تاريخ لاری ترجمه‌سنده درج ايلمشدر . جدولك بو طرفی [۲] ملك المؤيد اوزرينه زيادهٔ حقيردر .

مولدا براهيم عليه السلام ايله هجرت مابينی مؤرخلر مختاری اوزره ۲۸۹۳ سالدر. منجملر قولنجه ۲٤۹ سال نقصان اوزره اولوب نقصان مذكور اختلافی بحث نصره كلنجه مسطور اولان وقايعده بين الفريقين جاريدر .

منجم مذهبنده تقويملر ، زيجيلر موجبنجه طوفان ايله هجرت ميانی ۳۷۲۵ سنه اولوب مورخلر ۲٤۹ سنه زياده اولمق اوزره اختلاف ايتمشلر .

تورات يونانيه ومختار مؤرخينده ميان هبوط وهجرت ٦۲۱٦ سنه‌دركه تورات عبرانيه ومذهب منجمين اوزره ۲٤۹ سال نقصان وتورات سامريه موجبنجه ۱۰۷۹ سنه لازم كلور .

[۱] سكز پونتو ايله ترتيب ايدلمش اولان قسمدر .
[۲] اون ايكی پونتو ايله ترتيب ايدلمش اولان قسمدر .

جدول وقايع از تاريخ هجرت نبويه عليه السلام

سنه ١ هجرت نبى عليه السلام ازمكه بمدينه . وبناء مسجد شريف . و وفات براء بن معرور . و ابو امامه ازاصحاب كرام .

سنه ٢ تحويل قبله ازقدس بكعبهٔ مكرمه وفرض صيام ومشروعيت فطره واذان. وغزوهٔ بدر كبرى. ومقتولئ ابوجهل وغيرى ازقريش. وهلاك ابولهب.

سنه ٣ غزوهٔ بدر صغرى . وغزوهٔ احد . وشهادت حمزه ومصعب وغيرى ازصحابهٔ كرام . وفات رقيه بنت رسول الله عليه السلام زوجهٔ عثمان بن عفان رضى الله عنه .

سنه ٤ غزوهٔ بئر معونه . وغزوهٔ ذات الرقاع . وغزوهٔ بنى النضير . ونزول آيت تيمم .

سنه ٥ غزوهٔ دومة الجندل . وخندق . وبنى قريظه . و وفات سعد بن معاذ رضى الله عنه .

سنه ٦ فرض حج . وغزوهٔ حديبيه . وذى قرد . وحديث افك درغزوهٔ بنى مصطلق . وكسوف شمس ونزول آيت ظهار .

سنه ٧ عمرهٔ قضا . وغزوهٔ خيبر . ودعوت ملوك انام باسلام . وقصهٔ شات مسمومه درخيبر . ومقتولئ كسرى پرويز بدست ولدش شيرويه .

سنه ٨ فتح مكه. وغزوهٔ حنين. وطايف. و ذات سلاسل. وغزوهٔ مؤته. وشهادت زيد بن حارثه . وجعفر طيار . وعبدالله بن رواحه امراء جيش پيغمبر . و وفات زينب بنت رسول الله عليه السلام زوجهٔ ابو العاص .

سنه ٩ غزوهٔ تبوك باجيش عسرة . وحج ابو بكر رضى الله عنه . وقصهٔ قميص. ومقدم وفود عرب. وفات نجاشى. وام كلثوم بنت رسول الله عليه السلام زوجهٔ عثمان بن عفان رضى الله عنه .

سنه ۱۰ سنهٔ وفود درقول بعض . وحج وداع . وظهور اسود عنسی دریمن . وکسوف شمس . و وفات ابراهیم بن رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم . و ارسال معاذبین ونزول (الیوم اکملت لکم دینکم .)

سنه ۱۱ وفات رسـول‌الله علیه‌الصلاة والسلام . درنصف نهار اثنین از ربیع‌الاول .

شرح — ابوطالب ایمانه کلمه‌دن رحلت وجناب سیدعالم صلی‌الله‌علیه‌وسلم زید بن حارث ایله طائفه تشریف بیورمشلر ایدی . تشریف رسالتك اوتنجی سنه مکه‌یه عودت بیوردقلری کیجه طائفهٔ جن ایمانه کلوب امت محمددن اولمغله حضرت سیدالناس رسول‌الثقلین خلعتنی تشرف بیوردی . اون برنجی سالنده مدینه‌دن حجه کانلردن التی کشی ایمانه کلمکله ینه مدینـه‌یه ارسال اولندی . واون ایکنجی ییلده رجبك یکرمی یدنجی کیجه صفا ایله مروه بیننده واقع ام‌هانیٔ منزلنده بیتوتت بیورمشلر ایکن معراجه دعوت بیوریلوب جسد پاکیله مسجد اقصایه کلوب جمیع انبیاعلیهم‌السـلام ارواحی آنده حاضر ایدی . صف انبیاءوالمرسلینه امام اولدقدن صـکره براقه راکب اوله‌جق اولدقده (الم نشرح‌لك صدرك) تفسیرنده ذکر اولندیغی‌وجه اوزره تکرارصدرشریفی تکرار شق وقلبی ییقندقدن صکره راکب اولوب عرشی کذر ایتدکده براق وحضرت‌جبرائیل حدنده مکث ایدوب ایلرو کچمکه طاقتمز یوق . دیو اعتذار ایلدکلرنده سجاده کبی رفرف کلوب رفرفه حامل‌اولوب لاخلا ولاملا منزلندن مکاندن منزه اولان ذات بیچون وچرایه قاب‌قوسین اوادنی‌سری عیان‌اولدقده حبیب الله خلعتنی اکتسا بیوروب جمیع مخلوقات واولیا وانبیا ومرسـلیندن بل‌اولوالعزم من‌الرسلدن اقرب قربه واصل اولوب‌حبیب ومحبوب‌اولان‌عظمت کبریا صاحبی تعالی شانه حضرتلرینك جمال باکمال لایزال بی زوالنی مشـاهده وتکبیر برله مسئولندن استعلام و مسئولنه مسـاعده الهام اولندقده شرکدن ماعدا سیئات‌صغایر وکبائر دفتردن فرونهاده قیلنمق بشارتی اولنوب بش وقت نماز امتنه هدیه عنایت بیورلدی‌که برپادشاهه جنسی اولان برمسلمان دیوانه

واروب عرضحـال ایتمکه دیوان کونی اولنجه تأخیر ووصول بولنجه دربانلر وضابطلردن استیذان ورخصت بولنجه بیك زحمت چکر ایکن بوجهانه کلن نجه بیك ملوك وسلاطین وشهنشاهان وجهانکیر وعالمکیرلری کتم عدمدن وجوده کتوروب کماله ایرکروب اکرام واعـدام ایدن قادر وقیوم وجلیل وجبار جل وعلا حضرتلرینك دیوان کبریاسنه کونده بش کره قیـام ایتمکه رخصت واجازتی عنایت ولایق کوردی . برامته بویله رخصت بویله عنایت اولمامش ایکن بعض غافللر وقتنی کچورور. بعضیسی آداب دیوان اللهه رعایت ایتمیوب فل‌فس‌ایدر. وبعضیلر نمازینه پسند ایدوب عجب ایله محو ایدر وبعضیلر آخره کوسترمك قصدیله ریا ایدر . بعضیلر قضا ایدر بعضیلر بعضاً ترك ایدر. بعضیلر کلیاً ترك بعضیلر علنی یعنی فرائض واجباتی اوکرنمکله صـورتا ادا ایدر. اما حقیقتده آثم اولور . والحاصل بوهدیهٔ باریدن هرکس قابی آلدیغی قدر حصه آلوب کیمی آه وقت نماز کلسـه دیو منتظر اولور. وکیمی خدمت شاقه ظن ایدر . دوست دوسته عاشق‌معشوقه‌وصلتده قوللرینه‌وحبیبنه‌بوصلات ایله اکرام بیوروب اوچ‌ساعتده عروج ونزول تمام‌اولدی. برروایتده ام‌هانیٔ منزلندن خروج وعروج بیورور ایکن دستارلطیفی برشجره‌یه طوقانمشیدی. هنوز تیتره‌مه‌سی سـاقط اولمدن وفراش سـعادتندن حرارت منفك اولمدن منزلنه تشریف بیوردی . (سبحان‌الذی اسری بعبده لیلاً من‌المسـجدالحرام الی‌المسجدالاقصی)نص کریمیله ثابتدر. والله‌علی‌کل‌شیٔ قدیر. ابتـدا بوواقعهٔ جلیله‌یی حضرت‌ابوبکر رضی‌الله‌عنهه تقریر بیوردقده تصدیق‌ایتدی. وحقنده (والذی جاء بالصدق وصدق‌المرسـلین) آیت کریمه‌سی نازل اولمغله حضرت ابوبکره لفظ صدیق لقب باری واقع اولدی. رضی‌الله‌عنه ورضوا عنه. واون ایکنجی سالده اون ایکی کیمسه دخی مدینه‌دن کلوب ایمانه کلمکله کلام‌اللهدن نازل اولمش آیات قرآنیه تعلیم اولنوب مدینه‌یه ارسـال اولندی . بوبیعتی مشرکلر طویوب مؤمنلره اذیت وجفـا ایدر اولدقلرنده مدینـه‌یه هجرته اذن همایون نبوی اولمغله اصحاب کزین رضـوان‌الله‌علیهم اجمعین فوج فوج

مدينهٔ منوره‌یه هجرت ایتـدیلر . اون اوچنجی سنه‌سنك ماه صفرینـك یکرمی سکزنجی کونی قریش یکه سوار عرصهٔ افلاك صلی الله علیه وسلمه خیانت واضرار قصدنده اولملریله حضرت صدیق ایله غاره کیردکلرنده کبوتر آشیانه بنا وعنکبوت بیت انشا ایلدی. ومتجسسین باب غاره کلدکلرنده آشیانهٔ حمامه‌یی کوروب وافر ایامدن برو بوغاره دخول وخروج واقع اولمامش دیه‌رك طریق آخردن تفتیشه کیتدیلر. اوچ کون غارده مکث بیورمالریله صدیق اکبر یارغار دخی اولدی. بعده ربیع الاول غره‌سنده شهر مکه‌دن هجرت بیوروب اون ایکیسنده قرب مدینه‌ده محلهٔ قبایه تشریف و اون درت کون مکث بیوردقده (لمسجد اسس علی التقوی) آیت کریمه‌سی وفقنجه قباده مسجد بناسنه فرمان بیوروب محرابنك تمله طاشی مؤسس اساس دین صلی الله علیه وسـلم حضرتلری مبارك ید سعادتلریله وضع بیوردیلر . چونکه حضرت علی مکه‌ده قالمش ایدی . اوچ کون صکره ماشیا محلهٔ قبایه کلدی. اون دردنجی جمعه کونی قبادن اشرف مخلوقات حرکت ومدینه‌یه نقل بیوررلر ایکن رانوناء نام موقعده اصحابدن مائهٔ کامله ایله جمعه نمازینی ابتدا ادا بیوردیلر . چون بو وقته کلنجه یوم جمعه‌نك نامی عروبه ایدی . هجرتدن بر هفته مقدم مدینه‌ده پیدا اولان اصحاب بر یره کلوب یهود ونصارانك معین کونلری وار . بزمده عروبه اولسون . دیوب جمعه نمازینی قیلمشلر ایدی. بوفعللری رضای باری‌یه موافق کلوب (من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله) آیت کریمه‌سی نازل اولوب کونك اسمی ونمازك اسمی جمعه اولوب جمعه نمازی فرض عین اولدیغی ایچون اشبو حرکت کونی جمعه اولوب آیت نازل اولمغله یوز رأس اصحاب کرام رضوان الله علیهم اجمعین ایله امام صف اصفیا صلوات الله وسلامه علیه نماز جمعه‌یی جماعتله ادا بیوروب مدینهٔ منوره‌یه دخول بیوررلر ایکن اشراف مدینه‌دن هر بری خانه‌سنه دعوت ایتدکلرنده البته بری اختیار اولنمالی. ماعداسی محزون اولوب صائب اولان ترجیح اولنمامق لازم کلور. اخلاق حمیده صاحبنه برکیمسه‌یی مسرور ایدر ایکن آخری محزون ایتمك اولماز. جمله‌یی تطییبه چاره بولمق کرك . (وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی) نظم

جایلی معناسنجه وحی‌سز نطق بیورماز ایدی . بو تجمع ضیافتده واقع اولان
ترددده ظهور ایدن الهام ربانی و وحی سبحانی ایله دوه‌م قنغی مکانه نزول ایدر
ایسه آنده مهمانم. بیوردقده هرکس دوه‌نك سکون و نزولنه‌منتظرلر ایکن‌حالا
مسجد شریف اولان موقف ایکی یتیمك ایدی. عرصهٔ ایتامه نزول ایدیجك
یتیملره انفع‌وجهله وکیللری ارضا اولنوب مسجدبناسنه شروع اولندی.عرصهٔ
مرقومه‌یه جارملاصق اولان خالد بن زیدك خانه‌سی ایدی . بنا تکمیل اولنجه
نظارت یسیر اولمق ایچون صدرنشین بالاخانهٔ نبوت علیه‌الصلاة والسلام‌حضرتی
خالد حضرتلری خانه‌سنه کوتوروب بنایه واروب کلمك آسان اولسون ایچون
تحتانی اوطه‌یه اسکان وکندو فوقانیده بیتوتت قیلوب صباح اولیجق بن نه
کستاخلق ایتدم . دقیقه شناس‌زایچهٔ تقدیر علیه اکمل‌التحیات حضرتلرینه‌سهولت
ایچون ثقلت نردبانی دفع ایدوب تحتانی‌یی تصویب ایتمش ایدم . لکن نیچون بن
بالایه صعود ایتدم . دیو نادم ومحجوب وپشیمان اولوب سحری عرش اعلادن
عالی اولان قدم پیغمبری‌یه یوز سوروب کرچه میزانده نقصان اولان یوقارو
قالقوب نقصانی ظاهر اولدیغی کبی بن بو کیجه کستاخلق ایدوب یوقاروقالقمقله
نقصانمی بیان‌ایتدم. دیو اعتذار ایدرك کندو تحتانیده مأوالنوب سید بنده‌نواز
وشاه سرفرازی باشی اوزره آلوب کندویی آشاغی قومغله استراحت وخواجهٔ
مشکل کشای عالم‌صلی الله علیه وسلم مهمانی اولمغله ممتاز اولوب امتیاز بولدی.
بو مسجدك بناسنه اصحابدن هربری برر کرپیچ نقل ایدرایکن عمار نام صحابه‌یه
ایکیشر کرپیچ تحمیل‌اولنوب بردفعه نقیلجه کرپیجلر تحمیل قیلندقده یارسول‌الله
بکا زیاده حمل تحمیل ایله هلاك ایده‌یورلر. دیدیکنی خواجهٔ عالیجناب استماع
بیوردقده سنی بونلرهلاك ایتمز. الافئهٔ باغیه قتل ایدر. بیوردیلر . بو کلمهٔ طیبه
قرق اوچ سنه صکره معجزه اولدیغی ظاهر اولوب بو عمار علی کرم الله وجهه
عسکرندن ایکن حضرت معاویه لشکری عماری قتل وشهید ایدیجك طرفینده
اولان اصحاب کرامك خاطرلرینه بو کلمهٔ طیبه‌کلوب‌معاویه جانبی فئهٔ باغیه‌اولدیغی
بیلندی. والحاصل مسجد رسول‌الله بر هفته‌ده تکمیل اولندی. وسلطان الانبیا

علیه ازکی الصلوات مدینهٔ منوره‌یه هجرتلرندن صکره ابتدا اسلامه کلن عبدالله بن
سلام ــ که یهودی‌ایدی ــ کلوب یامحمد ! اوچ‌سؤالم وار. اکر بیلور ایسه‌ك دینی
قبول‌ایدرم. دیوب اشراط ساعتك اولی ندر؟ وجنته دخولده ابتدا مأکول نه‌در؟
وتولد ایدن مولودك کیمی بابایه وکیمی والده‌یه مشابه وکیمی ذکر وکیمی انثی
اولدیغی ندندر ؟ دیو سؤال ایتدکده شمدی‌یه قدر بو شیلر معلومم دکل ایدی .
لکن شمدی بیك رب‌العزة جبرائیل علیه‌السلام کلوب خبر ویردی . علامت
ساعت مشرقدن دومانلو آتش ظهور ایدوب انسانی قیون سوریسی کبی مغربه
سورر. وجنتده‌ابتدا بالق‌جکری‌اکل‌اولنور. حالا دنیا مزبور سمکك‌ظهرنده‌در.
وحین‌جماعده والدیندن‌قنغیسنك صویی اول کلورایسه اکا مشابه‌اولور. ذکرایسه
ذکر انثی‌ایسه انثی ولهجه‌سی دیمکدر . بیوریجق کلبانك تکبیری تکرار ایلدی.
بعده سلمان‌فارسی‌اصفهانده آتش‌پرست برغلام ایکن مکتب‌مسیحایه کیروب‌قدس
وشام وموصل وعموریه راهبلرینه خدمت ایدرك عموریه یعنی انقره راهبی
یقینده آخر زمان پیغمبری ظهور ایدر . وسکا تبشیر اولسون که سن اکا
امت اولورسك . دیوب وصیت ایدوب فوت اولدقده حجاز کاربانی یهودیلر
کلوب عبددر. دیو سلمانی آلوب مدینه‌یه واردقلرنده ینه بر یهودی‌یه بیع
ایتمشلر ایدی . شاه معلا بارکاه صلی‌الله علیه وسلم هجرت بیوردقده حضور
نبوی‌یه سلمان کلوب اسلامه کلدی . لکن صاحبنه بهاسی ویرلمك لازم
اولدقده صاحبی اکر اوچیوز خرما فدانی دیکوب کاله ایرشدیروب میوه‌سندن
اکل ایتدیکمده آزاد اول . دیدی . اما جمله اشجاردن خرما کچ میوه‌یه
کلور اولمغله اوتوز سنه‌یه محتاج. محاله تعلیق کبی ایتدکده‌سلمان بوکتابتی‌سلطان
سراپردهٔ دین علیه افضل‌التحیات اشارتیله قبول ایدوب فدانلری غرسه آغاز
ایتدکده سلطان نوسکهٔ کیتی مطاع حضرتلری اعانه بیورمغله بوسنه جمله
فدانلر میوه‌دار اولمغله سلمان آزاد اولوب معجزهٔ نبوی عیان اولدی . لکن
سلمان‌فارسی تکلم ایدر عربی بیلمز. اسلامی‌قبوله کلدکده بریهودی ترجمانلغه
کتوریلوب سلمانك مرادی ندر؟ دیو سؤال اولندقده سکا بوغلام شتم ایدر.

دیجك ناموس اكبر كلوب سلمانك اسلامی قبوله كلديكنی خبر وجواب فارسيسنی تعليم بيورمغله حضرت شاه رسل فارسی تكلم ايدر اولدقده جهود اغضاب اولوب چونكه فارسی بيلور ايدك. بنی نه چاغردك. ديجك بنم فارسی بيلمديكم جملهيه معلوم. انجق شمدی تعليم اولندم. بيوردقده ترجمان دخی ايمانه كلدی. وسلمانك عربی تكلمه مقتدر اولماسنی حضرت امين وحيدن جناب سرور كائنات عليه افضل التحيات نياز بيوردقده كوزينی قپايوب اغزينی آچسون. ديوب فمنه نفخ ايتدكده فصيح عربی تكلمنه قادر اولدی . بو سلمان رضی الله عنهك اسلامی منقبهسنده بيان اولنديغی وجه اوزره اوچ دانه معجزهٔ باهره ظاهر اولدی : بری خرمانك سنهٔ واحدهده ميوه ويرمهسی وبری پيغمبر عليه السلامك فارسی تكلم ايتمسی وبری سلمانك عربی تكلمی. چون هجرتدن صكره امت كثرت بولدی . وقت نمازی اعلانه برعلامت ملاحظهسندهلر ايكن برسحر عبدالله بن زيد امام صف اصفيايه كلوب بوكيجه رؤيامده بريشيل لباسلی ذات بكا اذان اوقومغی شو وجهله تعليم ايدوب علامت صلاتدر. ديدی . ديو اذان شريفی قرائت ايتدكده عليه الصلاة والسلام حضرتلری حظ ايدوب بلال حبشی يه تعليم ايتديروب صباح اذانی «الصلاة خير من النوم» ديو بلند صدا ايله جهر ايتديكنی حضرت فاروق استماع ايدوب حضور حضرته كلدی. وشمدی منامده بن دخی بووجه اوزره مشاهده وتعلم ايتدم . ديمكله بوسنت مؤكده اولوب الی زماننا هذا والی ماشاءالله شعائر اسلامدن اولدی . ودردر ركعتلی اولان صلوات يعنی صلاة ظهر وعصر وعشا ليلهٔ معراجده ابتداء فرضيتنده دردر ركعتدر روايتی واردر . لكن عائشه رضی الله عنهادن اصلی ايكيشر اولوب صكرهدن ايكيشر دخی ضم اولندی. ديو مرويدر. وبوقولك رجحانه ركعتين اخيرتينده ضم سوره اولماماق ووقت سفرده ايكيشر ركعته قصر اولنمق دليلدر. (واولوالارحام بعضهم اولی ببعض) نص پاكی تفسيری اوزره انس بن مالك منزلنده مهاجرين وانصاردن قرق بشر كشی جمع اولوب هجرت من لهالعزك سكزنجی آينده عالملر فخری محمد المصطفی صلی الله عليه وسلم حضرتلريله بيعت وعهدوانابت

ایتدیلر . وبو اثناده بر قورد بر قیونی قاپوب چوبان کوروب کوسفندی براقدیردقده قورد لسانه کلوب نیچون نصیبمی آغزمدن آلدك؟ دیجك چوبان لسان قورده تعجب ایتدکده یاچوبان بکا نیچون تعجب ایدرسك؟ آخر زمان پیغمبری کلوب کلمش وکله‌جکی خبر ویرور ایکن اعتبار ایدوب ایمانه کلمز ضلالتده قالورسکز. دیدکده یهودی چوبان ترك کفر وضلال ایدوب اسلامه کلدی. بوقضیه معجزات باهره‌دن اولوب بوسال وقایعندن اولمغله بومحله ثبت اولندی. وبووقته‌جك حضرت فاطمهٔ زهرایی اصحاب کزیندن چوق کیمسه قلبا تزوجه طالبلر ایدی . حتی حضرت صدیق وفاروق دخی راغبلر ایدی . بوحالی شحنهٔ چارم کتاب صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بیلور اما وحی ربانی‌یه منتظر ایدی . غالبا یوم آتی الذکرده هادیٔ مهدی غلام علیه السلام حضرتلرینه وحی وارد اولمغله بر کون اصحابیله مسجدده صحبت ایدر ایکن فاطمه‌مه هر کس طالب اما علی مجرد ایکن اظهار طلب ایتمدی . بیوروب صحبت آخره انتقال بیوردقده حضرت یار غار فهم ایدوب مجلسده اولانلری بیله آلوب اسدالله‌ه واروب سن نیچون سیدة النساء فاطمه رضی الله عنهایه طالب اولمازسك؟ دیدکلرنده بیك جان ایله طالبم. لکن وسعتم یوق . دیجك یاابن ابی طالب وار طالب اول . دیملریله کلوب حضرت بهترین خلق صلی الله علیه وسلمی ام سلمه منزلنده بولوب سلام ویردکده علیك السلام یااباالحسن بیورمغله تزوج ایدوب ابتدا اولاد ذکوری اولوب نامی حسن اولوب کندی اباالحسن اوله‌جغنی معجزه اوله‌رق بیان بیوردی. وفاطمه‌یی طلبله کلدیکنه تمهید وتوطئه قیلدی. اما امام علی حجابندن نطقه قادر اوله‌مادیغندن رفع حجاب ایچون تغافلانه یاعلی! غالبا برمطلوبك وار. سویله. بیوردقده حضرت فاطمه مطلوبی اولدیغنی دیجك نه‌یه مالك‌سین؟ دیو استفسار بیورلدقده بر زره ایله بر قلج وبر دوه‌یه مالك اولدیغنی تقریر ایتدکده دوه ایله قلج سکا لازم. لکن سن تکری جل شانه حضرتلرینك حفظنده‌سین. زره ایله محافظه‌یه حاجت یوق. زرهی بیع ایله. زیرا فاطمه‌یی سلطان غیبدان عز شانه ساکه تزویج ایدوب جنتده دونانما وشادمانلق اولدیغنك منشوری

شمدی کلدی . کرچه تزویج حق ایله نکاح تمام اولمش. امتثالا وتبركاً بزده عقد ایدهلم . دیوب مسجده تشریف بیوروب مؤذن بلاله اصحابی دعوت ایتدیردی . حاضر اولدقلرنده نکاح خطبه‌سنی شانته «لولاك لولاك لما خلقت الافلاك» حدیث قدسیسی صادر اولان حبیب من قال وما ارسلناك قرائت ایدوب درتیوز درهم فضه مهر معجله تسمیه‌سیله عقد بیوردقدن صکره برطبق خرماساچوب یغما ایتدیردیلر . بعده زرهی درتیوز سکسان درهمه حضرت علی حضرت عثمانه بیع وثمنی معجله ایچون تسلیم ایتدکده سید کائنات علیه اکمل التحیات اشترای لوازم ایچون صدیق اکبره تسلیم بیورمغله اول دخی ایچی لیف طولو برمشین دوشمه وکذلك لیف ایله مملو برسختیان یصدیق وبرپشمی پرده وبرعبا وبرکتان دوشك وبرقاچ طوپراق صحن وتجره ودستی آلیویردی. ویوز اون درهمنی ضروریات زفاف ایچون ام سلمه‌یه ویروب باقی اون درهمی ایله ولیمه طعامی ایچون خرمادن طعام طبخ ایتدیروب سفره‌یه اونر اونر مدعولر قعود ایدوب تناول ایدوب مشتهالری مقدار تمام اکل ایتدیلر . کرچه طعام قلیل اصحاب کثیر . اما برکات اولمغله وفا ایتدکدن صکره زیاده آرتدی . وولیمه‌یه برقاچ قیون هدیه کلمش ایدی. صرف اولندی. بش آی مرورنده زفاف کیجه‌سی سیدانام علیه السلام منزل فاطمه‌یه تشریف بیورمش ایدی. دردنجی کون کذلك تشریف بیوردقده یاابت! حق زوجده تقصیرات ایتمك ایچون خمس مالکدن اولان جواریدن استخدام ایچون برجاریه عنایت بیور. دیو رجا بیوردقده قیزم جاریه‌می ایسترسك؟ یوخسه دخی خیرلوسنی ایسترسك؟ بیوردقده حضرت فاطمه حضرت علی‌یه باقدی . وحضرت علی دخی خیرلوسنی طلب ایله . دیو اشارت بیورمغله خیرلوسنی طلب ایدرم . دیدکده کونده بردفعه اوتوز اوچ کره سبحان الله واوتوز اوچ الحمد لله واوتوز اوچ کره الله اکبر ایله برکره لا اله الا الله وحده لا شریك له له الملك وله الحمد وهو علی کل شیء قدیر دیمك بیورمغله طلب جاریه‌دن فارغه اولوب تسبیحات مذکوره‌یی قبول ایلدی . بوعقدده حضرت علی یکرمی بجق وحضرت فاطمه اون بش بجق یاشلرنده ایدی . بومنقبهٔ عالیه‌ده

فائدهٔ کثیره وانتفاع عظیمه واردر. سنت اولان زوجه‌یه ابتدا زوج طرفندن طلب اولمق ونکاحه احبابی مؤذن دعوت ایتمك ونکاح مسجدده عقد اولمق ونکاحده خطبه قرائت اولنمق ومهریاد اولنمق وعقبنده خرما سرپمك وولیمه طعامی اولنمق وولیمه‌یه قیون هدیه کلمك وقاین اتا زفاف کیجه‌سی دفع وحشت ایچون خانهٔ عروسه وارمق ودردنجی کونی کذلك استفسار حال وتطییب بال ایچون خانهٔ دامادە وارمق وبوندن صکره تسبیحات مذکوره‌نك کونده برکره ذکرنده اولان فضیلت. والحمدلله تعالی بو امت بوفضیلتی استماع ایتمکله کونده بش کره ایتمکی التزام ایدوب عقیب مفروضهٔ خمسه‌ده اتیان ایدر اولدیلر. سنهٔ ثانیهٔ هجرتده (اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا وان الله علی نصرهم لقدیر) آیت کریمه‌سی نازل اولمغله (لکم دینکم ولی دین) آیت شریفه‌سی منسوخ اولدی. چونکه منسوخات اوچ نوعدر : بری لفظی ایله معناسی بردن نسخ اولور . وبری لفظی نسخ اولور . آیت رجم کبی معناسی باقی طورور . بعضیسی بوسورهٔ کافرون کبی لفظی باقی طورور معناسی نسخ اولور. یعنی بووقته کلنجه (لکم دینکم) معناسنجه سزك دینکز سزه وبزم دینمز بزه دینور . اسلامه کل دیو جبر اولنماز. ومجادله ومحاربه اولنماز ایدی . عقلی اولان شرف اسلامی کوروب اسلامی قبول ایدر. وعقلی بطیجه اولان معجزه کوروب اسلامه کاور ایدی. (قاتلوهم حتی لاتکون فتنة) نص قاطعی ایله جهاد فرض اولدی . ومعلوم اوله‌که صاحب سعادت افندیمزك بیله بولندیغی سفره غزا تعبیر اولنوب سرعسکر ارسال بیوردقلری سفره سریه دینلور . بوآیت کریمه نزولندن صکره زمان سعادت علیه افضل التحیه‌ده یکرمی یدی غزا وقرق یدی سریه واقعه اولوب طقوز غزاده جنك وجدال وجهاد وقوع بولدی . ماعداده بلا محاربه اخذ غنایم ایله عودت اولنمشدر . قتال واقع اولان طقوز غزا که ذکر اولنور : بدرکبری ، احد ، مریسیع ، خندق ، قریضه ، خیبر ، فتح مکه ، حنین ، طائف . وابتداء سریه‌یه اوتوز نفره بیاض علم ایله حضرت حمزه سردار نصب اولنوب ارسال بیورلدقده سرور ستوده شیم صلی الله علیه وسلم تشییع بیوردیلر. وابتدا اوق ایله دشمن قتل ایدن سعد

بن ابی وقاصدر. ایکنجی سریه یه اون ایکی نفره عبدالله بن جحش سرعسکر نصب بیوریلوب یدینه حضرت فرمان فرمای مسند نبوت برمهرلو کاغد ویروب ایکنجی قوناقده آچوب عمل ایله. بیورمغله ایکنجی قوناقده آچوب نظر ایلدی. بطن نخله ده شام کاربانه متقرب اول. دیو فرمان بیورلمش . فی الواقع بطن نخله نام موقعه واصل اولدقلرنده کاربانه مصادفه ایدوب معجزهٔ پیغمبری ظهوره کلدکده بونلر اصحاب کاربانی اغفال ایتدکدن صکره هجوم وقهر وتدمیر ایدوب «الحرب خدعة» حدیث شریفنه رعایت ایتمکله کلی مال واسیر آلوب غانما وسالماً کلدیلر. اما محاربه شهر رجبده واقعه اولمش ایدی . ماه رجب ایسه اشهر حرمدن یعنی قتال حرام اولان درت آیدن بری اولمغله کفار رجبده جنك ایتدیردی. دیو طعن ایتدکلرینی سلطان یثرب وبطحا علیه اعلی التحایا حضرتلری استماع بیورمش ایدی. عبدالله بن جحش خمس غنیمتله حضور سعادته کلیجك نیچون شهر حرامده مقاتله ایتدك؟ دیو عتاب بیوروب خمسی رد بیوردقلرنده عبدالله بن جحش ونفراتی اولان غازیلر محجوب و محزون اولوب متحیرلر ایکن ارحم الراحمین تعالی شانه قبلندن معلم شدیدالقوی جبریل امین نازل اولوب (یسئلونك عن الشهر الحرام قتال فیه قل قتال فیه کبیر) آیت کریمه سنی کتوردکده ــ یعنی اشهر حرم اولان رجب وذی القعده وذی الحجه ومحرمدر ــ بو وقته جك بو درت آیده مقاتله حرام ایدی. شمدی حلال اولدیغی بو نص کریم ایله بیان بیورلدقده خواجهٔ قدرشناس عالم صلی الله تعالی علیه وسلم (الحمدلله الذی اذهب عنا الحزن) دیو حمد بیوروب خمس غنایمی اخذ واربعهٔ اخماسنی بین الغزاة تقسیم بیوردقلرنده محزون اولان غازیلر ورئیسلری عبدالله بن جحش رضی الله عنهم ایله بونلرك حزننی کوروب مغموم اولان مهاجرین وانصار رضوان الله علیهم اجمعین ممنون ومسرور اولدیلر. بعده استماع ایدن مؤمنین حظ ایتدیلر . حتی بو عبد فقیر سلیمان دخی محظوظ اولدی. وهجرته قریب وقته کلنجه قبله کعبه یه ایکن مسجد اقصای قدس شریفه تحویل (وما جعلنا القبلة التی کنت علیها) آیتیله واقع اولوب بو آنه کلنجه جانب قدسه نمازده استقبال اولنور ایدی . وقتا که اشبو هجرتك ایکنجی سالنده جماعتله مدینهٔ منوره ده

جانب بيت المقدسه متوجها اداء صلات ظهر اولنور ايكن يعنى صخرة اللهه طوغرى
ايكى ركعت قيلنوب ركوعه واردقده (قدنرى تقلب وجهك فى السماء فلنولينك
قبلةً ترضاها فول وجهك شطر المسجد الحرام) نص پاكى نازل اوليجق همان ركوعده
كعبه طرفنه توجه نبوى وميل امام القبلتين اولدقده جمله جماعت دخى بيت الله
جانبنه تحول ايتديلر. غرابت بونده كى قبله بيت المقدســه ايكن يهوديلر محمد بزم
قبله مزه رغبت وميل ايتدى . اما ينه دينمزه مخالفت ايدر. ديرلر ايدى .ومشركلر
دخى محمد ابا واجدادى قبله سنى ترك ايلدى. ديرلر ايكن بو تحويل ظهور ايتدكده
يهودلرينه طعنه آغاز ايدوب محمد اجدادى قبله سنى آرزو ايتدى . ديوب مشركين
چونكه بزم قبله كاهمزه سرفرو ايده جك ايدى . بر زمان يهودلر قبله ســنه ميله
نه حاجت ايدى. ديديلر ومنافقلر دخى محمدقنغى قبله ده قرار ايده جكنى بيلميور.
ديدكلرنده حضرت عليم جل شانه بوفرقهٔ ثلثه يى تسفيه بيوروب (سيقول السفهاء
ماولیهم عن قبلتهم التى كانوا عليها) آيت كريمه سنى تنزيل بيورمغله بو اوچ قومك
سفيه اولوب كلاملرينك سفاهت اولديغنى بيان بيوردى . بو نظم جليلده امتدن
صالح ومتدين اولان قوللره بعضيلر طعن ولوم ايتدكلرنده لائملرك ســفهادن
اولديغنى بيلوب مكدر اولماق واردر. زيرا ايكى جهــان كندو حرمتنه خلق
اولنان محمد المصطفى عليه الصلوات والتسليمات حضرتلرينه طعن وتشنيع ايتمشلر.
وايدنلر نظم جليل باريده تسفيه اولنمش ديو متسلى اولور . وايمانه كلمش مهتديلر
بيت المقدسه متوجها قلنان نمازلرمزى قضا لازم اولديمى ؟ ديو تشويشه كرفتار
اولدقلرنده (وما كان الله ليضيع ايمانكم ان الله بالناس لرؤف رحيم) آيت كريمه سى
نازل اولوب عبادتلرى ضايع اولميوب قبولنى وقضا اقتضا ايتمديكنى بيان بيوردى.
بوندن صكره (الذين آتيناه الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم وان فريقا منهم
ليكتمون الحق وهم يعلمون) آيت فرقانيه سيله يهوديلر رهنماى ثقلين عليه السلام
حضرتلرينك صاحب القبلتين اوله جغنى كتابلرندن بيلورلر ايكن جهود اولوب
انكار ايتدكلرينى عيان بيوردى. چونكه سلطان كونين هر پازار كونى مدينه دن
مســجد قبايه تشريف بيوروب عمره ثوابى حاصل اولديغنى اعــلام بيورور

یدی. تحویل قبله ظهور ایتمکله مسجد مرقومك محرابنی دخی سمت بیت‌اللهه
تحویل بیوردی. بعده (کتب علیکم الصیام) آیت کریمه‌سی شعبان آینده نزول
ایتمکله صیام رمضان فرض اولدی. وشهر رمضانك یکرمی سکزنده (قدافلح
من تزکی وذکر اسم ربه) سوره‌سی وحی اولنمغله صدقهٔ فطره وبیرام نمازی واجب
اولیجق صلات عیدی ادا ایچون خارج مدینهٔ منوره‌یه صحراده بر مصلی طرح
اولنوب یوم عیدده معبد مرقومده صلات عیدی ادا بیوردیلر. وبالذات تشریف
نیوردقلری اسفاردن بری غزای بدر کبرادرکه مکه‌دن ابو سفیان قافله‌سی شامه
عزیمت ایتدیکی خواجهٔ معلی علم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه اخبار اولندقده
اوزرلرینه توجه بیوروب بدر نام محله تقرب بیوردقده عسکردن ناتوان پیران
ایله نا بالغ غلمانی وخسته دلانی تفریق ورجعت ایتدیروب اوچیوز اون‌اوچ
دلیرانی انتخاب که یتمش یدیسی مهاجریندن ماعداسی انصاردن ایدی . فقط
حضرت زبیر ایله مقداد آتلو ماعداسی پیاده ایدی . اما بو اثناده مکهٔ مکرمه‌ده
ساکنه رسول‌اللهك عمه‌سی اولان عاتکه نام خاتون هنوز اسلامه کلمش ایدی.
بر مهیب رؤیا کوروب اوچ کونه‌جك مکه قومنه بر مصیبت ظهور ایدر. دیدیکنی
قریش کفره‌سی وابوجهل ایشیدوب بر وقت محمد رؤیا ایله دعوای نبوت ایدر ایکن
بکا وحی نازل اولدی. دیمکه باشلادی ایدی. شمدی بوعورت باشلادی .
دیوعاتکه‌یی استهزا ایله طعن ایدوب دیدیکی کون کلسون . اکر اصلی چیقماز
ایسه شویله حقندن کله‌لم. وعبرت عالم ایده‌لم. دیوکفت وکو ایدرلر ایکن سلطان
عالی همم ومظفر علم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك غزای بدره توجهلرینی
خبر آلیجق عاتکه رؤیاسی خاطرلرینه کلمکله خوفناك اولمشلر ایدی . لکن
ابلیس شکل سراقه‌یه تشکل ایدوب (ولاتکونوا کالذین خرجوا من دیارهم
بطرا ورئاء الناس) آیتی تفسیری اوزره سزك صف صلابتکزه کیمسه قارشو کله‌مز.
دیوب (قال لاغالب لکم الیوم من الناس وانی جار لکم) نظم جلیلی مفهومنجه
بن عسکرمله سزه لاحق اولورم. کیمسه سزه غالب اوله‌ماز. دیمکله قریش قبیله‌سی
مغرورانه آلات لهو وطرب ایله اکثری پولاد وجوشن پوش مکه‌دن جنکه

دیو چیقدقلرنده منع ایدنلره بتـلری اولان لات وعزایه قسم ایدوب بدره وارير. اوچ کون عیش ونوش وعشرت وصفاایدرز. دیه‌رك یدییوز دوه‌ایله‌بدره کلدکلری مسموع پیغمبری اولدقده (وشاورهم فی الامر فاذاعزمت فتوکل علی الله) نص شریفنه امتثالاً عقلای جیش ایله عقد مشـاوره ایدرك آغزلرینی آرادقلرنده اصحاب کزین تا ظفر میسر اولمدقچه منفك اولمه‌یز. یولکه جانمز فدا دیدکلرنده حضرت رسول مسرور اولدقدن‌صکره تکرار استنطاق بیوردقده عهد ویمین ایله ثابت قدم اولوب دشمندن یوزچویرمیه‌جکلرینی تأکیدایتدیلر. (وان فریقاً من المؤمنین لکارهون) نظم شریفی اوزره‌تکری جل‌شانه‌حضرتی سکا هرنه‌امر بیوردی ایسه بز سنکله بیله‌یز. دیدیلر. بعده اخشام اولدقده حضرت علی ایله برقاچ کشی‌یی احوال دشمنی‌تجسسه ارسال بیوردقلرنده آنلر قیویه البته کلن اولور. دیو قیویه واردیلرکه ایکی سـقا بولوب اخذ وحضور عزته احضـار واستنطاق‌ایتدکلرنده کفار اوردوسی‌شوطاغك آردنده‌در.دیو خبرویردکلرندن صکره بعض اصحاب بواخذ اولان دیللره طوغرو سویله‌یك کاربان نره‌ده‌در؟ سزبزی اغفال‌ایتدیکز. دیو ضرب وشتم‌واخافه ایتدکلرنده بزکاربان اهالیسندنز. دیدیلر. اما فخر عالم صلی‌الله‌علیه‌وسـلم عارف وهرکونه حرکاته واقف خجسته ادراك اولمغله بودیللر ابتدا طوغری سویلدی. زور ایله کذب ایتدیردیکز. بیوردقدن‌صکره بالذات لطف‌ایله استفسار قیلدقده قریش اوردوسی شوطاغك اردنده‌در. دیو ابتداءً اولان کلاملرینی تکرار ایتدیلر. ومقدارندن سؤال بیـوردقده عددینی‌فرق ایتمه‌یز. دیدکلرنده کونده قاچ حیوان ذبح ایدرلر؟ دیو سؤال بیوردقده برکون اون وبرکون طقوز دوه ذبح اولنور. دیدکلرنده کفارك عددی بیکدن ناقص وطقوز یوزدن زائد بیوردی. وبحکمت‌حی‌قیوم بوکیجه اکثر غزات اصحاب احتلام وصو بولنمامغله بیچاره اولمشلرایدی. تیمم آیت‌کریمه‌سی نازل اولمغله صلات صبحی ادا ایتدیلر. اما عجبا پاك اولدقمی؟ دیو وسوسه ایدنلر وار ایدی. (اذ یغشیکم النعاس امنةً وینزل علیکم من السماء ماءً لیطهرکم به ویذهب عنکم رجز الشیطان ولیربط علی قلوبکم ویثبت به الاقدام) آیت

کریمه‌سی معناسنجه یغمور یاغوب اغتسال ایتمکه حق سبحانه وتعالی کندولره
احسان بیورمغله شبهه‌دن عاری اولدیلر . ایرتسی کون دشمنه قریب وارلمق
امر بیورلدقده خباب نام کیمسه کلوب یارسول‌الله فلان قیو لذیذدر . پیشینجه
ضبط ایده‌لم. وماعدا قیولری طولدورالم. دشمن کلدکده بی آب وبی تاب وتاب
اقتابدن عطشان اولسونلر دیدیکی استحسان اولنوب قیویه واردلقده سعد بن
معاذ حضرتلری دخی برکولکه‌لك انشا ایده‌لم سزراحت بیوروب بزلر جنك
ایده‌لم دیدیکی کذلك مستحسن کوریلوب کفار یورویوب هجوم‌ایتدکده محبوب
خدا وپادشاه انبیا علیه‌الصلوات ازکاها حضرتلری رأس‌سعادتلرینی زمینه‌وضع
ایله سجدهٔ رحمن ایدوب ای بکا کتاب کوندروب قتال فرض ایلین‌الله! نصرته
منتظرم. بیوروب‌اوچیوز صحابه‌یی‌اوچ بلوك وهربلوکه‌برسنجاق‌تسلیم‌بیوردی‌که
بری بیاض وایکیسی سیاه ایدی . وهرکروهه برر علم تسمیه اولندی . یعنی
برینه یاعبدالله وبرینه یابنی عبدالله وبرینه یا بنی عبدالرحمن تسمیه بیوردی‌که
هرقوم آخر کروهدن ممتاز قیلندی . وکفار مردودین ایله کلن طقوز یوزاللی
خذله‌نك یوز نفری آتلو ایدی. اصحابده مارالذکر ایکی آتلودن غیری یوغیکن
اثنای مقاتله‌ده بیاض وقیرمزی وصاری دستارلو وآبلق آتلو بیك ملك ایله
حضرت جبریل بعده بیك ملك ایله حضرت میکائیل‌بعده بیك ملك‌ایله‌حضرت
اسرافیل نزول ایتدی . بعده (سیهزم الجمع) آیت کریمه‌سی نازل اولوب
کفارك منهزم اوله‌جغی تبشیر اولندی. وعادت مستحسنه‌لری اوزره شهنشاه
ظفر دستگاه صلی علیه الا له حضرتلری حین محاربه‌ده قیام بیوروب
فوائد دنیا وآخرته متعلق فائدهٔ جهادی بیان بیورمغله عسکری ترغیب
بیوردی . دائما مظفر ایکن امته تعلیم ایچون ابتدا مشاوره بعده عسکرك
آغزلرینی آرامق بعده ثابت قدم اولمغه عهد ومیثاق آلمق واحوال عدویی
تجسسه جاسوس کوندرمك وصو اولان یری ضبط ایتمك وجنکه مباشرت
اولندقده سر عسکر باشنی سجده‌یه وضع ایدوب مناجات ایتمك وعسکری
قتاله تحریص ایده‌جك کلمات سویلمك سنت اولدی . حق بودرکه بو فعل رسولی

سردارلر دستورالعمل اخذ ایتسه‌لر معجزهٔ باهره‌لری باقیدر . غالب ومنصور اولنور . کرچه بروجه مشروح آتلو ملائکه کلوب عسکره لاحق اولدی . اما مقاتله نه کونه اولور بیلمه‌دکلرندن حیرانلر ایکن (فاضربوا فوق الاعناق واضربوا کل بنان) آیت کریمه‌سی موجبنجه عالم الغیب والشهاده تعالی شانه حضرتلری کردنلرینه واك یرلرینه سیف ایله ضرب ایدك. دیو تعلیم بیورمغله مأمور اولدقلری کبی جنکه مباشرت ایلدکلرنده ابلیس شکل سراقه ایله قریشی تشجیع ایتدیکنه بناءً جنود شیاطین ایله کلوب قتاله ملحق اولمش ایدی . لکن لشکر ملائکه‌یی کوردکلری ساعت (انی اری مالاترون انی اخاف الله والله شدیدالعقاب) کلام قدیمی مؤداسنجه بو جنکه خلاف عاده ملائکه ایله امداد اولنمش . بز عقاب اللهدن خوف ایدرز . دیوب فرار ایتدکلرنده لعین ابو جهل یا معشرالقریش دیری دیری طوتالم . دیو کفاری تشجیع ایدر ایکن معاذبن جبل ابوجهلك آیاغنی قطع ایتمکله دوشیجك معاذبن عفراء قلیجله چالوب هلاك اولدی . دیو براغوب کیتدکده لعینك جانی چیقمامش ایمش . ابن مسعود کوروب باشنی کسوب حضور خاتم الانبیا علیه اکمل الصلواته کتوردکده حضور رب العزتده سائر پیغمبران علیهم السلامدن بنجه اکرم ایسه‌م وامتم سائر امتدن نه کونه مکرم ایسه ابو جهل دخی کفارك اکفریدر. بیوروب بش کره سجدهٔ شکر ایلدی . یعنی اصابت نعمت وارتفاع بلیه‌ده بش کره سجده ایتمك مستحب اولدیغنی تعلیم بیوردی. وغزای غراده کفارك رئیسلرندن یتمش قتل ویتمش اسیر ومأمولدن زیاده مال وحیواندن غنیمت اخذ اولندقده فقط اون درت شهیدمز بولندی. ویتمش مقتولدن یکرمیسنی یالکز یکه‌سوار دلدل اسدالله علی کرم الله وجهه قتل ایدوب آلتیسنی حضرت حمزه باقی قرق دردینی اوچیوز صحابه قتل ایلدی . چونکه عادت پیغمبری فتح ظهوره کلن مقتلده اوچ کون مکث بیورولوب تهنیت غزا وحمدوشکر وتقسیم غنیمت ولاشهٔ کفاری قیولره طولدردوب سعادتله قیونك یاننه کلوب (هل وجدتم ماوعد ربکم حقا) نظم کریمی تکرار یعنی هربرینی اسملریله چاغروب باری تعالی‌نك وربکزك وعدینی

بولديكزمی؟ يعنی كفار جهنمله وعد بيورمش ايدی. جهنمی بولديكزمی؟ وبزی
دار وديارمزدن وقومشولرمزدن واقربا وتعلقاتمزدن آيروب سزلر قرابتمزدن
ايكن بنی تكذيب واصحابمه تعذيب ايتديكز. لكن اجنبيلر بزی ديارينه آلوب
اكرام ايتديلر . وبنی تصديق ايتديلر . ديو ندا بيوروب عودت ايله صفران
نام محله كلندكده مدينه‌يه زيدی مژده‌جی كوندرديلر. زيد مدينه‌يه كلدكده منافقلر
زيدی تكذيب ايدوب بو زيدك غيريسی خلاص اولميوب محمد ايله اصحابی تلف
اولمش ديديلر . بعده كزين انبيا حضرتلری اسيرلری قتل مراد بيوردقده حضرت
ابو بكر جائزكه ايمانه كله‌لر. قان بهاسنی آلمق مناسب. ديدكده عمر رضی الله عنـه
اعدانك ائمۀ كفريدر. عفو اولنسه‌لر انتقامه‌سی ايدرلر. قتل اولنسه‌لر اسلامه عزت
وار. ديدی اما فخر موجودات حضرت صديق جانبنه ميل بيوروب قان بهالرينی
آلوب صالی ويردی . اما (لولا كتاب من الله سبق لمسكم فيه عذاب عظيم) نظم
كريمی نازل اولدقده بز اسيرلری قتل ايتمديكمز ايچون غضب مولا ايله عذاب
كله ايدی يا عمر سندن غيری خلاص اولماز ايدی. بيوردی . بونده دخی امته تنبيه
واردر. يديكزه اسير كيردكده بهاسـنه طمع ايدوب صاليويرمك خطا ورضای
باری قتلده اولديغی عياندر . وقتا كه قريشك بويله قهری خبری مكه‌يه واردقده
ابو لهب قهرندن هـلاك اولدی . يعنی بو ابو لهب جنـاب صادق الوعد الامين
عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك عميسيدر. بوندن اقدمجه(وانذرعشيرتك الاقربين)
آيت كريمه‌سی نازل اولوب يا محمد سكا يقين اولان قبيله ايله اقرباكی قورقوت .
ديو خطاب امری ورود ايتدكده سلطان سراپردۀ دين صلی الله عليه وسلم اقرباسنی
وقوم قبيله‌سنی جمع بيوروب ربم سزی قورقوتمق ايله بكا امر ايلدی . بيوردقده
مسفور ابو لهب بزی بويله جواب ايچونمی چاغردك ديمكله سـورۀ تبت نازل
اولدی . (تبت يدا ابی لهب وتب) يعنی هـلاك و زيانكارلق ابو لهبه اولدی كه
توحيد ايتمدی . اسمی عبدالعزی ايكن تكری جل شانه ابولهب تسميه بيوردی.
يعنی وارەجق يری آتش اولديغی ايچون (مااغنی عنه ماله وما كسب) يعنی ابولهب
دير ايدی كه قرنداشم اوغلنك ديديكی حق ايسـه مالم چوق . ويروب نفسمی

قورتارورم . آنی هلاکدن نه مال ونه اولاد قورتارمز. اکا مالدن واولاددن فائده اولماز . (سیصلی ناراً ذات لهب) یعنی تیز علولنور. اوده کیرر. وبردخی چیقماز . (وامرأته حمالة الحطب) یعنی ابولهبك عورتی دخی قوجه‌سیله بیله جهنمه کیرر . زیرا نمام ایدی . اودون حمالنه تشبیه بیوردی . آتش یقماغه سبب اولدیغندن (فی جیدها حبل من مسد) یعنی مسجد یولنه ارقه‌سیله دیکن کتوروب مسجده کیدنلره زحمت اولسون ایچون توکمکه کیدر ایکن بردیواره طیانوب دیکله‌نور ایکن جبریل علیه السلام چکدکده ایپ بوغازینه کچوب بوغولدی . وابولهب قریشك انهزامنی استماع ایتدکده قهرندن عدسه دیدکلری طاعونه مشابه مرضدن هلاك اولدی . اما یدی کون جان چکشدی . برسنه صکره برکشی ابولهبی رؤیاسنده کوروب حالندن سؤال ایتدکده شراب مرکی نوش ایده‌لی برآن راحت کورمدم. انجق قرنداشم اوغلی محمدالمصطفی صلی الله علیه وسلم دنیایه کلدیکنی برجاریه‌م بکا تبشیر ایتدکده اعتاق ایتمشیدم. هر اثنین کونی آنك حرمتنه راحت ایدرم. دیدی .

سنه ۳ زیدبن حارثه فرده سفرینه کیدوب یکرمی بش بیك درهم خمس غنایم کتوردی . وصاحب مقام محمود وحوض مورود صلی الله علیه وسلمك کریمهٔ محترمه‌لری ام کلثوم رضی الله عنها حضرت عثمانه تنکیح وتزویج قیلندی . وحفصه بنت عمری سیدالعرب والعجم صلی الله علیه وسلم حضرتلری نکاح ایله آلدی . وحضرت فاطمه رضی الله عنهادن حضرت حسن رضی الله عنه تولد ایلدی . واحد غزاسی اولوب حمزه وحمزه کبی یتمش ار شهید اولدی که کچن سنه بدر غزاسنده بهاسی آلنوب سبیلی تخلیه اولنان یتمش اسیرك مکافاتی اولدی .

سنه ٤ حضرت حسین رضی الله عنه تولد ایلدی. زینب بنت خزیمه ایله ام سلمه‌یی پیغمبرمز حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم نکاح ایله آلدی .

سنه ٥ حضرت رسول صلی الله علیه وسلم زینب بنت جحشی تزوج بیوردیلر . بو زینب اولجه زید بن حارثه‌نك زوجه‌سی و حضرت پیغمبرك

عمه‌سی قیزی‌ایدی. زیدبن حارثه‌ایسه حضرت سلطان اکرم صلی‌الله علیه‌وسلمك آزادلی کوله‌سی‌ایدی. زید زوجه‌سی زینبی تطلیق‌ایدوب عدتی چیقدقده مسند طراز چار بالش علیین حضرتلرینه زینبی استنکاح بیورك. دیدکلرنده استنکاف بیورمشلرایدی. (فلما قضی زید منها وطرا زوجناکها لکیلا یکون علی المؤمنین حرج) آیت کریمه‌سی نازل اولدی. یعنی زینبی بزسکا نکاح ایتدك. بیورلدقده تکرار نکاحه حاجت قالمیوب قبول بیوردیلر . حتی زینب رضی‌الله عنها سائر ازواج مطهراته افتخار وسزلر انسان عقدیله اما بن خلاق جهان جل‌شانه عقدیله اولدم . دیو رضی‌الله عنها تفاخر بیورور ایدی . بوندن صکره حجاب آیتی نازله اولمغله عورتلرك جمیع عضوینی وصاچنی دخی کورمك وصداسنی ایشتمك ارلره حرام اولدی. لمصلحةٍ خاتونلرك یوزیله‌اللری ومحرم اولان نسوان استثنا قلندی. وغزوهٔ ذات‌الرقاع وقوعنده خوف ظهورایتمکله جماعتله‌ابتدا صلوات خوف‌قیلنوب خوفدن‌امین‌اولندی. فقه‌کتابلرنده مخصوص بابی واردر. غزوهٔ دومةالجندل واقعه‌اولدی. لکن کفار فرار ایتمکله بلاجنك عودت اولندی . اما ایکی بیك دوه وبش بیك قیون غنیمت اخذ اولندی . وحضرت عایشه رضی‌الله‌عنهایه افترا قصه‌سی‌بوسفرده شیوع بولمش‌ایدی. لکن عالم‌السر والخفیات جل‌شانه حضرتلری عایشه رضی‌الله‌عنها حقنده قران کریمنده اون آیت کریمه انزال بیوروب عصمتنی بیان بیوردی . وینه بوسنهٔ مبارکه حوادثندندر : کفار مدینهٔ منوره‌یی محاصره قصد ایتدکده اطراف مدینه‌یه خندق قازلدی . حتی خندق حفر اولنور ایکن سرعلم ایمان علیه‌السلام دخی حفره اعانه بیوردیلر. یکرمی طقوز کون محاصره‌ده طقوز یوز کافرقتل واون بیك نسا وصبیان اسیرایدوب ماللرینی اغتنام بیوردیلر.وبوغزایه خندق‌غزاسی تسمیه اولندی .

سنه ٦ خواجهٔ عمیم‌الاحسان علیه‌السلام رؤیاده (آمنین محلقین رؤسکم ومقصرین لاتخافون) آیت کریمه‌سی مقتضاسنجه فتح مکه ایله تبشیر بیورلمغله

ایرتسی کون مکه سفرینه بیك درتیوزآدمله عزیمت وتوجه بیوروب حدیبیه‌یه واردقده بی حساب قریش کفره‌سنك طوی نام موقعه کلوب مکث ایتدکلرنده حضرت سید کائنات وافضل موجودات علیه‌الصلوات جنکه اقدام بیورمیوب سمت صلحه راغب وطالب اولمغله صحبت صلح ایچون حضرت عثمان رضی‌الله‌عنهی قریشه ایلچی ارسال بیوردیلر . اما واصل اولدقده کفار حضرت عثمانی حبس ایتدیلر. خبری کلیجك اصحاب کرام جمع اولوب جمله‌مز یولکه فدا وجمله‌مز برخطوه منفك اولمیوب ثابت قدم اولورز . صلحی ترك بیورك . باخصوص کفار صلحه میل ایتمیوب عثمانی حبس ایتمشلر. مقابله‌یه قوت وقدرتمز وارایکن بزلری محزون وکفاری تشجیع بیورمایك. دیو نیاز وابرام ایتدیلر. امانه مظهر اسرار اسری (وماینطق عن الهوی) علیه اعظم التحایا حضرتلری صلحه‌سعی بیوردی. وکفار بارد تکلیفلر ایتدکجه قبول بیوردی. حتی عقد صلح اولندقده صلحنامه‌یه حضرت علی بسمله‌ٔ شریفه تحریر ایتمش ایدی . کفار قبول ایتمیوب کیرو بسمله حك اولنسون. دیوزور ایتدکلرنده حضرت علی‌یه حك ایله دیو فرمان بیوردیلر. حضرت علی موتمی ارتکاب ایدرم. بحمده قوتمز وار . بو عاجزانه حرکت نیچون؟ دیدکجه حکی فرمان بیوردیلر . اما حضرت علی نکولده اصرار بیوریجق کتور نامه‌یی دیوب مبارك اللرینه آلوب بسمله‌یی حك ایدوب قریشك طلبلری اوزره کندی قلملریله تحریر بیوردقلرنده مهاجرین وانصار بو حالتدن غایتله محزوناً رجعت ایتدکلرنده سورهٔ فتح نازل اولوب مکه فتحی قریب اولدیغی طرف ارحم الراحمیندن تبشیر اولینجق رفع حزن ودفع غموم ایدوب خواجهٔ مشکل کشای عالم صلی‌الله علیه وسلمك جنکی تأخیر ایتدیکی لحکمة اولدیغی معلوم ایدینوب حیرانیتلری دفع اولدی. وخاتم‌الانبیا والمرسلین کموشدن برخاتم اتخاذ ایدوب ملوك کفار خاکساری اسلامه دعوت ایچون دعوت‌نامه‌لر تحریر وارسال بیوردی .

سنه ٧ خیبر غزاسیدر. بوخیبر قلعه‌سنك قپوسی سکز یوز من اولوب قرق آدم قالدیره‌مز ایکن حضرت علی برحمله‌ده قالدیروب سکسان آدیم یره کوتوردی.

كفاره رعب طارى اولمغله امان ايله قلعه‌يى تسليم ايدوب رعيتله جزيه وخراجى قبول ايتدكلرينه مساعدهٔ عليه ارزانى بيورلدى. وخيبر ملكنك زوجه‌سى حسناى جهان صفيه اسير قيلنوب نكاح ايله ازواج مطهرات عدادندن عد وتعداد اولندى. حتى معبرلرك تمسك ايتديكى رؤيا بونده‌در . يعنى مزبوره صفيه بر كيجه سرخوش وحائض وجنب اولديغى حالده منامنده شمس ايله قمر اتكنه دوشدى كوروب زوجى اولان خيبر قلعه‌سى بكى كافره تقرير ايتدكده زوجى يوزينه بر سله اوروب اكر بورؤيا صحيح ايسه محمد بوقلعه‌يى اخذ وسنى اسير واستفراش ايدر ديدى . ايرتسى خيبر فتح اولنوب صفيه حضور پيغمبرى‌يه احضار اولندقده يوزنده اثر زخم كوروب سببنى استعلام بيوردقده كورديكى رؤيايى و زوجنك انفعالندن سله اورديغنى تقرير ايتمكله اسلامى قبول وزوجى ابا ايديجك نكاح ايله صاحب شريعت افنديمز صلى الله عليه وسلم آلدى. وبومنزلده رد شمس معجزهٔ باهره‌سى ظهوره كلدى . وميمونه نام خاتون دخى سلك ازواج مطهراته منسلك اولدى . وخالد بن وليد وعمرو بن العاص وعثمان بن طلحه شرف اسلام ايله مشرف اولديلر. وبووقته كلنجه مسجد شريف وسطنده اولان ستونه طيانوب خطبه بيورورلر ايدى . بو سال ميمون فالده منبر شريف بنااولندقده ستون ستوده‌خو اقدار حق ايله بنى آتشه ياق فراق آتشنه ياقمه ديو بكا وتكلم ايتديكى حكايه اولندى . آنفاذكرى سبق ايدن دعوتنامه‌لرك برى امراء قيصردن سرجيل نام لعين اميره ايدى . ايصال ايدن صحابه‌يى شام شهوددن ايوان شهادته عروج ايتديردكلرى جريحه دوزدلريشان عالم صلى الله عليه وسلمك سمع سعادتنى قرع ايلدكده زيد بن حارثه‌يى اوچ بيك دلير وشير سمير صحابه‌يه سر عسكر ايدوب ارسال بيوردقده سرجيل يوز بيك فجار ايله مقابله ايديجك زيد رضى الله عنه شهيد اولنجق يرينه جعفر سردار اولدى . اول دخى نوش صهباى شهادت ايديجك يرينه عبدالله بن رواحه رئيس اولدى . اول دخى غرق خون شهادت اولدى . يرينه خالد بن وليد سرجيش اولدقده اون عدد قلچى وار ايدى . طقوزى قيريلوب اونجى سيف قاطع ايله مقاتله ايدر ايكن

سرجیل منهزم وحضرت خالد غالب ومنصور وثبات قدم وغیرتك دوجهانده فائده‌سنی مشاهده ایلدی . واشبو رمضانك اوننده کچن سنه‌دن طقوز سنه‌یه دکین مکه کافرلریله عقد صلح وعهدنامه ترقیم اولنمش ایدی . کفار ناشایسته حرکت ایتدیکی ایچون متوکلاعلی‌الله اون بیك جنك آزمامرد ایله فتح مکه‌یه خرامان اولدقلرنده حضرت عباس قبول دین دلالت مبین ایدرك مکه‌یه‌واریلوب آشوب جنك وجدال اولندقده شهدای احد مقداری یتمش رأس رؤسای مشرکین قتل اولنوب باقیسی فرار ایتدکده قتلدن عفو اولندقلرنده جمله‌سی انکشت سبابه‌لرینی رفع برله کلمهٔ منجیهٔ شهادتی تکرار وسلسلهٔ مسلمینه انسلاك قیلملریله بلا مشقت حبیب‌الله بیت‌اللهی ضبط وزیارت و اوثاندن تطهیراولندقدن صکره سائر قبائل عرب دخی لذت ایمانی استماع ایتمکله جمله قبول دین اسلام ایتمکله کثرت اصحاب ووفرت امت حاصل اولدقده هوازن قبیله‌سی قبول دین مبین ایتمدیکی ایچون اوزرینه اون ایکی بیك مسلمان ارسال اولندقده آلتی بیك اسیر وقرق بیك غنم غنیمت ویکرمی درت بیك دوه اغتنام اولندی . وماریه نام قبطیه جاریه‌دن مخدوم‌الثقلین علیه‌السلام حضرتلرینك اوغلی ابراهیم دنیایه کلوب اون آلتی آیدن صکره کلرخ عالی تبار حدیقهٔ صباحت حال‌صباوتده آغشتهٔ خاك عطرناك اولدی رضی‌الله عنه .

سنه ٨ و ٩ اشبو طقوزنجی سال مبارك فالده زکات فرض اولمغله قبایلدن زکات وعشر اخذ اولندی . وقضیهٔ لعان وخصوص ایلاء ومادهٔ رجم بو سال ظرفنده واقع‌اولندی. وآخر غزای پیغمبر آخرالزمان اولان تبوك غزاسی شهر رجبده واقع اولدی‌که قیصر روم ممالك اسلامیه‌یه‌مضرت فکرنده اولدیغی خبر آلنوب یوزبیك‌امت محمد ایله‌تبوك نام‌محله کلنوب ایکی آی‌انتظار ایله‌مکث‌اولندقده اصلا قیصردن حرکت ظهور ایتمدیکندن باشقه فکر مضرتده اولدیغی دخی منفهم اولمیجق عودت بیوردی . ظاهرا بوسفردن فائده اولمادی. اماحقیقتده نفع عظیم واقع اولدی . زیرا امتندن کله‌جك سلطانلره وپادشاهلره تعلیم وتنبیه اولندی‌که اعداء دینك نقض عهدینه باقوب ممالك اسلامیه‌یه خسارت

ایتمزدن مقدم دشمنده ادنا حرکت فهم یا خبر آلندقده اوزرینه وارمق کرك . اغفال ایچون اعتذار ایدر ایسه استماع اولنمامق اقتضا ایتدیکی بیلدیرلدی . بعده حسب الامر صدیق اکبر رضی الله عنه حج شریفه کیتدکدن صکره قریشك موسم حجده عادتلرینی ناسخ سورهٔ براءة نازل اولمغله تبلیغ آیات بینات ذوالجلال ایچون اشرف مخلوقات علیه افضل التحیات عقیب یارغاردن علی کرم الله وجهه یی ارسال وتبلیغ مابلغ احکام ایتدیردی .

سنه ١٠ یمن ملکی مرد اولمغله ابو موسی الاشعری ومعاذ بن جبل کیدوب اقلیم یمندن اخذ ایتدکلری بلدانه نشر اسلام ایلدیلر. وآخر سالده امام القبلتین ورسول الثقلین وپیغمبر خافقین علیه الصلوات والسلام حضرتلری حجة الوداع ایچون مدینه دن کعبهٔ مکرمه یه واروب حج وداعی اتمام بیوروب سعادتله عودت بیوردقده مسیلمهٔ کذاب واسود وطلیحه وثعلبه وسجاح نام عورت دعوای نبوت ایتمکله کافر اولدیلر. اسود مرد اولدی. مسیلمهٔ کذابك قتلی حضرت صدیق خلافتنده بیان اولنور . چونکه مکهٔ مکرمه فتح اولندی . کشاف تحریری اوزره مفتاح کعبه کفار یدنده ایکن عثمان بن طلحه یدنده ایدی . وبوعثمان هنوز قبول اسلام ایتمدیکندن باب بیت اللهی آچمیجق علی رضی الله عنه زور ایله الندن آلوب درخانهٔ خدایی کشاده قیلمغله سید ولد آدم وکثیر الکرم وعالی الهمم صلی الله علیه وسلم داخل اولوب ایکی رکعت نمازدن صکره مفتاحی حضرت عباس رضی الله عنهه تسلیم بیوریجق (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) آیت کریمه سی نازله یعنی امانتلری یرینه واهلنه تسلیم ایدك . بیورلمغله رحمةً للعالمین علیه الصلات والسلام مفتاحی آلوب علی یه وعلی مرقوم عثمانه ویردکده قبول ایتمیجك سنك حقکده بوآیت نازل اولدی . آنك ایچون ویره یورز. دیدکده چونکه حضرت واهب العطایا جل شانه حضرتلری بکا لایق کورمش. بنده اسلامی کندومه لایق کوردم دیوب شرف اسلام ایله مشرف اولوب صحابهٔ کرامدن معدود اولدقده امین وحی جبریل امین علیه السلام نازل اولوب مفتاح الی آخر الزمان بوعثمان ایله ذریتنده باقی اوله جغنی تبشیر

ايلدى. فى‌الواقع عثمان وفاتنده اوغلى شيبه والى هذا الآن شيبه اولادى يدنده‌در.
وحالا حضرت ابن‌شيبه ديو كعبه‌ده شريفدن صكره شريف وعزيز ومكرمدر.
علماء تفسير بو آيت كريمه‌ده خطاب عموم اوزره‌در . يعنى هرپادشاه ووزراسى
اماناتى اهلنه ويروب حكملرنده عدل ايليه‌لر ديمكدر . فى زماننا امانات مستحقنه
ويرلمك پك نادر واقع اولور . مقربان شهريارى اولانلر ديندار وپرهيزكار
واعقل ووفادار اولمغه محتاجدر . حق‌كوى قلمم بوبابده غيرتندن چاتلايوب
بوقدرجه ايله اكتفا قيلدى . ذكر اولنان حجة‌الوداعك يوم عرفه‌سنده
(اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى ورضيت لكم الاسلام ديناً) آيت
كريمه‌سى نازله اولدقده يعنى سزك دينكزى كماللنديردم . وسزك اوزريكزه
نعمتى تمام ايتدم . وسزدن راضى اولدم . بيورلدقده جمله امت خندان
وشادمان اولدقلرنده عمر رضى‌الله‌عنه حضرتلرى كمالك عقبنده فراق ملحوظدر.
ديو بكا ايتمشيدى . فى‌الحقيقه نزول آيت كريمه‌دن سكسان بركون مرورنده
ربيع‌الاول آينك اون ايكنجى كونى خاتم‌الانبياء والمرسلين ورحمةً للعالمين
محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى اصحاب وآل وامتنه وداع بيوروب
عزم كلكشت روضهٔ مطهره وآرزوى لقاء معبود ايلر . مقام محموده عروج
بيوردقده روح پرفتوحى بعدالقبض بقاء فى‌الدنيا ايله رجوع الى‌الله تعالى بيننده مخير
قيلندى. لكن رجوعى اختيار بيوردى. اوچ كون دفن اولنميوب توقف اولندقده
اوچ كون جبرائيل عليه‌السلام كلوب حالندن استفسار بيورردى. وملك‌الموت
حضرت عزرائيل عليه‌السلامك بكا ايدرك واحمداه ديديكى استماع اولنورايدى.
اصحابه كندو فراقلرى وماتملرى كفايت ايدر ايكن صوت عزرائيل پيغمبرى
استماع ايتدكلرنده فرقت قات قات اولور ايدى . واوزرينه ناس كلوب
صلاة‌الجنازه قيلارلر ايدى . لكن امام وجماعت ايله دكل . كذلك ملائكه .
وجنازه دعاسى قرائت اولنماز ايدى . اوچ كون بوحال اوزره مرور ايتدكده
حضرت عائشه رضى‌الله عنهانك اوطه‌سنه دفن اولندى . ولحدى قطيفه ايله
فرش اولندى . لحده اشيا فرش اولنمق مكروهدر . لكن پيغمبران حقنده

مستحبدر. ولحوم پيغمبرانى طوپراق اكل ايده‌مز. جسدلرى باقيدر. وقبرسعادته برملك مؤكلدر . صلوات وسلام ايدنلرك صلاتنى تبليغ ايدر . وامتنك اعمالنى عرض وافاده ايدر . ونسا طائفه‌سنه زيارت قبور مكروهدر . آنجق روضهٔ مطهره‌يى نسوانك زيارتى مستحبدر . عليه الصلوات والسلام حضرتلرينك خصايصنه نهايت يوقدر . خلقاً انبيانك اولى اولديغى كبى نبوتى دخى اقدمدر. جميع اسرار كونيه والٓهيه آنك هويتندن ظهوره كلمشدر . يعنى جميع كائناتك تعينه مبدأ ومنشأدر. وكائناتدن مراد ارواح واجسامدر. «اول ماخلق الله روحى» حديث شريفى موجبنجه روحانيه‌لرى خلقتده جمله‌دن مقدمدر . پس هرنقدر اسرار روحانيه وار ايسه روحانيت محمديدن منشقدر . حتى جميع ارواح انبيا واوليا بومقدمه‌يه تاليدر. آنك ايچون «كنت نبياً وآدم بين الماء والطين» بيوردى. «اى بين العلم والعين» وجمله افلاك وعناصر وعرش ومواليدك مايه‌سيدر . وعالم اجسامه كوره دخى ابتـدا جسم كلى صورتيله تعين بولمشدر . بويله اولنجه روحى ارواحدن مقدم اولديغى كبى جسماً دخى مقدمدر. روحى جامع اولديغى كبى جسمى دخى كامل اولمغله شمائل وحليه‌لرى استجماع واسـتكمالده سائر ناسدن زياده اعتدال تامدر . «ازهر اللون» يعنى روينك آغى خالص وبغداى اكلو اولوب براق اولمغله ترلدكجه پرژاله كل كبى اولور ايدى . عمرنده كيمسه‌يه كندو ايچون يوز بوروشدروب غضب ايتمدى. وكيمسه ايله شكرآب اولمادى . «ادعج العينين» مصنوعاتك كورور كوزلرى اولان دو چشم شريفى غايتله قره كوزلو وسورمه‌لو وبياضى غايتله آق اولمغله نازلو وشيوه‌لو غمزه‌لرى وار ايدى. «واذا التفت التفت معاً» برطرفه نظر بيوره‌جق اولسه هيچ برجانبه كردن اكميوب جمله وجوديله بيله دونر ايدى . آنك ايچون باش چويرمك امته دخى مكروهدر. «ابجل» مبارك وجودى جسيم ايدى . وبيـاض لباسه محبتلو ايدى . ومسجده سياه لباس ايله كيتمك دخى عادتى ايدى . ويشيللر يراشور ايدى. «اشكل العين» مبارك كوزلرى حمرته مائل ايدى. آنك ايچون هركس عاشق وزارى ايدى . وبوكوزلر ايله خدايى كوزلر ايدى. عالم عيننده

دكل ایدی. «اهدب الاشفار» كر بيكلری دخی سياه اولوب اوزون ایدی. ومكحل ایدی. «ابلج» آچيق قاشلو اولوب ایكی قاشی آره‌سی بياض وبراق اولمغله كيمسه‌يه قاش چاتوب آلين بورشديرمادی . «ازج الحواجب» هلال قاشلو ويای قاشلو اولوب قاب قوسين سری اوكان قاشلرده ایدی . وغايتله انجه وطولانی ایدی. «اقنی الانف» مه‌جبينی ايله مبارك انف سعادتلری موزون وهموار ولطيف اولوب حاجبينه قريب اولان محل سهل عالی ایدی . وقرب حق رايحه‌سنی آنكله استشمام بيورور ایدی . «افلج» ديشلری غايتله صاف وبياض وسيرك اولوب ایكی ديزی انجويه مشابه ایدی . «اذاتكلم رؤی كالنور يخرج من ثناياه» يعنی تكلم بيوردقده ديشلرندن نور برق اوروب شيرين كفتار بيورور ایدی. « اذا افتر ضاحكاً افتر عن مثل سنا البرق وعن مثل حب الغمام » كلچهره كولدكده ديشلری عيان اولور. ومبارك دندان واسنانلرندن يلديرم وشمشك كبی درخشان اولوب شعله بخش اولور ایدی . اوورد خندانك خنده‌سندن شوقه كلوب عرش تيتره‌ديكنی ابن عباس رضی الله عنهما خبر ويردی. وعمرنده قهقهه ايتمدی. اول قدر جاه وجهان ايله صاحب حيا اولديغندن باقمغه وكولمكه حجاب بيورور ایدی. «وفی صفة اخری اذا ضحك يتلألأ فی الجدار» ابوهريره رضی الله عنه‌دن ایكی جهان كونشی صلی الله عليه وسلم ضحك بيوردقده لؤلؤدن شفاف دندانلری ظاهر اوليجق انجلاسيله مكان مشعشع اولور ایدی. «مدور الوجه» باب علمدن مروی وجه وجبه‌سعادت مدينة العلم صلی الله عليه وسلم مدور ورخشان اولديغندن شمسه باقلماديغی كبی دقتله شوقندن باقلمز ایدی . خوبلغی اولنماز تفصيل . زيرا عاشق روی جمالی ایدی حضرت جميل. «ليس بمطهم ولا مكلثم» وجه‌سعادتك لحمی نحيف وكثيف اولميوب معتدل ولطيف ایدی . ودهن ولعل لبی دخی غايتله اعتدال اوزره ایدی . حسن يوسف كرچه دللرده داستان وضرب المثل اولمشدر. لكن يوسف عليه السلامك حسنی شهرهٔ آفاقدر . اما بو حسن محمدی عليه درود بی‌حساب ايله فرقی شوندن معلوم اولوركه يوسف عليه السلامك حسنی كرسيدن ایدی . «لولاك لولاك لما خلقت الافلاك» حضرتلرينك نورندن

کرسی خلق اولندی. وار فرقنی قیاس ایله . بدر ماهتاب لمعه آفتاب مکه مدور
چهره اولوب شراب وصلت نشاطندن حمرت نورانیت وجه سعادت پرتوافکن
اولمشیدی. « واسع الجبین » آلینی آچیق یوزی آق اولوب کیمسه‌یه مبارك جبهۀ
ساجده‌لرینی غضب ایله بوروشدیرمامش ایدی. (والضحی) آیتی جبهه‌سنه نازل ایدی.
«رجل الشعر» صاچی نه طویل نه‌قصیر اولوب سمع سعادت ایله برابر ایدی. وکاه
کاکللرینی درت قسم ایدوب کیسولر ایچندن کوش شریف کورینور ایدی .
کاه اوطرۀ عنبر واوزلف دلبری دوشیروب قولاغی اوزره جمع بیورورایدی.
کردن براقی لمعان ایدر ایدی . «مجتمع اللحیة» صقال شریفی نه طویل ونه قصیر
اولوب بر طوتام ایدی . وبراق سیاه ایدی . فقط اون یدی قیل آلتمش اوچ
یاشلرنده آغارمش ایدی. وطوپ چکه‌خوب زنخدان اولوب حسن زیباسنه رونق
وفر ویرمش ایدی . «احسن الناس عنقاً»

کردن پاك رسـول آفاق غایت آق ایدی بغایت براق
انی خلق ایتمش ایدی حق ممتاز اعتدال اوزره‌نه کوته نه دراز
بوینه آلمسـه عشقی اول خان بوینی باغلوقولی اولمازدی جهان

« سواءالبطن والصدر » سینه وبطنی یعنی صدری ایله قرنی برابر هموار ایدی .

دمبدم کشف اولیجق اول پهلو عرشه واررادی صدای هوهو

« واسع الصدر » کوکسی غایت واسـع وآق واتلو اولوب مشرب وقلبی کبی
کنیش ایدی . سورۀ (الم نشرح لك) تفسیری اوزره برکره ولادتنده وبرکره
معراجه عروجنـده شرح اولنوب بیـقنوب نور ایمـان طولدیرلمش ایدی .
«عظیم المنکبین» غیره نسبت اوموزلری بیوك کورینور ایدی. کورنلر یصی یغرنلو
اولوب اوزرنده بر قاچ قیل وار ایدی . ویغری اتلو اورته‌سی وجودی کتاب
علم اولمغله ظهرندن مختوم مکتوب ایدی . مهر نبوت بو آرقه‌سنده ایدی .
بر صارویه مائل بربیوك سیاه خال ایدی . دائره‌سنده برقاچ قیلجغز وارایدی.
«ضخم العظام» استخوان بدن پاکی یعنی جمله عظام جسمی ایری وکمیکلی ایدی .
«عل العبضدین والذراعین والاسافل »

سیم ساعدلری بازولر ایله   دخی اویلوقلری ساقیله بیله
جمله اعضای شریف نبوی   بری بیرندن ایدی تند وقوی
قوللری بلور کبی ایدی

« رحب الکفین والقدمین » آوجی ایچیله آیاغی آلتی واسع وپاك ونازك ومرغوب برك کل کبی لطیف ومحبوب اولوب کرامتلو اللری ایله قمری ایکی شق ایتدی . وعرش قدمنه یوزینی دوشه‌دی .

مرحبا ایلسه بر کمسیه کر   دولت وعزتله پیغمبر
برایکی کون آره‌دن ایتسه مرور   بلکه هم برنیجه ایام وشهور
طوییلوردی نته‌کیم ورد چمن   اول کشی رایحهٔ طیبه‌دن
نافهٔ مشك جهان ایدی او جان   بوی مشك اولمز افندی پنهان

« سائل الاطراف »

نخل فردوس ایدی بالاسی مکر   سیمدن شاخلر اول پارمقلر
خامه‌وش هر بری موزون وطویل   میل مفتاح‌در لطف جلیل

بر صبی یی اوخشاسه ادب حاصل ایتدیکندن اکرم الخلق وکریم الاخلاق ال سوردکی معلوم اولور ایدی . « انور المتجرد »

نوره بکزردی تن بی مویی   نیجه مدح ایده‌یم اول پهلویی
نوردن سرو ایدی اول سیم اندام   نوله دیرلرسه عماد الاسلام
پاك ایدی مویدن اول نازك تن   ابداً قیللو دکلدی او بدن [۱]

وصدرندن نافه‌یه‌دك خط چکلمش ایدی قیللردن قولتق آلتنده وغیری برنده شعر مفتول یوغیدی . « متماسك البدن »

عهد ایام جوانی کبی تا   تروتمتازه ایدی اول اعضا
یعنی کتدکجه اوکلزار جمال   تازه‌لنمکده ایدی غنجه مثال

---

[۱] حلیهٔ خاقانی‌ده :

نوردن برجسد ایدی اوبدن

ایکن سلیمان افندی بومصراع لطیفی تحریف ایتمشدر .

« ربعةالقد »

اورتهبویلو ایدیاولسدره مقام　　اورتهلق آنك ایله بولدینظام
نهعجب اولسه وسط قد رسول　　امته واسطهٔ حق ایدی اول

«لیس بالطویل البائن ولا القصیرالمتردد لم یمش مع احدالاهواطول‌منه» نهطویل ونه قصیر یعنی اورته بویلو ایدی . لکن دراز بویلو کشی بیله یوروسه درازدن دراز ویوکسك اولور ایدی . اول کشی آیرلدقده وسط قد کورینور اما رفیع ایمش دیر ایدی . هر نه قدر بالای بلند طویل واوزون بویلو یانته کلسه قصیر قالور ایدی . «قال ابو هریره رضی‌الله عنه مارأیت احداً اسرع من النبی صلی‌الله علیه وسلم فی‌مشیه کانماالارض تطوی له» ابوهریرهدن منقولدرکه فخر عالم صلی‌الله علیه وسلم سرعتله سیر وخرام بیورور ایدی . آندن یوکرك برآدم کورمدم. صو کبی تیز یورور کویا یرلر آکا طی یعنی بوزیلور کبیصانیلور ایدی. « وفی صفةٍ آخر اذا مشی تقلعاً کانما ینحط من‌صبب » یورودکده اوکنه حیادن مائل ایدی

حضرت حقدن ایدوب استحیا　　مه نو کبی اولورلردی دوتا

«وکان رسول‌الله صلی‌الله علیه‌وسلم اجمل‌الناس‌من‌بعیدواحلاه واحسنه‌من‌قریبٍ »

اولیجق مهر جمالی طالع　　قرب وبعد اولمزایدیهیچ‌مانع
حاصلی روی عروس دهره　　نوردن خال‌ایدی اول کل‌چهره

« قال علی رضی‌الله عنه من‌رآه بدیهةً هابه ومن‌خالطه معرفة احبه »

بر کذرکاهده آدم کاهی　　اکسوزین کورسه رسول اللهی
هیبت آلوردی کذارندن آنك　　کثرت علم و وقاردن آنك
دخی برکمسه رسول ایله مدام　　ایلسه خلطه ایدوب بعض کلام
کلماتندهکی لذات ایله اول　　قولی‌اولوردی قبول‌ایتسه‌رسول
جذب ایدوب جذبهٔ ربانی ایله　　قول ایدردی آنی اعوانی ایله
سوزه کلسه اودهان بی‌عیب　　کشف اولوردی سخن عالم‌غیب

التیام ایله او کفتار لطیف   دائم ایلردی قلوبی تلطیف
شیر ترکیبی صلابتلو ایدی   قتی هیبتلو مهابتلو ایدی

«قال رسول الله صلی الله علیه وسلم انا اشبه بآدم علیه السلام وکان ابی ابراهیم علیه السلام اشبه الناس بی خلقاً وخلقاً» کارفرمای دیار ملکوت علیه السلام حضرتلری جدم حضرت آدمدن وجمله اولادندن اشبهم پدرم ابراهیم علیه السلام وجوداً وطبیعةً بکامشابهدر. بیورور. صدق رسول الله. «روی عن علی کرم الله وجهه قال قال رسول الله علیه وسلم من رأی حلیتی من بعدی فکانما رائنی ومن رآها شوقاً الیّ حرّم الله تعالی علیه النار ویأمن من فتنة القبر ولا یحشر عریاناً» مفخر موجودات علیه اکمل التحیات حضرتلری بیورور. بوحدیث شریفده بندن صکره بنم حلیهٔ پاکمی کیم کورسه بنی کورمش کبی اولور. اکر شوق ایله باقسه نار جهنمدن امین اولور. وعرصاتده چپلاق حشر اولنماز. وفتنهٔ قبردن سالم اولور. چونکه اشبو مرئ التواریخمز هبوط ابوالبشر صلوات الله علی نبینا وعلیهدن برو زمان سیدالبشر وشفیع المحشر صلی الله علیه وسلمه کلنجه وزمان سعادتی دخی مفید ومختصر جمع وتألیف قلنور ایکن سرور انبیانک وداع عالم صوری قیلدیغی اشارت اولندقده خالص امتلرینک باغری یانوب طوتشدی. چونکه بوحدیث شریفده بندن صکره حلیه‌می کورن بنی کورمش کبی اولور بیورلمغین حلیهٔ پاك رسول الله دخی شرح بیان قلنمغله مشاهدهٔ جمال حبیب الله قلنمش کبی سرور حاصل اولدی. شمدی خصایص حضرت بابای شفیع هردوعالم صلی الله علیه وسلم جمع وایراد اولنمغله ایراد ذخر آخرت امت قیلنمق قصد اولندی. چونکه پادشاه مرسلین علیه صلوات العالمین حضرتلری خلقا مقدم اولدیغی کبی اخذ میثاقده دخی جمله‌دن مقدم (بلی) دیمشدر. و(الست بربکم) سؤالنه جواب ویرمشدر. وآنك وجوده کلسی ایچون حضرت آدم وعرش اعظم ودو جهان خلق اولنمشدر. وهرساعت ملائکه نام همایونی ذکر ایدر. وحضرت قادر قیوم جل شانه انبیاسندن حبیبنه ایمان کتوروب نصرت ایتمکه عهد آلمشدر. وکتب سابقه حبیبنك آخر زمانده کله‌جکنی بیان

بيورمشدر . واصحابنى وامتنى مدح بيورمشدر . ومولديله ابليس سمواته
چيقمقدن محجب اولنمشدر . وكندويه كثرت اسما شرف مسمايه دلالت ايتديكى ايچون
بيك اسم تسميه قيلنمشدر . واحمد اسمى كه بوندن اول براحده تسميه اولنمامشدر .
وملائكه اوزرنده سپر ايدوب ذات حبيبى كونشدن محافظه ايتدكلرى كبى
سايه‌سى يره دوشورممشلردر . وعقلده جميع ناسدن اعقل قيلنمشدر . وكلى حسن
وكوزللك ويريلوب بر پارچه‌سى يوسفه ويرلمشدر . عليه السلام . وحضرت
جبرائيلى صورتيله بر پيغمبر كورممش ايكن خواجۀ سرير ه‌دان عالم صلى الله عليه وسلم
معلم شديد القوى جبريل امين عليه السلامى خلق اولنديغى صورتده كورمشدر .
وبعثتيله كاهنلر ابطال ومنقطع اولمشدر . وابوين رسول الله زمان جاهليتده
كلوب كيتدكلرنده حقلرنده قيل وقال كثيردر . لكن خواجۀ دلفروز اخلاق
حبيبى محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم حرمتنه جناب كبرياجل جلاله حضرتلرى
ابوين هذينى پيغمبر آخر زمانه ايمان كتوروب امت محمددن اولنجه احيا بيورمغله
حبيب اكرمه اكرام بيورمشدر . وجميع انبيايى دخى ليلۀ معراجده احيا
ومسجد اقصايه جمع وملاقات ايتديروب جمله‌سنه امام وجمله‌سى اكا جماعت
ايدوب ايكى ركعت نماز قيلمشلردر . وقاب قوسينه دكين كندويى چيقارمشدر .
بومقامه نه انبيا ونه مرسلين ونه ملائكۀ مقربين واصل اولمش دكلدر .
وواجب الوجود تعالى شانه حضرتلريله رتبۀ اعلى العليين‌ده سلطان كرم صلى الله
عليه وسلم تكلم ايتمشدر . كرچه اولوالعزم من الرسلدن حضرت موسى صلوات الله
على نبينا وعليه دخى تكلم ايتدى . لكن جبل طورده . فرقى ملاحظه اولنه .
ونبى الامى يعنى خواجه‌دن اوقويوب يازمقسزين جميع علمادن اعلم اولوب
افضل اولمشدر . وكتابى يعنى قرأن معجزدر . بلغا وفصحا نظيره كتورمكدن
عاجزدر . سائر كتاب اللهك صحيحى بولنماز . تبديل وتغيير اولمشدر . آنجق
فرقان كريم تبديل وتحريفدن مصوندر . ودرت كتابك مشتمل اولديغى
حاوى اولدقدن باشقه زياده‌يى دخى جامعدر . وسائر كتابلرك حفظى مشكل
ايكن قرأن حكيمك حافظى كثيردر . ويدى لغت ايله قرائتى جائزدر . وهر

حرفه اون حسنه عنایت حق اولمشدر . وبو کتابه بسمله وسورهٔ فاتحه وآیت الکرسی وخواتیم سورة البقره اعطا اولنمشدر . وسائر پیغمبرانك معجزه‌سی منقطعه اولوب فخر عالمك معجزاتی قیامته دکین باقیدر . وقرأنده آلتمش بیك معجزه موجوددر . قرأندن ماعدا اوچ بیك معجزه‌سی دخی واردر . سائر انبیانك معجزه‌سی جمع اولنسه اوچ بیك اولماز . وخاتم الانبیادر . آندن صکره نبی کلمز . وشرع شریفی قیامته دکین مؤبددر . جمله شرایعی شریعت احمدی نسخ ایتدی . لکن شریعت محمدیه نسخ اولنماز . وجمیع ناسه وجمیع جنه وملائکه‌یه مبعوثدر . وبعثتی عالمه رحمتدر . حتی کفاره دخی تأخیر عذاب اولنمغله رحمتدر . واسمنی باری تعالی اسمنه مقارن قیلمشدر . لااله الاالله محمد رسول الله کبی که کلمهٔ توحید اون ایکی حرف اولدیغی کبی محمد رسول الله دخی اون ایکی حرفدر . وفیاض مطلق جل شانه حبیبنه محبت ایله خلدی وکلام ایله رؤیتی جمع بیورمشدر . وپیغمبراندن برینه میکائیل علیه السلام نازل اولمش دکل ایکن حبیب الرحمانه هبوط ایتمشدر . وکلمش وکله‌جك جمیع علومی حق تعالی کندویه بیلدیرمشدر . (ان الله عنده علم الساعة) آیت کریمه‌سی موجبنجه مغیبات خمسه‌دن غیری ودجالك امری کندویه بیلدیرلمشدر. سائر انبیایه بیلدیرلمه‌مشدر. وحی صحیح اوله‌رق یورور کزر کیمسه بیلمز . اذانده وخطبه‌ده وتشهدده ذکری ذکر اللهه مقارن قیلنمشدر . ودرت وزیر ویرلدی . بری جبرائیل وبری میکائیل وبری ابو بکر وبری عمردر. « وبناته ونسائه افضل نساء العالمین . واصحابه افضل العالمین . الاالنبیین ومسجده افضل المساجد . وبلدته افضل البلاد » وکندودن صکره ازواجنی کیمسه نکاح ایله آلمق جائز دکلدر. ودفن قلندیغی موقع کعبه‌دن وعرشدن افضلدر. وعورت یرینی بر احد کورمدی حتی خاتونلری وجاریه‌لری دخی کورمدی . وعصمت باری ایله کندودن خطا ونسیان صادر اولمدی. وکندویه وامتنه جمیع یریوزی مسجد اولمشدر. سائر ادیانده کنیسه‌دن غیری محلده اولماز ایدی. بو امته روی ارض مسجد قیلندی . اما روی دریا دکلدر. سفینه وصالده نماز نماز اولماز مکر براغاج

ایله دریا دینه ربط قابل اوله. ودریاده بولنوب وقت کچمك اوزره اولور ایسه اولوقت سفینه‌ده نماز صحیح اولور. واذان واقامت بو امته مخصوصدر. رکوع دخی سائر ادیانده یوقدر آنك ایچون نمازده سجده ایکی، رکوع بردر. صف اولمق دخی سائر امتده یوقدر. شهر رمضان دخی بوملته مخصوصدر. و لیالیٔ صیامده اکل و شرب و جماع حلالدر. سائر ادیانده یکرمی درت ساعتدر. و لیلة‌القدر دخی بو امت مرحومه‌یه فضل وعطای حقدر. وصوم یوم عرفه ایکی سنه‌یه وصیام یوم عاشورا برسنه‌یه کفارتدر. و امتك ایکی اسمی اسماءاللهدن مشتقدر. بری مسلمون و بری مؤمنون. ودیننه دین اسلام تسمیه اولنمشدر. سائر دینلره دنیلمه‌مشدر. وبوامتك سیئه‌سی بر، حسنه‌سنه اون یازیلور. وسائر ادیاندن پیغمبرلردن غیره بردن زیاده نکاح ایله خاتون آلمق یوقدر. بو امته دردینی جمع جائزدر. و بو امتك اجتماعی حجتدر. و اختلافی رحمتدر. سائر ادیانده اختلاف عذابدر. و سائر امه ویرلمیوب انبیالرینه فرض و مخصوص اولان وضوء وغسل وجهاد وحج بوامته فرضدر. کتابده سائر امه (یا اهل الکتاب) دیو ندا اولنوب بو امته (یا ایهاالذین آمنوا) دیو خطاب بیوریلور. قیامت قوپوب ناس یر آلتندن خروج ایتدکده ابتدا سلطان کونین صلی الله علیه و سلم اخراج اولنور. و براق اوزرنده حشر اولنور. و جنتده اعظم حله‌لر کینور. و مقام محموده‌ده قائم اولور. والنده لواء الحمد اولور. و سائر پیغمبران علیهم السلام لواءالحمدك تحتنده قائم اولورلر. وباری تعالی‌یه ابتدا سید وثیق عهد محمد علیه السلام یوم حشرده سجده ایدر. وابتدا جناب لطف بخشندۀ ارزاق جل و علایه نظر و جمال باکمالی مشاهده ایدر. و ابتدا شفاعت ایدر. وبغیر حساب برقومی جنته شفاعتیله ادخال ایدر. دخی اهل جنتك درجاتنك ارتفاعنه شفاعت ایدر. واطفال مشرکینه شفاعت ایدر. صراط ومستقیمدن ابتدا مرور ایدر.

ابتدا جنتك حلقه‌سنه یاپشوب فتح ایدوب دخول ایدن مسند طراز چاربالش علیین صلی الله علیه وسلمدر. بعده فاطمه رضی الله عنهادر.

و جنتك اعلا درجه‌سی اولان وسیله و کوثر حضرت قائد الغر المحجلین صلی الله علیه وسلمه مخصوصدر . و امتی سائر امندن اول قبردن چیقارلر. محشر یرینه آثار وضوء ایله غراً محجلین کلوب موقف اعلاده قعود ایدرلر. سائر انبیا کبی بو امتده ایکیشر نور واردر . سائر امتده برر نور واردر . امت محمدك سیماء و جوهلرنده اثر سجود ظاهردر. و کناه و ذنوب ایله بو امت قبوره کیررسه بلا ذنوب چیقارلر یعنی طوپراق اریدیر. اهل قبوره ایصال اولنان فاتحة الکتاب و استغفار سببنه . و قبل سائر الامم جنته داخل اولورلر . و بو امتدن یتمش بیك بغیر حساب جنته داخل اولور . و خواجهٔ پسندیده شیم صلی الله علیه وسلمك نوم ایله ابدستی بوزلماز ایدی. و امتـه تسری ایدوب جـواری استفراشـنده عدد اولمادیغی کبی قدرتی اولورسه یوز اوچیوز جاریه اشتفراشی مباح اولدیغی کبی رهنمای ثقلین و امام القبلتین صلی الله علیه و سلم حضرتلرینه نکاحلو آلمق اویله‌در. یعنی ایسترایسه بشیوز بیك نکاحلو جمع ایتمك جائزدر. آنجق حضرت دیباجهٔ دیوان رسالت علیه الصلاة والسلام طقوز نکاحلو خاتونی جمع بیوروب زیاده ایتمدی. قبل باریدن اکراماً دیلدیکی قدر خاتونه رخصت عنایت بیورلدی. و بو امته مخصوص اولان فوائددندر : نمـازده تحیاتده علیه الصلاة والسلام حضرتلرینی مخاطب ایدوب السلام علیك ایها النبی و رحمة الله و برکاته دیمك . و سب ایدنك رجـوع و توبه‌سی مقبول دکل آنجق قتل اولنور . و رؤیاسی وحیدر . آردنده اولانی اوکنده کبی کوروب قرا کلق کیجه‌ده نهارده کبی کوررایدی. وتری مسکدن اطیب رایحه‌لوایدی. واوزرینه سینك قونماز ایدی و پره وبیت اوشمز ایدی . جماعده و یوریمکده قرق آدم قوتی ویرلمش ایدی. و یر یوزینه قضا حاجت ایتدکده ارض سترایدوب کورنمزایدی. تولدبیوردقده سنتلو وکوبکی کسیك ولادتلری واقع اولمشدر. بشیکی کندو کندویه صاللانور ایدی. وبشیکده تکلم ایدر ایدی. آچ اویوسه طوق قالقار ایدی. وشیطان صورتنه تمثل ایده‌مز. حتی رؤیاده جناب والای نبوت مشاهده اولنسه البته صحیحدر . زیرا شـیطان تمثل ایده‌مز . و اصحـابی کلیسی عادللردر . بز جمله‌سنی سووب

شفاعتلرینی امید ایدرز. وعلوم اولین وآخرینی جمع ایتدیکی ایچون ذوالجلال والاکرام عزشانه حضرتلری (وکان فضل الله علیك عظیما) آیتیله امتنان بیورمشدر. زیرا علم جمیع ملکیاتدن فاضل اولوب امتنانه لایقدر . وحقیقت محمدیه ایله اسم اعظم بردر.وجمیع اسما اسم اعظمك تحتنده‌در . ملائکه‌ده ترقی یوقدر.خلقتی وعلومی وهبیدر . اما انسانك وجودی ولادتندن کماله ایرنجه ترقیده اولدیغی کبی علوم ومعرفتی دخی تدریج ایله‌در . انسانك اعلایه‌سیرنده دنیاده‌وآخرتده نهایت اولمادیغنه ملکلر رشك ایدر . ملك یالکز جماله وجن یالکز جلاله اما انسان هم جماله هم جلاله مظهردر . ونقدر کمالات بشریه وار ایسه قولی وفعلی وخلقی ودنیوی و اخروی جمله‌سی فخر عالمده موجوددر . آنك ایچون فصیحلر وبلیغلر صحبتدن عاجز ایدی . بو علم سببنه جبرائیل کبی سلطان ملك عاجز قالدی . امتی دخی استعدادی وعلمی مرتبه عالی اولور . زیرا علمنك یاننده سائر انبیانك علمی دریادن قطره وانبیانك علمنه کوره اولیانك علمی دریادن قطره‌در. بویله اولنجه قطره دریانك حالندن بیلمك اولماز. بوجهتدن علیه الصلاة والسلامك کندو حقیقتنه کیمسه واقف اوله‌ماز. سلطان الانبیانك حالی سلاطینه تشبیه اولنمق قابل . زیرا پادشاه طشره چیقدقده عوام مشاهده ایدر. سراینده خواص مشاهده ایدر . حرمه کیردکده خواص دخی مشاهده ایده‌مز . جاهله کوره عالم دخی بویله‌در. عالم جاهلك حالندن بیلور. بر زمان اول دخی جاهل ایدی . اما جاهل عالمك حالنه واقف اوله‌ماز . وعالملر دخی انبیا حالندن بیله‌مز . (فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیٔ) آیت کریمه‌سنده هر نسنه‌نك روحی وباطنی قبضهٔ قدرة اللهده‌در . وعالم اسما وصفات ومجرداتك وجودینه سبب اولمشدر . علیه الصلوة والسلام خلق ایله حق آره‌سنده‌واسطه‌در . آنجق حبیب وسیله‌سیله خالقه وصول بولنور . پیغمبره صلات اولندقده آنك قدر ولایقه‌سنی جناب اللهدن غیری بیلور یوق. لایقه‌سنه کوره ویر دیودعا ایتمك کرك . زیرا باری تعالینك صلاتی قوللره مقدارینه کوره‌در . کیمنه رحمت وکیمنه مغفرت وکیمنه برکت وکیمنه کشف وکیمنه مشاهده وکیمنه جذبه وکیمنه قربت

وكيمنه وصلت وكيمنه فنا وكيمنه بقادر. عطايای سلطانيه استحقاقه كوره اعطا اولنديغی يعنی كيمنه بر پاره كيمنه بر آلتون كيمنه بيك آلتون كيمنه منصب كيمنه خلعت كيمنه آت وجواهر عطيه قلنديغی كبی . وحيات ايكی دورلودر: بری ظاهری كه جميع حيواناتك حياتی . وبری باطنيدر. جمادات وامواتك حياتی كه مكاشفه ايله بيلنور. (وان من شیٔ الا يسبح بحمده ولكن لاتفقهون تسبيحهم) آيت كريمه‌سی بوكا شاهددر . البته تسبيح ايدن شيده حيات باطنی واردر . (وان الدار الآخرة لهی الحيوان) آيت كريمه‌سی مضمونجه يوم قيامتده مؤذنك صداسنی استماع ايدن احجار واشجار ورطب ويابس جمله‌سی شهادت ايتسه كركدر. وفخر عالم ابو الارواح وحياة الارواحدر . وعلم وشهود ايله حيات فزا فرح حاصل اولمدقجه انسان ميت حكمنده‌در . حيات فانيه‌دن حيات باقيه افضل اولديغی ايچون عارفلر شهيد اولوب حيات باقيه‌ده اولمق طلب ايدرلر . بوبلبل خوش آواز باغ بلاغ صلی الله عليه وسلمه شفاعت اميديله امتدن قادر اولانلر بر نعت وبر قصيده ايله توسل مراد ايدرلر . بو عبد ناچيز سير نبوی مطالعه ايدر ايكن ويسی سيری المده ايدی . طوپخانه وفندقلی وقاسم پاشا وخاصكوی كبی جوار سلطنتده اولان اوقوريازارلر ايله ملاقات ايدر ايدم . لسان نائله اوزره اولديغندن يوزده بری صفالنه‌مز ايدی . اوقور يازار مقوله‌سی بويله اولنجه سائری دخی زياده محروم اوله‌جغی مجزوم اوليجق اوصاف پيغمبری و رتبهٔ امتی بو تواريخمه ثبت وقيد ايتديكمده هر كس فهم ايده‌جك ساده انشا ايتدم. امت محمد رغبت ايدوب امتی اولدقلری پيغمبری بيلوب ترقيم اولنديغی وجه اوزره صلات وسلام ايدهلر. ديو . بونه عزت بونه دولت كه بنم كبی احقر امته سيد بنده نواز صلوات الله وسلامه عليه حضرتلرينی تواريخمه كتب واملا ايتمك ميسر اوله. الحمد لله ثم الحمد لله . بو سعادته بنی لايق قيلان ذات اجل واعلی بو سليمان قولنی دنياده صفای خاطر ايله اغنيای شاكريندن قيلوب فردوس اعلاده، خصايصنی ترقيمه مقتدر اولديغم صدرنشين بالاخانهٔ نبوت عليها كمل التحيه ايله جارايدوب كتابمله بنی اعز عزيزان ايتمكله الی آخر الدوران رحمتله ياد ودلشاد اولمامی دخی نصيب ايليه . آمين بحرمة افضل الاولين والآخرين .

صلوات شريفهٔ مقبوله : بسم الله الرحمن الرحيم اللهم صل على من منه انشقت الاسرار . وانفلقت الانوار . وفيه ارتقت الحقـايق . وتنزلت علوم آدم فاعجز الخلايق . وله تضـالت الفهوم . فلم يدركه منا سـابق ولالاحق . فرياض الملكوت بزهر جماله مونقة . وحياض الجبروت بفيض انواره متدفقة . ولا شيء الا وهو به منوط . اذ لولا الواسطة لذهب كما قيل الموسوط . صلاةً تليق بك منك اليه كما هو اهله . اللهم انه سرك الجامع الدال عليك . وحجابك الا عظم القائم لك بين يديك . اللهم الحقني بنسـبه وحققني بحسبه . وعرفني معرفةً اسلم بها من مواردالجهل . واكرع بها من مواردالفضل . واحملني على سـبيله الى حضرتك حملاً محفوفاً بنصرتك . واقذف بي على الباطل فادمغه . وزج بي في بحارالاحدية . وانشلني من اوحال التوحيد . واغرقني في عين بحرالوحدة . حتى لااري ولااسمع ولا اجد ولا احس الا بها . واجعل الحجاب الا عظم حيـاة روحي وروحه سر حقيقتي . وحقيقته جامع عوالمي بتحقيق الحق الاول . يااول . ياآخر . ياظاهر . ياباطن اسمع ندائي بما سمعت به نداء عبدك زكريا . وانصرني بك لك . وايدني بك لك . واجمع بيني وبينك . وحل بيني وبين غيرك الله الله الله . (ان الذى فرض عليك القرأن لرادك الى معاد * ربنا آتنا من لدنك رحمةً وهيّء لنا من امرنا رشدا) . ثلاث مرات شيخ سعدالدين حمويدن منقول صلوات مضبوطه اون ايكى بيكدر . بعضيسى تعليم پيغمبرى ايله وبعضيسى ساق عرشده مكتوب اولوب واقف اولانلر الواح ماكوتدن واقف اوله بيلنلر اخذ ايتمشدر . وبعضيسى اهل اللهه الهام اولنمشدر . بوصلوات شريفه دخى شيخ عالم ربانى عبدالسلام بن مشيش شيخ شيخ ابوالحسن على بن عبدالجبار الحسينى المعروف بالشيخ شاذلى قدس الله سره نك بيان ايلديكى صلوات در . فائده سى مداومت ايدنه معلوم اولور . بوصـلوات شريفه برسر مكنون اولوب نسخه سى نادر اولمغله بونادرهٔ عصر مرىء التواريخمه ثبت اولندى . بوسلطان كرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينـه امر حق لاينام ايله جبريل امين عليه السلام يكرمى يدى بيك كره خدمتله حضورينه كلمشدر .

قاسم وطيب وطاهر وعبدالله وابراهيم نام بش عدد اولاد ذكورى دنيايه كلمشدر . رضى الله عنهم . ورقيه ، وزينب ، وام كلثوم ، وفاطمه ، نامدرت نفر دختر

سعد اخترلری رضی الله عنهن دخی بومزرعهٔ آخرته صالب یگانهٔ عالم صلی الله
علیه وسلمدن وجوده کلمشدر . وجمله اولادی خدیجهٔ کبرادن حاصله ولدی.
آنجق ابرهیم مصر حاکمی اولان مقوقسك اهدا ایلدیکی ماریه نام جاریه
فراشندن حاصل اولمشدر . وجمله اولادی کندودن مقدم نسخهٔ نفیسهٔ
حیاتلرینی اتمام ایتدیلر . آنجق فاطمه رضی الله عنها والدندن آلتی آی صکره
ترك خانهٔ پرآلام ایدوب عزم کلشن دارالسلام ایلدی. ومشرب شریف محمدی
علیه الصلاة والسلام جمله ناسدن مرحمتلو وجمله خلقدن شجاعتلو وجمله
انامدن سخاوتلو اولوب اکرام صاحبی ودائما قاعداً صوایچر . ومسافرینه
خدمت ایدوب رئیس القوم خادمهم بیورور . وقوکشولرینی صیانت بیورور.
وخادملریله بیله طعام ایدر. وآت وقاطر وحماره سوار اولور . ومرکبنك
ظهرنده کندو خلفنه خدامدن وغیریدن ارکاب بیورور ایدی . واصحاب
کرامی یوز اون درت بیك تعداد اولنمشدر . ایچلرندن اون کشی جنت ایله
تبشیر اولنمغله عشرهٔ مبشره دینلمشدرکه حضرت ابوبکر ، عمر ، عثمان، علی،
سعدبن ابی وقاص، سعیدبن زید، ابوعبیده بن عامر الجراح، طلحه، زبیر، عبدالرحمن
بن عوف در . اما جملهسنك اولوسی خلیفهٔ مقدم ابوبکر صدیق اعظمدر .
سابقا اسملری عبدالکعبه اولوب اوتوز سکز یاشلرنده اسلام ایله مشرف
اولمشلردر . یعنی رجالدن ابتدا شفیع روز جزا محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینی تصدیق ایدن بودر. اول وقتده سیدالکونین علیه السلام حضرتلری
عبدالله تسمیه بیورمشدر. وکنیهلری ابوبکر ایله اشتهار بولمشدر. وسیدالثقلیندن
اوچ یاش کوچکدر . اجماع امت ایله ابتدا صدر خلافت رسول اللهه جلوس
بیورمشدر. صدیق لقبی آیت کریمه ایله ثابتدر. وسیدالبشر علیه الصلاة والسلامك
ازواج مطهراتی خدیجهٔ کبری . بعده عایشهٔ صدیقه که اشبو حضرت صدیقك
قیزیدر. وحفصه، وزینب بنت خزیمه، وزینب بنت جحش، وام سلمه، وجویریه،
وصفیه ، وام حبیبه ، ومیمونه. بونلری بریره جمع بیوردیلر. ماعدا اون ایکی
منکوحهنك ایکیسی قبل الزفف وفات ایدوب اونی قبل الزفاف تطلیق اولنمشدر.
ودرت نفر جاریه دخی استفراش بیورمشلردر. رضوان الله تعالی علیهن . ا هـ .

خلافت ابوبكر رضی‌الله‌عنه ومقتولیٔ اسود عنسی . ووفات فاطمة‌الزهراء وشهادت عكاشه .

سنه ١٢ مقتولیٔ مسیلمه درجنك یمامه . وشهادت ثابت بن قیس . وابو دجانه وزید بن خطاب . وفتح یمامه بدست خالدبن ولید. وجمع قرأن بافرمان صدیق اكبر وفتح حیره وبحرین بدست خالد .

سنه ١٣ حرب عظیم اجنادین ووقعهٔ مرج الصفر .

شرح — وقتا كه سید عالم صلی الله علیه وسلم اختیار حضور عالم سرور بیوردیغنك ایرتسی كون اكثر اصحاب كزین ابوبكر الصدیق حضرتلرینی مقام خلافته اجلاس ایدوب بیعت ایتدكلرنده حضرت علی وزبیر وعمار وسعدبن عباده توقف وامتناع ایتمشلر ایدی . ایرتسی كون آنلر دخی اتباع ایتدیلر . بوصورت توقفك حكمتی عالم علوم اولین وآخرین علیه الصلاة والسلام حضرتلری « الخلافة بعدی ثلثون سنة » حدیث شریفیله كندودن صكره اوتوز سنه حكومت ایده‌جكلره خلیفه اطلاق اولنه‌جغنی بیان بیورو‌ب كیم كیم اوله‌جغنی وكیم كیمدن صكره اوله‌جغنی بیورمدقلرندن قیل وقال واقع اولدی . اواخر زمان سعادتده دعوای نبوتله ظهور ایدن مسیلمهٔ كذاب پیغمبرلك ادعا وكندویه امت اولانلردن صباح نمازینی اسقاط ایدوب صلات عشایی مهر معجل اولمق اوزره عقد نكاح ازواج ایتمكی تجویز ایتمكله ناسی اضلال ایدر ایدی . خلیفهٔ رسول الله ویار عتیق ابوبكر الصدیق رضی الله عنه طرفندن خالدبن ولیدی سرعسكر ایدوب كذابك اوزرینه ارسال بیورمغله واروب جنك ایتدكده امتنمدن یكرمی بش كافری قتل ومسیلمهٔ كذابی قهر وجسدندن كلهٔ كفرینی جدا قیلمق كبی بودین متینه خدمت بیورمشدر. واهل عمان اولان كفاره دخی عكرمه رضی الله عنهی سرعسكر ارسال بیورمش ایدی . واردقلرنده یمن مملكتنده عمان اهالیسی ایله لشكر اسلام مابیننده برعظیم كول واقع اولمغله كولدن كذر محال وبوعمانیلر فارغ البال ایكن عسكر اسلام یاحلیم ویا علیم ویا علی ویا عظیم اجرناو(بسم الله مجریها ومرسیها) آیت كریمه‌سنی قرائت ایدوب وجودلرینی بحیرهٔ مزبوره‌یه القا ایتدكلرنده جمله‌سی سلامت قارشو

نچوب ارباب کفردن اون بیك نفری قتل ایلدکلرنده بنی شیباندن مثنی ایتانه کلیجك مثنی خلیفه اذنیله عراق عرب و عراق عجمی فتح وخراجه کسوب ممالك اسلامیه یه الحاق ایتدی . و ولایت هرمزی تسخیر ایتدکده کسرای عجم اولان اردشیر اوتوز بیك فجره ایله امداد ایتمشلرایدی . آنلری دخی بالجمله قهر وتدمیر ایلدکده مثنایی حضرت خالده ترفیق بیورمغله واروب شام مملکتنی دخی فتح وضبط ایتدیلر . بعده روم قیصری عسکر جمعنده اولدیغی خبر آلنمغله ینه حضرت خالد سر عسکر اولوب واروب اجنادین صحراسنده مقابل اولدقده کفار لاشه‌سیله صحرا مالامال اولدی. و مثنی دخی کسرای عجمك هرمز چادو نام سر لشکریله مقاتله ایتدکده یکرمی بیك مشرکینی قلیجدن کچیردی . حضرت یارغاره واصل اولدقده حضرت صدیقك عمر عزیزی آلتمش اوچه واصل اولمش ایدی. ایکی سنه اوچ آی خلافت ایله تسلیم روح پرفتوح ایدیجك جوار روضهٔ مطهره‌یه دفن قیلندی. رضی الله عنه . امام القبلتین صلی الله علیه وسلم دائما جماعته امام اولوب بر فرده اقتدا ایتمش دکل ایکن بو حضرت صدیقی امام ایدوب اقتدا ایله اداء صلات بیورمغی اختیار بیورمشدر. ومغاره سوراخنه وضع قدم بیورمغله حبیب اللهی محافظه ایچون ییلان قدمنی صوقدقده فخر عالم صلی الله علیه وسلم زانوسنده نائم اولمش ایدی . بیدار اولماسون دیو اوزهری نوش ایتمشدر. ومالکنی حق یولنه اوچ کره صدقه ونثار ایتمشدر. وبر محلده کندویه برورق لازم اولدقده بر نهالدن طلب بیوردقده نهال سلکنوب جمله ورقلرینی نثار قیلوب کاشکی دخی اوراقم اولسه‌ده تکرار یولنه بخش ایتسه‌م دیو تکلم ایتمکله افضل اولیا شحنهٔ کشور صدق اظهار کرامت بیورمشدر . نفعنا الله تعالی بشفاعته ا . هـ .

سنه ۱۳ خلافت عمر الفاروق رضی الله عنه بعد از وفات ابوبکر رضی الله عنه درجمادی الاخره . ووفات امیر مکه عتاب ابن اسید

سنه ۱٤ فتح دمشق باصلح بدست ابوعبیده مسعود الثقفی وبعلبك وحمص وحما . و بناء بصره بدست عتبة بن غزوان ومقتولیٔ رستم قائد جیش عجم درنهر عتیق بدست هلال بن علقمه .

سنه ١٥ حرب يرموك درشام وانهزام كفار . حرب قادسيه دركوفه وغلبهٔ سعد بن ابی وقاص بر عسکر فرس . و مقتولیٔ رستم در روایت مشهوره. وفتح قدس واردن باصلح بدست عمر رضی الله عنه. و وفات سعد بن عباده . وترتيب امور ديوانيهٔ عمريه .

سنه ١٦ حرب جلولا . و انهزام عجم . و دخول سعد بايوان كسرى . فتح حلب و انطاكيه و رهاباصلح.و بناء كوفه بدست سعد . و تنصر جبله بن ايهم . و وفات ماريه ام ولد رسول الله عليه السلام .

سنه ١٧ فتح اهواز ورامهرمز بدست ابو موسى امير بصره . واسلام هرمزان . سيل ام نهشل درمكه . وقحط حجاز . و وفات عتبه بن غزوان .

سنه ١٨ فتح حران وموصل بدست عياض بن غنم . وطاعون عمواس درا كثر بلاد اسلاميه . و وفات ابو عبيدة بن الجراح والئ شام ومعاذبن جبل و حارث بن هشام از اصحاب كرام. عمواس قدس ايله رمله بيننده بر قريه‌در . ظهورى آندن اولمغله طاعون عمواس دنيلمشدر .

سنه ١٩ فتح تكريت وقيساريه . و وفات ابى بن كعب انصارى .

سنه ٢٠ فتح ديار مصر. و بناء فسطاط بدست عمرو بن العاص. و وفات بلال حبشى و ابو سفيان بن الحارث وزينب بنت جحش از زوجات طاهرات. وهرقل قيصر روم .

سنه ٢١ حرب نهاوند و انهزام مجوسيان بعد از شهادت سر عسكر اسلام نعمان بن مقرن وطلحة بن خويلد . وفتح تستر واسكندريه . و وفات خالدبن الوليد درحما . والعلاء بن الحضرمى از اصحاب كرم وجارود المعلى .

سنه ٢٢ فتح آذربجان بدست مغيره . ودينور وهمدان وطبرستان وقزوين و زنجان بدست حذيفه . و طرابلس مغرب بدست عمرو بن العاص .

سنه ٢٣ فتح سجستان ومكران بدست عاصم وحكم . قصهٔ ساريه‌در نهاوند و نداء حضرت عمر درمنبر و حج او . ووفات قتاده‌بن‌نعمان ومقتولیٔ هرمزان.

سنه ٢٤ شهادت حضرت عمر رضى‌الله عنه .

شرح . — چون حضرت صدیق عزم کلکشت روضهٔ جنت بیوردقده یرینه حضرت فاروق عمر رضی الله عنه حضرتلرینی تعیین بیورمش ایدی . لکن شحنهٔ اقلیم عدل و داد فاروق حضرتلری قبولدن امتناع بیوردقده اصحاب کرام هزار ابرام ایله اجلاس وجمله‌سی خلیفه‌یه بیعت ایتدکلرندن صکره شوکت اسلامه سعی ایدر اولدی . چونکه ظهور دولت اسلامیه‌ده حضرت فاروقك اسلامنه دکین عبادتی اخفاءً ایدرلر ایدی . بالاده تفصیلی مرور ایتدیکی وجه اوزره اسلامه کلدیکی کبی اسلامی اظهار وآشکار ایدوب حقی باطلدن فرق ایتدیکی ایچون سرور کائنات علیه افضل التحیات حضرتلری فاروق تسمیه بیوردی . رضی الله عنه . ام ولد جاریه بیع اولنمقدن منع اولنمق وجماعتله صلات تراویح قیلنمق ومکاتیبه تاریخ وضع اولنمق بو حضرت عمر رضی الله عنهك اجتهادیدر. ومساجد قنادیل ومصابیح ایله تزیین قیلنمق وشرب خمر ایدنلره حد شرب اورلمق یعنی حدود دردتدر : بری حد زناکه باشندن نکاح کچمش ارباعورتك زناسی درت رجل شاهد عادل ایله ثابت اولوب یاخود درت مجلس باشقه باشقه اقرار ایتمکله حد یوز دکنك ضرب اولور. وحد سرقه مکان محرزدن اون درم کموش یا قیمتی اشیا سرقه ایدنك صاغ الی قطع اولنور . یا حد قذف که اهل عرض خاتونه یا اهل عرض کشی‌یه زانیه وزانی دیو سوکمکدن سکسان دکنك حد اورمق حکام شرعه واجب اولدیغی کبی شرب خمر ایدن کیمسه‌نك شربنی ایکی رجل کوروب شهادت ایتمکله یاخود شارب اقرار ایتمکله ثابت اولور ایسه سکسان دکنك حد شرب اورمق کذلك حکامه واجب اولور . لکن بو حد خرما یا اوزوم خمرینی شرب ایدرایسه لازم اولور. والا وشناب وقورو اوزوم عراقی ومثلث ایچنه بر شی لازم کلمز . طلومیله قویونه قویوب نماز قیلمق بونلر جائزدر . لکن سکری حرامدر . یعنی صحبتده دیلی ولسانی طولاشوب یاخودیوریدکده آیاغی سکته‌لر ایسه بو رتبه سکر حاصل ایدر ایسه بونلر دخی حرام اولور . اکر عراق اوزوم جبره‌سندن وروحلره شراب روحندن خلط ایدرلر ایسه

ينه خمر حكمنده‌در . بر درهمدن زياده بر كشينك اوزرنده بولنور ايسه نماز نماز اولماز . والحاصل ابتدا حد شربى عمر رضى‌الله عنه حضرتلرى اجرا بيورمشدر . وحد دكنكى سربمه اوريلور . يعنى قرنيله يوزندن ماعدا جميع عضوينه ضرب اولنور . شونده بر نكته وار . لاجل‌المغفرة اشارت ايده‌يم . اعنى جميع عالمى و آدمى يوقدن وار ايدن خلاق جلت عظمته حضرتلرى دنياده هر نقدر مأكولات ومشروبات خلق ايتدم ايسه انسان ايچون خلق ايلدم: وجمله‌سنى قوللريمه مباح ايلدم. آنجق ايكى شيئ استثنا ايدوب منع وحرام ايلدم. برى لحم خنزير وبرى خمردر . بيورديغنى بيلن مسلمان بو ايكى شيئ ارتكاب ايتمز. ومكر معبود نه‌در ؟ عبد نه‌در ؟ نهى خالق نه‌در ؟ فكر ايتميوب دين وايمانى وخالقى امرينى قايرمايه. عياذاً بالله تعالى ايمانى قايرميوب مخالفته‌سعى ايدنى بارى تعالى قايرماز . غفلت اولنميه . حتى حضرت عمر اوغلنه حد شرب اقامت ايدر ايكن هلاك اولدى . روايتى واردر . وقيصر روم ايله يرموك نام موضعده جنك اولندقده اللى بيك كافر قتل اولندى . ويتمش كون محاصره ايله شام صاحاً فتح اولندى . وبيسان وطبريه وبعلبك وحما وحمص وشيزر ومعره وسلميه ولاذقيه وجبله وطرسوس وقنسرين وحاب وانطاكيه وسرمين وتيزين ومرعش وقيساريه ولايتلرينى سرعسكرلر دستى ايله فتح وتسخير ايدوب بالذات قدس شريفه سفر بيوروب واردقلرى كون امان ايله قدسى دخى ضبط ايلدى. وكسراى عجم اولان يزدجردك اوزرينه سعد بن ابى وقاصى سرعسكر ايدوب ارسال بيورمش ايدى . قادسيه نام محله واروب مقاتله ايلدكلرنده قرق بيك اشرار قتل ايدوب اشبو كتابمز اوائلنده مشروح اولديغى وجه اوزره درفش كاويانى نام مرصع علمى اخذ وسائر غنائم قبض ايتديلركه خمسى اخراج اولندقدن صكره هر بر غازى‌يه يكرمى بشر بيك درهم كموش غنيمت تقسيم اولندى كه فى زماننا طقوز بيك غروش ايدر . وبالذات بصره‌نك موضعنه تشريف بيوروب بصره شهرينى بنا بيوردى . وكوندن كونه بيت المالده مال مزداد اولمغله كتاب تأليف ايدنلره وسائر مسلمينه حاللرينه كوره وظيفه تعيين بيوردى. بعده سعد بن ابى وقاصى

آلتمش بيك غازى ايله مداين شهرينه ارسال بيورمغله واردقلرنده مسفور يزدجرد مابينده نهر دجله فاصله وحاجز حصين اولور . زعميله يزدجرد كوروب اصلا الملنميوب صودن عبورلرينى محال عد ايدرك امين صفاسنده اولور ايكن عسكر اسلام بارى تعالى‌يه توكل ومعجزهٔ رسول‌اللهه توسل ايدوب صويه اوغرايوب جمله‌سى سلامت قارشو كچوب اوزلرينه واردقلرنده يزدجرد حيران وبيمجال اولوب درن. بيك سنه‌دنبرو اكاسرهٔ عجم دولتنك جمع ايتديكى خزينه‌لرى سر عسكر مشاراليه رضى‌الله عنه ضبط ايلدكده طقوز يوز دوه يوكى آلتون وكموش يالكز خمس غنائم بيت‌المال ايچون اخذ ايلدى. واوچبيك آلتيوز دوه حموله‌سيله آلتون وكموش غزاته تقسيم اولندى . وعودتده موصل وتكريت شهرلرينى فتح ايتديلر . واميرالمؤمنين عمر رضى‌الله عنه كوفه شهرينى پاى‌تخت خلافت اتخاذ بيوردى. [١] وقيصر روم اولان هرقل ايله ـ كه يوز بيك‌پياده وسوارى عسكرايله جنكه مهيا اولمش بر پادشاه كافر ايدى ـ حمص صحراسنده اوچ كون اوچ كيجه جنك ايتدكده قيصر مقهور وعسكر اسلام مظفروغالب منصوراولدى . وهجرتك سنه ١٦ و١٧ خليفهٔ ثانى عمر بن الخطاب رضى‌الله عنه حج ايدوب مسجد حرامى توسيع بيوردى . وسكز آى محاصره ايله نصيبين شهرى فتح اولندى. تستروسوس واهوازيه دخى فتح اولندى وشاهلرى اولان هرمز اسلامه كلمكله امان بولدى .

سنه ١٨ رمله‌دن طاعون ظهور ايدوب يالكز اصحاب كزيندن وتابعيندن يكرمى‌بش بيك‌مسلم وفات ايلدى .ماعداسى‌قياس اولنه. وحضرت‌معاويه رضى‌الله عنه شام حكومتنى‌ويردى . ومدينهٔ منوره شرفهاالله تعالى‌ده مسجدنبوى‌يى توسيع بيورمشدر. وحضرت بلال وفات ايلدى . ويهود ونصاراىى حجاز ملكندن اخراج‌ ايلدى. شام ايله كوفه ونجرانه اسكان ايلدى. وهجرتك يكرمنجى

---

[١] حضرت عمر زماننده كوفه شهرى تأسيس ايدلش وولايت مركزى وقرارگاه عسكرى اتخاذ اولنمش ايسه‌ده پايتخت اولامشدر . جمل وقعه‌سندن صكره حضرت على كوفه‌يى پايتخت ايتمشدر .

سنه‌سنده تکرار نهاونده یزد جرد ایله جنك اولندقده سر عسکر اسلام اولان نعمان بن مقرن وطلحه بن خویلد شهید اولوب یوز اللی بیك کافر جمله‌سی قلجدن کچوب مقتول اولدی . وسر عسکر فجار اولان فیروزان طاغه فرار ایتمش ایدی . اخذ وقتل اولندی . بوجنکده همدان وآذربیجان واصفهان وقم وقاشان وقزوین وزنجان وری وجرجان وشهرزور وطبرستان واصطخر وکازرون وکرمان وشیراز وجور وخراسان وعموریه وسجستان ومکران وعسقلان فتح اولندی . ومغربده برقه وطرابلس ونوبه وبربر فتح اولندی . تکرار ولایت عجمدن احنف ، وهرات ، وبلخ ، شهرلری فتح اولنوب شرقاً وغرباً تسخیر قیلندی . یعنی فتح وضبط ایدوب نشر اسلام ایلدیکی ممالکك برطرفی سد اسکندر وبرطرفی نهرجیحون ، وبرطرفی مغرب ولایتی‌وطرف رابعی مملکت هند ایله محدوددر . طقوزیوز جامع ودرت بیك مسجد بنا ایتمشدر . اون بیك موضعه منبروضع بیوردیغی‌مشهوردر . وصلات جنازه‌نك تکبیراتی عیان بیوروب امهات اولادك بیعنی نهی ایتمشدر . وتحریم نکاح متعه ایدوب اتخاذ بیت‌المال بیورمشدر. ودیوان وقضات نصبی وشهر بناسی بودین ودولتده ابتدا بوحضرتدن صدور ایتمشدر . مدت خلافتلری اون ییل التی آی سکز کون اولوب عمرعمر آلتمش‌اوچه بالغ اولدقده هجرتك یکرمی‌اوچنجی‌سنه‌سی‌ذی‌الحجه‌سنك یکرمی اوچنجی‌کونی صباح نمازینه امامت ایدرایکن مغیره بن‌شعبه‌نك لؤ لؤ نام کافر قولی حضرت فاروقه ایجنوب ایکی باشلو خنجر ایله آلتی یردن ضرب ایدوب اوچ کون مرورنده جلوه‌کر عالم شهود اولدقده جوار پرانوار روضهٔ مطهره‌ده غنودهٔ خاك پاك اولدی . رضی‌الله‌عنه . عادل لقب اولوب نرخه ومیزانه زیاده دقت بیوردیغندن کمسه‌یه کیمسه‌نك جانی صیقلمز ایدی . ارامل وایتامه نوازش اکرام بیوروب‌اختیار خاتونلره قربه ایله صو کتوروب ویردی. وزمان‌سعادتنده مصرفتح‌اولندقدن صکره بر ایکی سنه نیل قطع اولمغله قحط وغلا اهل مصری بیچاره ایتدکده حاللری خلیفةالله‌ه معروض اولیجق نیله بر فرمان یازوب عادتك اوزره امر

حق ایله جاری اول. والا اوزریکه واروزم.دیو نامه ارسال بیوروب واصل اولدقده یوزی اوزره سورینه‌رك جاری اولوب کلدی . یعنی جریانه‌دخی عدلیله حکمی جاری اولدی . وبرکره خرشیده غضبله نظر بیوردقده سیم سیاه اولیجق عاطفتله نظر بیورمغله منجلی اولدی . وبرکره برآیلق مسافه‌دن ندا بیوروب صداسنی ساریه‌نك سمعنه ایرشدیردی . بویله بویله بیوك بیوك کراماتی چوقدر . رضی‌الله‌عنه ونفعناالله بشفاعته . ا . ه .

سنه ۲٤ خلافت عثمان بن عفان رضی‌الله‌عنه‌وحج او. ووفات سراقه بن مالك وفتح ری بدست براء بن عازب .

سنه ۲۵ حج عثمان بن‌عفان رضی‌الله عنه . وقتل وسبی اهل‌اسکندریه برای نقض عهد .

سنه ۲٦ فتح نیسابور باصلح . وافریقیه‌بدست ابن‌ابی‌السرح. وغزوهٔ معاویه والیٔ شام بجزیرهٔ قبریس . وحج عثمان رضی‌الله عنه . وتوسیع حرم‌مکه .

سنه ۲۷ فتح اصطخربار دیکر بدست عثمان بن ابی‌العاص. وغنیمت عظیمهٔ اسلامیان درغزوهٔ افریقیه. وحج ذی‌النورین. ووفات ام‌حرام‌زوجهٔ عباده بن صامت‌در قبریس .

سنه ۲۸ غزوهٔ معاویه بقبریس‌در بعض روایت . وحج عثمان بن عفان رضی‌الله‌عنه .

سنه ۲۹ فتح اصفهان. وحج عثمان بن‌عفان رضی‌الله‌عنه‌وتوسیع‌حرم‌مدینه.

سنه ۳۰ جمع قرأن ازنسخهٔ ابی بکرالصدیق رضی‌الله عنه بارأی عثمان رضی‌الله‌عنه. وسقوط خاتم پیغمبر علیه‌السلام بچاه اریس. ووفات حاطب بن ابی بلتعه از اصحاب .

سنه ۳۱ انقراض دولت ساسانیان بمقتولیٔ یزدجرد درمرو. وفتح‌طالقان وبلخ وجرجان بدست عروه. وتوسیع حرم‌مدینه بافرمان عثمان رضی‌الله‌عنه. ووفات ابی سفیان وحکم بن ابی‌العاص .

سنه ۳۲ ابتداء تاریخ فرس قدیم وانهزام کفار روم در حرب معاویه

درنواحئ قسطنطنيه. ووفات عباس عم نبی عليه السلام وابوالدردا وعبدالرحمن بن عوف وعبدالله بن مسعود وابو ذرالغفاری از اصحاب کرام .

سنه ۳۳ مقتولئ قارن خاقان ترك در حرب عبدالله بن حازم سرعسكر اسلام در خراسان . وغزوهٔ معاويه بکريد وملاطيه. ووفات مقدادبن اسود .

سنه ۳٤ جمعيت اهل خلاف برای خلع خليفه درمدينهٔ منوره . ووفات ابوطلحة الانصاری وعباده بن صامت دررمله وکعب الاحبار درحمص .

سنه ۳۵ شهادت عثمان بن عفان رضی الله عنه . وخلافت علی بن ابی طالب رضی الله عنه درذی الحجه .

شرح — حضرت عمر رضی الله تعالی عنه شهادتنده خلافته استحقاق ايچون درت كون قيل وقالدن صكره جمله نك اتفاقيله ذی النورين عثمان رضی الله عنه صدر خلافته اجلاس اولنوب بيعت اولندقدن صكره طرف سعادتندن سرعسكر ارسال بيوروب تفليس واران وبيلقان وبردع وشروان ايله ملتقی النهرين فتح اولنوب نشر اسلام قيلندی . وحضرت خليفهٔ ثالث رضی الله عنه حج شريف ايدوب توسيع حرم مكهٔ مكرمه ايلدی. وديار مصره حاكم نصب ايلديكی عبدالله غيرتلو وشجاعتلو وهمتلو اولمغله واروب مملكت افريقيه يی يعنی سبته بوغازی نهايتنه وارنجه تسخير ايدوب عسكری اولان آلتمش بيك غازی يه اوچر بيك آلتون غنيمت تقسيم ايدوب بش كره يوز بيك آلتون خمس مدينهٔ منوره ده خليفهٔ رسول الله عثمان رضی الله عنه ه ارسال ايلدی . بعده مومی اليه والئ مصر عبدالله قارشو روم ايلی يقاسنه كچوب ديار اندلسی دخی فتح ايلدی . وشام واليسی اولان حضرت معاويه دخی واروب جزيرهٔ قبريسی فتح ايلدی . واميرالمؤمنين حضرت عثمان مدينهٔ منوره ده عالی سرای بنا ايدوب مسجدنبوی يی توسيع ايلدكده يوز آلتمش ذراع طول ويوزاللی ذراع عرض كه تربيعاً يكرمی درت بيك ذراع اولدی. وهجرتك ۲۹ سنه سنده خاتم پيغمبری خليفه نك اصبعنده امانت ايكن اريس قيوسنه دوشوب بردخی بولنمادی. وسلمان فارسی ايكی يوز اللی ياشنده تارك ظلمت كدهٔ عالم اشباح وعازم كلشن

سرای دارالارواح اولدی . رضی‌الله‌عنه. وزمان فاروقده برقاچ کره کسرای عجم وآخر ملوك دولت ساسانیان اولان یزد جرد شاه منهزم وتار مار اولدیغندن ایرادی قلیل ومصارفی کثیر اولمغله رعایاسنه ظلمه محتاج اولوب فقرایه تعدی ورنجیده ایتدیکندن رعایا کندودن روکردان اولوب چین خاقانـنـه التجا وتحریك ایدوب خاقانی یزد جرده مسلط قیلدقلرنده بیچاره ومغموم یزد جرد دفع غم دیو سرخوش یاتور ایکن هلاك ایتدیلر. وهجرتك ٣٢ سنه‌سنده قسطنطنیه حاکمی اولان مغرور غیرت کفریه ایله آلتی‌یوز پاره سفینه‌یه عسکر طولدروب اهل اسلام تصرفنده اولان سواحله سوء قصد ایده‌جکی شام والیسی حضرت معاویه‌یه ومصر والیسنه معلوم اولیجق اهتمام اوزره سفاین تدارك ایدوب بحر سفیدده مقابل اولوب مقاتله ایتدکلرنده اکثر کفار مقتول ودملرندن رنك دریای سفید سرخ اولوب بقیة‌السیوف کفرهٔ لئام اسیر قیلندی . ٣٥ سنه‌سنده حضرت عثمانك نصب بیوردیغی ضابطلر معاویه اقرباسندن وبنی امیه‌دن اولوب آنلر دخی ظلم وتعدیده جسور اولدقلرندن فقرا ومظلومین خلیفه‌یه کلوب حاللرینی بیان وشکایت ایتدکلرنده اصغا بیورمیوب شکایتلرینی تکرار ایتدکجه تأدیب وعزل ایتمیوب التفات ایدر اولدیلر . واحسانی دخی نامستحقلره اولمغله کفت وکوی پیدا وحضرت خلیفه‌یه خلق طعن ایدر اولدیلر. ومروانی وزیر ایدندیکنه ناس دخی زیاده ایخنوب حضرتدن نفرت ایتدیلر . وقتـا که مصرلو کلوب والیلرندن شکایت ایتدکلرنده خلیفه عزل بیورلمش ایکن مروان ساخته فرمان ایله ابقا ایتدیکنی خلیفه حضرتلری بیلمش ایکن عجیب کیفیت وزیری مروانی عزل وتنکیل وتأدیب ایتمدیکندن دخی خلق یوز چویروب مصردن وکوفه‌دن واهل شرور مدینه‌یه جمع اولوب ایقاظ فتنه ایتـدکلرنده اصحاب کرام برقاچ دفعه دفع فتنه ایتدیلر . لکن امیرالمؤمنین عثمان رضی‌الله عنه ضابطلرك ابقاسنه مصر اولوب شاکیلره مساعده بیورمادقلرنده برکره دخی فتنه وجمعیت ظهور ومصریلردن حمار نام خبیث خلافت عثمانی اون‌ایکی سالدن اون‌ایکی کون نقصانه بالغ اولدقده عمر شریفی سکسان سکز یاخود یتمش‌بش اولوب صائم وقرأن کریم

تلاوت بیورور ایکن ستم روزکاردن خلع جامهٔ مستعار وجرعه نوش صهبای
شهادت ابرار قیلدی. حکمت خدادم مبارکلری (فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم)
نظم جلیلنك اوزرینه واقع اولوب مباشر شهادت اولان خبایث قهر قهار تعالی
شانه ایله هلاك اولدیلر . بو حضرت عثمان دخی رسول کبریا علیه اعلی التحایا
حضرتلرینك دردنجی جدلری عبد منافدن آیرلمش عمزاده وایکی دانه کریمهٔ
شریفه یه زوج اولوب خلعت دامادیٔ حبیب خدایی ایکی دفعه اکتسا بیورمغله قرابت
صهریهٔ پیغمبری یه دخی نائل اولمشدر . بوسببدن ذی النورین تسمیه سنه سزا
اولمشدر. وحیا وادبده جمله اصحاب کزیندن زیاده وشهرتلو ایدی. حتی ملائکه
بوصاحب حیادن استحیا ایدرلر ایدی . وذکری مرور ایتدیکی اوزره غزوات
کثیره سی واردر . واهل شام ایله اهل عراق قرأن عظیم امرنده تزاعلری
اولدیغنی استماع بیوروب تبدیل وتحریفدن مصون اولان فرقان حکیمی صحابهٔ
کزین اتفاقیله سائر نسخه لری ترك ایدوب ازواج مطهراتدن ام المؤمنین حفصه
رضی الله عنها عندنده اولان نسخه دن جمع بیوردی . لکن برکیمسه سورهٔ
تبتی سورهٔ اخلاصك اوزرینه کچیرمش . دیو شحنهٔ ملك حیا حضرت عثمانه
طعن ایتدیکنی استماع بیوردقده اول شخصی چاغیروب صوفنك یکنه باقمق
فرمان بیوروب نظر ایتدیکنده لوح محفوظی کوردی . ولوح محفوظده ترتیب
عثمانی اوزره مکتوب اولدیغنی کوردی . وتوبه لر ایله رجا ایدرك پای جامع
قرأنه یوز سوردی . وهرکیجه صبحه دك قائم محراب اولوب ایکی رکعت نماز
قیلور ایدی که هربر رکعتده برر ختم شریف ایدر ایدی . ویوم عیدده نمازدن
صکره خطبه قرائتی وایام جمعه ده صلا ویرلمك بو حضرتك تعیینی ایله
اولمشدر . رضی الله عنه ونفعنا الله بشفاعته . اصحاب رضی الله عنهم حضراتنك
جمیعی عادللر اولوب حضرت ذی النورین اعدل ایکن بو ماده بویله ظهور
ایتمك ملوك اسلامیه دن خلف اولان سلاطینه تنبیه در یعنی عوام پسند حرکات
ایله تدبیر دلپذیر لازم اولدیغنی بیاندر . پادشاه هرنه قدر عادل اولسه وزراسی
ومقربانی وسائر ضابطانندن ظالم ظهور ایتسه مظلوملر پادشاهه شکایت ایدر .

شكايت كاركير اولميجق پادشاهك زوالنى تمنى ايدور. زيرا پادشاه زائل اولمدقچه مقربلر تبعيد اولنمز. ومقربلر بعيد اولمدقچه ظلم دفع اولميوب ظلمدن كف يد ايتمز . آنك ايچون زوالنه پادشاهك دعا ايدرلر . اكر دعالرى قبول اولميوب زمانى ممتد اولور ايسه فتنه ايقاظ ايدرلر . حال بوكه عقيب فتنه‌ده موقظ فتنه اولانلرك هلاكى مقرر اولديغى بيلورلر . ينه ايدرلر نجات احتمالى وار . اكر نجات اولمزايسه دخى ظالممزك هلاكنى كوروب انتقام آلهلم. صكره بزى دخى تلف ايدرلر ايسه فبها ديرلر. زيرا ظلم‌ده فلاح يوقدر. يا حقدن ياخلقدن آه مظلومان يرينى بولور . بوبابده ملوكه لازم اولان ظلمى وظالمى استماع ايتديكى كبى دفع ومعيننى رفع ايتمكدر . لكن معينلرك بو خصوصده صورت حقدن كلەرك اغفال ايله شيوه‌لرى چوقدر. فكر ثاقبه ويار صادقه محتاجدر . ا . ه

خلافت على بن ابى طالب رضى‌الله عنه در ذى‌الحجه . وانهزام سفائن كفار از دونماى امير مصر عبدالله بن سعد درفنكه . وفرار قيصر بسلانيك ووفات عامر بن ربيعه وعبدالله بن ابى ربيعه والئ يمن از اصحاب كرام .

سنه ۳۶ وقعهٔ جمل درميان على وعايشه رضى‌الله عنهما در نواحئ بصره وشهادت جم غفير مثل طلحه بن عبدالله وزبيربن‌العوام ومجاشع ووفات حذيفه بن يمان وتميم‌الدارى .

سنه ۳۷ حرب صفين بالدفعات درميان على ومعاويه رضى‌الله عنهما. وشهادت جمع كثير مثل: عمار بن ياسر وابو ليلى وخزيمه بن ثابت. وقصهٔ تحكيم دردومة الجندل. وغيبت اويس القرنى .

سنه ۳۸ حرب نهر وان درميان على رضى‌الله عنه وخوارج . واستيلاء عمرو بن العاص بار ديكر برمصر. ومقتولئ محمدبن ابى‌بكر والئ مصر واشتر نخعى. ووفات صهيب بن‌سنان وخباب بن‌الارت.

شرح — چونكه حضرت عثمان بن عفان رضى‌الله‌عنه شهيداولدقده اصحاب كرامك اتفاق وابراملريله حضرت على خليفه اولدقده طلحه وزبير كوفه‌وبصره حكومتنى طلب ايتدكلرنده حضرت شحنهٔ نجف على رضى الله‌عنه‌ويرميجك مومى اليهما

دلكيراولوب عايشه رضی الله عنهانی طرفلرینه آلوب خليفۀ رابع علی رضی الله عنهه اظهار مخالفت ایده رك بصره یه واروب بصره خلقنی عصیانه تحریك ایتدكلری داماد رسول اللهه معلوم اولیجق بالذات بصره یه سفر ایدوب قتال اولندقده حضرت ابن ابی طالب علی غالب اولوب زبیر رضی الله عنه منهزماً مدینه یه كلور ایكن یولده شهید اولدی. وحضرت طلحه یی كندو عسكری سن بزی تحریك ایتدك. دیو شربت شهادتی نوش ومنزلگاه سرمدی یه خروش ایتدیردكلرنده بوقتالده اولاً واخراً واقع اولان شهدا اون اوچ بیكه بالغ اولدی. بعده چون زمان وافردن برو شام والیسی اولان معاویه یی عزل بیوردقده منعزل اولمیوب شاملو ایله الفتنه بناءً عصیان وكیف مایشاء شامی تصرف ایتدكده خليفه یه باغی اولان ایله مقاتله شرعاً مقتضی اولدیغی اجلدن خليفۀ رابع حضرت علی رضی الله عنه شام قربنه كلوب صفین نام موضعده مقابله ودرت آی مقاتله ایدوب طقسان دفعه محاربه وهر حروبده حضرت علی غالب حتی حضرت معاویه طرفندن اون التی بیك طقوز یوز طقسان كیمسه تلف اولدقده حضرت ابو طالب طرفندن ایكی بیك یدی یوز شهدا تعداد اولندی. ومقالۀ هجرتده بیان قیلندیغی اوزره عمار رضی الله عنهه شاه مؤمن سپاه صلی الله علیه وسلم حضرتلری یاعمار! سنی فئۀ باغیه شهید ایدر بیورمش ایدی. قرق سنه صكره عمار حضرت علی كرم الله وجهه طرفنده بولنوب شهید اولیجق معجزۀ پیغمبری ظهور ومعاویه جانبنك فئۀ باغیه اولدیغی طرفین بیلمش ایكن اون ایكی بیك خارجی ظهور ایتمكله حضرت علی حضرت معاویه ایله جنكدن فارغ اولوب نهر نهر وان قربنده خارجیلر ایله جنك ایدوب درت بیك خارجی دخی قتل ایتدی. لكن معاویه راحت طورمیوب واروب شامده تختنه جلوس وخليفه حكمنده اولان مملكتلره اطالۀ ید ایتدكجه حضرت یكه سوار دلدل محاربه قصد بیوردقده مقربلری صورت حقدن منع ایدرلر ایدی. صكره مانعلرك منافق اولدقلرینی بیلوب كندو مقربلرمز خصمه معین وبزی اغفال ایدنجه نتیجه دخی منعكس اولور. دیوب معاویه شامده وباب علم علی رضی الله عنه عراقده خلافت ایتمك اوزره مصالحه

اولدقلرندن صكره بر كون داماد رسول الله على رضى الله عنه كوفه مسجدنده
صباح نمازينى ادا بيورور ايكن ارباب بغى تعليميله نهروانلى ابن ملجم مرادى
نام ملعون انتقام ايچون فرصته متهيء ايمش. على الغفله شمشير غدر ايله على كرم الله
وجهه حضرتلرينى خليفهٔ شهدا قيلدى. مدت عمر شريفلرى التمش اوچ ومدت
خلافتلرى درت سنه طقوز آى اولور . وقوع جراحت جمعه كونى اولوب
احد كيجه‌سى زمرهٔ شهدايه خليفه اولدى . وابن ملجم اخذ اولندى . همان
حسنين وابن اخ عبدالله بن جعفر غسل ايدوب نمازينى قيلوب جوف ليلده
خوارج خوفندن نجف نام موضعده دفن ايلديلر . بعد زمان حضرت حسن
كلوب قبرندن اخراج ايدوب بقيعه نام موقعه دفن ايلدى . روايتى واردر .
سمين وبلكه قالين وقوى اولوب پهلوانانه بو ريشله ارسلان كبى ميدان رزمده ايلرو كيدر
ايدى. قريشيدر وابن عم رسولدر. واصلا رايحهٔ كفرى استشمام ايتميوب يدى ياشنده
نبوت رحمةً للعالمين صلى الله عليه وسلمه ايمان كتورمكله ابتدا صبياندن ايمان
كتيرن اولمشدر . مرد ميدان «لافتى الا على» اولوب حبيب الله صلوات الله عليه
حضرتلرى اسدالله ديو لقب ويرمشدر . خيبر قلعه‌سنك تيمور قپوسنى يالكز
قوپاروب سكسان آديم كتورمشدر. وتيغى شكست اولدقده سلطان الانبيا عليه
اعظم التحايا حضرتلرى انه برچتال چوب ويردكده نائب ذوالفقار اولوب
دشمنى پاره پاره ايتدى. وصنف صوفيه‌نك رئيسى اولوب عالمك قطب معنويسيدر.
كراماتنه نهايت يوق . جمله‌دن برى بركون الى كسلمش بربيكس كلوب قانى
روان ايدرك زخمنى كشف ايدوب چاره‌سزم بكادستكير اول. عيال صاحبى اولمغله
سنك آسياب معاش آلتنده اللرم قالوب اياغم باغلندى . ديو بكا ايديجك سرپنجهٔ
بريده‌يى كرامتلو اليله آلوب موضعنه وضع ايتدكده سالم اولوب دردمنده سعادت
ال ويردى . وسرنامهٔ اسخيا اولوب درت درهمه مالك اولسه برينى سراً وبرينى
علناً وبرينى صبحاً وبرينى مساءً تصدق بيورور ايدى . حتى بركون مسجدده
ركوعده ايكن بركدا كلوب شيئاً لله ديدكده نماز فاسد اولمدن بو فقيره احسان ايدوب
پرمغندن تكلفسز خاتمنى ويردى . نماز تمام اولنجه سائلى انتظاره صبر ايتمدى.

لكن صفت را كعون ايله جناب كبريا جل وعلى قرأننده مدح بيوردي. وحضرت ابن ابى طالب هر كيجه نافله ايكى بيك ركعت نماز قيلار ايدى. عدالت وشجاعت وسخاوت صاحبى ايدى . وكرامت وولايت وخلافت كندوده جمع اولمش ايدى. حتى معاويه يه خلافته سنمى يا على مى لايقدر ديدكلرنده على احقدر . ديدى . يا نيچون بيعت ايتمزسك؟ دينلدكده ارادة اللهده اوله جق واردر. دير ايدى. لكن حضرت على صدر خلافته صعود بيوردقده معاويه نك شامدن عزلنى مراد بيوروب عبدالله بن عباس رضى الله عنهما ايله مشورت قيلدقده ابن عباس حضرت علينك محب صادقى اولمغله معاويه دنيا اسيرى ونيجه ييللر شامده حكومتله امتزاج ايتمش وعمرو بن العاص كبى چوق فكرلو كيمسه يانندهدر. عزلى مناسب دكلدر. عزلندن فتنهٔ عظيمه حادثه اولور. ديدكده حضرت على بن منافقانه مدارا ايدهمم عزلنى مقرر ايتمش ايكن حيله ايله ظاهرا مقرر نامه كوندرمكى روا كورمم بيوروب عزلى منشورينى ارسال بيوردى . اما نعمان بن بشير حضرت عثمانك خاتونى نائله ايله وبر كسلمش ال وبرقانلو كوملك ايله شامده معاويه يه واروب سن محرم اسرار خدا وكاتب وحى سين عثمانك دعواسى سنك اوزريكه لازمدر . ديو اغوا ايتدكده بنى اميه بو مقطوع يد ايله كوملك سرمايه اولدى . وبو افترا سبينه اهل شام حضرت خليفه دن چورلدى . معاويه منبره چيقوب كوملكى كوستروب قنى اسلام غيرتى سويليوب عمرو بن العاص بوتدبيرلرى يعنى يد مقطوع وپيراهن قصه سنى پيدا وحيله ايتديكى ايچون وزير ايدندى . ومصره نائب اولدى . كرچه بوقصه بويله. لكن اصحاب رسول اللهك بز جمله سنى سووب شفاعتلرينى اميد ايدرز هيچ برينك حقنده سوء ظن وسوء تعبير ايتميوب خداى لم يزلك تعالى شانه بونده دخى حكمت خفيه سى واردر ديرز. وصادق ناصح كلامنى رد ايتميوب مشاوره ىى ترك ايتمكه خلفاى اخلافه تنبيه واردر. ديرز. معاويه يارانه رفعت منزلته همتكزى بلند ايدك. مرادكزه واصل اولورسكز. زيرا بن خلافته مستحق دكل ايكن همتمله حاصل قيلدم دير ايدى . ا . ه .

سنه ٣٩ تنازع اتباع على ومعاويه بر اقامت حج واستيلاء عسكر اسلام باطراف استانبول. ووفات ابو مسعود عقبة الانصارى .

سنه ٤٠ تمام مدت خلافت بشهادت علی مرتضی وابتداء دولت امویه واستقرار معاویه درشام بعد از بیعت امام حسن .

شرح — «الخلافة بعدی ثلثون سنة» حدیث شریفی موجنجه ابوبکر رضی الله عنه مدینه‌ده ایکی سنه اوچ آی وحضرت عمر کذلك مدینه‌ده اون سنه آلتی آی وحضرت عثمان کذلك مدینه‌ده اون ایکی سنه وحضرت علی کوفه‌ده درت سنه طقوز آی وحضرت حسن کذلك کوفه‌ده آلتی آی خلافت ایتدیلر که جمعاً اوتوز سنه تمام اولدی . چهار یارکزین رضوان الله علیهم حضراتنك مناقبلری تسطیر قیلندی . خلیفهٔ خامس امام حسن حضرتلری هجرتك اوچنجی سال میمنت اشتمالنده بوکون فساده کلوب عمرلری قرقیدی وتاریخ هجرتدن اللنجی سنه‌ده بو دهلیز ظلمت آباد پستدن عزم عزتسرای والا دست بیورمشدر. رضی الله عنه اب عزیزی حضرت علی نرکس ژاله‌ریز حقایق بینلرینی تماشای زینت سرای ملکوته کشاده قیلدقده یرینه حجاز وخراسان وعراق ویمن خلیفه‌سی اولوب هجرت من له العزو الشرفك قرق برنجی سال فرخ فالنده قرق بیك عسکر ایله مقاتله ایچون معاویه مقابله‌سنه مسکن نام محله واردقده چونکه مدت خلافت اولان اوتوز سنه تمام اولدی . بوندن صکره امارتدر . برامارت ایچون محاربه ایدوب طرفیندن نیجه بیك مسلمانك خونی هدر اوله‌جق. صواب اولان صلحدر. دیوب معاویه طرفنه حضرت علی‌یه سبی ابطال ایدوب عسکرمدن براحدی اینجتمیوب بیت المالدن ایسته‌دیکم مقدار دریغ اولنمق شرطیله مصالحه اولوب واروب مدینهٔ منوره‌ده اون ییل استراحت بیوردقدن صکره خاتونی زهر ویروب سدفیاضهٔ روح ایتمکله زلال روانی حوض مورود جنانه کیتدی. ا . ه

ووفات اشعث بن قیس در کوفه . وظهور باروت وخمبره بدست بعض ازفلاسفهٔ اسکندریه وابتداء ملوك دابویه در طبرستان .

فیلسوف مزبور مصردن رومه واروب اسلامبول خلقنه باروت ترکیبنی کوستروب من بعد کفار طوب وتفنك ایله جنك وکارزار ایدر اولدیلر .

سـنه ٤١ عام جماعه براى اجتماع اكثر اهل اسـلام بخلافت معاويه بعد ازبيعت امام حسن. وفات صفوان بن اميه ولبيدبن ربيعةالشاعر .

سنه ٤٢ فتح زرنج بدست عبدالرحمن ابن سمره .

سنه ٤٣ وفات عمروبن‌العاص امير مصر و عبدالله بن سـلام ومحمد بن مسلمه ازاصحاب .

سـنه ٤٤ فتح كابل بدست عبدالرحمن بن سمره واسـتيلاء مهلب بن ابى صفره بربلاد هند. وحج معاويه ووفات ابو موسى الاشعرى. وام حبيبه رمله بنت ابى سفيان اززوجات طاهرات .

سنه ٤٦ انهزام كفار اتراك درجنك ربيع‌بن زياد درسجستان .

سنه ٤٧ غزوهٔ عقبه بن عامر امير مصر بردوس .

سنه ٤٨ غزوهٔ معاويه ويزيد ببلاد روم ومحاصرهٔ قسطنطنيه .

شرح — بوسالده سلطان معاويه طرفدن بسربن‌ابى‌ارطاتى قرق‌بيك‌لشكر اسلام ايله فتح قسطنطنيه ايچون ارسال ايتمكله آنلر دخى سودليجه نام موضع مباركه‌ده جمال افندى تربه‌سى اولان موقع متبركندن استانبولى محاصره‌ايتديلر. لكن وقت مقدر هنوز كلمديكى اماراتى مشاهده اولنمقله بلا ظفر عودت‌ايتديلر. بو عسكرك سر عسكرى معاويه سلطانك اوغلى يزيد ايدى . وابن عباس وابن عمروبن زبير وابى ايوب الانصارى رضى‌الله عنهم بيله‌جه ايدى . يزيد كبى بليد نعم‌الامير سرينه مظهر اوله‌ميه‌جغنى ادراك ايده‌ميوب كلوب كيتدى ا . ه

سنه ٤٩ بناء قيروان. درافريقيه بدست عقبه بن نافع ووفات امام حسن‌بن على رضى‌الله عنهما درمدينه

سنه ٥٠ فتح‌قهستان واستيلاى‌لاون‌قيصرروم برافريقيه. ووفات‌عبدالرحمن بن سمره وكعب بن مالك‌ومغيره بن شعبه وصفيه‌بنت حيى ازازوجات طاهرات .

سنه ٥١ جنك عسكر اسلام وعسـكر هند درسجستان . وانهزام هنديان و وفات جرير بن عبـد الله البجلى وام المؤمنين ميمونه بنت عازب از زوجات طاهرات .

سنه ۵۲ استیلاء سفیان بن عوف برقسطنطنیه. و وفات ابو ایوب خالد بن زیدالانصاری درخارج ازبلده. وعمران بن حصین ومعاویه بن خدیج ازاصحاب کرام.

شرح — بو سالده ینه شام وعراق عرب وعجم سلطانی اولان معاویه طرفندن سفیان بن عوف وابی ایوب خالد وعبدالله بن عباس وعبدالله بن زید رضی‌الله عنهم اللی بیك نفر شجعان دین مبین مؤمنین ایله بشیوز پاره سفینه‌یه سوار وقسطنطنیه‌یه کلوب آلتی آی محاصره وایام شتایی کچیروب زمان حصول آمال و وقت موعود ومرهون کلمدیکنی ملاحظه وعودته نیت ایتدکلرنده آیاصوفیه‌ده نماز قیلان خلده داخل اولور حدیثی مضمونجه کونده بشیوز آدم آیاصوفیه‌ده نماز قیلمق اوزره صلح اولوب ابتدا کون آخور قپودن بلدهٔ طیبه‌یه داخل وآیاصوفیه‌یه واصل اولوب ایکی رکعت نمازدن صکره شهری سیران ایتدیره‌رك فنار وبلاط سمتنه واردقلرنده مساح کفار بی سلاح مسلملره هجوم ایتدکده غیرت اسلامیه ایله اوغراشه‌رق اکری قپودن آشاغی اوغرین قپودن خروج ایدر ایکن علمدار رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم اوزرینه برکران طاش آتوب مجروح ایتدکلرنده رفیقلری طشره چیقاروب سرقافلهٔ جماعت شهیدان وقرین رحمت رحمن ومکین روضهٔ رضوان اولدقده خارج سورده دفن قیلدیلر. لکن رفیقلری دمنی هدر ایتمیوب عبدالله بن سعید حضرتلری استانبول قرالنك اوغلنی قتل وهلاك ایتدی . وقرال لعین دخی اوغلینك هلاکنی استماع ایدیجك نار جحیمه بیله کیتمك تمنی‌سیله کندو خنجری اوزرینه دوشوب هلاك اولدی. تعلقاتی واتباعی کاشکی قلعه کیده‌ایدی قرالمزایله اوغلی صاغ قاله‌ایدی. قضاءمافات ایدر ایدی . دیدیلر . بعده عسکر اسلام طاغیلوب اوطانلرینه عزیمت ایتدیلر . هالك مسفورك یرینه قرال اولان قبر حضرت خالدده هرکیجه نور پیدا اولدیغنی کورمکله اوزرینه قبه بنا ایتدکده درون قبه‌دن آب شیرین ظهور ایدوب مرضایه نیتنه کوره شفا اولور اولدی . بو دفعه‌ده اصحاب ذیشاندن یتمش نفر شربت شهادتی چشیده وعالم سرمدی‌یه رخت کشیده قیلنمشدر. رضوان‌الله علیهم اجمعین بعضیسنك قبوری اکری قپو داخلنده متعیندر . ا. ه .

سنه ٥٣ استیلاء اسلامیان بربلاد ترکستان . و وفات عبدالرحمن بن ابی‌بکر وزیاد بن ابیه امیر عراقین وفیروز دیلمی .

سنه ٥٤ فتح ترمذ. وعبور عبدالله بن زیاد والئ خراسـان از جیحون بماوراءالنهر . و وفات اسامه بن زید وحسان بن ثابت شاعر وثوبان وابوقتادهٔ الانصاری وحکیم بن حرام از اصحاب کرام .

سنه ٥٥ کسوف تام وظهور کواکب ووفات سعد بن ابی‌وقاص ازعشرهٔ مبشره . رضی‌الله عنه

سنه ٥٦ استیلاء سعد بن عثمان والئ خراسان بسمرقند و وفات ام‌المؤمنین جویریه رضی‌الله‌عنها .

سنه ٥٧ وفات عایشه رضی‌الله‌عنها درمدینه وابو هریره بقول هشام .

سنه ٥٨ وفات‌جبیر بن مطعم وشداد بن اوس انصاری وعقبه بن عامرجهنی امیر مصر از فقهاء صحابه وعبدالله بن عباس والئ یمن .

سنه ٥٩ رسیدن عسکر اسـلام بغرب اقصی. ووفات شیبه‌بن عثمان حاجب کعبه وسعیدبن‌العاص. وام سلمه از زوجات طاهرات .

سنه ٦٠ وفات معاویه وولایت یزید. ووفات سمره بن جندب وعبدالله بن منفضل ومقتولئ باوند ملك طبرستان .

شرح — حضرت علی کرم الله وجهه بخنده ترقیم قیلدیغمز وجه اوزره معاویه شام والیسی‌ایکن تغلبله خلیفه‌اولوب مؤتمن‌الدولتی یعنی وزیری عمرو بن العاص‌حضرتلرینی مصر استخلاصنه ارسال وحجازده ویمنده بیعتدن امتناع‌ایدن صحابهٔ کرامدن وتابعیندن‌چوق‌مسلمانه صهبای کلفام‌شربت شهادتی‌اشراب ایتمکله دولت بنی امیه ظهور وحتی معاویه ایله اولادندن اون درت نفر شهریار اولوب طقسان درت سنه سلطنت ایتمشلر ایکن آیین شهریاری‌یه رعایت ایده‌مدکلرندن منقرضلر اولوب دولتلری اعدالرندن یادلر الینه کچدی . بونك تفصیلی زمان انقراضلری سطرنده‌تسطیر اولنور . وحضرت معاویه زمان خلافتنده طرفندن مروانی مدینهٔ منوره‌یه والی نصب ایتمشدر . وهجرتك قرق برنجی سالنده بسر

بن ابی ارطاتی رومه ارسال اولدخی کلوب قسطنطنیه‌یی برمدت محاصره و بلا ظفر
عودت ایتدی. وهندستانده شهر کابل وسائر ولایتلر معاویه طرفندن فتح وضبط
اولندی . کذلك دیار ترکستانده دشت قپچاغی یعنی قریمه وارنجه اولان یرلری
ضبط ایلدی. وافریقیهٔ مغربی سرعسکری اولان حضرت عقبه یدیله فتح ایدوب
سکاننك اسلامه کلمسنه سبب اولمشدر . وایکنجی دفعه قرق سکز تاریخنده اوغلی
یزیدی سرعسکر ایدوب ارسال اولدخی کلوب قسطنطنیه‌یی سودلیجه‌دن محاصره
چونکه اصحاب کزیندن ابن عباس وابن عمر وابن الزبیر وابی ایوب الانصاری
رضی عنهم الباری بیله‌لر ایدی. آنفا تفصیلی مرور ایتدیکی کبی حضرت خالد شهادة
یاخود مبطوناً وفات ایتمکله عسکره پریشانلق کلوب ینه بلا ظفر عودت ایلدیلر.
ومسجد رسول الله‌ده اولان منبری مدینه‌دن قالدیروب شامه نقل مراد ایلدیکی
کون، کون طوتیلوب یلدیزلر عیان اولیجق نیت مرقومه‌دن رجوع ایلدی. بعده
بلخ ولایتیله قهستانی دخی فتح ایلدی . وفوتندن برسنه مقدم اوغلی یزیدی ولی
عهد ایلدی . یعنی کندو فوتندن صکره یرینه خلیفه اولمق اوزره ارباب حل
وعقده بیعت ایتدیردی . لکن حضرت امام حسین وعبدالرحمن بن ابی بکر
وعبدالله بن عمر وعبدالله بن زبیر رضی الله عنهم نکول ایتدیلر . بو حضرت
معاویه حضرت سید بدیع البیان قرشی اللسان صلی الله تعالی علیه وسلمك وحی کاتبی
اولوب «اللهم مکنه فی البلاد» دعاء شریفنه مظهر اولمغله قنغی طرفه توجه ایتدی
ایسه مظفر اولوب یمن وحجاز وشام ومصر ومغرب وبغداد وارمنیه واذربیجان
وفارس وخراسان وماوراء النهر ودشت قپچاغی ضبط ایلدی . وضع برید
وطواشی استخدامی وجامعده مقصوره اتخاذی ودیوان سوروب انواع طعام
والوان البسه ایجاد ایتمشدر. وبو معاویه حضرتی ابی سفیان رضی الله عنهك اوغلی
اولوب مفخر موجودات علیه اعلی التحیات حضرتلرینك جد رابعی عبد منافده
جمع اولمغله عمزاده‌لك تقربی ونسباً مناسبتی واردر. خلافتی اون طقوز وعمری
یتمش بش اولدقده قندیل حیاتی دست فلاخن روزکاردن شکست اولدقده
اوغلی مسفور فاجر وفاسق یزید سلطنت سریرینه جلوس ایتدی. کرچه بو معاویه

حضرت علی‌یی تکدیر ایدنجه نیجه مهاجرین وانصاردن اصحاب کرام رضی‌الله عنهمی شهید ایتدی . لکن بزم اعتقادمزده اصحابك کلیسی عادللردر. بزجمله‌سنی سووب شفاعتلرینی امید ایدرز حکمت نه اولدیغنی بیلمه‌یز . وافراط وتفریط ایدنلری دخی بیلمه‌یز . ا هـ .

سنه ٦١ وقعهٔ کربلا وشهادت حضرت حسین بن علی رضی‌الله‌عنه باجمع از اتباع ایشان دریوم عاشورا . ووفات ام سلمه ومیمونه بنت حارث از زوجات طاهرات .

شرح — چونکه برسنه مقدم آنفا ذکری مرور ایتدیکی اوزره معاویه حیاتنده اوغلی یزیدی ولی‌عهد ایدوب بیعت تکلیف ایتدکده حضرت امام حسین نکول بیورمش ایدی. شمدی یزید جلوس ایتدکده غرض مزبوره بناءً وجود حضرت حسینه غدره والی‌یی حواله ایتدی. وحضرت حسین مدینه‌دن مکه‌یه عزیمت بیورمش ایکن عراق منافقلری بز اوتوز بیك کشی سزی خلیفه ایدنمك اوزره اتفاق وعهد ومیثاق ایتدك کله‌سکز. دیو یازدقلری مکتوب واصل اولیجق مکه‌یه اولان عزیمتی کوفه‌یه تحویل بیوروب کوفه قربنه واردقلرنده کوفه ضابطی اولان ابن زیاد یزیدك فرمانیله کربلا صحراسنه لشکر چیقاروب حسین رضی‌الله عنهك یولنی قطع وحضرت حسینی وایکی اوغلنی وآلتی عدد لاب ار قرنداشنی ویتمش مقداری قریب وبعید اقربا وتعلقاتنی بغداددن نجف طرفنه بش مرحله مسافه اولان کوفه شهرینه قریب کربلا صحراسنده اخذ وسیراب شراب شهادت ایتدیردیلر . وجمله‌سنك رؤس سعادتلرینی حضور یزیده ارسال ایتدکده یزید کوریجك سرور مزید اظهار ایلدی . وقطع رأس شریف حسینی‌یه جسارت ایدن سنان بن انس نام اشقی‌الاشقیادر . وحین شهادتده سن حضرت حسین اللی‌بشه بالغ اولمش ایدی. رضی‌الله‌عنه وارضاه ویوم کربلا یوم عاشوراده واقع اولمشدر . ا هـ .

سنه ٦٢ وفات ابو مسلم الخولانی ازسادات تابعین .

سنه ٦٣ وقعهٔ حره در مدینهٔ منوره ومقتولیٔ جمع کثیر از اهالیٔ آن بلده بدست مسلم بن عقبه . و شهادت عقبه بن نافع سردار مسلمانان درجنك کفار مغرب . ووفات بریده بن حصیب وعلقمه بن قیس از اصحاب کرام .

سنه ٦٤ تجدید بناء کعبه بدست عبدالله بن زبیر ومقتولیٔ ضحاك الشهیر باحنف بن قیس درجنك مرج الراهط . وغالب شدن مروان بر او . ووفات مسروق وهلاك یزید بن معاویه

شرح — چون یزید باباسی معاویه یرینه جلوس ایتدی . ومارالذکر حضرت حسین رضی الله عنه اولان خیانتی ظهور ایتدکده شیوع بولوب هرکس لعنت ایدرك اطاعتندن خروج ایدوب مدینه یه عامل نصب ایتدیکی عثمانی مدینه دن اخراج ایتدکلرنده یزید کربلا ماده سنده اوغرادیغی بلایه قناعت ایتمیوب مدینه یه اون بیك لشکر منحوس ارسال ایدوب صحابهٔ کزیندن یدی یوز ذات شریفی عارج معارج شهادته اعلا ایلدکدن صکره احاد ناس تابعیندن دخی اون بیك مسلمان مدنی یه شربت شهادتی نوش ایتدیرمکله امت مرحومهٔ احمدی یه جرأتده تکثیر خیانت وتزیید خباثت ایلدی که نعوذبالله نامی یاد اولدقجه قلوب موحدیندن قیامته دکین استکراه زائل اولماز اولدی . وبر کشی مغضوبنه یزید دیو شتم غلیظ ایدر اولدی . بو شناعت وبو قباحتلره قانع اولمیوب روضهٔ مطهره جوارنده ارتکاب معاصی وغارت اموال مسلمین ایتدکدن صکره واروب بیت اللهی هدم قصدیله محاصره ایتدیروب منجنیق ایله کعبه یه طاش آتارق مسجد حرامك دیوارلرینی رخنه دار وخراب ایدر ایکن عمری اوتوزسکزه وسلطنتی اوچ بچق سنه یه رسیده اولدقده حمص شهرنده اقلیم عدمه مطرود اولدیغی خبری کعبه یی محاصره ایدن سرعسکری اولان حصین نام بلیده واصل اولدقده محاصره دن فارغ اولدی . برینه اوغلی معاویهٔ ثانی جلوس وقرق کون عدالتله شهریارلق ایدر ایکن باباسنك و دده سنك افعالنی ملاحظه ایدوب بکا یزیدك اوغلی دیدکلری کلامه طاقت کتیره میوب عارندن قرقنجی کون ناسی جامعه جمع ومنبره چیقوب باباسنك سوء حالنی ذکرو بکا ایدرك ترك تاج وتخت وکندیکزه

بر پادشـاه بولوك ديوب عزلت اختيار ايتدى . لكن عمرى قليل ايمش قرق كون صكره اجل موعودى اريشوب دار بقايه رحلت ايلدى . آل ابى سفيان بو اوچ شـخص يعنى معاويه و يزيد وديكر معـاويه ايله تمام اولوب حضرت عثمانه كاتب سر معاويه طرفندن والى اولان مروان جالس اولمش ايدى.اول دخى خلقـك منفورى بر بليد عنيد ظالم ايدى . سلطنتى طقوز آى اولدقده خاتوننه فاحش شتمندن ناشى بر كيجه خاتونى مروانك باشنه بر آغر يصديق وضع وكندو وچاريه‌لرى‌اوزرينه‌چيقوب بوحال‌ايله قتل وهلاك‌ايتدى. ا . هـ .

سنه ٦٥ انهزام ازارقه درجنك مهلب‌بن ابى‌صفره والى‌ٔ خراسان. خروج سليمان بن صرد براى طلب دم حسـين رضى‌الله‌عنه در عراق ومقتولىٔ او . ووفات عبدالله بن عمروبن‌العاص .

سنه ٦٦ خروج مختار كوفى واستيلاء نجدهٔ حرورى بر يمامه . و طاعون عظيم در مصر . و وفات زيد بن ارقم ازصحابه .

سنه ٦٧ وقعهٔ جاذر درميان ابراهيم بن اشتر وعبدالله بن زياد درموصل. ومقتولىٔ جمع كثير. ووفات عدى بن حاتم از صحابه . وجنك مصعب بن الزبير ومختار كوفى ومقتل ابن زياد ومختار .

سنه ٦٨ جنك مهلب وازارقه درسولاف واجتماع الويهٔ بنى اميه وابن‌الزبير ونجدة‌الحرورى درعرفات .

سنه ٦٩ طاعون جارف دربصره . وبناء صخرهٔ قدس بحكم عبدالملك بن مروان . ومقتولىٔ نجده . ووفات ابوالاسود الدؤلى قاضىٔ بصره .

سنه ٧٠ غلبـهٔ روم بر اهل اسـلام وعقد مصـالحه براى دفع ابن الزبير ووفات عاصم بن عمر بن‌الخطاب .

سنه ٧١ وقعهٔ دير جاثليق درميان عبدالملك ومصعب بن زبير در عراق . ومقتولىٔ مصعب وابن اشتر . واستيلاء اوير عراق ونيابت بشر .

سنه ٧٢ فتح قيساريه بدست عبدالملك و وفات براء بن عازب و عبيده بن عمر و سلمانى .

سنه ۷۳ بناء کعبهٔ بدست حجاج بعد از قتل عبدالله بن زبیر. ووفات اسماء بنت ابی بکر ذات النطاقین والدهٔ ابن الزبیر .

سنه ۷٤ جنك محمد بن مروان باروم در مرعش و انهزام کفار و وفات عبدالله بن عمر و ابن مسعود از عبادله . وابو سعید الخدری از فقهاء صحابه . وسلمه بن اکوع و ارفع بن خدیج .

سنه ۷۵ ابتداء ضرب سکهٔ بنی امیه بر نقود . اول سکهٔ اسلامیه یمش بشده ضرب اولنمشدر. بوندن اول نقش دینار رومی ونقش درهم فارسی ایدی. بودفعه عربی اولدی. وفات عرباض بن ساریه از اصحاب صفه واسود بن یزید النخعی.

سنه ۷٦ مقتل زائده درجنك شبیب خارجی .

سنه ۷۷ فتح هرقیله بدست عبدالملك. و جنك شبیب باحجاج . و غلبهٔ او بالدفعات . ومقتولیٔ غزاله وغرقهٔ شبیب در دجله اهواز .

سنه ۷۸ رفتن موسی بن نصیر بمغرب وجنك مدید در افریقیه. و وفات جابر بن عبدالله انصاری وزید بن خالد جهنی وقاضی شریح بن حارث کندی در کوفه.

سنه ۷۹ طاعون عظیم درشام. و مقتولیٔ قطری خارجی در طبرستان .

سنه ۸۰ سیل جحاف درمکه واستیلاء عبدالرحمن بن محمدامین عراق. سجستان بعده ازجنك مدید ووفات ابوادریس الخولانی فقیه شام. ومصلوبیٔ معبد جهنی بافرمان عبدالملك . و ولادت امام اعظم .

سنه ۸۱ وقعهٔ زاویه درمیان حجاج واهل بصره وفتح قالیقلا. ووفات محمد بن الحنیفه وسوید بن غفله درکوفه .

سنه ۸۲ وقعهٔ دیر جماجم از واقعات حجاج. وفتح جزیرة مسنه یعنی صقلیه بدست عطا بن رافع ووفات مهلب امیر خراسان و عبدالرحمن بن ابی لیلی .

سنه ۸۳ بناء واسط بدست حجاج ومقتولیٔ محمد بن اشعث درسجستان. ووفات ابوالجوزاء اوسی از مشاهیر تابعین .

سنه ۸٤ سنة الحریق ازان سبب که محمد بن مروان کنایس ارمنیه را احراق کرده. وفتح مصیصه بدست عبدالله بن عبدالملك. وبعض بلاد مغرب بدست موسی بن نصیر . ووفات ابن قریه ایوب الهلالی .

سنه ۸۵ بناء قصبهٔ اردبیل بارأی محمد بن مروان وانهزام عسکر اسلام درروم . ووباء عظیم درمصر ووفات واثله بن اسقع از اصحاب صفه .

سنه ۸۶ فتح صاغان بدست قتیبه والئ خراسان وطاعون فتیات ووفات عبدالملك بن مروان الخلیفه .

شرح — چون عبدالملك خلیفه باباسی مروان یرینه جلوس ایتدی. مکهٔ مکرمه ایله دیار حجاز خلقی ابن زبیر رضی‌الله عنهه تابعلر اولمغله دیار مزبوره‌ده خطبه ابن زبیر نامنه اولدیغندن شام خلیفه‌سی اولان عبد الملك کندو ممالك محروسه‌سنده اولان مسلمینی حج شریفه کیتمکدن منع ایدوب قدس شریف زیارتنه کیتمك فرمان ایتمکله قدس شریفی ومسجد اقصایی تعمیر وتزیین ایدوب صخرةالله اوزرینه عالی قبه بنا ایتدی . وقدسی مکه‌یه بدل وزیارت قدسی حجه بدل ایتدی . کویا ابن زبیر حضرتلرینه رغماً قران کریم وآیات کریمه‌نك وامر خالقك خلافنه نعوذبالله حکم ایلدی . وحجاج ظالمی سرعسکر ایدوب ابن‌زبیری قهره ارسال ایلدی. اول‌دخی واروب‌یدی‌آی کعبهٔ معظمه‌یی محاصره (کان آمنا) آیتیله امنیتی ثابت اولان مسجد حرامه منجنیق ایله‌طاش اتارق بیت‌اللهی تخریب وابن زبیره برطاش اصابت ایتدیرمکله شهید ایتدی‌که حضرت ابن زبیرك مدت خلافتی طقوز سنه وعمری یتمش ایدی . فخرعالم صلی‌الله‌علیه وسلمك التنجی جدی قصی ایله بو ابن زبیر عبدالله رضی‌الله‌عنهك جدی جمع‌اولمق‌تقربی‌ایله عصوبت‌نسبیه‌لری واردر. والده‌سی حضرت ابوبکر الصدیق رضی‌الله عنهك قیزی اسمادر. مدینه‌ده مهاجریندن ابتدا ظهور ایدن مولود بودر . اهل حرمین واهل یمن واهل عراق واهل مصر کندولرم عهد یزیدده بیعت ایتمشلردر . صکره شامده مروان ظهور ایدوب کعبه‌یی خراب ایدرایکن هلاك‌اولدقده دفع ثقلت اولنوب ابن زبیر بیتی تعمیر وحطیمی یعنی حجرالاسودی ایچرو الوب بنا بیورمش ایدی . بو دفعه مسفور عبدالملك طرفندن حجاج کلوب شهید ایتدی . عابد وزاهد کیجه قائم کوندوز صائم‌حتی رکوعده وسجودده طول مکثندن قوشلر کلوب اوزرنده مکث ایدرلر ایدی‌م

ظالم حجاج رأس سعادتنی شامه عبدالملکه کوندروب جسدپاکنی صلب ایتمش ایدی. بر سنه صکره عبدالملك حجه کلدکده والده‌سی مزبوره اسما اوغلنك جسدینك داردن اسقاطنی رجا ایدوب رضا ویرلمکله اوغلنك کمیکلرینی قوچاغنه الدقده فی الحال یتمش یاشندن زیاده اولان خاتون حیض کوردی. ومه‌سندن سود کلدی. بعده حجاج کعبه‌یه کیروب بیت اللهی هدم ومجدداً بنا ایتدکده وضع قدیمی اوزره یعنی حجرالاسودی بیتدن طشره چیقاردی. حاشا بو خدمت مقابلی عبدالملك حجاجی عراق وخراسان والیسی نصب ایلدی. وزمان حیدر رضی الله عنهدن برو کوفه قاضیسی اولان قاضی شریح خلیفه ایله امناسنك حاللرینی کوروب حکومتدن فارغ اولدی. حجاج کوفه ایله بصره بیننه برشهر بنا ایدوب واسط تسمیه ایلدی. وعبدالملك بو حال ایله یکرمی بر سنه خلافت والتمش یاش ایله راه عدمه وضع قدم ایتدکده یرینه اوغلی ولید جلوس ایلدی. بو عبدالملك «الولدسر ابیه» منطوقنه مظهر باباسی کبی کندودخی کعبه‌یه طاش اتارق بیت اللهی خراب ایتمش مروان اوغلی مروان ایدی. ولئیم وبخیل وبی‌رحم ایدی. حتی شهزاده‌لکنده حدیث شریف تعلم ایدرایکن سلطنته چیقدکده ترك ایتدیکندن ماعدا مصحف شریف تلاوت ایدرایکن مژدهٔ سلطنت ظهور ایدیجك آخرتلاوتم اولسون دیوب یدندن مصحفی براغوب بردخی النه المادی. واول حینده آغزندن برکریه رایحه ظهور ایلدی. الی الوفات یانندن کچنلر سرسام اولور ایدی. بو بلایه قانع اولمیوب حجاج کبی ظالمی امت محمده تسلیط ایتمکله دارینی تخریب ایلدی. ا. ه.

ابو امامة الباهلی وعبدالله بن ابی اوفی از اصحاب کرام. وبناء جامع امیه در دمشق.

سنه ٨٧ جنك عظیم درمیان قتیبه وکفار بخارا ونصرت اهل اسلام. وفتح بیکند وسردانیه ازجزایر بحرروم. وتجدید حرم مدینه بدست ولید. ووفات عمر وبن معدی کرب.

سنه ٨٨ غالب شدن قیتبه درجنك اتراك. وفتح حلوان بدست مسلمه بن عبدالملك. وابتدا جامع بنی امیه در دمشق بقول بعض.

سنه ۸۹ فتح میورقه ومنورقه از جزایر بحر روم بدست موسی بن‌نصیر.
سنه ۹۰ استیلاء قتیبه بر بلاد اتراك وقتل عام سکان طالقان .

سنه ۹۱ فتح بیت‌الحکمه ارقلوس درطلیطله بدست لودریغ قرال اسپانیا.
ووفات سهل بن ساعد انصاری اخر صحابه درمدینه .

سنه ۹۲ عبور طارق بن زیاد باعسکر اهل اسلام از خلیج سبته بدیار
اندلس. وغلبهٔ اودرجنك مدید اسپانیا وفتوحات عظیمه .

سنه ۹۳ فتح سمرقند وخوارزم بدست قتیبه وتمام بعد ازانهزام اتراك .
ووفات انس بن مالك خادم رسول‌الله. وابوالعالیه المفسر. وزراره بن ابی اوفی
قاضیٔ بصره .

سنه ۹٤ سنة‌الفقها ازان‌سبب که جمعی‌ازایشان وفات‌یافتندمثل: سعیدالمسیب
وعروه بن‌الزبیر وابوبکربن‌عبدالرحمن وازفقهاء سبعه‌وزین العابدین علی‌اصغر.
وفتح انطاکیه‌بدست عباس‌بن‌ولید. وفرغانه بدست قتیبه وزلزلهٔ عظیمه درشام
سنه ۹۵ فتح باب‌الابواب بدست مسلمه‌بن‌عبدالملك. ووفات حجاج وابرهیم
النخعی فقیه عراق .

سنه ۹٦ فتح طرسوس بدست عباس بن ولید. وکاشغر بدست قتیبه وفات
ولیدالفاجر ومقتولیٔ قتیبه والیٔ خراسان»

شرح — چون عبدالملك خلیفه فوتنده یرینه اوغلی اشبو فاجر ولید
جلوس ایدوب شامده جامع امیه بناسنه شروع ایتدی‌که درتیوز صندوق
وهرصندوقده یکرمی سکزر بیك دینار بناسنه صرف ایدوب بر مصنع جامع
انشا ایتدی . لکن تکمیل ایده‌مبوب فوتندن صکره قرنداشی سلیمان اتمام
ایتدی. سائرعمله‌دن باشقه یالکز اون‌ایکی‌بیك طاشجی‌سعی‌ایدرك طقوزسنه‌ده
تکمیل اولمشدر . وولید عمزاده‌سی اولان عمر بن‌عبدالعزیزی مدینهٔ منوره‌یه
حاکم نصب ایتدی . لکن ابن عبدالعزیز دیندار وصاحب تقوی آدم اولمغله
بیوت ازواج مطهراتی مسجد نبوی‌یه الحاق ایله توسیع ایتمشدر . وولید

حجاج ظالمه باباسی ابن یزیددن زیاده اعتبار وهندده سرعسکر نصب وارسال ایتمکله حجاج هنده واروب هند پادشاهنی قتل و وافر مملکتنی ضبط ومال فراوان اخذ ایتمشدر . بوحجاج ظالم ولیدك باباسی عبدالملك خلافتنده تسطیر اولندیغی اوزره واروب کعبه‌یه طاش آتوب خراب ایتدیکنه قناعت ایتمیوب ولیدك امراسنك اعدلی واتقی واعلم اولوب یدی سنه مدینهٔ منوره‌ده حکومت ایدن عمربن‌عبدالعزیز کبی ذاتی حکومتندن عزل ایتدیردی . وکبار تابعیندن سعید بن جبیر حضرتلرینی ولیدك امر معکوسنه بناءً شهید ایدوب رأس شریفنی وجودندن جداً ایتدکده سرسعادتی اوچ کره توحید ایتمشدر . اما بوندن صکره ظالمك عقلی مشوش وهزیان سویلر اولوب هر بار باشنی یصدیغه وضع ایدر اولدقده امان سعید شهید بکاصارلدی. دیه‌رك‌قالقار. بوبلا ایله اون بش کون اویقوسز حمال اوزار عبادالله اولدیغی حالده جان ویردی‌که مدت حیاتنده بوظالم سیف‌حیف ایله یوز یکرمی بیك بیکناه مسلمانی دفتر شهدایه قید ایتدی حتی کندو عازم نارسقر اولدقده زنداننده اللی‌بیك محبوس مظلوم خلاص اولمشدر. بودینده‌بلکه ادیان سالفه‌ده‌مسلمانه‌بووقته‌کلنجه بویله ستم‌ایتمش ظالم یوقدر. لکن بوندن صکره جنکیز وهلاکو وابو مسلم کبی ظالملر واردر. لکن بوظالمك شهداسنك اکثری کبار اصحاب وکبار تابعین رضی‌الله عنهمدر. مسند حکومتی تلویث ایدوب جان خبیثی چیقدقده جثه‌سی مزبله‌لکه القا اولنوب قالمشدر . کرچه حجاج عالم دیو علم ایله دخی ابلیس کبی شهرتی اولوب خطادن حفظ ایچون قرآن حکیمه نقطه وحرکات وضع‌ایتمشدر. اما جهلادن جسور ایدی . ومزبور ولید طرفندن افریقیه والیسی اولان موسی رومایلی یقاسنه سبته‌دن کچوب اندلسی فتح وطلیطله نام شهری ضبط ایتدکده لایعد ولایحصی مال‌اخذایدوب ایچندن یالکز یوزالتمش مجوهر طاش وقاچ صندیق کبریت احمر یعنی کیمیا ووافر ذبابی زمرد ایله بد خشانی لعل و بر مرصع مائدهٔ سلیمانی وبر آیینهٔ کیتی‌نما ونیجه تحف وتفاریق ایله مزبور فاجر ولیده ارسال ایلدی . وفاجر مسفور سمرقند وملاطیه وانطاکیه ایله ماببنهمی ضبط

وتسخیر ایلدی . بعده اولدخی بومزرعهٔ اخرتدن اکدیکنی بچمك ایچون
کوجدکده یرینه قرنداشی سلیمان خلیفه اولمشدر . ولیدك خلافتی التی بچق
سنه‌در. وعمری قرق التیدر. کرچه حیاتنده یومیه برر ختم‌شریف ایله صوم
وصلات وزکاته مداوم اولوب کعبه قپوسیله میزاب رحمتی ودرون بیتده اولان
اولان سه ستونی التون قاپلامغه اوتوز بیك التونی صرف ایدوب بر عمارت
بنا ایتمشدر . لکن «وابصر قرینه» مؤداسنجه حجاج کبی ظالمه اعتبار ایدوب نیجه
بی‌جرم و کناهی قنطرهٔ سیفدن کچیروب حقوق عبادی کردننه آلمشدر . بویله
بیك حسنات بوسیأتی محو ایده‌مز . اهـ .

سنه ۹۶ فتح مدینهٔ غلطه وبناء جامع عرب بدست مسلمه وعقد مصالحه
باعمر بن عبدالعزیز. ووفات موسی بن نصیر. وحج سلیمان بن عبدالملك الخلیفه.
مزبور مسلمه کمی ایله کلیبولی‌دن کچوب ادرنه وسلانیك اطرافنی غارتدن
صکره استانبولی محاصره ایدوب برادری سلیمان دخی دریادن دونما ایله کلوب
فتحه قریب اولمش ایکن کفار بلغار هجومی وقحط وغلا غلبه‌سی سببی ایله صلحه
رضا ویردیلر .

شرح — کرچه طقسان ایکی سالنده سلیمان بن عبدالملك خلافتنده قرنداشی
اوغلی عمر بن عبدالعزیز سکسان بیك آدم ایله کلوب قسطنطنیه‌یی محاصره
وفتح مقدر اولمیجق چکیلوب واروب سینوب شهرینی فتح ایتدیلر . ایرتسی
سنه تکرار یوز یکرمی بیك آدمله ینه کلوب قسطنطنیه‌یی محاصره ایتدکده
طرفینه قحط مستولی اولمغله ینه بلا ظفر کیتمشلر ایدی. اما اشبو طقسان یدی
تاریخنده ینه عمر بن عبدالعزیز کلیتلی عسکر ایله کلوب قسطنطنیه‌یی محاصره و کفار
عاجز اولوب صلحه طالب اولمغله سنوی اللی بیك آلتون خراج واون قپاننددن ایوبه
وارنجه مسلمانلر ساکن اولمق اوزره صلح وکل چامعنی بنا وحالا سرکه‌جی تکیه‌سی
دیو معروف اولان محلی محکمه اتخاذ ایتدیلر. و غلطه‌یی دخی صلحاً فتح ایدوب
عرب جامعنی و قورشونلی مخزن جامعنی بنا ایتدی . سائر تواریخده کل جامعنك

عرب بناسی اولدیغنی کورمه‌ینلر کنیسه ظن ایدرلر. لکن محرابی عرب جامعی کبی کعبه‌یه طوغرو قبله‌سی اولدیغنه دقت ایتمزلر . والحاصل بو فتوحاتدن صکره عمر سفینه‌لر ایله شام طرفنه کیدر ایکن کفار سفائنی اوکلرینی آلوب اوچ کون جنك ایدر ایکن آردلرندن استانبول تکفوری دخی یوز قطعه سفینه ایله ایریشوب کفاره امداد ایدیجك اهل اسلام قره‌یه چیقمغی مناسب کوروب چیقدیلر . کفار دخی چیقوب اوچ کون دخی جنکده قسطنطنیه قرالنی عمر بن عبدالعزیز اسیر آلوب بغداد[۱]ه کوتوروب صلب ایلدی . اهـ .

سنه ۹۸ فتح قلعةالروم درملطیه بدست داود بن سلیمان . وقتل عام اهل جرجان برای نقض پیمان وغدر وطغیان. ووفات عبدالله از فقهاء سبعه .

سنه ۹۹ اسلام ملك هند. وخلافت عمر بن عبدالعزیز وابطال سب علی رضی‌الله عنه درخطبه .

شرح — چون ولید خلیفه فوتنده بروجه مشروح یرینه قرنداشی سلیمان خلیفه اولوب برادری مسلمه‌یی فتح قسطنطنیه‌یه ارسال ایتدکدن صکره سلیمانك عمری یتمش بش وخلافتی یدی سنه سکز آیه بالغ اولدقده وفات ایدوب یرینه عمزاده‌سی عمر بن عبدالعزیز خلیفه اولمشدر. بو عمر بن عبدالعزیزك جد ماجدی حضرت عمر رضی‌الله‌عنهدر . بودخی عدالتده عمر ثانیـدر . ملوك امیه‌دن وسائر ملوك اسلامیه‌دن بوندن مقدم ومؤخر بونك مثلی دیندار وعالم وعادل برپادشاه تواریخه ثبت اولمامشدر . خطبه آخرنده ملوك امیه نعوذبالله حضرت امام علی رضی‌الله‌عنه‌یه سب ایتدیرر ایدی. بو پادشاه اولدقده سبی قالدیروب (ان الله یأمر بالعدل والاحسان) آیت کریمه‌سنی اوقومغی عادت ایتمشدر . سنتی حالا ممالك اسلامیه‌ده جاریدر . وشهزاده‌لکنده کلوب استانبولی محاصره ایدوب آنفا ذکری مرور ایتدیکی اوزره استانبولی محاصره وتضییق ایتـدی . لکن قحط سببنه باصلح عرب جامعنی غلطه‌یه وکل جامعنی استانبوله بنـا ایدوب کیتمشدر . غایتله سخاسی وار ایدی . حتی بر کون یتمش بیك قول وجاریه اعتاق

[۱] بغداد یوز قرق بش سنه‌سنده بنا ایدلمش اولدیغندن بو وقعه پرخطادر .

ایدوب ملبوساتلرینی اعطا ایلدیکی تواریخ معتبره‌ده مکتوبدر . ومدت سلطنتنده نفقهٔ عیال ایچون بیت المالدن یومیه ایکی درهمدن زیاده خرج ایتمه‌مشدر . وذره مقداری شرع شریفدن منفك اولمامشدر . بنی امیه‌ده کندودن مقدم ومؤخر برمثلی ونظیری کلمه‌مشدر . حین فوتنده مالك اولدیغی لباسی اون ایکی درهمه تخمین وتقویم وتقدیر اولمشدر . ترك عالم فانی وساکن دولت سرای جاودانی اولدقده یرینه یزید بن عبدالملك خلیفه اولمشدر. اه .

سنه ١٠٠ وفات ابوالطفیل عامر بن واثلة الکنانی آخر کسی که از صحابهٔ کزین رضی الله عنهم وفات یافت وانقراض زمرهٔ جلیلهٔ اصحاب کرام . ووفات خارجه بن یزید از فقهاء سبعه.

سنه ١٠١ جنك یزید بن مهلب ویزیدبن عبدالملك در بصره. ووفات عمر بن عبدالعزیز الخلیفه در معره . و وفات ربعی بن حراش زاهد کوفه وذوالرمة والقطامی وزیادالاعجم از کبار شعراء .

سنه ١٠٢ وفات ضحاك المفسر در خراسان .

سنه ١٠٣ وفات مجاهد وعطا بن یسار وخالد بن معدان فقیه حمص . وابو بردة الاشعری قاضیٔ کوفه .

سنه ١٠٤ جنك جراح حکمی سردار اهل اسلام باخاقان ترك درنهروان وانهزام اتراك ووفات عامر الشعبی وابوقلابه عبدالله .

سنه ١٠٥ جنك جراح وخاقان در ارمینیه وانهزام ترك. وفتح کماخ وقونیه بدست مروان بن محمد. ووفات یزیدبن عبدالملك الخلیفه وابو رجا العطاردی از تابعین.

سنه ١٠٦ جنك مسلم بن سعید باکفار اتراك درفرغانه ومقتولیٔ خاقان ترك. ووفات سالم فقیه مدینه وعکرمه وطاوس بن کیسان از کبار تابعین. وحج هشام اموی خلیفهٔ عصر .

شرح — چون عمر بن عبدالعزیزك یرینه یزیدبن عبدالملك خلیفه اولمش ایدی . اول دخی بش سنه‌ده عازم دار جاودانی اولدقده هشام خلیفه اولوب طرفندن سرعسکر مسلمه‌یی رومه کوندروب قیصریه‌یی ضبط ایتمشدر. وبالذات

هشام قرب اردبیلده اتراك ایله اوچ دفعه جنك ایتدکده ترکه غالب اولوب بی نهایه غنیمت آلدقدن صکره خاقان راحت طورمیوب اخذ انتقام دیه‌رك سمرقند اوزرینه کلدکده ینه هشام، طرفندن جنیدی سرعسکر ارسال ایتدی. واردقده ینه خاقان منهزم اولدی . چون بو خاقان بواثناده قنغی جانبه توجه ایتدی ایسه منهزم اولیجق رجال دولتی خاقانی مشئوم عد واخذ وقتل ایتمشلردر. وهشام خلافتنده اولاد حضرت امام حسین رضی الله عنهدن زید برمدت خلافت ایدر ایدی . هشام طرفندن کوفه والیسی یوسف زیدی اخذ وعریانا صلب ایتدکده سمادن عنکبوت نازل اولوب وجود زیده آغ چویروب وجودینی ستر ایتمکله معجزهٔ پیغمبری باقی اولدیغی نمایان اولدی . بعده هشام اون طقوز بچق سنه سلطنت واللی بش سال عمر ایله رهروان اجل مسمی ایله رختکش دار آخرت اولدی . محتشم ودیندار برپادشاه ایدی . یرینه قرنداشی ولید جلوس ایتدی . لکن ولید کاه مست کاه مخمور اوقات کچیروب بیت المالی اضاعت وامور سلطنتی مشوش واحکام دینیه‌یی معطل ایتمکله ممالك اسلامیه‌یی هرج ومرج ایتمکه آز قالمش ایدی . ناچار عاقبت اندیش اولان عقلای دولتی جمع اولوب برسنه خلافتله صیدکاهده ولیدی قتل ایدوب عمزاده‌سی یزیده بیعت ایتدیلر. امابویزید زندقه والحادی پیدا یعنی اوکی والده‌سنی واوکی قیزینی وقیز قرنداشنی وطی‌یی حلال کورمکی ایجاد ایتدی وکوناکون فجوره جسارت ایتدی که کفری مستلزم ایدی . حتی برصباح نمازینی سرخوش جامعده قیلار ایکن جاریه‌سنه عمامه کیدیروب جاریه‌یی محرابه امامته کچیروب رکوعه واردقده حالت رکوعده وطی ایتمشدر . وبرکون قرآن عظیمدن فال آچدقده (واستفتحوا وخاب کل جبار عنید) آیتی کندونك معند وجبار اولوب خائب وخاسر اوله‌جغنی معجز قرآن بیان ایتدکده اغضاب اولوب شتم ایدرك مصحفی براغوب بوشعری دیمشدر :

تهددنی بجبار عنید　　فها اناذاك جبار عنید
اذاماجئت ربك یوم حشر　　فقل یارب مزقنی الولید

يعنى قرأن كريمه خطاب ايدوب بنى جبار عنيد ديو تهديد وتخويف ايتدك. ايشته بن جبار عنيدم. وار يوم قيامتده ربكه بندن شكوا ايله. ديمكه جسارت ايتمش ايدى . عمرى قرق آلتى وبرسنه اوچ آى سلطنت ايله نابود مغاك خاك اولدقده يرينه قرنداشى ابراهيم اولمشيدى . آز زمانده مروان ثانى ظهور ايدوب بو ابراهيمى قاچيروب جلوس ايلدى . اهـ .

سنه ۱۰۷ انهزام اسد قسرى سردار اهل اسلام درجنك سيستان واستيلاء اوبرطالقان وبلخ. وفتح قيصريه بدست مسلمه ووفات سليمان بن يسار از فقهاء سبعه وكثير شاعر وقاسم بن محمد بن ابى بكر الصديق .

سنه ۱۰۸ شهادت حارث بن عمر وسردار اهل اسلام درجنك آذربيجان وانهزام اتراك . وفات محمد بن كعب القرطبى از مشاهير .

سنه ۱۰۹ جنك اسد باخاقان وانهزام لشكر ترك .

سنه ۱۱۰ سفر معاويه بن هشام ولد خليفه بروم. وقعهٔ طين درميان مسلمه وخزر درباب الابواب. ووفات محمد بن سيرين وحسن بصرى وفرزدق وجرير ازمشاهير شعرا وعبدالرحمن بن هرمز اعرج ازكبار تابعين .

شرح —. متنده اشارت قيلنان حسن بصرى حضرتلرى تابعيندن وولايتى ظاهر وكراماتى باهر اولوب دللرده داستان وافعال واقوالى صوفيه يه سند ودليل ومشهور اولوب تفصيلندن مستغنى برذات مقدس اولمغله تاريخ وفاتى هجرتك يوز اونجى سالنده واقع اولديغى بيان ايله اكتفا اولندى .

وهجرت من له العز. والشرفك اشبو يوز اونجى سالنده رئيس المعبرين محمد بن سيرين حضرتلرى رؤيا مثال اولان دهر فانيدن ديار باقى يه انتقال بيوردى . رحمة الله عليه حضرتلرى كبار تابعيندن اولوب تأويل رؤياده مصيب بروجود مكرم ايدى. حتى بركون كندويه بر كشى كلوب منامنده اذان ويردم ديدكده (واذن فى الناس يأتوك رجالا) آيت كريمه سيله استدلال ايدوب حج شريفه كيدرسك . ديو تعبير ايتدكدن صكره بر كشى دخى كلوب بعينه بو كيجه واقعمده اذان ويردم ديجك (ثم اذن مؤذن ايتها العير انكم لسارقون) نظم

جليل‌الشانيله استدلال ايدوب سن اوغريلق ايله متهم اولورسك . ديو
تعبير بيوردقده حضار تعجب ايدوب ايكي كشينك رؤياسي براولوب تعبيرلري
باشقه اولديغندن تفحص قيلدقلرنده اولكيده خير سيماسي اولوب ثانيده شر
سيماسي وار ايدي . ديو حكمتني بيان قيلدي . يعني معبرده فراست ونزاكت
لازم اولوب اذانه متعلق اولان ايكي آيت كريمه‌نك بريني صبيح الوجه اولان
كشي‌يه صرف ايدوب شره دلالت ايدن نظم شريفي كريه‌المنظر اولان كيمسه‌يه
دليل كتوردي . في‌الواقع قرق كون ظرفنده بري حجه كيتدي . وبري سرقه
ايله اخذ اولنوب قطع يد اولندي . وبركون ابن سيرينك مجلسنه بركيمسه
كلوب بوكيجه رؤيامده علمادن برافندينك يوزينه‌باصدم. ديدكده سن‌بوكيجه
مستك ايله اويومش‌سين بيوريجق بلى‌ديو تصديق ايلدكده چيقارمستكي ديدي.
چيقاريجق كلمهٔ‌توحيد يازيلي براقچه چيقدي. ايشته‌كورديكك بودر. ديو كشف
بيوردي . وبركون بركيمسه كلوب كفره سكه‌سيله برآقچه بولدم. ديدكده سكا
خير واصل اوله‌جق ديو تعبير ايتدي. وبركيمسه دخي كلوب مسلمان سكه‌سيله
براقچه بولدم. ديجك سكا تعزير ايچون ضرب اولنه‌جق. ديوتأويل بيوردقده
حضار استغراب ايدوب كفره سكه‌سني خيره مسلمان سكه‌سني شره تعبيرده
حكمت نه‌در ؟ ديدكلرنده كفره سكه‌سنده تاج وصورت اولور . مسلمان
سكه‌سنده ضرب يازيلور . ديو جواب بيوردي . وبركون مشاراليه سيرين
اوغلنه برآدم كلوب ايكي امزيكلي ابريقدن برندن لذيذ وبرندن آجي صو
ايچدم . ديجك سن‌زوجه‌كه وزوجه‌كك قيزقرنداشنه جماع ايتمش‌سين توبه‌ايله.
ديجك اقرار وتوبه ايلدي . وديكر كيمسه كلوب رؤيامده قيزيمه جماع ايتدم
ديجك خاتونك فوت اولوب قيزك مصالح بيتي كوره‌جك . ديو تعبير بيوردي.
في‌الواقع بويله اولدي . وبركون بركشي كلوب معناده خانه‌مه خروس كيروب
برقاچ دانه يدي. ديدكده سيرين زاده اكر خانه‌كدن شيئك ضايع اولورايسه
بكا كل بيورمش‌ايدي. برقاچ كون صكره كلوب بركلميم ضايع اولدي. ديجك
سنك شيئكي مؤذن آلمش بيوردي . مؤذنك منزلني تجسس قيلديلر وبولديلر.

وبركون مومى اليه سيرين زاده حضرتلرينه براحد كلوب بوكيجه دوشمده بردليكدن براوكوز چيقدى. اما كيرو كيرەمدى . ديدكده آغزكدن چيقان كلام كيرو كيرمز . ديو تعبير بيوردى . وبركشى سفردن خانەسنه كلەجكى كيجه يولدەمنامنده كورر عورتى آرقەسى اوزرينه ياتمش وفرجنى آچمش وايكى قوج فرجى اوزرنده صواش ايدر. وبرينك بوينوزندن قان چيقار. ايرتسى عورتنه سوء ظن ايدوب طوغرى سيرين اوغلنه واروب بن عورتمك منزلنه وارمغه استكراه ايدوب رؤيامى سكا حكايه ايتمكه كلدم. ديوب كورديكنى تقرير ايديجك سن عورتكه سوءظن ايتمه. مستورەدر. لكن سنك يولدن كلەجكنى خبر آلوب قاصغنى تطهير مراد ايتمش اما عجله ايدوب مقراص ايله مويلرى قطع ايتمش حتى بريرندن قان چيقمش. وارنظر ايله. بيورمقله اول كشى خانەسنه كلوب عورتك قاصغنه نظر ايتدكده برپارەپنبه يا پشمش كوريجك خاتوندن حكمتنى سئوال ايتدكده معبرك تعبيرى كبى تقرير ايلدكده ابن سيرينك تعبيرده اولان كمالنى واصابتنى بيلدى. وبركيمسه كلوب واقعەده ارلرك آغزينه وعورتلرك فرجينه مهر اوروروم . دييجك غالبا سن مؤذن اولوب فجردن مقدم اذان ويرمك كركسين. بيوردقده بلى بن مؤذنم. واحتياطاً اولجه اذان ويررم ديو تصديق ايلدى . رحمة الله عليه حضرتلرى تأويل رؤياده بويله راسخ بر ذات شريف ايدى . حق بودركه مصيب معبر منجمدن زيادە اصابت ايدر . وتعبير منام سنت ونبوتدن بر جزؤدر . وپيغمبر عليه السلام تعبير رؤيايى مدح بيوروب كندولر آخرك رؤياسنى تأويل بيورر ايدى . ومنجمينى ذم بيوروب كل منجم كذاب ديو تكذيب ايدر ايدى . علم تعبيرده شرف اولديغنى وار فهم ايله . اه .

سنه ۱۱۱ فتح بيضا بدست جراح والئ آذربيجان .

سنه ۱۱۲ فتح خرشته يعنى آماسيه بدست معاويه بن هشام. وانهزام عسكر اسلام درجنك خزر ومقتولئ جراح واستيلاء ترك بر آذربيجان و وفات رجا بن حيوة الكندى ازعباد .

سنه ۱۱۳ انهزام اهل سمرقند ازترك وانهزام خاقان ازاهل اسلام وانكسار

اهل اسلام در روم . وشهادت سر دار اهل اسلام مالك بن شبيب وعبدالوهاب الغازی درسیواس. و وفات مكحول فقيه شام .

سنه ۱۱٤ استيلاء مروان حمار والئ آذربيجان ببلاد ماوراءالنهر باسبی وغارت . و وفات عطا بن ابی رياح فقيه حجاز ومحمدالباقر ووهب بن منبه .

سنه ۱۱٦ وفات عدی بن ثابت الكوفی وميمون بن مهران فقيه جزيره.

سنه ۱۱۷ جنك اسد قسری با اتراك درمرورود وانهزام لشكر ترك.ووفات ابن ابی مليكه وسعيد بن يسار وامام نافع فقيه مدينه .

سنه ۱۱۸ وفات قتاده وعلی بن عبدالله جد عباسيان وعبدالله بن عامر قارئ شام . ومقتولئ خاقان ترك درجنك اهل اسلام .

سنه ۱۱۹ غزوهٔ مروان ببلادلان وخزر وانهزام خاقان. ووفات سليمان بن اشدق فقيه دمشق . و سقوط رأس منارهٔ عورت بازاری از زلزلهٔ عظيمه در قسطنطنيه .

سنه ۱۲۰ وفات عبدالله بن كثير قارئ مكه وحماد بن ابی سليمان فقيه كوفه وتبرئ لاون قيصر روم ازنصرانيه وازالهٔ تمثال مريم وعيسی ازديوار كليسا واهلاك طائفهٔ بطارقهٔ نصاری . وخروج روميان براو باشارت ريم پاپا .

سنه ۱۲۱ استيلاء مروان بربلاد خزر . وسفر نصر بن سيار بماوراءالنهر و وفات مسلمه بن عبدالملك از امراء بنی اميه ومقتولئ زيد بن علی دركوفه. وشهادت سيد غازی ابو محمدالبطال در روم .

شرح — بو سيد بطال غازی ايچون يوز درت سالنده ويوز اون آلتی تاريخنده رومه كلوب قسطنطنيه قرالنی اسير وتخريب بلاد ايتدكدن صكره اسمنه منسوب سيد بطال قصبه‌سنه واروب طومار حياتی منطوی اولدقده مزاری اولان محله دفن اولنمشدر . ديو عبدالعزيز افندی تاريخنده تسطير اولنمشدر. وسيد غازينك بهادرلكی وغزالری متفق عليه صحيح ومشهور آفاقدر. لكن صاحب متن وفاتنی اشبو يوز يكرمی بر سنه‌سنده ديو تحرير ايدر . وعالی مرحوم كنه‌الاخبار نام تاريخنده يوز آلتمش آلتی سالنده استانبول محاصره‌سنده

معاً دیو یازار. وعبدالعزیزافندی تواریخنده استانبولی سید بطال یوز اون آلتیده فتح ایتدی . وهارون‌الرشید رومه دفعهٔ ثانیه سفرنده ازنیقدن عودت ایدوب کیتدی. دیو ترقیم ایدر. بو بابده تواریخك کلاملری بر برینه معارض ومخالف ومغایردر. لکن هر حالده اخلاف واسلافنه بهادرلکده غالب بر مرددر . حتی باباسی حسین غازی بوبطال تولدنده جعفر تسمیه ایتدی. اوچ یاشنه بالغ اولدقده حسین غازی معموریه طرفنه یعنی آنقره‌یه سفر ایتدکده یکرمی بیك کافر غازیٔ مرقومی احاطه ایدوب شهید ایتدکلرنده انکوری قلعه‌سی خارجنده بر پشته اوزرنده مدفوندر . حالا حسین غازی مرقدی دیو مشهور مزاردر . بو عبد فقیر بیك یوز سکسان بر تاریخنده آنقره‌ده حاکم‌الشرع‌الشریف اولدیغمده زیارتیله مشرف اولمشمدر. شویله نقل روایت ایدرلر که شهید مرقومك حین شهادتنده راکب اولدیغی آت قاچوب ملاطیه‌یه واردقده بغداد خلیفه‌سی طرفندن ملاطیه امیری اولان امیر عمرکه حسین غازی آنك طرفندن سرلشکر ایدی . وجعفر بوحینده اون اوچ یاشنه وارمشیدی. اماجعفر دراز قامت وشجیع وپهلوان وقوتلو برشاب امرد اولوب علم تفسیر وعلم رزمه آشنا اولمغله امیر عمره وار وب نجی پهلوانلر ایله امتحان ایله . اکر جمله‌سنه غالب اولور ایسه‌م بنی بابام منصبیله بکام قیلوب سرلشکر ایله زیرا بابامك مال ومنصبنی اجنبیلر ضبط ایدوب بن ذلیل اولمق سزا دکلدر. دیدکده باباسی یرینه سر لشکر اولوب مالملکنی ضبط ایدن عبدالسلام بومجلسده حاضر ایدی . همان جوابه آغاز ایدوب وار باباکی قتل ایدن کفره‌دن انتقامنی آلوب هنر کوستر . باباکك منصبنه مستحق اول . دیجك جعفر اول ساعت مجلسدن قالقوب یالکز براسب رهواره سوار آنقره‌یه کلدکده مکر پنایر کونلری اولوب خارج شهرده جمعیت عظما ایتمشلر. وحکمتی حسین غازینك شهید اولدیغی کونی یورتی عد ایدوب سنه‌ده بر کره یوم معهودده اظهار ذوق وسرور ایتدکلری کون ایمش. جعفر تنها بر باغچه‌ده استراحت ایدر ایکن حالا مدینهٔ آنقره‌نك تکفوری اولوب حسین غازی‌یی سلم شهادته اصعاد ایدن مهرائیل نام کافر عیش نوش ایچون باغچه‌یه کلوب جوان بالا وبلند جعفری کوریجك

مائل اولوب شرب ایچـون نوجوانه تکلیف ایتدکده نکول ایتمکله سـاقیلك تکلیف ایتدکده راضی اولدی. وقتاکه مهرائیل قمرطلعت زهره جبانك اطوار خوش رفتار وحرکت خردفرساسندن صحن صفاده مست اولیجق فرصتی غنیمت بیلوب مهرائیلی وقرنداشنی واون درت عدد بکلرینی یالکزجه قتل ایدوب باباسی انتقامنی آلوب ملاطیه یه کلوب باباسی منصبنی طلب ایلدی . اما مهرائیل تکفورك هلاکنی قیصرالروم خبر آلوب قرق بیك لشـکر جرار ایله ملاطیه یه کلوب محاصره وجعفری طلب ایدیجك دشمنی تحریککه سبب اولدك. دیوعبدالسلام جعفری متهم ایتدکده عارلنوب همان دم یالکز آتنه سوار اولوب دشمنه صالدقده امیر عمره وراسندن بیك دانه مرد شجیع امداد ارسال ایلدی . جعفر یکتا جمعیت کفاره طالوب سر لشکرلری اولان قیصرك اوغلی ربیعی قید ایله اخذ وشهره کتوردکده ربیع بن قرق بیك پرسلاح لشکره سردار ایکن بر جوان نی چیقارمق اسلام دیننك شرفیدر. دیوب اسلامی قبول ایتدکده اصحاب کزین رضوان الله علیهم اجمعین حضراتندن آخر صحابه اولان عبدالوهاب بو مجلسده حاضر ایدی . یوز اوتوز ییل مقدم فخر عالم صلی الله علیه وسـلم حضرتلری دیار رومی بریکید فتح ایده جك. سن اول یکیده ایریشه جکسك دیو بکا خطاب بیورمش ایدی. مزبور یکید بودر. صدق رسول الله دیدی. بوندن صکره قیصر اوغلننك شرف اسلام ایله مشرف اولدیغنی خبر آلوب عمیسی اوغلی احمری یوز بیك لشکر ایله وکندو اوغلی شمعونی اللی بیك کافر ایله ملاطیه تخریبنه ارسال ایلدیکی خبری امیر عمره واصل اولدقده اون اون ایکی بیك مرد مسلم ایله ملاطیه خارجنه چیقدقده سردار کفاردن کلن نامه ده اکر جعفر ایله قوجه عبدالوهابی امیر عمر کردننه مقرمه طاقوب کتورور ایسه جمله یه امان ویررم. والا دار ودیارکزی خراب ایدرم. دیو یازمش همان جعفر نامه رسانك قولاغنی کسوب کفاره کوندردکدن صکره سر لشـکر جرار اولان احمر مست غرور ایله فارغ البال یاتور ایکن اخذ ایدوب اوردویه کتوردکده احمر دخی شرف اسلام ایله مشرف اولمغله احمد طران تسمیه اولندی . بو کیفیت دشمن اوردوسنه

خبر اولدقده کفار ینه پریشان اولدقده جعفره بطال غازی دیو نام ویرلدی .
بوندن صکره قیصر قسطنطنیه قرالندن استمداد ایدوب بر قاج یوز بیك کافر
ایله تکرار بالنفس ملاطیه‌یه کلدکده اهل اسلام طشره چیقوب کفار ایله جنکده
کفار منهزماً کیتدکده مکر بطال زوجه‌سنی کیجه اوردوی اسلامه کتورمش
ایمش . حین محاربه‌ده زوجهٔ مزبوره زینب اسیر اولمغله قیصرك پهلوانلرندن
شماس کوتورمش . ایرتسی بطال خبر آلوب آردینه دوشوب شویله واردی‌که
زینب قیصریه‌یه واردقده قیصر زینبی قیزی مه‌پیروزه‌یه مسافر ویرمش ایدی.
بطال دخی اول کیجه واروب قیصرك سراینـك پنجره‌لرندن عیارلق ایله نظر
ایدر ایکن بر پنجره‌دن زوجـه‌سی زینب پیروزه ایله بر اوطه‌ده صحبت ایدر
وقرال قیزی مه‌پیروزه حکایه ایدوب قرق کون مقدم رؤیامده آخر زمان پیغمبری
صلی الله علیه وسلمی کوردم. یاننده قرق کشی وار بونلردن بری ایچون سکا
قرق کون صکره پنجره‌دن بر یکید کلور سـنی آکا ویردم بیوردی ایدی .
تمام بو کیجه قرق اولور. اکر سوزی حق ایسـه بوکیجه پنجره‌دن کوردیکم
کلور. دیدیکنی بطال ایشیدوب پنجره‌دن کوروندی. قیز کوریجك کیجه پیغمبر
علیه الصلاة والسلامك کوستردیکی یکیددر. آمنا وصدقنا دیدکدن صکره قیزکندونك
وباباسنك بهاده آغیر اشیاسنی جمع ایدوب بطالك یاننه کلوب بطال قیزی وزوجه‌سنی
وذکر اولنان قیمتدار اشـیاسنی آلوب درون شب مرقومده شهردن چیقوب
بولدیغی دابه‌یه بونلری ارکاب وکندو دخی راکب اولوب فرار ایتدیکنك
ایرتسی قیصر سره واقف اولیجق اوچ اوغلیله جمله بکلرینی آردنجه ارسـال
ایتدی . ایریشـوب جنك ایتدکلرنده بطال غالب اولوب ملاطیه‌یه واردقده
دوکون ایدوب مه‌پیروزه‌یی نکاح ایله تزوج ایتدکده باباسی منصبنی عبدالسلامك
الندن آلدقده عبدالسلام غیرته کلوب بن دخی واروب بطالدن زیاده ایش کوروب ینه
منصبی بطالدن آلوب اوست یاننه قعود ایده‌یم. قصدیله استانبوله کلدکده یقه‌یی
اله ویروب اسـیر اولدیغنی بطال خبر الدقده ایبلك هرکشی ایشیدر. اما
کملکه ایبلك ارکشی ایشی. دیوب رهبـانان قیلغنـه کیروب اسـتانبوله داخل

اولوب برتقریب عبدالسلامی خلاص ودرتیوز رهبانی قتل ایدوب ملاطیه‌یه واردقده زینبدن علی وپیروزه‌دن بشیر نام ایکی اوغلی اولمش بولدی. بعده مغرب دیارینه واروب وافر اراضی ضبط ایتدی . بعده قیصر اطراف قراللری ایله بیضهٔ اسلامی کسره قول وقرار ایتدکلرینی امیرعمر خلیفهٔ بغداد اولان معتصم باللهه واروب بیلدیرمکله خلیفه کلوب قیصر ایله محاربهٔ عظیمه ایتدکده بطال عیار قیصری قتل ایتمشدر . دیو بعض محلده تفصیل ایدرایکن قدی یکرمی ذراع دیو یازارلر. لکن آته سواراولوب تبدیل جامه‌اولدقده آخر کیمسه‌نك لباسنی کیدی دیو تحریرایدرلر. غالباقدینی طول ودرازایدنلر مزارینك طولنه‌نظراً ترقیم ایتمك کرك. والله‌اعلم بالصواب .اهـ .

سنه ١٢٢ خروج عبدالواحدالهواری درمغرب باقوم بربروانهزام او. ووفات ایاس بن معاویه قاضیٔ بصره ازاذکیای دهر وسماك بن حرب کوفی .

سنه ١٢٣ جنك مغاربه وصفریه وانهزام فریقین ومقتولیٔ کلثوم سرعسکر مغرب ومقتولیٔ ابویوسف ازدی سردار صفریه. وحج خلیفه یزیدبن هشام ووفات قاریٔ مکه محمدبن محیصی وثابت بن اسلم بنانی ازکبار تابعین .

سنه ١٢٤ جنك عظیم اهل اسلام ومیسر سرعسکر صفریه درمغرب . ووفات محمد بن شهاب زهری امام اهل مدینه .

سنه ١٢٥ وفات هشام بن عبدالملك الخلیفه وابو عبدالله محمد بن علی والد سفاح .

سنه ١٢٦ خلافت یزید بن ولیدالناقص بعد ازمقتولیٔ ولید ووفات او . وخلافت ولدش ابراهیم. ووفات الکمید شاعر عصر وعمروبن دینارعالم مکه.

سنه ١٢٧ جنك مروان بن محمد باخلیفه. درمرج دمشق وخلافت او. ووفات مالك بن دینار زاهد بصره واسمعیل سدی مفسر اهل کوفه .

شرح — چون مروان خارجی ظهور ایدوب ابراهیم یرینه جلوس ایتدیکه بنی امیه سلطنتی بیك آی اولدقده اصفهانده تولد ایدوب کوفه‌ده تربیه اولان ابومسلم عبدالرحمن، عبدالله‌بن عباس رضی‌الله عنهمانك‌اوغلی محمده

مروان خلیفه‌دن روکردان اولان خلق فوج فوج کلوب بیعت ایتمشلرایدی.
قلیل وقتده محمد فوت اولیجق اوغلی مزبور ابراهیم جلوس ایدوب طرفندن
مزبور ابومسلم عبدالرحمانی خراسان دولتنه وبیعتنه دعوت ایچون ارسال
ایلدکده مروان خروج ایدوب برتقریب مزبور ابراهیمی اخذ وحبس ایلدکده
ابراهیم حبسده فوت اولدی. ووصیتی اوزره قرنداشی سفاح عبدالله کوفه‌ده
مسند خلافته جلوس ایتدکده ینه هرکس مرواندن یوز چویرمکله سفاحه
بیعت ایتدیلر. مروان بوخبری دخی آلوب یوزیکرمی بیك لشکر ایله سفاحك
اوزرینه واردقده سفاح فقط یکرمی بیك آدمله استقبال ونهر زاب کنارنده
مقابله ومقاتله ایلدکلرنده سفاح غالب اولوب مروان منهزماً مصره فرارایلدکده
مصر والیسی صالح مروانی اخذ ایدوب اعدام ایلدی که مروانك سلطنتی بش
سنه اون آی وعمری آلتمش ایکی ییل اولمشیدی . مزبور مروان کرچه عاقل
ومدبر وبهادر وزور ایشلری وجوده کتورمکه سعی ایدر اولمغله مروان حمار
لقب اولمشدر . بوندن صکره سفاح مستقل سلطان اولوب بنی امیه خلفاسندن
چونکه عمربن عبدالعزیزدن ماعداسی مقتول ومخذول اولمشیدی. لکن طقسان
نفر شهزاده‌لری قالمشیدی. برکون سفاح مارالذکر طقسان نفرشهزاده‌یی چادرینه
جمع ایدوب عفوی مأمول ایکن شعرادن بری کربلا وقعه‌سنی انشاد ایدوب
سفاح خلیفه‌یه ویردکده سفاح غیرته کلوب بونلرك ابا واجدادی بویله بویله کار
ناهمواری ارتکاب ایتمش. یعنی کعبهٔ مکرمه‌یه طاش آتوب خراب ایدوب حجاج
ظالم کبی غداری اصحاب کزینه مسلط ایدوب نیجه بیك اصحاب کرامی کلفام
شهادتله سیراب ایدوب کربلا وقعه‌سنی دخی مرتکب اولمش خبیثلردر . دیو
خاطرینه خطور ایتدکده مادام اولادلری صاغ اولدقجه آنلر خاطردن چیقماز.
اولدقلری چادرلری باشلرینه یقدیروب خاك ایله یکسان ایتدکده اکثرینك جانی
چیقوب برقاچی مجروح براقدیلر. آنلر دخی جان چکه‌رك آج وبی تقصیر نعمت
حیاتدن مأیوس اولدیلرکه بوتقریب جمله‌سی هلاك اولوب دولت امیه منقرض
اولوب دولت آل عباس ظهور ایتدی . بوسفاح عبدالله قرنداشی جعفر

منصوردن صغیر ایکن هجرتك یوز اوتوز ایکنجی سالنك ربیع الاولینك اون
اوچنجی کونی کوفه‌ده بولنوب جمعه ایدی همان خطبه‌یه چیقوب مروانیلرك
ظلم وعداوتنی یاد وکندونك کبار اصحاب کزیندن عم رسول حضرت عباس
رضی الله عنهك اوغلی عبدالله رضی الله عنهك اوغلی علینك اوغلی محمدك اوغلی
اولدیغنی ذکر ایدیجك دولتی کونشی طلوع ایدوب صغیر وکبیر النی اوپمکه
راغب اولدی. وابومسلمك معاونتی ایله بریلده مصر وشام وعراق وعجم ومکه
ومدینه وعراق عرب ویمن تحت حکمنه کیرمکله بیوك قرنداشنه تقدم ایتدی.
حال بویله اولدیغندن قرنداشی کلدکده کندودن صکره خلیفه اولمق اوزره
ولیعهد ایدنمکله جعفری تطییب ایدوب وعجله خراسانه کوندروب ابومسلمك
بیعتنی طلب ایلدی. کرچه دولت عباسیه‌نك ظهورینه باعث ابومسلمدر. اما
ولایتی ابراهیم طرفندن در دیو ارسال ایلدی. واردقده اول دخی بیعت ایتدی.
بعده حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك برده‌سنی وقضیب جوهری نامنده
قلجنی وخاتم خلافت نامنه بریوزوکی خلقه کوستروب قبض ایلدی. بعده بو
نسلدن خلیفه اولانلر بو یادکارلر ایله خلافت ایتمك قانون اولدی. چونکه
حضرت معاویه پیر اولدقده قاعداً خطبه قرائت ایدرایدی. بو وقته کلنجه
خطیبلر وخلیفه‌لر قاعداً خطبه ایدرلر ایکن سفاح جلوسنده قیام اوزره خطبه
ایدوب اصلی اوزره خطبه‌یه قیام ویروب قائماً خطبه اولنماسین فرمان بیوردی.
بوندن عبرت آلنه‌جق امور چوقدر. بیك آیدن برو قرارداده اولمش دولت
امیه ازجمله منقرض اولمقدر. بونلرك سبب زوال ملکلری شول وجهله
اولمشدرکه آخر ملوك بنی امیه اولان مروان حمار بن محمد بن مروان یوز
یکرمی یدی سالنده جلوس ایتدکده بی رحم اولوب کندودن مقدم خلیفه
اولان ولید فاسق وجبار ومنافق وظالم اولوب آنك سلفی اولان هشام دخی
بخیل وخسیس ومال جمعنه راغب اولدیغندن هربری برکونا نفرت ناسه سبب
کار ایله مشغول اولدقلرندن ناس کندولردن نفرت ایتمشیدی. بو اجلدن
مروان خلیفه اولدقده اهل حمص عاصی اولدی. اوزرلرینه کندو واروب

قهر ایلدی . صکره اهل شام عاصی اولدی؟. انلره دخی عسکر کوندروب
تأدیب ایلدی . بعده اهل حلب عاصی اولدی . آنلره دخی عسکر کوندروب
مسخر ایلدی . بعده سلیمان بن هشام ظهور ایدوب باشنه یتمش بیك آدم
جمع وارض قنسرینده قرار ایتدکده مروان واروب محاربه ایدوب سلیمانك
اوتوز بیك لشکرینی قتل ایتمکله غالب اولدی . اما تکرار سلیمان حمصه
واروب جمعیت پیدا ایتدکده تکرار مروان اوزرینه واروب جمعیتلرینی
طاغتدی . ویورولدی. چونکه یکرمی بش سالنده محمدبن عبدالله بن عباس
رضی‌الله عنهما بنی امیه‌نك ظلمنی کوروب خفیةً دعوته مشغول ایکن وفات
ایتدکده دعوای خلافتی اکبر اولادی ابراهیمه وصیت ایتمکله برزمان ابراهیم دخی
دعوت امرینه قیام وولایت عرب وعجمه نقیبلر کوندررایکن ابومسلم خراسانی
عبدالرحمن بن رجمهر نسلندن برجوان «ان‌الله یبعث لهذه‌الامه برأس کل‌مائة
من یجد ولها دینها» حدیث شریفی منطوقنجه هجرتك یوزنجی سالنده اصفهان
ناحیه‌سنده دنیایه کلوب بصره‌ده بر خصوص ایچون اون طقوز یاشنده اخذ
وکوفه‌ده حبس اولمشیدی . بر سنه‌ده زنداندن خلاص ایچون ابراهیم خلیفه
حضورینه کوتورلدکده انطاق ایدوب جری اللسان فارسی وعربی تکلم ایدر
وکلامنده ولهجه‌سنده شجاعت اثری دخی‌وار. اکرام ایدوب النه برنامه ایله
بر بیاض بایراق ویروب خراسانی کندو بیعتنه دعوت ایچون ارسال ایلدی .
اول‌دخی واروب طاتلو لسان‌ایله اوتوز بیك مقداری کیمسه‌یی ابراهیمك تحت
بیعتنه آلدی . ووافر زماندن برو خراسانده بکلر بکی اولان نصربن سیار ایله
مقاتله ایدوب صندروب وافرمال حاصل ایدوب وجوده کتوردیکی خدمتلری
ابراهیم امامه تحریر ایدوب بر قاصد ایله ارسال ایلدی . لکن قاصد خبیث
ایمش . مکتوبلر ایله طوغری مروانه واروب تحریراتی کوستردکده مروان
خرده‌یه واقف اولوب انعام واحسان ایدوب ینه مکتوبلری یدینه ویروب
وار ابراهیمه ویر. جوابنی آلوب ینه بکا کل . دیمکله قاصد امام ابراهیمه
واروب جوابنی آلوب کلدکده ابراهیم کندونك بلقایه تابع حمیمه نام قریه‌ده

مختفی اولدیغی یازمش. همان مروان لشکر کوندروب نامراد ابراهیمی اخذ وهلاك ایتدکده یکرمی‌قدر قرنداشلری وتعلقاتی فرار ایده‌رك کوفه‌یه واروب قرق کون اختفا ایتدیلر. اما ابو مسلمك آوازه‌سی عالمه منتشر اولمش. امام ابراهیمك وفاتی معلومی اولیجق جائزکه خلافته عازم اوله مناسب اولان ظهور ایتمك دیوب بر جمعه ابراهیمك قرنداشی عبدالله سفاح کوفه‌ده منبره چیقوب تفصیلی تحریراولندیغی اوزره امیه‌نك ظلمنی یادوبیعتنه دعوت ایدیجك بیوك کوچك کندویه بیعت ایتدکلرنده همان سفاح قرق اللی بیك عجله عسکر تدارك وموصل قربنده نهرزاب کنارنده مروان ایله محاربه‌ده‌غالب ومروانیلر منهزم اولمغله مروان بقیة‌السیوفیله مصره فرار ایدیجك بوصیرنام محلده سفاح ایریشوب جنکه مباشرت ایتدکده مروان فراره امکان بوله‌میوب براتمکجینك فرونه کیزلنمشیدی. بولنوب قتل اولنوب منقرض اولدیلر. مروان فرارنده دولتمك لشکرینی بیله‌مدم. دیدکده خدامندن بررشید کیمسه قلیل کثیر اولنجه وصغیر کبیر اولنجه وکیزلو آشکار اولنجه تأخیرایدن ذات بویله مصیبته کرفتار اولور. دیدکده بوکلام خلعمدن زیاده بکا تأثیر ایتدی دیمشدر. یوز بیللق دولتك زوالنه وکندولرك انقراضنه باعث مال دنیایه رغبت ایدوب علمایی تحقیر و اعیان لشکره اهانت ایتمك اولدی. اکر عاقللر ایله واهل تواریخ ایله‌ده خصوصی مشاوره قیله‌لر ایدی جائزکه بویله اولمیه ایدی. ابو مسلم بی‌حسب ونسب‌یالکز برجوان‌ایکن وخزینه وعسکری‌یوغیکن مجرد قیل‌وقال ایله لشکر جمع وقتال وجدال ایده‌رك عباسیلری برمراد اولمقلغه سبب اولمیه ایدی. اھ.

سنه ١٢٨ مقتولیٔ ضحاك‌بن قیس‌خارجی درجنك‌مروان‌درنصیبین؛ وقیام شیبان بجای ضحاك وامتداد کار وزار تاباآخر سال. وخروج بسطام در آذربیجان مقتولیٔ او. ووفات عاصم قاریٔ کوفه.

سنه ١٢٩ ظهور ابومسلم خراسانی صاحب الدعوه برای آل عباس ازشهر مرودر رمضان. وانذار نصر بن سیار والیٔ خراسان مروان‌را از خروج

ابو مسلم وتغافل او . ووفات ابوجعفر یزید بن قعقاع القاری وابواسحق عمرو السبیعی از مشاهیر .

سنه ۱۳۰ استیلاء ابو مسلم برخراسان وادبار دولت بن امیه ووفات محمد بن منکدر زاهد مدینه .

سنه ۱۳۱ انهزام نصر بن سیار درجنك ابو مسلم ووفات ایوب سختیانی فقیه بصره وابن زکوان وفرفد سنجی ومنصور بن عرادان زاهد بصره وابراهیم بن میمون باغدر ابو مسلم .

سنه ۱۳۲ ظهور دولت آل عباس درعراق وانهزام مروان درجنك عبدالله عم سفاح درنهر زاب وانقراض دولت بنی امیه بمقتولیٔ او دربوصیر بدست صالح بن علی واستیلاء عبدالله بر بلاد شام بعد از استیصال بنی امیه باقتل عام

سنه ۱۳۳ مستولی شدن الیون قیصر برملطیه واستیمان اسلامیان .

سنه ۱۳٤ نقل کردن سفاح دارالخلافه را ازکوفه بانبار .

سنه ۱۳۵ وفات عطاالخراسانی .

سنه ۱۳٦ وفات علابن حضرمی فقیه شام وزید بن اسلم العدوی وخلافت ابو جعفرالمنصور بعدازموت سفاح .

شرح — آنفا تفصیلی تسطیر قیلندیغی اوزره سفاح مسند خلافته جالس اولوب درت سنه طقوز آی شهریارلق ایتدکدن صکره اشبو اوتوز آلتی سالنده بذل نقدینهٔ عمر ایدوب سلطنت حیات دنیادن کچوب عالم عقبایه روان اولدقده بیوك قرنداشی منصور حج شریفده بولندی. اما ابو مسلم امیرالحاج بولنمغله ابو مسلمك اعانتیله منصور کلوب بغدادده تخت خلافته جالس اولدی . بومنصور عالم وعاقل وفصیح وبلیغ آدم اولوب لهو وطربی تارك اولوب دشمن سکال اوزادرسه کس. کسمکه قدرتك یوغیسه اوپده باشکه قو. دیرایدی. لکن مسلکی، استقلال بولنجه چوق انسان قتل وتلف ایدوب جمع ماله یولیله تقیدی وارایدی . وشام حاکمی اولان سفاحك اوغلنك اوغلی عبدالله خروج ایدوب جدم سلطنتی بکا وصیت ایتمش دیه‌رك شامدن بغداده عزیمت ایلدکده منصور

ابومسلمی قارشو کوندروب نصیبنده جنك عظیم ایتدکده ابو مسلم غالب کلمکله عبدالله فراراً بصره‌یه واروب اختفا ایتمشیدی . صکره منصور اخذوالی اوفات حبس ایلدی. اما ابومسلم بوعبداللهی منهزم قیلدقده خزینه واموال کثیره‌سنی ضبط ایتدیکنی منصور خبر آلوب ابو مسلمدن باخط همایون طلب ایلدکده ابومسلم غضبه کلوب فی‌الحال کوچوب خراسانه توجه ایتدی . وخراسانه واردقده منصوری قالدروب علوی برکیمسه‌یی خلیفه ایلیه. بوخبر منصوره‌واصل اولدقده نوازشلی مکتوبلر واستغفارلر ایله آدملر کوندروب دعوت ایتمکله دوندردی. بوخصوصده ابو مسلم ساده دللك ایدوب ری شهرنده عسکرینی براغوب آنجق اوچ بیك آدم ایله منصوره کلدی. عظیم التفاتلر ایله استقبال وانواع احسانلر ایدوب ایرتسی کونی پوسویه مسلح آدملر قویوب بیخبر ابومسلمی قتل ایتدردی. بوابومسلم کرچه حجاج ظالمدن صکره‌در. لکن حجاجدن اظلم اولوب دولت عباسیه‌یی قیام ایتدرنجه‌یی کناه آلتی کره یوزبیك عباداللهی قتل وهلاك ایدوب حجاجی فرسخ فرسخ کچدی. عاقبت دنیاده قتل ایله مجازات واوتوزسکز یاشنده مغاك خاکده غلطان اولدی. همان برقوری نامی قالوب حقنده کوناکون وصفلر ایله کذابلربی اصل وصفلردن کتابلر وجلدلر پیدا ایدوب برر ایکیشر پاره‌یه جلدلرینی استکرا، واستکراه ایتمه‌ینلر قیش کیجه‌لری آنکله وقت کچورور اولدیلر. کاروزارینك اکثری متن وشرحمزده اشارت قیلندی. زیاده‌سی زیاده‌در. بعده بغداد سورینه مباشرت ایدوب مقدما کلیسا اولوب اطرافی رهبانان مزرعه‌سی وراهبك اسمی باغ ومزرعه‌سنك نامی داد اولمغله بنا ایتدیکی قلعه‌یه بغداد تسمیه قیلدی. حتی ایوان کسرایی ایرانده تخریب ایدوب نقضیله بنا ایتمك ایچون لکن برمقدار انقاض نقلده مصرف جدیددن مزید اولمغله نقلدن فارغ اولوب بنا ایلدی. وباغ داد یعنی عدالت باغچه‌سی دیو نام ویردی. لکن صکره اغوای شیطان وانسان ایله حضرت امام اعظمی کتوردوب قبول ایتمیه‌جکنی بیلورایکن قضایی تکلیف وابرام ایدوب قریباً حضرت امامك مناقبنده ذکر اولنجق وجه اوزره اهلاك ایتمك کبی کاربدی ارتکاب ایلدی. بومنصورزماننده کوشکندن سوقه نظر ایدر ایکن

برمحزون ومغموم کیمسه‌یی کوروب یانِنه کتوردوب حالندن سؤال ایتدکده تجارتدن یدیمه وافر مبلغ کیرمش ایدی. منزله وضع ایتدیکمده ضایع اولدی. وسارقك کیروب چیقدیغی محلی بوله‌مادم. دیجك‌سن تزوج ایده‌لی نه‌مقدار اولدی وباکره‌می آلدك وزوجه‌ك تازه‌میدر؟ دیو استفسار بیوردقده بن‌تأهل ایده‌لی برسنه‌در وثیبه وتازه‌در. دیدکده حزنك دفع اولور. دیو پادشاه برشیشه عطر شاهی ویردی اولدخی وارحلنوب باغی کوتوروب زوجه‌سنه ویردی. لکن پادشاه رشید بغدادك قپوجیلرینه مخفی تنبیه بیوردی که عطرشاهی رایحه‌سیله‌هرکیم لجر ایسه‌اخذواحضار ایدك‌دیو. دیده بانلر برکیمسه‌دن رایحهٔ حصر شم ایدوب اخذ وحضور شاهه احضار ایلدکلرنده سن فلان عورتك معشوقسین. سنك عاشقه‌ك زوجنك مالنی سکا ویرمش وارکتور. دیو جبر بیوردقده انکاره مجالی اولمیوب‌مال مسروقی چیقاروب کتوردی. بورتبه ذکاوبومرتبه فراستی‌وارایکن حضرت امامه ایتدیکی جسارته تعجب اولنور. وبو منصور برکره غزایه کیدر ایکن صحرایه یوزاللی بیك عسکر جمع، سرعسکری اولان ابن‌ضحیغه خطاب ایدوب عجبا بوجمعیتده بهادر وشجیع بیك آدم وارمیدر؟ دیدکده یوقدر دیدی بشیوز وارمیدر؟ دیدکده‌یوقدر دیدی. یوز وارمیدر؟ دیدکده‌نه یوقدر دیجك حماقتنه حمل‌واستثقال ایتدی. وقتاکه کفاره مقابل اولندقده یالکز برآته سوار اولمش برکافر میدانه‌چیقوب ارطلب ایلدکده وافرزماندن صکره برار چیقدی اما شهید اولدی. صکره بردخی چیقدی کذلك شهید اولوب بری دخی چیقوب اول دخی شهید اولیجق غیر کمسنه چیقمادقده کافر مغرورانه هزیان سویلکه باشلایجق خلیفه محزون اولوب سرعسکره‌آمان بوکافره برعلاج‌بول. دیدکده سرعسکر بریکیده شوکافره جیق‌بیور.غله یکید چیقوب کافرمغروری هلاك وعسکر اسلامك قوتنه سبب اولدقده‌ایشته بنم‌دیدیکیم یکید بویله‌اولور. براوردوده بویله‌بش‌بهادر اولسه نه‌غم دیومنصوری‌الزام‌ایلدی.

بو منصور خلیفه برکون وزیری ربیعه مرادك وارمی؟ دیدکده اوغلمه محبت‌ایلمکزدر. دیدی. نه‌سببدن‌محبت ایده‌یم؟ دیجك‌سزا کا‌احسان بیوررسکز

اول دخی سزه محبت ایدر. قلبدن قلبه سبیل واردر. محبتی سلطانمه تأثیر ایدر. سزدخی آکا محبت ایدرسکز محبتدن فائده کشی سودیکنک محسنات قلیله‌سنی کثیر وقبایح کثیره‌سنی قلیل عد ایدر. یعنی جرمی معصوم جرمی کبی اولوب حاجتی عریان احتیاجی کبی مؤثر اولور. حقیقتده بو حالت پك ظاهردر. عکسی یعنی کشینك سومدیکی آدمك محسنات کثیره‌سی قلیل واندك جرمی عظیم کورندیکی کبی. ا هـ.

سنه ١٣٧ انهزام عبدالله بن علی درجنك ابو مسلم درنصیبین وکرفتن او خزاین بنی امیه را که ازبلادشام جمع کرده‌بود وچون ابو جعفر ازاوخواست ابو مسلم نداد وبخراسان رفت. لاجرم برای این کاربدام ابو جعفر کرفتارشد. وبقتل رسید

سنه ١٣٨ انهزام قسطنطین قیصر درجنك صالح بن علی عم منصور دوانقی بعد ازتخریب ملطیه. وابتداء دولت بنی رستم درمغرب.

سنه ١٣٩ ظهور دولت بنی امیه دراندلس.

سنه ١٤٠ بناء مصیصه بدست جبریل بن یحیی ازامراء منصور. ووفات ابو سالم عالم مدینه.

سنه ١٤١ ظهور طائفهٔ راوندیه‌ازاتباع ابومسلم با مذهب تناسخ درخراسان ومقتولیٔ ایشان‌دردارالخلافه. وفتح طبرستان بعد ازجنك مدید. ووفات موسی بن عقبه صاحب المغازی.

سنه ١٤٢ وفات عمروبن عبیدالمعتزلی

سنه ١٤٣ انهزام اسلامیان درجنك دیلمیان وغلبهٔ محمد بن اشعب امیرمصر بر طائفهٔ اباضیه درمغرب. و وفات حمید طویل. وشروع کردن علماء اسلام بتدوین حدیث وفقه وتفسیر. ابن جریج مکه‌ده، مالك مدینه‌ده، اوزعی شامده، حماد بن مسلمه بصره‌ده، معمر یمنده، سفیان ثوری وابو حنیفه کوفه‌ده تدوین ایتدیلر.

سنه ١٤٤ سفر محمد بن سفاح بدیلم. و وفات ابو شبرمه بن عبدالله فقیه کوفه ومجالد بن سعید کوفی.

سنه ١٤٥ ظهور نفس زكيه محمد بن عبدالله بن حسن درمدينه ومقتولیٔ اوبدست عيسى ابن عم منصور بعدازبيعت اهل‌مدينه وخروج برادرش ابراهيم باجازت امام‌ابو حنيفه دربصره ومقتولیٔ اوبعد ازحرب عظيم با منصور درقرب كوفه. والزام لباس سياه بعباسيان وبناء بغداد درغربیٔ دجله .

سنه ١٤٦ نقل كردن منصور دارالخلافه را ازانبار ببغداد . ووفات محمدبن السائب‌الكلبي المفسر وهشام بن عروه محدث مدينه .

سنه ١٤٧ استيلاء كفار اتراك بربلاد تفليس وانهزام اهل اسلام. و وفات عبدالله بن على قاهر بنى اميه درحبس ابو جعفر .

سنه ١٤٨ وفات جعفر صادق وسليمان‌بن مهران اعمش محدث كوفه وابن ابى ليلى محمد قاضیٔ كوفه .

شرح — بو جعفر صادق حضرتلرى سادس ائمهٔ اثنى عشردر. امام مذهبدر. جعفر صادق‌بن‌محمد باقردر. مدينهٔ‌منوره شرفهاالله تعالى‌ده مدفوندر. لكن درت مذهبدن تدوين ارلنان كتابلر مستعمل اوله‌رق علمادن علمايه درونته خارجدن غيرى شيئ قارشمق سزين بو آنه‌جك معلوم اولمغله درت مذهب حقدر. باقى حق مذهبلر چوقدر. لكن معلوم اولمامغله متروكدر. بو جعفرى مذهب دخى متروك ايكن ايرانيلر تصحيح ايتدك. ديوجعفرى مذهبى اختيار ايتمشلر. لكن خلطيات ايله كتابلرى مخلوط ايكن مذهبمز صواب، سائر مذهبلر خطا دعواسنده‌درلر. حتى بيك يوز اللى تاريخنده ايران شاهى بولنان طهماسب قولى نادر على‌شاه بو مذهبى مذاهب اربعه‌يه خامس ايتمك سوداسيله دولت آل عثمان ايله اون سنه‌دن زياده جنك وتضييق ايتدكده علماء اهل‌سنت والجماعت وحنفى امت ضروراته بناءً رخصت ويرەلم . دينلره مانع اولديلر . تفصيلى محلنده مسطور قيلنمشدر . نظر بيوريله . اهـ .

سنه ١٤٩ غزوهٔ عباس بن محمد بجانب روم . ووفات امير كبير محمد بن اشعث وابن ابى زائدةالقاضى . وبناء سور قرطبه بدست عبدالرحمن‌الداخل .

سنه ۱۵۰ خروج استادسز ازامراء درخراسان ومقتولیٔ احتم مروزی سر عسکر منصور درجنكاو. ووفات امام اعظم نعمان بن ثابت کوفی دررجب.

شرح — حضرت امامك جدی دیار عجمدن ترمزیدر وپدری ثابت حضرت علی رضی الله عنهی زیارت ایتمشدر. حتی حضرت علی مشارالیه ثابته وذریتنه برکت ایله دعا بیورمشدر. وآخر زمان پیغمبری خاتم الانبیا والمرسلین صلوات الله علیه وعلیهم اجمعین حضرتلری «سیکون من امتی رجل یقال له ابو حنیفه هو سراج امتی یوم القیمه» بیورمغله اظهار معجزهٔ فاخره بیوروب حضرت امامی بووصف ایله تشریف بیورمشدر. وامام سکسان سالنده کوفه‌ده دنیایه تشریف بیوردقده نعمان تسمیه قیلنمشدر. نعمان نعم لفظندن مصغردر. یاخود قان معناسنه‌که بدن انسانده قان نتیجه حیاته سبب ایسه وجود امتده امام اویله‌دره اشارتدر. وابو حنیفه کنیه‌سیدر. حنیفك مؤنثیدر. یاخود عابد معناسنه‌در. وحضرت امام اسمر اللون، اورته بویلو، خوشلقا، بلیغ الکلام وحسن اللحیه وحسن الثیاب وحسن الفعل وحسن المجلس وقلیل الکلام لکن المفید وکبارتابعیندندر. حتی اصحابدن سکز صحابه‌یه ایریشوب انس بن مالك وغیریسندن حدیث اخذ ایتمشدر. ابتداء حالنده تجارته مشغول ایکن علم شریفه رغبت ایدوب وتکمیل ایتمکله جمله‌دن فاضل اولدقده جانب دولت امیه‌دن یزید بن عمر عراقین والیسی اولدقده امام اعظمك فضیلتنی بیلوب قاضیلق تکلیف ایتدی. تکول ایدیجك ابرام وضرب وتهدید ایتدی. ینه قبول ایتمیوب کوفه‌دن هجرت ایدوب مکه‌ده مجاور اولدی. حق تعالی اهل علمه بویله جفا ایتدیکی ایچون تفصیلی محلنده مرور ایتدیکی اوزره یزیدی هلاك ایتدکدن صکره نسلی دخی منقرض قیلوب دولتنی اعداسی یدینه ویردی. وشهزاده‌لرینك طقسانی بردن هلاك بیوردقده امام حضرتلری بیچون وچراجل شانه حضرتنه حمدوشکر ایدرك وطنی اولان کوفه‌یه کلدی. استادی حماددرکه کوفه‌نك فقیهی ومفتیسی ایکن وداع عالم فانی قیلدقده یرینه اوغلی مفتی اولمشیدی. لکن باباسی کبی نحوی وفقهی تکمیل اولنمامقله عزل اولنوب موسی بن کثیری

مفتی نصب ایتدیلر. اول‌دخی حمادك چاشنیسنی ویرمیجك ابوبکرنهشلی‌یی مفتی اتخـاذ ایتدیلر. اول دخی ابا ایدیجك امام اعظم اعلم وافقه واحلم وبذل ماله مائل سخی وذکی و حسـن‌عهد صاحبی ومشقت ناسه صبرلی اولمغله جمله ناس حضرت امامی اختیـار ومفتی وقاضی اولماسنی طلب ایتدیلر . قبول ایتمدکده یزیدك جفاسنه کرفتار اولمشیدی. بعده حضرت امامه جمله ناس محبت ایدوب سائر استادلری ترك ایتدیلر. وحضرت امام مجتهدومعتدل وتعلیم‌درس وتفهیمده هزاز امامه استاد اولوب آز زمانده خلق وعلماء زمان کندویه محتاج اولدی. اما حسودی جمله‌دن زیاده اولدی. امام حضرتلری تابعیندن درت یوزشیخدن تعلم بیورمشدر. فقهده ابتدا کتاب تألیف ایدن بودر. صکره کتاب فرائضی تصنیف‌ایتمشدر . (والذین اتبعوهم با حسان رضی‌الله عنهم ورضوعنه) زمره‌سنه حضرت‌امام داخلدر. «کل مجتهد مصیب» یعنی‌اصابت‌ایتدیکی‌ایچون اجرین‌وخطا أیتدی ایسه اجر واحده نائل اولور. قبله اجتهادی دخی بویله‌در. یعنی درت رکعت نمازك هر برر رکعتنی ظن غلبه‌سیله بر جهته توجه ایله ادا ایلســه قضا لازم اولماز. مع‌هذا صحیح قبله درتدن بریدر . ماعداسنده خطا ایتدیکی ظاهر ایکن غابـهٔ ظن ایله ادا ایتدیکی‌ایچون نمازی صحیح‌اولدیغی کبی. بعض کره‌بر مسئله‌ده درت مذهب بری برینه مخالف اولور . ینه مجتهدلرك هر بری اجره نائل اولور . «اختلاف امتی رحمه» سری ظاهر اولور . ائمهٔ اربعه یعنی امام اعظم وامام مالك وامام شافعی وامام احمدبن حنبلدن ماعدا مجتهدین چوقدر. جمله‌سی‌حسنه وکرامات صاحبلریدر. آنجق بودردك مقلدی کثیراولمغلة مشهور اولوب اجتهادلری شایع‌اولمشدر. سائر مذاهب‌متروك‌اولمغله اجتهادایتدکلری‌مسئله غیرمعلوم وشبهه‌لودر. وبو درت‌مذهب ایچندن امام اعظمك مذهبی‌شایع ومقلدی اکثردر (یریدالله بکم‌الیسر ولا یریدبکم‌العسر) مضمونجه بو اختلاف سببنه آســانلق واردر. واختلاف رحمت اولماسی آنجق بوامته مخصوصدر. (ماجعل علیکم فی‌الدین حرج) بیورمشدر . یعنی فخر عالم صلی‌الله علیه وسلمه باری تعالی سنك دینکده کوجلك یوقدر. دیوخطاب بیورمشدر. (واعتصموا بحبل‌الله

ولا تفرقوا) نظم جليلى مقتضاسنجه هر كسى سلامته چيقارور بر متين ايپه مشابه بر مذهبه ياپشوب طاغلمامق كرك. يعنى خلط مذهب ايتمه‌مك كركه (ولا تكونوا كالذين تفرقوا واختلفوا من بعد ماجاءهم البينات واولئك لهم عذاب عظيم) وعيدينه مظهر اولميه‌لر . الله اعلم بالصواب. امام اعظم مذهبى سائرندن صوابدر . زيرا حضرت امام از كيانك اعلم واعقلى ايدى . حتى اما شافعى امام مالكدن امام اعظمك حالنى تفحص قيلدقده بن بر مثلنى دخى كورمدم . اكر بر شجرى آلتوندر. ديو دعوى ايلسه دليل وبرهان ايله اثباته قادر اولمغله قياس ايدرايدى . حتى امام زفردن منقول: حضرت امام ايله يكرمى سنه انيس وجليس اولدم . ناسه اشفق وانصح وحمول وصبور ونفسنى خلقه بذل ايلمش تعليم علم ايله مشغول اولوب فارغ اولدقده خسته عياده‌سنه يا جنازه تشييعنه يا بر فقيرك اعانه‌سنه يا اخوانى زيارتنه ويا بر مسلمك حصول حاجتنه كيدوب كيجه عبادات وصلوات وتلاوته مواظب اولوب هر كيجه بر ركعتده يا ايكى ركعتده بر ختم شريف ايله نماز قيلار ايدى . وقرق بش سنه بش وقتى بر آبدست ايله ادا ايتمش بر وقور ذات اولوب حقنده اولان كفتكويه غضب ايتميوب صبر ايدر ايدى . وكوندوز صائم اولوب مسجدده تا غروبه دكين تدريس ايدوب غروبدن تا صبحه دكين ينه مسجدده بروجه محرر عبادت ايدرايدى . آنجق قبل الظهر نوم خفيفدن ماعدا اويقوسى يوغيدى. اللى بش كره حج شريف ايتمشدر. وعلم شريفه تعظيم ايدرايدى. حتى اوغلى حمادمكتبده فاتحه سوره‌سنى قرآئته بدأ ايتدكده استادينه يوز درهم كموش هديه ارسال ايتدكده خواجه استكثار ايدوب بنم خدمت قليله‌مه بوانعام چوقدر. ديديكنى امام استماع بيوردقده خواجه‌يى دعوت ايدوب سن خدمت تعليمى حقير عد ايتمه . يانمده بوندن زياده مالم اوليدى تعظيم قرآن ايچون جمله‌سنى سكا ارسال ايدر ايدم. ديدكدن صكره بواستادك عندنده علمك قدرى يوق. ديواوغلنى آخر خواجه‌يه ويردى. وبغداددن كوفه‌يه متاع كوندروب تجارت ايدوب حاصل اولان ربحنى طلبه‌سنه وعيالنه وعلمايه صرف ايدوب كندويه تعلق اولانلرى اغنا وآخره احتياجدن خلاص ايدر ايدى .

مناقب شریفه‌سی چوقدر : جمله‌دن بری بر کون امامه بر کشی کلوب بر کیمسه‌نك حالنی حکایه‌ایدوب اول کیمسه طالب جنت وخائف جهنم اولمیوب حق تعالی‌دن قورقماز . لحم میتی اکل ایدر . ورکوعسز و سجودسز نماز قیلار . و کورمدیکی شیئه شهادت ایدر وحق اولان شیئه عداوت ایدر . وفتنه‌یه محبت ایدر . ورحمتدن فرار ایدر . ویهود ونصارایی تصدیق ایدر . دیدکده حاضر اولانلر نعوذبالله کافر ایمش . دیدکلرنده حضرت امام حاشا ! اول کیمسه مؤمن بلکه ولیدر . زیرا جنتی طلب ونیراندن خوف بی‌معنادر . مسلمانك رجاسی وخوفی حقه امتثالدر . رجاوخوفی جنت وجهنمك صاحبندن ایدر. وحق تعالی‌دن خوف ایتمدیکی (ومماربك بظلام للعبید) آیت کریمه‌سی موجبنجه باری تعالی کیمسه‌یه ظلم ایتمز . قوللقده اولان خوف ایتمز . واکل میته ایدر یعنی بالق یر . و رکوع و سجودسز قیلدیغی نماز جنازه نمازیدر . وغیبه شهادت ایدرکه کورمدیکی شیلر یعنی مؤمن بهدر . صراطی ومیزانی وقیامتی وجنتی وجهنمی کورمه‌دن ایمان کتوروب کلمهٔ شهادتی کتورور. حقه بغض ایدر یعنی موت حقدر اما سومز . (وجاء سکرةالموت بالحق) نص شریفیله موت حقدر . (وانما اموالکم واولادکم فتنه) نص قاطعیله ماله و اولاده فتنه بیورلمش ایکن مالی و اولادی سور . ویغمور رحمتدر . لکن ایصلانمامق ایچون قاچار. (وقالت الیهود لیست النصاری علی شیئ وقالت النصاری لیست الیهود علی شیئ) آیت کریمه‌سیله اهل کتابی تصدیق ایدر. دیو حضرت امام جواب ویروب ذکا وعرفانی عیان بیوردی . وامام ابی یوسف خسته اولدقده حضرت امام واروب خاطرینی سؤال ایدوب اکر بو یعقوب وفات ایدر ایسه علوم کثیر انکله ضایع اولور بیورمغله قدرینی ترفیع بیورمش‌ایدی. وقتا که یعقوب افاقت بولدقده مجلس باشلو باشنه فتوی ویروب تدریس ایتدیکنی حضرت امام خبر آلوب بر آدمه امر بیوردی‌که وار یعقوبه سؤال ایله. بر کیمسه قصاره برثوب ویروب قصاریه‌سنی ایکی درهمه قول ایتدکدن صکره واروب ثوبی طلب ایتدکده قصار اولاً انکار ایدوب صکره اقرار

ایلسه اجرت لازمه اولورمی؟ دیو سؤال ایله . اگر لازم اولور یا اولماز دیر ایسه خطا ایتدك دی . دیو بیورمغله مزبور کیمسه امام ابی یوسفه واروب بروجه مشروح سؤال ایتدکده اجرت لازمه اولور. دیدکده سائل خطا ایتدك دیجك ابی یوسف حضرت امامه کلوب مشکلی حل ایده‌جك اولدقده یا ابا یوسف غالبا سنی قصار مسئله‌سی کتوردی. بیوریجق بلی دیدکده یا بر اجاره مسئله‌سنی حل ایده‌مه‌ین کیمسه نیجه فتوی ویرر . بیوردقده یعقوب مسئله‌نك حلنی رجا ایلمکله اگر قصارك قصری قبل‌الانکار ایسه اجرت لازمه اولور. اگر بعدالانکار ایسه نفسی ایچون خدمت ایتمش اولوب اجرت لازمه اولماز. بیوردی. صکره ملاطفه ایدوب نمازه دخول فرض‌ایله‌می اولور سنت ایله‌می اولور؟ دیوسؤال‌ایتدکده فرض‌ایله دیجك خطا ایتدك. بیوردقده سنتله‌دیجك ینه خطا ایتدك. بیوردقده بونك‌دخی حلنی‌رجا ایتمکله تکبیرفرض، رفع یدین سنت، ایکیسیله‌داخل‌اولنور. بیوردی. برکون‌حضرت‌امام‌قاضی ابن‌ابی لیلی ایله صحراده تفرج ایدر ایکن برقاچ عورت تغنی‌ایدرلر ایدی. بونلری کوردکلرنده تأدباً سکوت ایتدکلرنده‌حضرت‌امام احسنتن دیمش ایدی. ایرتسی برخصوصه شهادت ایچون امام قاضی‌یه واردقده قاضی سن دونکی کون تغنی‌یی تحسین ایتدك. دیو شهادتی قبولده تردد ایدیجك بن عورتلرك تغنیلرینی تحسین ایتمدم بلکه تأدباً سکوتلرینی تحسین ایتدم. دیو حاضر جواب‌ویردکده قاضی شهادتنی قبول ایتدی. وبرکیمسه نهار رمضانده زوجه‌سنه قربان‌ایتمك اوزره یمین‌ایدوب حضرت امامدن چاره جو اولدقده اوچ کونلك بلده‌یه سفر ایدوب‌کلدیککك کون قربان ایله‌سك حنث یمیندن خلاص اولورسك بیوردی. وبرخاتون‌دیواره نردبان طیایوب‌چیقارایکن زوجی کلوب کوریجك اولدیغك محلدن‌یوقاروچیقوب یا آشاغی اینر ایسه‌ك طلاق ثلاثه ایله مطلقه اول. دیدکده متحیرلر اولوب کلوب امام‌حضرتندن استمداد ایتدکلرنده نردبانی خاتون ایله‌بیله زمینه وضع ایتسونلر. صعود وهبوط بولنماز. وطلاق‌دخی وقوع‌بولماز. بیوردی وبرکشی فلان کیمسه کوسج دکل ایسه زوجه‌م اوچ طلاق بوش اولسون . دیدکدن صکره اول

کیمسه‌یه نظر ایتدیلر . صقالنی تمام کوروب ابو حنیفه حضرتندن علاج طلب
قیلدقلرنده اول کیمسه‌نك دیشلری تعداد اولنسون اکر اوتوز ایکی ایسه
طلاق واقع اولور اکر یکرمی سکز ایسه کوسجدر . بیوردی . وبر کیمسه
اکر یمورطه اکل ایدرایسه‌م زوجه‌م اوچ طلاق ایله مطلقه اولسون دیدکدن صکره
زوجه‌سنك یدنده بر قاب کوروب ایچنده اولاندن ایسترم. دیجك خاتون سکا
الویرمز. دیدکده زوج مصر اولدقجه عورت سن یه‌مزسك. دیورد ایلدیکنده
زوج اکر بن اول صحن ایچنده اولاندن یمزایسه‌م ینه اوچ طلاق تطلیق اول.
دیدکده باقدیلر صحنده یمورطه وار ایمش. وعورتك سنك اکل ایده‌جكك دکل
دیمه‌سنه سبب بوایمش. بوخصوصده امامه التجا ومراجعت ایلدکلرنده صحنده
اولان بیضه‌لری دجاجه آلتنه وضع ایدوب پیدا اولان پیلیچلردن اکل ایدرایسه
ایکی وجهله اولان طلاقلردن خلاص اولور بیوردی. وحضرت امام اعظمده
اولان خصال عشره قنغی شخصده بولنسه رئیس قوم اولور: ورع . صدق .
فقه . مروة . مداراة ناس . اقبال نفع . طول صمت . اصابت قول .
اعانت ضعفا ومحتاجین . وکرك احبا وکرك اعداسی استعانه ایتدکده امداد
ایتمك . (فان خفتم الا تعدلوا فواحدة) آیت کریمه‌سی تفسیری اوزره عدالت
ایده‌مه‌ین رجل برزوجه‌دن زیاده ایتمسون. بیوردی. ومشرب حضرت امام، پاك
لباس کینوب کوزل عطریات سورونمك وجمعه کون لابس اولدیغی صیفیه لباس
درتیوز التون تقویم اولندی مشتائیه‌سی دخی زیاده ایدر . دلکی وسنجاب
کورك کینور ایدی . ویدی قلنسوه‌دن بری سیاه ایدی . وامام مومی الیه ابو
حنیفه نعمان حضرتلری بیورر: اعظم طاعات ایماندر واعظم معاصی کفردر.
اعظم معاصیدن اجتناب ایدوب اعظم طاعات ایله متصف اولان کیمسه ایچون
مرجو درمیانده اولان سائر معاصی عفو اولنه . وبیورر: حوایج دنیادن
بر مرادی تحصیل مراد ایدن کیمسه جایعاً سعی ایتسه حاصل ایدر . زیرا
اکل تغییر عقل ایدر. « البطنه تذهب الفطنه ». وبیورر نفسنه کناهی جمع ایله
ووارثکه مال جمع ایله. آخر خلفای امیه اولان مروان ثانی طرفندن ذکری

مرور ایتدیکی اوزره یزید بن عمر وعراق والیسی ایدی. حضرت امام جمله‌دن امین اولدیغی ایچون بیت المال امینی ایتمك قصد ایتدی. امام قبول ایتمدی. بعده علمانی جمع ایدوب امامی علمایه رئیس نصب ایتدکده اکر بو تکلیفمدن دخی ابا ایدر ایسه‌ك ضرب شدید ایدرم. دیو یمین ایلدکده شمدنکر وامام قضایی قبول ایتدی. ملاحظه‌سیله بر ادمی قتل مراد ایدوب حجتنی امضا ایچون امامه کوندردکده امام رد ایدیجك امامی حبس ایلدی. و ایام معدوده‌دن صکره اون درت عصا ضرب ایلدی. وبر روایتده ایام متوالیه ضرب ایدرایکن فقها غضبناکا؟ جمع اولوب علما وجود واحد حکمنده‌در. رئیسمز اولان ذاته حقارت بزه‌در. دیدکلرنده سبیلی تخلیه اولندقدن صکره حضرت امام یوز اوتوز عیال واتباعیله مکه‌یه فرار وهجرت ایلدی ایدی. عزیز ذوانتقام جل شانه حضرتلری زمان قلیلده یزیدی ومروانی هلاك بیوردیغندن باشقه سلطنتلرینی اللرندن آلوب یادلره واعداسنه ویردیکدن ماعدا نسللرینی دخی منقرض قیلدقده امام حضرتلری ینه وطنی اولان کوفه‌یه کلمش ایدی. امادولت وسلطنت امیه‌دن آل عباسه انتقال ایتدکده مارالذکر ایکنجی خلیفه اولان منصور خلیفه امامی کوفه‌دن بغداده دعوت وکلدکده عظیم اکرام واون درت بیك التون خرج راه ایله بر جاریه اعطا ایتدکده قبولندن امتناع بیوردیغنه منصور انفعال وکوفه‌یه قاضی نصب ایدرم. دیو یمین ایلدکده امام دخی قبول ایتمم. دیو یمین ایلدی. تکرار خلیفه ینه البته نصب ایدرم دیو یمین ایدیجك تکرار امام قبول ایتمم. دیو یمین ایدوب الحاصل اوچ کره طرفیدن یمین تکرار اولندقده خلیفه‌نك قپو کتخداسی یاامام خلیفه حانثی اولسون دیدکده حاضر جواب امام خلیفه‌یه کفارت بندن آساندر. دیو جواب بیوردقده جواب بوله‌میوب حبس ایلدی. بلکه الزام اولور ملاحظه‌سیله تکرار حضورینه کتوروب ینه حکومتی عرض ایلدکده بنم قضایه صلاحیتم یوقدر. دیو جواب بیوردقده کاذب سین. دیجك حاضر جواب امام اکر بن کلامده صادق ایسه‌م قضایه لیاقتم یوقدر. اکر صلاحیتم وارایسه کاذب اولمش اولدم. کاذب اولان کیمسه‌یه تقلید

قضا صحیح دکلدر. دیو مسکت جواب ویرمش ایکن وسلفندن امامه جفا ایدن
مروان ایله یزیدك نتیجهٔ حاللرینی بیلور ایکن متفطن اوله میوب بصره ده پادشاهلق
دعواسنده اولان مذکور ابراهیمك امام اقرباسندن اولوب تجار عندنده امام
معتبر اولدیغندن وناس عندنده دخی محبوب القلوب اولدیغندن وبین العلما دخی
مقبول القول اولدیغندن ابراهیمی سلطنتده قیامه سبب اولور . فکر فاسدیله
خوفه تابع اولوب امامی اهلاکه وسیله جست وجو ایدوب امامك قضایی قبول
ایتمیه جکنی بیلور ایکن بهانه عدایدوب قضایی تکلیفده مصر اولوب نکول
ایلدکده ضرب ایلدی . واثر ضرب نمایان اولدقده مجمع ناس اولان سوقدن
قان سیلان ایده رك کچیروب تشهیر ایتدکدن صکره زندانه وضع واون کون آب
ونان ویرمیوب تضییقدن یاخود سمدن بغدادده عازم عالم انور ودولت جاودانی یی
اختیار ایدوب واصل عالم یقین اولدقده امام محراب ملکوت اولوب التی کره
اوزرینه جنازه نمازی قیلندقده یوز اللی بیك مسلم اقتدا وحاضر اولوب خارج
سور بغدادده خاك عطرناکده واصل کوثر نسیم اولدی. « عنده ذکر الصالحین
تنزل الرحمه » موجبنجه حضرت مجیب الدعا جل وعلادن مرجودر. نشأهٔ اولاده
اجتهادیله عمل ونشأهٔ اخراده شفاعتیله مکمل ایله یه. روح شریفنه فاتحه. چون فاتحهٔ
شریفه قرائت اولندی ؛ معلوم اوله که ابو عبدالله محمد الشریف مجمع الاحبابده
حضرت امام اعظمدن نقلاً سلك سطوره کشیده ایدر . امام مشارالیه بیورر
حضرت حق جل وعلایی بلاکیف ولاکم یعنی نته لکسز رؤیامده طقسان طقوز
کره مشاهده قیلدم. اکر بردخی رؤیت نصیب اولورایسه عذاب قیامتدن نجاته
سبب نه در؟ سؤال ایدم. وقتا که یوزنجی دفعه کورمك نصیب اولدقده جناب
کبریا جل جلاله حضرتنه سؤال ایتدم. صباح واخشامده بو تسبیحی ورد
ایدن عذابدن رها بولور. بیوردیغی تسبیح بودر: «سبحان الله ابدی الابد. سبحان الله
الواحد الاحد. سبحان الله الفرد الصمد. سبحان الله رافع السماء بغیر عمد. سبحان
من بسط الارض علی ماء جمد. سبحان من قسم الرزق ولم ینس احد. سبحان
من خلق الخلق فاحصاهم عدد. سبحان من لم یتخذ زوجة ولاولدا. سبحان الذی

لم‌يلد ولم‌يولد ولم‌يكن له كفواً احد». معلوم اوله كه حضرت ابو حنيفه يتمش ياشنده متوجه درگاه آله اولدی. وسالك سبيل دارالقرار اولديغی محلده يدی بيك ختم قرآن كريم ايتمشدر . رحمة‌الله عليه . اهـ .

وفات عبدالملك ابن جريج مكی اول مصنف درحجاز. ومنجمد شدن خليج قسطنطنيه. تواريخ رومده مسطور اولديغی اوزره اون كون وبرز وايتده ايكی آی زمان انجماد امتداد بولوب كفه‌دن تجـار كار وباری ايله بوز اوسـتندن استانبوله كلوب قارشو خلقدونيه‌يقاسنه‌اكثر كچيلور ايمش. جمد منحل اولدقده طـاغلركبی بوز قطعه‌لری حيوانات بحر ايله جريان ايدوب ايكی طرفده واقع ابنيه‌خراب اولديغی جنابی و قطب مكی روايت ايدرلر العهدة عليهم .

سنه ۱۵۱ بناء رصافه در كنـار شرقیٔ دجله برآی قدوم مهدی ازری . وحالا بغداد رصافه‌دن عبارتدر . و وفات عبدالله بن عون شيخ بصره ومحمد بن اسحق امام اهل سير .

سنه ۱۵۲ مقتولیٔ استادسزدرجنك حازم سر عسكر منصور .

سنه ۱۵۳ استيلاء فرقهٔ اباضيه بر افريقيه . ومقتولیٔ عمر بن‌حفص والیٔ ولايت وجنك‌ابوقره‌سردار صفريه با ابوحاتم سر عسكر اباضيه . و وفات‌معمر بن راشـد حافظ بصره وهشـام دستوائی محدث عراق وابو بكر بن عيـاش ازحفاظ .

سنه ۱۵٤ سفر ابو جعفر بشام برای تجهيز جيش بجانب افريقيه. ووفات ابو عمر وبن‌العلا قارء بصره واشعب طماع از طرفه‌كاران جهان .

سنه ۱۵۵ انهزام خوارج مغرب درجنك يزيد بن حاتم سرعسـكر خليفه ابوجعفر. ووفات مسعر بن كدام وابو هاشم صوفی .

سنه ۱۵٦ وفات حمزه شيخ قراء كوفه وسـعيد بن ابی عروبه اول مصنف درعراق .

سنه ۱۵۷ وفات ابو عمر وعبدالرحمن الاوزعی امام اهل شام .

سنه ۱۵۸ حج ابو جعفر و وفات او درمكه وخلافت مهدی . ووفات امام زفراز شاكردان امام اعظم .

شرح — آل عباسدن بو ابو منصور خليفه يكرمی اوچ سنه بغدادده خلافت ايدوب حج ايچون مكه‌يه واردقده كاربان املی دست زدهٔ رهزن اجل اولمشدر . طائفهٔ علويه يعنی اولاد حضرت علی ايله اولاد حضرت عباس مابيننه عداوت القا ايتمشدر . وقول منجمين ايله ابتدا عمل ايدوب عبد مملوكدن عالی منصبه صاحب ايدن بو منصورك رأی غير سديديدر. فطنت وذكاسی حضرت امام كبی ذات عالی جاهه اهانتدن واهل نجومه اعتبارندن معلومدر. يرينه اوغلی مهدی جلوس ايتمشدر. اهـ.

سنه ۱۵۹ حج مهدی خليفه وتوسيع حرم مدينه .

سنه ۱۶۰ وفات شعبه بن حجاج شيخ بصره .

سنه ۱۶۱ ظهور مقنع خراسانی ازساحران جهان درمرو. ووفات سفيان ثوری فقيه كوفه .

سنه ۱۶۲ وفات داودبن نصر طائی زاهد كوفه وابراهيم بن ادهم بلخی درشام . وسفر مهدی خليفه بجانب روم .

شرح — بو ابراهيم ادهم حضرتلری خراسان پادشاهنك شهزاده‌سی اولوب نوبت سلطنته مترقب ايكن سلطنت باطنی طرفنی ترجيح ايدوب سعی ايدرك باطن سلطانی اولوب سلطنت ظاهری‌يی كليا ترك ايدوب اظهار كرامات ايتمكله كراماتی دللرده داستان اولمشدر رحمة الله عليه . اهـ.

سنه ۱۶۳ ظهور طائفهٔ محمره ومقتولیٔ عبدالقاهر رئيس ايشان بعد از فتنهٔ عظيمه. واستيصال اهل حرجان وهلاك شدن مقنع درقلعهٔ خود. ومقتولیٔ زنادقه درحلب .

شرح — بو مقنع ديدكلری بی دين خراسانده بش سنه حاشا ربوبيت دعواسيله طريق تناسخی ايجاد ايدوب قمر شكلنده برمدور كرهٔ نورانی استدراجاً پيدا وكندويه مساعدهٔ ربانی اولمغله نيجه بيك شقی كندويه تابع اولوب آله اعتقاد ايتمشلر ايدی كه پيدا ايتديكی قمرك ضياسی ايكی آيلق مسافه‌يی روشن

قلار ايدى. غيرةالله ظهور ايدوب اوزرينه لشكر اسلام واردقده جنك ايدر ايكن مقاومتدن عاجز اولوب اسيرلك عارينه دخى تحمل ايده‌مم. ديوب ابتدا اولادينه وعيالنه زهر ايچروب بعده كندوزهر ئوب بوتقريب لوث وجودندن روى ارض تطهير اولندى. ا هـ.

سنه ١٦٤ وفات عبدالعزيز ماجشون ازشيوخ مدينه .

سنه ١٦٥ انهزام كفار روم درجنك هرون‌الرشيد و مقتولىٔ پنجاه هزار كفار. و وفات خالد برمكى وزيرسفاح .

سنه ١٦٦ آمدن هرون‌الرشيد باسكدار وعقد مصالحه با كفار .

شرح — خليفه اولان مهدى امريله اوغلى هرون‌الرشيد يوز اللى بيك عسكر ايله بغداددن اسكداره كلوب درت آى قسطنطنيه‌يى محاصره وتضيق ايدوب بر صغر دريسى يره صلح اولدقده درى‌يى اينجه اينجه كسوب محلهٔ مسلمين وبر مسجد وبيك منزل بنا ايدوب سنوى اللى بيك آلتون خراجه كسوب بغداده كيتدكده قرال ضال عهدنى فسخ ومسلمينى قسطنطنيه‌دن اخراج ايدرايكن مسلمانلر سل سيف ايدوب قرال اولان ايليانى قتل ايتمكله غزاى عظيم ايتدكلرينى شهزاده هرون خبر آلوب ايرتسى سنه سيد جعفر بطال غازى ايله بيله قسطنطنيه‌يه كلوب اوچ كون جنكده سكز بيك كافر هلاك ويكرمى بيك اسير آلوب وسنهٔ سابقه‌ده ايليا قتلنده اوغلى يعفو قرال اولمشيدى [١]. يعفويى دخى اخذ وبردار ايتمكله نقض عهدك واهل اسلامه ايتدكلرى اهانتك جزاسنى بولديلر . لكن بو انتقام ايچون هرون قسطنطيه‌يى بر رتبه خراب ايدوب اللى بيك كافر دخى قتل اولنمغله خراب وايسسز قالدى. وقرال قيزينى سيد بطال قيز قله‌سندن آلوب كيتدكده استانبولده يونانيلر وروم كفره‌سى قالمامش ايدى . صكره افرنج يعنى تعمير ايدوب غلطه ايله بيله ضبط ايتدى . ديو عالى مرحوم كنه الاخبار نام تاريخنده تسطير ايدر و هرونك استانبوله كلسنى يوز اللى بش و اللى آلتى ديو ذكر ايدر و صاحب متن هرونك استانبوله كلديكنى اشبو يوز آلتمش آلتيده ديو ترقيم ايدوب بطالك فوتى قرق

[١] بووقايع حليهٔ صحتدن عاريدر .

درت سنه مقدمدر . دیو اشارت ایدر . وقتلرده مغایرت کلی اولوب ذکر اولنان تاریخلر دخی معتمد ومعتنا اولمغله تصحیحی بزم ایچون بو وقته کلنجه ممکن اولمادی. لکن آل عباسك ارشد واشجعی هرون‌الرشید اولدیغی کبی دلیران وعیارانك اکبر بهادرانی اولوب اخلاف و اسلافلرنده بی نظیر اولدقلری بی اشتباهدر . اهـ .

سنه ۱٦۷ توسیع حرم مکه بامر مهدی خلیفه. ووباء عظیم درعراق. ووفات حماد بن سلمه عالم بصره ومقتولیٔ یشار شاعر مشهور بتهمت زندقه . وابتداء دولت بنی مدرار درسجلماسه .

سنه ۱٦۸ وفات حسن بن زید شیخ بنی هاشم ووالد ست نفیسه درطریق حج.

سنه ۱٦۹ خلافت موسی الهادی بعد ازموت مهدی درپی صید . وخروج حسین بن علی اصغر وبیعت اهل مدینه ومقتولیٔ او بدست اتباع آل عباس درمکه . وفرار ادریس بن عبدالله بجانب مغرب واستقلالش . ووفات نافع شیخ قراء کوفه .

سنه ۱۷۰ خلافت هرون‌الرشید بعد ازموت هادی. وبناء طرسوس بحکم او . وبناء جامع مشهور قرطبهٔ بحکم عبدالرحمن الداخل .

شرح — چون منصور خلیفه فوتنده یرینه اوغلی مهدی خلیفه جلوس ایدوب ایکی دفعه حج بیت‌الله ایله کسوهٔ بیت‌اللهی اولکیدن اعلا تجدید وایکی کره یوز بیك دینار و اوتوزکره یوز بیك درهم سکان حرمین محترمینه صدقه و انعام ایتمکله بر فقیر قالمیوب جمله اغنیادن اولدی. وذات اهرام مصردن درتیوز سکسان طاش دیرك چیقاروب مکهٔ مکرمه‌یه نقل ایدوب اوزرلرینه درتیوز طقسان سکز قبه انشاسیله حرم مکه‌یی توسیع ایتمشدر . بعده مسجد نبوی‌یی دخی توسیع ایدوب بغداده کیتدی . وکعبه‌دن بغداده وارنجه یوللری تعمیر وتطهیر وشول رتبه تأمین قیلدی که باشلو باشنه‌عورتلر کیدرلر وکلورلر ایدی. اون سنه خلافتی اواخرنده رومه سفر ایدوب فراوان غنایم اخذیله بغداده رجعت ایلدی. و آلتمش آلتی یاشنده دارالسلام فانیدن درالسلام باقی‌یه رحلت

ایلدی . بو مهدی ایام سلطنتنده ادیب مشهور ابو دلامه‌یه نه حاجتك وارایسه طلب ایله؟ دیدکده برصیاد تازی طلب ایدرم. دیجك برکلب نه‌درکه طلب ایدرسك حاجتك نه‌ایسه طلب ایله؟ دیدکده حاجت بنمی سنکمی؟ دیجك کبی ویردی. بعده ابو دلامه طوت که صیده چیقدم. دیمکله آت لازم اولدیغنی اشراب ایتدکده بر اعلا آت احسان ایلدی . یا دابه‌یه کیم خدمت ایتسون؟ دیدکده برغلام احسان بیوردی . یا شکاری کیم طبخ ایتسون؟ دیدکده برجاریه عنایت قیلدی . جاریه طعامی قنغی مکانده طبخ ایتسون؟ دیجك برقوناق اهدا بیوردی. یانه اوزرینه قعود ایدم؟ دیدکده اعلا فرش ایتدردی . یانه ایله حیوانم وجاریه وغلام وکلبم تعیش ایتسونلر؟ دیدکده مستوفی تعیش ایده‌جك تیمار ویردی. چون وسادهٔ لحده سرنهاده قیلدقده یرینه اوغلی هادی جلوس ایدوب اثنای خطبه‌ده «ان الله امرکم بامر بدأ فیه بنفسه وثنی بالملائکة قدسه وثلث بالمؤمنین من جنه وانسه...» الی آخره قرائت اولنمغی فرمان ایتمشدر . حالا بعض خطیبلر بوسیرته سلوك و اجرا ایدرلر. وشایع اولان مذهب زندقه والحاددن مملکتنی تطهیر ایلمش بر دیندارپادشاه ایدی. وادیب وکلامه قادروهیبتلو وسطوت وشهامت صاحبی وغضوب وقهار وشرب ایله لهو وطربه مبتلا اولمغله والده‌سی حل عقد اموره مداخله قصد ایتدکجه ناقصات العقل تدبیریله سلطنت اداره اولنماز. دیو رد ایدرایدی. اما والده‌سنك صغیر اوغلی هرون الرشید کندویه مطیع اولدیغی ایچون اون بش آی خلافتنده هادی‌یه زهر ایچروب هلاك ایتمکله یرینه اصغر برادری هرون تخت خلافتنه جلوس ایلدی . بوهادی آخر عمرنده وزیری هرثمه‌یی خلوتنه دعوت ایدوب باش وزیری یحیی بن خالد برمکی ایچون بو یحیی بنم باش وزیرم ایکن والدهم تعریفیله قرنداشم هرونه محبت ایدر. وار انلری وزندانده محبوس اولان حضرت علی اولادندن بولدقلرینی جمله قتل ایله. دیدکده بنی بو یله ایشلردن عفو ایله. دیو چوق نیاز ایتدم تأثیر ایتمدی. کندویه قضای حاجت اقتضا ایتمکله حرمه کیتدی . بن کلنجه توقف ایله. دیو تنبیه ایدوب کیتدی. بن بحر حیرته طالوب بوفعل مکروهی ارتکاب ایتمکدن موت اولادر. یارب بنم روحمی

قبض ایله. دیو تضرع ایدر ایکن بر جاریه کلوب سنی خلیفه طلب ایدر. دیو ایچرو کوتورور ایکن بر خاتون قارشو مه کلوب بن هادینك والده سی یم. کل کور نه اولدی. دیوب بنی ایچرو کوتوردی . واردم کوردم هادینك میتی یاتور. جور وجفایه بادی هادی بادیهٔ فنایه کیتدی . وشرندن ﷺ نجات بولدی. یعنی یحییٔ برمکیله صغیر اوغلم هرونه سوء قصدی اولدیغنی خبر آلدم . شمدی ایچرو کلدکده هرونی بکا باغشله دیو باشمدن سرپوشمی چیقاروب چوق چوق رجا ایتدم. قبول ایتمدی . بواثناده صو ایچر ایکن بوغازینه طوروب عزم سیر ایتدی . دیجك وزیر ثانی هرثمه ایله والده سلطان هر برّی بروجه مشروح حاللرینی حکایه ایدوب هر بری حقه حمدو شکر ایلدی . والده سی تسمیم ایتدی. دیدکلری بویله فجاءةً موتدن اسناد اولندی اولمق وار. زیرا غیرة الله بویله ظالملر وسوء قصد ایدنلر حقنده ظهوره کله کلمشدر . اه.

سنه ۱۷۱ وفات یزیدبن خاتم ازشجعان وابو دلامه ازمشاهیر شعرا .

سنه ۱۷۲ ظهور دولت بنی ادریس ازشرفا درمغرب اقصی .

سنه ۱۷۳ وفات ابوحیثمه زهیر محدث جزیره وابو عصمه نوح بن ابی مریم قاضیٔ مرو .

سنه ۱۷٤ وفات عبدالله بن لهیعه الحافظ .

سنه ۱۷٥ جنك طائفهٔ قیسیه ویمانیه درشام. ووفات لیث بن سعد شیخ دیار مصر وخلیل ابن احمد امام فن عروض .

سنه ۱۷٦ جنك اعراب قیسیه ویمانیه. ووفات وضاح البزاز محدث واسط وخروج یحیی العلوی درديلم ومحبوسیٔ او .

سنه ۱۷۷ وفات شریك بن عبدالله القاضی محدث کوفه .

سنه ۱۷۸ وفات یوسف بن خالد سمتی از اصحاب امام اعظم .

سنه ۱۷۹ خروج ولیدبن طریف ساری . ووفات امام مالك بن انس امام مدینه وحماد بن زید امام بصره .

شرح — بوامام مالك حضرتلری اصحاب مذاهب اربعه دن اولوب مالکی

مذهبنك امامیدر. والده‌سی بطننده اوچ‌سنه قالوب دیشلری تام اولدیغی حالده تولد ایتمشدر . بوسببدن مدت حمل مذهب مالکیده اوچ سنه‌در. وابن حیان نام کیمسه‌دخی بطن امده درت‌سنهٔ کامله مکثندن حنبلی مذهبنده حملك مدتی درت سنه‌در. اما امام‌همام ابوحنیفه‌رحمة‌الله علیه عندنده مدت حمل سنتین‌در. یعنی‌زید فوت اولدقده زوجهٔ متروکه‌سی‌بطنمده مستبین‌حمل‌واردر. دیودعوی ایلسه ایکی‌سنه انتظار اولنور . اکر ایکی سنه‌دن برکون مقدم تولد ایدرایسه زیده وارث اولور . صلبی اوغلیدر دیو حکم اولنور . اکر برکون صکره اولور ایسه وارث اولماز. اقل مدت حمل آلتی آی اولدیغی کبی اکر تمام آلتی آیده تولد ایدر ایسه وارث اولور . اکر برکون نقصان تولد ایدوب معمر اولور ایسه ولد زیددن دکلدر. وارث‌اوله‌ماز. اه .

سنه ١٨٠ جنك‌قیسیه ویمانیه درشام. نزول رشید بمدینهٔ رقه‌برای‌توطن. وسقوط منارهٔ اسکندریه اززلزلهٔ عظیمه. ووفات حفص قاریٔ راویٔ عاصم ومسلم‌بن خالد زنجی فقیه مکه‌ورابعهٔ عدویه زاهدهٔ بصره وعمروبن عثمان‌الشهیر بسیبویه نحوی .

سنه ١٨١ سفر رشید بروم. وفتح حصن صفصاف یعنی سکود. ووفات اسماعیل بن عیاش محدث شام ویعقوب شیخ قراء مدینه وعبدالله بن مبارك فقیه بزرکوار وامیر حسین‌بن قحطبه .

سنه ١٨٢ وفات یحیی‌بن ابی زائده عالم کوفه . وامام ابویوسف یعقوب اول قاضی قضات دربغداد ویونس بن حبیب‌النحوی .

شرح — بوامام‌یوسف حضرت‌ابوحنیفه‌مذهبنده‌امامدر.امام‌فی‌المذهبدر. امام اعظم بونلره یعنی بوهمام یعقوب ایله امام محمدوامام زفر کبیلره اجتهاده اذن ویرمکله اکثر مسائلده قول امام اعظمك خلافنه اجتهاد ایتمشلردر . صکره کلن علما اکثر مسائلده‌امام اعظم‌قولیله وبعض‌مسئله‌ده امام ابویوسفك وبعض مسئله‌ده امام محمدك اقوالیله فتوی ویرمشلردر . ومتقدمین فقهاسی بومنوال اوزره کتب فقهیه تألیف وتدوین ایتمشلر . استادی قضایی قبول

اتيوب بلايه وقضايه اوغراديغندن واوائل حالنده تحصيل علم سوداسيله كسب
وكار ايتمديكندن فقر وفاقه واحتياج ايله عمر كچيرديكندن قضايى قبول قضاسنه
اوغرامشدر . حتى والدهسى آه اوغل سائر ناسك عامى قدر ايله اكتفا واكتساب
ايلهسهك بو جفاى فقرى چكمزديك . ديو سرزنش قيلدقجه والده علمانك عاقبتى
خير اولور . سن بو علمم سببنه جمله خاتونلردن عزيز اولورسك ديرايدى .
عباسيه دولتنه ابتدا قاضيلر قاضيسى اولوب عزيز عزيزان اولدقده والدهسى
عزيزهٔ عزيزات اولمشدر . غايتله رشيد ملا ايدى . هرون الرشيد خليفه
بركيجه جوف الليلده ابو يوسفى خانهسندن عجله سراينه كتورد كده خوفناك
اولهرق واروب حضور همايونده عيسى بن جعفر وار . ياامام سنى نيچون دعوت
ايتدم؟ شو عيسانك جاريهسنى طلب ايلديكمده ويرمكدن تعلل ايديجك ويرمز
ايسه قتل ايدرم. ديو يمين ايتديكمده تعللنك حكمتنى بيان ايدوب جاريهيى هبه
وبيع ايتمهمك اوزره طلاق ثلاثهيه وجاريهنك عتاقنه ومامملكنك صدقه اولمسنه
يمين ايتمش. بوكا علاج وارميدر؟ ديدكده همان علاج بولوب نصفنى هبه ونصف
آخرينى بيع ايلسه نه بيع اولور ونه هبه اولمش اولور . طلاق وحنث يمين
واقع اولماز . ديمكله عيسى نصفنى خليفهيه هبه ونصف آخرينى يوزبيك
ديناره ينه خليفهيه بيع ايدوب آلتونى آلدى . وجاريه پادشاهك اولدقده
پادشاه استبرايه صبرم يوق. برعلاج بيورك. ديدكده اعتاق ايدوب نكاح اولنور
ايسه استبرا ساقط اولور . زيرا اعتاق ايله حره اولمش اولور . حرهيه استبرا
يوقدر. ديدكده امامك بو مشكللرى حلندن غاية الغايه هرون الرشيد محظوظ
اولوب امام يوسفه ايكى يوزبيك آلتون ايله يكرمى بوغچه اثواب انعام ايلدى.
بونك امثالى بو امام ماله مالك اولدقده والدهسى چكديكى زحمتلره شكر واوغلنى
تصديق ايلدى . ايشته علما بويله اولور وعلمايه اكرام بويله اولور . ا هـ .

سنه ۱۸۳ استيلاء خزر بربلاد كنجه وشروان واسيرشدن صد هزار
نفس بدست ايشان. وتشييد رشيد حصار باب الابواب را . ووفات محمد بن سماك

واعظ كوفه وامام موسى كاظم وزياد بكائى صاحب مغـازى واحمد بن هرون الرشيدالبستى .

سنه ١٨٤ ظهور دولت بنى اغلب درافريقيه .

سنه ١٨٥ وفات برهان‌الدين ابراهيم فزارى ويوسف بن يعقوب ماجشون واستيلاء فرنك برشهر برشلونه .

سنه ١٨٦ اسـتيلاى عيسى بن على سرعسكر رشيد برخراسان وانهزام ابوالحصيب ازاو درجنك نسا ووفات عيسى‌الفنجار محدث ماوراءالنهر .

سنه ١٨٧ سفر رشيد بروم واخذ جزيه ازتكفور ومقتولئ جعفرالبرمكى الوزير ونكبت برامكه. ووفات معتمر بن سليمان شيخ بصره وفضل بن عياض شيخ حجاز .

شرح — بو برامكه برجماعت كثيره اولوب اشرافى يحيى ومحمد وموسى اولادلرى خالد وجعفر وفضـل بن يحيى بن خالد بن برمك بن كشاسف بن جاماسب‌البرمكى. وبرمك اول كيمسه‌دركه باباسى‌بيوك اوله. برمك ملوك فرسدن برملك اولوب فارس ولايتنده مجوسيلره مخصوص ومشهور آتشكده نام عظيم ديرى بنا ايلمشدر . بعده شامه كلوب مروانيلردن هشام بن عبدالملك خليفه حضورنده اسـلامه كلوب اسـمنى عبدالعزيز تسـميه ايتديلر . صكره دولت عباسـيوندن عبدالله سـفاح انتقال ايتدكده خالدبن برمكى‌نى كتوردوب وزير ايلدى . سفاحك وفاتندن صكره منصور دوانقى‌يه وزير اولوب اشتهاربولدى. ومهدى‌خليفه زماننده وفات ايتدكده هرون‌الرشيد نمازينى قيلدى. حالا وزرا مدحتنده تشبيه طريقيله آصف وبرمكى ايله توصيف‌ايدرلر. زيرا رأى ورويتله تدبيرده وجود وعطا واحسانده وكتابتنده ومروتنده وشجاعتنده‌كامل‌ومكمل ايدى. حتى‌وزار مدحنده تمثيل قيلنديغى‌كبى سخا واحسانده دخى سائر اسخيا تشبيه اولنور . آندن صـكره هرون‌الرشـيد جعفرى وزير ايليوب التفاتنده مبالغه ايلديكى سرايندہ اولانلره‌ومالنه حكم‌ايدر ايدى كه برخليفه‌دن بروزيره بومرتبه اكرام واقع اولمامش ايدى . حتى هرون الرشيد يحيايه‌بابا واوغللرى

مزبور جعفره وفضله قرنداش ديو چاغيرر ايدی . خليفه‌نك بومرتبه محبتنه باعث بوايدی كه هادی خليفه وفاتنده هرون‌يكرمی ايكی ياشنده ايكن خراسان ولايتنده طوس شهرنده بولنمغله بغداد خلقی اتفاق ايدوب هرون تازه واكل شرب ايله لهووطربه مشغول اولمغله مصالح عباددن جائزكه غفلت وخلافته خلل ويرر. اولماز ديدكلرنده بويحيی وفضل وجعفر خلافته هروندن مستحق واليق يوقدر. ديو جمله‌يی رد وهرونه آدم ارسال وكتوردوب مسند خلافته اجلاس ايتدكلرنده هرون‌يحيايی يانـنه كتوردوب سزبنی اجلاس ايتديككز كبی بن ده‌سنی امور عالمه وكيل ووزير اعظم نصب ايلدم. ديوب مهرينی‌چيقاروب الينه‌تسليم ايلدی كه اول زماندن برو ملوك وزير اعظملرينه مهرينی ويرر اولديلر. يحيی دخی احسن تدبير واكمل تقدير ايله‌امور مملكته مقيد اولدی. بعده فضل وزير اولدی . بعده جعفری وزير ايتمكله اون‌يدی‌سنه بودهری كيف‌مايشاء ويختار برامكه مرادلری اوزره تصرف ايتدكلرندن صكره واشبو يوزسكسان يدی سالنده هرون حج ايدوب عودتده جعفر بن يحيايی قتل ايلدی . سبب قتلنده اختلاف اولندی . بعضيلر هرونك قيز قرنداشی عباسه مجلسنده اولماسه مجلسك صفاسنی بوله‌مادينی كبی جعفر دخی اولماسه مجلسده لذت اولماز ايدی . حال بوكه جعفر نامحرم اولديغی ايچون محرم اولمغه چاره نكاح اولمغله تقرب ايتميوب مجلسده يوزينـه باقمق ايله اكتفا شرطيله تزويج ايتمشيدی . لكن جعفر عباسه‌نك شيوه‌سنه صبر ايده‌ميوب خفيةً وانواع علاج ايله وطیٔ ايتمشيدی . اما برولد حاصل اولوب دفعنه چاره اولمامغله تولد ايتدكده تقربی تقرر ايديجك امرمه مخالفت ايتدك. ديو قتل ايتدی . وبرروايتده يحيی بن عبدالله سبطی جعفرك حبسنده ايدی . بلا اذن همايون اطلاق ايتديكی ايچون قتل ايتدی . وروايت اخراده برامكه‌نك كرم واحسان ايله شانلری آفاقه منتشر اولمغله ملوك اطراف دخی خليفه‌يه مراجعت ايتميوب برامكه‌يه التجا ايلديكنی ناس حسدلرندن خليفه كعبه‌دن‌عودتده ای‌خليفه! سنك‌فرمانه‌جعفرك فرمانی غالب اولوب سنك‌امرك محو اولدی . مثللو ابيات‌ايله‌رقعه صوندقلرنده

غیرتلنوب قتل ایتدی اوله. ویا غیر سبب ایله مقتول اولدی. اوله. بعده جعفرك قرنداشی فضل ایله باباسی یحیایی دخی رقه زندانـنـه کوندروب حبس ایدوب جمیع اموال واشیـالرینی قبض ایتـدی . نقل اولنورکه مدت منصبلرنده اقرانلرندن آلتمش قات بخش ایتمشلر ایکن بو دفعه مصادره او لنانماللری اون بش کره یوز بیـك آلتونه بالغ اولدی . آنجق محمد بن خالده واوغلینك اسبابنه ومالنه تعرض اولنمادی. بعده جعفرك باشی جسر اوزرینه نصب ایتـدیرلدی . بو جعفرك هرخصوصنه سوز یوق ایدی . لکن نجومه اعتباری زیاده ایدی . حتی یوم قتلی ایمش . سرای همایونه کیتمك ایچـون بر سعد ساعت اختیار ایتدیرمش ایدی . منجمینه اعتبار ایدن ذواتك اکثرینك خاتمهٔ احوالی بویله اولمشـدر . اوچ سـنه صکره باباسی یحیی دخی زندان مرقومده دار آخرت فاخره یه انتقال ایدوب مخزون کنجینهٔ خاك پاك اولدی. اوچ ییلدن صکره دخی فضل قرق بش یاشنده زندان مرقومدن رها وزندان قبرده انزوا ایلدی. بوندن صکره آل برامکه منقرض وخاندانلری خراب اولدقده برامکه یی خیر ایله یاد ایدنلر فراوان اولوب کوشه بکوشه ذکر جمیللریله حیف ایتدکلرینه پادشـاه اغضاب اولوب مغضوبم خیر ایله یاد اولنماسین. دیو شدید یساغ ایتدکدن صکره. هرون فوت اولوب مأمون خلیفه اولدقده دخی یساغی تهدید وذکر جمیل ایله یاد ایدنلری عذاب وعقابه کرفتار ایدرلر ایکن بر کیمسه قبر برامکه یه واروب دعا ایتدکلرینی کوروب احضار ونیجه جسـارت ایتدك؟ بیوردقده بن دمشق اهالیسندن مغیره یم . دولت بسـیارم فقره مبدل اولوب شاملردن اسـتحیا وبرامکه نك سخاسنی استماع ایدوب بغداده کلوب غریب اولمامله مسجده داخل اولدم. اما مسجدده ملبس کیمسه لر وار. مکر یحیی بن خالد برمکینك دختری نکاحنه مدعولر ایمشلر. قالقوب کیتدکلرنده عقبلرندن تماشـا ایچون کیتدم . دعوتلیلره برر آلتون تبسی ایله بیکر آلتون ویردیلر. بنم اوکمه دخی قودیلر. ختام مجلسده هرکس کیتدی. بنی بنی چاغروب عجبا فضولق ایله کلوب آلدیغمی رد ایده جکمی؟ دیو خوفناك واردیغمده سن کیم سین وپریشانلغك نه در ؟ دیو

سؤال ایدیجك بیان حال ایله بکمده بنی مسافر ویروب آلتونلری آلدیلر. اما عیالم مسجدده قالدی ایا غربتده حاللری نیجه اولدی و بنم حالم نیجه اوله جق؟ دیو اون کون فکر ایله امده ایکن اوتنجی کون آلتونلری بکا ویروب کل عیالنی کور. دیو بنی بر منفرح مکانه کوتوردکلرنده عیالم جواهر ودیبالر ایله تزیین اولنمش کوردم. بعده ایکی قریه نك ملك نامه سنی بکا عنایت بیوردی. بعده آنلر مصیبته کرفتار اولمغله قریه لر یدمدن کیتمکله بن فقیر اولدم. نیجه آنلره رحمت ایله دعا وقبرینی زیارت ایتمیه یم؟ دیدکده خلیفه متأثر اولوب قریه لری بکا رد ایدیجك بن ینه بکا ایتمشم. نیچون؟ دیو بیوردقده بودخی برامکه برکاتیدر. دیدیکمده مرحوملری خیر ایله یاد اولنمقدن یساغی دفع ایلدی. دیدی. وفضل بن یحیانك اوغلی دنیایه کلدکده شعرا تهنیه ویردکلرك محمد دمشقی کوروب بر قصیده صوندقده ایکی بیك آلتون احسان ایتمش. دمشقی بو آلتونلری سرمایه ایدینوب خاندان اولدقدن صکره بر حمامه واروب بو قصیده خاطرینه کلمکله قصیده یی اوقورایکن بردلبر ورعنا دلاك کندویه خدمت ایدر ایدی. آغلامغه باشلدقده نیچون؟ دیجك بابیلدی. واقاقت بولدقده حکمتنی سؤال ایلدکده بو قصیده بن دنیایه کلدیکمده انشاد اولنوب بابام فضله ویرلمش. دیدکده ای واه! دیو دمشقی دخی فریاد وفغان ایلدی. باق شو دنیانك حالنه! سلطانلر کندویه التجا ایدن وزیرك اوغلی فقرندن دلاك اولمش. کشی زاده لره وبك زاده لره کوزل نصیحتدر. دمشقی دلاکه چوق شئ ویردی. باباسنك احسانی کیرو آلمش خبیث اولادلردن اوله مام. دیو بونجه احتیاج ایله برآقچه قبول ایتمدی. فضلدن منقول: فضله بر کیمسه کلوب تکریدن خوف ایدن قالمادی. دیدکده خوف ایتمه یندن خوف ایدن چوقدر. کورمزمسین ماتمی اولان خاتون ماتم زده لری آرامغله دنیاده بنم کبی دردلی نه چوق ایمش دیدیکی کبی خوف ایدن خوف ایدنلری بولور. دیدی. اهـ.

سنه ۱۸۸ انهزام تکفور ازاهل اسلام درجنك صفصاف ومقتولیٔ نفوس کثیره. ومقتولیٔ نیکوفری قیصر درجنك بلغار. ووفات اسد بن عمر واز اصحاب امام اعظم.

نیکوفری قیصر قفاسی دشمن النده کاسه اولان ملوکدندر.

سنه ۱۸۹ سفر رشید بجانب ری برای خوف طغیان علی والیٔ خراسان . وفات علی بن حمزه الکسأ شیخ قراء کوفه وامام محمد بن حسن شیبانی شاگرد ابو حنیفه درری ومحمد بن مروان سدیٔ صغیر ازاهل تفسیر .

سنه ۱۹۰ سفر رشید بجانب روم وتخریب هرقلیه. ورفتن حمیدبن معلوق سردار دونانما بجانب قبریس. ووفات یحیی بن خالدبن برمکی درحبس رشید .

سنه ۱۹۱ مقتولیٔ نکفور روم درحرب برجان .

سنه ۱۹۲ ظهور طائفهٔ خرمیه درجبال آذربیجان وهلاکیٔ آنقوم بدست حازم. و وفات فضل بن یحیی البرمکی .

سنه ۱۹۳ سفر رشید بخراسان برای مصادرهٔ علی بن عیسی. ومقتولیٔ رافع بن لیث برای رفع لواء طغیان در ماوراءالنهر. ووفات اسماعیل بن علیه محدث بصره ومحمد بن جعفر وابو بکر بن عباس شیخ کوفه وعباس احنف شاعر. وخلافت محمد امین بعد ازموت هرون درطوس .

شرح — بو هرونالرشید یکرمی ایکی یاشنده سریر سلطنته جلوس ایدوب یکرمی اوچ سنه مدت تخت خلافتده جالس اولدقدن صکره قرق بش یاشنده شجر وجودی باغ هستیدن ناباب وکوشه کیرسرلحد اولدی. لکن عاقل وفهیم وحقیقتده علم مرتجلی کبی رشید وارشدویحیی وجعفر برمکیلر کبی مصاحب ووزیره موفق وانتخاب ایتمکله شانی عظیم اولمشیدی. وخلافتنك بشنجی سالنده والده‌سی زبیده شهر تبریزی بنا ایتمشدر. وشهزاده‌لکنده ایکی کره قسطنطنیه‌یه سفر ایدوب خراب ایتمکله خزاینه مالك اولوب وقت خلافتنده رومه سفر ایدوب ازنیقی وقصبهٔ سکودی فتح ایتمشدر . وامام مالك وامام ابی یوسف وامام محمد وامام موسی کاظم عصری علماسندندر. وزماننده وفات ایتمشلردر. ابو یوسف حضرتلری قاضی القضاة ایکن عزم دارالملك سرمدی اولدقده امام ثالث امام محمد حضرتلرینی نصب بیورمشلر ایدی . اولدخی هرون ایله سفرده ایکن منزلکاه ارواحه همراه قافلهٔ دار آخرت اولدی . وامام موسی کاظم بغدادده محبوسا وفات ایتمشدر . وهرون مالکی المذهب اولمغله مذهب

مالکیدن ماعدا مذاهب ثلثه‌یی محو ایتمکه سعی ایتدی. اما امام‌مالك حضرتلری راضی‌اولمادی . ورشید خراسان سفری‌ایچون طوسه واردقده دنیادن رحلتله تبدیل مکان ایلدی . اخلاق حمیده صاحبی ورشد وسداد صاحبی‌وعز واقبال صاحبی وعدل وداد صاحبی‌وهرکیجه یوز رکعت نماز قیلار. متقی وصلحاایله صحبت ایدوب ماشیا کزمکی سور ایدی . حتی بردفعه مکه‌دن مدینه‌یه یایان کلمشدر . آل عثمان اصطلاحنده مصر خزینه‌سی آلتی کره‌یوزبیك آلتوندرکه بشر یوز غروش حسابندن اوچ بیك اوچ یوز کیسه‌در . حین فوتنده ایکی یوز مصر خزینه‌سی نقود ایله اول‌مقدار اموال سائره‌سنی ترك ایتمشدر. اکثر افعال واکمل اقوالی دستورالعمل کبی داستان وضروب امثالدن قیلنمشدر . جمله‌دن بری برکون هرون بن اهل جنتم دیو یمین ایتدکدن صکره علمادن استفتا ایتدکده حال عاقبته‌حکم اولنماز. دیو فتوادن امتناع ایتدیلر. صکره محمد بن سماك حضرتلرینی دعوت ایدوب بوسؤالی آنلره عرض ایلدکده هیچ سن معصیته قادر اولوب حق‌تعالی خوفندن ترك ایلدیکك وارمیدر ؟ دیو استفسار ایلدکده نعم دیوب آخرك برجاریه‌سنه چوق زمان عاشق اولمشیدم . ظفر بولدقده جهنمی یاد ایدوب فعل شنیعدن ال چکدم. دیدکده سکا مژده سن اهل جنت سین یعنی (واما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن الهوی فان الجنة هی المأوی) نص پاکی دلیلدر . دیدکده ممنون اولدی . وینه هرون‌الرشید مائل‌اولدیغی جاریه‌نك برکیجه فرصتنی دوشوروب یقینلك قصد ایتدکده‌جاریه عذر بیان ایدوب یارینکی‌کون تسلیم اولمق اوزره وعد ایله ایناندرمش ایدی . ایرتسی کون اولدقده جاریه‌یه مخفی کلسون. دیو خبر ایصال ایدیجك جاریه «کلام اللیل یمحوه النهار» دیو جواب ارسال ایتدکده خلیفه بوکلام دری نظامدن حظ ایدوب شعراسندن بومصرعه ضمیمه طلب ایلدی. سائر شعرا لیت‌ولعل ایتمشلر ایکن شاعر مشهور ابو نواس :

ولیلة اقبلت فی‌القصر سکری	و لکن زین السکر الوقار
وقد سقط الردا عن منکبیها	من‌التخمیش وانحل الازار
و هز المشی اردافاً ثقالاً	و غصنا فیه رمان صغار

فقلت عدی محبك وعد صدق　　فقالت فی غد یصفوالمزار
فجئت غدا وقلت الوعد قالت　　کلام اللیل یمحوه النهار

یعنی کیجه قارشومه کلدی. لکن مست ایکن ینه وقار ایله زین اولمش. کویا نسیم اونهال تازه‌یی تحریك ایدوب صغریلری حرکت ایدیور. وکوچك انارلره بکزر ممه‌لری‌ایله اونخل نورس‌صالینیور بومابینده رداسن دوشورمش. بند شلواری چوزلمش. اکا ال اوزادوب وصلت التماس ایلدم. وعد ایدوب یارین نائل مرام ایدرم. دیمشیدی. چون صباح اولدی وکیجه سویله‌نن کلامی کوندوز محو ایدر. دیمکدر شاعر مومی‌الیه مصراعك کلیشندن بوکیفیتی فهم وادراك ایدوب تضمین ایتمشدر. پادشاه جاریه‌نك استعدادینه وابونواسك سدادینه پسند ایلدی. ووزیری یحیی حقنده ابواللهو نام شاعر ذم قصیده‌سی انشا ایدوب شایع اولدقدن صکره احسان امیدیله یحیایه واردقده نه‌یوز ایله کلدك؟ دیجك ذوالجلاله واره‌جق یوز ایله کلدم. یعنی هرکس باری تعالی‌یه عصیانلو یوز ایله واروب عفو وکرم امید ایدرلر. بنم عصیانم ایسه سکا اولان جرممدن زیاده‌در. دیمکله عفو واحسان ایتمشدر. بوهرون‌صحراده بریری جوز فدانی دیکر کوروب وزیرینه باق‌شوطول امله! دیوب یاشنی سؤال‌ایتدیردکده درت یاشنده‌یم دیجك وزیر ای‌پیر! پادشاه‌حضورنده هزیان‌ایتمه. دیدکده شول عمرکه ظالم پادشاه ایامنده کچن‌عمر عمردن عداولنماز. عمردن حساب اولینجق بویله‌عادل پادشاهك ایامیدر. درت سنه اولدی دیدیکندن پادشاه حظ ایدوب هزار دینار اعطا بیوردی. هرون خلیفه برکون شکارده کوزلری علیل حماره بنمش برپیره راست کلوب شوپیره برلطیفه ایله. دیو وزیرینه بیورمغله وزیر اختیاره کل سنك کوزینه برعلاج دیه‌یم هوا اغاجیله صو غبارینی سورمه ایدوب کوزینه چك. دیجك پیر جوابنده علاجندن حظ ایتدم. سکا اجرت طبابت ویره‌یم. دیوب برضرطه چکدکده پادشاه وحضار آتدن سقوط ایده‌جك مرتبه قهقهه ایتدیلر. برکون هرون تبدیل حبس خانه‌یه واروب نیچون حبس اولدك؟ دیو محبوسدن سببنی سؤال

ایتدکده سبینی بیلمم بلا جرم حبس اولندم. لکن بویله عادل پادشاهك زماننده بن نیچون بویله مغدور اولدم. حیرتده‌یم. دیدکده پادشاه سراینه کلوب محبوسی کتوردوب انعام ایدیجك سببنی سؤال ایدنلره بنی مدح ایتدیکی ایچون احسان ایتدم. بیوردقده یاسزی مدح ایدنلر کثیردر. دیه‌نلره حمایه‌می کوروب رعایتمده اولانلر بنی مدح ایتدکده بنی مدح ایتدکلری ایچون فخر ایده‌جك نه‌سی وار. اما بو آدمك بنم جوریمی چکوب قید وحبسمده ایکن بنی مدح ایتمسی منتدر. انلر ایله بونك فرقی عظیمدر. وآنك ایچون مظهر احسانم اولمشدر. دیدی. اهـ.

سنه ١٩٤ ظهور فتنه درمیان امین ومأمون برای خلع ازولایت عهد. ووفات حفص بن غیاث قاضیٔ کوفه وشهادت شقیق بلخی دربعض غزوات.

سنه ١٩٥ مقتولیٔ علی بن عیسی سرعسکر امین درجنك طاهر بن حسین سردار مأمون درری وانهزام عسکر خلیفه باردیکر درهمدان ازهجوم طاهر مزبور. واقبال حال مأمون وآمدن او بحلوان. وظهور ابوالقمیطر درشام ونزول عسکر امین برقه وابتداء آل طاهر.

سنه ١٩٦ خلافت مأمون بعد ازخلع امین دررجب. وجریان فتنهٔ عظیمه. و وفات ابو نواس حسن ازمشاهیر شعرای عراق واشعرناس بقول ابن عیینه.

سنه ١٩٧ محصوریٔ امین دربغداد واستیلاء طاهر. ووفات بقیه بن ولید محدث شام وعثمان بن سعید الشهیر بورش راویٔ نافع قاریٔ مصر و وکیع بن حرام ازمشاهیر ائمه.

شرح — بو محمد امین هرون الرشیدك اوغلی اولوب باباسی فوتنده یرینه جالس اولوب اوچ سنه خلافت ایتدکده بر یاش کوچك قرنداشی مأمون طغیان ومحاربه ایدرك بو امینی هلاك ایلدی. بو امین ایکی طرفدن حسیب ونسیبدر. زیرا والده‌سی زبیده دخی منصور خلیفه‌نك قیزیدر. بر حسن جمال صاحبی اوزون بویلو وافراط قوتلو وشجیع وبهادر ومعرفت صاحبی وادب وفضیلتده باهر ذات ایدی. یکرمی طقوز یاشنده تندباد کرد باد خزان کلزار حیاتلرینه وزان اولدی. ویرینه قرنداشی جلوس ایتدکده امینك والده‌سی زبیده

سلطانی حبس ایلدکده زبیده آه ایدوب بن بو ایشی کندی کندیمه ایتدم. دیوب سبب فغانی نقل ایلدی که بن هرون الرشیدك منکوحه ومقبوله سی اولوب بر کون هرون بنمله شطرنج اوینامق مراد ایدوب قنغمز غالب کلور ایسه دیلدیکی اذا وجفایی ایتسون. دیو مقاوله دن صکره ملاعبه ایتدیکمزده بکا غالب اولیجق لباسیکی سلب وعورت یرینی کشف ایله. دیدیکده سکا هرنه ایستر ایسه ك ایده یم. جواری ایچنده بنی رسوای ایتمه . دیدم قبول ایتمدیکنده نهایت عریان اولدم . صکره بن غالبه اولدیغمده مطبخده آشچی عرب جاریه یی وطی ایله. دیدیکمده هر نقدر آلتون وجواهردن مطلوبك مقداری آل دیدکجه رد ایدوب ابرام ایلدیکمده مدد سائر کونا هرنه جفا ایدر ایسه ك راضی یم. دیدکجه قوقمش عرب ایله جمع اول. دیو جبرمه بناءً عربی وطی ایتدی. مکر عرب حامله اولمش . بو مأمون تولد ایتدی. لکن مأمون بنم امینمدن شجاعتلو چیقمغله امینم هلاك اولوب بن والده سلطانلقدن بو محبسه کرفتار اولدم . کندو خانمانمه کندو المله آتش اوردم. دیرایدی . لطیفه وملاعبه ومباحثه ضمننده بر عربك والده سلطان اولماسنه سبب اولوب کندونك والده سلطانلقدن محبوسلغنه وبر دانه پادشاه اوغلنك هلاکنه باعث اولدی . عبرت آلوب دورادور ملاحظه سز بر فعلی وجوده کتورمکدن وابرامدن احتراز لازمدر. اهـ.

سنه ۱۹۸ مقتولیٔ امین بدست طاهر وخلافت مأمون دربغداد. و وفات سفیان بن عیینه شیخ حجاز وابوسعید یحیی بن سعید قطان امام بصره . وانهزام ابوالقمیطر ازمحمد بن صالح امیر عرب شام. و وقعهٔ ربض درمیان حکم واهل قرطبه .

سنه ۱۹۹ ظهور محمد بن طبا طبا علوی درکوفه. وانهزام زهیر سر عسکر بغداد از او. ومقتولیٔ محمد درآن سبب. وانهزام عبدوس باردیکراز ولدش . وجریان فتنه درعراق وحجاز . و وفات ابومطیع حکم البلخی صاحب فقه اکبر.

سنه ۲۰۰ پریشانیٔ علویان ازکوفه ورسیدن عدد آل عباس بسه وسی هزار بعد ازتعداد وشمار. ومقتولیٔ الیون قیصر روم. ووفات معروف کرخی قدوة المشایخ.

سنه ۲۰۱ ظهور بابك الخرمى وجريان فتنهٔ عظيمه وقصد مأمون بولايت عهد على رضا در خراسان . وفرمان او بتغيير لباس عباسيان از سياه بسبز . وكفت كوى ايشان دربغداد براى خلع او . وزلزلهٔ عظيمهٔ مديده درخراسان.

شرح — يعنى مأمون خليفه اولدقده عباسيلره علامت اولان سياه دستارى يشيل دستاره تبديل ايتدكده علويلر فرق اولنمازاولمغله بغدادده كفت وكوعلو. لنوب مأمون دخى بو سالده خراسانده بولنمغله مأمونك قرنداشى ابراهيمى بغدادلو بغداد تختنه اجلاس ايتمشلر ايدى . ايكى سنه مرورنده اشبو ايكيوزبر سالنده مأمون بغداده زور ايله كلوب بغدادى ضبط ايتدى . حتى بغداده كيرر ايكن مأمونك دخى باشنده يشيل دستار وار ايدى . بو يشيل دستار ايچون خلق كندودن نفرت ايتديكنى بيلوب بغداده كلديكندن سكز كون صكره يشيل دستارى سياه عمامه يه تحويل ايدوب استراحت ايلدى . اهـ.

سنه ۲۰۲ وفات فضل بن سهل وزير مأمون ونصر بن شميل شيخ العربيه ويحيى بن آدم قارئ كوفه . وخروج داعى الى الحق حسين كوكبى درقزوين وزنجان وانهزامش درجنك بوغاسرعسكر خليفه .

شرح — بووزير اعظم فضلك عقل وكياست ورزانتنى بيان ضمننده ايراد ايدرلر : مسقوه بازركان كيدر ايكن مسقوده رايج اولان اشياسندن بازركانلره ويروب كورك كتورمك سپارش ايدوب ايكى باشدن ايكييوز كيسه انتفاعه طمع ايدوب ارسال ايلدى . ايرتسى وزيرك فرصت جو اولان حسودلرندن مقرب پادشاهى اولانلر تمام وزيرك كردنى آلتنده قويه جق ماده بولدق. زعميله پادشاهه وزيرك تجار اولدى. شمدنكرو تجاره ايش قالمادى. وشان وزارت تجارلغه تنزيل اولندى. ديدكلرنده پادشاه صحتنه وقوف ايچون بازركانلره خفيةً آدم تعيين ايدوب اشيايى كتورتمك فرمان بيوردى. لكن بوسرى بركيمسه وزيره خبر ويريجك وزير اصلا متألم ومتحير اولميوب علاجنه شروع ايدوب حرم همايونده اولان مسقو جاريه لرينه مخفى هدايای فراوان عرض ومسقوده اولان اقربالرينه اشياء

مذكوره‌يى هديه اولمق اوزره مكتوبلر مهرلدوب آلدى. واولاق ايله پادشـاه طرفندن كيدن كيسه‌دن‌مقدم بازركانلره ايرشدروب اشيا بوغچه‌لرينه‌مكتوبلرى يرلشدردى . وقتا كه پادشـاه طرفندن تعيين اولنان آدم واروب بوغچه‌لرى آلوب كتوروب حضور همايونده آچلدقده پادشـاهك كندو حرمندن هديه اولديغى‌مكتوبلر چيقيجق وزير حقنده غمازلرك كلامى افترا عد اولنوب وزيره محبت وغمازلر قهر اولندى. زهى تدبير! زهى تدارك! كندو كندويى چاره‌سز ورطه‌دن خلاص قلدقدن صكره حسودلرينى دخى بيلدى . وبيلدكدن صكره حسودلرى قهر ايتدردى . بونده بر نكته دخى وار . وزرايه واركان دولته تجارت عيب وعزلنى موجب شئن وخطا ايمش . اهـ .

سنه ٢٠٣ آمدن مأمون ازخراسان وتمكن او در بغداد. ووفات امام‌على رضا درمشهد خراسان ومحمدبن جعفر صادق‌الملقب بديباج در مدينه. وظهور دولت بنى زياد دريمن .

سنه ٢٠٤ وفات‌امام شافعى درمصر وحسن بن زياد قاضئ كوفه وابوداود طيالسى محدث بصره وهشام بن محمد بن‌السائب الكلبى امام انساب . وظهور دولت آل سامان درخراسان وبناء شهر زبيد دريمن .

تاريخ

امام فاضـل عالم محمد ادريس — كه‌درفنون شريعت كسى‌نبودش يار
ولادتش‌صدوپنجاه‌وعمرپنجه‌وچار — وفات يافت‌زهجرت دويست بودچار

شرح — بوامام شافعى محمد ادريس ائمهٔ‌اربعه‌نك‌اوچنجى‌سيدر. امام‌اعظمك وفاتى سنه‌سى دنيايه كلوب اللى درت ياشنده ترك ملك مجازى ايدوب متوارئ خاك شرفناك اولدقده مصرده مدفوندر . ومذهبى مصرده ومكه واوزبكده واكثر عربستانده شايعدر . اهـ .

سنه ٢٠٥ وفات ابوسليمان دارابى ازكبارمشايخ‌ويعقوب‌بن‌اسحق‌الحضرمى قارئ بصره .

سنه ٢٠٦ مد بحر فارس وغرقهٔ سواد عراق . وفات محمد قطرب نحوی ویزید بن هرون محدث عراق .

سنه ٢٠٧ وفات طاهرذوالیمینین امیر خراسان ومحمد بن عمرو اقدی قاضیٔ بغداد وهیثم بن عدی اخباری ویحی بن زیاد قراءشیخ کوفه .

سنه ٢٠٨ وفات ست نفیسه بنت امیر حسن بن زید صاحب مشهد درمصر .

سنه ٢٠٩ جنك عبدالله بن طاهر ونصر بن شبیب و انکسار عبدالله .

٢١٠ زفاف مأمون ببوران بنت حسن در واسط . ووفات ابو عمر واسحق بن مرار شیبانی وابو عبیده معمر بن مثنی امامان فاضلان در لغت وشداد بن حکیم ازکبار حنفیه .

سنه ٢١١ نداء تفضیل علی برسائر جهاریار کزین بافرمان مأمون دربغداد . ووفات ابوالعتاهیه شاعر مشهور ومعلی بن منصور وامام عبدالرزاق بن همام المفسر واخراج عبدالله بن طاهر متغلبان ربضیه را ازاسکندریه بکریت . [١]

سنه ٢١٢ ظهور محنت خلق قرآن ازیاوه کویان عباسیان بحکم مأمون وحج او . ورفتن عسکر بجانب بابك خرمی وکرفتن اهل ربض جزیرهٔ کریدرا . و وفات اسماعیل بن حماد بن ابی حنیفه وابو عاصم النبیل ومحمد فریابی وعبدالملك ماجشون ازاهل حدیث .

اهل ربض قرطبه‌دن نفی اولندقده اسکندریه‌یه کلوب بر مدت اقامتدن صکره ایکیوز اون ایکیده کریده کچوب ضبط ایتدیلر .

سنه ٢١٣ اعراض ناس ازآل عباس برای تکلیف خلق قرآن وا کراه ایشان .

سنه ٢١٤ انهزام بابك درجنك محمد بن حمید سرعسکر مأمون وشهادت محمد مزبور و وفات عبدالله بن عبدالحکم فقیه مصر .

سنه ٢١٥ سفر مأمون بروم وفتح آنقره . و وفات خلف بن ایوب تلمیذ ابو یوسف وابو زید لغوی مأمون .

سنه ٢١٦ سفر مأمون بروم ورجعتش بدیار مصر بعد ازسبی وغارت . ووفات امام عبدالملك اصمعی جلیس خلفا ورئیس ادبا .

[١] کریدك کتب قدیمه‌ده‌کی املاسیدر .

سنه ٢١٧ سفر مأمون بروم باردیکر برای قتال کفار واسترداد اوبعض ازحصار . و وفات عبدالملك بن هشام امام فن سیر و بشر بن غیاث مریسی ازمعتزله وعبدالله بن یوسف تبسی محدث مصر وامام ابو جعفر ازکبار حنفیه.

سنه ٢١٨ بناء حصار درسرحد روم بحکم مأمون . واجابت کردن خلق جهان بتکلیف شنیع او لا امام احمدبن حنبل ومحمدبن نوح ازائمهٔ دین. وخلافت معتصم بعد ازموت مأمون . وانهزام اتباع بابك درجنك اسحق سر عسکر خلیفه.

شرح — مأمون خلیفه اولدقده اهل علم وفائق وادیب وفقیه ومحدث اولوب نحوولغت وتواریخده ماهرایدی. صکره علوم فلسفه‌یه وعلم حکمت وعلم نجوم وعلم هیئت وعلم جغرافیا وریاضیاته مقید اولدقدن صکره تجوره سالك اولمشیدی. کیدرك خلق قرآنه ذاهب اولوب علماء عظامه وجمهور انامه قرآن عظیم مخلوقدر. دیو اقرار ایتمکه جبر ایدر اولدی. اکر بوطریقه سلوك ایتمیه‌ایدی خلفای عباسیه‌نك اعظم واعلمی اولور ایدی. زیرا آنده عزم وجزم وعقل وحلم وارایدی . وشجاعت وسماحت وسعادت کامله صاحبی ایدی. متن کتابده ایراد اولندیغی اوزره رومه سفرلر ایدوب فراوان غنایمه مستغرق اولوب عودتله طرسوسه واردقده آقار صولرندن ومسیره‌لرندن حظ ایدوب آنده اقامت ایلمشیدی . بر کون مسیره‌ده ترلی صو ایچوب فوری حما عارض بعده خناق ایراث ایدوب علاج پذیر اولمیوب مرغ جانی قفس بدندن طیران ایلدی . امام شافعی وحنبلی کبی ذاتلر عصری علماسندندر . بعده سوء قرین اغواسیله قرآن مخلوقدر. دینلمك ایچون اهتمام ومالایلزمی التزام ایدوب امام احمد بن حنبل ومحمد بن نوحدن ماعدا علماطوعاً وکرهاً مذهب شیعه‌یی قبول ایتدیلر. آنجق بو ایکی امام مخالفت ودعوای حقده ثابت اولدقلری ایچون قید وبندایله احضاراً کوتورلر ایکن یولده مأمونك وفاتی خبری کلمکله امامین مذکورین خلاص اولمشلردر. ومأمونك یکرمی سنه خلافتی واردر. مصره سفر ایتدکده‌قرونك اهرامده مدفون اولان خزینه‌لرینی چیقارمغه عظیم سعی ایلیوب بر دفینه چیقاردی. لکن حاصلی خرجنه وفا ایتمه‌مکله قارغ اولدی. وبونك ایامنده اوکی

والده‌سی زبیده سلطان اوچ کونلك مسافه‌دن مکهٔ مکرمه‌یه آب لذید کتورور ایکن ماء مرقوم عرفاته کلدکده زبیـده آرزوی ماء کوثر ونهر سلسبیل ایله عزم‌دار جنان ایتمکله صو عرفاتده قالمش ایدی . نوبت سـلطنت آل عثماندن سـلطان سلیمانه کلدکده قیزی‌مهرماه عرفاتدن کعبه‌یه اجرا ومتعدد چشـمه‌لر انشاسنه موفق اولدی . بو مأمون کریم بلکه اکرم بر سـلطان ایدی . حتی بر کونده اوچیوز بیك آلتون انعام وانفاق ایدوب آشنا وبیکانه‌یی اغنا ایتمشدر . حتی شهزاده‌لکنده رشد وسداد وسلطنته لیاقت ناصیه‌سنده آشکار ایدی . بر کون باباسی هارون‌الرشیده منکوحه‌سی مومی‌الیها زبیده سلطان بنم اوغلم امیندن عرب جاریه‌دن حاصل‌اولان مأمونه زیاده اعتبار ایدرسك؟ دیو انفعال ایدوب بر کیجه انفعالنی اظهار ایدوب عربك اوغلنی بنم اوغلمه ترجیحه سبب نه‌در؟ دیدکده کل سنکله شمدی آنلری تجربه ایده‌لم. دیوب ابتدا زبیـده‌نك اوغلی امینی دعوته آدم کوندروب کلدکده دعوتجی‌یی یانلرینه چاغروب امینی نه‌حالده بولدك؟ دیدکده جاریه‌لر ایله عشرت ایدر بولدم. دیدی. بعده امینه‌سنی دعوتدن مراد هرنه طلب ایدرایسه‌ك حاجتکی روا قیلمق بیورمغله فلان کوشکلی باغ ایله فلان آتی وفلان حسندار جاریه‌یی ایستمکله احسان اولندی. بعده مأمونی دعوت ایتدیلر . داعی کلدکده نه حالده بولدك؟ دیو تفحص اولندقده مسلح اوتوروب غلمانلرینی دیوان طوردروب تاریخ کتابی مطالعه‌ایدر بولدم. دیدی. ومأمون کلدکده سنی بویله کیجـه دعوتدن مراد هرنه حاجتك واریسه روا قیلمق بیوردقده محبوسلر کثرت بولدی. عفو ایله تعزیر بیوروب علوفه وقتی کچدی . عسکره علوفه‌لرینی احسان بیور. وحمداً‌لله خزینه مملو رعایادن‌تکالیفی تقلیل بیورك . دیدکده جمله‌سنی قبول ایتدم . بیوردقدن صکره مخفی زبیده‌یه دیدی‌که نفسیچون ظاهرده برشیٔ طلبنده اولمادی. اما حقیقتده چوق شـیئه مالك اولدی . حبسـدن اطلاق ایتدیردیکی کیمسه‌لر کندویه قول وعلوفه ویردردکلری کندویه محب ورعایانك ممدوحی اولدی . وکندو ذوق وصفایی فراموش ایدوب احتیاطاً مسلح وانبـاعی حاضر وعبرت آلمق ایچون تواریخ

مطالعه ایدر. بیوردقده زبیده انصاف ایدوب مأمون رعیته سزا ایمش دیدی. ومأمون خلیفه اولدقدن صکره اوغلی عباسی ولی عهد ایتمشیدی. صکره اخراج ایلدی. سببی غلامنه نصف دیناره فلان شیئی آلی ویر. دیو سپارشنی استماع ایتدکده بو شهزاده یارین سلطان اولدقده بویله حسابی اوله جق. دنی، ملك اولدقده سلطنته حیف ایله عالم فاسد اولور. دیدی. حق بودرکه پادشاهلره خست عیب وسخا وشجاعت شاندر. وبومأمون پادشاهانه لطیفه‌دن حظ ایدوب شاعر مشهور ابونواسه هبه ایتدیکی جاریه‌یه تعلیمی اوزره ابونواس تقرب قصد ایتدکجه صباحه‌دك اکسه‌سنه اوردیغی سله‌دن اکسه‌سی قبارمش. ایرتسی حضور خلیفه‌یه واردقده اکسه‌که نیجه اولدی؟ دیجك افندیمز جاریه‌یی فنا آلشدرمش. دیجك پادشاه خنده ایلدی. بو مأمونك وقتنده برکیمسه بن موسی‌یم. دیو نبوت دعوی ایتدکده مأمون موسانك عصاسیله ید بیضاسی وارایدی. قانی سنده؟ دیجك فرعون (انا ربکم الاعلی) دیمنجه موسی معجزه اظهار ایتمدی. اکرسن ده بوکلامی سویله. باق عصایه. باق معجزه‌یه. دیوب اسکات ایلدی. برکره مأمونه کوفه والیسندن شکایت ایتدکلرنده مأمون والیکز منصف وعادلدر. دیجك ای پادشاه سنی تکذیب لایق دکل. بویله منصف والی دائم کوفه‌ده اولوب سائر یرلر محروم اولمق دخی لایق دکل. آنلرده عدل وانصافدن حصه‌مند اولسونلر. دیدکده جوابه قادر اوله‌مادی. برکون عمر بن حبیب بصره جماعتیله مأمون خلیفه مجلسنه زیارته واردقده عمر جمله‌دن اصغر ایدی. مجلسه اللری باغلو برمجرم کتوردکلرنده سیاسةً مأمون قتل اولنسون. دیو فرمان بیوردقده کیمسه‌دن شفاعت ظهور ایتمیجك صغیر عمر مرحمت وفضوللق ایدوب یا امیرالمؤمنین! کرچه بومجلسده بندن اصغر یوق. کبیرلر وارایکن بکا کلام یراشماز. آنجق سنك جد اعلاك اولان حضرت عباس رضی الله عنهدن مروی حدیث شریفده رسول الله صلی الله علیه وسلم بیورر. یوم قیامتده تحت عرشدن برمنادی ندا ایدر. الله اوزرنده اجری اولان قالقسون. دیو. قالقماز؛ الا دین قرنداشنك کناهنی عفو ایدن قالقار. یا امیرالمؤمنین عفو ایله! حضرت غفور

جل شانه سندن عفو قیاسون. دیجك بیچاره‌یی عفو وصغیر عمردن زیاده ممنون اولوب بصره‌یه قاضی نصب بیوردی . اهـ .

سنه ٢١٩ محنت شدیدهٔ امام احمد برای امتناع ازخلق قران درحضور خلیفه ووفات فضل بن رکین محدث کوفه .

سنه ٢٢٠ انهزام بابك درجنك آقشین سرعسکر معتصم وبناء سامرا برای دارالخلافه. ووزارت ابن زیات. ووفات خلاد قاریٔ کوفه وقالون قاریٔ مدینه ومحمدالجواد بن علی رضا .

سنه ٢٢١ انهزام بابك درجنك بغا سرعسکر معتصم. وفات عبدالله قعنبی زاهدبصره .

سنه ٢٢٢ خروج بازیار درطبرستان واسیر شدن بابك دردست اقشین باهزار تعب. وعقد مصالحه درمیان قیصر وبلغار وتنصران قوم بعد از تسلیم صماقو وزغره. ورفات احمد ازرقی .

سنه ٢٢٣ مقتولیٔ بابك درحضور خلیفه باشد سیاست وانهزام نوفل قیصر روم. درجنك افشین درملطیه. ووفات موسی بن اسماعیل تبوزکی احدارکان حدیث.

٢٢٤ جنك عبدالله ابن طاهر امیر خراسان با بازیار درطبرستان. ووفات ابوعبید قاسم بن سلام شیخ العربیه .

سنه ٢٢٥ وفات اصبغ امام اهل مصر وامیر ابودلف قاسم عجلی ازاسخیا وشجعان جهان . ومحمد بن سلام بیکندی الحافظ .

سنه ٢٢٦ مقتولیٔ اقشین درحبس معتصم. ومصلوبیٔ بازبار بعد از تعب بسیار .

سنه ٢٢٧ خلافت واثق بعد ازموت معتصم دربغداد . خروج اعراب قیس بروالیٔ شام وانهزام ایشان بعد از فساد وطغیان. ووفات بشر حافی وسعد بن منصور خراسانی صاحب سنن .

شرح — بومعتصم خلیفه معتزلی اولوب بودخی قرنداشی مأمون کبی خلق قرآن سوداسیله احمد بن ابی داود نام معتزله‌یه اعتقاد ایدوب حضورنده مزبور احمد بن ابی

داود ایله قرآن غیر مخلوقدر. دیو اظهار حقده ثابت اولان امام احمد بن حنبلی ایله امتحان ایتدکده امامه بیحد دکنك ضرب ایتدی . اما امام هر دکنك اورلدقده حضرت امام حلال اولسون دیر ایدی . نیچون حلال ایدرسك ؟ دینلدکده یوم محشرده ابن عم رسولدن دعوی ایتمکه بن حیا ایدرم . دیر ایدی . ومعتصمك عماللری ظالم اولمغله ظلمندن کان شاکیلره جواب ممکن اولمیوب وظالملر کندو اذنیله ظلم ایتدکلریچون شاکیلری کورمیه‌یم. دیو بغداده ایکی مرحله سامرا نام شهری بنا ایدوب یالکز کندو واروب ساکن اولور ایدی . روم قرالی ممالك اسلامیه‌یه دست دراز ایدیجك معتصم رومه کلوب حالا انقره تسمیه اولنان عموریه شهرینی ایکی آی محاصره ایدوب فتح ایتدکده آلتمش بیك کافر قتل و آلتمش بیك اسیر ایتمشدر . سلطان مرقوم اهل عشرتدن مکارم اخلاق صاحبی قوتلو پادشاه اولوب پارمغیله آلتونی صیقدقده سکه‌سی محو اولور ایدی . بیك رطل اغرلغی شیئی برالیله قالدرور ایدی . سکز سنه خلافتله عمری تمام اولدی . بونك لقبی ثمان ایدی . زیرا خلفاء عباسیه‌نك سکزنجیسی وایکی یوز اون سکزده خلیفه اولوب سکز قلعه بنا ایتدی . وسکز سنه سکز آی سکز کون خلافت ایدوب سکز اوغلی وسکز قیزی اولدیغی ایچون ثمانیه تقلب ایتدی . وزماننده بغدادده بر رطل اغرلغی طولو یاغوب قتی وافر انسان وحیوان هلاك ایتدی . آخر عمرنده مذهب باطل شیعه‌دن عدول ایتدی . اما امام حنبلی حضرتلرینه جفا ایتدیکی یانه قالدی. تجاوز الله عن سیآته. وفاتنده قرق سکز یاشنده ایدی. یرینه واثق بالله اولدی . اه .

سنه ٢٢٨ وفات محمد العتبی شاعر بصره واستیلاء ولات بنی اغلب بربلاد جزیرهٔ صقلیه یعنی مسینه .

سنه ٢٢٩ وفات خلف بن هشام بزاز شیخ القراء دربغداد ونعیم بن حماد شیخ حدیث درحبس محنت .

سنه ٢٣٠ وفات عبدالله بن طاهر والیٔ خراسان. وخروج مجوسیان دراندلس. ووفات ابو اسحق اسماعیل المعروف بالسالنجی ازعلماء حنفیه

سنه ۲۳۱ اصرار واثق بر تكليف خلق قرآن وشهادت احمدبن نصر خزاعی برای امتناع. ووفات ابوعبدالله محمدبن اعرابی شيخ العربيه وابويعقوب البويطی امام شافعيه درمصر درسجن محنت وابوتمام طائی شاعر مشهور .

سنه ۲۳۲ خلافت متوكل بعدازموت واثق . ورفع محنت از علماء امت .

شرح — بوواثق خليفه اولدقده خلق قرآن ادعاسنه مبتلا اولوب معتزلی احمدبن ابی داودی انتخاب وآنك القاسيله محدثيندن احمدبن نصر خزاعی حضرتلرينی قيد وبند ايله احضار وخلق قرآنه اقرار ايله . ديو ابرام ايتدكجه حاشا ديو رد ايديجك واثق غضب ايدوب كندو اليله ابن نصر خزاعی حضرتلرينی قتل ووجودينی بردار ايتديروب بن مادام پادشاهم. نصرك جسدی دارده قالسون. ديو مستحفظلر تعيين ايلدی. مستحفظلردن منقول: هر كيجه ابن نصرك جسدی لسان فصيح ايله يس شريف تلاوت ايدر ايدی . بعده ينه علمادن عبدالله بن محمد حضرتلرينی دخی قيد بند ايله احضار ايتدكلرنده انطاق الٰهی ايله بو التزام ايلديككز مذهب رسول الله صلی الله عليه وسلمك معلومی دكلمی ايدی ؟ ديو سؤال ايتدكده احمد معتزلی بلی. ديو اقرار ايدنجه يا، رسول الله چونكه واقف ايدی. سزك كبی اصرار وقرآن مخلوقدر. ديو دعوی ايتديمی ؟ ديدكده احمد جوابه قادر اولهميه جق واثق حظ ايدوب شيخ عبداللهه اكرام ومعتزلی ابن ابی داودی رد وبو دعوايی سد ايلدی. واثقك عمری بر روايتده اوتوزايكی اولدقده وفات ايدوب يرينه برادری متوكل بالله جعفر جلوس ايتدی . مرحوم مزبور كريم وحليم اشعار عربيه‌ده ماهر، موسيقينك ايجادينه قادر، حال صغرنده مأمون خليفه تربيه‌سی كورمكله تصرفاتی مأمونه مشابه ايدی . وسادات عليهٔ علويه‌يه عظيم اعزاز ايدوب بر كره حج شريفه واردی . فقرای حرمينی اغنا ايلدی . روايت صحيحه‌ده سلطنتی بش سنه طقوز آی ومدت عمری اوتوز آلتی سالدر. يقين اولان غدری سبينه عمرينك بركاتی بوله‌مادی . حتی خسته‌لكنده منجمينی جمع وعمرندن استفسار ايدوب اكر خلافكز ظهور ايدر ايسه يريمه خليفه اوله‌جق قرنداشمه وصيت ايتدم. سزی هلاك ايدر. طوغری سويله‌يك. تداركلی بولونايم.

دیدکده منجملر اهتمام واللی ییل عمرینه اتفاق ایتمشلرایدی . استسقام‌رضندن اون کونده نوش صهبای اجل بی آمان وسرمنده مدفننده سامان اولدی . نجومیلرك کذابلغی عیان اولمغله متوکل خلیفه اصلا اعتبار ایتمیوب قهرلرندن آج وتقصیراً هلاك اولدیلر . اهـ .

سنه ۲۳۳ مقتولیٔ ابن زیات الوزیر . ووفات محمدبن سماع‌القاضی ویحیی‌بن معین شیخ حفاظ مدینه .

سنه ۲۳٤ وفات علی بن‌المدنی قدوهٔ حفاظ بصره .

سنه ۲۳۵ تعیین لباس عسلی بنصاری . و وفات ابو بکر بن ابی شیبه درکوفه و ابوالهذیل محمدالعلاف شیخ‌المعتزله .

سنه ۲۳٦ خرابیٔ قبر حسین بن علی رضی‌الله عنه بحکم متوکل باصبی .

سنه ۲۳۷ خروج ارمنیان دبیل ومقتولیٔ ایشان بدست بوغا . ظهور نار عظیم درعسقلان. ووفات خاتم اصم درخراسان .

شرح — بو خاتم حضرتلری کبار اولیاءاللهدن اولوب اصم لقبنه سبب بر کون بر خاتون ایله صحبت ایدر ایکن خاتون یللنوب حجاب ایدیجك حجابنی دفع ایچون صاغرلغه اوروب کلامنی ایشتمزلندی. ویك سویله. دیوب یك سویلدکجه دخی یك‌سویله. دیدکده خاتون فرحناك اولوب الحمدلله . بوصاغر ایمش. بنم‌یللندیکمی‌ایشتمه‌مش دیمش. بوندن صکره خاتمه‌اصم‌لقب‌اولدی. اهـ .

سنه ۲۳۸ استیلاء بوغابرتفلیس واحراق کردن او اهل‌حصار را . ونزول سفاین کفار بدمیاط . و وفات اسحق بن راهویه وبشر بن ولید کندی قاضیٔ بغداد . وحسین سلمی ازمشاهیر .

سنه ۲۳۹ نزول عسکر اعلام بحوالیٔ قسطنطنیه .

سنه ۲٤۰ وفات احمد بن ابی داود خصم امام احمد وابو ثور بن خالد کلبی وخایفه بن خیاط وسحنون مالکی مفتیٔ قیروان وقتیبة بن سعید بلخی محدث خراسان و احمد بن حضرویه ازکبار صوفیه .

سنه ۲٤۱ وفات امام احمد بن حنبل دربغداد .

شرح — بو امام احمد مذاهب اربعه‌نك رابعيدر . مذهب حق وصوابدر. قرآن غير مخلوقدر. ديو اظهار حقده ثابت وقائم اولدی. چوق عذاب چكدی. حقدن دونمدی . رحمة الله عليه. بومذهبده سود امر كلاب ياورسنی ذبح واكل حلالدر. بغدادده مدفوندر. رحمة الله عليه. اه .

سنه ۲٤۲ زلزلهٔ عظيمه درا كثر معموره . و وفات عبدالله بن ذكوان شيخ القراء دردمشق ومحمد بن اسلم طوسی ويحيي بن اكثم قاضیٔ بغداد .

سنه ۲٤۳ وفات ابراهيم صولی شاعر مشهور وحارث ابن اسد محاسبی قدوهٔ زهاد وحرمله بن يحيي فقيه مصر .

سنه ۲٤٤ هلاكیٔ جمع كثير دراخلاط ازشنيدن صيحهٔ عظيمه درجو. ونزول برد كثير درعراق. و وفات يعقوب بن سكيت شيخ اللغه باغدر متوكل خليفه . مزبور يعقوبه متوكل خليفه سؤال ايدوب سكا ايكی اوغلم معتز ومؤيد امام حسن وحسيندن احب دكلميدر ؟ ديدكده والله قنبر—كه خادم عليدر— اول بكا سندن خيرلو وسوكيلودر. ديمكله لسانی قفاسندن چكيلوب شهيد اولدی .

سنه ۲٤٥ خروج يحيي الحسينی دركوفه . ومقتولیٔ او وحسن بن يزيد درطبرستان ومنخسف شدن سيزده قريه در مغرب . عموم زلازل . ووفات ذوالنون مصری وابوتراب البخشی ازكبار مشايخ وهشام بن عمار قاریٔ دمشق .

شرح — ذوالنون مصری حضرتلرينك طريق توكله سلوكنه سبب بركون بر صحراده خوابه واروب بيدار اولدقده كوزسز برطويغار قوشی يووه‌سندن زمينه دوشدكده زمين شق اولوب ايكی آلتون كاسه چيقدی: برنده صو، برنده صوصام. طويغار تمام اكل ايدوب مأواسنه كيتدكده كاسه‌لر زمينه كيتدی . بيلدم كه سعی وقدرت رزقه لازم دكل. احيا ايدن تعالی شانه حضرتلرينه توكل لازم. آنك ايچون وسيله‌يه احتياجی ترك ايلدم. ديدی . اه .

سنه ۲٤٦ وفات شيخ احمد بن ابی الجوازی ازكبار مشايخ وحفص بن عمر الدوری شيخ القراء ودعيل بن علی خزاعی شاعر رفضه .

سنه ۲٤۷ خلافت منتصر بعد ازمقتولیٔ متوکل درمجلس لهو. وفات ابو عثمان بکر مازنیٔ نحوی .

شرح — بو متوکل خلیفه قرنداشی واثقك یرینه سریر خلافته جالس اولوب همان ساعت خلق قرآن مسئله‌سنی دفع ایلدی . لکن حضرت علی رضی‌الله عنه حضرتلرینی سومدیکندن امام حسین رضی‌الله عنه حضرتلرینك مزار پرانوارینی خراب ایتدیکنده خلقك لعنتنه مظهر اولدی. مذهب معتزله اولان خلق قرآن دعواسنی کلیا رفع وجمیع قضالره دخی قرآن‌غیرمخلوقدر. دیو فرمانلر ایله اعلان واشاعت ایتمکله‌عالم وعالملر راحت‌ایدوب زمانی صفا ایله ممتد اولدی . وایکیوز قرق درتده شامه کلوب توطن مراد ایتدی . امایزید بن محمد مهلبی بر قاچ بیت سویلیوب عراقه وارماسنه ترغیب ایتمکله عراقه توجه‌ایلدی. وزمانده بر کیجه عسقلانده آتش ظهور ایدوب نیجه خانه‌وخاندانی ومزارع وقراپی احراق ایتمشدر . واخلاط نام‌شهرده سهمکین صدا ظهورندن چوق کیمسه وفات ایتمشدر . ومغربده اون اوچ قصبه یره باتمشدر . و امام احمد بن حنبل حضرتلری‌زمانده بغدادده بدرالتام زندکانیلری متواریٔ سحاب رحمت یزدانی اولدقده سکز کره یوز بیك‌مسلمان جنازه نمازینه حاضراولمشدر. وسمت مصرده سمادن اونر بطمان‌طاش یاغمشدر. ویمنده برعظیم طاغ‌مکانندن قالقوب آخر مکانه نقل ایتمشدر . عمری قرق بر ساله واردقده اون بش سنه خلافتله اولور ایکن کندو عسکرندن ترك طائفه‌سی کندینه بحضور اولوب اوغلی اوله‌جق منتصر محمد سلحدارنی باغرایله اتفاق ایدوب متوکل‌خلیفه‌وزیری اولان الفتح بن خاقان ایله باده مجلسنده نصف‌اللیلده ذوق ایدر ایکن اوزرلرینه هجوم ایلیوب متوکل‌ایله وزیری‌ابن‌خاقان هادم‌اللذات اجل‌بی‌آمانه کرفتار وقتیلاً هلاك ایتدیلر . حضرت علی رضی‌الله عنه ایله اوغلی حضرت حسینه بغض ایدوب قبر حسینی خراب ایدن پادشاهك زمانده مارالذکر بلالر یعنی اونر بطمان طاش یاغوب طاغ مکانندن حرکت ایتمك، دنیا آتشلره یانمق، سهمکین صدا ظهور ایتمك، قرا وقصبات یره کچمك چوقمیدر؟ وکنج یاشنده‌عالم‌آبده‌هلاك

اولمق بعیدمیدر ؟ هالك مزبور متوکل جمع ضدین ایدوب هم غلام پاره هم زن پاره اولمغله درت بیك ابکار جوارینك بکارتنی ازاله ایتمشدر. اهـ .

سنه ۲٤۸ خلافت مستعین بعد ازموت منتصر. وظهور دولت بنی لیث صفاری درخراسان. ووفات ابوعلیٔ کرابیسی فقیه بغداد وطاهر بن عبدالله امیر خراسان.

شرح — چونکه متوکل خلیفه حیاتنده اوغلی منتصره تختنی فراغت ومنتصر باللهه بیعت ایتمش ایدی. صکره کوجنوب خلعنی مراد ایدندکده منتصر مخفی ترك عسکری ایله اتفاق ایدوب ذکری سبق ایتدیکی اوزره متوکل وزیری الفتح بن خاقان ایله بزم شرابه اوتوروب سماط بزمی کهکشانه دوندروب ساقیلرده صاغرلری دوندرور ایکن بشاشت بساط انبساط ونشاطه صغندی . آیغه ال اوردی . ساقی کهویره روح روحه عمر باقی . دینور ایکن کوبجهٔ سربی دولتی آویختهٔ فتراك ادبار اولوب نوش شربت اجلی اوغلی مزبور منتصر الندن ایچوب کریبان حیاتی پنجهٔ اجلده چاك اولدقده منتصر تخت شاهی یه کچوب التی آی مرورنده مزاجسز اولیجق آغولی نیشتر ایله رقیبی شهزاده لر فصد ایتدیروب شربت شیر ینکوار حیاتنی حنظل تلخکام مماته تبدیل ایلدیلر. نیجه آلتی آیده تاج وتخته وداع ایتمسون! کرچه باباسنك خراب ایتدیکی قبر امام حسین رضی الله عنهی بنا ایله معمور ایتدی . اما کربلا آیینی دیدکلری جمعیت قزلباشی پیدا واجرا ایتمش ایدی. اهـ .

سنه ۲٤۹ وفات عبد بن حمید الکشی .

سنه ۲٥۰ وفات احمد البزی مؤذن مسجد حرام وشیخ قراء وابو حاتم سهل سجستانی وعمرو بن بحر جاحظ . وظهور دولت علویه درطبرستان .

سنه ۲٥۱ ظهوردولت بنی اخیضر از شرقاء حجاز .

سنه ۲٥۲ خلافت معتز بعد ازمقتولیٔ مستعین. وشیوع فتنه وبلا وقحط وغلا دربغداد . وتغلب عیسی عامل رمله برشام .

شرح — ابو عثمان مازنی‌یه بر یهودی بکا کتاب سیبویهی تعلیم ایله. دیو بیك عدد آلتون عرض ایتدکده کتاب مرقومده آیات واحادیث مرقومدر. دیو قبول ایتمیوب رد ایتدکده خاتونی طعنه آغاز ایدوب بنده اطعمهٔ نفیسه والوان البسه ایسترم. دشمن آره‌سنده کزه‌جك حالم قالمادی . اوقومقدن نه بولدك؟ سائر ناس کبی برکاره هوس ایله . دیدکجه سن علمك اولی صوغان کبی آخری عسل کبی یعنی لذتنه سنك کبی خلق جمع اولور؟ دیو بنی تسلی ایدر ایدك . شمدی دیدیکن چقوب بردن بیك آلتون ظهور ایتدی. بویله مضایقه وفقرمز وقتنده یتشمش قیزمز دخی وار ایکن قبول ایتمه‌مك نه دیمك؟ دیوب خاتون بکا ایدرك جور وستم ایلدکده صبر ایله. دیر ایدی . برکون مأمون خلیفه‌یه تغنی ایله برجاریه بربیت اوقودقده حاضر اولانلر خطا ایتدی . دیدکجه جاریه مصر اولوب بن بونی مازنده ابوعثماندن تعلم ایتدم. خطا احتمالی یوقدر. دیمکله عثمان بغداده احضار وسؤال اولندقده قیزك دعواسی صحیح اولوب خطا دیه‌نلرك خطاسنی بیان والزام ایدیجك خلیفه، ابوعثمانه اون بوغچه فاخر لباس ایله ایکی بیك آلتون انعام بیورمغله خاتونه کلدکده دینده احتیاط اولنجه بویله سعادتله ماله مالك اولنور . دیدکده خاتون استغفار ایلدی . ومأمون زماندن بوآنه کلنجه صفای خاطر ایله عاقبتلری خیر اولدی .

وخلیفه اولان مستعین بالله احمد دخی اوچ ییل درت آی خلافت ویکرمی درت سنه عمر ایله ترك عالم فانی وتارك تاج جهانبانی ایلدی . چونکه باباسی ودده‌سی وقتندن برو ترك عسکری زوربا اولمشلر ایدی . بودفعه ینه جمعیت ایدوب مستعینی خلع ایدوب سامرا قلعه‌سنی محاصره ایتدکلرنده مستعین برقایغه بینوب بغداده کلدی. لکن اتراك کلوب بغدادی دخی محاصره ایدوب مقهوراً خلع اولندقده مستعین واسطه نقل ایتدی. آندن قادسیه‌یه کوتوردیلر. وهلاك ایتدیلر ویرینه معتز بالله محمد جلوس ایلدی . اﻫ .

سنه ۲۵۳ انهزام کفار اسپانیه از محمد بن عبدالرحمن اموی درجنك وادیٔ سلیط وهلاکیٔ سه‌صدهزار کفار. واستیلاء یعقوب صفاریٔ برخراسان.

سنه ۲۵٤ وفات علی هادی بن محمدالجواد . وظهور دولت بنی طولون درمصر وشام .

سنه ۲۵۵ خروج طائفهٔ زنکیان وعلویان دربصره . وخلافت مهتدی بعد از مقتولیٔ معتز . ووفات محمد بن کرام شیخ کرامیه. واستیلاء یعقوب صفاری بر کرمان .

سنه ۲۵٦ خلافت معتمد بعد از مقتولیٔ مهتدی . ووفات زبیر بن بکار قاضیٔ مکه . وامام محمدبن اسمعیل بخاری قدوةالحفاظ درعیدفطر .

شرح — مارالذکر معتزك خلافتی درت بچق سنه‌در. اون طقوز یاشنده باباسنه ایتدیکی غدرك جزاسنی بولدی . یعنی عسکر ترك علوفه طلب ایتدکده خزینه یوق دیدکجه اللی بیك آلتونه راضی اولدیلر . ینه یوق دیوب والده‌سی مالداره‌دن اللی بیك آلتون طلب ایلدی . والده‌سی قبیحه نام قحبه یوقدر . دیو ویرمیجك عسکر جمع اولوب معتزی خلافتدن انزال ولباسنی صویوب ضرب شدید ویاغلیوب شمسه براقدیلر . بعده کندو کندویی خلع ایتدم . دیمك ایچون حبس ایتدیلر . بعده حمامه قویوب تمام حرارتدن بیتاب اولدقده چیقاروب قارلو صو ویردکلرنده فی‌الحال رخش زندکانیدن‌فتاده اولوب اصحاب قبوردن معدود اولدی . عبرت شونده‌کی رئیس‌الاشقیا صالح معتزك والده‌سنی مصادره ایتدکده یکرمی سکز کره‌اللی بیك آلتون ایله نیجه‌جواهر وزواهرینی آلدی . همان اللی بیك آلتونه بخیللك ایدوب پادشاه اوغلنك هلاکنه باعثه اولدیغنی قالدی . چون معتز بوکیفیتله هلاك اولدقده یرینه عمزاده‌سی مهتدی خلیفه اولدقده صالح وحسن‌کلام صاحب‌دیندار وبهادر پادشاه‌اولمغله جلوسنده جمیع آلات لهو وطربی دفع ورفع ایدوب مصالح‌عبادی کندو رؤیت‌ایتدی. ودائما کتاب النده صائم، سرکه وزیت ایله افطار ایدر ایدی . بنی امیه‌دن عمر بن عبدالعزیز کبی برپادشاه ایدی . لکن ترك عسکری زوربا اولوب شقاوتی پیشه ایدندکلرندن خلافتی برسنه‌یه واردقده ینه جمعیتله خلعه آغاز ایتدکلرنده برقاچ کیمسه ایله سلاحلنوب محکم جنکه مباشرت ایلدی . لکن

چوقانغه داری ساچلماز. هرطرفدن اشقیا هجوم ایتمکله پادشاه مشارالیهی شهید ایتدیلر . عمری اوتوز سکزایدی . چون مهتدی خلیفه‌نك عنوانی صحیفهٔ حیاتده مظلومیت ایله مختوم قلدیلر . یرینه ابن‌عمی معتمد خلیفه‌جلوس‌ایتدکده کندو لهو وهوا ایله مشغول اولوب امور سلطنتی قرنداشی موفقه تفویض ایلدکده حقیقتده موفق اولوب مردانه حرکتله سرکش عسکری رام واعرابی قهر وبواثناده اون‌درت‌بیك سیاه زنجی اجتماع وطغیان‌ایدوب‌ساداتدن برکیمسه‌یی کندولره سلطان ایدوب عبادان واهواز وبعض شهرلری آلوب اهالیسنی اهلاك کبی نیجه فسادات واطرافلرینه نیجه شهر بنیاد ایتمشلر ایدی. اون سنه‌دن زیاده موفق متصل جنك ایدرك عاقبت وجودلرینی صحیفهٔ روزکاردن حك ایلدی . بعده موفق صاحبفراش ونف‌تاب عارضه‌دن کلرخلری نسرین وسیمین تنی زرین اولمغله علاجدن نا امید بیمار وصحتدن مأیوس خسته اولیجق معتضد نام‌اوغلنی حبس‌ایتمشیدی. اطلاق‌ایدوب کتورتدی. وسنی بوکون‌ایچون صاقلادم یعنی کرچه بن شهزاده‌یم تاج وتخت نصیب اولمادی. اما وکیل سلطنت اولمشیدم . لکن موتم مقرر اولدی . سن بنم یریمه بنم کبی وکیل سلطنت اول. دیوب اوچ کون صکره فوت اولیجق یرینه اوغلی معتضد بالله مزبور قائممقام سلطنت اولوب خوش رأی وتدبیر ایله حرکت وخراسان‌امیری یعقوب صفاری ایله جنك ایدوب‌غالب اولدی. وقرامطه طائفه‌سی‌ظهور ایتدی. وایکیوز آلتمش طقوزده معتمد علی‌الله خلیفه بغداده کلوب قصر حسینده اوتورر ایکن فوت اولدی. مدت خلافتی یکرمی اوچ ییل آلتی کوندر وعمری‌اللی‌برچقدر. یرینه شهزاده‌سی اولمامغله عمزاده‌سی مرحوم موفقك اوغلی مشارالیه معتضد خلیفه اولدی . کرچه باباسی صدر خلافته جالس اولمامش ایدی. لکن بیوك بابا متوکل خلیفه‌اولمغله باباسی‌وکندوسی وزیر سلطنت اولوب حسن تدبیر صاحبی اولمغله لایق سلطنت اولدیغی ایچون تخت عالیٔ خلافته اجلاس اولندی. اهـ.

سنه ٢٥٧ انهزام سعید سرعسکر خلیفه درجنك‌زنکیان. وخرابیٔ بصره وابله. ووفات ابوداود سلیمان صاحب‌السنن. واستیلاء داعیٔ کبیر برجرجان .

سنه ۲٥۸ مقتولیٔ منصور سردار خلیفه درجنك زنكیان. ونزول موفق برادرش برای دفع ایشان وانهزام زنكیان ازاو . و وفات یحیی بن معاذرازی واعظ عصر .

سنه ۲٥۹ خرابیٔ بطایح عراق ازغارت زنكیان و وفات امام ابو اسحق جرجانی. وبناء قلعهٔ یافه بدست احمدبن طولون. وانقراض آل طاهر درخراسان باستیلاء یعقوب بن لیث صفار [۱]

شرح — بوملوك آل طاهرك اولی طاهر ذوالیمنین وایكنجیسی طلحه بن طاهر اوچنجیسی طاهر بن عبدالله دردنجیسی محمد بن طاهر در. ایكیوز تاریخنده طاهر ظهور واللی طقوزنجی سالنده صفاری ظهور ایدوب دولت آل طاهر صفاریلر یدینه چوب طاهریلر منقرض اولدی . سبب ظهور صفاریده عبرت اولدیغندن بیان ایدرلر : سیستان ولایتنده لیث نام كیمسه رنجبرلك واكینجیلك ایله تعیش ایدرایكن ضرورتدن خلاص یوق . دیوب برقاچ سارقه باش اولوب بر كیجه ملك سیستان اولان درهم بن نصرك خزینه سنه كیروب نقود ومرصعاتدن كوتوره جكلری مقدار آلوب چیقارلرایكن معلق برشفاف شی كوروب نه در ؟ دیو آغزینه آلدقده مكر بنی نصرك جد اعلاسندن برتبرك طوز ایمش. لیث رفیقلرینه آندیغكزی براقی كرك. زیرا نان ونمك حقی مشهوردر. بن بوشهریارك طوزینی طاتدم. بزه بوندن فلاح یوقدر . لكن بدلی چوقدر دیمكله هركس مأخوذینی براغوب چیقدیلر . اما صباحی خزینه دار كلوب خزینه یه یاد ال كیردیكنی كوروب فرصت عد ایدوب بی حساب زروسیمدن كندو خانه سنه نقلدن صكره خزینه آچیلمش دیو فریاد ایتدكده مظنه لر اخذ وجفا اولندیغی شایع اولدقده لیث خزینه دارك خیانتنی فهم ایدوب صداقتنه مغروراً اشكنجه ده اولان بی كناهلری تخلیص ایچون وزیره واروب خزینه یه خیانت ایدنی خبر آلدم. آنجق بالذات پادشاهه سویلرم. دیمكله حضور ملكه كوتوردكلرنده بروجه مشروح

[۱] درخراسان زآل مصعب شاه طاهر وطلحه است وعبدالله
باز طاهر دیكر محمد دان كو بیعقوب داد تخت وكلاه

خزینه‌سنه کیروب آلدیغنی ، حق نمك دیو براقدیغنی تقریر ایدوب اکر ضایعات وارایسه خزینه‌داردن طلب اولنه. دیجك خزینه‌دارك خانه‌سی یاصیلدقده موجود بولینجق ملك درهم خزینه‌داری چاغروب ای کافرالنعم! بوخرسز ایکن سهواً طوزم دیلنه طوقنمغله حق نمك صایوب ترك ایتمش. سن‌ایسه بونجه زمان‌ونیجه روزکار نان ونمك والوان طعامیله بدنك پرورده اولمش ایکن وسنی خرلو عد ایدوب سکا خزینه‌می اعتماد‌ایتمش‌ایکن سن‌خیانته جسارت ایتدك . دیوب عبرةً انواع اشکنجه وعذاب وعتاب وعقاب ایله قتل ایدوب خزینه‌دارلغی لیثه تسلیم ایلمش ایدی . وافر ایام خدمت مذکوره‌ده استقامت ایتمکله کیده‌رك سرعسکر ایلدی. واوغللری اولان یعقوب‌وعمرو وعلی‌یه‌دخی پادشاه‌محبت‌ایتدی. یعقوب بهادر ودلاور اولمغله تربیه ایدوب دشمنلر اوزرینه سردار ایدوب کوندردکجه مظفر وغالب کلمکله اشتهار بولمش ایدی . پادشاه اولان درهم پیرفانی اولدقده شهزاده‌سی اولمامغله ممالك‌سیستانی یعقوبه‌تسلیم وکمروتیغ ویرمکله قدرینی‌افزون ایتدکده‌یعقوب خلیفه اولوب هراتده طاهریلر طرفندن امیر اولان اویسی قهر ایتمکله‌جمیع سیستان وهرات وکرمن ونیشابور وبلخ وطبرستان وتمام خراسان تحت‌حکومتنه کیردی. اکرچه‌که خلق‌ایله مصافات اوزره چنوب دوستلق ایدر ایدی . لکن شجاعتندن وحسن تدبیرندن خلیفه‌لر خوف ایدرایدی . اون سنه بر منوال محرر حکومتدن صکره سلطان اجل بی‌آمان کشور وجودندن لشکر حیاتی قبض ایدیجك یرینه قرنداشی عمرو، بعده عمروك اولادی تابشیوز اللی تاریخنه جك سلطنت ایتدیلر . بعضیلر قولنجه الی‌الآن سیستان مملکتلری ینه بو نسلك تحت حکمنده‌در . مقابلهٔ حق نمکده احسان اولنان پادشاهلق زوال بولماز دیرلر . کرچه بو فصل واقعه‌یی بیاناً اهل تواریخ تاریخلر ثبت ایدرلر . لکن یالکز تاریخ دکل بلکه هر کسه قصه‌دن حصه اوله‌جق منقبهٔ لطیفه‌در . اه .

سنه ٢٦٠ رفتن یعقوب بطبرستان. وانکسار او ازکثرت باران. وفات‌امام

حسن عسکری وحنین بن اسحق مسیحی شیخ اطباء عراق وطوق بن مالك امیر عرب شام .

سنه ٢٦١ آشوب یعقوب درخراسان . وفتنهٔ زنکیان دراهواز. و وفات سوسی قاریٔ رقه وبایزید بسطامی قدوةالعارفین وامام مسلم احد ارکان حدیث واحمدبن عمر وخصاف ازکبار حنیفه .

شرح — بو بایزید بسطامی کرامات و ولایت ایله وکشف ایلهمشهورذات عالیشان اولوب هرکلامی نصایحی شامل‌وغیرعبث اولمغله‌دستورالعمل‌اولمشدر. جملهٔ کلماتندن: عشقه مبتلا اولمایان حماردر دیمشدر. عشق‌حقیقی‌یه کوره شبهه یوق. بوبیان‌حرارت سلطان عشق مجازینك لشکر شور شوق‌ایله کشور درون بیرونه آت‌صالوب کردن‌جانی اسیر زنجیرمحبت وپای‌دلی‌بستهٔبند ارادت‌دیمکدر.
وامام مسلم حضرتلری تألیف بیوردیغی کتابنده درت بیك حدیث جمع وتحریر ایتمشدر . جمله‌سی احادیث صحیحه‌دندر . کتب سته‌نك بریدر . مکان دنیایی مأوای اخرایه تبدیل ایتملری اشبو سالده واقع اولمشدر . رحمةالله علیهما . اه .

سنه ٢٦٢ انهزام‌یعقوب درجنك موفق درواسط. واستیلاءزنکیان بربطایح باسي وغارت. وفات یعقوب بن شیبه محدث بصره .
سنه ٢٦٣ وفات ابن خاقان وزیر متوکل .
سنه ٢٦٤ غارت‌زنکیان واسط را. ووفات امام اسمعیل المزنی و ابوزرعه وعبدالله رازی ازمشاهیر. وبناء شهر رقاده درافریقیه بمباشرت ابراهیم اغلبی . وبناء جامع احمد بن طولون درمصر .

ابن طولون رؤیاسنده کوررکه جناب باری تجلیسندن مصر پرنور اولوب کندو جامعی بی‌نور قالمش . بر معبر حاذق تمام شهرك خرابی و جامعك الی ماشاالله بقاسی ایله آیت تجلی تفسیرینه موافق تعبیر ایله‌دی . فی‌الواقع مصر نیجه دفعه خراب اولوب جامع فنا بولمامشدر . حالا باقیدر .

سنه ٢٦٥ وفات ابن‌الخصيب وزير منتصر وابو حفص نيسابورى شيخ خراسان وامام محمد مهدى آخر اثنى عشر ومحمد بن سحنون امام مالكيه ويعقوب بن ليث صفار . واستيلاء زنكيان بر نعمانيه

سنه ٢٦٦ خرابىٔ را مهرمز از غارت زنكيان . ووفات محمد بن شجاع الثلجى فقيه عراق. وانهزام كفار روم درجنك خلف فرغانى سرعسكر ابن طولون .

سنه ٢٦٧ انهزام زنكيان درجنك واسط ازعسكر موفق .

سنه ٢٦٨ سفر خلف سرعسكر خليفه بجانب روم ومقتولىٔ جمع كثير ازكفار. وفات محمد بن عبدالحكم مفتىٔ مصر. انقطاع خطبهٔ عباسيان ازمصر.

سنه ٢٦٩ بناء قبهٔ عاليه برقبر معاويه بحكم احمد بن طولون .

سنه ٢٧٠ مقتولىٔ محمد بن‌عبقسى رئيس‌زنكيان بدست موفق درقلعهٔ مختاره ازقلاع جزاير شط‌العرب ودفع فتنهٔ آن قوم شوم . ووفات احمد بن طولون امير مصر وداود بن على ظاهرى امام ظاهريه وبكاربن قتيبه قاضىٔ مصر .

اون بش سنه طغيان زنكيان متمادى اولوب ممالك عراق برباد ونيجه يوز بيك نفس تلف اولمش ايدى .

سنه ٢٧١ وقعهٔ طواحين درميان عسكر موفق‌وخمارويه درفلسطين‌وانهزام معتضد .

سنه ٢٧٢

سنه ٢٧٣ وفات ابن ماجه محمدالقزوينى محدث شرق ومحمد بن عبدالرحمن اموى ازملوك اندلس .

سنه ٢٧٤

سنه ٢٧٥ وفات ابو داود سليمان بن اشعث سجستانى صاحب‌السنن .

شرح — سننده مذكور رسول‌الله صلى‌الله‌عليه وسلمدن منقول يوم محشرده ميدان عرصاته بركيمسه كتوررلركه طقسان طقوز سيئآت دفترى

وار اما اصلا خیره متعلق برشیٔ یوق. فقط کلمهٔ لااله‌الاالله محمدرسول‌الله وزن اولندقده کلمهٔ توحید طقسان طقوز دفتر طلوسی کناهدن آغر کلسه کرکدر. دیو امته تبشیر بیوروب کلمهٔ منجیه اولدیغنی مژده بیوردی. صدق رسول‌الله. بوامت مرحومه‌یه حبیبی سیدالثقلین صلی‌الله‌علیه وسلم حضرتلری حرمته حضرت ذوالجلال والاکرام جل شانه‌دن اولان انعام واحسانه غایت ونهایت یوقدر. لکن عبده لازم اولان عبودیت و عبادتدر (ماغرك بربك الکریم) نص جلیلی مقتضاسنجه حق سبحانه وتعالی‌نك کرمنی امید ایدوب مغرور اولمامق کرك. عنایت بیوردیغی قوت وقدرت مقداری عمل ایتمك کرکدر. لکن نفس اماره غلبه‌سیله ارتکاب معاصی ایدوب بیدار اولدقده وای نیجـه اولور حالم! دیه‌نلره مأیوس اولمیوب بوحدیث شریف ایله‌متسلی اولوب بین‌الخوف‌والرجاده اولمغه وسلامته مژده‌در . اهـ .

سنه ٢٧٦ انهزام‌افشین سرعسکر خلیفه درجنك خمارویه‌امیرمصر. ووفات ابن قتیبه عبدالله بن مسلم دینوری وبقی بن مخلد محدث اندلس .

سنه ٢٧٧ وفات ابوحاتم محمد رازی حافظ مشرق وامام یعقوب بن سفیان نسوی .

سنه ٢٧٨ ظهور قرامطه درکوفه وخلافت معتضد بعد ازموت موفق .

شرح — بومعتضدك باباسی خلیفه اولمیوب خلیفه طورونی اولمغله تخته جلوس ایتدیکی تسطیر اولنمشدی. اون سنه‌یه قریب خلافتنده ناس کندوینی سودیلر. وکندو شجیع وصاحب تدبیر وجبار ایدی . زماننده ترك عسـکرینی ضبط وقهر ایلدی. وکندویه عداوت ایدنلره غالب اولدی. وچوق قان دوکدیکی ایچون سفاح ثانی تسمیه اولنمشدر . ومصر امیری خمارویه‌نك قطر الندی نام جمیله قیزینی قرق‌بیك آلتون مهر ایله آلدقده خمارویه بیك کره بیك آلتوناق جهاز ویردی. وایکی‌یوز سکسان اوچده بومعتضد برداعیه‌یه دوشوب حضرت معاویه ایله‌اوغلنه وباباسنه منبرلرده خطیبلره سب ایتمك فرمان ایلدی. ومعاویه‌معایبنه متعلق برکتاب کندوتألیف ایلدی. وخطیبلره وواعظلره‌ویروب بوکتاب ایله وعظ‌وخطبه

ایتمك فرمان ایلدی . لکن وزیری عبدالله برایامدن صکره بو خصوص ایچون خلافتی علویلره آلدیرسکز . دیو تخویف ایتمکله فارغ اولدی . وایکیوز سکسان بشده معتضد واروب آمدی یعنی دیار بکری فتح ایلدی . آندن صکره قنسرین وعواصمی خمارویه بکلری یدندن آلدی . بعده ماوراءالنهره حاکم اولان اسماعیل سامانی یه حکم ایلدی . وفرمانیله اسماعیل واروب عمروبن لیث صفاری ایله جنك ایدرك اسیر ایلدی . ومعتضده کوندردی . و اشبو سالده محکم خسته اولیجق ارباب دولتی حالندن استکشاف ایچون برطبیب حاذق کوندرملریله طبیب واروب نبضنه ال اوردقده معتضد کوزین آچوب طبیبه بر تکمه اوریجق طبیب بر قاچ کره تاقلاقلانه‌رق تکرلنوب تسلیم روح ایلدی . آن‌واحدده خسته معتضد دخی جان‌تسلیم ایلدی که عمری قرق سالدر . عقلای اهل تواریخه کوره خلافت عباسیه شوکتی بو معتضدده تمام اولدی . صکره کلنلر مجرد اسملری خلیفه اولوب کندولرده امرا مقداری مهابت قالمادی . چون معتزك وقتنده طوائف ملوك پیدا اولوب بصره‌دن ظهور ایدن زنکی وسودان وغیریدن اوچیوز بیك عسكر جمع وبلاد اسلامیه‌یی تالان ومسلمینی قتل ومالالرینی یغما ومختاره نام حصاری بناایتدکلرنده موفق درت سنه جنك ایدوب رئیس زنکیان اولان علی نام خبیثی اخذوقتل ایتمش ایدی . بو معتضدك وقتنده باقیسی دخی اعدام قلندی . اه .

سنه ٢٧٩ ممنوع شدن اهل نجوم وقصه خوانان وفلسفیان ازجمعیت‌وافاده وبیع وشراء کتب فلاسفه . و وفات احمدبن ابی حیثمة المورخ و امام ابوعیسی محمد ترمذی صاحب سنن وفخرالحفاظ .

شرح — کلمهٔ توحیدك جمیع معاصیله وزن اولندقده ثقیل کله‌جکی‌مژده‌سی بوسنده دخی ایراد اولنان احادیث شریفدندر . اه .

سنه ٢٨٠ وفات عثمان بن سعیددارمی ازحفاظ حدیث .

سنه ٢٨١ مصالحهٔ معتضد وخمارویه ووفات ابوالعینا محمد بن قاسم‌البصری واحمد بن داود ابو حنیفهٔ دینوری ازاقران جاحظ .

سنه ۲۸۲ اعتبار نوروز درحزیران بحکم معتضد . وشیوع سب معاویه دربغداد ومذبوحیٔ خمارویه ملك مصر درجامه خواب خود .

شرح — بو خمارویه سلطان احمدبن طولونك فوتنده ترك ایلدیکی اون یدی شهزادهنك اعقل وارشدی اولمغله تخت خلافته کچدکده ابوالجیوش لقب ویرلدی. لکن علت سهره مبتلا اولمغین کیجه وکوندوز نومه حسرت ایدی. عاقبت بربرکه انشا قیلنوب ایچی زیبق ایله طولدریلوب اوزرینه برتخت قوردریلوب اویوماسی ممکن اولمش ایدی . وکندینك بیلدن بیله عسکری علوفهسی یدی کره یوز بیك آلتون اولوب سنوی خرج مطبخی یکرمی کره یوز بیك آلتونه بالغ اولمش ایدی . وجمله عسکری سیاه عمامه صارینور ایدی . آلایده کچدکلرنده کویا قره دکز حرکت ایتدی ظن اولنور ایدی . بعده مختاره تعبیر اولنور عسکرکه اوزون بویلو اورندیلنمش قورقونج لقاقوتلو عسکر ایدی . آلایده کچدکلرنده خلق یوزلرینه باقمغه خوف ایدر ایدی. نرهده برقطاع طریق وبهادر وارایسه پادشاهك شجعانه نظر التفاتنی کوروب توبه ایدوب مختاره عسکرندن اولمغی طلب ایتدکلرنده قبول بیورمغله قطاع طریقدن ممالکی تطهیر واعدایی آنلر ایله تخویف ایتمش ایدی . ختام آلایده کندو سکینت وقار ایله کچرایکن کیمسهده اوکسورمکه مجال اولماز ایدی . بو تقریب جمع مال ایتدیکندن باشقه باباسی احمدبن طولوندن خزاین موروث اولمغله مارالذکر قیزینی خلیفهٔ بغداده تزویج قیلدقده جهازی مصردن بغداده نقل اولندی. وفرتنده شویله نقل ایدرلرکه اشیای جهازی توصیفه وتحریره اتعاب خامهیه حاجت یوق. همان مطبخنده یوز عدد آلتون هاون وار ایدی. ماعداسین وارحساب ایله. اشبو سالده ترك خاکدان پرالام وعزم کلشن دارالسلام ایلدی . اه .

سنه ۲۸۳ توریث ذوی الارحام با فرمان معتضد . وابطال اعتبار نوروز. وانهزام رافع ازعمروبن لیث درجنك خراسان. و وفات سهل بن عبدالله تستری قدوةالمشایخ .

شرح — شیخ مشارالیه ارشاد ایده‌جکی ذواته کیجه پرده‌قوروب وراسنه شمع یاقوب های وهوی ایتدیردکدن صکره شمعی ازاله ایلدکده ظلمت ظهور وصورتلر غائب اولیجق بو دنیاده هر نه قدر مکث وآلیش وویرش وحرب وقتال وذوق وصفا والم وغم وفسق وتقوی، حالت نزع ظهور ایتدکده بوظل خیاله مشابه اولور. دیو تمثیل ایتمشیدی. بعده ظل خیال لعبنی پیدا ایدوب دوکون وحلوا کیجه‌لری امرار وقته وسیله ایتدیلر. لکن اهل بصیرت ینه بصر بصیرت ایله نظر قیلدقده شیخك کراماتیله ارشاد اولور. اهـ .

سنه ٢٨٤ وفات ابو عمرو المستملی محدث نیسابور وابو عبادة الولید البحتری امیر شعراء. وظلمت شدیده درمصر وهبوب ریاح سرخ وزرد دربصره.

سنه ٢٨٥ وفات امام ابواسحق حربی دربغداد وابوالعباس محمد بن یزید المبرد شیخ النحات. وکسوف تام شمس درشوال. وزلزلهٔ عظیمه وغور میاه ری وطبرستان . والحاق کردن معتضد دارالندوه رابمسجد حرام .

سنه ٢٨٦ ظهور ابو سعید الجنابی رئیس قرامطه دربحرین. وانهزام عمرو بن لیث ازاسمعیل بن احمد سامانی درجنك ماوراءالنهر واسیر شدن او. ووفات ابو سعید احمد الخزاز قدوة الزهاد ومحمد بن وضاح محدث قرطبه .

سنه ٢٨٧ انهزام عباس غنوی سرعسکر بغداد درجنك جنابی وانهزام قائم بالحق محمد از اسمعیل سامانی درجنك خراسان ووفاتش .

سنه ٢٨٨ ظهور ابوعبیدالله شیعی درمغرب. ووباء مفرط درآذربیجان . ووفات عثمان بن سعید انماطی مفتیٔ بغداد .

سنه ٢٨٩ خروج یحیی بن زکرویه قرمطی درشام. وخلافت مکتفی بعد از موت معتضد. ووفات عمرو بن لیث درحبس .

شرح — چون ملوك صفاریه‌نك انقراضی معتضد خلیفه وقتنده‌درکه آنلرك اولی یعقوب آخرلری عمرودر ـ بودولت ظهور ایدوب کرمان وفارس وبلخ واهواز وهرات ونیسابور وخراسان وقهستان ومازندرانی ضبط ایتمشلر

ایدی . لکن عمرو قناعت ایتمیوب عراق عربی دخی تسخیره سعی ایدوب
راحت طورمادیغنی خلیفه طویوب اسماعیل سامانی‌یی اون‌ایکی بیلک عسکره
باش ایدوب اوزرینه کوندردیکنی عمرو خبر آلوب سکسان بیک لشکر ایله
قارشو کلوب مقابل اولدقده عسکری تحریص وتشجیع ایچون مغرورانه عمرو
میدانه آت سوردکده یقایی اله‌ویروب پادشاه ایکن اسیر اولیجق اسماعیلك
حبسنه کیردکده عسکری پریشان ومنهزم اولدی . اسیر مرقوم اوزرینه مأمور
اولاندن طعام طلب ایتدکده بر بقراج شوربا آلوب میدانه براقوب اتمك آلمغه
کیتمش ایدی . برکلب کلوب شوربایی اکل ایدر ایکن بقراجك قولپی کلبك
بوغازینه کچوب کیدر ایکن سلطان عمرو کوروب بالضروره کولوب آه ایدوب
بوکون صباحدن مطبخمزی آلتیبوز دوه کوج ایله کوتورر ایکن شمدی
مطبخمزی برکلب کوتورر. دیدی. بعده عمرو زندانه وضع اولندقده بکجیلرك
خاطرینه اتمك ویرمك کلمه‌مکله حسرت ناندن دارنعیم سرمدی‌یه عازم اولدی.
غرابت شونده‌که اسیر اولدقده مدفون اولان مالنك دفتری بازو بندنده
ایمش . ضایع اولماسون دیو دفتری کندویی حبس ایدن سرعسکر اسماعیله
ارسال ایتدکده اسماعیل کوروب بومالی کندو وباباسی وقرنداشلری جمع
ایدنجه بی‌حساب وبال اکتساب ایتمشلردر. شمدی بووبالی بنم کردنمه تحمیل
ایتمك دیلرلر. صاحبنه خیر ایتمه‌ین مال بکا لازم‌دکل دیو. عالیجنابلق ایدوب رد.
وبن الله‌تعالی‌نك غضبندن‌خوف ایدرم. دیمشدر . وبوقصه شرح‌اولنسه تفصیله
سزادر . لکن کتابمز استعدادی اولانه مفید اولمغله اکتفا اولندی . حق
بودرکه حق‌نمك کوز تمکدن بردولت ظهور ایدوب سلطان اولمق ومالك
اولدیغنی اولکه‌یه قناعت ایتمه‌مکله پادشاه اسیر اولمق وایکی‌ساعت مقدم مطبخنده
تکلفات وار ایکن برکلب کردننه آویزه اولان بقراجه محتاج اولمق‌ومغروریتله
میدانه آت صالمق وحبسده اتمك ویرلمك فراموش اولمغله آجیندن هلاك اولمق
وخزینه دفترینه اسماعیلك رغبت ایتمیوب صاحبنه خیر ایتمه‌ین مال بکا فائده
ایتمز دیمك کبی حصه موجوددر . وینه بوسال حوادثندندر : منجمین‌بغدادده

اتفاق ایدوب بواثناده قتی چوق یغموردن سیل عظیم سببنه انهارطغیان ایده جکدر. حتی شط دخی طاشوب چوق معموره یی ویران ایده جکدر . دیو خلیفه یه القا ایتمکله کذرکاه سیل اولان مواقعه سدلر چکلدی . لکن برقطره باران نزول ایتمدیکندن انهارك صولری چکلوب قحط اولمغله استسقا دعاسنه چیقدیلر. ومنجمین خذلهم اللهی نفی بلد ایتدیلر . وکتابلرینی صویه آتدیلر. ومعتضد خلیفه طقوز سنه طقوز آی خلافتله تارك تاج وتخت اولوب تختهٔ تابوته سوار ودار قراره فرار ایلدکده یرینه اوغلی علی مکتفی بالله جلوس ایلدی . ا هـ .

سنه ۲۹۰ استیلاء قرامطه برحصاردمشق وانهزام عسکرمکتفی از ایشان . وانهزام قرامطه درجنك مصر .

سنه ۲۹۱ حروب ترك وروم وقرامطه درخراسان وانطاکیه وشام باعسکر اسلام . و وفات احمد ثعلب شیخ الادب ومحمدالشهیر بقنبل شیخ القراء درمکه وفتح انطاکیه باسیف .

سنه ۲۹۲ انقراض بنی طولون بمقتولیٔ هرون بن خمارویه درجنك محمدبن سلیمان سر عسکر مکتفی وضبط کردن اوبلاد مصر را . ووفات ابو بکر احمد البزاز صاحب المسندوقاضی ابوحازم عبدالحمید. وطغیان آب دجله وخرابیٔ بغداد.

سنه ۲۹۳ خرابیٔ بلاد شام ازقرامطه وانهزام قرامطهٔ عراق از عسکر خلیفه درجنك کوفه. و وفات ابوالعباس الشاشی شاعر مشهور واحمدبن مروان دینوری صاحب المجالسه .

سنه ۲۹٤ استیصال قافلهٔ حجاج عراق بدست زکرویه قرمطی ومقتولیٔ زکرویه درجنك عسکر بغداد .

سنه ۲۹٥ وفات ابراهیم بن معقل محدث نسف وابو بکر اسماعیلی ازحفاظ واحمدبن محمدالمعروف بابی الحسین النوری ازکبارمشایخ واسماعیل بن احمد سامانی. وخلافت مقتدر بعدازموت مکتفی .

شرح — ایکیوز طقسان ایکی سالی متننده اشارت قیلنان انقراض بنی طولون شرحی شویله ضبط اولنمشدرکه اوللری اولان احمد بن طولون بخاراعاملی ایکن نوح

بن احمد سامانینك قولی ایدی . مأمون خلیفه سامانی یه باغشلامش ایدی. اوتوز درت یاشنه واردقده هجرتك ایکیوز اللی دردنجی سالنده معتزباللهك زمانی خلافتنده مصره مستولی اولدی. بختی یاراولمغله تختی اله کتوردی . بعده شام ولایتنی وافریقیه مملکتنی وانطاکیه یی دخی آلوب حکمنی اجرا ایلدی . ویافه اسکله سنی معمور قیلوب مصرده جامع کبیری انشا ایلدی. وموفق بالله نامنی خطبه دن حك ایدوب کندی اسمنه خطبه اوقوتدی. ولولو نام قولنی حلبه والی نصب ایلدی. حکام اتراك بو ابن طولونك قوت قاهره ایله ظهورینی کوروب کندولری صیانت ایچون نیجه پیشکشلر اهدا ایلیوب مستعین بالله خلیفه نك قتلنی رجا ومقابله سنده واسط شهرینی وعد ایتدکلرنده استنکاف، اقلیم عرض اولنسه اولاد خلفایه سوء قصد ایتمم. بو سوء قصد عندمده کفر کبیدر. دیدی ویومیه اوچ بیك دینار تصدق ایلدیکی مرویدر . یکرمی آلتی ییل عدالتله سلطنت ایتمکله خراج مصر درت کره یوزبیك دیناره بالغ اولمش ایدی . وفات ایتدکده آنفا تفصیلی مرور ایتدیکی اوزره اوغلی خمارویه جالس اولمش ایدی . اول دخی فوت اولدقده قرنداشی هرون تخته کچدی. اما آز وقتده عمیسی غدر ایدوب ملکنی آلدی . وعمیسی ابوالمغانم شیباندر . لکن عزیز ذوانتقام آکا اون ایکی کوندن زیاده سلطنت نصیب بیورمیوب اطراف ملوکی هرونه اولان حفا وغدره حیفلنوب جمله سی شیبانه کوجنمشلر ایدی . بغداد خلیفه سی مکتفی طرفندن مصر تسخیرینه بعث اولنان محمد بن سلیمانه اعانه ایدوب مصر ولایتنی شیباندن کاتب محمد بن سلیمانه آلدیردیلرکه طولونیلر بونده منقرض اولدیلر. ظهورلریله انقراضلری اوتوز سکز سنه ده تمام اولدی. درتیوز دوه یوکی خزینهٔ مختومی خلیفه یه نقل ویکرمی عدد مخدومی قتل اولنمغله شهزاده وخزینه سی منقرض اولدی. سبب زوال ملکلری بر برینه غدر اولدی. بوندن صکره کرچه بغدادیلر مصره مالك اولدی. لکن ام دنیایی ایوجه تصرف ایده ممکله اللرندن چیقوب اخشیدیلره نقل ایلدی. تفصیلی قریبا شرح اولنور.

چون نوبت خلافت مکتفی باللهه کلدی . غایت جمیل الصوت ومعتدل القامه ایدی . حما وحمصی ضبط ایدن قرامطه طائفه سنه غالب اولوب

يدلرندن دمشق آلدقدن صكره كاتب محمديدله مصرى شيباندن آلدى. وايكيوز طقسان درتده قرامطه طائفه‌سى حجاجه خسارت ايتمشلر ايدى. رئيسلرى اولان زكرويه طوتدروب حضورينه كتوردوب باشنى كسدى. عمرى اوتوز اوچ‌ييله بالغ اولدقده آلتى سنه آلتى ماه اون طقوز كون خلافتله متوارئ لحاف غبرا اولدقده قرنداشى مقتدر بالله جعفر اون اوچ ياشنده سرير خلافته جلوس ايلدى. اهـ.

سنه ٢٩٦ خلافت ابن معتز بعداز خلع مقتدر وعودت مقتدر بخلافت بعد ازمقتولئ ابن معتز. وانقراض دولت بنى‌اغلب درافريقيه. وانهزام طاهر صفارى درجنك سنكرى درفارس.

شرح — بنى‌اغلب فاطميوندن اول افريقيه‌ده ظهور ايتمشلردر. ودولتلرى اشبو تاريخه كلنجه‌يوز اون ييل ممتد اولمشدر. جمله‌سى اون اوچ نفر ملوكدر. كيفيت احواللرى تفصيل اوزره معلوممز اولمامغله بوقدرجه ايله اكتفا اولندى. اهـ.

سنه ٢٩٧ وفات عمر بن عثمان مكى قدوة الزهاد ومحمد بن داود طاهرى مفتئ بغداد ازعات عشق. وظهور دولت عبيديه وفاطميه درمغرب. وانقراض دولت ادارسه درفاس وبنى مدرار درسجلماسه وبنى رستم درتاهرت.

شرح — بو ادارسه‌نك اولى ادريس بن عبدالله المحصن بن الحسن سبط اكبر بن على بن ابى طالب مدينه‌ده ظهور ايدوب خليفه اولدقده حج ايچون مكهٔ مكرمه‌يه واردى. ناكاه بنى عباسدن موسم مذكورده وافر آدم واروب حسين ايله جنك ايتدكده حسينى شهيد ايتديلر. بو حينده مذكور ادريس بيله بولنوب مصره فرار ايلدى. مصرده امير شيعى اولان واضح طرفندن بو ادريسى مغربه ارسال ايتمكله واروب سوس اوسط قصبه‌سنده ظهور وخلق كندويه‌يوز يتمش سالنده اطاعت ايلدكده زناته ومضمونه وسائر قبائل عرب دخى منقاد اولمغله ادريس فاس پادشاهى اولوب مستقلاً كندو نامنه خطبه اوقوتدى. بو حالندن هرون الرشيد خليفه زياده غمكين اولدى. چون واضح هرون طرفندن مصرده والى اولوب مملكت فاس دخى آنك جانبندن ضبط اولنور

ایکن بویله ناکس فراری‌یی افریقیه‌یه واضح والی کوندروب اولدخی واروب خروج ونامنه خطبه ایله ظهوره سبب اولدیغی ایچون واضحی هرون‌الرشیدقتل ایتدی . وزید طائفه‌سندن سلیمان بن جریر ایله اتفاق ایدوب ادریسی هلاك ایچون سم ویردی . سلیمان دخی فرصت دوشوروب ادریسه زهری ایچیردکده ادریسك لالاسی بو حاله واقف اولیجق سلیمانی آردندن قلج ایله چالوب سلیمانی هلاك ایتدی . اما ادریس دخی سمدن هلاك اولدقده ام ولدی بطننده حملی اولمغله اهل عرب تاج سلطنتی جاریه بطنی اوزره قیوب بیعت ایتدیلر . وقتاکه بر ولد ذکور ظهور ایتدکده باباسی نامیله ادریس دیو مسمی قیلدیلر. پس صبی مرقوم بالغ اولدقده کرکی کبی نامدار پادشاه اولوب شهر فاسی بنا ایدرایکن اساسندن بر فاس چیقمغله مدینهٔ مرقومه‌یه فاس تسمیه ایتدیلر . وایکیوز اون درده دکین خلافت ایدوب اجل مسمای موعودیله متوجه درکاه اله اولدقده آل ادارسه‌بو تقریب ظهور ایدوب یرینه اوغلی محمد آنك یرینه علی بن عمر بن ادریس آنك یرینه یحیی بن ادریس آنك یرینه حسن بن محمد بن ادریس آنك یرینه ادریس بن محمد اولوب یوزییلدن زیاده سلطنت ایتمشلر ایدی . اشبو سالده مدتلری ختامه رسیده‌ودولت‌فاطمی ظهوریله زواللری مشیده اولدی . اه .

سنه ٢٩٨ والی شدن حسین بن‌حمدان بدیاربکر وربیعه. واستیلاء عبدالله برطرابلس غرب. ووفات جنید بغدادی‌سلطان العارفین‌وابوعثمان سعیدالحیری شیخ نیسابور ومحمد بن ولادالنحوی .

سنه ٢٩٩ نهب بغداد ومحبوسیٔ وزیر ابن‌فرات. ووفات ابن‌کیسان محمدبن احمد شیخ نحات .

سنه ٣٠٠ وفات احمد بن راوندی ازعلماء زنادقه. واستیلاء عمر وبن یعقوب صفاری برسیستان ومحصوریٔ اواز آل سامان .

سنه ٣٠١ اشتهار حلاج منصور دربغداد. ومقتولیٔ ابوسعید جنابی رئیس قرامطه. ووفات احمد سامانی وابوبکر فریابی ومحمد بن احزم ازائمهٔ حدیث واستیلاء محمد نزار بن عبیداه بر اسکندریه وفیوم .

سنه ٣٠٢ انهزام مهدئ مغربی ازمونس سرعسکر مقتدر درجنك اسکندریه .

سنه ٣٠٣ وفات امام احمد بن شعیب نسائی وحسن بن سفیان نسوی وابو علی محمدالجبائی ازائمهٔ معتزله. وبنـاء حصار مهدیه درسـواحل افریقیه بحکم عبیدالله‌المهدی .

سنه ٣٠٤ وفات زیادةالله والئ افریقیه .

سنه ٣٠٥ انقراض دولت صفاریه درخراسان .

سنه ٣٠٦ وفات احمد بن سریح شیخ شافعیه واحمد بن یحیی‌الجلا ازمشایخ کبار . انهزام عبیدالله ازمقتدر خلیفه‌در جنك رشید .

سنه ٣٠٧ خرابئ بصره ازغارت قرامطه و انقراض دولت بنی ادریس درمغرب اقصی. ووفات ابویعلی احمد موصلی ازحفاظ.

سنه ٣٠٨ حروب وفتن دربغداد. وجنك مدید درمیان لیون قیصر روم وبلغار وانکروس ومغلوبئ قیصر .

سنه ٣٠٩ مقتولئ حسین بن منصور حلاج دربغداد . وفات ابوالعباس احمد بن عطا وابو حمزهٔ خراسانی ازکبار صوفیه .

شرح — بوشیخ حسین‌حلاج، حاسد وزیر زمانك افساد وغدریله قتل اولنوب باشی بردار، جسدی‌احراق بالنار قلندی. وسبب‌هلاکی‌واقف اولدیغی اسرار الهیه‌یی هضم ایده‌میوب کشف ایتدیکندندر. وهلاکی هلاك دنیویدر . یوخسه روحی روح قدسه اریشوب حقیقتده محووجود ایتمشدر . اکثر اولیاء الله بورتبه‌یی قطع وبودرجه‌یه واصـل اولدقده دولتلرینی هضم ایدوب افشا ایتمزلر . وبعضیلری بوجهتله دخی مرتبه کسب ایدر . اهـ

سنه ٣١٠ وفات ابو بشر محمدالدولابی وامام ابوجعفر محمدبن‌جریر طبری ازکبار مورخین .

سنه ٣١١ شبخون وقتل عام سکان‌بصره بدست ابو طاهرجنابی سرعسکر

قرامطه. وفات ابوبکر احمدالخلال وزجاج نحوی وابن حزیمه ومحمد بن ذکریا رازی قدوةالاطبا .

سنه ٣١٢ استیصال قافلهٔ حجاج عراق بدست ابوطاهر. وفتح فرغانه از ترکستان . ومقتولیٔ ابن فرات ووزارت عبدالله خاقانی .

سنه ٣١٣ استیلاء قرامطه برکوفه. وعودت حجاج عراق ازراه حج .

سنه ٣١٤ استیلاء روم برملطیه وانسداد راه کعبه ازعراق .

سنه ٣١٥ انهزام عسکر خلیفه درجنك قرامطه واستیلاء روم برسمیساط وکرفتن عبدالرحمن الناصر حصار طلیطله را ازاسپانیه. وظهور دولت بنی‌زیاد ازدیالمه. ووفات ابوبکر رازی ازحفاظ و اخفش اصغر ابوالحسن البغدادی .

سنه ٣١٦ خرابیٔ رحبه ورقه وهیط بااستیلاء قرامطه. ووفات بنان‌الجمال ازشیوخ عراق وابن سراج شیخ‌النحات ومحمد بن‌عقیل شیخ بلخ وابو عوانه یعقوب اسفراینی ازحفاظ حدیث . واستیلاء دمستق براخلاط .

سنه ٣١٧ قلع حجرالاسود درباب کعبه بعد ازقتل عام‌حجاج بدست‌ابوطاهر قرمطی دریوم ترویه. ونقل حجر ببلاد هجر . و خلافت قاهر بعد از مخلوعیٔ مقتدر وخلافت مقتدر باردیکر. ووفات احمد بن حسین البردعی شیخ حنفیه.

سنه ٣١٨ ظهور دولت الیاس ازفروع سامانیان درکرمان .

سنه ٣١٩ استیلاء مرداویج الدیلمی برهمدان وجبل وانهزام عسکرخلیفه درجنك او . ووفات شیخ‌المعتزله ابوالقاسم عبدالله‌کعبی ومحمدبن فضل‌بلخی‌قدوة الزهاد .

سنه ٣٢٠ خلافت قاهر بالله بعد ازمقتولیٔ مقتدر درجنك مونس . وفات محمد بن یوسف فربری راویٔ صحیح بخاری وابن خیزان حسین شیخ شافعیه دربغداد ومحمد بن کیسان نحوی. ظهور دولت آل‌بویه درفارس

شرح — بومقتدراون اوچ‌یاشنده‌خلیفه اولوب‌یکرمی‌درت سنه‌سلطنتنده اوچ کره‌جلوس ایتدی. یعنی‌صغیر اولمغله امر خلافت سست‌اولمغه آغاز ایلدی.

عسکری طائفه‌سی یوزبولوب زوربا اولوب برقاچ آیده خلع ایدوب وزیری عباسی قتل ایدوب شهزاده لردن عبدالله بن‌معتزی خلیفه ایتدیلر. لکن یوم مزبورده سرای همایون خلقی ایکی طرف اولوب جدال وقتال ایلدکلرنده مقتدر طرفنده اولان غلمانان غالب کلوب عبداللهی حبس وهلاك ایدوب ینه مقتدری خلیفه ایتدیلر. بعده‌مقتدر بش اون‌سنه کوزلجه پادشاهلق ایلدی. اما صکره لعب ولهوه ونسوان ایله صحبته‌مائل اولمغله امور دولت نساوندما یدینه کیروب هرکس مذاقی اوزره‌تصرف ایلدی. بو اجلدن خزینه تلف‌وامر سلطنت ضعیف ومقربلر ایسته‌دکلرینی سوق ایتمکله بر بری آردنجه طقوز کیمسه‌یی وزیر ایتدیلر. هیچ بری امور وزارتی‌استقلال اولمادیغی‌ایچون اداره ایده‌میوب هیچ بری بومشکله علاج بوله‌مانجه‌ناس مقتدردن یوز چویروب ینه‌مقتدری خلع‌وقرنداشی محمد بن المعتضدی‌خلیفه ایدوب بیعت ایتدیردیلر. اما اوچنجی کونی جلوسیه بخشیشی طلب ایتدیلر. خزینه‌ده مال یوق دیو جواب‌ویردکلرنده غوغابیوبوب‌تکرار مقتدری‌اوچنجی دفعه‌جلوس‌ایتدیردیلر. اول‌دخی قرنداشی‌مخلوع مذکور محمدی یانه کتوردوب بوخصوصده کناهك یوقدر. غم‌یمه دیوب اکرام ایلدی. وباغ وباغچه واسبابنی بیع ایدوب جلوسیه بخشیشنه ویردی. اوچ سنه دخی خلافت ایتدکده خدامندن مونس بوکا ایچنوب موصله واروب طغیان، بنی‌حمدان ایله قوتلنوب اشقیا جمع وبغداده کلدکده مقتدر قارشو چیقوب‌شهید اولمغله‌باشی‌کسلوب دفن اولندی. ویرینه قرنداشی مزبور محمد خلیفه اولدقده مقتدرك قتلنه مباشرت ایدن خدامنی وقپوجیلرینی جمله‌قتل‌وبوتقریب‌شول‌دکلو آدم‌قتل‌ایتدی‌که حسابه‌کلمز. بومقتدر ایکنجی‌جلوسنده محمدخاقانی وزیرنصب‌ایتدکده وزیر شرب‌خمره یساغ‌وحاصل اوله‌جق بشیوز بیك التونی ترك وشریعت مطهره‌یی اجرا ایتمکله امورسلطنته نظام‌ویردی. ومقتدرك زمانی حوادثندندر: دینورده برعظیم طاغ یره‌چوکوب غائب‌اولدی. ویرندن چیقان صو نیجه معموره قصبات وقرانی خراب ایتدی. وموصلده وقت غروبده سمادن برشدید صدا ایله بربراق ییلدیز دوشدکده

نهر موصل بوز طوكدی. وشیخ حسن منصور وزیرك غدر و افسادیله قتل
اولنوب باشی بردار و جسدی احراق اولندی. وقتنده قرامطه طائفه‌سندن
بیك بشیوز شقی قرق بیك خلیفه عسکرینی بوزوب یغما ایتدیلر . ایرتسی
سنه مقتدر اقتدار کسب ایدوب فی‌الجمله انتقام اخذ ایلدی . ومسفورلردن
یدییوز شقی یوم ترویه‌ده علی‌الغفله مکه‌یی باصوب مکی وآفاقی مسلماندن‌اوتوز
بیك حجاجی قتل وجسدلرینی زمزم قیوسنه طولدردیلر . ومالل‌رینی یغماوکسوهٔ
بیتی احراق وبیتك قپوسنی خراب‌وحجرالاسودی آندن آلوب ولایتلری اولان
موصل قربنده هجر نام‌مکانه کوتوردیلر. بوندن صکره امیرعراق غیرته کلوب
قرامطه‌یه اللی بیك التون ویروب آلمق مراد ایلدی. قبول ایتمدیلر. ایکی‌سنه
دخی یدلرنده قالدی . صکره اخذ اولنوب مکان سابقنه وضع اولنمق نصیب
اولدی . صددشونده‌که هجره قرق دوه کتوره‌مامش ایکن محلنه کیده‌جك
اولدقده برضعیف دوه کوتوردی . وبوسنه بغدادده برشدید روزکار ظهور
ایدوب آسماندن‌زمینه قیرمزی قوم یاغدی . وبو خلیفه هرسنه فقرای حرمین
محترمینه اوچیوز اون بش بیك درتیوز یکرمی آلتون وسرحدلره وقلعه‌لر
تعمیرینه اوچیوز طقسان آلتی بیك آلتون وفقها وقاضیلره‌آلتمش طقوز بیك
یوز اون آلتون صرف ایتمکله طقسان کره یوزبیك آلتون بذل ومصرف
ایتمشدر . کندو بروجه محرر خدامی یدنده مقتول‌اولدقده (ان‌مع‌العسریسرا)
مؤداسنجه قرنداشی قاهر جلوس ایتدی . غرابت شونده‌که مقدم سلطنتدن
دور اولدقده مقتدرك والده‌سی‌که کندونك اوکی والده‌سیدر . کندو قتلدن
خلع ایله خلاص اولدقده یاننده حفظ وحراست ایتمش‌ایدی . جلوس‌ایتدکده
والده‌مدن زیاده اوزرمده حقی وار دیمیوب آیاغندن آصدردی‌که تشاشر
ایتدکجه نجس کوزندن یوزندن وصاچندن آشاغی سیلان ایدر ایدی . برسنه
تمام بوبلایی چکوب رهکذار نسیم نفسی مسدود اولوب زمرهٔ مظلومیندن
معدود اولدی . چون مقتدرك وزیری اولان مونس فرار وطغیان وخلیفه‌یی
شهید ایتدیکنه متعلق خلیفه اولان قاهر فرصت‌بین‌ومونسك اطوار وحرکاتی

جست وجودن خالی دکل ایدی. بو حالی امراء وسپاه وارکان دولت بیلوب مونس کلورسه عالم خراب اولور. مناسب اولان قاهر خلع اولنوب قرنداشی محمدی اجلاس ایده جکلرینی قاهر خبر آلوب محمدی ایکی دیوار آره سنه حیا براغوب هلاك ایتدکده طائفهٔ عسکریه سحر وقتی سرای سلطانی‌یی محاصره وقپولری آچدیروب دخول وقلیجلو آدملر یاننه واردقده سرخوش ایمش بیشعور اولوب حمام اوسته قاچدقده اوقلر حواله اولنجه ایتدی. اخذ اولنوب حبس ودیده لرینه میل چکلدی. قاهرك مدت خلافتی بر بچق سنه در. اوقور ویازار اولمغله فلسفیات ونجومه متعلق رساله لر تألیف ایتمشیدی. لکن نجومك سفلیتی سلطنت علویتنی مضحمل قیلوب نحوسته ده قالدی.

تاریخ بنـا کی قولنجه ظهور دولت دیلمیـان که آل بویه در. مورخ میر خواند تحریری اوزره جد آل بویه ابوشجاع بویه اوسط ناسدن اولوب علی وحسن واحمـد نام اوچ اوغلی وارایدی. رؤیاسـنده ذکرندن آتش فروزان وممالکتلری یاقه یاقه یوکسـکه چیقوب اوچ بلوك اولوب هر بلوکده مملکتلر خلقی ادب وخشـوع ایله طوروب زمین وآسمان برضیا کوروب برمنجمدن تعبیرینی طلب ایلدکده معبر تعجب ایدوب بکا برآت یابرخلعت یا اون آلتون ویرمدکجه تأویل ایتمم. دیجك عمرمده دیدیکك شیلره مالك اولمدم. ثوابکه تعبیر ایله دیدکده سنك اوچ اوغلك خروج ایدوب سلطنتلر ایله ممالکی ضبط ایده جکلر. دیدکدن صکره اکبر اولادی علی چوق کچمه دن مرداویج نام پادشاهه امیر صکره عمادالدوله یعنی وزیر اولدقده طـاتلو لسـانی وسـخا ایله پادشـاهك مغضوبلرینی ومتنفرلرینی کندویه قول ایدوب کیدرك مقبوللرینی ویارلرینی دخی کندویه بند وبنده ایلدکده خفیهٔ کندویه محب اولانلر عمادالدوله یه بیعت ایتدیلر. بوسره پادشاه واقف اولدقده تغافلانه وتجاهلانه اظهـار محبتله رکابنه دعوت ایتدکجه شاید شره عارف اولوب پادشاه بنی تلف ایچون طلب ایدرمی اوله؛ دیو احتیـاط ایدوب ردایله دخی اغضاب ایتمیوب بعض معتدل جوابلر ایله اعتذار ایدوب کیتمدی. وطقوز یوز سـواری ایله اصفهان شـاهنك اوزرینه بغتهٔ

یوریبوب شاه ابن‌یاقوتك مسلح اولان لشکرینی صیدی. وابن‌یاقوت ارجانه‌فرار ایتمشیدی . آردنجه واروب مملکت ارجانی دخی فتح ایتمکله اعتلاء شان بولوب قرنداشی رکن‌الدوله‌یی کوندروب کازرونی دخی تحت تصرفه آلدی . بعده اصفهانی پای‌تخت ودارالسلطنة اتخاذ ایتمکله ملوك اطراف بوندن خوفناك‌اولوب عرض هدایا قیلدیلر . اما اصفهان فتحنده اهالیسی کندویه محبت ایتمك ایچون شهری عسکریسنه یغما ایتدیرمیوب بخشیش وعد ایتمش ایدی . لکن نودولت اولمغله خزینه‌سنده ذره یوق. عسکرده بخشیشه ابرام ایتدیکنده بوکون یارین دیو عوق ایله متحیر آرقه‌سی اوزره یاتوب طوانه بقار ایکن ناکهان طواندن بر دلیکدن برحیه باشنی چیقاروب چکلدی. برقاچ دفعه کورینوب چکیلیجك خدامنه شو یلانی طوتك. بیورمغله طوانه چیقدیلر. نه بقارسك وافرصندیق کوروب ایچنه نظر ایتدیلر. فلوری ایله مالا مال کوروب خبر ویردیلر. ونیجه یوك یوك تحف‌وقماش ایندیردیلر. بعد اداءالشکر نقوددن عسکره‌بخشیش ویروب جمله‌یی مطیب قیلوب دائرهٔ سلطنتنه نظام ویروب وجودینه وخواص خدامنه بولنان قماشلردن خلعتلر بچمك قصد ایتدکده پادشاهانه لباس قطع ایتمك بیلور ترزی طلب بیوردقده سلف شاهلره لباس قطع‌ایدن خیاط شیرازده‌در. دیو خبر ویرملریله احضار ایتدیروب و ترزی کلدکده مکر ترزی اصم ایمش . ذراع ومقراض کتوردکمی ؟ دیو سؤال بیوردقده خوفلنوب یاقوتك سنده اولان اثوابنی نیجه‌ایتدك؟ بیورر ظن‌ایدوب همان اغلایه‌رق امیریاقوتك بنده کرانمایه اون‌ایکی صندیق دیکلمش خلعتدن غیری یوقدر. دیجك علی‌شاه‌خنده ایدوب وارکتور دیدی . وحضرت مسبب الاسباب بجلمش حاضر ثوبلری اعطا بیوروب لباس قطعنه حاجت قالمادی. دیدی. حضرت‌حق حقیقتده برشخصك کارینی مراد بیوردقده تجسسنه حاجت قیلماز . سبب آنی جست وجو ایدر. بو منقبهٔ لطیفه و بومقالهٔ منیفه‌دن حصه مند اولوب عبرت اخذ ایتمکله منفعته نائل اولیجق قصه کثیردر . انجق اوچی جهت فائده‌ده جمله‌یه شاملدرکه بری رؤیانك صادق اولوب معبرك اصابت ایتمسی وبری ادنا کیمسه‌نك اوغلی پادشاه

اولوب طاتلو لسان وعالی همت وشجاعتله ملوك اطرافه غالب اولماسی وبری یغما ایله غدر وظلمه هوس ایتمیوب عسکره بخشیش فکرنده ایکن طوانده نقود واموال سائره بولمغله کامران اولماسی. اهـ .

سنه ۳۲۱ وفات امام احمد طحاوی شیخ حنفیه وابو هاشم عبدالسلام شیخ معتزله وابن درید محمدلغوی وخیرالنساج ازمشائخ صوفیه ومونس خادم مقتدر وابوالولید محمدازرقی مورخ مکه .

سنه ۳۲۲ خلافت راضی‌بالله بعداز مخلوعیٔ قاهر بی‌چشم واستیلاء علی‌بن بویه بر فارس. ومقتولیٔ مرداویج دیلمی درحمام. وخروج محمدبن علی‌شلمغانی بدعوای ربوبیه ومقتولیٔ او . و وزارت‌ابن مقله. و وفات ابوبکرالکتانی وابو علی روذباری ازکبار مشایخ.

قاهر بی‌چشم غایتله ظالم ایدی . کوزلرینه میل چکیلوب عدل اولندی وآخرالامر فقیرالحال اولوب چارشولرده جر ایدرایدی .

سنه ۳۲۳ تعزیریٔ ابن شنبوذ برای قرائت شواذ درصلوة وانهزام عسکر بغداد ازناصرالدوله درجنك موصل. و وفات ابو بشر احمدکندی وضاع‌حدیث ونفطویه ابراهیم نحوی وعبدالملك بن عدی جرجانی ازحفاظ. وظهور دولت اخشیدیه درشام. وآل حمدان درموصل .

شرح — اخشید آق‌شید یعنی آق کونش دیمکدر. مغرب[۱] ولایتنده‌فرغانه دارالملکنده سریر ذهب صاحبی اولان خاقانك اولادندن اولوب ظهور ایدن محمد بن طغج ـ بولسانده عبدالرحمن دیمکدر ـ بومحمد ظهور ودرت کره یوز بیك لشکره مالك اولوب کلوب سلطان مصر اولدی . اون بر ییل سلطنتدن صکره وداع عالم فانی ایتمکله یرینه اوغلی قاسم حاکم اولدی . لکن طفل اولمغین باباسی قوللرندن طواشی و زنجی و لالاسی کافور اخشیدی مدبر اولمغله مملکت مصری ضبط ایدر ایکن قاسم دارالخلده انتقال ایدوب یرینه

[*] اصلنده بویله‌در . فرغانه مشرقده‌در .

قرنداشی سلطان علی جلوس ایتدکده اکا دخی وزیر ووکیل مطلق اولوب عدالتله حل وعقد ایدر ایکن کذلك سلطان علی دخی عالم آخرته انتقال ایدوب وارثی قالمیوب نسللری منقطع اولیجق عالم اخشیدك [*] تدبیر وعدالتنه دلداده اولوب تخت نشین اولماسنه طالب وراغب اولمغین کافور پادشاه اولدی. بر زشت زنجی اولوب اون سکز آلتونه اشترا اولنمش عرب قول اولمغله سلطنته بن نیجه لایق اولورم. دیو استنکاف ایتدکجه عسکری ورعایا کندویه تضرع ونیاز ایدرك خلافتی قبول ایتدیردیلر. سلطان مصر وحجاز وشام اولوب امیر کافور عنوانیله خطبه قرائت ایتدیروب مقریزی قولنجه یکرمی بر ییل سکه‌سی جاری اولدی. طواشی وزنجی کروهنده بویله مدبر وعاقل وسخی وکریم وعادل کیمسه ظهور ایتدیکی معلوم دکلدر. فوتنده یدی کره یوزبیك آلتون ایله اولقدر جواهری ظهور ایتدی. اخشیدیلرك ولایت مصرده ظهوری وانقراضی اوتوزبش سنه‌ده تمام اولدی. زوال ملکلرینه سبب انقطاع نسل اولدی. بو سببدن پادشاهلرك شهزاده‌لرینك کثرتنه عالم فرحناك اولوب شهرآیین کبی زینت ایله اظهار سرور اولنور.

آل حمدانك دخی ظهوری عباسیه‌دن مکتفی خلیفه زماننده‌در. اولی عبدالله بن حمداندر. مکتفی طرفندن موصله والی اولوب یکرمی اوچده قاهر خلیفه مدافعه‌سنده عبدالله مقتول اولوب یرینه اوغلی ناصرالدوله حسن موصله متصرف اولدقده مکتفی بغدادی ترك وموصله کلیجك بوایکی برادر خلیفه‌یه کوزل خدمت ایتملریله خلیفه بونلره تربیه وتوازش ایدوب علی بن عبداللهه سیف الدوله لقب ویروب موصلدن شامه وارنجه اطرافیله علی‌یه ویروب موصلی اطرافیله علینك قرنداشی حسنه سلطنتی توجیه ایتمکله سلطان علی وسلطان حسن اولمشلردر. وکفار رومه سیف الدوله غزا ایتمشدر. وسلطان حسن آل بویه‌دن معزالدوله‌یه مقاومت ایده‌میوب قرنداشی سیف الدوله‌یه التجا ایتدکده اعزاز ایتمشدر. متنبی بونك وقتی شعراسندن اولوب مداحیدر. اللی درت یاشنده دارغروردن

[*] اصلنده بویله‌در. کافور اخشیدی اوله‌جقدر.

دار سروره عبور ایتدکده یرینه اوغلی سعدالدوله ابوالمعالی جلوس وآنك یرینه اوغلی ابوالفضائل اولدی . مدت سلطنتلری یتمشییلدر . حمدانیلر شیعیلر مذهبندهدرلر . فرقی سب ولعن ایتمزلر ایدی . ا هـ .

سنه ۳۲٤ معذب شدن ابن مقله ووفات احمد بن مجاهد مقری عراق وامام ابوالحسن اشعری .

شرح — ابوحنیفه مذهبنه عملده تقلید ایدن مسلمانلر امام ابومنصور ماتریدی‌یه اعتقادده تقلید ایتدکاری کبی عملده شافعیه‌یه تقلید ایدنلر اعتقادده بو امام ابوالحسن اشعری حضرتلرینه تقلید ایدرلر . بوماتریدی ایله اشعری معتزله وجبابره وسائر فرقه‌لر ایله چوق چوق بحثلر ایدوب اظهار حقه سعی وصوابی عیانی ایتمشلردر . ایکیسی دخی حقدر . بربرندن فرقی اشعری جبر متوسطی قبول ایدر. ماتریدی آنی دخی قبول ایتمز. عقاید کتابلرنده مبیندر. رحمة الله علیهما . ا هـ .

سنه ۳۲٥ حروب متعدده درمیان ابو عبدالله بریدی ناظر اهواز وابن رائق والیٔ بصره . واستیلاء عسکر نزار برجزیرهٔ مسنه برای عصیان رعایا .

سنه ۳۲٦ استیلاء بجکم ترکی برامور خلافت وقطع ید ابن مقله بتهمت مکاتبه واستیلاء معزالدوله براهواز . ووفات جحظهٔ برمکی از مشاهیر شعرا .

سنه ۳۲۷ انهزام ناصرالدوله از بجکم سرعسکر خلیفه درجنك موصل ووفات ابن ابی خاتم عبدالرحمن رازی وابوبکر محمد الخرائطی ومبرمان نحوی شارح کتاب سیبویه . وانهزام عسکر اندلس ازجلالقه .

سنه ۳۲۸ انهزام دمستق درجنك سیف الدوله. وانهزام ابن رائق درجنك محمد بن طغج اخشیدی. ووفات ابوعمر واحمدبن عبدربه وابوسعید اصطخری شیخ شافعیه وابن مقله وابن شنبوذ قاری وابوبکر بن انباری شیخ ادیب وابوالحسن حزین وابومحمد مرتعش ازکبار مشایخ .

سنه ۳۲۹ وفات ابو بکر صیرفی شیخ شافعیه . وخلافت متقی بعد ازموت راضی. واستیلاء قیصر برنواحیٔ دیاربکر ورجعت اوبعد ازگرفتن مندیل عیسی.

ازکنیسهٔ رها با صلح. وغلاء عظیم دربغداد . وانهزام ماکان دیلمی درجنك ابو علی وزیر نصر سامانی .

سنه ۳۳۰ طغیان دجله. وغلا ووباء مفرط دربغداد . وجنك سیف‌الدوله وبریدی درمداین . ووفات ابو یعقوب نهرجوری ازمشـایخ صوفیه . وابو عبدالله محاملی ازکبار شافعیه. واستیلاء ملك‌بلغار بر نواحیٔ استانبول. وحرب عظیم واستیلاء فرنك بر شرقیٔ اندلس .

سنه ۳۳۱ اسـتیلاء ناصرالدوله بربغداد . وفات ابو بکر فرغانی وابو محمد عبدالله منازل ازشیوخ صوفیه وعلی‌بن سهل صائع ونصربن احمد سامانی .

شرح — بو ناصرالدوله‌یه ولایت ارمنـدن یکرمی بش یاشـنده آرقه آرقه‌یه متصل سـائر اعضـالری منفصل وکامل ایکیسی بیله صو ایچر وطعـام اکل‌ایدر غرابت بونده‌کی بری زن دوست بری محبوب دوست بعد زمان بری فوت اولدقـده وجودینی آخردن تفریق ممکن اولمـامغله آخر دخی بر قاچ کون صـکره فوت اولوب معادفن اولدیلر . ذلك تقدیرالعزیزالحلیم . اه .

سنه ۳۳۲جنك مدید توزون وبنی‌حمدان درعراق. ووفات‌ابوالعباس احمد بن‌عقده ازحفاظ وابن ولاد احمد نحوی. وظهور ابو یزید خارجی درافریقیه .

سنه ۳۳۳ خلافت مسـتکفی بعد ازمیل کشیدن توزون بچشم متقی‌وانهزام عسکر اخشیدیه از سیف‌الدوله درجنك حلب. واستیلاءاحمد بن بویه بر واسط وبغداد. ووفات امام ابومنصور ماتریدی. ومحصوریٔ نزار ازابویزید درمهدیه.

سنه ۳۳٤ تمکن سیف‌الدوله باخطبه‌وسکه دربغداد وخرابیٔ آن‌بلده ازهرج ومرج.وخلافت مطیع باصد دینار وظیفهٔ یومیه بعدازمیل کشیدن‌بچشم‌مستکفی. ووفات ابوبکر صنوبری شاعر مشهور وعلی بن عیسی‌الوزیر وابوالقاسم حربی ازکبار حنابله‌و محمد بن طغج .

شرح — جزا عمل جنسندن‌اولدیغی تحقق‌بولدی. یعنی مستکفی‌متقی‌کوزینه میل‌چکوب خلافتی ضبط ایتدیکی کبی‌مستکفینك دخی سیف‌الدوله کوزینه میل

چکوب خلافتی ضبط ایتدی. مستکفی منتینك کوزینه ایتدیکنی عینیله بولدی [*] اهـ.

سنه ۳۳۵ وفات ابن وقاص طبری از شافعیه وابوبکر صولی ازشعرا . وانهزام خوارج افریقیه از منصور بالله درجنك قیروان .

۳۳۶ وفات ابن منادی حافظ عراق وظهور دولت بنی کلب درجزیرهٔ صقلیه یعنی مسنه. ووفات ابوبکر اسکاف از کبار حنفیه.

سنه ۳۳۷ انهزام سیف‌الدوله از کفار روم درجنك مرعش. وغرق بغداد از طغیان شط .

سنه ۳۳۸ وفات ابوجعفر نحاس نحوی وعمادالدوله علی بن بویه

سنه ۳۳۹ انهزام سیف‌الدوله ازکفار درجنك اناطولی. ونقل حجرالاسود ازبصره بکعبه بحکم رئیس قرامطه. ووفات احمد بلاذری ازحفاظ وابونصر محمد فارابی معلم ثانی .

حجرالاسودك كعبه‌دن مدت مفارقتی یکرمی ایکی سنه‌در .

سنه ۳۴۰ وفات ابو سعید بن اعرابی وابواسحق مروزی شیخ شافعیه وابوالقاسم عبدالرحمن زجاجی وقاسم بن اصبع محدث اندلس وابوالحسن کرخی شیخ حنفیه درعراق. وتنصر ملك ترك وروس ومتابعت ایشان بقیصر روم .

سنه ۳۴۱ استیلاء کفار روم برسروج. ووفات منصور بالله فاطمی.

سنه ۳۴۲ اسیر شدن قسطنطین ولد دمستق بدست سیف‌الدوله. ووفات ابراهیم رقی شیخ صوفیه وابن شوذب محدث واسط واسحق بن محمد حکیم سمرقندی از مشایخ کبار .

سنه ۳۴۳ انهزام کفار روم از سیف‌الدوله درجنك عظیم حدیثه ووفات ابوعبدالله بن خرم محدث نیسابور .

سنه ۳۴۴ وفات ابوعمروالسماك مسند بغداد و ابوبکربن حداد شیخ شافعیه. وانقراض دولت بنی طباطبا درکوفه ویمن .

شرح — ابو عبدالله محمدبن ابراهیم طباطبا بن اسماعیل بن ابراهیم بن حسن بن علی بن ابی طالب رضی‌الله‌عنهما. بوعبدالله یوز طقسان طقوز تاریخنده

[*] متقی‌نك کوزینه میل چکدیرن توزون‌در .

کوفه‌ده ظهور ایدوب خلافت دعواسنی ایلدی . وکاری بلند اولدی . وسر
عسکر ابو السرایا النده مسموماً هلاك اولدقده یرینه ابوالسرایا آنك یرینه
مؤیدبار محمد بن محمد بن زید بن زین‌العابدین بن حضرت حسینی خلافت تختنه
جلوس ایتدیردی . اول دخی حسن بن سهر جنکنده کرفتار اولیجق یرینه
ینه ابراهیم طباطبانك اوغلی قاسم رسی ظهور وجبل رسده دعوت ایدوب
جالس تخت سلطنت اولوب بعده یرینه اوغلی ابوعبدالله جلوس ایتمکله کندولره
بنی طباطبا کنیه اولدی . آنك یرینه اوغلی ابوالحسین یحیی معتضدبالله عباسی
زماننده ایکیوز سکسانده یمنده ظهور ایدوب کندویه هادی‌الی‌الحق دیو لقب
ویردی . مزبور هادی مذهب زیدیه‌ده فاضل وامام‌جلیل وغایت زاهد ودائما
جهاد بالنفس وجهاد بالاعتبار اوزره ایدی . لطیف شعره مالك اولوب‌فقهده
برمذهب اختراع ایلدی‌که ابوحنیفه مذهبنه‌قریب‌ایدی. مزبور عامهٔ یمنه استیلا
ایدوب مکه‌ده یدی سنه خطبه‌سنی اوقتدی . حالا یمنده اولان ائمهٔ زیدیه‌وملوك
یمن آنك اولادندندر . ایکیوزطقسان سکزده مملکت عدندن ملك عدمه کوچ
ایدیجك یرینه اوغلی مرتضی محمد قائم اولدی. بعده قرنداشی احمدالناصرلدین
الله قائم اولدی . آنك یرینه اوغلی المنتخب لدین‌الله حسین بعده قرنداشی
منصور یحیی اولوب منتخبی قتل وشهید ایلدی . آنك یرینه المختار لدین‌الله
قاسم بن علی اولدی‌که‌ائمهٔ زیدیه‌نك کبار فضلاسندن ایدی . صکره آنك یرینه
مستنصر بالله قائم اولدی . بعده اوغلی ابراهیم مؤیدبالله جلوس ایتدی .
بعده المعتضد بالله بن‌ابراهیم بن‌مختار قائم اولدی‌که‌بنو حمزه‌بونلردرکه اولی‌نفس
زکیه‌در . بوحمزه بن محسن بن عبدالرحمن بن یحیی بن عبدالله بن حسین بن
قاسم‌الرسی بن براهیم بن اسمعیل بن ابراهیم بن حسن‌السبط‌الکبیردر . نیجه
مدت یمنده حکومت ایتدی . بعده اوغلی علی‌العالم بالله سریر خلافته کچوب
بعده اوغلی منتخب بالله حمزه اولدی . بعده اوغلی سلیمان‌النقی بعده اوغلی
الداعی‌لله حمزه اولدی‌که بوحمزه زیدیه‌نك فضلا وکبراسندندر . بعده اوغلی
عبدالله یمن‌امامی‌اولدی‌که‌عالم‌و فاضل‌اولوب‌اون‌طقوز ییل دیاریمنده حکومت ایلدی .

ودخی بو طائفه‌دن امام صلاح بن علی یمنی تملك ایتدکده کاری غایت بلند و نیجه دفعه زبید سلطانی ملك اشرف اسماعیل ایله جنك ایدوب غالب اولوب اشرف آمان دیمکله مصالحه اولدی . بو دخی عالم وفاضل کیمسه ایدی. یدییوز طقسان اوچده قاطردن دوشوب خسته اولوب عالم عقبایه روان اولدقده یرینه اوغلی امام علی بن صلاح سریر امامته قعود ایدوب اللی ییل خلافت ایدوب سکز یوز اوتوز طقوزده دار آخرته وضع قدم ایتمکله صنعایه دفن اولنوب یرینه اوغلی محمد امام اولدی. اول دخی سنقر نام عبد مملوکنه امامتی وصیت ایتدیکنه بناءً حین فوتنده سنقر تخته چقدکده ارکان دولت عبد مشترانك سلطان اولماسنه غیرت چکوب امام علینك قیزینك اوغلی مهدی‌یه بیعت وسنقری هلاك ایتدی . بو مهدی شرفادندر . حالا یمن ایللرنده امامت ایدن شرفا بونك نسلندندر . بعده مهدینك اوغلی یحیی امامتنده طقوز یوز اللی اوچ سالنده آل عثمان طرفندن اویس پاشا واروب یحیی ایله جنك وسواحل یمنه استیلا ایتدی .وشریف یحیی طقوز یوز آلتمش درتده ترك عالم مجازی ایتدکده یرینه اوغلی شریف مطهر اولدی . وافر ایام بو دخی یمن بکلر بکیلری ایله جنکلر ایدر ایکن طقوز یوز یتمش درتده یمن پاشاسی مراد پاشا ایله جنکده مرادی قتل وعسکری‌ده هلاك ایتمکله دیار یمنی تصرفه آلدم ظن ایدر ایکن آل عثمان طرفندن وزیر سنان پاشا واروب نزع اولان یرلری تکرار استردادایتدی . ومطهر طقوز یوز سکسان سنه‌سنده مسند نشین قبور اولدقده اوغلی علی قائم اولدی . حالا یمن ایللری اولاد شریف مطهر یدنده‌در . ا ه .

سنه ٣٤٥ انهزام سفا بن قیصر از اهل اسـلام درجنك کرید وغلبۀ روم برطرسوس. و وفات ابن ابی هریره شیخ شافعیه واستیلاء سیف الدوله بر بلاد روم باقتل وغارت .

سنه ٣٤٦ جذر کردن بحر فارس خارج ازحد وظهور جزایر ومنخسف شدن اهل ری وطلقان از زلازل عظیمه.وفات ابو الحسن سیرافی در مصر وابو الحسن احمد بن قطان بغدادی .

شرح — بو زلزله‌ده طالقان شهرندن باشقه یوز اللی معمور قریه یره باتدی . وری شهری قربنده بر قریه برهوا اولوب آلتی ساعت بین‌السماء والارض معلق طوروب صکره یره کچدی . بو برهوا لفظ خارق‌العاده اولمغله بعض کس اصلنی وفصلنی محال عد ایدر . والله علی کل شیئ قدیر . فاضل عبدالعزیز افندی دخی تاریخنده بویله‌جه تحقیق وتسطیر ایدر . اهـ .

سنه ٣٤٧ استیلاء کفار بر آمد وانهزام سیف‌الدوله ازروم درجنك قنسرین. و استیلاء معزالدوله بر اقلیم جزیره . و وفات ابن درستویهٔ نحوی وابن یونس مورخ مصر .

سنه ٣٤٨ خرابیٔ رها وحران وهارونیه ازاستیلاء کفار. و وفات ابو محمد جعفر خلدی شیخ صوفیه دربغداد. واستیلاء جوهر قائد بربلاد فاس وتاهرت

سنه ٣٤٩ وقعهٔ هائله‌درمیان سنیان ورفضه دربغداد وغلبهٔ روافض بتقویت بنی‌هاشم ومعزالدوله. ومسلمان‌شدن دوهزارخرکاه‌ازاتراك. وانهزام سیف‌الدوله ازروم درجنك آماسیه. وغرقهٔ حجاج مصر ازسیل عظیم درکنار بحر .

شرح — بو سالده مصر حجاجی کعبه‌یه کیدرایکن کنار بحرده سیل کلوب جمله‌سین دریایه القا ایتمکله جمله‌سی غرق اولدی . حتی بر حاجی سلامت بولوب مصره کلدی دیو روایت ایدرلر . اهـ .

سنه ٣٥٠ بناء دارالسلطنه دربغداد برای معزالدوله. وانقراض بنی‌اخیضر درمکه‌ازشرفای حجاز. وظهور دولت بنی هاشم درمکه. وکرفتن کفار روم جزیرهٔ کریدرا از اهل اسلام. ووفات عبدالملك سامانی ازسقطه درلعب چوکان .

شرح — مکهٔ مکرمه وطائف وینبوع وسائر ارض تهامه‌ده ونجده حکم ایدن شرفا اولاد حسن رضی‌الله عنه درت قسم اوزره‌در. قسم اول اشبو بنی اخیضردرکه اولی یوسف‌الاخیضر خلفای عباسیه‌دن مهدی خلیفه حج ایتدکده اخیضر یمامه‌ده حاکم وصاحب خطبه ایدی . کندودن صکره اوغللری محمد و ابراهیم و ابوجعفر احمد وحسن علی‌الترتیب یمامه‌ده حکومت ایتدیلر. ونوبت

حسنه کلدکده سفاك اولمغله مملکت حجازه مالك اولدی . صکره قرنداشی دیکر محمد صکره محمدك اوغلی یوسف صکره ابراهیم بن محمد صکره محمد بن محمد اولدقده قرامطه مکه‌یه کلوب جنکده محمدی زمرهٔ شهدایه الحاق ایلدی . بعده حسن بن یوسف بعده احمد بعده اوغلی محمد بعده صالح حاکم اولدی .

قسم ثانی بونلره اولاد موسی دیرلر . وبنی حسن دخی دیرلر . اوللری موسی بن عبد بن موسی الجون بن عبدالله المحض بن حسن المثنی بن حضرت حسن بن علی بن ابی طالب رضی الله عنهم بعده داود بن موسی بعده محمد بن الاکبر که معتز زماننده مدینه‌ده ظهور وخلافت ایتمشدر . صکره اوغلی حسین صکره محمد الثایر صکره اوغلی حسین صکره اوغلی ابو هاشم محمد صکره ابو جعفر محمد صکره جعفر که اوچیوزقرق سالنده خلفای فاطمیون عصرنده یکرمی ییل مستقلاً مکه‌ده وتهامه‌ده سلطنت ایتمشدر . بعده عیسی بن جعفر بعده قرنداشی ابوالفتوح حسن اولوب بهادراولمغله درتیوزده شامه استیلا ومستقلا شامده دخی خلافت ایدر ایکن فاطمیه‌دن حاکم بامر اللهك وزیری ابوالقسم حسین مصردن قاچوب ابوالفتوحه التجا ایتدکده ابوالقسمه ابوالفتوحك اکرام ایتدیکنه مصر سلطانی حاکم بامر الله مغبر اولوب صرف قدرت ایدوب کلوب شامده ابوالفتوح ایله جنکده غالب اولوب ابوالفتوح منهزماً شامدن قصر ید واباواجدادی حکم ایتدیکی ارض حجازه عودت ایدوب درتیوز اوتوزده لبیك زن دعوت ارجعی اولدقده یرینه اوغلی تاج المعالی یشکر حاکم اولدی . ودرتیوز آلتمش درتده اولادی اولمیوب نسللری منقطع اولمغله بنی سلیماندن حمزه بن وهاس یرینه جلوس ایتدی که موسی الجونده اجدادلری برلشمك حسبیله خلفای سابقین ایله عمزاده لکدن قرابت وعصوبتلری وارایدی . یدی سنه حرمینده وارض تهامه وحجازده حکومت ایلدی . بوندن صکره حکومت بنی هاشمه انتقال ایلدی .

قسم ثالث هواشمدر بونلرك اولی ابو هاشم محمد بن جعفر بن ابی هاشم بن محمد بن عبدالله بن ابو هاشم محمد بن حسین بن محمد بن موسی الثانی اولمغله بونلردخی قسم اول ایله عصوبت نسبیه جهتندن وارث وعمزاده‌لردر . بو ابو هاشم یوز

سنه عمر سوروب درتیوز سکسان یدیده تختنی تختهٔ تابوته مبدل قیلدقده یرینه اوغلی فلتیه قاسم اولوب بشیوز اون یدیده بو دخی ساکن محلهٔ خاموشان اولیجق اوغلی امیر شجاع صکره قرنداشی محمد صکره برادر زادهسی عمدةالدین کلوب محمدی شهید ایتمکله یرینه جلوس ایتمش ایدی . اول دخی ملحق به اهل قور اولدقده مکانته اوغلی قاسم اولدی . صکره قطب الدین عیسی صکره اوغلی داود اولوب بشیوزسکسان یدیده متواری لحاف غبرا اولمغله یرینه عمیسی مکثر بن عیسی اولوب بشیوز طقسان درتده ترک دارغرور ایتمکله یرینه اوغلی محمد اولمش ایدی. امیر قتاده کلوب جرعهٔ شهادتی نوش ایتدیرمکله امارت مکه وتهامه امیر قتادهیه نقل ایلدی .

قسم رابع بنی قتادهدرکه بن ادریس بن مطاعن بن عبدالکریم بن عیسی بن حسن بن سلیمان بن علی بن عبدالله بن حسن المثنی بن حسن بن علی رضی الله عنهم درکه حسن مثناده جدلری برلشور . نسللری برلشور . وقتادهنك قرنداشی صرخه آلتیوز سالنده کلی عسکر ایله مکهیی وعامهٔ حجازی هواشم الندن آلدی . وترك عسکری استخدام ایله قبائل عربی قورقوتدی. حدود یمنه وارنجه قبضهسنه آلدی . بعده ابو سعید بن حسن بعده حماد بن حسن بن قتاده بعده راجح اوغلی غانم بعده ادریس بن قتاده غانمك الندن مکه حکومتنی آلدی . بعده ابو نمی ادریسی قتل ایتدی . بعده مملکتنی حیاتنده حمیصه ورمیثه نام اوغللرینه تقسیم ایتدی . بو ابو نمی حلیم وصاحب وقار وصاحب کیاست وصاحب عقل وصاحب مروت ایدی . ویدییوزده وفاتندن صکره ینه اولادندن ابوالغیث وعطیفه نام کیمسهلر مصردن کلوب مکهیه والی اولدیلر . اوتوز یدی سنه درت برادر بربرلریله حرب وقتال ایدوب عاقبت اوچی هلاك ورمیثه مستقل قالدی . بعده عجلان بن رمیثه بعده سند بن رمیثه ومحمد بن عطیفه بعده ثقبه بعده احمد بن عجلان بعده محمد بن احمد بعده عمزادهسی عنان مصر سلطانه التجا اول دخی امیرالحاج ایله عنانی تبدیل کوندروب و والیٔ مکه اولان محمد خلعت کینمکه امیرالحاج یانته کلدکده محمد قتل اولنوب عنان نصب

اولندی . بعده علی بن عجلان بعده علی دخی مقتول اولوب یرینه قرنداشی حسن اولدی. وبونك ایام سلطنتنده سکز یوز ایکیده حرمده عظیم سیل اولوب مسجد حرام طولدی. وحریق اولوب حرم شریفدن یوز اوتوز طاش دیرك یانوب پاره پاره اولدی . بو وقته کلنجه مکه‌ده آنجق شافعیه‌دن قاضی حکم ایدرایدی . شمدی حنفیه ومالکیه‌دن برر قاضی نصب اولنمغله قاضی ثلاثه اولدی . بعده دیکر رمیثه بن محمد بن عجلان بعده حسن بعده شریف برکات بعده علی بن حسن بعده ابوالقاسم بعده برکات بعده ملك عادل محمد بن برکات وقتنده یعنی سکز یوز یتمش یدیده عراق پادشاهی اوزون حسندن عسکر ایله کلن امیرالحاج وقاضی‌یی اخذ وحبس ایلدی . بعده اوغلی دیکر برکات بعده شریف قیتبه بعده محمد شافعی بعده طقوز یوز اون سکزده مصر سلطانی غوری طرفندن برکات اوغلی ابو نمی نصب اولندی . وطقوز یوز یکرمی ایکیده آل عثماندن سلطان سلیم مصره واروب فتح ایتدکده ابو نمینك باباسی مزبور شریف برکات دخی حیاتده ایدی. ایکیسی بیله مصره کلوب نیل اوزرنده روضه نام مقامده سلطان سلیم حضرتلرینه کلوب بیت شریفك مفتاحنی تسلیم ایدوب کما کان اوغلی مزبور ابو نمی‌یه حدود شامدن حدود یمنه وارنجه اقطار حجاز امارتنی تفویضی رجا ایتدکده خوشلنوب خلعتلر الباس وقلیچ ویروب مکه‌یه ارسال وبندر جده محصولنی ابو نمی‌یه تعیین ایلدی . بعده طقوز یوز طقسان برده ابو نمی فوت اولدقده اوغلی شریف حسن بعده ابو طالب خطبه‌ده آل عثمان پادشاهندن صکره کندو اسمنی قرائت ایتدیردی . بعده ادریس بعده بیك یکرمی ایکیده قرنداشی اوغلی شریف محسن اولدی . بعده شریف احمد بن ابی طالب اولوب بیك اوتوز سکزده طائفه زیدیه امامی سید محمدك استیلاسنه کرفتار اولدی. بو سببدن آل عثمان غضب ایدوب مصردن امیرالحاج اولان قانصو بیکه وزارتله ایالت یمن توجیه وفتحنه مأمور اولوب مکه‌یه واردقده استیلا ایدن شریف احمد استقبال وچرخه‌جی اولوب یمنه قریب واردقده قانصو شریف احمدی شهید ایدوب یرینه شریف زید بن محسنی نصب ایلدی . صکره واروب یمنه داخل اولوب بر مقدار یر ضبط ایدوب برمدت

اقامت ایلدی . ومحسن قرق ایکی ییل حکومت ایدوب فوت اولدقده یرینه شریف سعد اولدی. لکن عمیسی شریف حمود خروج ایدوب شریف اولمق سوداسیله مکه ومدینه وجده یه مسلط اولوب جده والیسی اولان حسن پاشا ایله عظیم جنکلر ایتدکده شریف سعد دخی تجار مالنه تعرض و آستانه دن کلن صره یه طمع ایلدکده حسن پاشا ممانعت ایدیجك اول دخی خیانت ایدوب یمن امامندن اوچبیك یزیدی کتوروب حسن پاشا اثنای محجده احرام ایله مناده مجره آثار ایکن قورشون ایله اورلدقده اشقیای عرب فرجه بولوب شام یولنده حجاج مسلمینه خسارت ورنجیده ایتدکاری معروض دولت علیه اولمغله شام والیسی سیاوش پاشا قرنداشی وزیر حسین پاشا سردار نصب اولنوب مصر طرفندن دخی بیك بش یوز لشکر ایله مصر امیر الحاجی سرعسکر تعیین قلنمغله بیك سکسان اوچده آنلر واروب شریف سعدی عزل ودفع فتنه ایدوب اصلح شرفا اولان شریف صالحی نصب ایتدیلر . اه .

سنه ۳۵۱ قیصر شدن تکفور دمستق وانهزام سیف الدوله ازاو درجنك حلب. وقوت رافضیان ونقش لعن سلف درابواب مساجدبغداد. و وفات عبدالباقی بن قانع الحافظ و ابو بکر محمد نقاش المفسر و ابوالحسین احمدالمعروف بقاضی الحرمین وابوالطیب عبدالواحداللغوی .

دمستق اول زمان اسکداردن سرحد اسلامه وارنجه ممالکه والی اولان کیمسه یه اطلاق اولنور عنواندر .

سنه ۳۵۲ اجراء ماتم کربلا بافرمان معزالدوله. وفات ابو محمد حسن وزیر مهلبی .

شرح — بو وقتلرده ملوك بغدادك احوالی پریشان اولوب تفصیلی متعذر ومشوش اولمغله متن کتابك ایضاحیله اکتفا اولندی . لکن شوقدر معلوم اولسون که معزالدوله یورویوب بغداده کلدکده خلیفه اولان مستکفی طوعاً وکرهاً خلافتی معزه قصر ید وبش بیك آقچه یومیه ایله تقاعد ایتدی. اما برآی صکره معز مستکفینك دیده لرینه میل چکدی . وصورت ظاهرده مطیع بالله

فضل بن مقتدری جلوس ایتدیردی . بو مستکفی ایله اوچ دانه مخلوع وکوزلری میلدن اعمی پادشاه بر یره جمع اولدی . وحق تعالی بو اثناده بغداده طاش یاغدیردی که هربری بر رطل یعنی یوز اوتوز درهم کلمکله بحد وبحساب انسان وحیوان هلاك اولدی. وبو معزك فرمانیله یوم عاشوراده حضرت امام حسین رضی الله عنه مزارنده کربلا آیینی دیو یاس وماتم اولنمق ایچون رجال ونسا جمعیت عظیمه ایدوب هردورلو فجوره رخصت و اصلا منع اولنمیوب اباحه سیئه‌سنی ایجاد ایلدی . درت سنه صکره معز فوت اولوب عزالدوله جالس اولدی . اه .

سنه ٣٥٣ انهزام معزالدوله درجنك ناصرالدوله. و وفات ابو سعید احمد حیری وعلی بن سکن ازحفاظ وابو بکر محمد بزاز محدث بغداد. وحج کردن خلف بن احمد صفاری. وانهزام کفار ازعسکر معزدرجنك صقلیه .

سنه ٣٥٤ بناء حصار قیصریه بدست دمستق واستیلاء او برمصیصه وطرسوس وانطاکیه واخراج مسلمانان ازقبریس . و وفات ابو طیب احمد متنبی شاعر مشهور وامام ابو حاتم محمد بن حبان البستی. واستیلاء خلف بن احمد بر سجستان

سنه ٣٥٥ تفرق وتلاشیٔ قافلهٔ حجاج مصر وشام ازغارت بنی سلیم. ووفات قاضی الجماعه منذر بلوطی درقرطبه وابو حامد احمد شارکی ازفقهاء شافعیه .

سنه ٣٥٦ وفات معزالدوله وابو علی قالی شیخ العربیه وابوالفرج اصفهانی صاحب الاغانی وسیف الدوله علی وکافور اخشیدی .

سنه ٣٥٧ تقاعد حجاج ازحج برای فقد امن طریق. وانقراض اخشیدیه ازمصر وشام . واستیلاء عضدالدوله برکرمان .

شرح — قرامطه شرلرندن امن طریق اولمامغله طقوز سنه حجاج حجه کیتمیوب طقوز سنه‌دن صکره صره نامیله حجاج باج وخراج ویره‌رك کیدوب کلور اولدیلر . وکافور اخشیدی تفصیلی بر جزء یوقارووده مرور ایتدی . لکن بو محلده موتی مناسبتیله اوصافندن بعض که: چونکه انقراض اولاد ایله اخشیدیلر منقرض اولدقده

كافور نام طواشيسى مصره سلطان اولوب غايتله انعامه مائل اولدى . حتى بر كون الندن قمجيسى ساقط اولدقده يردن آليويرن آدمه اون بش بيك آلتون احسان ايلدى . ومطبخنده يومى اون قنطار سكر صرف اولنور ايدى. كافور فوت اولدقده مصر دخى بغداد كبى هرج ومرج اولوب هر امير ضبطنده اولان يرى مستقلا ضبط ايدر اولدى . حتى بو اختلالده كفار كلوب شامى آلوب ايكى آى مكثدن صكره عظيم مال ايله اسپانيادياريته چكلدى. اون بش سنه صكره عزيز ملك مصر اولدقده سلطنت نظامنى بولدى . حتى عزيز بر كون وزيرى يعقوبه شامه كيده جكم تدارك كورلسون. بيوردقده سمعا وطاعه مراسمنى بعدالادا مشقت سفر شامدن وتعب وزحمتى ارتكاب وصرف خزينه ايله خدامى اتعابدن مراد نه‌در؟ ديو استفسار ايتدكده رسمنى ووصفنى كوروب پسندوارزو ايتديكم كراسى تماشا واكل ولذتيله متلذذ اولمق. بيوردقده ميوۀ مرقومه بو كلفته سزادر. ديوب ظاهراً سفر تداركنه مباشرت ايتدى . اما شام واليسنه بر كوكرجين ايله نامه كوندروب شامده محفوظ مصردن كيتمش يوز يكرمى كوكرجين وار ايمش . هر برينك قناذلرى آلتنه برر كراس بند ايدوب ارسال ايله. ديو يازلمغله واردقده والى يوزيكرمى حمامه‌يه ايكيوزقرق كراس باغليوب كوندرمكله پادشاهك آرزوسنك اوچنجى كونى قوشلر وزيره كلوب اول دخى بر طبقه ايكيوز قرق دانه كلنارى وضع وحضور سلطانه ايصال ايديجك وزيرك كمال رأى وتدبير ايله عسير ومشقتلو امرى تسهيل ايلديكنى كوروب مشكللرى آسان ايتدى. وتلف خزينه‌يه حاجت قومادى . وقرق كونده مشاهده‌سى غير قابل اولان امرى اوچ كونده حصوله كتوردى . ديو پسند وتحسين ايلدى . حق بودركه زهى تدبير وقنغى پادشاه بويله اسلوب حكيمه رعايت ايدر وزيره موفق اولدى ايسه پادشاه وعبادالله راحت ايدر . نتيجه‌سى وزير يعقوب يدى سنه وزارتنده پادشاه ممدوح واعداسى مغموم ايكن يعقوبك دفتر حياتى ختامه مسك مهريله تمهير اولنوب منطوى قلندقده عزيزك حالى معلوم وقزلى ميدانه چيقوب بيشعوراولديغى ظاهر اولديكه نسطورس نام نصرانى‌يى وزير وميشا نام يهوديى‌يى شامه والى

نصب ایتمکله مسلمانلری تحقیره باعث اولمش ایدی . اختلاف دین سببنه ایتدکلری جفالرندن عزیزه عرضحال اولندقده ایکیسنی دخی بردار ایلدی . اما چه فائده عزیز رسوای اولوب مهابت ولذت سلطنت منتفی اولدی . اتمام عمر عزیز ایله عزیز جهاندن جهانه نقل ئیلدقده یرینه اوغلی حاکم بامرالله جلوس ایتدی. اه .

سنه ٣٥٨ دخول جوهر قاید بمصر وضبط کردن او برای معز عبیدی . و وفات ناصرالدوله حسن بن حمدانی . واستیلاء کفار بر حمص . وزیادهٔ حی علی الخیرالعمل دراذان ازمخترعات فاطمیه .

سنه ٣٥٩ مقتولیٔ نکفور قیصر بعد ازکرفتن حصار انطاکیه و انقراض دولت آل الیاس بمقتولیٔ سلیمان درجنك عضدالدوله درکرمان واستیلاء ابن فلاح ازجانب جوهر برطبریه ودمشق . وظهور دولت اکراد آل حسنویه در دینور.

سنه ٣٦٠ استیلاء قرامطه بردمشق ومقتولیٔ ابن فلاح . وغالب شدن جوهر بر ایشان درجنك مصر . ظهور دولت بنی بادیس درافریقیه . و وفات امام ابوالقاسم سلیمان طبرانی وابن العمید الوزیر وامام ابو بکر محمد اجری وابو محمد رامهرمزی ومقتولیٔ وزیر ملك افریقیه درجنك جعفر امیرزاب وتمام بناء قاهرهٔ معزیه وجامع ازهر بدست جوهر .

ابتداء بناء قاهره اوچیوز اللی سکز رمضاننده قاهر ملك مریخ طالعنده واقع اولمغله قاهره تسمیه اولندی .

شرح — کرچه مصر تا حضرت ادریس زماننده برودر . لکن آکا اسکی مصر دنیلوب حضرت یوسفك پادشاهلق ایتدیکی مصره فیوم تسمیه اولنوب حالا مصر دیو نام آور اولان مصر قاهره درکه اشبو تاریخده ملك قاهر بنا اولنوب جامع ازهر دخی انشا قلندی . اه .

سنه ٣٦١ تلاشیٔ قافلهٔ حجاج عراق ازغارت بنی هلال . و وفات محمد خشنی مورخ اندلس. ورحلت معز فاطمی ازمغرب بمصر باخیل وحشم.

سنه ٣٦٢ انهزام کفار بعد ازغارت نصیبین درجنك عزالدوله . واسیر

شدن دمستق وانقطاع قرامطه ازدمشق بعد ازانهزام درجنك حسان. و وفات ابو حامد احمد مروروزی وامیر ابوالعباس احمد بن میکال ممدوح ابن درید وابو جعفر هندوانی شیخ حنفیه وابن‌هانی شاعر اندلس .

سنه ۳۶۳ انقطاع خطبهٔ آل عباس ازحرمین بافرمان معز. وعودت حجاج عراق ازطریق. و وفات ثابت بن سنان ازحکماء مورخین .

سنه ۳۶۴ ظهور فتنهٔ عیاران دربغداد . واستیلاء عضدالدوله بر عراق . و وفات ابو بکر بن سنی ازحفاظ. وخلافت طایع بعد ازوفات مطیع وانهزام عزالدوله درجنك عضد ومخلوعیٔ او .

شرح — چونکه خلفای عباسیه‌نك دولتلری قاهربالله نوبتنده تدریجله ضعف بولدیغی قاهرك وفاتنده شرح اولنمش ایدی. یرینه‌قرنداشی اوغلی‌راضی بالله جلوس ایتدکده خلافت دخی‌زیاده ضعیف اولدی . یعنی بصرده‌ده ابن‌رائق وخوزستانده برید وفاسده عمادالدوله وکرمانده محمد بن الیاس وعراق عجمده رکن‌الدوله ومصر وشامده‌اخشید وخراسانده نصربن نوح وطبرستانده مرداویج وبحرین‌ایله یمامه‌ده قرمطیان‌ومغرب وافریقیه‌ده قائم علوی واندلسده‌عبدالرحمن اموی کبی مستقلا سلاطین پیدا اولوب طوائف ملوك اولدی . وابن رائق ایله ابن برید مابیننده نیجه دفعه جنك اولوب عاقبت بغدادك امارت‌جیشی‌ابن رائقده قراراتمکله‌بغداده زور ایله کیریجك راضی‌خلیفه مداراةً ابن رائقك‌نامنی‌منبرده‌یاد ایتدی. آلتی‌سنه خلافتله راضی‌خلیفه امرارجعی‌یه راضی‌اولیجق یرینه‌قرنداشی متقی‌جلوس‌ایدوب غایتله‌صالح وصائم ومتهجد آدم‌ایدی. اماکار سلطنت‌قاغشامش اولمغله التیام بوله‌میوب امرا بیننده امارت بغداد ایچون بالدفعات محاربه اولوب عاقبت ابن برید زور ایله کلوب بغداده کیروب خلیفه ایله بغداد امیر جیشی اولان ابن رائقی بغداددن اخراج ایدوب خلیفه خلافتی طشره‌ده ایتسون . دیمکله خلیفه موصلده ناصرالدوله یانته واردی . اول دخی خلیفه‌یی آلوب کلی عسکر ایله بغداده کلدکده ابن‌برید بغداددن فرار ایتدکده ناصرالدوله امیر

جيش اولوب يرينه سيف‌الدوله‌يي قائممقام براقوب موصله كلدى . بعده متقى
مصر پادشاهيله كوفه‌ده كوريشوب امراسنه مغلوب حالندن شكايتله عودت ايتمش
ايدى. هيته كلدكده هيته متصرف اولان توزون خليفه‌يي اخذ وكوزلرينه ميل
چكدى . متقينك دخى اوچ بچق سنه‌ده خلافتى تمام اولدقده يكرمى بش‌ياشنده
ايدى . يرينه قرنداشى اوغلى المستكفى‌بالله على جلوس ايتدكده آتابك عسكر
اولان توزون خائن صرح مرضندن فوت اوليجق ابن‌شير زاد اتابك اولدقده
اهوازدن معزالدوله ابن‌بويه‌خروج وكلوب بغداده كيردكده خليفه وابن‌شيرزاد
اختفا ايتديلر . بعده معزالدوله‌نك وزيرى اولان مهابى واسطه‌سيله ميدانه
چيقوب معزالدوله‌نك اسمنى سكه‌يه خليفه اسميله بيله قازمغه راضى اولدى .
لكن صكره معز مستكفيدن خوفه تبعيتله مستكفى‌يى تختندن ايندروب معزك
خانه‌سنه كتوروب كوزلرينه ميل چكوب خيانت ايتدى. مستكفينك دخى‌مدتى
اون آلتى آيدر . يرينه قرنداشى اوغلى المطيع‌لله فضل جلوس ايتدكده بغداده
برررطل طاش ياغوب مصرده عظيم زلازلدن اكثرى خراب اولمغله خلق
صحرانشين اولدى . وبغدادده قحط اولوب انسان لحمى اكل اولندى . وبر
اتمكه بر منزل صاتيلدى . وفرات طاشوب صويكرمى بر ذراع يوقارى‌قالقدى.
وطالقانده يوز اللى قريه يره كچدى . وقرق كون زلزله اولمغله دريا سكسان
ذراع چكلمكله ايچندن طاغلروجزيره‌لر ظاهر اولدى . وكريد آطه‌سنى ايكيوز
اوتوزده مسلمين فتح ايتمش ايدى . يوز يكرمى ييل صكره اوچيوز اللیده
كفار كلوب آلدى . وآلتمشده مطيع مفلوج اولمغله رضاسيله وسككتين نام
اتابكك التماسيله اوغلى عبدالكريمى جلوس ايتديردى. مطيعك خلافتى يكرمى
طقوز بچق‌سنه‌در. بعدالخلع برايام معزز ومكرم صاغ اولوب‌صكره جوار حقه
پيوسته اولدى. آنك‌دخى يرينه حياتنده جلوس ايدن‌اوغلى طايع‌لله عبدالكريم
زماننده‌جدال اولوب‌عضدالدوله خروج وبغدادى عزالدوله الندن آلوب‌عزى
قتل ايليوب بغداد امارتنى بهاءالدوله‌يه سپارش ايتمش ايدى . بهاءالدوله طايعك
حالنـه طمع ايدوب خليفه حضورنده بر اوپوب ديوان طورور ايكن خدامنه

اشـارت ايتمكله خدمه‌سى طايع خليفه‌يى تختندن چكوب زمينه اسقاط ايدوب بهاءالدوله‌نك خانه‌سنه كتوروب ديده‌لرينه ميل چكديلر . طايعك مدت سلطنتى اون سكز سنه‌در . يتمش اوچ ياشنده وفات ايتمشدر . اهـ .

سنه ۳٦٥ استقرارعضد درفارس وكرمان. و وفات ابو على ماسرخى وابو احمد بن عدى صاحب الكامل ازحفاظ وابو محمد قفال شـاشى ومعزلدين الله ازفاطميه .

سنه ۳٦٦ جنك عضد وعزالدوله. ومردن حسـن جنابى رئيس قرامطه وركن‌الدوله حسن بن بويه ومستنصر صاحب اندلس. وغارت كردن ابوالقاسم على كلبى بلاد قلورى [*] .

سنه ۳٦٧ مقتولئ عزالدوله بختيار درجنك برادرش عضد وهلاكئ يوسف جنابى رئيس قرامطه و وفات ابوالقاسم نصرا بادى ازكبار مشايخ وابو بكر بن قرطبه وابن ثنيه وزير عزالدوله باصلب وسياست .

سنه ۳٦٨ وفات ابو بكر قطيعى محدث عراق وابو سعيد حسن سيرافئ نحوى وابو احمد جلودى وبناء سور مدينهٔ منوره بحكم عضدالدوله واستيلاء اوبر ديار بكر .

سنه ۳٦٩ وفات عبدالله رودبارى ازكبار مشـايخ وابوالشـيخ ابن حيان وابو بكر محمد نقاش محدث وابو بكر محمد غندر بغدادى. واسـتيلاء عضد برهمدان‌ورى .

سنه ۳۷۰ وفات ابو بكر محمد حصاص رازى ازشيوخ حنفيه وابن جالويه نحوى وابو منصـور ازهرى صـاحب‌التهذيب درلغت وابو بكر محمد اجرى ازكبار شافعيه .

سنه ۳۷۱ وفات امام ابو بكر اسماعيل وسرى بن رفا ازشعرا وابو زيد مروزى وابو عبداه بن حفيف شيرازى ازكبار مشايخ واسـتيلاء عضدالدوله برطبرستان .

سنه ۳۷۲ تمام شدن‌بناء بيمارستان عضدى دربغداد . وولايت صمصام‌الدوله بعد ازموت پدرش عضد وشهادت على كلبى ملك صقليه درجنك فرنك .

[*] بلاد قلورى ايتالياده كائن قالابريا خطه‌سى اولماليدر .

سنه ٣٧٣ وفات ابو عثمان مغربی از شیوخ نیسابور .

سنه ٣٧٤ وفات ابن نباته خطیب حلب وابوالفتح ازدی ازحفاظ .

سنه ٣٧٥ وفات ابو زرعه احمد رازی وابو القاسم دارکی شیخ شافعیه .

شرح — اشبو تاریخده مصر قربنده مدینهٔ تیسده بر کردن اوزرنده ایکی باشلو بر دختر تولد ایدوب بر مدت معمر اولدی . اه .

سنه ٣٧٦ انهزام دیلمیان درجنك ترك . ووفات ابواسحق مستملی وابوبکر بن شادان شیخ صوفیه .

سنه ٣٧٧ غلاء مفرط دربغداد . ووفات ابوعلی حسن فارسی شیخ العربیه وابوالحسن انطاکی .

سنه ٣٧٨ بناء رصدگاه دربغداد بافرمان شرف الدوله . ووفات ابوسعید سنجری وابوبکر رزاق حاکم کبیر نیسابوری از حفاظ حدیث .

سنه ٣٧٩ طغیان عیاران دربغداد . ووفات شرف الدوله وابوبکر زبیدی شیخ العربیه وابو عبدالله رودباری از مشایخ شام .

سنه ٣٨٠ ظهور خواقین ترك ازنسل افراسیاب درسمرقند . وانقراض آل حمدان ازموصل . وظهور دولت بنی عقیل . ووفات ابو حیان توحیدی از مشاهیر عصر .

شرح — بو آل حمدان، عباسیه‌دن مکتفی خلیفه‌نك طرفندن عبدالله حمدان موصله والی نصب اولنوب واردقده اوچیوز یکرمی اوچ سالنده قاهر خلیفه مدافعه‌سنده مقتول اولیجق یرینه اوغلی ناصر الدوله والی اولمشیدی . آنفا ذکری مرور ایتدیکی کبی متقی خلیفه بغدادی ترك ایدوب موصله کلدکده بو ناصر ایله برادری خدمت پادشاهیده قیام ایتدکلرندن محظوظ اولوب قرنداشی علی یه سیف الدوله دیو لقب ویرمشیدی . بعده موصلدن حلبه وارنجه وشام شریفی اطرافیله علی یه و موصلی اطرافیله ناصر حسنه سلطنته منشور ویروب توجیه ایلیوب باشلو باشلرینه خطبه وسکه صاحبلری اولدیلر . انقراضلری درتیوز اون برده‌در .

لكن صاحب متن اضمحلاللرینی اشبو سکسانده یازار. والحاصل جمله‌سی یدی نفردر . مدتلری طقسان بر سنه‌در . مذهبلری باطل شیعه‌لردر . غرابت بونده‌که جهانده ایکی مسلم پادشاه پیدا اولسه ایکیسی جنك ایدوب بری قالینجه جنك ایتمك واجب ایکن سلطنته اجازت ویرمك نه‌معنادر. غالبا تبیح المحظورات موجبنجه ضرورت حسبیله جائز اولدی. اه .

سنه ٣٨١ خلافت قادربالله بعد ازخلع شرف الدوله طایع را وهرج ومرج دربغداد . ووفات سعدالدوله بن سیف الدوله وجوهر فائد وابوبکر بن مهران

سنه ٣٨٢ مقتولئ ابوالحسن کوکبی وزیر بهاءالدوله برای ابطال ماتم عاشورا ووفات ابو احمد عسکری صاحب الامثال .

سنه ٣٨٣ احضار شخصی از یأجوج و مأجوج بمجلس خلیفه . وانهزام عسکر نوح سامانی از بغرا خان درجنك اسبیجاب .

شرح — خلفای عباسیه‌دن قادر بالله خلیفه عهدنده محکم وشدید روزکار اسوب سد یأجوجدن بو جانبه بر کیمسه براقدی . بر ارشون قدی وایکیشر قارش قولاقلری ودراز صقالی وار ایدی . بغداده اشبو سالده کتوردکلرنده خلیفه وخلق تماشا ایلدی . سد یأجوج ومادون سدك موقعی صحیحاً خریطه‌لردن وتواریخلردن وجغرافیادن هنوز معلومز اولمامشدر . لکن اوصاف یأجوجه بوشخصك هیئتی مطابق نه تقریب ایسه بولنوب کتورلمش وقولاقلری دراز اولماسه قصیرالقامه جوجه اولمق احتمالی اولور ایدی . یعلم الله تعالی . اه .

سنه ٣٨٤ تقاعد حجاج عراق وشام ازحج ووفات ابواسحق الصائی وابو الحسن رمانی نحوی وابوعبدالله مرزبانی وانهزام ابوعلی سیمجور ازسبکتکین درجنك هراة .

سنه ٣٨٥ وفات اسماعیل بن عبادالشهیر بصاحب وزیر فاضل مؤیدالدوله وامام ابوالحسن علی دارقطنی وابوحفص بن شاهین ازکبار حفاظ وابوالحسن بن سکره ازشعرا وابوبکر اوزنی شیخ شافعیه .

سنه ۳۸٦ وفات ابن‌بطه امام حنابله وابو طالب‌مکی صاحب‌القوة. وظهور دولت آل فریعون ازخوارزمیان درخوارزم .

سنه ۳۸۷ وفات فخرالدوله علی بن بویه وابن شمعون‌الواعظ ونوح بن منصور سامانی. وظهور دولت سبکتکینیه درخراسان وغزنه .

سنه ۳۸۸ وفات امام ابو سلیمان خطابی صاحب‌المعالم وابو بکر جوزقی وابوبکر ادفوی‌المفسر .

سنه ۳۸۹ طغیان‌روافض درماتم‌یوم‌غدیر. واحداث یوم‌غار هجرت. ووفات ابن غلیون مقری. وانقطاع خطبهٔ آل سامان بااستیلاء سلطان محمود بر جمیع بلاد .

سنه ۳۹۰ وفات قاضی ابوالفرج معافا النهروانی. وانقراض آل سامان در خراسان وماوراءالنهر .

شرح — معلوم اولسونکه ملوك آل سامانك عمود نسبی بهرام چوبینه منتهی اولور . عباسیاندن مأمون خلیفه بغدادده تاجدار ایکن مرو شهرینه واردی . غسان‌بن عباد نام سرداری وار ایدی . اسد بن سامانك اولادلرینك خدمتنی پسند ایدوب تقوی و دیندارلقلرینی کوروب حظ ایدوب بونلری استخدام‌ایله. دیو سپارش ایدوب کیتدکده سرداری اولان غسان دخی‌نوح‌بن اسده فرغانه‌یی ویحیی‌بن‌اسده شاش واستروشنه امارتنی‌الیاسه هرات‌ایالتنی توجیه ایتدکده هر بری عدالتله دیانتله حکومت ایتدکلری شهریارك معلومی و مقبولی اولمقله اسدك آخر اوغلی‌نصر ماوراءالنهر حکومتنی‌ودیکر قرنداشی‌اسماعیله بخارا بکلکنی عنایت بیورمقله نصر کیدرك قوتلنوب کلی خزینه‌یه‌وعسکره مالك‌اولدی. وعاقبت‌تخت‌سلطنته جلوس‌ایتدی. وظهورلری‌مأمون خلیفه احسانیله‌اولدیغندن ولی‌نعمتنی اونوتمیوب خطبه‌سنده ابتدا آل‌عباسی صکره کندی‌نامنی یاد ایتدیریر ایدی. وکاه و بیکاه هدایا ایله عرض محبت ایدر ایدی. بعد زمان قرنداشی اسماعیل ایله بینلرنده خصومت و محاربه واقعه اولوب اثنای جنکده نصر مغلوب و الی باغلی اسماعیل حضورینه کوتورلدکده اولو قرنداشمدر . دیو قتلدن‌امین

قیلوب عفو و اکرام وکندی تختنه قعود ایتدیروب قارشوسنده قیام ونیجه ایام وزارتنده اولمق کبی اکرام ایدر ایکن ایکی یوز یتمش طقوزده نصر سامانی متوجه درکاه اله اولوب سرا پردهٔ غبراده مختفی اولدقده اسماعیل فارغ البال کندو تختنه نشین اولوب سلطان اسماعیل اولدی . سلطان اسماعیل غایتله دانا وعاقل واصحاب معارفه راغب وملتفت پادشاه وحقوقه رعایتی سببنه کندو دائما منصور ومظفر اولوب اولادندن ونسلندن طقوز کشی سلطنتله تاجدار اولدی. جمعاً یوزاوتوزییل سامانیانك سلطنتی زمانی ممتد اولوب آخرلری اولان عبدالملك بن نوح تخته چقدکده بنده زاده‌لرندن سلطان محمود سبکتکین ملك خراسانی حکمنه آلمش ایدی . محمودك باباسی عبدالملکك مشتری بنده‌سی ایکن حق نعمتی فراموش و عصیان ایله خروج ومحمود غزنوی عسکر جمع و عبدالملك ایله جنکده عبدالملکی بخارا جانبنه قاچیرمش ایدی. بخارا خانی اولان ایلك خان نام بدبخت عبدالملکی اخذ وهلاك ایتمکله سامانیانك انقراضنه سبب اولدی . محمودك ولی النعمتنه کفران النعمه‌لکی شو مرتبه اولدی‌که تاج و تختی یدندن الدقدن صکره وجودینی هلاك ایتدیکندن باشقه نسلنك انقراض و انقطاعنه باعث اولدی. و آل سبکتکین ظهورایلدی. قریباً بوآل سبکتکینك دخی ظهوری وانقراضی تسطیر قیلنور . اه .

سنه ۳۹۱ وفات ابن حجاج از مشاهیر شعرا .

سنه ۳۹۲ وفات عثمان بن جنی شیخ العربیه. وظهور دولت بنی مروانی در دیار بکر .

سنه ۳۹۳ وفات ابو اسحق طبری واسماعیل بن حماد جوهری صاحب اللغه. و انتزاع سلطان محمود ملك سجستانرا ارخلف بن احمد ووفات امام ابو اللیث سمرقندی از کبار فقهاء حنفیه و صاحب تفسیر المشهور .

سنه ۳۹٤ ابتداء دولت کاکویه ازفروع بنی بویه در یزد واصفهان .

سنه ۳۹۵ وفات احمد بن فارس لغوی و ابو عبدالله بن منده از حفاظ اصفهان .

سنه ٣٩٦ انقراض نسل ملوك بلغار وتغلب اعيان اروام در بلاد ایشان . ووفات ابوالعباس احمد یسوی از مشایخ صوفیه .

سنه ٣٩٧ خروج ابورکوه در رقه و مقتولیٔ او در حضور حاکم بامرالله. ووفات اصبع بن فرج مفتیٔ اندلس وابوالفرج البیغاشاعر مشهور. وانهزام ایلوك[١] خان از سلطان محمود درجنك بلخ .

سنه ٣٩٨ غلبهٔ سنیان درجنك رفضهٔ بغداد وزلزلهٔ عظیمه در دینور. وهدم کردن حاکم بامرالله کنیسهٔ قامه را . ووفات بدیع الزمان همدانی و احمد بن لال و ابونصر احمد کلا بادی ازحفاظ . ونزول ثلج عظیم دربغداد .

شرح — بغداده قار نزول ایتدیکی یوق ایکن وقار نه در بیلمش وکورمش دکللر ایکن بو سنه بر ذراع قار یاغدیغی تاریخه ثبته سزا اولمقله بو محله ثبت اولندی . اهـ .

سنه ٣٩٩ رجوع قافلهٔ عراق ازطریق وهلاکیٔ قافلهٔ بصره دربریه. ووفات ابوالعباس بصیر النحوی وابوالعباس نامی از شعرا و خلف بن احمد صفاری از ملوك و ابوالرقعمق احمد انطاکی از مشاهیر شعرا .

سنه ٤٠٠ بناء جامع حاکم درمصر ووفات ابومسعود دمشقی وابونعیم اسفراینی از حفاظ وظهور افاعیل عجیبهٔ حاکم بامرالله در مصر .

شرح — بو حاکم بامرالله سلاطین مصردن خلفاء فاطمیه دندر. بو زمرەنك اولی ابوالنعم مهدی بن حسن بن عبدالله بن میمون بن اسماعیل بن امام جعفر صادقدر. حضرت فاطمه رضی الله عنها نسلندن اولمغله فاطمیه وحضرت علی کرم الله وجهه نسلندن اولمغله علویه و جعفر صادق اوغلی اسماعیل نسلندن اولمغله اسماعیلیه دیو بواوچ درلو لقب ایله تلقب ایدرلر ایدی. اول دیارده سلطنت ایدن بنی مدراردن الیسع عهدنده ایکیوز طقسان یدی سالنده خروج وملکی یدلرندن آلدیلر. بو وقتده ناسك امیدی اوچیوز سنه‌سی باشنده مهدی چیقار دیو

[١] ترك خاقانلرندن ایلك

اولمغله بونلر آل رسولدن اولمغله مهديلك دعواسنده اولوب دريا كنارنده جزاير سمتنده بر عظيم شهر بنا و قلعه انشا ايتمكله اسمنى مهديه وضع ايلدى. و بنى مدرارك و نيچه ملوكك مملكتنى اللرندن آلوب اوچيوز يكرمى ايكيده فوت اولدى . لكن شهزادهسى قائم بامرالله بر ييل ميتنى ستر ايدوب مزاجسز ديهرك عزل ونصب وديوان اولنور ايدى . سلطنتى يكرمى بش سنهدر . صكره مماتنى اظهار و مهديهيه دفن و كندو جلوس ايتدى . سكهسى غريب اولديغندن تواريخه كتب واملا ايلدكلرندن بزدخى اشارت قلدق : سكهنك برطرفى بلغت حجةالله ويرجانبى تفرق اعداءالله ايدى كه سلاحنك نقشى عدة فى سبيل الله اتلرينك تمغاسى الملك لله ايدى. بوقائم بامرالله سردنيه جزيرهسنه واروب چوق كفره قيروب غنايمله غانماً سالماً كلدى. اون ايكى سنه سلطنتدن صكره اللى ياشنده كوشهٔلحدده انزوا واختفا قلدقده يرينه اوغلى منصور بالله اسماعيل جلوس ايتدى . اول دخى ولايت قيروانى فتح ايدوب منصوريه تسميه ايتدى . يدى ييل خلافت ايله باباسى مزارينه مجاور اولدقده اوغلى المعزلدين الله جلوس ايدوب مشترى قوللرندن جوهرقائد شجيع وبهادر اولمغله وزير ايدوب مغرب اقصى فتحنه سردار ايتدى. اول دخى واروب فاس ولايتنى تا بحر محيطه وارنجه فتح ايتدى . بعده پادشاه مشاراليه صقليه حاكمى اولان امير احمد كلبىيه خبر ارسال ايتدى كه بن شهزادهمى ختان ايده جكم سن ده صقليهنك اطفالنى سنت ايله. ديو اللى دوه يوكى اثواب ايله اون يوك بخشيش اقچه ارسال ايتمكله امير احمد كندو اوغلندن بدأ ايدوب اغنياوفقرادن اون بش بيك صبيان ختان ايلدى . وجوهر قائدى يوزبيك عسكر ايله مصره كوندروب كافور دخى هنوز فوت اولمشيدى . جوهر واروب مصرى دخى فتح ومعزك خطبهسنى قرائت ايتدروب جامع ازهرى بنا ايلدى. وقائدطرفندن جعفر بن فلاحى شام طرفنه سرعسكر كوندرمكله واروب شام وقدس ورملهيى فتح ايدوب معزك خطبهسنى اوقوتدى . وعباسيهنك خطبهسنى شامدن رفع ايتمكله معز خليفه كلوب مصرى پاى تخت ايدندى . عمرى قرق بش وخلافتى

یکرمی اوچ بچق اولدقده چراغ حیات مستعاری مرده اولوب اوغلی العزیز بالله ابومنصور نزار جلوس ایتدکده مصر وشام ومغرب وحرمین یدنده ایدی . یکرمی آلتی بچق سال سلطنتله قرق ایکی یاشنده قولنج مرضندن مسافر خوابگاه قبور اولدقده یرینه قرنداشی الحاکم بامرالله جلوس وجامع حاکم نام معبدی مصرده بنا ایتدی. غایتده سفیه وظالم وخبیث اولوب قنغی دینه خدمت ایتدیکی معلوم دکل هواسنه تابع ایدی. برکون برحماره بینوب نابدید اولمشیدی. صکره مجروح ومقتول بولندی . سفاهتندن کونا کون مسخره لغی اولدیغندن صاحب متن افاعیل عجیبهٔ حاکم بامرالله درمصر دیو قید ایتدیکی حریف بودر . بومناسبتله مسفورك اصول وفروعی بومحلده شرح اولندی . چونکه حاکم مفقود اولدقده یرینه اوغلی اون طقوز یاشنده الظاهر لاعزاز دین الله علی جلوس ایتدکده شام وحلب وبعض ولایت مغرب سفه تدبیر سببنه الدن کیتدی . اول دخی اون یدی ییل حکومتله دائرهٔ شهوددن وجودی نابود اولدقده یرینه اوغلی مستنصربالله معد جلوس ایلدکده مصرده قحط وغلاء مفرط اولدی که زمان حضرت یوسف علیه السلامه مشابه اولدی ـ که براتمك اللی پاره یه صاتلدی ـ جنابی تاریخنده براتمك اللی آلتونه بیع اولندی. حتی برکون وزیر برقاطره بینوب سرای همایونه واردقده قاطری همان بولنانلر پاره لیوب یدیلر. وزیر غضب ایدوب اکل ایدنلردن اوچ آدمی صلب ایتمشیدی . کیجه جایعلر مصلوبلری ایندیروب اکل ایتدیلر . بووجهله مصر خراب اولدی . چونکه پادشاه اولان مستنصر جلوسنده یدی یاشنده ایدی آلتمش ییل خلافت ایتمکله آلتمش یدی یاشنده تکمیل اجل موعود ایله رهروان دار آخرت اولدقده اوغلی مستعلی بالله احمد جلوس ایلدکده فرنك کفره سی قدس شریفی وطرابلوسی[۱] وبیروت وعکانی ضبط ایلدی. بودخی بودرده چاره بوله میوب یدی سنه سلطنت ایله یکرمی یدی یاشنده درت یوز طقسان بش تاریخنده فوت اولوب یرینه طقوز یاشنده صغیر اوغلی الآمر باحکام الله ابو علی منصور اولدی. لکن رافضی المذهب

[۱] طرابلس شام

وفاسق اولوب اولادی اولمامغله یرینه عمی اوغلی براغوب مصر ایله روضه مابینده واقع کوپریدن کچر ایکن اشقیای خدام بچاق ایله قتل ایتدکارنده اوتوز بش یاشنده یکرمی التی سنه سلطنت ایله پیمانه کش هلاك اولدقده یرینه حافظلدین‌الله عبدالمجیدبن محمد اللی سکز یاشنده جلوس ایدوب اون‌طقوز سال پادشاهلقدن صکره زبون سرپنجهٔ شیر ممات اولیجق اصغراولادی اولان‌الظافر بامرالله ابومنصور اسماعیل اون‌یدی یاشنده جالس اولوب سکزسنه خلافته‌بش یوزقرق‌سکز سالنده وزیری نصربن‌عباس‌دعوتنه واردقده نصرك برتازه‌جوان اوغلی وار ایدی‌که لطافتده دلپذیر ملاحتده بینظیر حسن‌جمال باکمالیله‌پادشاهی کیجه ضیافته تکلیف ایتدکده رده مجال محال اولمغله خط دلکش ورخسارهٔ آتش وش ایله خوب روشنه دلداده اولوب قالمش ایدی. وزیر خائن منتصف لیله‌ده پادشاه تازه‌نهالی شربت کلفام شهادتله عزیزمصر شهادت‌قیلوب جسدینی برقیویه براقدقدن صکره صباحی خلیفه سراینه واروب شهید مشارالیهك یوسف وجبرائیل نام ایکی برادر بیخبر ومظلوملری ودیکر برادر زادهٔ سلطانی ایله اوچنی بردن سلطان شهیده ترفیق ایتدکدنصکره ارکان دولتی دعوت ایدوب دونکی کون پادشاهمز قایقله نیلده کزر ایکن غرق اولدی . دیوب یرینه بش یاشنده صغیر اوغلی الفائزبنصرالله عیسانی اجلاس ایتمکله استقلال اوزره ظاهرده وزیر اولوب تسلطن وتصرف ایدر ایکن وزیرك خلیفه قتلنه جسارت‌ایتدیکی طویولوب خلق کندودن‌نفرت‌ایدوب کندوبی عبرت‌ایتمك تدارکنده اولوب علاجه چاره بوله‌مایه‌جغنی ادراك ایدوب نقود وجواری ایله اوغلنی آلوب کیجه شام جانبنه فرار ایدرایکن ابوعریش‌نام مرحله‌ده فرنکاره تصادف‌ایدیجك مالیله جانیله اوغلیله اسیر اولدی . ازاین جانب وزارت محلوله‌یه برمستقیم ذات لابد اولمغله شام والیسی طلایع‌بن زریك‌ی کتوردوب وزیر ایتدیلر. ولقبنه‌ملك‌صالح دیدیلر. اول‌دخی استقامتله خلافت‌امورینه نظام‌ویروب صدر وزارتده برقرار اولوب فرنکستانه مال کوندروب خائن وزیری اوغلیله بیله کتوردوب باب سرای همایونه صلب وبردار ایدیوب شهدای مومی‌الیهمك انتقاملرینه قصاص ایلدی .

وقتاکه پادشاه اون بر یاشنه داخل وواصل اولدی . عندلیب جان عزیزی مصر وجود وجهان غیر محدودون طیران قلدقده عاضدلدین‌الله عبداه بن یوسف بن عبدالمجید جلوس ایتدکده اون بر یاشنده ایدی . امراسنی ضبط ایده‌میوب قوللری عصیان ایتمکله وزیری اولان دانا و عاقل ابو غاراته هجوم وهلاك ایتدکلرنده یرینه وزیر مقتولك اوغلی زریك وزیر اولوب و زارت و سلطنته وکالت ایدر ایکن امیرالجیوش یعنی یکیچری آغاسی زوربا اولوب وزیری باباسی کبی قتل ایله شهید ایدوب کندو کندویه وزیر اعظم اولدقده پادشاه اویوق مثابه‌سنده قالمشیدی . حاکم شام اولان نورالدین شهید طرفندن اون بیك لشکر ایله قرنداشی اوغلی صلاح‌الدین یوسفی [*] کوندروب مصره داخل اولوب شاوری قاچوردی . ومصری ضبط ایدیجك نورالدین شهیددن خبر کلدی که خطبه‌دن عاضدك نامنی رفع و مستعین‌بالله عباسی‌یی یاد ایتسونلر دیو . لکن صلاح‌الدین فتنه احتمالیله تأخیر ایتمشیدی . عاضد خسته‌لندکده خطبه‌یی تبدیل ایتدکلرینی خسته طویوب مرضی مشتد اولمغله وداع عالم فانی ایتدکده دولت فاطمیه بوتقریب منقرض اولوب وزیر اولان صلاح‌الدین مصره سلطان اولدیکه ملوك ایوبیه‌نك ابتداسیدر. انلر دخی مناسبتله تمیق اولنور. ا ه .

سنه ٤٠١ وصول‌دعوت حاکم بامرالله بعراق. ووفات ابو عبید احمد هروی ازمشایخ لغت .

سنه ٤٠٢ ثبوت تزویر نسب فاطمیه درمحکمهٔ بغداد . ووفات ابن جمیع صاحب‌المعجم وابن لبان‌حسین بصری ازفقهاء عراق .

سنه ٤٠٣ استیصال کردن فلیتهٔ خفاجی قافلهٔ حجاج عراق را. ووفات‌بهاءالدوله ازآل بویه وابوعبدالله حلیمی ازکبار شافعیه وابوالولیدبن فوخنی مورخ اندلس ویوسف رمادی ازشعرا ومقتولیٔ شمس‌المعالی قابوس ازبنی زیار .

سنه ٤٠٤ وفات امام ابو الطیب سهل صعلوکی وامام ابو الفرج نهر وانی مقریٔ بغداد وابن کج دینوری شیخ شافعیه .

---

[*] صلاح‌الدین یوسف نورالدین شهیدك برادر زاده‌سیدکادر. ملك عادل نورالدین شهید طرفندن‌اولجه صلاح‌الدینك عمجه‌سی شیرکوه مصره کوندرلمش‌ایدی . سنه ٥٥٩

سنه ٤٠٥ ممنوع شـدن زنان مصر ازخروج بحكم حاكم بامرالله . ووفات بكر بن شـادان واعظ بغداد وابن اكفانى وابن بناته از شـعراء بغداد وابو عبدالله بن تبع حاكم نيسابور. ومتابعت بوسـنه و بلغار بواسـليوس قيصر روم وهلاكیٔ هلال ازآل حسـنويه بعد ازانهزام درجنك پدر .

سنه ٤٠٦ وفات ابوحامد اسـفراينى شيخ شافعيه‌در عراق وابو على دقاق ازكبار مشايخ‌وابن فورك وشريف رضى موسوى ازاعيان بغداد. وانهزام حماد درجنك باديس‌ملك افريقيه. وانقراض ال‌فريعون درخوارزم. وانهزام سليمان مروانى ازعلى بن حمود درجنك قرطبه .

سنه ٤٠٧ انهزام رافضيان واسط درجنك‌سنيان. وانهدام قبهٔ‌صخرهٔ قدس. ووفات ابوبكر شيرازى ازحفاظ وابن شاكر وابوالحسين محافلى ازكبار شافعيه وفخرالملك ازوزراء مؤلف فخرى درجبرمقابله. وظهور دولت بنى‌حمودالعلوى دراندلس وبنى اسد درحله .

شرح — بوخلفاى بنى حمود عمر بن ادريس بن ادريس اولادندن اولوب دولت ادارسه مغربدن منقرض اولديغى بالاده تحرير اولنديغى اوزره مضمحل اولدقلرنده بونلر مدينه‌ده توطن ايتمشلر ايدى . ايچلرندن عيسـانك بختى عالى اولوب تختى ارزو ، مغربده جبل‌الكوا كبده مدينه بنا ايدوب حمود ديو تلقب ايدن احمد بن ميمون‌بن احمد بن على‌بن عمر بن ادريس سبته‌يه مستولى وقرنداشى قاسم اندلسده جزيرهٔ حمرايه‌مستولى اولوب‌مأمون‌بالله تلقب ايله‌دى. واحمد فوت اولدقده اوغلى على ناصرلدين‌الله تلقب ايدوب قرنداشى قاسم ايله بر اولوب اشبو تاريخده واروب قرطبه تختنى سـليمان امويننك يدندن آلوب قاسم قرطبه‌تختنه جالس اولدى . وسلطان على‌يى حمامده خادملرى قتل ايتمكله آنك يرينى‌دخى قاسم ضبط ايتدى. بش سنه صكره المعتلى‌بالله يحيى‌بن‌على عميسى قاسمى خلافتدن خلع ايدوب باباسى انتقامنى آلوب قرطبه تختنه‌جلوس وقاسمى حبس‌ايتمشيدى. فراقدن قاسم‌محبوسده تسليم‌روح‌ايتدى كه خلافتى‌اوچ‌سنه‌در. يحيى‌دخى اون‌بش سنه كيف‌مايشاءآتوب طوتار ايكن محاربه‌ده قتل اولنوب يرينه‌قرنداشى المتأيد

بالله ادریس بن علی اولوب درت سنه سلطنتله اولدخی خاك هلاکده غلطان
اولدقده یرینه قاسم بن‌محمد بن حمود اولمشیدی . بوجهانك بی‌بقا اولوب قلیل
عمر ایله اباواجدادیله اعمامنك اوزار تحملارینی کوروب وعاقبتلری کیمی حمامده
وکیمی محاربه‌ده مقتول اولدقلرینی بیلوب عبرت آلوب کندو حسن اختیاریله
شواغل سلطنتدن فارغ اولوب عبادت خالق ایچون وجرایه مشغول اولدقده
مهدی محمدبن ادریس بن علی خلیفه اولوب اون‌طقوزسنه خطبه وسکه ایله
حل وعقد امور خلافتی تکمیل ایتدیکده اجل بی‌امان کریبان حیاتی نزع
ایدیجك شهزاده‌سی واقرباسی قلمامغله منقرض‌اولوب قرق‌ایکی ییلده ظهورلریله
انقراضلری براولوب همان اهل تواریخ عندنده برقوروناملری قالدی. یوخسه
عوام‌ناس اسملرینی دخی ایشتمه‌مشدر. طالب حکومت و راغب دنیا اولانلره
برنصیحت وعبرت ایچون‌اجمالاً بومحله ثبت اولندی . اه .

سنه ٤٠٨ فتنهٔ عظیمه درمیان رفضه وسنیان بغداد ووفات ابوالفضل
جرجانی شیخ‌القرا. وانهزام حمادبن یوسف درجنك‌معزملك افریقیه وانقراض
دولت بنی‌زیاد دریمن .

سنه ٤٠٩ وفات حافظ عبدالغنی بن سعید ازدی .

سنه ٤١٠ انهزام شرف‌الدوله خاقان ترك درجنك سلطان محمود غزنوی
واستیلاء سلطان محمود بربلاد هند . وفات ابن مردویه اصفهانی وا بن بابك
شاعر مشهور .

سنه ٤١١ غلاء مفرط دربغداد ووفات حاکم‌بامرالله منصور قاطمی‌ازاشقیاء
ملوك وحسن بن اسحق امیر کلام فردوسیٔ طوسی .

شرح — بوحاکم‌بامرالله دیدکلری ملوك‌فاطمیه‌یی آنفاًشرح ایتدیکمزده
اشارت اولنمشیدی . بوخبیث ملك مصر اولوب‌یکرمی بش‌سنه سلطنت واوتوز
سنه عمرنده کاه کنیسه‌لری تخریب‌ایدوب مدرسه بنا وعلمایه اکرام ایدرایکن
چوق کچمز علمایه غضب وتعذیب وقتل ایله افعال متناقضه‌یی جمع ایله نه‌بللو
رافضی ونه صحیح مسلم کاه یهودیلرك اسلامنه جبرایتمکله‌جهودلر خوفاًوا کراهاً

اسلامیه [illegible] کسره رجعته اذن ویرمکله برکونده یدی بیك شقی مرتد اولدی . بعده مجنون مزبور حاشا ثم حاشا الوهیت دعواسیله بسم الحاکم الرحمن الرحیم تحریر ایتدیروب لطف وعنف ایله خلقی کندویه ایمانه کتورتدی . صکره برکیجه حمارینه سوار اولوب نابود اولمشیدی . برقاچ کون صکره مرکبی مجروح وکندو هلاك اولمش . قاتله الله سری ظاهر اولمش بولندی . عصرنده دمیاطده تربیعاً یکرمی بیك ذراعکه عرضا یوز وطولا ایکیوز ذراع بربالق کنارده هلاك اولوب لحمندن اهل دمیاط کفافلندی . اه .

سنه ٤١٢ وفات ابوسعید بالینی طاوس فقرا وغنجار بخاری ازشیوخ حدیث وابو عبدالرحمن سلمی ازمشایخ صوفیه وصریع الدلال ازشعرا . ظهور دولت آل نجاح دریمن .

سنه ٤١٣ مقتولیٔ بعض شقی برای ضرب حجرالاسود درحرم محترم مکهٔ مکرمه. ووفات سلطان الدوله درشیراز وابن بواب وابوالفضل جارودی .

شرح — ملاحدهٔ عجمدن بربدکهر مکه‌یه کلوب حجرالاسوده ششبر ایله ضرب ایدوب رخنه‌دار ایتمکین ملحد مسفور اهانت دین متین ایتدیکیچون قتل اولنوب صندوق عهد ومیثاق اولان حجراسعدی خامفضه ایله بربرینه برکیتدیلر . اه .

سنه ٤١٤ استیلاء سلطان محمود بربعض قلاع هند. ووفات ابن جهزم همدانی ازکبار مشایخ درحرم مکه . وظهور دولت بنی مرداس درحلب .

سنه ٤١٥ وفات قاضی عبدالجبار همدانی ازکبار معتزله ومحمد بن شعبان مقریٔ قیروان صاحب الهادی .

سنه ٤١٦ وفات شرف الدوله وابوالحسن تهامی ازکبار شعرا .

سنه ٤١٧ طغیان عیاران دربغداد و وفات ابوالعلا صاعد نزیل اندلس وابوبکر قفال شیخ شافعیه وابوالحسن حمامی مقریٔ عراق .

سنه ٤١٨ فتح سومنات هند بدست سلطان محمود. ووفات ابواسحق اسفراینی

استاد مشايخ وابوالقاسم الكافى ازحفاظ. ونزول برد عظيم درجميع بلاد عراق وانجماد مياه .

سنه ٤١٩ وفات عبدالمحسن صورى ازشعرا وابن فحار شيخ مالكيه درقرطبه. وانقراض طبقهٔ اولى ازملوك باوند درطبرستان . واستيلاء سلطان محمود برشهررى ومنكولىٔ مجدالدوله .

سنه ٤٢٠ هبوب رياح شديده ونزول برد عظيم درعراق. وعظ قادربالله خليفه ازتأليف خود . ومقهورىٔ رفضه ووفات على ربعى ازنحات وامير مختار مسيحى حرانى و مقتولىٔ اسدلدوله صالح در جنك انو شتكين دراقحوانه .

شرح — اشبو سالده نواحىٔ بغداددن نعمانيه‌ده عظيم طولو ياغدى. حتى بردانه‌سى برقنطار طارتلدى . اهـ .

سنه ٤٢١ قتال رافضيان وسنيان براى ماتم عاشورا دربغداد وانهزام كفار درجنك شام ووفات ابن دراج احمد قسطلى ازشعرا وسلطان محمود غزنوى وابو على احمد بن محمد مرزوقى شارح حماسه .

شرح — بوملوك غزنويه‌نك اولى البتكين نام اميردركه سامانياندن احمد بن اسماعيل قوللرندن ايدى. صكره عبدالملك عصرنده خراسان بكى اولدى. صكره عبدالملكه عاصى اولوب غزنه‌يى آلوب كندو نامنه خطبه اوقوتدى. بعده نوح بن منصور انك اوغلى ابواسحاقه خراسان بكلكنى ويردى. واميرسبكتكين انك صاحبى ايدى. وانشته‌سى ايدى. صكره غزنه‌ده البتكين رختكش عالم بقا اولدقده اوغلى مزبور ابواسحق غزنه‌يه كلوب پادشاهلق ايدرايكن ازمدتده آنك دخى عمرى تمام ونسلى منقطع اولوب يرينه قائم اولور كيمسه‌سى قالميجق عسكر سبكتكينى سووب غزنه‌ده بيعت ايتديلر. عدل ايدوب هنده غزالر ايدوب وافر حصار آلمقله مال واشيايه مالك اولوب يكرمى ييل سلطنت ايله اوچيوز سكسان آلتيده ترك دارغرور واختيار حضور عالم سرور اولدقده وصيتى اوزره اصغر اولادى اولان اسماعيلى شاه ايتديلر . بو تقريب آل سبكتكين ظهور ايتدى . اما بيوك قرنداشى محمود

خراسانده قرار ایتمش ایدی . صکره محمود هضم ایتمیوب قالقوب کلوب غزنه‌ده
شاه اسماعیلی احتصار ایتدکده شـاه اسماعیل بیزار اولوب سلطنتی اکبر برادری
سلطان محموده تسلیم ایتدکده سلطان محمود غزنوی غزنه تختنه جلوس ایدوب
قرنداشی شاه اسماعیله اکر سن بکا غالب اولیدك نیلردك؟ دیدکده سنی برقلعه‌یه
وضع ومستوفی طعام ولباس ویرردم. دیجك هرنه‌صنارایسه‌ك اشنه اوکلورسنك
باشنه دیوب بر قلعه‌یه حبس ومستوفی لباس وطعام تعیین ایلدی .

بوسلطان محمود عاقل وعادل ورشید وغیور وکامل ومحب علما وصلحا ومتدین
وغازی پادشاه اولوب دیارهنده سفرلر ایتمکله آلدیغی یرلره اهل اسلام اسکان ایتدی.
حتی بر سفرنده درتیوز اون آلتی سالنده مداین هندستاندن سومنات شهرنده
بر کنیسه‌وار ایدی . کلی تعظیملری وجواهر ونقوددن نذورلری بو کلیسایه
منحصر اولمغله اون بیك قریه بوکلیسانك وقفی ایدی. بو سببدن لایعدخزینه‌لر
پیدا اولمش ایدی . واکبر صنایمی اولان صنمی غزنه‌یه کتوروب بنا ایتدیکی
جامعه اشیك ایتمشدر . بو سـفرنده کلی ماله مالك اولمغله غایتله نامدار واولو
پادشاه اولمغله ملوك سائره کندودن حذر اوزره ایدی. غزنه وخراسان ورازه
وهمدان وجرجان وسجستان وخوارزم واصفهان وغور وهند اقلیمنه وعراق
کبی سکز اون پادشـاهلق یره مالك اولوب حرمینده خطبه‌سی اوقونمشدر .
وفردوسی شاهنامه‌یی آنك نامنه تألیف ایتمشدر . وباشقه نیجه مصنفات اسمنه
تصنیف اولنمشدر . اول دخی جوامع مساجد کبی خیراتدن ماعدا اعظم انهاردن
نهرجیحون اوزرینه ایکی بیك کره بیك فلوری ایله بر کوپری بنا ایتمشدر. اوتوزاوچ
سنه سلطنتی واردر. آخر عمرنده ایکی سنه خسته اولدقده باشنی یصدیغه قویوب
یاتمدی . عمری آلتمشه یتمش ایدی. قیددار فنادن رها وکندویی دارالبقاده ابقا
ایلدی . ذکری سبق ایتدیکی اوزره یدی دفعه هنده سفرندن تحصیل ایتدیکی
اموال عظیمه وخزاین کثیره‌دن باشقه تحت حکمنده اولان بعض بلادده آلتون
معدنلری دخی ظهور ایتمکله اسلافنده واقراننده مثلی عدیم دولت صاحبی اولمغله
شهرت وشان بولمش ایدی . لکن جمع ماله حریص اولدیغندن براحده بردرهم

اعطا ایتمکه الی وارمازایدی . حتی شاعر فردوسی سلطان محمودك نامنه آلتمش
بیك بیت ایله شاهنامه‌یی تألیف ایدوب عرض ایتدکده هر بیتنه کوجله بر درهم
اعطـا ایتدی . یعنی یوز اللی وقیه کموش ویره بیلدی که بو زماننا اون بش بیك
غروش حساب اولنور . فردوسی بویله کرمی حقیر کوریجك پشیمان وپریشان
اولوب قهرندن چکیلوب طوسه کیتمشدر . وسلطان مزبور اشبو درتیوز یکرمی
بر سالنده جام اجلی نوش ایتمشدر . وقبری ولایت آناطولیده مدینهٔ توقات
جوارنده‌در . نه کیفیتله موتی توقاته تصادف ایتدیکنه واقف اوله‌مادق . آنجق
بوعبد فقیر بیك یوز سکسان بش تاریخنده مدینهٔ مزبوره‌ده حاکم الشرع ایکن
بر قریه اهالیسی تارلا نزاعیله کلوب جمله ساداتدن واولاد سلطان محمودغزنوی
دعواسنده وسلطان مشارالیهك قریهٔ مزبوره‌ده واقع تربه‌سی تربه‌دارلغی ادعاسنده
ودعوالرینه مطابق عتیق وجدید براوات ابراز ایتدکلرندن معلوممز اولمشدر.[۱]
بو سلطان محمودك موتی کیجه (یوم تبدل الارض غیرالارض) ماصدقنجه زلزلهٔ
عظیمه واقعه اولوب معادن مذکوره منعدم اولمغله یرینه جالس اولان کوجك
اوغلی محمد بعده کبیر اوغلی سلطان مسعود غزنوی کلوب محمدی خلع وکندی
جالس اولدی . اما اقبال وشان وشوکت مذکوره‌یه نائل اوله‌مادیلر . اهـ .

سنه ۴۲۲ حروب فریقین دربغداد ومقهوریٔ شیعه . وخلافت قائم بامرالله
بعدازوفات قادربالله . وانقراض دولت بنی امیه دراندلس .

شرح — بو اثناده ظاهر علوی مصر خلیفه‌سی ایکن فوت اولدقده اوغلی
مستنصربالله جلوس ایتدی که بر دفعه مصرده موجود جواریدن ایکی بیك آلتیوز
آلتمش جاریه انتخاب وتملك وآلتی آی سراینده بوجواری ایله قپانوب عیش
ونوش وجمله سیله وصلت حاصله قلدقده سرای قپولرینی بند وسرایی احراق ایتدکده
بجرم ایکی بیك آلتیوز آلتمش موطوئه جاریه‌سنی آتشه یاقمق کبی سفاهتی وا کبر
کبائر معصیتی ارتکاب ایتدی . اهـ .

---

[*] قونیه سلجوقیلرندن قلج ارسلان ثانی اولادندن سلطان محمود اسمنده برذات
واردر . آنك تربه‌سی اولسه کرکدر .

سنه ٤٢٣ استيلاء مسعود براصفهان وقتل عام سكان آن بلده .

سنه ٤٢٤ طغيان حراميان بغداد. ووفات ابوبكر اردستانى وشيخ ابواسحق كازرونى .

سنه ٤٢٥ وفات ابوبكر احمد برقانى ازحفاظ واحمد عقيلى حلبى صاحب الخلاف .

سنه ٤٢٦ غزوۀ مسعود بديار هند وغانم شدن عسكر او. وفات ابن شهيد شاعر اندلس .

سنه ٤٢٧ وفات امام ثعلبى المفسر وابوالقاسم حمزه بن يوسف سهمى وابوالفضل فلكى وظاهر لدين الله فاطمى. ومحصورىٔ اكحل ملك صقليه درخالصه .

سنه ٤٢٨ وفات ابوبكر بن منجويه اصفهانى محدث نيسابور وامام احمد قدورى ازكبار حنفيه والشيخ الرئيس ابو على حسين بن عبدالله بن سينا وابن باكويه شيرازى وميارديلمى ازشعرا. وغلاء مفرط درجملهٔ بلاد. واستيلاء طغرل برنيسابور .

شرح — بوابو على حكماء اسلاميه‌دن يعنى حكماء سابقون حضرت لقمان تميق اوانديني محلده افلاطون وارسطو كبيلر تعداد اولنمشيدى. تاعصر فخركزين انبيا عليه اعلى التحايايه كلنجه تحرير اولنوب حكماء اسلاميه‌دن ثابت بن قرۀ كندى وفارابى وابوعلى سينا كبيلر كلمشدر . علم حكمت واسطهٔ علوم وتاج سلاطين وكمالات انسانيه‌يه ومعارف سبحانيه‌يه وسيله اولمغله (ومن يؤت الحكمة فقداوتى خيراً كثيراً) نص كريميله علم مزبورك شرفى ثابت اولمغله اصحابنك دخى شرفى مثبتدر . بويله ذاتلر جهانه وپادشاه جهانه لازم اولديغندن اكثرى تابوفات وزير اعظم اولمشلردر . روايت اولنوركه كتب ارسطويى ولايت روم ايليده آطنه كنيسه‌سنده سابقا ملك يونانى اولانلر محافظه ايدرايكن خلفاى عباسيه‌دن مأمون خليفه بن هارون الرشيد اسرار حكمايه واقف اولمق مقصديله كتب مذكوره‌يى ملك يوناندن طلب واكر ويرمزايسه‌ك اوزريكه كلى سفر ايدرم. ديو سفر تداركنده اولديغنى ملك خبر آليجق لاعلاج كتابلرى

مأمون خلیفه‌یه ارسـال ایدوب امین اولدی . وکتب مرقومه تاحکیم فارابی زمانـنـه دکین حکمایدنده قالمشـیدی . عصرك ملکی معلم ثانی فارابیدن اخـذ وخزینه‌سنده حفظ ایدرك آل سبکتکیندن سلطان محمود غزنوینك اوغلی سلطان مسعود زمانه دك مخزون طورور ایدی . عصر مرقومده حکیم ابوعلی ظهور ایتدیکنی مسعود خبر آلوب طبابت ایچون کتوردکده رشد ورؤشنه پسـند ایدوب وزیر اعظم نصب ایدوب کتب حکمایی مرقومه‌تسلیم ایلدکده‌شفایانده ایدی . ماعداسی اولدیغی محله آتش اصابت ایتمکله کلیسی یاندی . قصده حمل اولنور . شفا باقی قالدی . چونکه معلم اول ارسطالیسدرکه ارسطونك مترجمیدر . افلاطونك شاکردیدر . ابتدا مؤسس بنیان حکمت ومعرفتدر ورئیس مشائیوندر . چون حکما ایکی قسمدر: بری مشائیوندرکه حکمت بحثیه‌یی افلاطوندن سؤال وجواب ایله اکتساب ایدنجه واروب کلدکلرندن مشـائیون تسـمیه اولندی . بری اشراقیوندرکه آنلر ارباب عزلت صوفی اولوب جناب رب العالمیندن اشراق نور هدایت ایله استفاده یعنی علم وهبی اولدیغندن اشراقیون تسـمیه اولندی . ارسطویه کلنجه کیمیا وسائر علوم غریبه‌مکتوب اولمیوب بر برینه لساناً انتقال ایدر ایدی . ارسطو تحریر ایتدی. اما نا محرمدن اخفا ایچون ایجاز والغاز وجهی اوزره ترقیم ایتدی . وفن منطقی دخی اختراع ایدوب حکمته آلت قیلدیغی ایچون کندویه معلم اول تسـمیه اولندی . وافلاطون نبیدر روایتی واردر. چـونکه حکمایی لقمان بحثنده وبو محلده اسم ورسملریله بیلدك .

حکمت دیدکلری نه‌در ؟ بو تقریب حکمانك معرفتی دخی بیلنسون . پس حکمت ایکی قسمدر : موجوداتدن بحث ایدر اکر مقدور بشر دکل ایسـه حکمت عملیه دیرلرکه بودخی اوچ قسـمدر . اکر شخص واحـد اعمـالنه تعلق ایدرایسـه علم اخلاق دیرلر . اخلاق ذمیمه‌دن اجتناب وخصال حمیده‌یی اکتسـاب ایدوب رذائلـدن بری ومعزز اولور . ایکنجی علم تدبیر منزلکه جماعتك الفت وموانسـتیدر . اوچنجی اکر بر شهرك قومنـه تعلق ایدر ایسه سـیاست دیرلر . بوندن مقصود نظـام سلطنت ونظـام عالمدر . پادشـاهلره

و وزیرلره لازمدر . قسم ثانی حکمت نظریه‌در . بو دخی اوچ قسمدر .
اکر موجوداتدن بحث ایدوب مطلق منزه اولور ایسه علم آلهیدر . اکر
حین بحثده منزه اولور ایسه ریاضیدر . اکر مطلقا ماده‌دن منفك اولماز ایسه
طبیعیدر . بو جمله‌دن غرض اعتقاد صحیحه‌در . عندالحکما جسم صورت
وهیولادن مرکبدر . هیولا محل صورت حالدر . اکر بویله اولماسه جزء
لایتجزادن مرکب اولور . حکما کرچه بونی نفی ایدر. لکن اهل شرع ومتکلمین
اثبات ایدوب حکمانك بو قولی مردوددر . زیرا هیولاوصورتك مؤداسی نفی
فاعل مختاردر. مبدأ اول جل ذکره‌دن ممکنات واحداً بعد واحد صادر اولماز.
الاواحد صادر اولمغله واحده عقل اول تسمیه قیلوب عقل اولك دخی جهتینی
واردر . جهت وجوبندن عقل ثانی، جهت امکانندن فلك اول ظهور ایتدی.
عقل ثانینك دخی جهت وجوبندن عقل ثالث وجهت امکانندن فلك ثانی حاصل
ثم وثم عقل عاشره وفلك تاسعه وارنجه‌تمداد ایدوب عاشره روح اطلاق ایدوب
(یوم یقوم الروح) نص جلیلنده اولان روح فعالدر دیرلر . وارواح وعناصرده
مدبردر. دیرلر ولوح وقلمدن مراد عقل ایله عرشدر. دیرلر. وعقل فعالدن هیولاء
عناصر وحرکات فلکیه سببیله استعدادات مختلفه اولور. بعده عناصردن معادن
بعده نباتات وحیوان بعده ابداع وایجاد یعنی انسان ظهور ایدر. دیرلر . بو
اقواللری شرعه موافق دکلدر . زیرا عقول عشره‌یی شرع شریف نفی ایدر .
محصل کلام آفرینش اوچ قسمدر : بری فاعل غیرقابل که عقول ونفوس ملائکه‌در که
ظلمات وهیولا وکدورات جسمانیه‌دن منزهلردر . قسم ثانی قابل غیرفاعلدر که
اجسام ظلمانیه ودخانیه‌در. قسم ثالث قابل وفاعلدر که کثیف ولطیفدن مرکبدر.
بوکا انسان دیرلر. قالب مخصوصه مانك ورده سریانی کبی نفس دخول ایتمشدر.
انا ضمیریله اشارتی حقیقتدر. اما حکمایه کوره نفس ناطقه ماده‌دن مجردلامکانیدر.
امام غزالی کبی صوفیه مذهبیدر. نفس ناطقه‌ده قوت عاقله منبعث اولور. آنك
ایچون درت مرتبه واردر : اولی قوت عاقله‌نك مبدأ فطرتده صور
معقولاتدن خالیدر . بوکا عقل هیولائی دیرلر . صبیانك عقلی کبی . بعده حواس

ظـاهره وباطنه سنی استعماله قادر ونظریاته کسـبه اسـتعدادی اولدقده عقل بالملکه دیرلر . بعده قوت عاقله‌ده معقولات نظریه تکرر کبی حاصل ایدوب دیلدکده کسب جدید اسـتحضارینه قادر اولدقده عقل بالفعل تسمیه اولنور . بعده قوت عاقله‌ده معقولات نظریه متصل مشاهد ومستحضری اولوب اصـلا ذهول ایتمز اولدقده عقل مستفاددیرلر . اما قوت قدسیه دیو عقل بالملکه‌نك نهایتنه دیرلر . سـورهٔ نورده مشکاتدن مراد مرتبهٔ اولی نور علی نوردن مراد مرتبهٔ رابعه‌در . حقیقت انسانیه شیءٔ واحددر. لکن مراتب مختلفه واعتبارات واردر . مدبر اولدقده نفس ناطقه‌دیرلر . وذوجهتین اولوب بین‌الجهتین منقلب اولدیغیچون قلب‌دیرلر . حیات ذاتیه‌سی اولوب حیات بدنه سـبب اولدیغیچون وقوای بدن آندن مکتسب اولمغله روح دیرلر . وجهتیندن ذهول ایدوب انوار سبحانیه بالذات کندو ذاتنده بولندیغنه سردیرلر . الی غیر ذلك . نفوس انسانیه‌نك حدوثی بعد خراب‌البدن بقاسی متفق‌علیهدر . لکن نفوس خصوصنده مراتب مختلفه واردر : مرتبهٔ اولی عرفاء فائزین وسعداء واصلین .آنلر نفوس بشریه‌یه ممکن اولان معارف آنلره حاصل اولمشدر . تارةً قوت نظریه وتارةً قوت عملیه حسـبیله. چون شواغل بدنیه‌دن وکدورات هیولادن مصفا اوله؛درجات سعادت ولذات علیایه اتصالدر . مرتبهٔ ثانیـه آنلره جمیع مطالب ممکنه میسر اولمامشدر . بوطائفه دخی اوچ قسمدر : بری نفوس صـالحه‌که استعدادلرندن بعنی مطالب عالیه‌یه نائل وبعض کسبه استعدادلری‌یوقدر. بونلر نفوس بلهه‌در « اکثراهل‌الجنةالبلهه » حدیث شریفی شانلرندندر .ایکنجی قسمی نفوس جاهله‌در مطالبك اضدادندن غیری نهادلرنده برشیءٔ ممکن اولمامشدر . اعتقاد عوام ومقلدیندر . برسبب جك ایله زائل اولور یعنی ایمانلری متین‌دکلدر . اوچنجی قسمی نفوس اشقیادر. فکرلرنده امور نفس اماره‌دن غیری تمایش ایتمه‌مشدر. (اولئك الذین اشتروا الضلالة بالهدی فما ربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین) تفسیر شریفندن معلوم اولور . بوحکمانك اکابرینی کفره نسبت لایق دکلدر . زیرا آنلرك وقتنده انبیاء عظام کثیر ایدی . وبوابوعلی سینا علم کیمیا وعلم سیمیا وعلم

طب ایله علوم غریبهٔ سائره‌یه وفن نجومه عارف برمدبر وکامل وزیر ایدی . رحمةالله علیه [۱] . اه .

سنه ٤۲۹ وفات ابوعمراحمدطامنکی مقریٔ اندلس. وظهور دولت بنی صلیح دریمن . ومقتولیٔ شبل‌الدوله از بنی مرداس درجنك انوشتکین .

سنه ٤۳۰ استیلاء آل سلجوق برخراسان ووفات ابونعیم اصفهان ازحفاظ وقاضی ابو زید دبوسی از کبار حنفیه وامام ابو منصور تعالبی شیخ‌الادب وشیخ ابوالفتح‌البستی از شعراء نامدار [۲] .

سنه ٤۳۱ وفات ابوالقاسم حسن بن احمد عنصری ازمشاهیر شعراء فرس.

سنه ٤۳۲ وفات ابوالعباس مستغفری از شیوخ حدیث وزلزلهٔ عظیمه درتبریز وافریقیه. وظهور دولت سلچوقیه درخراسان وانهزام سلطان مسعود غزنوی ازسلاجقه درجنك بریهٔ خراسان .

سنه ٤۳۳ وفات قاضی محمد بن عباد صاحب اشبیلیه. وانهزام مسعود غزنوی از انوشتکین درجنك دامغان وپادشاهیٔ محمد بن محمود غزنوی الاعمی ومقتولیٔ مسعود . وظهور دولت سلچوقیه درکرمان .

شرح -- بوسلطان مسعودك زمان خلافتنده برصاعقه نزول ایتدی که‌وزن اولندقده یوزاللی بطمان کلدی. سلطانك امریله وزن اولنان شیدن آلات حرب وخنجر وقلیچ اشلندی . یقاق نام برتاتارك اوغلی سلچوق اتراك پادشاهی اولان بیغونك زماننده‌بوی بکی ایدی . آنك اوغلی میکائللك دخی بیغو وطغرل وجغری وداود نام درت اوغلی قالوب هربری ترکمانه بوی بکی اولوب کلی قدرت وجمعیته

---

[۱] حجةالحق بوعلی سینا — درشجع آمد ازعدم بوجود
درشصا جمله علم حاصل کرد — درتکز کرد این‌جهان بدرود .

[۲] شیخ عالی‌قدر مجدالدین ابوالفتح آنکه بود — مقتدای اهل فضل سروور اهل کلام
چارصد باسی چو ازتاریخ احمد کذشت — درمه شوال رحلت کرد بدارالسلام

مالك اولوب وقتك پادشاهى سلطان محمود غزنويدن خوفلرندن جيحون صوينى برى كچه مزلر ايكن محمودطمعندن مزبورلر برى كچمكه طالب اولدقلرنده وافر عادت اغنام ورسوم حاصل اولور . ديو طمع ايدوب برى كچمه لرينه اجازت ويردكده وزيرى بو آل سلچوق ايكيوز بيك رأسه بالغ اولمش . بونلرك برى طرفه كچمسى فنادر . ديو فرياد ايتدى . لكن مفيد اولمامش ايدى . نه حال ايسه محمودك وقتنده عصيانلرى ظهور ايتمدى . اما اوغلى مسعود زماننده بلا اذن جيحوندن برى كچدكلرنده سلطان مسعود يتمش بيك آدم ايله منعلرينه كيتدى . اما منهزم اولدى . وايرتسى سنه داود بن سلچوق سلطان مسعودى مغلوب ايدوب حرمنه كيروب تختنه جلوس ايتدى . بعده داود مرو وسمتلرينى وطغرل نيشابورى وبيغو هراتى وطبرستانى وقهستانى وطبس وهمدانى وقزوينى وجغرى بلخى ضبط ايتدكلرنده آل سبكتكين ضعيف اولدى . يعنى مسعود قرنداشى محمده ايتديكنى بولدى . بو بريه انهزامندن صكره مسعود غزنه يه كلوب رجالنك بعضنى قتل وبعضيسنى نفى وكندو هنده قشلميه كيتدكده اعمى ايتديكى محمدى بيله كتورمش ايدى . ناكاه خزينه دار باشيسى انوشتكين نام خادم افنديسى مسعوده اغضاب اولوب خصماسى طرفنه كچوب خواه ناخواه اعمى محمدى آلوب سلطان مسعودى كيدى قلعه سنه حبس ومحمدى شاه ايتديلر . ومحمدك شهزاده سى احمد مسعودى قتل ايلدى . غدر وظلمدن تحاشى ايتمه مكدن بو فلاكته مظهر اولدى . بعده مسعودك اوغلى مودود عسكر ايله غزنه يه كلوب عميسى محمد ايله جنك وخائن انوشتكين وسلطان محمدى وجمله اولاد واتباعلرينى هلاك فقط مسعودك عبدالرحيم نام اوغلنى عفو ايتدى . وخوش سيرت پادشاه اولوب باباسى انتقامنى آلوب هنده سفرلر ايدوب اون سنه پادشاهلق ايتدكدن صكره يكرمى طقوز ياشنده سرنهادهٔ وسادهٔ لحد اولدقده يرينه اوغلى ديكر مسعود شاه اولدى . اما صغير اولمغله والده سى تدبير مملكت ايدر ايدى . لكن عسكر عدول ايدوب عميسى بهاء الدوله على بن مسعودى شاه ايتديلر . اول دخى ايكى سنه شاهلق ايدر ايكن محمود غزنونيك اوغلى عبدالرشيد خروج وسلطنتى ضبط ايتمش ايدى . طغرل ظهور وعبدالرشيدى خلع وطقوز نفر

شهزاده‌یی اعدام ایدوب جبرا مسعودك قیزینی تزوج ایتدکده رجال دولت جمع اولوب طغرلی قتل وجمال‌الدوله فرخ زاد بن مسعودی شاه ایتدیلر. اول دخی آلتی ییل سلطنت ایله ترك عالم مجازی قلدقده یرینه قرنداشی ظهیرالدوله ابرهیم پادشاه اولوب اوتوز ییل خلافت وآل سلجوق ایله صلح وطقسان یاشنده دائرهٔ زندکانیدن مفقود اولدقده اوغلی علاءالدوله جلوس ایدوب یکرمی یدی ییل شاهلق ایله وداع عالم فانی ایتدکده یرینه قرنداشی شیر زاد سلطان اولوب برسنه مرورنده قرنداشی سلطان‌الدوله آرسلان شاه کلوب تختی‌الندن آلوب شهید ایتدکده قرنداشی بهرام شاه فرار وسلطان سنجریانته وارمش ایدی . آرسلان اوچ سنه سلطنت ایتدکده وسنجر غیرت ایدوب غزنه‌یه کلوب آرسلان ایله جنکده غالب اولوب خزینه‌سنی اخذ وبهرامی سریر خلافته اجلاس ایتدی . اما خطبه سنجر نامنه قرائت اولنمغه عهد ایتدیردی . قرق کون صکره آرسلان‌هنده فرار وتکرار عظیم عسکر ایله بهرام اوزرینه‌کلدکده ینه‌سنجر اعانتیله آرسلان اخذوقتل وبهرامشاه‌اوتوز آلتی‌ییل پادشاهلق‌ایتدکدن صکره عازم عالم انوار اولدی . حق بودرکه بهرام شاه علمایه محب اولمغله‌طول سلطنته موفق اولدی . ونامنه قتی چوق کتاب تألیف اولندی . جمله‌دن بری کتاب کلیله ودمنه‌در. آنك یرینه اوغلی نظام‌الدین خسروشاه سلطان اولدی . اما ایکی سنه صکره بشیوز اللی تاریخنده ملك علاءالدین غوری کلوب‌غزنه‌یی خسروشاه الندن آلدی . وخسروی بر قلعه‌ده حبس ایتمش ایدی . فوت اولدی . بعده اوغلی ملکشاه بن خسروهند اطرافنده قیام ایتدی . لکن شهاب‌الدین دخی غوری یدنده کرفتار اولوب من‌بعد آل سبکتکین مضمحل وتمام اولدی . ایام دولتلری ایکیوز اون اوچ ییله بالغ اولدی . رعیتلرندن اولان سلجوق نام‌ترکان ظهوروکندولر شهید اولوب نازنین‌مملکت‌وسلطنتلری اللرندن کیتدی.وسبب زوال‌ملك سلطان محمودك قیون حقنه طمع وجمع‌خزینه ظنیله سلجوقیلری جیحوندن بری کچوردیکی وثانیاً اوغلی مسعودك خفیف اولوب ایکیده برده سلجوقیلر ایله جدال ایدوب بوزلماسی ثالثاً خسرو ملك

وناموس سلطنتی حفظ ایتمیوب حلیملك دیه‌رك خادملر كلامنه باقوب اهل مناصبی تیز تیز تبدیل ایتمكله بیوك وكوجك بلورسز واعتبارسز اولوب‌غنیلری فقیر اولمغله نظام سلطنت اختلال‌بوله‌رق عالیشانلر مغموم ودولتلری دشمنلری یدینه نقل ایلدی . اهـ .

سنه ٤٣٤ زلزلهٔ عظیمه درتبریزوتلف نفوس كثیره‌درزیر هدم. وپادشاهیٔ مودود بعد ازجنك با محمد وقتل او واولادش وانوشتكین . واستیلاء طغرل سلجوقی برطبرستان وجرجان .

شرح — بو زلزله‌ده یوزاللی بیك آدم هلاك‌اولدیغی كتب‌معتبرهٔ تواریخده مسطوردر . اهـ .

سنه ٤٣٥ استیلاء طغرل بر شهرری وقتل عام سكان آن بلده.وخطبهٔ ابو كالنجار دربغداد . و وفات‌حمود امیرقرطبه. واسلام پنج‌هزار خرگاه ازاتراك. وانهزام معزبن‌بادیس‌ازعرب درجنك افریقیه. وظهور ملوك‌طوائف دراندلس.

سنه ٤٣٦ وفات ابو عبدالله ضیمری شیخ حنیفه دربغداد وتمام بن غالب لغوی وشریف مرتضی بغدادی. وابوالحسین‌البصری ازكبار معتزله .

سنه ٤٣٧ وفات بكر بن ابی طالب شیخ اندلس وابو نصر منازی ازشعرا.

سنه ٤٣٨ استیلاء طغرل براصفهان. ووفات ابو محمد جوینی شیخ شافعیه .

سنه ٤٣٩ غلاء عظیم‌درعراق.ووفات‌ابوالحسن عبدالرحمن قدوری‌صاحب تكمله وتجرید .

سنه ٤٤٠ وفات ابوكالنجارعزالملوك‌مرزبان‌دیلمی وابوطالب‌بن عیلان مسند عراق. وتمام بناء سورشیراز بحكم‌عزالملوك. ووفات ابوسعیدبن ابوالخیر از كبار مشایخ.

سنه ٤٤١ قتال فریقین برای ماتم عاشورا دربغداد ووفات ابوالقاسم افلیلی وزیر اندلس وسلطان مودود غزنوی .

سنه ٤٤٢ وفات ملك‌العزیز بویهی وابوالقاسم عمر ثمانینی از نحات. وطلوع نجم ذوذوابه .

شرح ـــ وقت عصرده بغدادده ضیاسی شمسه غالب برنجم کیسودار آشکار وطرف مغربه آهسته رفتار ایلدی . اهـ .

سنه ٤٤٣ قتال فریقین یعنی سنیان ورافضیان دربغداد وغلبهٔ اهل سنت . وگرفتن طغرل اصفهانرا بعد از محاصرهٔ یك سال . ووقعهٔ عظیمه درمیان اهل مصر وبادیس . ومخذولئ مغاربه . وپادشاهئ عبدالرشید درغزنه بعد ازفرار علی بن مسعود .

سنه ٤٤٤ خرابئ کرخ بعد از خذلان شیعه وعقد مجلس عظیم دربغداد برای نسب فاطمیه . وانتشار عسکر غزنه درنواحئ عراق بانهب وغارت. ووفات ابونصر سنجری وابوعمر وانی ازشیوخ حدیث وقرأة . وانقراض دولت بنی کلب در صقلیه .

سرغوسه حاکمی ابن ثمنه بنی کلب جنکنه مالته کفارندن استمداد ایتمکله غالب اولوب بعده سکسان درتده اهل مالته تغلبله جزیره‌نی بالتمام ضبط ایتدیلر.

سنه ٤٤٥ وصول طائفهٔ سلجوقیه بحلوان. ووفات ابوسعید سمان از حفاظ حدیث.

سنه ٤٤٦ حروب عظیمه درمیان بنی بادیس وعرب مصر درافریقیه. ووفات ابوعلی اهوازی مقرئ شام . وابویعلی الخلیلی از حفاظ وابوالعباس احمد ناطقی ازکبار حنفیه .

سنه ٤٤٧ استیلاء طغرل برعراق باستدعای خلیفه برای دفع فتنهٔ بساسیری ووفات ابوالفتح سلیم بن ایوب رازی المفسر. وانقراض دولت آل بویه درعراق وفارس .

سنه ٤٤٨ وفات شمس الائمه عبدالعزیز احمد حلوانی. وعقد مصالحه درمیان طغرل وقائم . وقحط عظیم ووباء مفرط درمصر . وتموج بحرفتن درعراق . ووفات امام عبدالغافر فارسی. وظهور دولت ملثمین درمغرب وملوك شبانکاره درفارس .

سنه ٤٤٩ وباء مفرط درماوراءالنهر . وفات ابوالعلاء معری ازکبار شعراء وشیخ الاسلام ابوعثمان اسمعیل صابونی وابن بطان شیخ قرطبه. وظهور دولت

بنی طغتکین درشام . وانقراض دولت آل حمود دراندلس . ووفات ایازوزیر سلطان محمود غزنوی .

سنه ٤٥٠ رفتن طغرل بجانب ری وشوکت را فضیان بغداد بقیام بساسیری برای اشاعهٔ آیین رفض والحاد در آن بلاد وقتل کردن او علی بن مسلمه وزیر خلیفه‌را . خطبه وسکهٔ مستنصر فاطمی دربغداد . ووفات ابوالطیب طبری وابن شیطا مقریٔ عراق وابوالحسن ماوردی وامام ابومنصور سمعانی .

بوندن اقدم خطبه وسکه شرقدن فراته کلنجه آل عباسك وفراتدن مغربه منتهی اولنجه فاطمیونك ایدی . تاریخ مزبورده عبیدیه خطبه‌سی تمام ممالك اسلامیه‌یه شامل اولدی .

سنه ٤٥١ رجوع طغرل ببغداد ومقتولیٔ بساسیری بعد از فرار وپریشانیٔ اتباع او . ومصالحهٔ ابراهیم غزنوی باچقر سلجوقی برادر طغرل .

سنه ٤٥٢ انهزام عسکر عسکر مصر از محمود کلابی درجنك حلب . واستیلاء محمود بر آن بلده . ووفات ابن موازینی شاعر حلب .

سنه ٤٥٣ وفات نصرالدوله صاحب دیاربکر وعلی بن رضوان فیلسوف مصر وابرهیم حصری شاعر قیروان . وغلاء مفرط در مصر وپریشانیٔ ناس وافتقار مستنصر .

سنه ٤٥٤ طغیان دجله وغرقهٔ بغداد. ووفات امام عبدالله قضاعی ومعز بن بادیس ملك افریقیه .

سنه ٤٥٥ سلطنت الب ارسلان بعد از وفات طغرل بك. وانهزام شاه غازی درجنك غزان. ووفات ابوطاهر اسماعیل بن خلف مقریٔ صاحب العنوان درقرأة

سنه ٤٥٦ وزارت نظام الملك بعد از قتل عبدالملك . وابطال سب اشعریه ووفات ابومحمد بن خرم طاهری . وانهزام امیر قتلمش درجنك الب ارسلان . ومقتولیٔ اودرری . ووفات امام شمس الائمه عبدالعزیز الحلوانی از کبار حنفیه وابن برهان نحوی .

سنه ٤٥٧

شرح ــ اشبو درت یوز اللی یدی تاریخنده بغدادده ایکی باشلو برقیز تولد
ایتدی که سیماسی آی کبی منور اولوب کیجه شعله ویررایدی. حتی موسنه هرشی
فرق اولنور ایدی . اون کون تعیش ایدوب فوت اولدی . بوتنویر استبعاد
واستغراب اولنماز . یلدز بوجکنی کورنلر اعتماد ایدر. اه .

سنه ٤٥٨ وفات امام بیهقی وعلی بن شیده از مشاهیر اهل لغت وابو عاصم
عباد شیخ شافعیه وابو یعلی ابن الفرا . شیخ حنابله .

شرح ــ بودرت یوزاللی سکز سالنده خراسانده برمولودك صاغ یاننده
لا اله الا الله وصول جانبنده محمد رسول الله یازلمش ایدی. وغایتله یغمور یاغمقله مصر
وفلسطینده قیولردن صوچقوب طاشوب جریان ایتدی. حتی برکون دخی دریا
طاشوب ساحللردن برقوناق ایلرو کیتدی. ضحی وقتنه ینه چکلدی. اما چوق
آدمی دریایه آلوب کوتوردی . اه .

سنه ٤٥٩ بناء مدرسهٔ نظامیه دربغداد وتدریس ابواسحق شیرازی .

شرح ــ ناصر خلیفه‌نك وزیری نظام الملك بغدادده اشبو مدرسه‌یی بنا
ایتدکدن صکره درونده اولان دانشمندلر وسوخته‌لر فسق وفجوره ابتدار
ایتدکلری ناصر خلیفه‌یه عرضحال اولندقده تصحیح مقال ایچون خلیفه تبدیل
صورت مدرسه‌یه واردی . اما پادشاه شاب امرد ایدی. سوخته‌لر کوروب سوقی
جوانلردن ظنیله پادشاهه تعرض ایتدکارینی کوریجك سوخته‌لری مدرسه‌دن اخراج
وقاطر آخوری ایتدیردیکی کیجه خلیفه رؤیاسنده رهنمای ثقلین وفرمان فرمای
خافقین صلوات الله وسلامه علیه حضرتلرینی مشاهده قیلدقده کل یوزینی بوندن
چویرر اولدقلرنده یارسول الله بندن نه کناه صادر اولدی که بندن ابا بیوررسز.
دیدکده افاده واستفاده ایده‌جك طلبهٔ علومی برکناه ایله رسوای ایدوب خربنده‌لری
آنلره ترجیح ایلدك. دیو بیوریجق خوفناك بیدار اولدقده طلبه‌یی اعزاز واکرام
ایله حجره‌لرینه اسکان وتبرکاً برکتابخانه دخی بنا ایلدی . اه .

سنه ٤٦٠ زلزلهٔ عظیمه دررمله .

سنه ٤٦١ حريق عظيم دمشق وزوال محاسن جامع بنی امیه. و وفات ابوالقاسم حورانی شیخ شافعیه وشیخ الاسلام ابوالحسن علی سعدی ازکبار حنفیه .

شرح — وبو سالده شام شریفده حریق واقع اولمغله جملةً محترق اولدی. حتی جامع امیه شمدیکی حالندن یوز قات زینتلو ایدی . بو آتشدن محو اولدی. اهـ .

سنه ٤٦٢ اشتداد قحط وغلا وازدیاد وبا درمصر وانقطاع خطبهٔ فاطمیه ازحجاز. واستیلاء ارمانوس قیصر بربلاد شام. ووفات قاضی حسین مروردی شیخ شافعیه .

سنه ٤٦٣ انهزام کفار روم ازالب آرسلان درجنك منازکرد و اسیری ارمانوس قیصر.واستیلاء اتسز ازامراء الب آرسلان بربلادشام.وخطبهٔ عباسیان درحلب و وفات ابو بکر خطیب بغـدادی حافظ مشرق وابن عبدالبرقرطبی حافظ مغرب وابن زیدون شاعراندلس .

شرح — آلب آرسلان که عضدالدوله‌در . ابتدا پادشاهلره سلطان تسمیه ایتمکی ایجاد ایتمشدر. وقیصر روم ایله جنك ایتدکده عسکراسلام اون بش بیك ولشکر قیصر یوز بیك ایدی . بحمدالله کفار منهزم وقیصر اولان ارمانوس اسیر آلنوب بر زمان شاهنجیلك خدمتنده استخدامدن صکره خراجه کسوب اطلاق ایلدی . وایکی سنه صکره بو الب آرسلان جیحون کنارنده اوتاغنده قعود اوزره ایکن یوسف نام برسارقك قتانه فرمان بیورمغله سارقی چوکرتدیلر. سـارق همان صچرایوب بندینی قیروب اوتاغه کیروب سلطان الب آرسلانی شیرانه قاپوب یره چارپوب هلاك ایتدی که سلطان اوتوز طقوز یاشنده وطقوز سنه سلطنت ایله شهید اولدقده یرینه اوغلی سلطان جلال جلوس ایتدی. [١] لکن جلالك وقتنده مصرده زیاده قحط اولمغله جلالك خزینه‌سی وجمله مالی صرف اولندی . حتی جمعه نمازینه عاریةً آته سوار اولوب جامع ازهرده اداء جمعه ایلدی . اهـ .

[١] مستنسخ بوراده بر خیلی یر آتلامش اولدیغی آکلاشلمقده‌در زیرا حکایه ایتدیکی وقعه فاطمیه‌دن مستنصر بالله زمانه عائددر .

سنه ٤٦٤ وفات معتضد عباد صاحب اشبليه وابو القاسم بن جباره صاحب الكامل. وابتداء دولت دانشمندلو در روم .

شرح ــ آل دانشمندلونك اولى ملك دانشمند احمد الغازى در. مشهور بطال غازى كه ابو محمد جعفر بن سلطان حسين بن ربيع بن عباس ملطى وهاشميدر . حالا كرميان ولايتنده مسليجه قريه‌سى كه شمدى آكا سيد غازى ديرلر آنده مدفوندر . مزارى زيارتكاهدر . ديار روم‌ده كلى فتوحات صاحبيدر . آنك همشيره‌سنى ملاطيه اميرى عمر نكاح ايله آلوب نظير الجمال آدلو بر قيزى اولمش ايدى . على بن مضرب نام تركمان بونى نكاح ايله آلوب ملك دانشمند حاصل اولدى . بو ملك فائق الاقران اهل علم واهل كمال اولوب اقرباسندن سلطان طورسان بن على بن السيد جعفر البطال ايله ملاطيه‌ده قرنداش كبى معاشرت ايدوب دده‌لرى بطالك مسلكنه سلوك وجهاد قصديله خليفهٔ بغداددن منشور طلب ايتدكلرنده خليفه مزبورانه ديار رومه غزايه اذن وطوغ وعلم ويروب فتح ايتدكلرى يرلرده والى اولمالرينه منشور ويرمكله بونلر قرق بيك مسلمان جمع وآلتيوز آلتمش رجبنده ملاطيه‌دن رومه چيقوب سلطان طورسان عسكرك نصفيله قره‌دكز كنارنده كفار ايله جنك ايدرك استانبول بوغازينه ايرشدى . وعلم طاغنه بر قلعه بنا ايدوب دائما استانبول كفره‌سيله جنك ايدرايدى . امداد منقطع اولمغله جمله‌سى آنده شهيد اولوب بر فرد خلاص اولمادى . حالا موضع مذكورده دعا مستجابدر. وملك دانشمند يكرمى بيك آدمله سيواس اوزرينه كلوب شهرى تعمير ومقر سلطنت ايدندى. سابقا بطال غازى كفار الندن سيواسى آلمشيدى . بعد موته توقاتده اولان كافر بكى بربازركان قافله‌سى پيدا وسيواسه ارسال ايتدى . مكر صندوقلر ايچنده دال قلج آدملر وار ايمش. شهره دخولده خروج واهل اسلامى قتل وشهرى خراب ايتمشلر ايدى . بودفعه ملك دانشمند تعمير ايلدى . بعده سيسه شهرى كه قوماندر. واسكى عظيم شهردر. فريدون بناسيدر. حتى اوچ يوز آلتمش كنيساسى واريدى. واروب فتح ايتدى . بعده كاشان يعنى ترخاله واروب خراب ايتدى.

بعده قاز كولى كنارنده قرقريه نام شهرى محاصره وفتح ايتدىكه قاز اباددر.
وقلعهٔ خراب ايدوب طاشلرين كوله طولدردى . بعده روم وفرنك وكورجى
براولوب مقاتله ايتدكلرنده نصرت اهل اسلامه وزان اولدى . بعده كانغرى
اوزرينه واروب فتح ايدوب قرهتكين نام كيمسهيى امير نصب ايلدىكه حالا
اميرك قبرى اوزرنده عالى قبه موجوددر . بعده ملك دانشمند خرشنهيىكه
اماسيه شهريدر. واروب عنوةً فتح ايتدى. بعده نيقونيهكه چورومدر. محاصره
وزحمتله فتح ايتدى . وعسكر اسلام غنايم و اسرايه مستغرق اولدى. وملكك
ملك غازى نام اوغلى دنيايه كلدى . بعده عثمانجق نام اميرى بش بيك آدمله
قسطمونى فتحنه كوندرمكله واروب اقلدوس يعنى عثمانجغى فتح ايدوب كندو
ناميله تسميه قيلوب انده كموش معدنى بولوب ملك دانشمند نامنه سكه اوردى .
بعده عثمانجق واروب قسطمونىيى وبرنيجه قلعهيى فتح ايتدى وملك دانشمند
خرسانوسيه اوزرينه واردىكه نيكساردر . قديمده استانبولدن كبير شهردر.
واروب فتح ايتدى. وغنيمت الدى. مستحفظ براغوب كندو جانبكه كتدى .
اول اطرافى جمله فتح وهلكيند نام حصارى محاصرهيه مشغول ايكن ناكاه
دانشمندك ديزينه بر زنبورك اوقى طوقنمغله نيكساره كلدى. اما نيكسار خلقى
عاصى اولوب اهل اسلامى قتل ايتمشلر ايدى. ملك دانشمند كلوب تكرار جنك
وقلعهيى فتح وجمله كفارينه قتل عام وشهرى آتشه ويروب تكرار هلكيند قلعهسنه
واردقده ينه بر زنبورك اوقى ملكك صدرندن اصابت ايتمكله زبون اوليجق
تكرار نيكساره كلوب متوجه خلد برين اولمغله جلوهكر عالم شهود اولدى .
واوزرينه اوغلى ملك غازى عالى قبه بنا ايتمكله مشهدى زيارتكاه وسكانى اعتقاد
ايله استعانه ايدرلر. بطال غازيدن صكره ديار رومك فاتحىدر. بوندن صكره
اهل اسلامه ضعف كلوب فتح اولان يرلرى كفار ضبط ايتدى . واوغلى ملك
غازى غيرته كلوب بغداد خليفهسى مقتدر بامرالله دن معاونت طلب ايلدى .
اول دخى ملك غازى محمدى خوش كوروب ملكشاه سلچوقىيه آدم ارسال اول
دخى سليمان بن قتلمشه وافر عسكر ايله خليفهيه كوندردكده خليفه اميرسليمانك قيز

قرنداشـنی ملك غازی‌یه تزویج وامیر سلیمانی رومه کوندردی . امیرسلیمان ایله
ملك غازی جمع وروم حدودنده کفار ایله جنك ایتدکلرنده اسلام غالب اولدیغی
کیجه ملکك بر اوغلی دنیـایه کلیجك یاغی بصان نام ویردیلر . آندن قیصریه
شهرینی فتح ایتدیلر . وامیرسلیمان قیصریه‌ده قالوب ملك غازی سریر خـلافته
جلوس وخلفتی عاقل و دانا اولدیغیچون وزیر ایتدی . حالا اماسـیه‌ده اولان
خلفت مدرسه‌سنی بنا ایتدی. ودرت یوز طقسان اوچده فرنك ایله روم جمع
اولوب ملاطیه‌یه کلوب اهل‌اسـلامه خسارت ایتدکلرنده ملك غازی اریشوب
فرنك بکنی اسیرآلوب کفاری مقهور ایتدی. ودرت یوز یتمش‌طقوزده قونیه
پادشاهی ملك سلیمان‌سلجوقی فوت اولدقده ملك غازی‌وافر یرینی‌ضبط ایلدی.
و بشیوز یکرمی‌سکزده شامه فرنك واروب خراب ایتدکده ملك‌غازی واروب
ینه فرنکی قهر ایتدی. وبشیوز اوتوز یدیده ملك عالم وعادل ناصرالدنیا والدین
ابوالمظفر غازی دانشمند زاده ملك غازی حضرتلرینك اب روی شاهد حیاتی
ریخته واغشتهٔ خاك پاك اولدقده اوغلی مزبور یاغی بصان غایت بهـادر و عادل
وعالم وخوش سیرت ونامدار پادشاه اولوب بشیوز التمش ایکیده قونیه پادشاهی
قلج ارسلان ایله نیجه دفعه محاربه‌ده مظفر اولمشیدی . انك دخی طومارحیاتی
دوریلوب وطول‌املی بوزلمغله نیکساره دفن‌اولندی. واوزرینه‌قبه بنا اولندی.
نیکسارده وتوقاتده برر مدرسه خیراتی واردر. ویرینه اوغلی مجاهد ابوالمحامد
جمال غازی پادشاه اولدقده ملك‌ابراهیم مملکتنه استیلا ایلدکده ذوالنون بن‌محمد
قرنداشنه عاصی‌اولوب قیصریه‌یه استیلا ایلدی. ملك ابراهیمه دخی دنیای‌غدار
وفادار اولمیوب آخرته عزیمتله ترك دار دیار ایتدکده اوغلی ملك ظهیرالمؤمنین
شمس‌الدنیا والدین ابوالقدر اسماعیل پادشـاه اولوب بشیوز التمش‌درتده مدت
قلیله ایله نیکسارده سـاکن محلهٔ خاموشان اولمغله اوزرینه قبه بنـا اولنوب
ذوالنون بن محمد مستقلاً ممالکنی وماملکنی تملك ایلدی . اما شـوکتی غایت
ضعیف اولوب آل‌سلجوقك نامی‌افاقه منتشر اولدی . پس قلج ارسلان کلوب
ذوالنون الندن ملاطیه وسیواسی‌آلوب سلطنت ایتمشیدی. فلك دوار رخنه‌دار

اكادخی اغیار واضرار ایتمکله ذوالنون شام پادشاهی نورالدین شهیده واروب استمداد ایتمکله نورالدین واروب قلج ارسلاندن اکثر مملکتنی و سیواسی آلوب ذوالنونه ویردی . اما نورالدین شهید شهید اولیجق بشیوز التمش سکزده قلج ارسلان تکرار سیواس وملاطیه وارضرومی ذوالنون الندن آلمغله سلطنت دانشمندیه محو واعداسی یدینه کچدی . اه .

سنه ٤٦٥ سلطنت ملکشاه بعد از مقتولیٔ پدرش الپ ارسلان وغالب شدن اوبر قاورت درجنك همدان. وانهزام اهل مصر ازغلامان اتراك مستنصر وقحط مفرط درآن اقلیم. ووفات امام قشیری وصر در[١]شاعر مشهور.

شرح — بوقحطدن ملك مستنصر عاجز اولوب اتراك مواجبنه مالالمال اولان خزینه لرینی صرف ایتدکدن صکره اوانیٔ سیم وزر وتحفنی دخی ادنی بهایه بیع ایله خرج ایتدی. حتی باباسنك یوزبیك آلتونه اشترا ایتدیکی یاقوت رمانی واملمهربانی وزمرد زبابی‌نی یکرمی بیك آلتون قیمتنه عسکری مواجبنه ویروب اتباع وعیالی آجلقدن اطرافه پریشان اولمشیدی . جمالی نام دانای وزیر ایدیجك وزیرك تدبیرحسنیله منهدم اولمش ارکان دولت واسباب سلطنت تشید وانتظام بولدی . حقیقتده عالمك نظامی پادشاه ایله اولدیغی کبی پادشاهك نظامی وزیر ایله در . اکر پادشاهلر وزیره موفق اولورسه جمیع امورنده موفق اولمش اولور. اه .

سنه ٤٦٦ غرقهٔ بغداد ازطغیان دجله ووفات ابوبکر خیاط مقریٔ عراق. واستیلاء شهریار بن قارن برطبرستان وابتداء طبقهٔ ثانیهٔ باوندیه .

شرح — بوسالده دجله ایرماغی معتاددن اوتوز ذراع زیاده مرتفع اولمغله یوز بیکدن زیاده بغدادده منازل ومساجد خراب اولوب نفوس کثیره ضایع اولدی . اه .

[١] علی بن الحسن بن علی بن الفضل ابومنصور الکاتب . ابن صر بعر دیمکله معروف ایکن نظام الملك اکا « سن ابن صردر سین ابن صربعر دکلسین . » دیمش وبووجهله ابن صردر دیه شهرت بولمشدر .
ابن اثیر تاریخی جلد ١٠ صحیفه ٣١

سنه ٤٦٧ ابتداء تاریخ جلالی. ودخول بدرجمالی بمصر برای تأیید مستنصر وپریشانیٔ ارباب تغلب بعد ازجنك مدید. وخطبهٔ مستنصر درحجاز. وخلافت مقتدی بالله بعد از وفات قائم بامرالله وابوالحسن باخرزی از ادباء خراسان.

شرح — چونکه بغداد خلیفه‌سی قادر بالله فوتنده یرینه اوغلی القائم بامرالله جلوس ایدوب هجرتدن درتیوز یکرمی سکزده بغدادده قحط اولدقده اکثری غلادن فرار واکثری مریض اولمغله استسقا دعاسیچون جامعلره جمع اولان انجق یوز نفره بالغ اولمشیدی. لکن دعالری قبول اولمغله یغمور یاغدقده کبیر بالقلر دخی یاغدی. ودرتیوز اللیده بساسیری نام امیری بغداده مستولی اولوب قائم بالله خلیفه‌یی برسنه حبس ایتمشیدی. ملك طغرل اعانتیله خلاص اولوب تختنه قعود ایتدی. ودرتیوز بیك التون مهر ایله ملك طغرلك قیزینی آلدی. وشام سراینه آتش دوشمکله شامده جمله آثار بنی امیه محو اولدی. ودرتیوز التمشده عظیم زلزله‌لردن رمله شهری یره کچدی. حتی مدینهٔ منوره‌ده مسجد شریفك ایکی شرفه‌سی منهدم اولدی. وصخرة الله ایکی شق اولوب صکره ینه بر اولدی. ودرتیوز التمش یدیده خلیفه قان آلدروب اویورکن بندی چوزیلوب زیاده قان جریان ایتمکله وفات ایتدی. واوغلنك اوغلی عبدالله‌ی یرینه خلیفه ایتدی. عمری یتمش درت وخلافتی قرق بش سنه‌در. بوعبدالله المقتدی بامرالله خلیفه دخی پادشاه اولمغه سبب باباسی الذخیرة ابوالعباس محمد اولجه وفات ایتمش اولمسی وقائمك بشقه اوغلی بولنمامسیدر.

برکیجه جاریه‌سنی وطیٔ ایدرکن ظلنی دیوارده کوروب نفرت ایتمکله من بعد نسوانه تقرب ایتمدی. بودخی اون طقوز بچق سنه سلطنت ایله غوطه خوار عمان انعدام اولدقده یرینه اوغلی المستظهر بالله احمد جلوس ایتدی. اه.

سنه ٤٦٨ حصار دمشق باستیلاء اتسز. وابطال شعار شیعه وخطبهٔ عباسیه. ووفات ابوعلی هراس مقری واسط وامام واحدی المفسر.

سنه ٤٦٩ استیلاء اتسز بر مصر. وفتنهٔ طائفهٔ اشعریه وحنبلیه در بغداد. ووفات حیان بن خلف مورخ اندلس وابن بابشاذ نحوی.

سنه ٤٧٠ فتنهٔ عظیمهٔ اشعریه وحنبلیه در بغـداد . وفات امام ابن منده اصفهانی ازحفاظ . وانقراض دولت بنی زیار درطبرستان .

سنه ٤٧١ استیلاء تنش سلچوقی برحلب و شام و ابتداء دولت آل سلچوق درآن دیار. ووفات امام عبدالقاهر بن عبدالرحمن جرجانی.

سنه ٤٧٢ انقراض دولت بنی مرداس درحلب. واستیلاء سلطان شاه سلچوقی برکرمان .

سنه ٤٧٣ وفات ابن حبوس شاعر شام .

سنه ٤٧٤ فتح طرسوس از روم بدست تتش. وفات ابوالولید باجی عالم اندلس وابونصر احمد اقطع شارح قدوری. وانهزام تکش درجنك ملکشاه ومحصوریٔ او در ترمد .

سنه ٤٧٥ وفات یوسف بن سلیمان المعروف بالاعلم شنتمری از نحات .

سنه ٤٧٦ وفات شیخ ابواسحق ابراهیم شیرازی ازکبار شافعیه وابوعبدالله رعینی مقریٔ اندلس. ورفتن ملکشاه بقتال قیصر روم واسیرشدن او درصید وتخلیص کردن نظام الملك بحسن تدبیر وانهزام کفاردرجنك او واسیرشدن قیصر .

سنه ٤٧٧ فتح انطـاکیه بدست سلیمان بن قتلمش بعدازکرفتن کفار صد وبیست سال. ووفات ابونصرصباغ وابوعلی فارمدی شیخ خراسان ومحمد بن عمار مهدوی شاعر اندلس. وظهوردولت بنی ارتق درماردین. وآل سلچوق درروم. وانقراض ملوك طوائف در اندلس.

سنه ٤٧٨ اسـترداد ادفنش قرال اسپانیه حصار طلیطله را بعد از محاصرهٔ هفت سال. وقتال سنیان ورافضیان دربغداد. وفات ابوسعید متولی شیخ شافعیه ابومعشر طبری مقریٔ مکه وامام الحرمین ابوالمعالی والقاضی ابوعبدالله دامغانی. وانقراض دولت بنی مروان در دیاربکر .

طایطله‌ده ملوك طوایفدن یحیی بن ظـافر بحول الله جمـله خزائن بیت المالی برقصر بناسنه صرف ایدوب بعدالاتمام فرنك مستولی اولدقده مدافعه‌یه قدرت

قالیوب کفاره نصیب اولمشــدر . اول قصر شدادیده اولان امورغریبه کتب تواریخده مسطوردر .

ســنه ٤۷۹ مقتولیٔ سلیمان سلچوقی درجنك تتش درحلب. وانهزام کفار اسپانیه ازمعتمد بن یوسف سرعسکر اسلام درجنك زلاقه ازنواحیٔ بطلیوس وتمکن ملثمین دراندلس. واعادهٔ خطبهٔ عباسیان درحرمین. ووفات علی مجاشعی.

سنه ٤۸۰ ظهور دولت بنی آقسنقر اتابك درموصل .

سنه ٤۸۱ وفات شیخ‌الاسلام عبدالله انصاری [*] پیرهرات وحکیم ناصر خسرو استاد شعرا وزبدهٔ حکما .

سنه ٤۸۲ استیلاء ملکشــاه برسمرقند و بخارا بعد از قتــال وحصــار . واطاعت ملك کاشغر. واستیلاء حسن بن‌صباح برقلعهٔ الموت درنواحیٔ قزوین. ووفات فخرالاسلام علی بن محمد. بردوی از کبارحنفیه .

سنه ٤۸۳ شوکت سنیان وذلت شــیعه دربغداد بعد ازفتنهٔ شنیعه . ووفات ابوبکر خواهر زاده شیخ حنفیه وعاصم‌بن‌محمد عاصمی از شعرا. وظهور دولت ملاحدهٔ اسماعیلیه درقهستان .

سنه ٤۸٤ اســترداد فرنك جزیرهٔ مسنه را. واستیلاء یوسف بن تاشــفین برجمیع اندلس. ووفات معتصم بن‌صمادح ملك‌المریه درمحاصره. وانقراض صلیحیه دریمن. وخرابیٔ سور انطاکیه‌وشام از زلزله .

سنه ٤۸٥ مقتولیٔ نظام‌الملك الوزیر. وانهزام اسپانیه ازمسلمانان درجنك حیان. وتلاشیٔ حجاج عراق از بنی‌خفاجه. واحتراق بغداد. ووفات ملکشاه‌بن الب ارسلان .

سنه ٤۸٦ انهزام عسکر ابراهیم عقیلی ملك موصل از تتش درجنك وقعهٔ مضیع ومقتولیٔ ابراهیم وغلبهٔ برکیارق برتتش. وتقاعد حجاج‌عراق وپریشانیٔ حجاج شام .

---

[*] تاریخ وفات عبدالله انصاری :

شیخ‌عالم‌خواجه عبدالله انصاری‌که او   مفخر اقطــاب عالم ازقرون تاقیروان
سیصدوپنج‌ونودسال‌اوکامد دروجود   چون‌گذشت ازچارصدهشتادویك‌رفت ازجهان

سـنه ٤٨٧ انهزام آقسنقر سرعسكر حلب درجنك تتش ومقتولیٔ او . واستیلاء برکیارق بر بغداد باخطبه. وخـلافت مستظهربالله عباسی بعد ازموت مقتدی. ووفات امیرابونصیر ابن ماکولا والمستنصر فاطمی .

سنه ٤٨٨ مقتولیٔ احمدخان صاحب سمرقند بتهمت زندقه. وانهزام تتش از برادرزادهٔ خود برکیارق درجنك ری ومقتولیٔ او. ووفات ابن‌خیرون ومحمد حمیدی ازحفاظ ومحمد بن‌عباد ملك اندلس وابوبکرخواهرزاده ازکبارحنفیه .

سنه ٤٨٩ کرفتن کر بوقا حصار موصل را بعد از محـاصرهٔ مدیده وفرار ابراهیم‌عقیلی باميرعرب. ووفات امام‌ابوالمظفر منصورسمعانی. وقران‌سبعهٔ‌سیاره ماعدا زحل درحوت وحکم‌کردن منجمین‌بطوفان. وغرقهٔا کثرحجاج درسیل.

شرح — بوسنه شمس وقمر ومشـتری وزهره ومریخ وعطـارد برج حوتده مجتمع اولدقلرنده منجمین خذلهم‌الله بوسنه طوفان‌حضرت نوحه قریب طوفان اولور دیو تعیین ایتمشلر ایکن انجق حجاجه سیل اصابت وبرمقدار حاجی غرق اولمقـدن غیری اثر طوفانه متعلق‌برشی ظهور ایتمه‌مکله کذاب اولدقلرینی کندولر دخی بیلدی . اه .

سنه ٤٩٠ انهزام دقاق ازرضوان برادرخود . واسـتیلاء فرنك برحصار انطـاکیه . ووفات نصر مقدسی شیخ شـافعیه . وظهور دولت خوارزمیان درماوراءالنهر. وانهزام قیصر روم درجنك قلج ارسلان .

سنه ٤٩١ کرفتن فرنك حصـار انطاکیه ومعره وکفرطاب . وفرار باغی باصتی ازانطاکیه . وانتشارکفار درآن دیار باسیف تغلب .

شرح — اشبو سالده استانبول قرالندن استمداد ایله فرنك عظیم دونانما وعسـکر ایله واروب انطـاکیه‌یی طقوز آی محاصره ایدوب عاقبت تسـخیر ایتدکده یوز بیکدن زیاده مسلمین شهید اولدیغی مکتوبدر. اه .

سنه ٤٩٢ نقل مصحف‌عثمان ازطبریه بجـامع دمشق. وکرفتن فرنك بلدهٔ قدس را بعد ازحصار یکماه ونصف درشعبان ؛ ومقتولیٔ اهل اسـلام درآن

دیار . وطغیان باطنیه دراصفهان. ووفات سلطان ابراهیم غزنوی ازکبار ملوك. وانهزام دولتشاه والیٔ بلخ درجنك سنجر .

ابن قلانسی تاریخنده مسطور اولدیغی اوزره حضرت عثمان رضی‌الله عنه تحریر ایتدیکی بر مصحفی طبریه مسجدینه قومش ایدیلر. خراب اولدقده طغتکین دمشقه نقل ایلدی .

شرح — کفار بیت مقدسی قرق کون محاصره ایله تسخیر ایتدی. فتح حضرت عمر رضی‌الله عنهدن برو درتیوز یتمش یدی سنه مسکن موحدین اولمش ایکن بو سالده کفار استیلا ایتدی. اما یدی کون جنك اولندی که یالکز مسجد اقصاده یتمش بیك مسلمان شربت کلفام شهادتی نوش ایتمش ایدی . قرق سنه کفارالنده قالوب صکره اهل اسلام فتح ایتمشدر . والی الآن لله الحمد اهل اسلام حکمنده‌در . اه .

سنه ٤٩٣ انهزام برکبارق از برادر زادهٔ خود محمد درجنك همدان وقتال اوباردیکر باسنجر درخراسان وانهزام فریقین. وانهزام فرنك ازعسکر دانشمندلو درجنك ملطیه. و وفات امام ابوالیسر محمد بزدوی برادر فخرالاسلام .

سنه ٤٩٤ شوکت باطنیه درعراق. وانهزام محمد درجنك برکیارق واسترداد فرنك بلاد ارسوف وسروج وقیساریه راباسیف. وانهزام کفار در جنك قلج ارسلان.

سنه ٤٩٥ جنك مکرر درمیان محمد وبرکبارق . وانهزام محمد دردفعهٔ رابعهٔ در ری . وغلبهٔ سنجر بر قدرخان درجنك ترمذ واسیر شدن قدرخان . ووفات مستعلیٔ فاطمی . وانقراض دولت بنی عقیل درموصل بموت علی بن مسلم. وبناء شهرحله درشط فرات بمباشرت ابوکلیل منصوراسدی .

سنه ٤٩٦ جنك خامس درمیان اخوین درخوی وانهزام محمد . واستیلای دقاق بررحبه . وفات ابن سواد مقریٔ عراق . وانهزام عسکر دانشمندلو درجنك قلج ارسلان .

سنه ٤٩٧ مصالحهٔ برادران باشرط استقرار محمد درعراق وحکومت برکیارق دربلاد خراسان وجزیره وفارس وحرمین. وکرفتن فرنك حصار عکارا. وانهزام

کفار ازسقمان ارتقی درجنك حران. ووفات شمس الملوك دقاق. وانهزام قیصر درجنك قلج ارسلان .

سنه ٤٩٨ وفات برکیارق واستقرار محمد بجای او .وانهزام رضوان درجنك فرنك . ووفات سقمان از بنی ارتق. وقتال فرنك بااهل عسقلان .

سنه ٤٩٩ کرفتن فرنك حصار افامیه‌را ومقهوری ایشان ازطغتکین وظهور دولت بنی طغتکین درشام .

سنه ٥٠٠ ظفر محمد بن ملکشاه بر حصار باطنیه دراصفهان . وفات ابوالمظفر خوافی شیخ شافعیه و یوسف بن تاشفین سلطان اندلس . وانقراض دولت اکراد آل حسنویه در دینور وشهر زور .

سنه ٥٠١ مقتولی سیف الدوله صدقه امیر عرب درجنك سلطان محمود سلجوقی . وفات تمیم بن معز صاحب قیروان .

سنه ٥٠٢ استیلاء چاولی برموصل وانهزام قلج ارسلان ملك قرمان درجنك چاولی وغرقهٔ اودرخابور دجله.ووفات ابوالمحاسن رویانی شیخ شافعیه وابوذکریا یحیی المعروف بخطیب تبریزی .

سنه ٥٠٣ کرفتن فرنك قلعهٔ طرابلوس را بعد ازمحاصرهٔ هفت سال وجنك واستیلاء کفار برحصار بانیاس وطرسوس وحصن اکراد .

سنه ٥٠٤ کرفتن فرنك حصار بیروت را باسیف وقلعهٔ صیدا باآمان . واستغاثهٔ اسلامیان ازملوك جهان .

سنه ٥٠٥ وصول عسکر عراق بتل باشر وپریشانی ایشان بعد از تفرق کلمه وموت سرعسکر. وانهزام اسپانیا درجنك عظیم بنی تاشفین ووفات امام ابوحامد محمدغزالی[۱] وبناء سور مشهد خراسان بمباشرت امیرعلی ازکاکویه.

شرح — بوامام غزالی حضرتلری صاحب کرامات واحیاء علوم کبی کتابك مؤلفیدر. مشرب سعادتلری دائما جوانان خوبان جهان استخدام بیورد قلرندن یاران

[۱] تاریخ وفات امام غزالی :

نصیب حجت اسلام ازین سرای سپنج　حیات نجه وچار ومات بانصد وپنج

ماعدای استثقالك حکمتی استحلام قلدقلرنده نألیفده ذهن آچیق کرك. خوش خرام استخدامندن انشراح حاصل اولور بیوردیلر . ونازنین استخدامنه حسودلر هر نه‌قدر طعن ایلسه شان شریفنه شین کلمز ایدی . وامام مشارالیه احیاسنده ایراد بیوردیغی کلماتدندر : غازیلردن بری آتنه سوار اولوب بر دشمن کافره راست کلوب ایرشمکه چوق سعی ایتدی. ایریشه‌مینجه بیتاب اولوب‌نوم غلبه ایتدی. رؤیاسنده آت کندویه خطاب ایدوب بکا چوق اتعاب ایله دشمنه اقدام ایتدك. واصل اوله‌مادك. سببی بوکیجه بنم‌علفمه زیوف آقچه ویردك آنك ایچون ایرشمدم. دیجك‌بیدار اولدقده صاحب‌علوفه پاك‌آقچه ویردی. عسکرك غالب ومغلوب اولماسنه سائر علت جست جویه حاجت یوق. بوعبرت کفایت ایدر. بیورور. اه .

سنه ٥٠٦ وفات امام ابوبکر محمد شاشی از کبار شافعیه .

سنه ٥٠٧ کرفتاری ٔ بغدوس حاکم قدس بعد از انهزام فرنك درجنك عظیم طبریه . وفات رضوان ملك حلب ومودود ملك موصل ومحمد بن‌طاهر المقدسی‌ازحفاظ وابوالمظفر محمد ابیوردی ازشعرا وابوالمعین نسفی‌ازکبارحنفیه .

سنه ٥٠٨ مقتولی ٔ چقرسلچوقی بدست باطنیه ووفات علاء الدوله مسعود غزنوی . واستیلاء عسکر بنی سلچوق برحماة وکفر طاب . واستیلاء سنجر برغزنه . وانهزام اقسنقر البرسقی درجنك ایلغازی در ارتقیه وانهزام محمود شبانکاری درجنك چاولی .

سنه ٥٠٩ استنصار برسق سرعسکر سلطان محمد برای انتقام از طغتکین امیرشام وخذلان طاغیان. ووفات‌ابوشجاع دیلمی‌ازحفاظ وشریف ابن‌الهباریه ازشعرا ویحیی‌البادیسی ملك‌افریقیه. وپادشاهی ٔ سلطان‌الدوله درغزنه بعد ازقتل برادرش شیرزاد .

سنه ٥١٠ انهزام‌فرنك درجنك طغتکین. ووفات ابوبکرسمعانی ازحفاظ. وانهزام سلطان الدوله درجنك برادرش بهرامشاه بامداد سنجر سلچوقی وانهزام محمود شبانکاری از رکن‌الدین‌چاولی درجنك بیشکانات. وشوکت‌محمود بعد از موت چاولی .

سنه ٥١١ خرابئ سنجار از سیل عظیم. ووفات سلطان محمود سلجوقی ویحیی بن مندهٔ اصفهانی المؤرخ وانقراض آل سلجوق درشام. وانهزام ارسلانشاه غزنوی درجنك سنجر درشاه آباد غزنین. وبناء بلدهٔ ایج بحکم محمود شبانکاری.

سنه ٥١٢ خلافت مسترشد بعد ازموت مستظهر. ومقتولئ سلطان الدوله ارسلان شاه بدست برادرش بهرامشاه غزنوی.

شرح — اشبو سالده خلیفهٔ بغدادك شهزاده‌سی جاقد طقوز یاشنده بر جاریه‌یی احبال ایدوب ولدی اولدی. اه.

سنه ٥١٣ قتال سنجر ومحمود بن سلطان محمد درخراسان. وانهزام فرنك درجنك طغتکین و ایلغازی درنواحئ حلب. وظهور قبر خلیل الله و اسحق ویعقوب علیهم السلام درمغارهٔ مشهوره.

شرح — پیغمبران مشارالیهم حضراتنك جسد پاکلری تر وتازه هنوز روحلری مفارقت ایتمش ظن اولنور. اه.

سنه ٥١٤ استیلاء کفار کرجی وخزر برحصار تفلیس بعد از انکسار دبیس وایلغازی سرعسکر اسلام. وانهزام مسعود ازمحمود برادرخود درجنك اسداباد. ومقتولئ طغرایی وزیر مسعود. ووفات ابن سکره از حفاظ وظهور دولت موحدین در مغرب.

سنه ٥١٥ احتراق دارالسلطنه در بغداد. ووفات امیرجیوش شهنشاه وزیر مصر وابن قطاع صقلی شیخ اللغه. وانهدام بعض رکن یمانی ازکعبهٔ مکرمه.

سنه ٥١٦ وفات ایلغازی از ارتقیه. امام محیی السنه وحسین بغوی وابوالقاسم بن الفحام وابومحمد قاسم حریری صاحب المقامات.

سنه ٥١٧ انهزام دبیس از مسترشد خلیفه درجنك بغداد. ووفات ابونعیم اصفهانی ازحفاظ وابن خیاط از شعراء. واسترداد تمرتاش ارتقی حصار خرپرت را ازفرنك. وانهزام عسکر عبدالمؤمن درجنك زبیر بن علی.

سنه ٥١٨ انهزام فرنك درجنك آقسنقر بعد از كرفتن حصار صوربا آمان. ووفات حسن بن صباح رئيس اسمعیلیه درالموت وابوالفتح احمد ابن برهان از كبار شافعیه و امام ابوالفضل احمد میدانی صاحب الامثال واحمد بن. خازن بغدادی.

سنه ٥١٩ مقهوریٔ دبیس دردست سنجر .

سنه ٥٢٠ خطبه خواندن مسترشد درعید. وفات شیخ احمد غزالی برادر امام ابوحامد و آقسنقر برسقی ملك موصل وابوالولید بن رشد قاضیٔ قرطبه وابوبكر طرطوشی نزیل اسكندریه . وانهزام طغتكین ازفرنك درجنك مرج الصفر.

سنه ٥٢١ مصالحهٔ محمود وخلیفه بعد از قتال ونهب دارالخلافه . ومقتولیٔ جمع كثیر از باطنیه بدست سنجر. وفات ابو العز قلانسی مقریٔ عراق و ابومحمد عبدالله بن السید بطلیوس ازنحات .

سنه ٥٢٢ استیلاء عمادالدین زنكی برحلب. ووفات طغتكین .

سنه ٥٢٣ استیلا دبیس برحله . وزنكی برحماة وحمص. مقتولیٔ شش هزار اشرار در دمشق بتهمت عقیدهٔ اسمعیلیه . و استیلاء فرنك بردمشق ورجوع ایشان بهجوم عسكرعرب وتركمان .

سنه ٥٢٤ انهزام فرنك درجنك زنكی ملك حلب . وكرفتن سلطان محمود حصار الموت را . وظهورعقارب طیاره دربغداد. ووفات ابراهیم غزی ازشعراء ومحمد بن تومرت بربری و بارع دباس از ادبا . واستیلاء سنجر برسمرقند .

سنه ٥٢٥ وفات حماد وباس از مشایخ صوفیه وابوالعلا زهر طبیب اندلس وعین القضات همدانی وسلطان محمود سلجوقی . ومقتولیٔ امیر ابراهیم سردار ملثمین درجنك عبدالمؤمن.

شرح — بوعین القضات همدانی حضرتلری عزیز وصاحب تمیز اولوب اقتضای جذبهٔ الٓهی برله وجود مخدرات اسرار تصوفدن اظهار حال ایتدیكنه بناءً علماء ظاهر قتلنه فتوی ویرمكله صلب اولندی . اه .

سنه ٥٢٦ انهزام مسعود از سنجر درجنك عظیم دینور . وانهزام دبیس

وزنكى درجنك مسترشـد خليفهٔ بغداد . ووفات بورى ملك دمشـق وقاضى ابوالحسين بن الفراءالمالكى [١] .

سنه ٥٢٧ انهزام فرنك ازعسكرحلب وكرفتن شمس الملوك حصار بانياس را. ووفات اسعد مهنى وانهزام مكرر طغرل بن محمد ازداود سلجوقى درجنك خراسان.

سنه ٥٢٨ قوت خليفهٔ بغـداد واطـاعت ملوك. ووفات ابوالصلت اندلسى واستيلاء فرنك برجزيرهٔ جربه. وانهزام فرنك درجنك محمدغازى ازدانشمندلو. ووفات ابوالحسن على بن البارش ازنحات.

سنه ٥٢٩ كرفتن زنكى حصار معره را ازفرنك . وانهزام عسكر خليفه ازمسعود درجنك همدان واسيرىٔ مسترشد باخدم وحشم وخلافت راشـد بعد از مقتولىٔ مسترشد باغدر باطنيه درمراغه . ووفات شمس الملوك ودبيس اسدى وظافراز شعرا وعبد الغافر فارسى .

سنه ٥٣٠ اسـتيلاى مسعود بر بغداد وخلافت مقتفى باشرط تجرد از آلات حرب بعد از خلع راشـد . ووفات محمد بن حمويه از مشايخ ومحمد بن الفضل فراوى فقيه حرم مكه .

شرح — جون مستظهر بغداد خليفه‌سى اولمشيدى . وزيرى ابوشجاع عالم وديندار واهل خير كيمسه اولوب يوز بيك آلتونه مالك ايدى. جمله‌سنى فى‌سـبيل‌الله خيراته صرف ايدوب دائمـا علما وفقهـا ايله صحبت وآنلر ايله مشاوره‌ايدر ايدى . بعدالعزل مدينه‌يه واردقده تارك دارفنـا وجوار رحمةٌ للعـالمينده منتظر رحمت مولى اولدى . وعصرنده يعنى بش يوز بر تاريخنـده بغدادده بركوجك كوزسز دختر بيدا اولوب هركشينك اسرارندن خبر ويرور ايدى . مثلا كيجه يانده اولان كشيلرك خاتمنك يازوسندن خبرويرور ايدى. وبش‌يوز اون‌ايكيده مستظهر خليفه علت خناقدن يكرمى‌بش سـنه سلطنت ايله عازم دارالسـلام اولدى‌كه زمان دولتى اهل بغداده هركون روز عيد ايدى . ويرينه قرنداشى مسترشدبالله فضل خليفه اولدقده حله حاكمى اولان

[١] ابن اثير تاريخنده الحنبلى ديه محرردر .

دبیس عسکری اوکنده عورتلر دف چاله‌رق کلورلر ایکن بومستر شد خلیفه
علما وفقها واهل قرآنی بیله‌آلوب قتال ایتدکده خلیفه غالب‌ودبیسك‌عسکری
صویه غرق اولوب اسیر اولانلری قتل اولندی . وبش‌یوز اون یدی سالنده
شهزاده‌لرندن اون‌ایکی مخدومی یدی کون شهرآیین وضیافت‌ایله ختان قیلدی .
وبش یوز اون طقوزده تکرار دبیس بغدادی آلمغه کلدکده خلیفه قارشـو
چیقوب جنك اولنور ایکن باتقدیر ربانی دشمن عسکری اوزرینـه کثرت
باران اصـابت ایتمکله منهزم اولدیلر . وبش یوز یکرمی طقوزده سـلطان
مسعود ودبیس براولوب خلیفه اوزرینه تکرار کلدکلرنده ناکاه مستر شـد
خلیفه اسیر اولدقده مسعودك باباسی سـلطان سنجر اوغلنه خلیفه‌یه حرمت
وتختنه ابقا ایله‌دیو خبرایتمکله مسعود اوتاق‌قوروب خلیفه‌یی اجلاس وواروب
خلیفه حضورنده زمین بوس کبی اکرام ودبیسی اجیق‌باش خلیفه حضـورینه
کتوروب عفو رجا ایتدکدن صـکره توشوب خلیفه‌یی بغداده روانه ایلدی .
ناکاه اون نفر باطنی ملحد عسکر ایله بیله ایمش. کیجه فرصت بولوب کیجـه
چادرده خلیفه‌یی پاره پاره ایتدیلر. آنلر دخی‌اخذ اولنوب هلاك اولندی. اما
نه فائده! مسترشد قرق‌بش یاشنده ایدی. اون یدی ییل خلافتله وفات‌ایتدکده
عالم ماتم ایلدی . زیرا شجیع وعالی همت وفصیـح ومحبوب‌القلوب پادشـاه
ایدی . رحمة‌الله‌علیه. یرینه اوغلی الراشـد بالله منصور خلیفه اولوب سلطان
مسعود بوندن باباك‌اسیر اولدقده خلاصی‌ایچون بکا وعد ایتمشیدی‌دیو درت‌یوز
بیك فلوری طلب ایلدکده راشد شجیع اولوب سکا قلچ ویرورم دیو جواب
ویرمکله مسعود زیاده عسکر ایله اوزرینه کلور ایکن راشد موصلده عمادالدینه
التجا ایتـدی . اما مسعود بغداده کلوب ضبط ایدوب خلیفه پای تختنی ترك
ایدیجك معزول اولور دیوب عماددن راشدی طلب ایتدی . راشـد خوف
ایدوب‌خراسانده سنجر شاهه التجا ایتدی. اول دخی‌التفات ایتمیجك‌آذربیجانه
واروب ضبط وسفك دماءایتمکله ناس کندودن متنفر اولوب برحیله‌ایله‌راشدی
قتل ایتدیلر . یرینه مستظهرك اوغلی وراشدك عمزاده‌سی مقتفی لامرالله محمد

جلوس وناس بیعت ایتدی . اما جلوسندن التی کون مقدم واقعه‌سنده سلطان یثرب وبطحا علیه ازکی التحایا حضرتلری بیورمشلرکه یقینده شوامر سکا واصل اولور. بکا اقتفا ایت. بوسببدن مقتفی بالله تلقب ایتدی. وشاه محمد بن ملکشاهك قزینی یوزبیك فلوری مهر ایله آلدی. وقتنده حلبده برکیجه‌ده سکسان دفعه زلزله اولدی. وکذلك شامده دخی اولوب چوق کیمسه بنا آلتنده قالدی . وحما وشیزر وحمص ولاذقیه‌نك اکثر مواضعی منهدم اولدی . آلتمش التی ییل عمر ودرت سنه خلافتله پسندیدهٔ عوام وخواص برپادشاه اولمشیدی. عزم عزتسرای والا دست ایلدکده یرینه اوغلی یوسف المستنجد بالله جلوس ایلدی . اه .

سنه ۵۳۱ استظهار راشد بداود بن محمود سلچوقی وقتال اوبا مسعوددر مراغه وانهزام فرنك از عسکر شام درجنك طرابلس. وانهزام محمود خان حاکم سمرقند ازکورخان درجنك خجند ومقتولیٔ داود واستیلاء یاوزانه[۱] برفارس

سنه ۵۳۲ مقتولیٔ راشد بعد از شوکت کاذبه بدست باطنیهٔ اصفهان. وفات ابوالحسن کرخی وانوشروان بن خالد الوزیر اصفهانی .

سنه ۵۳۳ زلزلهٔ عظیمه درحیره وهلاك نقوس کثیره . وانهزام انسز خوارزمی درجنك سنجر درهزاراسب . ووفات محمد بن بوری ملك دمشق وکسوه ساختن بعضی از تجار برای کعبه وتغافل کردن ملوك از تدارك آن بمشغلهٔ تدافع خصوم .

شرح — اشبو سالده بغدادده برجنازه سنك مصلایه وضع اولنوب جماعت صف صف اولدقده تابوتدن آقسرمغله حیات جدید بولوب الحمدلله دیدکده یرحمك الله دینلوب تابوتدن اخراج اولندی . اه .

سنه ۵۳٤ استیلاء زنکی بردمشق وانهزام امیر تاشفین از عبدالمؤمن درجنك مغانه. ووفات ابواسحق صفار از ائمهٔ حنفیه .

سنه ۵۳۵ محاصره کردن زنکی دمشق را . ووفات ابوالقاسم اصفهانی از حفاظ ورزین بن معاویه عبدری وخواجه یوسف همدانی . وکرفتن عبدالمؤمن

[۱] ابن اثیر تاریخنده بوزابه دیه محرردر . جلد ۱۱ صحیفه ۲۳

حصار مراکش را بعد از محاصرهٔ یك سال. ووفات شیخ الاسلام علی اسبیجابی از کبار حنفیه .

سنه ٥۳٦ انهزام سنجر در جنك عظیم کورخان وکفار اتراك درسمرقند . ووفات ابن برجان افریقی ومحمد بن علی مازری شارح مسلم وشیخ الاسلام احمد جامی وحسام الدین عمر بن عبدالعزیز ابن مازه درسمرقند. واستیلاء اتسز خوارزمی برمرو .

سنه ٥۳۷ وفات حسین سبط خیاط مقریٔ بغداد وامام نجم الدین عمر بن محمد نسفی وابوسعید میدانی صاحب السامی. وانقراض دولت کاکویه درفارس. وظهور دولت اتابکان یزد از فروع آل بویه. وبناء قلعهٔ عمادیه بمباشرت عمادالدین زنکی ملك موصل .

سنه ٥۳۸ استیلاء سنجر بربلاد خوارزم . ووفات صاحب الکشاف جارالله زمخشری .

سنه ٥۳۹ خسارت حجاج عراق درمکه. ووفات ابن خیرون مقریٔ بغداد. واسترداد عماد زنکی حصار رها وسروج را از فرنك . واستیلاء عبدالمؤمن بروهران وتلمسان .

سنه ٥٤۰ وفات ابومنصور موهوب جوالیقی. وظهور دولت ایلدکز اتابکان آذربیجان. ووفات رکن الدین ابوالفضل کرمانی وابن بادش احمد نحوی .

سنه ٥٤۱ مقتولیٔ زنکی درمحاصرهٔ قلعهٔ جعبر. وکرفتن فرنك طرابلس مغرب را باسیف. ووفات سبط خیاط عبدالله مقریٔ عراق. واستیلاء عبدالمؤمن براندلس .

سنه ٥٤۲ وفات ابونصر بن صباغ وابوالسعادات بن شجری وکرفتن نورالدین محمود بعض قلاع از فرنك . وظهور دولت آل سلغر درفارس وکرمان . ومقتولیٔ باوزانه [۱] . وانهزام عسکر فارس وکرمان درجنك مسعود سلجوقی ووفات امام افتخارالدین طاهر بن احمد صاحب خلاصه .

سنه ٥٤۳ انهزام فرنك درجنك دمشق وخرابیٔ سواد عراق از عسکر

[۱] ابن اثیر تاریخنده بوزابه دیه محرردر . جلد ۱۱ صحیفه ٤٥

مسعود . وكرفتن كفار صقليه حصار مهديه را باحيله . وانقراض دولت بنی باديس درافريقيه . ووفات ابواسحق الغنوی از مشايخ صوفيه .

سنه ٥٤٤ انهزام فرنك درجنك نورالدين واسير شدن حاكم انطاكيه . ووفات ابوبكر احمد ارجانی از شعراء وحافظلدين الله وقاضی عياض بن موسی وسيف‌الدين غازی ملك موصل . وانهزام جهانسوز از سنجر درجنك اوبه .

شرح — بوقاضی عياض شفاء شريف مؤلفيدر . مراكشده مدفوندر . شفا سنده خستهٔ عشق پيغمبری اولانلره شفا ويروب اوصاف انبيا باخصوص اوضاع مفخرالانبيايی جمع ايتمشدر . رحمةالله عليه . وبو سنه نيل مصر ممتد اولوب‌تادمر قپو نام محله‌دك طريق آمد وشد مسدود اولمغله خلق وعالم دريای حيرتده وپادركل حزن والمده اوليجق حاكم مصر اولان حافظ عبدالمجيد اظهار صورت اندوه ملال ايلدكده سببندن سؤال ايدنلره جفره‌متعلق بركتاب كوستروب يازمشكه « اذا وصل الماء الى الباب الحديد انتقل الامام عبدالمجيد . » فی‌الحقيقه اول خلالده سلطان عبدالمجيد عازم عدم اباد عمان آخرت اولوب نوبت سلطنت اوغلی ظافر بالله ابومنصور اسماعيله تحويل اولدی . اه .

سنه ٥٤٥ كرفتن عربان قافلهٔ عراق را وتلف نفوس كثيره دربريه وظهور دولت اتابكان لربزرك‌درلرستان ودولت غوريه درغزنه وخراسان .

شرح — اشبو سالده يمنده بلوتدن ياغمور كبی قان ياغمغله زمين يكپاره قرمزی‌قان اولمغله صغار وكبار وحشت ودهشتده قالدی . اه .

سنه ٥٤٦ وفات قاضی ابوبكر بن‌العربی ازكبار محدثين . وانهزام فرنك درجنك نورالدين واسترداد بلاد ازفرات تابمرعش . ووفات شهاب‌الدين اديب صابر از شعراء فرس .

سنه ٥٤٧ منخسف شدن بهرام شاه غزنوی بااولاد واتباعش درجنك ملتان . ووفات مسعود سلجوقی واوحدالدين انوری از شعراء فرس .

غفاری نقلی‌اوزره بهرام شاه غزنوی روز مصافده طقوز اوغلی‌وعسكری ايله يره كچمشدر .

سنه ٥٤٨ خروج طائفهٔغز یعنی ترکمان درخراسان واسیر شدن سنجر بعداز قتال وانهزام وغارت نیسابور وبلخ . وکرفتن فرنك حصار عسقلان را واستیلاء غیاث غوری برهراة . ووفات امام محمد شهرستانی وابو نصربن قیسرانی وعین‌الزمان احمد بن منیر .

سنه ٥٤٩ انقراض دولت بنی طغکتین واستیلاء نورالدین بردمشق وغلبهٔ مقتفی برعسکر محمد شاه درعراق. وولادت جنکیزخان. ووفات ظافر عبیدی .

شرح — بوظافر خلیفه وزیری عباسك اوغلی که یوسف ثانی ومحبوب مدانی نصر نام فرزندك کمند زلفنه کرفتار وآشفته‌سی وقد دلجوی زیباسنك عاشق افکنده‌سی وشام وسحر جمال باکمالی جلوه‌کاه نظری ایدی. بومعامله‌دن عباس وزیر زعمنجه عار ایدوب اوغلی واوغلنك عاشق زاری ومحرم رازی اولان سلطان ظافری اعدام ایتمکه وسیله جو ایکن اوغلی نصری باعث‌افتخارم اولور دیه‌رك جوان عالیشانی غیرته کتوروب پادشاهی باباسی سراینه دعوت وکمند طره‌سیله جذب‌ایدوب پادشاه مفتونی تبدیل صورت خانهٔوزیره تشریف بیوردقده وزیر مسفور کویا غیرت جاهلیه‌سنه بناء ابتدا ظافر سلطانی بعده ظافرك نازنینی وکندو صلبی اوغلی نصری قتل ایتدکده ظافرك بش یاشنده صغیر اوغلی فائز بامرالله‌ی تخته جلوس ایتدوردکده غیوران دولت بووزیر (ان‌بعض‌الظن‌اثم) دیمیوب واهمه ایله فرض ایده‌لوم واقف اسرار اولسون. ینه قتل اقتضا ایدرمی فرض‌ایده‌لوم قتل اقتضا ایتسون. کشی ولی‌نعمتنی‌وصلبی فرزندینی قتله‌مقتدر اولورمی؟ معلوم‌اولدی‌که بووزیرده عقل وانصاف‌ومرحمت یوق. نادان واحمق وکفران نعمت‌اولوب بویله کاری ارتکاب ایدن بدطینتدن خیر کلمز. دیوب فلاکته دوچار ایده‌جکلرینی اذعان ایدوب فرار ایدر ایکن فرنك کفره‌سی یدینه کرفتار واسیر ومقتول اولمغله عملنك جزاسنی بولوب کفار الندہ قتل اولندی . اه .

٥٥٠ وفات احمد بن سعدالاقلشی وابوالکرم شهر زوری مقریٔ عراق ومحلی بن جمیع قاضیٔ مصر .

سنه ٥٥١ پریشانیٔ طائفهٔ اوغوز باموت علی سردار ایشان وخلاص شدن سنجر از اسر . وآمدن سلیمان شاه بیغداد برای تقلید سلطنت. وظهور دولت بنی حفص در تونس وافریقیه .

سنه ٥٥٢ خرابیٔ جانب غربیٔ بغداد از عسکر محمدشاه سلجوقی. وقحط مفرط در خراسان برای استیلاء اوغوز. واسترداد نورالدین حصار بانیاس وغزه. وانهزام فرنك از اودر جنك صیدا. ووفات سلطان سنجر[۱] وشمس الملوك .

سنه ٥٥٣ جنك خراسانیان بالشکر اوغوز. واستیلاء محمدشاه بر خوزستان. ووفات ابوالوقت عبدالاول سنجری از حفاظ حدیث وامام ظهیر بلخی. وانقراض دولت آل نجاح در یمن .

سنه ٥٥٤ کرفتن عبدالمؤمن حصار مهدیه را از فرنك . واستیلاء اوغوز بر نیسابور . وفتنهٔ عظیمه درمیان فقهای نیسابور وعلویان . وانهزام کفار درجنك شام . ووفات محمدشاه سلجوقی . وظهور دولت مهدیه در یمن .

سنه ٥٥٥ خلافت مستنجد بعد ازموت مقتفی. ووفات فائز فاطمی وخسرو شاه غزنوی واستیلاء سلیمان شاه بر همدان. وانقراض دولت غزنویه در خراسان . وابتداء دولت ایوبیه درحمص .

سنه ٥٥٦ انهزام شاه غازی ملك طبرستان از لشکر غز . وظهور دولت سلیقیه ملوك ارزن الروم وانهزام امیر سلیق در جنك کرجیان. ووفات امام ناصرالدین سمرقندی وسلیمان شاه وطلایع وزیر مصر .

سنه ٥٥٧ کسوف تام. وانهزام کرجیان ازاهل اسلام درجنك عظیم آذربیجان. ورجوع حجاج عراق ازراه . ووفات عدی بن مسافر شیخ شام. وبناء حوالیٔ روضهٔ مطهره از زیر زمین بمباشرت نورالدین .

شرح ــ شام سلطانی اولان نورالدین فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی

[۱] تاریخ وفات شاه سنجر .

وفات شاه جهان سنجر مبارك عهد — که بود درچمن خسروی خرامان سرو
دوشنبه بیست وچهار ربیع الاول بود — زسال پانصد وپنجاه دو بخطهٔ مرو

بر کیجه رؤیاسنده اوچ کره مشاهده قلدقده یامحمود! بنی بونلردن خلاص ایله. دیو برتاج اشقر شخصی اشارت بیوردقلرینه بناءً همان اول کیجه یکرمی خدمتکار ایله جانب مدینهٔ منوره‌یه ایلغار ایدوب اون آلتی کونده واصل اولدقده بذل وعطا بهانه‌سیله سکان مدینهٔ منوره‌یی احضار وبربر حضورینه کتوروب نظر ایتدی. اما رؤیاده مشارالیه بالبنان اولان اشخاصی کوره‌میجك کلمه‌مش کیم وار؟ دیو دقتله استفسار ایتدکده روضهٔ مطهره‌یه قریب برر باطده مجاورین حجاج قیلغنده مغربیلر اولدیغنی خبر آلوب آنلری دخی احضار ایتدکده سیدالثقلین وسندالکونین علیه‌الصلوة والسلام حضرتلرینك لیلهٔ رؤیاده اشارت قلدقلری اشخاص بد کهرلردر. کوریجك مسکنلرینی تفتیش وتفحص ایتدوردکده برسرداب بولنوب نظر اولندقده روضهٔ عالیه‌یه طوغری لغم قازلمش بوندن مرادمرداركز نه‌در؟ دیو تخویف وضرب اولندقده دیار کفاردن کاوب جسد مطهری اخراج ایله قاچیرمق نیتنده نصرانی اولدقلرینی اعتراف ایلدکلرنده مواجههٔ شبیکه‌ده نصرانیلر اشد سیاستله قتل اولندقدن صکره اطراف روضهٔ مطهره‌یه صوچیقنجه خندق قازیلوب مذکور خندقه قلای اریدیلوب آقیدوب طولدردی . آفرین ثم آفرین ای نورالدین! شکرالله سعیکم . اهـ .

سنه ۵۵۸ غلبهٔ فرنك برنورالدین درجنك حصن اکراد . وانهزام آل دبیس از عسکر مستنجد. ووفات عبدالمؤمن سلطان مغرب وجمال‌الدین اصفهانی وزیر جواد . وانقراض دولت بنی اسد درحلب .

سنه ۵۵۹ انهزام فرنك از نورالدین درجنك حارم واسیر شدن سرعسکر روم وانهزام کفار درجنك سلجوقیان روم. ورفتن نورالدین بمصر برای اخراج فرنك ازآن شهر. ووفات نصر بن خلف ملك سجستان .

سنه ۵۶۰ فتنهٔ تعصب مذهب در اصفهان. وانهزام قلج ارسلان درجنك یاغی بصان از دانشمندلو . ووفات عون‌الدین وزیر مقتفی وامام تاج‌الدین عبدالغفور بن لقمان کردری از کبار حنفیه وحجة‌الافاضل علی بن محمدالنحوی.

اصفهانده مذهب نزاعیچون سکز کون قتال اولوب نیجه بیك نفوس دوشمشدر .

شرح — بوتاریخده سلطان یونان یعنی قلیج ارسلان قونیه تختنی کفاردن آلوب تصرف ایتدکدن صکره برادری شهنشاه دخی انقره‌یی دست کفاردن آلوب ساکن اولدی . اه .

سنه ٥٦١ شیوع رفض والحاد دربغداد واستیلاء کرجیان برآذربیجان . واسترداد نورالدین حصار قنیطره را از فرنك . ووفات شیخ عبدالقادر کیلانی از مشاهیر جهان .

شرح — مرشدربانی عبدالقادر کیلانی حضرتلری بغداده‌وفات بیوردقده تربه بنا وتکیه‌سی احیا اولندی . حالا رومده وعربده اسم شریفیله تبرك قصد اولنوب خانقاهلرنده طریقی اوزره ذکر وتسبیح اولنور . اه .

سنه ٥٦٢ دخول اسدالدین بمصر برای دفع فرنك وانهزام شاور درجنك او وتمکن شاور درشحنکیٔ مصر بعد ازصلح . ووفات امام ابوسعید عبدالکریم بن محمد سمعانی از حفاظ .

سنه ٥٦٣ وفات ابوالنجیب سهروردی از کبار مشایخ . ابتداء دولت بنی ایوب درحمص .

سنه ٥٦٤ استیلاء فرنك برغالب محلات مصر ورجوع آن قوم ابتر بقدوم اسدالدین باعسکر ووزارت صلاح الدین بعد از مقتولیٔ شاور . ووفات شیرکوه . وانقراض دولت دانشمند لودر روم .

شرح — اشبو سنه ظرفنده دیار مصره فرنك کله‌جکی ظاهر اولدقده شاورشاه مصره آتش ویروب تمام اللی درت کونده یانوب تمام اولدی . وکندولری قاهره‌یه نقل ایتدیلر . لکن فرنك قاهره‌یه کلوب محاصره ایدیجك ناچار اون کره یوز بیك آلتون پشین وهرسنه یوز بیك آلتون افرنجه ویرمك اوزره

ودرون قاهره‌ده بر شحنهٔ فرنك اوتورمق اوزره عقد مهادنه ایتمشلر ایدی .
لكن ایرتسی‌سنه شام پادشاهی نورالدین سلطان غیرت ایتمكله مصریلر كندویه التجا
ایتدكده شامدن قرنداشنی كوندروب افرنجی مصردن دفع ایلدی .

بواثناده قدس شریف اون برسنه دخی كفار النده قالوب صاحب كرك
ناصر داود اهتمامیله تكرار اصنامدن پاك اولوب اسلام منتشر اولدی. [١]. اه.

سنه ٥٦٥ زلزلهٔ عظیمه درشام. واستیلاء فرنك بردمیاط. واستیلاء نورالدین
برسنجار .

سنه ٥٦٦ استیلاء قوم خزر بربعض بلاد ارمنیه ومقتولیٔ سی هزار مرد
از مسلمانان . وخلافت مستضی بعد از وفات مستنجد .

شرح — بومستنجد عدله مائل اولوب بركز برظالم حبسنه كیروب اطلاقنه
كیمسه رجا ایده‌مز ایدی. زیرا برظالمك خلاصنه اون بیك آلتون عرض اولنسه
بن سكا اون بیك آلتونی اعطا ایده‌یم. بویله ظالمی رجا ایتمه . دیر ایدی .
رحمة الله علیه . اه.

سنه ٥٦٧ ابتداء دولت ابوبیه بسلطنت صلاح الدین. وانقراض دولت فاطمیه
بموت عاضد . ووفات ابو محمد ابن الخشاب نحوی . وظهور دولت مؤیدیه
درخراسان .

شرح — ملوك فاطمیه‌نك آخری اولان عاضدلدین الله عبدالله اون بریاشنده
تخته جلوس ایدوب امراسنی ضبطه قادر اولمادیغندن قوللری عصیان ایدوب
وزیری اولان عاقل ودانا ابوالغاراتی قتل ایلدكلرنده اوغلنی باباسی یرینه وزیر
نصب اولندقده امیرالجیوش ابوشجاع اوستنه واروب بووزیری دخی قتل
ایتدكده پادشاه تأدیبلرینه قادر اوله‌میوب بوایكی فساد یانلرینه قالدیغندن ماعدا
ابوشجاع ضرب دستیله وزیر اولیجق پادشاه اویوق مثابه‌سنده قالدی. امرادن

[١] مستنسخ بوجمله‌یی بورایه سهواً یازمشدر . ٦٤٢ سنه‌سنه مراجعت بیوریله.

ضرغام عسکر جمع وارکان دولتدن شاورك منزلی باصوب ایکی اوغلنی قتل وبرنی حبس ایلدیکنده شاور فرار وحاکم شام اولان نورالدین یانه واروب امرانك بری برینه دوشدیکنی ونواحیٔ مصره فرنك اولاشدیغنی بیلدروب هرسنه مصر خزینه‌سی سزه. تك بومضایقه‌دن عاضد خلیفه‌یی خلاص بیورك. رجاسنه بناءً نورالدین اون‌بیك‌لشکر ایله اسدالدین وقرنداشی‌اوغلی صلاح‌الدین یوسفی سردار ارسال ایتمکله یوسف مصره داخل اولدقده عاضد مخالفته قادر اولمامغین رعایت وخلعت الباس ایتمکله‌واروب فرنکی دفع ایلدی. وشاور برقاچ کون وزیر اولمشیدی . صلاح‌الدین قتل ایدوب مصری حل وعقدایدر ایکن برکون نورالدین عاضدك خطبه‌دن نامی‌قالدریلوب مستضی‌بالله عباسی نامنه اولمق خبری کالدکده فتنه احتمالیله صلاح برزمان جرأت ایده‌مدی ایدی . وقتا که عاضد مریض اولیجق خطبه تبدیل اولندی . بعده آب ودانهٔ حیاتی نهایت بولیجق صلاح‌الدین‌خطبه‌یی کندو نامنه قرائت‌ایتدورمکله‌ملك صلاح‌الدین اولدی . بوتقریب دولت فاطمیون منقرض اولوب دولت‌ایوبیه ظهور ایتدی. یعنی صلاح‌الدینك باباسی ایوب اولمغله آل ایوب دینلدی . بومقاله‌ده حصه‌مند اولنه‌جق اسرار کثیردر : ملوکك صغیر اولماسی وامرانك اختلافی ووزیر قتل ایدنلره سیاست اولنمامسی واستمداد اولنان شخص کندونك زوالنه مترقب اولماسی ودولتی قبضه‌سنه بردن آلمقده فتنه خوفندن ابعدبعید بغداد خلیفه‌سی نامنه ابتداءً خطبه قرائت ایدرك اجنبی امیر سلطان اولمسی. بوملك عاضدك خزینه‌سنی اعیان دولت اقتسام قلدقدن صکره قالان اشیا تمام اون سنه سرای سلطانیده بیع اولنوب یکرمی کره یوزبیك جلد کتابی تعداد اولندی‌که یالکز بیك ایکیوزیکرمی جلد تاریخ طبریسی چیقدی .اه.

سنه ٥٦٨ رفتن قراقوش بمغرب واسترداد حصار طرابلس از فرنك . وانهزام کفار روم درجنك ابن لاون ارمنی. واسترداد نورالدین حصار بهسنا ومرعش را. ووفات ملك النحات حسن بغدادی ومحمد بن ظفر مکی از نحات.

سنه ٥٦٩ وفات ابوالعلا همدانی از حفاظ قرأن وسعید بن‌الدهان شیخ

نحات وعماره بن‌علی فقیه یمن وساطان نورالدین‌شهید[٢] وابتداء دولت بنی‌ایوب دریمن وانقراض مهدیه در زبید . ووفات حکیم سوزنی ازشعراء .

سنه ٥٧٠ استیلاء صلاح‌الدین برممالك شام وموصل ووفات امام جمال‌الاسلام اسعد کرابیسی .

سنه ٥٧١ انهزام غازی سیف‌الدین صاحب موصل ازسلطان صلاح‌الدین درجنك حلب . ووفات ابوالقاسم ابن عساکر مورخ شام .

سنه ٥٧٢ بناء قلعة‌الجبل وسور کبیر مصر بارأی صلاح‌الدین وانهزام عسکر سپاهان درجنك صلاح‌الدین . وبناء شهر منصوره بمباشرت شیخ‌الاسلام درقبالهٔ جند .

سنه ٥٧٣ انهزام عسکر اسلام از فرنك درجنك رمله . ووفات ارسلان شاه سلچوقی ورشیدالدین محمد بن محمد وطواط از مشاهیر کتاب وابو فراس علی عامری ازکبار شعرا .

سنه ٥٧٤ انهزام فرنك درجنك فرج نائب شام . ونکبت را فضیان . ووفات حیص بیص از شعراء عصر . وبناء سور عظیم وقلعهٔ جبل درقاهره .

سنه ٥٧٥ خلافت ناصرلدین‌الله بعد از موت مستضی . وانهزام فرنك از صلاح‌الدین . وانهزام عسکر قلج‌ارسلان ازعمر بن شهنشاه درجنك حصن رعنان .

سنه ٥٧٦ رسیدن تقلید نامهٔ سلطنت صلاح‌الدین از ناصر خلیفه . ووفات امام ابوطاهر محمد سلفی ازمشاهیر حفاظ وملك‌المعظم توران شاه وسیف‌الدین غازی ومجدالدین محمد المعروف بحکیم سنائی صاحب حدیقه وشیخ ابومحمد یوسف بن مؤید الشهیر بنظامی از شعراء فرس .

---

[٢] نورالدین محمود بن زنکی بن آقسنقر بش یوز آلتمش طقوز سنه‌سی شوالنك اون برنجی چهارشنبه کونی دمشق (شام) ده ارتحال ایتمشدر . پدری زنکی ٥٤١ سنه‌سنده جعبرده شهید اولدیغندن ابن شهید ایله شهرت بولمش وبالتخفیف نورالدین شهید دیمکله معروف اولمشدر . موصل دولت آتابکیه‌سنك بر شعبه‌سی اولان حلب دولت آتابکیه‌سنی ٥٤١ سنه‌سنده تأسیس ایتمش واهل صلیبه قارشو عالم اسلامه بیوك خدمتلرده بولنمشدر . خلفاء راشدین‌دن صکره اك بنام اسلام حکمدارلرندن بریدر . صلاح‌الدین ایوبی کبی برذاتی یتشدیرمش اولماسی علوشاننه بر دلیل کافیدر .

سنه ٥٧٧ وفات امام کمال الدین عبدالرحمن بن انباری. وتوجه برنس افرنج حاکم کرك بمدینهٔ منوره وانهزام او از فرج شاه .

شرح — صاحب شوبك وكرك ارناط [١] نام لعين مدينهٔ منوره يه على الغفله استيلا وجسد پاکی اخذ ونقل قصديله وجر اثقال طريقه سيله يعنى سكز ردیلاو مقره لر ايله ديار كركدن بحر قلزمه سفينه لر نقل واوچ يوز اللى قوى كافر ايله ينبوعه چيقوب اشقياى عربان ايله اتفاق ومدينه يه برمرحله قريب واردقلرنده ملك صلاح الدين بوخبرى آلوب طرفندن مصر واليسى اولان سيف الدوله نى عجله ارسال ايتمشيدى . ذكر اولنان مرحله ده كفاره اريشوب كافرلرك اوچ يوزدن زياده سنى اخذ ورئيسلرى اولان ايكى ملعون مسفورى دخى اسير ومذ نام محلده خنزير كبى بوغازليوب ماعداسنى قيد وبند ايله مصره كتوردكده نصرة الدين الله علما وصلحا اللرينه قلج آلوب هر برى بركافر قتل ايدوب غزا ايتديلر . بعده صلاح الدين كركدن انتقام اخذى ايچون نابلسه واروب احراق ايلدى .

وايكى سنه صكره حضرت شعيب عليه السلام قبرى اولان حطين نام محلده واروب كفار ايله جنكده حاكم كرك اولان برنس نام ارناط لعينى اسير ايتدكده كندو اليله قتل ايتديكندن ماعدا اوتوز بيك كافرى قتل واوتوز بيك لعينى اسير وطبريه وناصره وصفوره وقيساريه ونابلس وصيدا وبيروت وعسقلان ورمله وغزه يى سلطان صلاح الدين فتح وقدسده محافظ اولان آلتمش بيك فرنكى يكرمى ايكى كون جنك ايله منهزم ايدوب قدسى فتح ايتدى . وصليب الصلبوت نام مرصع تام خنجى اخذ ايتمكله سوء قصدلرينك انتقامنى آلدى . وقمامه يى تخريب قصد بيوردقده اطراف قراللرى رجالريله غلطه ده مسلم بناسى اولان عرب جامعنى مسلمانلره تسليم ايدوب ملك صلاح الدين خطبه سى قرائت اولنمق شرطيله هدمدن فارغ اولدى . وايرتسى سنه جبله ولاذقيه وصهيون وبرزيه وبغراس وصفد وكوكب قلعه لرينى فتح ايدوب قدس شريفى تعمير ايدر ايكن ملك كندو يديله خدمت ايتديكنى علما وصلحا كوروب جمله سى خدمت ايتديلر . اون سنه صكره بش يوز سكسان طقوز ده شامده بدر التام زندكانيسى متوارىٔ سحاب

[١] Renaud de Châtillon-sur- Marne بو ارناط اوللايدر .

رحمت یزدان اولدی . بوملك صلاح الدینه سلطان علیین تسمیه اولنمشدر . زیرا یکرمی یدی سنه سلطنتده ترك جماعت ایتمه‌مشدر . ومرض موتنده بنم ایچون اسقاط صلات ایتمکه حاجت یوقدر دیووصیت ایدوب اللی یدی یاشنده عالم بقایه‌رخت کشیده اولدی . مصر وشام وحلب ویمن پادشاهلقلرینی قبضه‌سنه آلوب حین فوتنده خزینه‌سنده برآلتون ایله اوتوز آلتی اقچه‌سی چیقمشدر . رحمة الله علیه . اهـ .

سنه ٥٧٨ پوشیدن ناصر خلیفه لباس فتوترا ازشیخ عبدالجبار. ووفات شیخ ابوالعباس رفاعی وخلف ابن بشکوال .

سنه ٥٧٩ وفات ابله بغدادی . و استیلاء صلاح الدین بر حصار آمد وحلب درصفر وتبشیر قاضی مجیرالدین بفتح قدس در رجب . وابتداء دولت بنی ایوب درحلب .

وفتحکم حلب الشهباء فی صفر　　قضالکم افتتاح القدس فی رجب

حکم مزبوری ابن برجان تفسیرندن اخذ ایتمشدر .

بعض تاریخده مسطوردرکه صلاح الدین قدسی فتح ایتدکده کنیسهٔ قمامه هدمنه جازم اولوب ملوك کفار شفاعتی ایله ابقایه رضا ویردی. شول شرطله‌که غلطه‌ده عرب جامعی تجدید اولنوب کندی نامنه خطبه اوقونه . پس تکفور روم اول شرطی یرینه کتوردی.

سنه ٥٨٠ فات یوسف بن عبدالمؤمن ملك مغرب بعد از انهزام درجنك شنتمرین وپادشاهیٔ منصور یعقوب وغالب شدن اوبرماثمین . وابتداء دولت آل خورشید درلر کوجك . ووفات نورالدین احمد صابونی از شیوخ حنفیه.

سنه ٥٨١ فتنهٔ عظیمه درمیان ترکمان واکراد و منع کرودن سیف الاسلام زیادهٔ حی علی الخیر العمل در اذان حرمین. ووفات عبدالحق اشبیلی از حفاظ وابوالقاسم السهیلی وعبدالله بن ابراهیم المفسر وطغان شاه از مؤیدیه . [۱]

---

[۱] تاریخ وفات طغان شاه :

ممدوح ظهیر اناراالله برهانه

سنه ٥٨٢ قران سبعهٔ سیاره درمیزان وحکم منجمین بخرابیٔ عالم ازطوفان ریح . وفتنهٔ عظیمه درمیان رفضه وسنیان بغداد برای ماتم عاشورا . وابتداء دولت بنی ایوب. درحصن کیفا. ووفات ابن بری لغوی وخاقانی از شعراء فرس.

شرح — بغدادده رئیس المنجمین ابومعشر بلخی کواکب سبعه‌نك میزانده اجتماعندن فلان کون مثل طوفان قوم عاد باد صرصر ظهور ایده. دیو خبر ویردکده سائر منجمین دخی اتفاق ایتمکله اهل بغداد وقت معهوده وغضب باری نه کونه اوله دیو منتظرلر ایکن وقت کچدی . صرصر دکل ورق ویاپراق حرکت ایتمدیکندن انتظار اولنان بلانك ازاله‌سندن شادان اولوب کیجه اسواقی شموع وقنادیل ایله تزیین ایلدیلر . اصلا مومارہ خلل کله‌جك مقداری دخی یل اسمدی. بو ابومعشر کرچه رسوای اولدی. اما حقیقتده فن نجومده مهارتی وار ایدی . حتی پادشاهك خاتمی ضایع اولدقده چوق کیمسه‌یه نسبت اولنمغله هلاکلری متیقن اولمشیدی . ابوجعفردن پادشاه خاتم کیمده اولدیغنی اهتمام ایله طلب بیوردقده برمقتضای فن بوخاتم انسانده دکل کیمسه‌نك کناهنه کیرمه‌یك. بو یوزوکی باری تعالی آلمش. دیجك حضار استهزا ایتدی. اما صکره یوزوك مصحف شریف ایچنده بولندقده پسند اولندی . اه .

سنه ٥٨٣ انهزام فرنك درجنك صلاح الدین واسترداد قدس وعکا وقلاع عدیدهٔ شام از کفار . وانقراض دولت آل سلجوق درکرمان. وانهزام ملثمین درجنك یعقوب موحدی . واستیلاء غیاث الدین محمدغوری بربلاد هند .

سنه ٥٨٤ انهزام طغرل از عسکر خلیفه . وکرفتن ملك عادل قلعهٔ کرك را. ووفات ابن التعاوندی از شعرا وابن ملکون حضرمی از نحات ومحمد بن عبدالرحمن مسعودی شارح مقامات .

سنه ٥٨٥ هجوم فرنك برحصار عکا بعد از پریشانی درجنك صلاح الدین وامتداد زمان محاصره تا بآخر سـال. وخرابیٔ حصن عسقلان ورمله باراًی صلاح الدین. ووفات ابن ابی عصرون فقیه شام .

سنه ٥٨٦ کار زار سلطان صلاح الدین بافرنك درین سال کامل . وابتداء

دولت ايوبيه درحماه . وكرفتن سلطان يعقوب حصار شلب از فرنك. وانهزام سلطان شاه از غياث الدين غورى درجنك طالقان. ووفات زين المشايخ محمدبقالى وشيخ عطار [١] ازكبار مشايخ .

سنه ٥٨٧ كرفتن فرنك حصارعكارا. ومقتولىٔ شهاب الدين سهروردى الفيلسوف. ووفات امام زين الدين احمدعتابى وامام بكركاشانى صاحب تحفه ازكبار حنفيه واحمد بن مودود چشتى ازكبار مشايخ .

سنه ٥٨٨ انهزام هنديان درجنك غورى . وحروب عديدهٔ اسلاميان بافرنك و انهزام كفار دراكثر جنك واسترداد حصار يافا . واحتراق كتب فروع درفاس بارأى سلطان يعقوب براى عمل بكتب احاديث. ووفات محمد بن اسماعيل القفال .

سنه ٥٨٩ مقتولىٔ سلطان طغرل سلجوقى درجنك تكش خوارزمى دررى. وانهزام هنديان ومقتولىٔ ملكشاه درجنك غياث الدين غورى . ووفات سلطان صلاح الدين وعز لدين ملك موصل وشيخ ابومدين مغربى ازكبار مشايخ .

شرح — بوملكشاه سلجوقينك عميسى موسى خروج وطغيان ايدوب همدانده جنك ايديجك موسى منهزم اولدقده اخذ اولنوب حضور ملكشاهه كتورلدكده سنك اركان دولتك بكا شومكتوبلرى كوندروب بنى تحريك ايتديلر ديو برطوربه مكتوب چيقاردقده قرائت اولنوب اركان دولتك خائنلرى معلوم اولسون ايچون وزيرينى كتوروب آچمق امر بيوردقده همان مكتوبلرى آلوب آچمادن اوجاقده آتش يانارايمش. آتشه آتدقده مضطرب اولان رجال دولتى راحت ايدوب من بعد خائنلر خلوص ايله خدمته بل باغلاديلر. حق بودركه مكتوبلر فتح اولنسه اركان دولتك خيانتلرى آشكاره اولمغله خوفه تابع اولوب

[١] تاريخ وفات شيخ فريدالدين عطار :
شيخ عطار آن فريد روزكار — مرشد شاهان شهنشاه فقر
سال عمرش جامع آمد زانكه بود — جامع اسرار و خدمت شاه فقر
شد شهيد راه فقر آن رهنما — سال تاريخش ازان شد راه فقر

هر بری عصیان ایتمکله سلطنت متزلزل اولور ایدی . اما وزیر عاقل بوتدبیرایله رجالی خلوصه کتوروب پادشاهك سلطنتنده دوام وثباتنه باعث اولدی. وکندونك پادشاه عندنده ورجال بیننده عزیز ومشهور اولماسنه سبب اولدی . اه.

سنه ۵۹۰ انهزام عسکر هند درجنك شهاب الدین غوری . ومقتولیٔ چقر بك درجنك خوارزم مشاه در ری. وانقراض دولت سلجوقیه درخراسان . ووفات ابومحمد قاسم شاطبی شیخ القراء . وابتداء دولت ملوك هند .

سنه ۵۹۱ انهزام کفار اسپانیه از یعقوب موحدی درجنك عظیم وقعهٔ زلاقه ومقتولیٔ صد هزار کفار واسترداد قلعهٔ ریاح .

بوجنکده یوز قرق بیك قدر کافر قریلوب اون اوچ بیك قدر اسیر آلنمشدر. واموال غنایمدن یالکز جبه وجوشن مقولهسی دفتر ایله آلتمش بیك اولدیغی حد تواتره بالغ اولمشدر .

سنه ۵۹۲ انهزام اسپانیه درجنك یعقوب واستیلاء او برحصار طلیطله وعقد مصالحه برای رفع ملثمین از افریقیه . ووفات امام قاضیخان محمودبن عبدالعزیز اوز جندی از کبار حنفیه .

سنه ۵۹۳ استردادفرنك بعض از قلاع شام. وبناءمهدیه درقبالهٔ سلا بمباشرت سلطان یعقوب. ووفات سیف الاسلام طغکتین ایوبی دریمن وامام برهان الدین علی بن ابی بکر المرغینانی صاحب الهدایه وامام حسام الدین علی رازی شارح قدوری.

سنه ۵۹٤ استیلاء تکش خوارزمی بربخارا وانهزام کفار اتراك از بهاء الدین سام درجنك بخارا . ووفات احمد بن محمود غزنوی صاحب المقدمه .

شرح ــــ اشبو سالده پادشاه اولان قطب الدین ظالم ایدی . مفقود اولوب قلمرو حکومتی اولان دیارلری توقات حاکمی اولان رکن الدین ضبط ایلیوب ستمکارك عاقبت احوالی معلوم اولدی . اه .

سنه ۵۹۵ فتنهٔ هائله درمیان امام فخر وکرامیه درهراة وحافظ عبدالغنی واشعریه درومشق برای تعصب مذهب. وانقراض دولت مؤیدیه درخراسان. ودولت ملثمین درمغرب واندلس . ووفات سلطان یعقوب المجاهدالمنصور.

سنه ٥٩٦ سلطنت محمد خوارزمشاهی بعد ازموت علاءالدین تکش . وانهزام ملك عادل ازملك افضل درجنك قیصر . ووفات ابواسحق عراقی وقاضی فاضل عبدالرحیم البسانی .

سنه ٥٩٧ غلاووبا درمصر وزلزلهٔ عظیمه دراکثر معموره وهلاکیٔ الوف از خلق. ووفات ابن ابوالفرج ابن جوزی وعماد کاتب ازمشاهیر جهان .

سنه ٥٩٨ انقراض دولت شرفاء بنی فلیته درحجاز. وانقراض دولت بنی سلیق درارزن الروم وظهور دولت بنی قتاده وزلزلهٔ عظیمه دربلاد اسلامیه وانهزام سلیمان سلجوقی درجنك کرجیان . ووفات ابوطاهر برکات خشوعی وطاهر بن محمد المعروف بظهیر فاریابی ازشعرا .

سلیمان سلجوقی علمدارینك آتی آیاغی سورچوب مجرد علم یقلمغله عسکره شکست واقع اولمشدر .

سنه ٥٩٩ تموج نجوم در آسمان درشب کابل سلخ محرم. وبناء سور دمشق. وابتداء دولت بنی هاشم در مدینهٔ منوره . وانهزام اونك خان درجنك جنکیز واستقلال یافتن جنکیز درخانیت. ووفات غیاث الدین غوری .

شرح — بوجنکیزخان که اوغوز خاندر. والده سندن طوغدقده ایکی آوجی ایچی قانله طولو ایدی. حکماومنجمین بی رحم وخونی برصاحبقران پادشاه اوله جقدر دیدیلر. واقعا طفل ایکن حرکتی شاهانه ایدی. بالغ اولدقده عصرینك پادشاهی اولان اونك خانه داماد اولدقده قاین پدریته مصاحب ومستشار اولدیغی وزرا هضم ایتمیوب یقینده خروج ایدر. دیو اتفاق ایتملریله خلوصی عداوته مبدل قلدقلرنده جنکیز استثقال اولندیغین کوریجك قبیله سیله قونار وکوچر ایکن پادشاه غضب ایدوب عسکر جمع وشبخون ایده جکنی خبر آلوب چادرلرینی کیجه تهی براغوب کندو لشکریله پوصوده طوردی. وقتا که اونك خان جنکیزك چادرلرینی باصوب یغمایه مشغول ایکن جنکیز پوصودن یوریوب ابتداء حمله ده اون بیك آدم قتل ایدوب کناره چکلدی . اما دشمن کندو کندولرینی تابصباح قیردیلر . بعده جنکیز اونك خانك اوزرینه واروب قاین پدری اونکی هلاك ایتمکله دشمن

قالميوب اشبو تاريخده استقلال بولدى . وهريوزدن دولت يوز كوستردى .
بوعظيم عسكر ايله دشت قبچاق وخطا وختن وخوارزمشاه ملكلرينى
وماوراء النهرى وهند وسند وفارس وخراسان نتيجه‌سله كامران اولوب
صاحبقران اولدى .

واوچ سنه محاصره ايله انقره‌يى تسخير ايلدى . انقره‌نك صاحبى اولان
محى الدين امانله يانته واردقده امانده طورميوب اعدام ايلدى [۱] .

زيرا جنكيز نه ملتدن ونه ديندن ايدى. بيلنمز ايدى . مجهول الديندر .

سنه ٦٠٠ سنة الرماد براى نزول رماد سفيد ازجوهوا دريمن . واستيلاء
فرنك برقوه . وانهزام عسكر شهاب الدين غورى از خوارزميان درجنك هراة .
ووفات ابو الفتوح اسعد عجلى وحافظ عبد الغنى قدسى .

سنه ٦٠١ استيلاء فرنك براستانبول وانقطاع نصاراى يونان بعد از جنك
بى پايان. واستيلاء لشكر كرجى برآذربيجان. ومقتولئ سردار ايشان. واستيلاء
محمد صامت برحصار قسنطنيه . وانهزام شريف قتاده درجنك سالم امير مدينه .
وفات شميم الحلى از نحات .

شرح ــ كرچه اشبو سالده فرنك كفره‌سى قسطنطنيه‌يى روم الندن
آلوب ضبط ايلدى . اما آلتمش سنه صكره ينه روم فرنكلرى رقع واستانبولى
استيعاب ايلدى . اه .

سنه ٦٠٢ كرفتن اهل خطا ترمدرا از خوارزم شاه . وتتابع غارت كرجيان
در آذربيجان. وابتداء فرقهٔ بنى ايوب درشام. استيلاء قطب الدين ايبك برمعظم
ممالك هند. ووفات شهاب غورى .

سنه ٦٠٣ استيلاء فرنك برحمص وشوكت خوارزمشاه. واسترداد كيخسرو
سلچوقى حصار انطاكيه را از فرنك بعد از محاصر وجنك .

سنه ٦٠٤ انهزام عسكر محمد خوارزمشاه درجنك خطائيان در ماوراء النهر

---

[۱] بوفقره قونيه سلچوقى پادشاهلرندن سليمان شاهه عائددركه برادرى انقره
ملكى محيى الدين مسعود حقنده‌كى غدرينى حاكيدر .

واسیر شدن او واستیلاء ملك اوحد بر اخلاط . وانقراض دولت غوریه در خراسان وغزنه. ووفات علم الدین عبدالکریم عراقی ازکبار علما وابن ساعاتی ازشعرا .

٦٠٥ کرفتن کرجیان حصار ارجیش را باسیف واستیلاء علاءالدین محمد بر هراة . وقتل عام کردن او اهل سمرقند . وانهزام عسکر خطا از او در جنك ماوراءالنهر واسیر شدن ملك خطا .

سنه ٦٠٦ اسیر شدن ملك کرجی دراخلاط . وانهزام عدیدهٔ جیش خطا از خوارزمشاه درجنك ماوراءالنهر. وغلبهٔ جنکیز بر کشلوخان. ووفات امام فخر رازی [١] وابوالسعادات مبارك ابن اثیر جزری مؤلف جامع الاصول .

شرح — مشارالیه امام جزریدن منقولدرکه برکون بکا برفقیر کلوب عصیده طلب ایتدکده بن اعتبار ایتمه‌مشیدم. منامده مقصود کن فکان وخواجهٔ مـاخ صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی جمیع انبیاء المرسلین صلوات الله علیهم اجمعین حضراتلریله جمع اولمشلر کوروب سلام ویردیکمده رد بیورمادیلر . نیچون بندن اعراض بیوررسکز؟ دیدم . امتمدن برفقیرك کوکلی اشتها ایتدیکی شیٔ نیچون ویرمدك؟ دیو خطاب بیوردقده خوف ایله بیدار اولوب فقیری کوروب چاغیر دیغمده فقیر بکا باقوب امام سندن بر فقیر آرزو ایتدیکی شیٔ طلب ایتدکده یوز یکرمی درت بیك پیغمبران شفاعت ویا عتاب ایتدکدن صکره‌می ویره‌جك اولورسك؟ دیوب یانمه کلمدی. بوکشفدن معلوم اولدی‌که فقیر مزبور واصلیندن ایمش . اهـ .

سنه ٦٠٧ استیلاء فرنك برسواحل دمیاط . ووفات ابن سکینه ازمشایخ حدیث وابن طبرزد مسند عصر وابوموسی الجزولی ازنحات والملك الاوحد الایوبی .

سنه ٦٠٨ غارت شریف قتاده حجاج عراق را درمنی. وانهزام کیخسرو

[ ] تاریخ وفات امام فخر رازی :

امام فاضل کامل محمد رازی که کس ندید ونبیند اورا نظیر ومثال
بسال ششصد وشش درکذشته شد بهرات نماز عصر دوشنبه وغرهٔ شوال

درجنك الاشكرى [۱] حاكم آلاشهر ومقتولیٔ او . ووفات ابن حمدون وابن سناالملك .

سنه ۶۰۹ انهزام ناصر محمدالصامت الموحدى ازاسبانیه درجنك عظیم طلیطله المشهور بوقعهٔ عقاب. واستیلاء کفار برحصار بیاسه وانطاکیه ووفات علی بن خروف نحوی .

سنه ۶۱۰ اسیر شدن خوارزمشاه دردست تاتار درجاسوسی وباز خلاص شدن او. ووفات ابن هبل بغدادی از اطبا وسلطان مغرب ناصر محمدابوالفتح ناصر بن عبدالسید مطرزی صاحب المغرب .

سنه ۶۱۱ استیلاء عسکر خوارزمیان برکرمان ومکران. وحج ملك المعظم عیسی. وبناء برکهٔ مشهورهٔ بلقیس درطریق حج .

شرح - بوآلتیوز اون برسالنده استانبول تکوری اشکری نام قرال برطریق ایله کیکاوس یدینه کیروب محبوس اولمشیدی . بعده بذل مال ووافر قلعه ویرمکله خلاص اولدی . لکن هلاکو امدادیله رکن الدین قلچ ارسلان کیکاوسك ملکنه هجوم ایتدکده کیکاوس مقاومت ایدهمیوب علائیهدن فرار وقسطنطین تکورینه التجا ایتدکده تکور برمدت اکرام بعده عربستانده برقلعهیه حبس ایتمشیدی . رکن الدین مقتول اولدقده منکوتمر کلوب اطراف قسطنطنیهیی تخریب ایتدکده تخلیص وکیکاوسی داماد ایدندی. اما ینه کیکاوس غربتده وفات ایتدی . اهـ [۲]

[۱] الاشکری لاسقاریس در . دردنجی اهل صلیب اردوسی قسطنطنیهیی ضبط ایله لاتین ایمپراطورلغنی تأسیس ایتدیکنده بوتئودور لاسقاریس زوجهسی آننا قومننی آلهرق کوچك آسیایه کچمش وازنیق حوالیسنده قائم پدری ملك آلکسی نامنه حکمران اولمغه باشلامش ایدی . لاسقاریسك تأسیس ایتدیکی حکومت ازنیق ایمپراطورلغی نامیله معروفدر . قونیه سلچوقی سلطانی غیاث الدین کیخسرواول بن قلچ ارسلان ثانی ۶۰۷ سنهسنده لاسقاریس ایله ایتدیکی محاربهیی قزانمش وحتی لاسقاریسی اسیر ایتمش ایکن سلطان مشارالیهك شهید اولمسی سلچوقی عسکرلرینك پریشان اولمسنه بادی اولمشدر .

[۲] شمعدانیزاده کیکاوس اول زمانی ایله کیکاوس ثانی وقایعنی بربرینه قاریشدیرمش ووقایع مذکورهیی ده خطا آلود برصورتده یازمشدر. کیکاوس ثانی دوری وقوعاتی اشاغیده کلهجکدر .

سنه ۶۱۲ استیلاء عسکر کرجی بر آذربیجان وملك مسعود بر یمن وخوارزمشاه بر غزنه . ومقتولی منکلی بتغلب درجبل فارس . واسترداد کیکاوس حصار انطالیه‌را از فرنك . ووفات عبدالقادر رهاوی از حفاظ والوجیه بن دهان .

سنه ۶۱۳ انهزام روم از کیکاوس. وعسکر کرجی از عسکر سلطان شاه . ووفات ابوالیمین زید کندی ومحمد جاجرمی از فقها .

سنه ۶۱۴ قصد بد کردن خوارزمشاه محمد خلیفهٔ بغداد را ورسالت شیخ شهاب‌الدین. وجمعیت فرنك درعین جالوت وطغیان دجله وعودت خوارزمشاه بجانب خراسان .

سنه ۶۱۵ انهزام فرنك از ملك‌الکامل درجنك دمیاط. وتخریب کردن ملك‌المعظم حصار بانیاس‌را. وابتداء فتنه جنکیزیه برای قتل خوارزمشاه تجار والجیان اورا [۱]. وابتداء دولت بنی ایوب درشام . ووفات کیکاوس ملك قونیه وملك‌العادل صاحب مصر .

الی یوز اون بشده جنکیز خروج ایدوب ترکستانی وایران والان مملکتلرینی الی سالده برباد ایتدکدن صکره اول دیارلردن ذریت آدم انقطاعه قریب اولدقده مقر دولتنه رجوع ایتدی . معاودت جنکیزی تاریخ عودتیدر .

شرح — بو آل سلجوق وخوارزمشاه وجنکیز خان اوچ دولتك ظهورلری معلوم اولمدقجه جنکیزك حالی معلوم اولمدیغندن بو مقاله‌ده ابتدا آل سلجوق ثانیاً خوارزمشاه ثالثاً جنکیز خانی لف ونشر مرتب ذکر وبیان اولنورکه آل سلجوقك ابتداء بروزی سلجوق بن یقاق نام ترکان ماوراءالنهرده بوی بکلکی ایله ظهور واتراك پادشاهی بیغو ایله خصومت وفوت اولدقده اسرائیل ومیکائیل وموسی نام اوچ اوغلنی ترك ایتمشیدی . میکائیل دخی وفات ایدیجك بیغو وطغرل وچغری وداود نام درت ولدینی ترك ایتدکده هر بری بر بوی

[۱] درفتنهٔ جنکیزیه :

مشوا الی سهل البلاد و وعرها　مشی الجراد علی الفصیل الاخضر
فکانهم موسی علی معشوشب　او منجل الحصید الاصفر

بکی اولوب غیرتله کلی جمعیته مالك اولوب سلطان مسعود غزنوی وقتنده
شرح اولندیغی اوزره تمادت اغنام وهدایا ایله اطماع ونهر جیحونی کچوب
نیشابور ونسا اطرافنه اجازت آلدقلرنده درت یوز یکرمی طقوز سالنده سلطان
مسعوده غالب کلوب داود سلچوقی خطبه وسکه صاحبی اولوب مسعودك تختنه
جلوس وطغرل فرسستانی وطبرستان وطیس وهمدان وقزوینی ضبط ایتدی .
وچغری بلخی ضبط ایتدکدن صکره آل سبکتکینك آخری اولان خسرو
ملك شاه حلیم وسلیم اولمغله عورتلر وخادملر اهل مناصب عملنه قاریشوب
اغنیا فقیر ومناصب تیز تیز عزل ونصب اولنمغله بیوك وکوچك بلورسز اولدقده
نظام دولت اختلال بولیجق آل سلچوق میدان بولوب سعی ایله سلطنته رعیه‌دن
ایکن نائل اولدیلر . بعده قاورت بن جغری کرمان مالکنی دیلملر یدندن آلوب
کرمان شاهی اولمغله بودخی آل سلچوقدن بر شعبه اولوب ورومی فتح ایدن
ملك دانشمند اولادینه ضعف طاری اولمغله بغداد خلیفه‌سی مقتدی بالله‌دن استمداد
ایتدکلرنده سلیمان شاه سلچوقی‌یی معین نصب وتعیین قیلدقده سلیمان شاه رومه
کلوب برایام دانشمندلو ایله مدارا ایده‌رك قونیه تختنه جلوس ویکرمی سنه سلطت
بعده برادری قلچ ارسلان قرق سنه بعده اوغلی مسعود اون طقوز سنه وآنك اوغلی
قلچ ارسلان بعده رکن الدین بعده عزالدین بعده غیاث الدین کیخسرو ثانی [۱]
بعده عزالدین کیکاوس بعده علاءالدین کیقباد بعده غیاث الدین کیخسرو ثالث [۲]
بعده دیکر [۳] رکن الدین سلیمان [٤] بعده دیکر کیخسرو بعده غیاث الدین مسعود
بعده کیقباد بن فرامرز بو اون آلتی پادشاه رومده آل سلچوقدن شعبهٔ ثالثه اولوب
ایکی یوز یکرمی ییل مقداری سلطنت ایتدیلر .

---

[۱] کیخسرو ثانی دکل کیخسرو اولدر .

[۲] کیخسرو ثالث دکل ثانیدر .

[۳] کیخسرو ثانیدن صکره عزالدین کیکاوس ثانی اولا منفرداً بعده برادرلری رکن الدین قلچ ارسلان رابع وعلاءالدین کیقباد ثانی ایله مشترکاً سلطنت ایتمشدر. بورادە مشارالیه عزالدین یعنی کیکاوس ثانینك ذکری اونودلمشدر .

[٤] سلیمان دکل قلچ ارسلان رابعدر .

اما آل سلجوقك بنده زاده‌سی نوشتكين شعبهٔ ثانيهٔ آل سلجوقدن [١] بلخ ملكی خدمتنده عقل وفراست ايله ممتاز اولوب افنديسی سلطان سنجر طرفندن خوارزم حاكمی اولمشيدی كه شهر خوارزم مصر وشامدن اكبر ايدی . نوشتكين فوتنده اوغلی قطب‌الدين محمد دخی والی اولوب اوتوز ييل حكومتنده عالم وفاضل اولوب شعرا وحكمايه عنايت ايتمكله بر فرد كندودن ايجنمدی . وقتا كه سلطان سنجر غزان طائفه‌سنه اسير ومحبوس اوليجق شهزاده‌لره اعتبار ايتميوب خطبه وسكه‌يی كندو نامنه ايتمكله ميدان آلدی . وهرطرفدن احق واليق صدالری عيوقه رسيده اولدی . بعد موته اوغلی اتسز دخی يكرمی طقوز سنه بعده اتسزك اوغللری ايل ارسلان وسلطان شاه وتكش خان دخی قرق‌بش سنه سلطنت ايدوب بش يوز طقسان آلتی سالنده سلطان محمد خوارزمشاه جلوس بعد ذلك سلطان جلال‌الدين وسلطن غياث‌الدين وسلطان ركن‌الدين پادشاهلق ايدوب عدولری يوغيكن جنكيز ظهور ايتدكده بونلره عرض محبت ايتمكله بونلر بغداد خليفه‌سی ناصرلدين اللهه بغض ايدوب جنكيز قوتيله بغدادی آل عباسدن تهی ايدوب اولاد عليدن سيدعلاءالملك ترمدی‌يه بيعت ايدرم . سوداسيله سيدی يانه آلوب كلی عسكر ايله بغداده متوجه اولدی . وخليفه اصلاح مابين ايچون قطب‌الآفاق شيخ شهاب‌الدين سهروردی حضرتلرينی رسول كوندردكده اصلا رغبت ايتميوب منكسرالقلب حضرت شيخ عودت وبددعا ايتدی . عقيبنده خوارزميلره شتا مسلط اولوب نجه‌سنك اللری واياقلری طونوب نجه‌سنك آتی هلاك اولمغله منهزما روكردان اولدقده ناصر خليفه امين اولدی . لكن كندو حالنه ترك

[١] نوشتكين ياخود انوشتكين امرای سلجوقيه‌دن بلكباك [بلك بك اولسه‌كرك] نام ذاتك كوله‌سی ايدی . اوغلی قطب الدين محمد برنجی شعبه عد اولنمسی ايجاب ايدن خراسان سلجوقيلرندن بركيارق زماننده خوارزمشاه تعيين اولندی وسلطان سنجرده ابقا ايتدی .

خوارزمشاه خوارزم واليلرينه مخصوص برعنوان ايدی بالاخره قطب‌الدين محمدك تأسيس ايتمش اولديغی دولت حكمدارانی‌ده بوعنوان ايله معروف اولديلر .

اولنسه انتقام آلنماز. جنكيز خانى بوكا مسلط ايتمك كرك. ديدكده كرچه علماسى سلطان محمده ايجنمكله بر بلوك كافر لشكرينى ولايت اسلاميه‌يه حواله لايق دكل ديديلر . اما تأثير ايتميوب جنكيزك سردارى محمود يلواجه مكتوب كوندرمكى مقرر قيلدى . اما خوارزم ديارندن كچمك اقتضا ايدر. مكتوب خصم النه كيرمك احتمالدر. ديوب بر معتمد آدمنى رسول ايدوب لسانا مرامى افاده وباشنى تراش وايكنه ايله مرامى تحرير وجنكيزى دعوت واوزرينه چويد دوكوب بر هفته مرورنده تراشى كليجك ارسال ايلدى . واردقده يلواج دخى جنكيزه كوتوروب مخفى سويلتدى . وقولنه شاهد طلب اولندقده باشنى تراش ايتدوريجك خط مرقوم ظاهر اولمغله كلامى ثابت اولندقده جنكيز تحسين ايله‌يوب خوارزميلر خصومته سبب فكرنده ايكن خوارزم امراسندن ايناجق نام حاكم توراته كيدن مسلم بازركانلردن درت يوز اللى نفر تجارى قتل ومتاعلرين اخذ ايتديكنى جنكيز خبر آلوب نقض عهد خوارزميلردن ظهور ايتدى . ديوب خوارزميلره اظهار عداوتله مكتوب يازدقدن صكره آلتمش كره يوز بيك اجناس مختلفهٔ منحوسه يله يوريدى . كرچه تاريخلر جنكيزك قوتنه اعتماداً آلتمش كره يوز بيك لشكرى تحرير ايتمشلر. لكن بو عسكر يره وكوكه صيغمز . آلتى كره يوز بيك يازلسه خوش اولوردى . نه حال ايسه جنكيزك حركتنى خوارزمشاه استماع ايتدكده بن عنعنه ايله عسكر صاحبى وقدرتلو پادشاه اولوب كرمان ومكران وغزنه وطالقان وزنجان وقم وكشان وهمدان واصفهان ارثاً بكا انتقال ايتدكدن صكره درت كره يوز بيك عسكره مالك ودرت يوز شهر تسخير قيلمش. مهترخانه‌م آلاتى مرصع ومجوهردر. جنكيز ديرلر بر خارجى زور باپيدا اولوب اوزريمه كلور ايمش ديه‌رك بى پايان لشكر جمع واترار نام محلده مقابله ومقاتله‌ده سلطان محمد خوارزمى منهزماً توراته فرار وآلتمش بيك آدمله تورانى محافظه وكندو خراسانه كيتدكده جنكيز توراته كلوب ابتداء حمله‌ده آلتمش بيك مستحفظى قتل واول ديارلرى انساندن تهى قيلدقدن صكره بخارا وسمرقندى تخريب ايدر ايكن سلطان محمدى تعقيبه اوتوز بيك آدم تعيين ايتدى . آنلر دخى زمين ايرانى ويران ايده‌رك

نجه یوز بیك مرد وزن قتل ایدوب جست وجو ایتدیلر . مع‌هذا برقاچ کره اوتوزبیك خوارزمشاهك آدمی وار. لکن کوزلری قورقمش شاشقینلق عارض اولمش. بردورلو مقابله ایده‌مدیلر . حتی جنکیزیلردن برعورت مراغه شهرنده الندە قلیج براوه کیروب قرق دانه سلاحلو رجالی یالکزجه قتل ایتدی. اصلا ال قالدیرمدیلر . نعوذبالله جنکیز خان خروجی محل عبرتدر . کرك اونك خان ماده‌سنده کرك بوخوارزمیلر ماده‌سنده خصملری تسلیم اوله‌رق نجه کره یوز بیك نفوس تلف اولدی . وسلطان محمد بریرده قرار ایده‌میوب والده‌سی ترکان خاتون ایله اولاد وعیالنی برصعب مکانه وضع ایتدی . اما جنکیز خبر آلوب کلوب اخذ وقتل و زوجه‌سیله والده‌سنی اسیر و سلطان محمد نهایة‌الامر مازندران کولنده ابسکون اطه‌سنده اختفا ایتمشیدی . بودرد وفراقدن خسته اولوب ایکلیه‌ایکلیه جان ویردی . اوغلی جلال‌الدین شاهلق دعواسیله خوارزم وهندە سفر ایدر ایکن جنکیزیلر قندهاری محاصره ایتدیکنی خبر آلوب کلوب محاصره ایدنلری هلاك ایتمکله قندهاری تخلیص ایتدی. اما جنکیز دخی یالکز هراتده اهالیسندن اون کره یوز بیك آدمدن اون آلتی‌آدم قالنجه قتل‌ایتمکله مملکت ایرانی انساندن خالی ایتدی. ماعدا مقتوللرینی وار قیاس ایله . ا ھ .

سنه ٦١٦ حرکت عسکرمغول‌از ترکستان‌وفرارخوارزمشاه بجانب همدان. وخرابیٔ سور قدس باراْی ملك معظم واستیلاء فرنك بردمیاط بعد ازمحاصرهٔ طویله. ووفات ابوالبقاعکبری وابن‌شاس شیخ مالکیه وشیخ مجدالدین‌بغدادی.

سنه ٦١٧ استیلاءجنکیزیان برجبل‌وآذربیجان باقتل وغارت‌وخرابیٔ‌سمرقند وبخارا وخراسان وکورجستان واکثردیار از کفار تاتار. ووفات شیخ عبدالله بوینی وابوالمظفر عبدالرحیم سمعانی وخوارز مشاه محمد درمازندران وکیکاوس سلجوقی [۱] ومحمدبن طلحه جفار وخواجه عبدالخالق غجدوانی .

سنه ٦١٨ انهزام‌جلال‌الدین‌خوارز مشاه‌درسند بجنکیز بعدازمحاربه‌وانکسار

---

[۱] قونیه سلجوقی سلاطینندن اولان عزالدین کیکاوس اول ٦١٦ سنه‌سنده ارتحال ایتمشدر .

تولی درجنك او . وانهزام فرنك از ملك كامل بزيادهٔ آب نيل درجنك دمياط وكرفتن كامل حصار دمياطرا . وشهادت نجم‌الدين كبرى از مشايخ وقطب مصرى درنيسابور.

سنه ٦١٩ بناء سور قونيه بمباشرت علاءالدين كيقباد سلجوقى وابتداء بناء سور ارزنجان از آثار اوست . ووفات شيخ روزبهان بقلى در شيراز .

سنه ٦٢٠ انهزام عسكر دشت وروس درجنك متمادىٔ جنكيزيان‌واستيلاء غياث‌الدين مير شاه خوارزمى بر كرمان وفارس وهمدان. وانهزام شريف حسن ازملك مسعود در مكه. ووفات موفق بن قدامه شيخ قدس وبديع‌الدين احمد قزوينى ازكبار شافعيه ويوسف بن‌يعقوب ملك مغرب .

سنه ٦٢١ استيلاء جلال‌الدين برآذربيجان ورفتن‌تاتار بفارس وقتل عام بقيهٔ سكان آن اقليم بعد از تخريب دشت. وظهور دولت لركوچك درلورستان. وآل‌براق دركرمان ورفتن سليمان شاه بن قيا والىٔ ماهان جد عثمانيان بجانب روم. ووفات امين‌الدين مظفر .

سنه ٦٢٢ استيلاء جلال‌الدين بربغداد وخرابىٔ دقوقازاو. واستيلاء كرجيان بر آذربيجان وغلبهٔ خوارزمشاه درجنك ايشان. وخلافت ظاهر بامرالله بعد از موت ناصرلدين‌الله. وانقراض دولت بنى ايلدكز درآذربيجان. ووفات احمد بن يونس ازكبار شافعيه .

ظاهر بامرالله غايتده عادل ايدى . بغدادده مذاهب اربعه علماسنه مدرسه ودارالحديث وبيمارستان وحمام بنا ايتمشدر .

سنه ٦٢٣ استيلاء كيقباد براطراف آمد وانهزام مسعود ارتقى. واستيلاء جلال‌الدين خوارزمشاه برفارس وكرمان. ووفات امام ابوالقاسم عبدالكريم رافعى وظاهر بامرالله .

سنه ٦٢٤ انهزام‌عسكرمغول از جلال‌الدين‌درجنك اصفهان‌وانهزام بكتاش خان از امراء مغول درجنك جنكيز. ووفات‌جنكيز خان‌در رمضان وملك‌معظم ملك شام وجوجى خان بن جنكيز ملك دشت .

شرح — چون جنکیز آنفا ذکری مرور ایتدیکی اوزره صاحبقران اولدی
اما قنغی دیندن وقنغی ملتدن اولدیغی معلوم اولمادی . السنهٔ ناسده مشهور
اولان حجاج ظالمدن و ابامسلم اظلمدن یوزقات باکه بیک قات ستمکاردر. ایران
وتوران زمینلرنده برصاغ آدم قومایوب ایسسز ایتمکله ربع مسکونلقدن اخراج
وغیر مسکونه ادراج قیلدی . خراسان و مازندران و عراق و آذربیجان
وکردستان وکرجستان وشروان وچین وغیری یرلری برباد ایلدی. منقولدرکه
بر مغول اون بیك مسلم قتل ایلدی . اول ممالکك انواع نفایس واموالنی
دشت قبچاقدن کچیروب خطاده مسکننه ایصال ایلدی. بوکافرك ظلمی وقتالی
قیاسه وحسابه کلمز؛ ابامسلم وحجاج ظالمی بیك قات تجاوز ایدوب دائما غالب
اولماسنده حکمت مکر مذکور خوارزم مشاه پادشاهلغنك پرتوی عالمنده والده‌سی
اولان ترکان نام خاتون ایله وقتك قطبی شیخ محمد بغدادی حضرتلرینه زنا
تهمت ایتدکلرینی سرخوشلق حالنده پادشاهه سویلندکده حقیقتنه واصل اولمادن
حالت سکرنده قتل ایدوب صکره پشیمان اولوب اول وقتك معروف مشایخندن
شیخ نجم الدین حضرتلرینه برطبق آلتون صدقه کوتوروب اولان خطانك
مجازاتی عفوی رجاسنده اولدقده شیخ نجم الدین حضرتلری بونده اولان آتش
غضب الٰهی‌یی یدی دریا تسکین ایده‌مز . ای پادشاه! سن نه کونه عمل ایشلدك
خبرك وارمی ؟ دیمشیدی . فی الواقع باری تعالی جنکیزی تسلیط ایدوب قورو
یانجه یاش یانار. فحواسنجه نه شاه ونه سپاه ونه رعایا ونه حیوانات قالدی. دنیا
بیابانه دوندی. جنکیز ظالم ایکن بوقدر استدراج شیخ محمده اولان غدر سببنه
ایدی. بومحل دخی محل عبرتدر . بعده جنکیز تنکست نام شهرده اسفل السافلینه
کیتدی . حالا روس ومسقو وتاتار آنك قبیله‌سندندر. وقریم خانلری جنکیزك
اوغلی جوجی خان نسلندندر . اه .

سنه ۶۲۵ مهادنهٔ فرنك بملك الکامل برای قدس وانتزاع صیدا . وانهزام
جلال الدین درجنك تاتار وانهزام عسکر تاتار از او .

سنه ۶۲۶ تسلیم کردن کامل قدس را بکفار فرنك ومحاصرهٔ دمشق ازاو

وظهور دولت بنی رسول بعد از انقراض بنی‌ایوب دریمن، وپادشاهیٔ اوکتای ولد جنکیز . ووفات یاقوت بن عبدالله رومی .

سنه ٦٢٧ استیلاء جلال‌الدین بر اخلاط ونهب وغارت او در بلاد اسلام وانهزامش درجنك اشرف وکیقباد در آذربیجان [١] وکرفتن فرنك جزیرهٔ میورقه‌را از دست موحدین. ووفات سراج‌الدین یوسف بن ابی‌بکر سکاکی صاحب المفتاح.

سنه ٦٢٨ استیلاء مغول برمراغه وقتل عام سکان او . وانقراض دولت خوارزمیان درماوراء نهر وخراسان بغیبت جلال‌الدین بعد از انهزام او درجنك مغول. ووفات یحیی بن عبدالمعطی از نحات .

سنه ٦٢٩ نزول تاتار بشهر زور واستقرار خلیفه. ورفتن اوکتای قاآن بتسخیر ختای . وغرقهٔ سلیمان شاه در معبر قلعهٔ جعبر . ووفات جلال‌الدین خوارزمشاه وموفق‌الدین عبداللطیف بغدادی وابوبکر بن نقطه از حفاظ .

شرح — سلیمان شاه جد آل‌عثماندر. ارطغرل حضرتلری بیان اولندقده ذکر اولنور . اه .

سنه ٦٣٠ کرفتن کامل حصار آمد را از مودود واستیلاء سلاجقهٔ روم بررقه وحران. وانقراض دولت بنی‌آقسنقر درموصل. وظهور دولت بنی‌مرین درمغرب. ووفات ادریس بن یعقوب ملك اندلس وعزالدین ابن اثیر جزری صاحب کامل .

سنه ٦٣١ انهزام ملك کامل درجنك علاءالدین ملك روم. وسلطنت بدرالدین لولو درموصل وبناء مستنصریه در بغداد . ووفات سیف‌الدین آمدی ومحمد بن عمر قرطبی وشیخ بهاءالدین ولد پدر مولانای رومی .

سنه ٦٣٢ وفات عمر بن فارض وشهاب‌الدین عمر سهروردی وغانم مقدسی از کبار مشایخ وابن شدادالحلبی از علما وابوحفص عمر اندکانی از کبار حنفیه ورتن هندیٔ مشهور .

سنه ٦٣٣ کرفتن اسپانیه شهر قرطبه‌را از اهل اسلام . وانهزام عسکر مغول درجنك اردبیل وخرابیٔ حصار رها بدست کامل . ورفتن کیوك ولد

[١] بومحاربه آذربیجانده دکل ارزنجان جوارنده یاسی چمن‌ده وقوع بولمشدر .

اوکتای بتسخیر دیار روس وبلغار . ووفات ابن دحیه عمر کلبی از حفاظ .

شرح — بو شهر قرطبه‌ده بیك آلتی‌یوز مسجد وطقوز یوز حمام اولوب مجمع علما وصلحا ایکن کلوب پورتقال کفره‌سی استیلا ایتدی . اه .

سنه ٦٣٤ استیلاء تاتار برحصار اردبیل وقتل عام اهل بلده‌را . ووفات ابو الربیع کلاعی از حفاظ وعلاء‌الدین کیقباد سلچوقی .

سنه ٦٣٥ وصول عسکر تاتار بد قوقا وانهزام جیش بغداد . وکرفتن اسپانیه شهر بلنسیه را از اهل اسلام . ابتداء طبقهٔ ثالثهٔ باوندیه بخروج حسام‌الدوله ارد شیر . وشهادت اسماعیل بن محمد المعروف بکمال اصفهانی . ووفات سلطان مصر الکامل محمد .

سنه ٦٣٦ آبادانیٔ هراة بافرمان اوکتای قاآن . ووفات امام جمال‌الدین حصیری از کبار حنفیه .

٦٣٧ استخلاص ملك ناصر داود ملك شام حصار قدس را از فرنك . ووفات ابن الدبیثی از حفاظ وابن مستوفی الاربلی وضیاء‌الدین ابن اثیر .

سنه ٦٣٨ تسلیم کردن ملك صالح حصار شقیف را بفرنك ومحبوسیٔ عز‌الدین بن عبد‌السلام وابن حاجب برای اعتراض . وابتداء دولت آل جنکیز در ماوراء‌النهر . ووفات شیخ محی‌الدین ابن عربی وچغتای خان بن جنکیز .

شرح — بو شیخ حضرتلری شیخ اکبر تسمیه اولنمشدر که علم لدنی‌یه واقف اولدیغی فتوحات وغیری کتبندن معلوم اولدیغی کبی علوم غیبیه باخصوص جفر جامعه واقف اولدیغی کذلك آثارندن وصحتی تجربه‌دن معلومدر . حضرت شیخ تعریفدن مستغنیدر . وکمال اوزره وصف قابل دکلدر . زیرا آنك کلامنی هر کس استعدادی مقداری فهم ایده‌بیلور . وقتنده اولان علماء ظاهر، ظاهر کلامنه اعتراض وموتنده تحقیر ایتمشلر ایدی . لکن بو آل عثمان ایده‌الله وابقاه حضرتلری موفق من عند الله اولمریله صاحبقران سلطان سلیم خان بن بایزید خان حضرتلری شامك تسخیرینه موفق اولدیغی کبی قبر محی‌الدینی اظهاره‌دخی

موفق اولوب هيچ بريرده بنا انشاسی عادتی دکل ایکن تربه وجامع شریف بنا بیوروب بعد موته کراماتنه عارف اولمشدر. شکرالله سعیه اهـ .

سنه ٦٣٩ بناء قلعهٔ روضه درقبالهٔ مصر قدیم بحکم ملك صالح ایوبی برای اسکان غلامان اتراك وباعث شدن استیلاء اتراك برمصر. واستیلاء مغولان برلاهور ومقتولیٔ بهرام شاه . ووفات ابن یونس از فقهاء موصل واوکتای قاآن .

سنه ٦٤٠ خلافت مستعصم بعد از موت مستنصر ووفات قاضیٔ افضل الدین محمد بن ناماور وخنجی صاحب الکشف .

سنه ٦٤١ استیلاء کفار تاتار برغالب بلاد روم بعد از انهزام کیخسرو درجنك ارزنجان. ووفات شیخ رضی الدین علی لالا از کبار مشایخ قزوین .

سنه ٦٤٢ انهزام ملك صالح ملك دمشق درجنك ملك صالح ایوب در عسقلان واسیر شدن ملك فرنك حاکم قدس درآن جنك واسترداد صالح قدس را بعد از آن. وپادشاهیٔ کیوك خان . وشوکت قسیسان بسبب آن. ووفات شمس الائمه محمد بن عبدالستار کردری از کبار حنفیه .

قدس ایکنجی دفعه فرنکه دوشوب اون برسنه مروردن صکره ملك ناصر استخلاص ایتدکده ابن مطروح دیمشدر :

فناصر انقذه اولا   وناصر انقذه آخرا

لکن آلتی یوز قرق ایکیده ملك صالح استردادی دخی نقل اولنور .

شرح — بوندن اقدم بش یوز یتمش یدی تاریخنده قدس شریفك برایکی دفعه کفار الینه کیروب وخلاص اولدیغی شرح اولنمشیدی که ناصر داود قدس شریفی کفاردن تخلیص ایدوب ایرتسی سنه ملك شام صالح اسماعیل کفاره واروب مقابله ایتمیوب قدسی کفاره تسلیم ایتمکله دین مبینی تذلیل ایتمشیدی . بعده سلطان مصر نجم الدین بودفعه غیرت دینیه ایدوب عیسی اسماعیلدن واروب زورایله شامی آلوب ضبط ایتدی. اما اسماعیل فرنکدن استمداد ایدوب نجم الدینه مقابله قصدیله غزه ده جنکده اسماعیل اولیجك کفار دخی منهزم اولمغله قدس

شریفی واطرافی وسواحل شام کفاردن پاك اولدی . بونجم‌الدین فتحندن للهالحمد تألیف تاریخی یعنی بیك یوزسکسان یدی سالنه کلنجه‌ایادی ٔ اهل اسلامدن منفك اولمادی .ثم الحمدلله. اهـ .

سنه ٦٤٣ محاصرهٔ خوارزمیان حصار دمشق راپنج ماه . وتلاشیٔ کسوهٔ کعبه ازهبوب ریاح شدیده. ووفات ابن صلاح شهرزوری وعلم‌الدین سخاوی وضیاءالدین مقدسی وابن‌النجار بغدادی وابن یعیش عوف .

کسوهٔ بیتك روزکاردن صویلمه‌سی آل عباس دولتی زوالنه فال بدوشعار اسود ارتفاعنه علامتدر دیدیلر . فی‌الواقع اویله اولدی .

سنه ٦٤٤ انهزام عسکر خوارزم از عسکر دمشق وترکمان درجنك بحیرهٔ حمص ومقتولیٔ برکه خان‌سرعسکر خوارزم.وانقراض دولت ایوبیه در دمشق. وظهور دولت ملوك کرت غوریه در خراسان . ووفات غیاث‌الدین کیخسرو سلچوقی .

سنه ٦٤٥ استرداد مسلمانان عسقلان وطبریه رااز فرنك. ووفات ابوعلی عمر شلوبنی از نحات ومحمد بن محمد حسام‌الدین اخسیکثی صاحب‌المنتخب وامام علاءالدین زاهد .

سنه ٦٤٦ مقتولیٔ علی موحدی در محاصرهٔ تلمسان.ووفات ابن بیطار مالقی وابن حاجب مالکی وعلی بن جابر نحوی وجمال‌الدین قفطی الوزیر ومحمد بن هشام خضراوی از نحات .

سنه ٦٤٧ انهزام فرنك از اهل مصر درجنك منصوره ومستولی شدن کفار برحصار دمیاط.وغارت کردن تاتار اطراف عراق را . وظهور دولت الوغ خانیه در هند ووفات ملك صالح ایوب .

سنه ٦٤٨ اسیر شدن‌قرال فرانسه بابیست هزار کفار بعد از انهزام‌فرنك درجنك منصوره واسترداد حصار دمیاط از فرنك. وانهزام عسکر مصر از عسکر شام در جنك عباسیه ومقتولیٔ توران شاه آخر ایوبیه در مصر.وپادشاهیٔ منکو قاآن .

سنه ٦٤٩ ابتداء ظهور اتراك در مصر وتوليت شجرالدر زوجهٔ ملك صالح واستقلالئ ملك معز اول ملوك اتراك بعد ازتزوج شجرالدر. ووفات محمد بن عمرون شارح مفصل .

سنه ٦٥٠ وصول مغول بديار بكر بانهب وغارت. ووفات امام صغانی وسعدالدين حموی [١] از كبار مشايخ .

سنه ٦٥١ بناء بلدهٔ باغچه سرای بحكم باتو بن جوجی خان ووفات امام كمال الدين زملكانی وابوالعباس احمدالمعروف بابن الحاج اشبيلی صاحب المؤلفات وشهاب الدين القوصی از ادباء مصر .

٦٥٢ انقراض دولت بنی ايوب در مصر بمخلوعئ اشرف موسی واستقلال اتراك بسلطنت معزايبك. وفات عبدالحميد خسرو شاهی وصدرالدين محمد بن عباد اخلاطی صاحب تلخيص الجامع وامام بيكرش تركی از امرا .

سنه ٦٥٣ استرداد يونانيان رومشهر قسطنطنيه را از فرنك. وانهزام. عسكر مرتضی عمر موحدی در محاصرهٔ فاس از مغلطهٔ اسب سركش. وپادشاهئ بركه خان بعد از موت باتو دردشت وابتداء دولت جنكيزيان در خراسان ودردشت قبچاق.

سنه ٦٥٤ ظهور نار حره در نواحی مدينهٔ منوره . وغرقهٔ بغداد از طغيان دجله وحريق مسجد رسول الله صلی الله عليه وسلم واستيلاء هلاكو بر حصارالموت وری وانقراض دولت ملاحده در قهستان ووصول مغول بروم. ووفات نجم دايه وسبط ابن جوزی .

شرح — مدينهٔ منوره ناحيه‌لرنده خدايی آتش پيدا اولوب علی رواية اوچ آی ياندی . طاغلر وصحرالر قلای كبی اريدی . بوعلامت اشراط ساعتدن اولان دخاندر. خوفيله عالم پريشان اولمش ايكن شهرمدينه‌يه قريب كلدكده منطفی اولدی . برقاچ آی صكره مسجد نبوی صلی الله عليه وسلمه آتش اصابت ايدوب ياندی . اهـ .

[١] تاريخ وفات سعدالدين حموی :

وفات شيخ جهان سعدالدين حموی كه نور ملت اسلام و شمع تقوی بود
بروز جمعه نماز ديكر به بحر آباد بسال ششصد وپنجاه وعيد اضحی بود

تاریخ انقراض ملاحدهٔ « خنده » ٦٥٤ لقباری تاریخ واقع اولمشدر . آخرلری خاور شاهدر . هلاکوقلعه‌یه آلموتی آلدقده مزبورك وزیری خواجه نصیرطوسی هلاکویه انتساب ایدوب کندی اعوان واتباعی ایله قتل اولندی . چون نصیر مستعصمدن دلگیر ایدی . هلاکویی بغداده سوق ایدوب ابن‌علقمی واسطه‌سیله خلیفه تسخیر وبغدادخلقی تدمیر اولنوب وقعهٔ مشهوره ظهوره کلدی .

سنه ٦٥٥ مردن منکو قاآن . وسلطنت منصور ترکی بعد از مقتولیٔ معز . وآمدن الچیان هلاکو ببغداد . وفتنهٔ عظیمه درمیان سنیان ورا فضیان بغداد . ووفات ابن باطیش از شافعیه وابوالمؤید محمد بن محمود خوارزمی .

سنه ٦٥٦ استیلاء هلاکو برعراق در محرم وانقراض آل عباس بمقتولیٔ مستعصم [١] خلیفه واکثر شیعهٔ بغداد یان . ووفات ابوالعباس احمدبن‌فرح قرطبی وزکی‌الدین عبدالعظیم مستندی از حفاظ وابوالحسن شاذلی وابن علقمی الوزیر .

شرح ــ خلفای بغداد اولان آل‌عباسك اولی ابوالعباس سفاح وآخرلری مستعصم بالله بن مستنصردر . جمله‌سی اوتوز یدی پادشاهدر . عادتلری اوزره تاج وتخت خلافت کاه اوغله کاه قرنداشه انتقال ایدرك بش‌یوز یکرمی سنه سلطنت ایتدیلر . یعنی یوز اوتوز ایکی تاریخنده ظهور ایدوب التی‌یوز اللی آلتیده منقرض اولدیلر . وشوکتلری شول مرتبه‌یه وارمشیدی‌که بغداد معموریتده جنت آباد اولوب خلیفه‌نك حرم خدمتنده اولان اغالرندن باشقه مکلف وزینتلو درت یوز قپو اوغلانی تعبیر اولنور طواشی خادم اغالری وارایدی . وعید کونی پنجره‌یه قعود ایدوب یکی طشره‌ده وقارشوسنده برسیاه طاش اول‌زمانده تاتار خانی مثللو اطرافده وافر ملوك وار ایدی . ابتدا آنلر بعده ارکان دولتی کلوب یکی یوس ایدوب طاشه یوز سورمکی دولت ونعمت بیلورلر ایدی . وشراب خانه‌سنده اولان سیم وزر ومرصع قدح وصراحیلری

[١] تاریخ مقتولیٔ مستعصم :

سال هجرت ششصد وپنجاه شش　روز یکشنبه چهارم ازصفر
شد خلیفه پیش هلاکو وازان　دولت عباسیان آمد بسر

يتمش دوه‌يه تحميل اولنور ايدی . وغايتله كبر وعجب كتورمشلر ايدی . كبر وعجب وعشرت ايسه غفلت ايراث ايدر . ومقربلری امور دولته قارشمغله كندوده ووزيرنده مهابت قالمامشيدی . هركس مقربك برينه تقرب سوداسنده وتقرب ايتدكدن صكره منتسب اولدقلری ذاتلره مغروراً بيلدكلری كبی ظلم ايدرلر. اصلا وزيردن وپادشاهدن خوف ايتمزلر . اكر شكايت اولنسه مقربلر صاحب اولوب خلاص ايدر . حتی مستعصمك وزيری محمد علقمی علم وفضل ومعارف ايله معروف ايكن مقربان ايشنه قارشوب باشلو باشنه حل وعقد ايتديرمزلر ايدی . وزير خليفه‌نك يولسز عمللرينی ستر وصورت حسنه‌ده اظهار ايدرك خليفه‌نك عرضنی ومالنی صيانت ايتدكجه سوز وزيرك اولماسون ديو عكسنه سوق ايدرلر ايدی . وهنرمندلر وفاضللری تقرب ايدر خوفيله ترذيل ايدوب اعتبار ايتديرمزلر ورتبه‌ويرديرمزلر. نظرلری فضل وهنره‌دكل بلكه منصبه‌ايدی. حتی خواجه نصيرطوسی متن تجريدی تأليف ومستعصم خليفه‌يه اتحاف ايتدكده كاتب ياقوت امثالی مقربلردن برينك واسطه‌سيله ويرمديكی ايجون فلاسفه كتابيدر. بر شيئه يرامز . ديو مقربلرك ذملرينه بناءً پادشاه طوسی‌يه رعايت ايتمديكندن ماعدا بركاغدينی قوپاروب جانتی زائل اولسون ديو صويه آتدی. وبونی كتورمكدن بكا طوسدن براوكوز كتورسه‌ك حظ ايدر ايدم. ديو تحقير ايلدی . طوسی دخی بونجه ايام كتابی تأليفه چكديكی زحمته وبو جفايه تحمل ايده‌ميوب بغداددن كيتدی. قنده كيدرسك؟ ديندكده پادشاهك بيورديغی اوكوزی كتورمكه كيدرم. ديه‌رك هلاكوخان يانته واردی كه جنكيز خان وفات ايتدكده يرينه اوغلی اوكتای بعده منكوقاآن پادشاه اولوب بوأثناده عظيم لشكر ايله قرنداشی هلاكوخانی نفط انداز ومنجنيق اندازلر ايله ايرانه ايصال ايتمشيدی . خواجه نصيرطوسی هلاكويه واروب بغداد خليفه‌سنك تدبيری قالمامش. شوندن معلومكه عندنده فضل وهنره اعتبار يوق. هرنه قدر جاهل اولسه دخی منصبی مناصب علميه‌دندر . ديوب اكر رغبت ايدر . وبلكه هنر ومعرفتی قصور عد ايدر . حتی وزيری فاضل علقمی دخی بوحركاتدن استكراه ايدوب مسامحه

ایده‌یور . وقت فرصتدر . ایران تخریبندن اقدم بغداده وارلسه تدبیره قادر اوله‌مازلر . دیو هلاکوبی ترغیب ایدیجك هلاکو خواجه‌نك عقل وکیاستنه باقوب تدبیرینی پسند ایدوب خواجه‌یی کندویه مصاحب ایدوب مدبر امور ایلدی . بعده طوسینك سوق وتدبیریله بغداده عزیمت ایتدکلری خبر خلیفه‌یه واصل اولدقده مقربلر قوکلسون . پادشاهمزك سرحد یاقلرندن ماعدا نفس بغدادده علوفه‌لو یوزیکرمی بیك عسکری وار . هلاکو دیدکلری نه‌اوله‌جق . دیرلر ایکن هلاکو کلوب بغدادی محاصره وتضییق ایدرك اللی کون منجنیق ایله اهل بغدادك نصفنی هلاك ایتدکده خلیفه عاجز اولوب اوچ اوغلی واوچ بیك آل‌رسول‌ایله برسحر ترحم ایچون بغداددن‌چیقوب امان دیه‌ك هلاکونك اوطاغنه‌واردقده خلیفه‌ایله شهزاده‌لرینی‌هلاکو چادرینه آلوب برکونا کرامدن صکره حبس ایلدی . ومقربلرینی یعنی خواجه نصیری تحقیر ایدوب تحقیره سبب‌اولانلری ووعظ ونصیحت ایدن عاقل وکامللری تکذیب ایدنلری بربرر تلف ایتدکدن صکره خلیفه ایله شهزاده‌لرینه شهادت نصیب اولدی . شویله‌که هلاکو برآلتون‌تخت‌وخواجه نصیر طوسی برکموش کرسی‌اوزرنده اوتورورلر ایکن‌خلیفه‌یی کتوروب خواجه نصیر جوابه آغاز ایدوب ای خلیفه ! بکندکمی سنك بندن طلب ایتدیکك اوکوزی کتوردم . دیو تخجیل ایتدکدن صکره خلیفه‌یی برصغیر دریسنه صاردروب آت ایاغنه چیکندره‌رك شهید ایتدی . الحکم‌لله‌تعالی . تعجب بونده‌کی خلیفه بونجه ایامدن برو پادشاه اوغلی پادشاه اولدیغندن ماعدا ملوکدن برسلطانك نسلی بوآل عباس کبی بش‌یوز یکرمی سنه ممتد اولمیوب بونلر جمله‌دن خاندان ونسللری ابن عم رسوله منتهی ایکن علما وهنرمند ومعرفت قدرینی بیلمیوب هلاکو کبی نوظهور صاحب هنری انتخاب واعتبار ایتمکله آفاقه ولوله صالدی . ومستعصمك سوء قرین سببنه عدم اعتباری آز وقتده باشنه بو سیاستی کتوردیکندن ماعدا اولاد وعیالنك دخی اعدامنه باعث اولدیغندن باشقه نسلنك انقراضنه بادی اولدیغندن غیری بش‌یوز یکرمی سنه‌لك دولت، وزرا وارکانیله بیله‌مضحل اولوب‌ملك‌ومنصب‌دشمنلری

الینه کیرمکه وسیله اولدی . حکمتی وزیرینه استقلال ویرمیوب خیرخواهلره نصیحت ایتدیرمکه رخصت ویرمیوب جمع ماله حریص یامسخره واسافلدن اکلنجه‌لره اعتبار ایتمکله ووقتنی مطالعهٔ تواریخه صرف ایتمیوب شرب یالعب یالهوه صرف ایتمکله بوفلاکته کرفتار اولدی . بوآل عباس پیغمبر صلی الله علیه وسلمك بردهٔ شریفه‌سیله قضیبنه مالك اولوب آنلر ایله سائر ملوکدن امتیاز وافتخار ایدرلر ایدی . خلیفه سحری هلاکو یانبه واردقده برده‌یی کیوب قضیبی قوشانمشیدی . هلاکو دیدکلری لعین آنلره حرمت ایتمیوب اوزرنده ایکن خلیفه‌یی شهید ایدوب تبرکات مرقوماتی احراق ایدوب کولنی نهر دجله‌یه القا ایلدی . هله هلاکوده دین یوق . خواجه‌یه بونجه نفسانیت نه‌در : اولا نیجه بیك نفوس مسلمینك هلاکنه‌سبب اولمق ثانیاً امانله کان خلیفه‌نك قانته کیرمك ثالثاً اشدعقوبت ایله شهید ایتمك رابعاً وقت یأسنده توبیخ ایله تخجیل ایتمك . بونلردن اغماض ایده‌لم . تلف اولان عرض مسلمیندن دخی کچه‌لم . بوتبرکات پیغمبری‌یی احراقه مانع اولمامق نه دیمك . نعوذبالله من هذا الحال ! بعضیلر بوبابده وزیر اولان محمدعلقمی‌یه دشنام ایدرلر . دوربینلك اولنسه آنك چکدیکنه طاقت کلورمی ؟ وزیرعاقل اوله . حسن تدبیرایده . مادون اولان بر احمق یاولد زنا مقرب جلب منفعت یاوزیرك مهابتنی رفع ایچون سوء تدبیرینی احسن تدبیر کبی ایلرو کچیروب وزیری تکدیر ایده‌لر . بردکل بش دکل . اودخی دشمن ظهورنده اغماض ایتدیکی تعییب اولنماز . زیرا آنلر اول حالده دخی ینه عقلایه مراجعت ایتمیوب کندو شانلرینه شین کلسون دیو کندولر تدبیر ایدر .

بعده هلاکو بغدادده آلتی آی مکث ایدوب قتل ایتدیکی نفوس درت کره یوز بیکه بالغ اولدقده قالقوب شام وحلب وحما وحمصی دخی تسخیر ایتدکده قرنداشی ملك قاآنك وفاتی خبری کلمکله عربستاندن اباغار ایله ایرانه کیدوب شاه اولدی . بومحلده اولان شرحمز دخی محل عبرتدر . اه .

سنه ٦٥٧ نزول هلاکو برآمد ورفتن عسکر مغول بتسخیرقلاع شبانکاره

باغواء آتابك ابوبكر بن سعد . وخرابى بلدهٔ ایج بعد از مقتولیٔ مظفرالدین محمد شبانکاری . وپادشاهیٔ مظفر قطز بعد از خلع منصور علی .

سنه ٦٥٨ وصول هلاکو بحلب بانهب وغارت. ومقتولیٔ اکثر اهل حلب وحما وحمص وانهزام کتبغا سر عسکر هلاکو از ملك المظفر سلطان مصر درجنك عین جالوت وپادشاهیٔ بیبرس وقبلای قاآن وبناءخان بالغ بحکم او. ووفات ابن امین الدوله .

سنه ٦٥٩ رجوع تاتار بغارت حلب وحما وانهزام ایشان باردیکر درجنك حمص وثبوت نسب مستنصر احمدالعباسی وبیعت اعیان برای خلافت وابتداء دولت عباسیه درمصر. ووفات سعید بن مطهر باخرزی .

سنه ٦٦٠ کرفتن تاتار حصار موصل را باخدعه ومقتولیٔ اهل بلدوانهزام مستنصر احمدعباسی ازقرا بغا درجنك انبار وغیبت او. ووفات عزالدین بن عبدالسلام وکمال الدین ابو حفص عمر بن عدیم مورخ حلب .

سنه ٦٦١ انهزام هلاکو ازبرکه خان درجنك دشت. وانقراض دولت بنی ایوب درحمص وآل سلغر در فارس وکرمان. ووفات عبدالرزاق رسعی المفسر وامام شهاب الدین فضل الله توریشتی .

سنه ٦٦٢ تعیین قضات مذاهب اربعه در مصر بحکم ملك ظاهر بیبرس .

سنه ٦٦٣ انهزام کفار اسپانیه درجنك ابن احمر از ملوك طوایف واسیر شدن قرال با دوهزار کافر واسترداد سلطان مصر حصار قیساریه وارسوف را از فرنك ووفات هلاکو [١] وپادشاهیٔ ابقا .

شرح — بوهلاکو فغفور یعنی چین پادشاهی اولان منکوخان طرفندن تخریب بلاد ایدرك بغداد وحلب وشامی ضبطندن صکره منکونك فوتی خبری کلمکله یرینه کتبغایی براغوب کندو ایلغار ایله ایراندن خراسان وعراقین وآذربیجان

[١] تاریخ وفات هلاکو کفتهٔ نصیر .

چون هلاکو زمراغه بزمستان که شد کرد تقدیر ازل نوبت اورا آخر
سال برششصد وشصت وسه وشب یکشنبه که شب نوزدهم بدر ربیع الآخر

وفارس ودياربكر وارضروم وارمنيه وسيواسي دخي ضبط ايدوب مراغه شهرينه واروب رصد جديد بنا ايتديرر ايكن فوت اولدقده جسدي سلماسده ثلث قلعه‌سنده‌در. بيضاوي تاريخنده هلاكو آخر عمرنده اسلامه كلدي. جنكيز كبي دكل. يازار. غرابت بونده‌كي خواجه نصير نجومده ماهر اولوب يلديزي قوتلو اولديغني كوروب هلاكو ياننه واروب بعد خراب الديار علمنه فرجه وكمالني تبيين ايچون مراغه‌ده رصد بنا ايتديرر ايدي. هنوز اتمامنه‌دك هلاكو صاغ قالاجغني بيلمدي. صاغلجاغيله اولماسون. هلاكو يرينه اوغلي اباقا كچدي. بوهلاكونك دخي تلف ايتديكي نفوس حجاجدن زياده‌در. شوقدر وار كه حجاجك مقتوللرينك اكثري اصحاب كزيننددر. واحد كالفدر. ومنكونك زوجه‌سي نصرانيه ايدي. لكن اسلامه محب اولمغله بخاراده مدرسه بنا ايتدي. اهـ

سنه ٦٦٤ انهزام ابقا از بركه خان درجنك دشت. واسترداد ملك ظاهر حصار صفد وطرابلس را از فرنك. ومقتولئ سليمان [١] بن كيخسرو سلجوقي بحكم ابقا.

سنه ٦٦٥ وفات ابوشامه عبدالرحمن مورخ شام وشيخ اسمعيل كوراني وبركه بن تولي دردشت وسلطان مغرب عمرالقيس.

سنه ٦٦٦ كرفتن بيبرس سلطان مصر حصار انطاكيه ويافا باسيف وقلعهٔ سقيف باامان. ووفات كيقباد سلجوقي وامام حميدالدين علي ضرير از كبار حنفيه.

سنه ٦٦٧ انقراض دولت موحدين در مغرب. ووفات ابن دقيق درعيد از كبار شافعيه.

سنه ٦٦٨ انهزام عسكر غياث‌الدين براق خان از عسكر ابقا درجنك هراة. واختلال حال اولاد چغتاي، واستيلاء يعقوب مريني بر مراكش وحج ملك ظاهر بيبرس. ووفات احمد بن عبدالدائم ازمشايخ حديث.

سنه ٦٦٩ استرداد سلطان مصر حصن اكراد وعكا از فرنك. وغرقهٔ دمشق از طغيان انهار. ومقتولئ ادريس بن قتاده درجنك ابونمي شريف. ووفات

[١] سليمان دكل قلج ارسلان رابع اوله‌جقدر.

شیخ عبدالحق بن سبعین از مشایخ مرسیه وابن عصفور ازنحات اشبیلیه .

سنه ٦٧٠ خراب شدن حران از غارت تاتار . وعقد مجلس ثبوت خلافت حاکم احمد عباسی . وتقلید سلطنت ملك ظاهر در مصر . ووفات عبدالرحیم ابن یونس از کبار شافعیه .

سنه ٦٧١ انهزام مغول از سلطان مصر درجنك محاصرهٔ بیره جك . واستیلاء محمود قلهاتی بجزیرهٔ هرمز وابتداء دولت او . ووفات شیخ صدرالدین محمدبن اسحق قونوی ازکبار مشایخ وامام علم الدین قاسم لورقی .

سنه ٦٧٢ انقراض دولت بنی عبدالمؤمن در مغرب . ووفات جمال الدین محمد بن مالك ازنحات وخواجه نصیر محمد طوسی ازمشاهیر جهان وسراج الدین محمود ارموی قاضیٔ قونیه ازکبار علما وجلال الدین محمد البلخی المعروف بملاخنکار درقونیه .

شرح — عزیز مرقوم بلخ شهرنده دنیایه کلدی . بعث لفظی بش یوز یتمش ایکی تاریخ ولادتیدر . پدری بهاءالدین حضرتلرینه خوارزمشاه راحت ویرمهمکله جلای وطن ایدوب آندن واروب حج شریف ایتدکدن صکره عودتنده قونیه یه کلدکده قونیه پادشاهی آل سلچوقدن سلطان علاءالدین کیقباد قدردان سلطان اولمغله بهاءالدین حضرتلرینی دائرهٔ دولتنه آلوب اکرام مالاکلام وارادت تام کوسترملریله حضرت شیخ قونیه ده توطن ایدوب علم ظاهر وباطن افاده سنه مشغول ایکن آلتی یوز اوتوز برسالنده جوار رحمه واصل اولیجق پوستنه اوغلی جلال الدین رومی حضرتلری قعود ایتدی که معاً حج ایدوب قونیه یه بیله کلوب بیله توطن ایتمشیدی . مولانا جلال الدین رومی حضرتلرینك علم وفضل وکمال وعظمتلری واقبالی پدرندن اضعاف ومضاعف اولوب درت یوز طلبه یه تعلیم درس ایتمکله مولانای مشارالیهك اعتباری مزداد اولمشیدی . وشمس الدین تبریزی حضرتلریله چوق زمان صحبت وبربرلرینه اشتیاق تام پیدا اولدقده طلبه هضم ایتمیوب حسدلرینه وغمزلرینه بناءً برایکی دفعه حضرت مولانا ایله حضرت شمس جدا دوشدی . لکن فراق حرارتی دفع ایچون ملاقات ایتدکلرنده عشق ومحبت بررتبه یه واردی که کندو خانهٔ سعادتلرنده

برستون وار ایدی . حالت جذبه‌ده مبارك اللرینی ستونه اوروب چرخ کبی سماعه آغاز وسماع ایدر ایکن نیجه اشعار بدیعه انشاد ایدوب پی اندر پی کتب وتحریر ایدرلر ایدی . دیوانننك اشعاری اوتوز بیك بیت ومثنوی شریفلری قرق سکز بیك بیت اولدی. وکراماتلری چوقدر . رسالهٔ ولدیه‌ده مسطوردر. سن شریفلری سکسان طقوز اولدقده دار بقایه ارتحال بیوردی. حالا زیارتگاه عالم اولان قونیه‌ده جنت مقامنه مدفوندر . ملا خنکار تسمیه‌سی علمانك اشهر واشرفنه سلطان العلما دینلدیکی کبیدر. یوقسه صاحب سلطنت اولوب ترك ایتمك معناسنه دکلدر . وفرزند محترمی سلطان ولد حضرتلری جانشین اولدیلر . وشمس الدین حضرتلرینك مرقد منوری دخی علی الاصح قونیه‌ده‌در. بودرت دولتلوبی اشبو تصنیفه شرح ایتمکله افتخار ایتمشمدر. قدس الله سرهم. ا هـ .

سنه ٦٧٣ وفات امام منصور بن سلیم ازحفاظ وامام ابوالحسن علی بن سعید مغربی مورخ مشهور وخواجه عماد فقیه از کبار شعراء فرس در کرمان .

سنه ٦٧٤ وفات تاج الدین علی بن انجب ابن ساعی مورخ مشهور در بغداد .

سنه ٦٧٥ انهزام معین الدین سردار مغول از ملك الظاهر درجنك البستان وانهزام رومیان درجنك ابقا . ووفات شهاب تلعفری از شعرا و سیدی احمد بدوی .

سنه ٦٧٦ سلطنت ملك السعید محمد برکه بعد ازموت پدرش ظاهر بیبرس. ومقتولی معین الدین پروانه بحکم ابقا ووفات ملك شمس الدین کرت[۱] واسمعیل بن خضرمی ازکبار علماء یمن .

سنه ٦٧٧ وفات امام ابوموسی عیسی الجزولی از کبار نحات.

سنه ٦٧٨ سلطنت منصور قلاون بعد از وفات السعید وخلع سلامش . ووفات شمس الدین محمد بن محمود اصفهانی شارح محصول .

---

[۱] تاریخ وفات شمس الدین :

بسال ششصد وهفتاد وشش‌مه شعبان قضا برمصحف دوران بنکریست بفال

فتاده صفدر ایرانیان محمد کرت برآمد آیت (اذالشمس کورت) بمثال

سنه ٦٧٩ وفات تقی‌الدین بن منصور بن فلاح یمنی صاحب‌المغنی درنحو .
سنه ٦٨٠ انهزام منکوتمر سرعسکر مغول از سلطان مصر در جنك حمص ومردن ابقا پادشاه مغول[١]. واستیلاء رکن‌الدین غوری برقندهار ووفات احمد بن یوسف کواشی‌المفسر وارطغرل غازی درخطهٔ بید باروایت تاج‌التواریخ .

شرح ــ اتفاق آفاق اوزره جد ماجد سلاطین دنیـا حضرت اسحق علیه‌السلامدر. یعنی حضرت اسحاقك عیص ویعقوب اوغللری اولوب ایکیسی بربطندن دنیایه کلدکلرنده اول عیص صکره یعقوب کلدی . یعقوب تعقیب ایتدیکی ایچون دینلدی . و دنیایه اول کلمکه حریص اولمادیغی ایچون ملوك باطن اولان انبیاء عظـامه جد امجد اولدی . وحضرت عیص دنیایه کلمکده عجله ایتدیکی ایچون ملوك دنیایه جد بزرکوار اولدی . حتی پادشـاهان آل عثمانك دخی جدلری اولان سلیمان شاهدن اللنجی مرتبه‌ده حضرت عیصه منتهی اولور. ومزبور سلیمان شاه اوغوز قبیله‌سندن اباعن جد صاحب عشیرت واولاد خان قاییدن ایرانده ماهان شهری حاکمی ایکن آلتیوز تاریخنده ظهور ایدن مغول طائفه‌سنه حکم ایدن جنکیزخان فتنه‌سندن آلتی‌یوز یکرمی سالنده جلای وطن ایدوب ارزن‌الرومده ارمنیه ولایتنده آرام ایلدی . بعده فتنهٔ تاتار اول دیارلره کلدکده آندن دخی قالقوب رومه کلورایکن آلتی‌یوزیکرمی طقوز سالنده جعبر قلعه‌سی معبرندن فراتی کچر ایکن غریقا شهید اولمغله یاننده اولان سنقور تکین کوندوغدی وارطغرل ودندار نام درت اوغلی جسدینی دفن ایتدکدن صکره سنقور تکین ایله کوندوغدی مفارقت ایدوب وطنلری جانبنه کیدوب ارطغرل ایله دندار فسخ عزیمتی ارتکاب ایتمیوب پاسین اوواسنه آندن انکوری‌یه‌کلوب قونیه تختنده شهریار اولان آل سلجوقدن علاءالدین کیقباد ثانیـدن استعانت ایچون باشنده اولان درت‌یوز قرق نفر ترکمان ایله قره‌جه طـاغده تمکن

[١] تاریخ وفات ابقا :
چو بیست روز برآمد زماه ذی‌الحجه زدور چرخ که برکس نمیکند ابقـا
چهارشنبه بهنکام صبح در همدان بسال ششصد وهشتاد درکذشت ابقا

ایتدیلر . اطرافی کفار دیاری اولمغله کیجه وکوندوز غزاده اولدیلر . حتی قوم تاتار قونیه ارکلیسنی غارت ایتدکلری ارطغرل حضرتلرینک مسموعی اولدقده سلطان علاءالدینه غیرت ویروب عظیم عسکر ایله بغا صحراسنده تاتار ایله محاربه وا کثرینی قلجدن کچوروب خیه‌لرندن سایبان یاپوب آلتنده اوتوروب نام آلدیلرکه حالا طشق اوواسی دیو بنامدر .

ارطغرل سکوت نام محلده ساکن ایدی . برکون برعالم فقیهه مسافر اولدقده صاحب خانه ارطغرلك آردنده‌کی دولابدن مصحف شریفی چیقاروب تعظیما یوکسك یره وضع ایتدکده کلام‌الله اولوب تعظیمی لازم اولدیغنی بیلوب صاحب خانه وسائر مسافرلر یاتوب اویودقدن صکره ارطغرل تابصباح مصحفه دیوان طوروب سائری اویاندقده کندو برپارچه اویودقده عالم منامنده سن بنم کلام قدیمه بویله تعظیم ایتدك. بنده سنی واولادنی سلطنتله اعزاز ایده‌یم. دیو خطاب الٰهی وارد اولدی . آندن صکره ارطغرلك بخت وشرف وظفر ونصرتی مزداد اولدی . بونده برتسلی اولنه‌جق شیٔ وار . بوخطاب الٰهی دیو رؤیای صادقه موجبنجه تألیف تاریخمز یعنی بیك یوز سکسان یدی سالنه کلنجه کذر ایدن بش یوز قرق سنه ظرفنده شوکت وعظمت متزاید اولمقده اولوب کاه بیکاه غم پیدا اولور ایسه سرور تعقیب ایتدیکی اهل تواریخه معلومدر. بوندن صکره دخی ان‌شاالله‌تعالی بوصادق ومجرب خطاب مقتضاسنجه الی آخرالزمان شوکت وقدرتلری ترقی ایده . شمدیکی حالده مسقو کفره‌سندن پیدا اولان غموم سعادتله تخت عالیبخت عثمانی‌یه تشریف بیوروب نام همایونه اشبو کتاب تألیف اولنمق نصیب اولان سلطان عبدالحمید خان حضرتلرینك شرف قدمی غمومی محو ایدوب سرور تعقیب ایدر .

وارطغرل برکیجه واقعه‌سنده خانه‌سنك اوجاغندن مألذیذ پیدا اولوب جریان ایده‌رك عالمی احاطه ایدر. کوردکده برعزیز ودانا سنك براوغلك اوله. وسلطنتله عالمی قاپلایه. دیه تعبیر ایله‌دی. چوق زمان کچمه‌دن یعنی آلتی یوز اللی یدی سالنده‌ا وغلی عثمان غازی تولد ایتدی . وعثمان غازی یکرمی اوچ یاشنه وارد قده

كندى طقسان ياشنه واروب بلجكده وفات ايتدى. رحمة الله عليهك رومه كلدكدن صكره عمرى غزا وفتوحاتله كچدى . بودين مبينه مالاً وبدناً خذمت ايتمكدن اوصانمدى. بودولتلونك دخى نام شريفنى كتابمه تحرير ايتمك ميسر اولديغى ايچون حمد وشكر ايده رك مباهات ايدرم . مرحوم مبرورك بعد موته اوچ اوغلى قالدى : برى عثمان غازى وبرى كوندوز بك وبرى صارى باليدر بوبحثك ذيلى عثمان غازى وفاتنده تحرير اولنور. ا ه.

سنه ٦٨١ دخول علامهٔ شيرازى بمصر بارسالت ازطرف احمدبن هلاكو. و وفات شمس الدين احمد بن خلكان المؤرخ و منكوتمر سر عسكر مغول وامام ابوالمحامد محمودلؤلؤى شارح منظومه وحسين بن آياز نحوى صاحب قواعد .

سنه ٦٨٢ سيل عظيم و غرقهٔ دمشق . و انهزام ارغون بن ابقا ازسلطان احمد درجنك آزذربجان . و مقتولئ كيخسر وسلچوقى بحكم او. وپادشاهئ مسعود بن كيكاوس بحكم ارغون درسال آينده .

سنه ٦٨٣ مقتولئ سلطان مغول احمد بن هلاكو و علاءالدين عطا ملك الوزير . وپادشاهئ ارغون و وفات ابوالفضل عبدالله موصلى صاحب المختار وناصرالدين احمدبن منير اسكندرانى. ومقتولئ شمس الدين محمد صاحب ديوان وزير مغول [١]

سنه ٦٨٤ استرداد قلاون حصن مرقب را. ووفات محمد برهان الدين نسفى وامام رضى الدين محمداستر ابادى شارح كافيه وشهاب احمدقرافى ازكبار علماء مصر

سنه ٦٨٥ وفات علامه ناصرالدين عبدالله بن عمر المعروف بالقاضى البيضاوى. اكثر مؤرخين قاضى بيضاوى تاريخنى آلتى يوز سكسان بشده يازارلر . ابن سبكى و عرنعى طبقات شافعيه ده آلتى يوز طقسان تعيين ايدرلر .

---

[١] تاريخ وفاتش :

نظام عرصهٔ آفاق صاحب ديوان	محمد بن محمد در يگانهٔ دهر
بسال ششصدوهشتادوسه زشعبان چار	بوقت عصر دوشنبه برودخانهٔ دهر
بدست تسليم از روى اختيار بخير	زجاى تيغ لبالب كشيد شربت قهر

سنه ٦٨٦ وفات محمد بدرالدين بن جمال الدين ابن مالك از كبار نحات وشيخ ابوالعباس احمد بن عمرالمرسى خليفهٔ شيخ شاذلى .

سنه ٦٨٧ ولادت سلطان اورخان وانهزام كفار از عثمان غازى درجنك اينه كول وشهادت كوندز الب وفتح قره حصار صاحب. ووفات على قرشى صاحب موجز شيخ اطبا درمصر .

ارطغرل وفاتى مير شرف قولنجه آلتى يوز سكسان يديده در .

سنه ٦٨٨ انقراض ملوك شبانكاره درفارس. واسترداد قلاون حصار طرابلس را باسيف وانهدام حصار براى قطع طمع كفار. وتشريف سلجوقيان عثمان غازى را بطبل وعلم ومنشور ايالت واستيلاء اوبر كوبرى حصار. ووفات شمس الدين محمود اصفهانى.

سنه ٦٨٩ سلطنت ملك اشرف بعد از موت قلاون. وانقراض دولت الوغ خانيه وظهور دولت فيروز شاهى درهند .

سنه ٦٩٠ عمارت قلعهٔ حلب بحكم اشرف خليل. وپادشاهىٔ كيختو. واسترداد اشرف حصن عكارا وهدم حصار مزبور وفرار كفار از صيدا. وانقطاع كفار لثا. از سواحل شام . ووفات حكيم سويدى رئيس اطبا و سلامش بن ظاهر سلطان مصر وارغون بن ابقا

درت يوز طقسان تاريخندن برو فرنك اول جانبلره مستولى اولوب ديارمصر وشامى تمام ضبطه قريب ايكن سلطان صلاح الدين ظهورى ايله اهل اسلام شوكت بولوب تاريخ مزبوره كلنجه تدريجله كفار طردوابعاد اولندى وحصارلر بالجمله اللرندن آلندى .

شرح — ملك مصر اشرف ايكى آيده عكايى فرنكدن جنكله آلدى. بعده ديارمصر وشام فرنك ضبطنه قريب اولمش ايكن ملك اشرف اهل اسلامه شوكت ويروب تدريجله كفارى اول حواليدن طرد وابعاد ايلدى . ايكى يوز سنه دن برو اراضئ مقدسه فرنك النده قالمشيدى . جملهٔ تخليص ايلدى . ا هـ .

سنه ٦٩١ انقراض دولت بنى ايوب درحلب، وفتح قلعة الروم دركنارفرات

از ارمنیان بدست اشرف خلیل. ووفات جلال‌الدین عمر خبازی صاحب المغنی ومصلح‌الدین شیرازی المعروف بشیخ سعدی . [١]

سنه ٦٩٢ ظهور نار اخری در مدینهٔ منوره . و انقراض دولت جنکیزیه درتوران ووفات قاضی فاضل محی‌الدین عبدالظاهر ادیب مصر.

سنه ٦٩٣ سلطنت کتبغا بعد از موت ملك ناصر محمد واشرف خلیل وانقراض دولت اتابکان کوجك‌درلورستان. وظهورجاوبجای درهم‌ودینار ازورق مربع برای ضرورت واسراف کیختو در ایران. ووفات محمد خویی از کبارشافعیه.

شرح — کیخاتوخان‌خزینه‌یی تلف‌ایتمکله ایکی‌سنه‌جاونام کاغدی سکه‌لیوب اقچه یرینه صرف ایلدی . اما بوکار اختلاله باعث اولمغله امرا اتفاقیله خان‌قتل اولنوب یرینه عم زاده‌سی باید وبن طرخان بن هلاکو اولدی . ا هـ .

سنه ٦٩٤ قلت آب نیل وغلاءعظیمه‌درمصر وپادشاهی تیمور قاآن بعدازوفات قبلای. وجلوس بید وخان بعد از مقتولی کیختو وپادشاهی قازان بعداز انهزام ومقتولی بید واسلام مغولان. ووفات مجدالدین طبری شیخ حرم مکه واحمد بن علی بن ساعاتی صاحب‌المجمع .

علاءالدین غازان اطاعتندن روکردان اولدقده اخذ وقتل اولندی . [٢]

شرح — خراسان خانی قازان خان اسلامه کلوب محمود تسمیه اولندیغی کون درت کره یوز بیك تاتار مسلمان اولدی . غازان خان ملك مصر ناصره محبت نامه یازوب الفت مراد ایتمش ایکن ناصر قازانك انکسارینه سعی ایتمکله قازان بالضروره اوزرینه کلوب عسکر مصر وشامی منهزم قیلوب غزه‌یه‌دك ضبط ایلدی . اما یدی‌یوز برتاریخنده تکرار جنکده ناصر غالب قازان مغلوب

[١] تاریخ وفات شیخ سعدی :

همای روح پاك شیخ سعدی	چو در پرواز شد ازروی اخلاص
مه شوال بود وشام جمعه	که‌در دریای رحمت کشت غواص
یکی پرسید سال فوت کفتم	زخاصان‌بود ازآن تاریخ شدخاص

[٢] سنه ٦٩٩ عائد اولماسی ایجاب ایدر .

اولیجق عارندن فرار ایدر ایکن قزوین قربنده فوت اولدقده میتی تبریزه نقل واسانلرنجه شنب تعبیر ایتدکلری تربه‌سنه دفن اولندی .

سنه ٦۹٥ غلاء مفرط در مصر وشام . ومقتولیٔ فیروز شاه ملك هند درنهرکره. ووفات سراج‌الدین وراق ادیب مصر وابوهلال حسن عسکری ازادبا.

سنه ٦۹٦ انقراض دولت اتابکان یزد از فروع کاکویه. وپادشاهیٔ منصور لاجین بعد از خلع کتبغا .

سنه ٦۹۷ طرح بنای شنب غازان درتبریز وپادشاهیٔ علاءالدین کیقباد بحکم قازان. ووفات ابن‌واصل حموی وظهیرالدین علی بن محمد کازرونی مؤرخ بغداد وشیخ اوحدی ناظم جام جم در اصفهان وغیاث‌الدین مسعود .

شنب لسان مغولده تربه معناسنه‌در. حالا شام قزان دیمکله معروف بنادر .

سنه ٦۹۸ سلطنت ملك ناصر محمد بعد از مقتولیٔ منصور لاجین. وانهزام کفار در وقعهٔ سورنیلو فر بنت تکفور یار حصار. ووفات ابن نحاس از نحات وابن نقیب‌المفسر والمظفر محمود آخر ملوك حما ویاقوت‌المستعصمی از کتاب درقدس.

سنه ٦۹۹ انهزام ملك ناصر پادشاه مصر درجنك سلطان مغول غازان درمیان حمص وسلمه واستیلاء غازان بربلاد شام. وظهور دولت آل عثمان در روم وفتح بلجك واینه‌کول . ووفات ابوالعباس احمد بن فرح اشبیلی .

ابتداء دولت آل عثمان بوتاریخدن اعتبار اولنمق مجرد آل سلچوق انقراضنه بناءً‌در . والا آلتی‌یوز سکسان سکزده قره‌حصاره قاضی نصب اولنوب خطبه اوقونمشدر .

شرح — بوتاریخده ماردینده بنی آدم ووحوش وطیور صورتلرنده طولی یاغدقده کورنلر سبحان‌الله وردینه مشغول اولمشدر . اهـ .

سنه ۷۰۰ ابتداء صلوة جمعه درمصر بافرمان محمد بن قلاون. وهجوم غازان خان بجانب شام. وظهور دولت ال قرمان[۱] بعداز انقراض اتابکان بزرك درلورستان ووفات علاءالدین اسود شارح وقایه درازنیق

[ ] بورادن اعتباراً سهو واردر .

جلوس علاء الدين اكثر كتب تواريخده مسطور اولديغى اوزره ۶۹۷ در. لكن عثمان غازى يه ويريلن ايالت مكتوبى التيوز سكسان سكز تاريخى ايله مورخدر. اميرايدين، امير صارخان، امير كرميان آل سلچوق امراسندن اولوب علاء الدين قوتندن صكره هربرى مستقلا مقر حكومتلرينه مالك اولديلر.

سنه ۷۰۱ وضع تاريخ ايلخانى و ابطال كردن ابن تيميه صلوة رغائب را در دمشق. وانهزام عسكر مغول درجنك عظيم علاء الدين پادشاه هند. وانهزام كفار از عثمان غازى درجنك قيون حصار. ووفات حاكم بامرالله العباسى وابونمى محمد از شرفاء حجاز.

سنه ۷۰۲ انهزام غازان از سلطان مصر ملك ناصر درجنك دمشق و فتح جزيرهٔ عورت در ساحل طرسوس. وزلزلهٔ عظيمه درمصر. وفتح قلعهٔ كته بدست عثمان غازى. ووفات تقى الدين ابن دقيق ازكبار شافعيه.

سنه ۷۰۳ وباء عام بهايم. وپادشاهىٔ محمد خدابنده. ووفات غازان خان درهمدان وشهاب الدين ابو بكر شاغورى ازنحات يمن.

سنه ۷۰۴ وفات علم الدين عراقى المفسر وشرف الدين عبدالمؤمن دمياطى ازحفاظ.

سنه ۷۰۵ انهزام خدابنده سلطان مغول درجنك كيلان و عقد مجلس براى ابن تيميه درمصر. وپادشاهىٔ فخرالدين غورى بعد ازموت ركن الدين[۱]

سنه ۷۰۶ مقتولىٔ يوسف مرينى درمحاصرهٔ تلمسان و انقراض دولت آل براق دركرمان و پادشاهىٔ غياث الدين بعد از فخرالدين كرت.

سنه ۷۰۷ اظهار كردن خدابنده شعارشيعه را با ضلال ابن مطهر. وفتح ناحيهٔ مرمره بدست عثمان غازى. ووفات شهاب احمد قاضىٔ عسكر دمشق ازكبار حنيفه.

سنه ۷۰۸ استيلاء فرنك بر جزيرهٔ ردوس و انقطاع ولايت تكفور

[۱] تاريخ وفات ركن الدين از ملوك كرت كفتهٔ حكيم الدين:

روز يكشنبه از صفرده ودو — سال هجرت رسيده هفتصدوپنج
شمس الدين كرت خسرو آفاق — شد بفردوس ازين سراى سپنج

استانبول از آن دیار. وفتح لفکه واقحصار بدست عثمان غازی وپادشاهیٔ مظفر بیبرس بعد ازخلع ناصر محمد .

سنه ۷۰۹ انهزام اسپانیه از نصربن‌احمد درجنك غرناطه. وپادشاهیٔ ملك ناصر بعد از خلع و قتل بیبرس. وطرح بناء سلطانیه بحکم خدابنده. ووفات تاج‌الدین احمد بن عطاءالله صاحب الحکم و شیخ فخرالدین عراقی دردمشق باقول دولت شاه .

سنه ۷۱۰ وفات‌علامه‌قطب‌الدین محمود الشیرازی [۲] درتبریزوشمس‌الدین ابوالعباس احمد سروجی صاحب‌الغایه و نجم‌الدین احمد بن الرقعه ازکبارشافعیه

سنه ۷۱۱ تمام بناء سلطانیه. و وفات ابن‌ابی حمزه خطیب غرناطه وقاضیٔ جمال‌الدین محمدبن‌مکرم انصاری صاحب لسان‌العرب و امام حسام‌الدین‌حسین‌بن علی صغناقی .

۷۱۲ فتح کیوه بدست عثمان غازی و حج ملك ناصر محمد سلطان مصر . و وفات بهاءالدین احمد بن جلال‌الدین محمدالشهیر بسلطان ولد در قونیه .

سنه ۷۱۳ فتح حصار ادرنوس بدست اورخان. ووفات همام‌الدین تبریزی ازکبار شاکردان نصر .

سنه ۷۱٤ مقتولیٔ اهل دبیر در غارت عسکر حلب . ومقتولیٔ عطیفه شریف مکه درجنك برادرش حمیضه .

شرح — بوندن‌اقدم‌مصرده اولان‌اهل‌ذمت بیاض‌دستار صاریغوب ملایانه لباسله رفتارایدرلرایدی. بعده‌منع‌اولنمش ایکن اشبو تاریخده کالاول‌لباس کیوب دستار صاریمق ایچون خزینه‌یه یدی کره یوز بیك آلتون ویره‌جك اولدیلر. قبول اولنمادی . ا هـ .

[۲] تاریخ وفات قطب شیرازی :

قطب فلك وجودان جان جهان	چون‌قطب فلك زدیدها کشته‌نهان
در هفتصدوده زهجرت اندر تبریز	یکشنبه هفتدهم زماه رمضان

سنه ۷۱۵ غارت کردن نائب شام ملطیه را . وتمام بناء قیساریه . وانهزام حمیضه‌در جنك برادرش رمیثه‌از شرفاء‌مکه. ووفات سید رکن‌الدین صاحب‌المتوسط.

سنه ۷۱٦ بطلان شعار شیعه بپادشاهئ ابوسعید بهادر بعد از وفات خدابنده. [۱] وظهور ملوك طوائف درروم . و وفات نجم‌الدین سلیمان طوفی ازکبار حنابله درمصر .

شرح — بو تاریخده مصرده فاره کثرتله پیدا اولدی که یالکز ام‌القصوی نام قریه‌ده هلاك اولنان فاره طاغلر کبی پشته اولدی . اه .

سنه ۷۱۷ استیلاء عثمان غازی برحصار بروسه وبناء حصار برای تعجیز کفار. وانهزام کفار ازمسلمان درجنك غرناطه. ومقتولئ خواجه رشیدالدین فضل‌اه الوزیر وامیریساول سرعسکر خراسان درجنك ایبوقا درنهر مرغاب. و وفات علاءالدین کیقباد دربعض روایت .

سنه ۷۱۸ غلاء عظیم دربلاد جزیره. وممنوع شدن اهل نجوم ازکتابت احکام دردمشق. وانقراض دولت خلجیه ازملوك هند. وظهور دولت تغلقشاهیه.

سنه ۷۱۹ انهزام ایربخی درجنك قاآن. وانهزام اسپانیه ازغالب بالله‌بن‌احمد درجنك غرناطه ومقتولئ هشتادهزار کفار. وانهزام امرا از ابوسعید وملقب شدن بهادر برای دلاوری درآن جنك . ووفات فخرالسادات حسین بن عالم حسینی درهراة .

شرح — اندلسه ایکیوزبیك کفار کلوب تضییق ایتدکده ابوالولید اسماعیل بش بیك مسلم ایله جنك ایتدکده اکثرینی قتل ورئیسلرینك یکرمی بش عورتی اسیر ایتدی وعورتلرك خلاصی ایچون کفارسکز قلعه ویردی. قبول ایتمدی . اه .

---

[۱] تاریخ وفات خدابنده لحمدالله مستوفی :

ازهفتصدوشانزده‌چون‌ماه‌کذشت	ازکاه وکلاه سروری شاه کذشت
بکذشت‌وجهان بیوقارا بکذاشت	آکاه برحال خویش ناکاه‌کذشت

سنه ۷۲۰ محبوسیٔ ابن تیمیه درحصار دمشق ووقفهٔ عرفه در روز جمعه. امام جزری هجرت نبویه‌دن بروبو وقفه ایله کامل یوز موسم‌درکه جمعه‌وقفه‌یه مصادف اولمشدر . دیر .

سنه ۷۲۱ وفات قاضی جمال‌الدین احمد مریمی ازکبار علماء یمن

سنه ۷۲۲ وفات امام رضی‌الدین طبری عالم مکه .

سنه ۷۲۳ فتح‌قوکربه وآق یازی. و وفات کمال‌الدین بن قوطی عبدالرزاق مورخ آفاق .

سنه ۷۲۴ ابتداء دولت بنی عمار درطرابلس مغرب وفتح بولی وقاندری بدست امراء عثمانیه .

سنه ۷۲۵ غرقهٔ بغداد ازطغیان دجله وپادشاهیٔ الوغ‌خان محمد بعدازوفات پدرش تغلق ملك هند. و وفات شهاب محمودالحلبی وامیرركن‌الدین بیبرس المؤرخ وامیر کلام خسرو دهلوی [۱] ومحمد بن احمدالشهیر بنظامیٔ اولیا درهند . .

سنه ۷۲۶ جلوس سلطان اورخان بعدازوفات عثمان خان . وفتح بروسه ویلاق آباد ومحبوسیٔ ابن تیمیه در دمشق . و وصول ماء عرفات بمکه . و وفات جمال‌الدین‌ابن مطهرحلی وقطب‌الدین بوینی

شرح ــ ایکی کاغد یوقارووده ارطغرل حضرتلرینك وفاتنده اشارت اولندیغی اوزره عثمان غازی آلتیوز اللی یدیده دنیایه کلوب یکرمی اوچ یاشنه وارنجه پدریله جنکلرده بیله اولور ایکن پدری ارطغرل وفات ایدیجك کندو دخی پدرندن زیاده غیرتلو وهمتلو وشجاعتلو اولمغله علاءالدین طرفندن اعانه ایله هر سنه غزا و جهاد ده اولوردی . حتی آلتیوز سکسان سکزده قره‌حصاری تسخیر وتکوری اسیر ایتدکده علاءالدینه خبر اولینجق علاالدین بر بیاض سنجاق وکوس و طبل و مکملات واسکی شهر واین اوکی ایالتی میرلوالغی توجیه وارسال ایتدی که‌وقت عصرده تشریفات مرقومه حضورعثمانی‌یه وصول بولدقده نوبت شاهی‌یی چالدیردی . وآیاق اوزره اکراماً طوردی .

[۱] تاریخ وفات خسرو دهلوی :

شد عدیم المثل یك تاریخ او دیکری شد طوطیٔ شیرین مقال

بعده هر وقت عصرده نوبت شاهی چالدیروب قیام ایتمکی عادت ایدندی . حالا وزراء آل‌عثمان بو قانونه‌رعایت ایدرلر. وطقوزیوز طقسان برتاریخنده طراقلو یکیجه‌سنی وکوینکی فتح‌ایلدی. حالا کونیکده طوربه‌وطراقلوده قاشیق وطراق ایشلنوب اهالیسی آنکله تعیش ایتدکلری کبی کافر زماننده دخی آنکله تعیش ایدرلرایمش. بو اوانده عثمان‌خان اون ایکی بیك قایجه مالك اولوب عسکری غنیمته مستغرق اولمغله‌اطرافده اولان کفارخوفه تابع اولوب عثمان خانی‌اعدامه حیله تدارك ایدوب بیله‌جك تکوری قیزینی تزویج‌ایچون بردوکون ترتیب‌وعثمان خانی دعوت ایتدی‌که کلدکده‌هلاك ایده‌لر. بوسری خرمن قیا تکوری‌میخال که صکره شرف اسلام ایله مشرف اولوب دین مبینه چوق خدمت وخیرات بنا ایتمشدر. حتی ادرنه‌ده‌کی کبیر میخال کوپریسی آنکدر[۱]. حال کفرنده الهام ربانی ایله بو سری عثمان خانه بیلدیردکده عثمان خان غیرته کلوب ارلك آنلرك حیله‌سنی فسخ ایتدکدن صکره آنلرك حقندن کلمکه حیله‌ایتمکدر. دیوب کچن سنه‌لرده یایلاقه کیدرایکن اشیالرینی بیله‌جك قلعه‌سنه امانت وضع ایدوب کیدر ایدك. ینه‌یایلاق وقتی‌کلدی. اشیامزی امانت‌کوندره‌لم. وبزدخی‌دوکونه واروب آندن همان یایلاقه کچه‌لم. دیو خبرکوندردکده کفار حصل‌المطلوب‌دیو خط‌سرور ایله دوکونی حاضرایتدیلر. اما عثمان غازی قرق نفر بهادری زنان بباسیله‌اشیالر ایله بیله ارسال‌وبیله‌جك قلعه‌سنه‌واردقلرنده کفار خارج سورده‌سور تدارکنده اولوب قلعه خالی اولمغله زن قیلغیله قلعه‌یه کیررلر. کیجه دال‌قلج اولوب‌درون قلعه‌ده بولنان‌کفاری قتل ومژده‌سنی مخفیجه‌دوکونده‌عثمان خانه خبرویردکلرنده مکر عثمان غازی نیجه بهادری دخی زن قیافتنده دوکونه کتورمش ایمش.آنلره اشارت بیوردقده آنلر دخی سل سیف ایدوب قتاله مباشرت وکفاره غلبه ویار حصار ایله بیله‌جك قلعه‌سنی بیله ضبط وعروسلری اولان نیلوفری اسیر ایدوب حسنی حسن شاه اولمغله شهزاده سلطان اورخانه سزا کوریلوب تسری ایچون ویردی. بروسه قربنده واقع‌نیلوفر کوپریسی آنکدر. وسلطان اورخان

---

[۱] بوکوپری ایله میخال بك جامعی ۸۳۹ ده وفات ایتمش‌اولان کوسه میخالك حفیدی میخال بك بن عزیز پاشانك‌در .

اوغلی سلطان مراد آندن تولد ایتمشدر . بختیار قیز ایمش! هم اسلام ایله مشرف اولدی. هم بر پادشاهه زوجه اولدی. هم بر پادشاهه کلین اولدی. هم بر پادشاهه والده اولدی. الحرب خدعه سرینی عثمان غازی اظهار ایلدی. پیغمبر علیه السلام وقتنده و آندن صکره جنك دیمك حیله دیمکدر . تاریخ تألیف سنه‌لرنده سر عسکرلر بو سردن غافل اولدیغندن باشقه کفارك آشکاره حیله‌سنی دخی حقیقت ظن ایدوب نصرته نائل اوله‌میورلر. بعده اینه کول قلعه‌سنی دخی تسخیر و قرالنی اسیر بعده کپری حصاری وازنیق فتح ایتدیلر که اول وقتده ازنیق قلعه‌سی قسطنطنیه حصاری وسعتنده اولوب معموریتده دخی معمور ایدی: درت قپوسی وار ایدی. هر قپودن یالکز بیك رأس الاجه اتلو چیقار ایدی الاجه آت نادر ایکن درت بیك رأس چیقیجق سائرینی وار قیاس ایله. وکاشی اول وقتده دخی آنده ایشلنمکله جنزلك تسمیه اولندی. وبانیسی سام بن نوح علیه السلامدر .

وطقوز یوز طقسان طقوزده خطبه وسکه اوقوتدی. کرچه بوندن اقدم خطبه وسکه‌یه قوت کلوب التیوز سکسان سکزده خطبه قرائت ایتدیرمش ایدی. لکن کندویه طبل وعلم اعطا ایدن سلطان علاءالدینه مراعاةً وفاتنه دکین قطع ایتمش ایدی. علاءالدین طقسان طقوزده فوت اولوب نسلی دخی منقرض اولمغله خطبه‌یه مباشرت ایتدی. اولاً عثمان تاریخیدر. وبعدالجلوس لواء قره‌سی ولواء این اوکی ولواء خداوندکار ولواً قوجه ایلی ولواً قره‌حصاری فتح ایتمشدر. و ازنکمیدی اقچه‌قوجه فتح ایتمکله قوجه‌ایلی دینلمشدر. وارطغرل ایله ماهاندن کلن قره‌مرسل دخی فتح ایتدیکی قصبه‌یه قره‌مرسل دینلمشدر. وآیدوس تکورینك بی‌بدل حسناقیزی رؤیاده برچرکابه غرق اولور ایکن بریکید کندویی قورتارور کورمش. وبو اثناده قلعه محاصره اولندقده غازی عبدالرحمن بکی کورور که رؤیاده کندوینی خلاص ایدن یکید در. آکابرجدن اشاغی برکاغد براغوب یازارکه اکر کیجه فلان محله کلور ایسه‌ك سنی یوقارو چکه‌یم و کفردن خلاص اولوب سکا واره‌یم. کیجه اولدقده عبدالرحمن بك محل مرقومه وارر . و قیز ایپ ایله یوقارو الور. وعبدالرحمن خفیة قلعه قپوسنی آچوب محاصره‌ده اولانلره خبر ایدر . مجاهدلر

کیروب سهولتله قلعه‌یی ضبط ایدرلر. همان قیز اسلامه کلمکله تحصیل مرام ایدر. ویلاق اباد [۱] کنارده ایکن عباپوش بر درویش کلوب کفاری دینه دعوت ایدر. کلمزسه‌کز سزی بو قلنجله بیچریم. دیو بر تخته پاره‌سنی کوستورر. بر کون بر کافر بونی استهزا ایدوب بوینی اوزادور. عزیز تخته‌یی اوریجق کافری اورته‌دن بیچر کورن کفار حیران اولور. بعده عثمان خان یلاق ابادی‌ده فتح ایدر. بویلاق ابادده بر حمام واردر. خاصه‌لودر. حتی اسلامبول تکورینک قیزی جذامه مبتلا اولدقده تبدیل هوا ایچون حمام مرقوم قربنه بنا احداث اولنوب اسکان ایتدیلر. بر کون قیز اطرافه نکاه ایدرایکن بر اویوز قورت کلوب اول صوده یاتور. بر هفته بویله کلوب کیتمکله توکونی توسونی دوزر. قیز ارشاد اولوب آنده یاتوب چیمر. از زمانده شفا بولور. ویدییوز اون التیدن برو اون سنه ایدی. بروسه محاصره اولنوب عثمان خان نقریس علتی مستولی اولمغله کندوسی یکی شهره کلوب اوغلی اورخان غازی‌یی براقمشیدی. اورخان اشبو سالده امانله بروسه‌یی آلدقده اوتوز بیك فلوری و اول قدر تحف دخی حمایه ایچون آلوب پدرینه کلوب تبشیر ایتدکده عثمان خان التمش اوچ یاشنده ایدی. وداع عالم فانی ایلدی. حق تعالی شفاعتنی نصیب ایلیه. شرحزده ومتن کتابده تحریر اولندیغی اوزره فتوحات عظیمه‌سی اولوب عسکری غنیمته مستغرق ایکن کندونك دنیایه رغبتی اولمادیغندن براقچه نقودی چیقمیوب اوچ قلج و بر زره و برقاچ آت ایله اوچ سوری قیون که حالا مذکور قیونلر تبرکا حوالی مرقومه‌ده حفظ اولنور. نسلی باقیدر. قیرمزی چوقه یقاواوزرینه یکلو فراجه وقفتان کیرایدی. وبرلباسی ایکی کره‌دن زیاده کیمیوب مستحقینه ویرور ایدی. وقرمزی چوقه خراسانی بورك وطیلسانی چغتایی کسم دستار اورتونوردی. رحمة الله علیهك تاریخ وفاتی فتح بروسه‌در. اه.

سنه ۷۲۷ وضع قوانین عثمانیه بارأی علاءالدین پاشا وفتح ازنکمید [۲] بدست اقچه قوجه. وانهزام کشلو خان صاحب ملتان درجنك الوغ خان. ووفات اده‌بالی وکمال الدین محمد ابن الزملکانی .

---

[۱] یالوه

[۲] بووقته کلنجه ازنکمیدك نامی ماکدونیه (نیقومدیا) ایدی .

سنه ٧٢٨ تجدید سطح کعبه و ظهور دولت بنی چوبان درآذربیجان. وفتح ایدوس بدست عبدالرحمن غازی. ووفات تقی الدین ابن تیمیه درمحبس دمشق .

سنه ٧٢٩ تعیین کسوهٔ جیش عثمانی وضرب سکه . ووفات علاءالدین قونوی وامام علاءالدین عبدالعزیز بن احمد بخاری صاحب الکشف والتحقیق وغیاث الدین کرت. وپادشاهیٔ شمس الدین کرت .

یدی یوز یکرمی طقوزه کلنجه دراهم سلجوقیه جاری ایدی. سکهٔ عثمانیه وضع اولندی. وعسکری طائفه‌سی قیرمزی وصاری وسیاه کسوه کیمك امر اولنوب بعده یلدیرم خان زماننده تیمورطاش پاشا رأییله بیاض کسوه خواص سلطانه وسائر الوان اتباع واعیانه تعیین اولندی. بعده فاتح سنت سنیه‌یه اتباع ایچون عامهٔ عسکر بیاض عمامه تعمم ایتمك امر ایلدی. وفاتحه کلنجه سلاطین مدور دستار کیوب فاتح مجوزهٔ علما اختیار ایلدی . سلطان سلیم عمامهٔ سلیمی وسلطان سلیمان مجوزهٔ معهوده‌یی کیدیلر .

سنه ٧٣٠ وضع زمرهٔ یکیچریان. و پادشاهیٔ حافظ الدین کرت. و وفات تاج الدین محمد بن متوج مؤرخ مصر .

سنه ٧٣١ وصول نهرساجور بحلب. فتح ازنیق بدست سلطان اورخان. و طغیان اتباع شریف و مقتولیٔ امیر حاج باجمع کثیر از حجاج . و وفات فخرالدین عثمان ترکمانی الحنفی شارح جامع الکبیر .

سنه ٧٣٢ فتح مدرنی وکوینك بدست سلیمان پاشا . ووفات ابراهیم بن عمر جعبری شیخ القراء . و رضی الدین ابراهیم منطقی وملك المؤید اسمعیل صاحب حماه الایوبی . و پادشاهیٔ معزالدین کرت .

سنه ٧٣٣ ظهور دولت آل مظفر درفارس. ووفات امام هبة‌الله ترکستانی ازکبار حنفیه و شهاب الدین احمد نویری المورخ و بدرالدین محمد بن جماعه وعاشق پاشا درقیر شهری .

سنه ٧٣٤ فتح کملیك. ووفات ابن سیدالناس از حفاظ . وسیل عظیم در مدینهٔ منوره .

سنه ٧٣٥ فتح بالی کسری وقره‌سی وبرغمه باصلح. ووفات قطب‌الدین حلبی واسحق بن جبریل الشهیر بشیخ صفی اردبیلی .

سنه ٧٣٦ فتح قزلجه‌طوزله. وبناء جامع در بروسه . ووفات شیخ رکن‌الدین علاءالدوله [١] احمد بن سمنانی وابوسعید [٢] بن خدا بنده سلطان مغول وپادشاهیٔ ارپاخان وپریشانیٔ دولت جنکیزیان بمقتولیٔ ارپا ؛ وامیر محمود شاه اینجو بحکم ارپا .

ارپا وقعه‌سندن صکره جنکیزیان هرج ومرجه دوشوب امراء اقویادن هر بری هلاکو نسلندن برینی آلوب بردیارده تغلب ایتدیلر. بوندن صکره جنکیزیان آلتی فرقه اولدی .

سنه ٧٣٧ فتح بلاد آیدین [٣] باصلح وظهور دولت سربداران در سبزوار ودولت ایلخانیه [٤] درعراق باستیلاء امیر شیخ حسن بزرك جلایری بر آذربیجان وبغداد .

سنه ٧٣٨ فتح اناخور وامرود ایلی. ووفات احمد بن برهان حلبی ازکبار حنفیه وامیر تیمور تاش بن چوبان وپادشاهیٔ ولدش شیخ حسن .

٧٣٩ زلزلهٔ عظیمه درطرابلس. ووفات جلال‌الدین خطیب دمشق ومستکفی سلیمان العباسی در مصر . وعلی بن بلبان‌المصری از علماء امرا .

٧٤٠ نزول آتش از آسمان بسواحل شام واحتراق اماکن کثیره. وانقراض دولت اتابکان لربزرك . ووفات علم‌الدین برزالی .

---

[١] تاریخ وفات علاءالدوله :

تاریخ وفات شیخ اعظم سلطان محققان عالم
بیست وسیوم مه رجب بود اندر شب جمعهٔ مکرم
از هجرت خاتم النبین هفتصدوبکذشت وسی وشش هم

[٢] تاریخ وفات سلطان ابوسعید جنکیزی :

ثالث عشر ربیع الآخر اندر نیم شب هفتصد وسی‌وشش ازهجرت بحکم کردکار
شاه عادل علاء الحق والدین ابوسعید شد ازین دنیا ملول وکرد جنت اختیار
باهزاران ناله وزاری خطاب آمد زچرخ کان خداوندان جاه الاعتبار الاعتبار

[٣] قره‌سی اوله‌جق .

[٤] ایلخانیه دکل ایلکانیه‌در. آل جلایرده دینور.

سنه ۷٤۱ وفات امیر کلام خواجوی کرمانی از کبار شعرا وملك ناصر محمد وسلطنت اولادش منصور وابوبکر واشرف کوچك وناصر احمد .

سنه ۷٤۲ انقراض دولت بنی ایوب درحماة وانهزام شیخ حسن بزرك ایلخانی از شیخ حسن کوچك چوبانی درجنك نخجوان . ووفات جمال‌الدین مزی از حفاظ شام وبرهان‌الدین سفاقسی از نحات .

سنه ۷٤۳ وفات سید برهان‌الدین عبیدالله عبری ومحمد بن سراج نحوی وفخرالدین عثمان زیلعی شارح کنز وامام شرف‌الدین حسن طیبی وتاج‌الدین عبدالباقیٔ یمانی. وپادشاهیٔ صالح اسمعیل بعد از خلع ناصراحمد .

سنه ۷٤٤ زلزلهٔ عظیمه در مصر و شام . وانهزام والیٔ دیوکر در جنك الوغ خان پادشاه هند . ووفات ابراهیم بن علی بن عبدالحق واسطی واحمد بن صبیح جرجانی واحمد بن ترکمان ماردینی وعبداللطیف بن مرحل ازنحات وشیخ حسن کوچك چوبانی ؛ وپادشاهیٔ ولدش ملك اشرف .

سنه ۷٤٥ مقتولیٔ وجیه‌الدین مسعود سر بداری در رستمدار . ووفات امام اثیرالدین ابوحیان محمدنحوی وشمس‌الدین محمد بن مظفر خلخالی شارح تلخیص وتاج‌الدین‌تبریزی ازنحات وابن یمین‌محمدازمشاهیر شعراءخراسان .

سنه ۷٤٦ مقتولیٔ قزان خان پادشاه چغتای در جنك امیر قوزغون درترکستان. وسلطنت‌ملك‌کامل شعبان بعد از موت‌صالح. و انهدام طاق کسری، درچهارم صفر . وانقراض دولت بنی ایوب در حماة‌بموت افضل علی‌بن‌المؤید. ووفات فخرالدین احمد چاربردی .

سنه ۷٤۷ سلطنت‌مظفر حاجی ومخلوعیٔ کامل شعبان . وبناء قلعهٔ کمجور بدست جلال‌الدوله اسکندر ازملوك گیلان . ووفات ابو محمد بن عبدالله‌ناصحی از حنفیه وامام عبیدالله بن مسعود صدرالشریعه شارح وقایه .

سنه ۷٤۸ پادشاهیٔ ناصر حسن بعدازقتل حاجی . ووفات کمال‌الدین‌جعفر اوفوی مورخ مصر وامام شمس‌الدین محمدذهبی از کبار مورخین وحفاظ .

شرح — اشبو تاریخده طرابلس شامده برعورتك اوچ عدد زوج ایله معاشرتدن صکره بئر معطله‌یه مشابه محل معهوددن آلات رجولیت اولان ذکر ظهور ایتمکله عورت ایکن مرد اولوب نکاحله عورت آلوب نیجه اولاد پیدا ایتمشدر . وانا ایکن بابا اولمشدر . اهـ .

سنه ۷٤۹ وباء عظیم درممالك مصر وشام. ووفات قاضی شهاب‌الدین احمد بن فضل‌الله العمری وشمس‌الدین محمود اصفهانی شارح طوالع وشهاب‌الدین احمد بن ایبك دمیاطی از حفاظ. وتاج‌الدین احمد بن مکتوم وبدرالدین حسن بن امام قاسم صاحب جنی‌الدانی وقوام‌الدین احمد کاکی .

سنه ۷۵۰ ظهور دولت جلاویه در جبال مازندران وانقراض ملوك باوند در طبرستان . ووفات علاءالدین علی ترکمان ازمشاهیر ومظفرالدین عمر بن وردی .

سنه ۷۵۱ وفات شمس‌الدین بن قیم‌الجوزیه .

شرح — اشبو عصرك پادشاهی سلطان اورخان حضرتلرینك زماننده علماء ذیشان ومشایخ کرامت‌نشان کثیرایدی. لکن جمله‌سنه حاجی بکتاش ولی غالب ایدی‌که نسبی امام موسای کاظمه منتهیدر . پدری محمد بغداددن نیشابوره کلوب شیخ احمد قیزی ختمه‌یی تزوج و آندن بکتاش تولدایدوب وقتی کلدکده شیخ لقماندن تحصیل علمه بدأ ایتدی . هرقنغی علمه خواجه‌سی بدأ ایتدیرسه اشاغیسنی کندو اوقور ایدی . بعده شیخ لقمان حجه واروب عرفاتده طورور ایکن رفیقلرینه دیدی‌که بزم نیشابورده یوم عرفه‌ده پشی پشوروب قوکشولره توزیع ایدرلر. بوکلام نیشابورده حاجی بکتاشه معلوم اولوب خانه‌سنده پشیدن برتپسیسنی کرامت الیله عرفاته اوزاتدقده خواجه‌سی رفقاسیله اکل ایتدیلر وقتا که استاد حجدن کلدکده بکتاشه حاجی بکتاش دیو آشنالق ایدوب طی مکانله بکتانك حجنی ایما ایتدی . بعده حاجی بکتاش قرق سنه ریاضتله اوقات کذار اولدقدن صکره بدخشانده برقاچ سنه جنك ایدوب کفاره غزالر ایتدی. بعده

احمد یسوی که طقسان آلتی بیك مرید ایله ترکستانده مشهور ایدی . حتی بر اوکوزی وار ایدی . کندو قاشق یاپوب اوکوزك اوزرنده‌کی هکبه‌یه قویوب اوکوز یالکز زقاقلرده کشت وکذار ایدر . لازم اولان قاشق آلوب بهاسنی هکبه‌یه براقور. اکر براقماز ایسه اوکوز انك آردندن آیرلماز. بومثللو کراماتی باهر شیخك امریله رومه کلدی. یعنی نیشابوردن حجه آندن قدسه آندن حلب کبی مقاملری زیارت ایدوب چله چیقارور ایدی . حتی حلبده حضرت داود مزارنده چلهٔ مردان چیقارایم. دیوب هرکون براوکوزی یخنی ایدوب اظهار حدث واقع اولمیجق اکلدن وشربدن اجتناب ایله اولانچله‌یه چلهٔ زنان دیرلر بیوردی . بعـده رومه کلور ایکن رومده اولان عزیزلر رضـا ویرمدکلری اجلدن حاجی بکتـاش ولی کوکرجین هیئتنـده کاورلر ایکن بایزید بســطامی خلفالرندن حاجی طغرل نام عزیز و سائر عزیزلر طوغان شکلنه تشکل ایدوب کوکرجینه‌مسلط اولدیلر. وقتا که کوکرجینه پنچه‌اوره‌جق محل بکتاش آکاه‌اولوب انسان صورتنه‌کیروب طوغانی صیقوب لایعقل اولدقده وارکوردیکك کبی سویله دیدی. آندن صولوجه قره‌اویوکه حالا مرقدی موضعیدر. کلدکده جمله‌عزیزلر زیارتنه‌کلوب یوللرنجه قعود ایتدیلر . آقشهردن سیدمحمود آرسلانه بینوب یلانی قمچی ایدینوب اوچ یوز عریان درویش ایله زیارتنه کلدیکی معلومی اولوب اوچ یوز آلتمش خلفاسنه حاضر اولوك . آرسلانه بنمش بر ار کلیور . اما جانوری مسخر ایتمك آسان ایدیکنی بیلمه‌مش. دیوصچرایوب بر قزل قیایه بنوب یوری بامرالله! دیوب یورویه‌رك‌سیدمحموده بویله صلابتله قارشووارمش. حالا اول‌طاش تکیه‌سی قربنده‌در . سائر اظهار ایلدیکی کراماتی چوقدر . اهـ .

سنه ٧٥٢ سلطنت ملك صالح بعداز خلع ناصر.وپادشاهیٔ فیروز شاه بعد از موت الوغ خان محمد از ملوك هند . وانهزام نوروز کورکان از او .

سنه ٧٥٣ بناء فیروز اباد در قرب دهلی بحکم فیروز شاه .

سنه ٧٥٤ انهزام‌امیر شیخ ابو اسحق درجنك مدید مبارزالدین‌ومحصوریٔ

اودرشیراز . وانقراض دولت آل جنکیز درآذربیجان وخراسان بمقتولیٔ طغا تیمورخان [۱] دراستراباد بدست سربداران .

شرح — بو جنکیز آلتی‌یوز تاریخنده صاحبقران اولوب یکرمی بش ییل سلطنت ایتدی. برجنکده مغلوب اولمادی. آلتی‌یوز تاریخنده شرح اولندی . لکن دینده نه کونه دینده ایدیکی معلوم اولمادی . یتمش ایکی یاشنده فوت اولدقده یرینه اوغلی اوکتا قاآن اولدی . بعده ملکارینه اختلال دوشوب بوتاریخده منقرض اولدیلر . مملکتك براوجندن براوجنه برسنه‌ده وارلماز ایکن براوغوردن هبا اولوب برقوری‌ناملری قالدی . سببی‌اولاد جنکیز بربرینه دوشوب عداوت ایتملری اولدی . مع‌هذا جنکیز اولادنی قارشوسنه آلوب اوق آتار ایکن اوقلك برینی آلوب قیردی . بعده ایکیسنی آلوب قیردی . بعده اوچنی قیردی . بعده دردینی قیردی . بعده بشینی قیردی . اما سکز اونی بریره کتوردی. قیره‌مادی. بوندن سزه نصیحت وار . برر ایکیشر اولورسکز قیرلماغکز محتمل. یالکز اولورسکزقیرلق امر محقق. اما جمله‌کز بر اولورسکز قیرلماز دیمش ایکن نصیحت فراموش اولوب هربری آخره عداوت ایتمکله جمله‌سی تلف ومنقرض اولدیلر . اه .

سنه ٧٥٥ وفات شیخ‌العلامه تقی‌الدین علی سبکی ازکبار علماء مصر واحمد بن‌الفصیح‌اللغوی .

سنه ٧٥٦ کرفتن فرنك حصار طرابلس مغرب را باحیله . ووفات أحمد بن سمین حلبی وقاضی عضد عبدالرحمن ایجی از فضلاء دهر .

سنه ٧٥٧ محصوریٔ امیر شیخ در شیراز . وغارت کردن فرنك سواحل شام را واستیلاء مبارزمحمدمظفری براصفهان . وپادشاهیٔ جانی بك خان دردشت بعدازموت پدرش اوزبك خان . ووفات شیخ حسن کبیر سلطان بغداد .

[۱] تاریخ قتل طغاتیمورخان :

تاریخ مقتل شه عالم طغا تیمور　　از هجرت بود هفتصد وپنجاه وچارسال
در روزشنبه ازمه‌ذی‌العقده‌وشانزده　　کین‌حال کشته واقع از حکم ذی‌الجلال

سنه ٧٥٨ عبور سليمان پاشا از خليج كليبولى بجانب روم ايلى وانهزام كفار. وانقراض دولت ايجويان بمقتولى امير شيخ در شيراز ودولت بنى چوبان. ووفات نجم الدين طرسوسى وقوام الدين اتقانى از كبار حنفيه وعبدالوهاب ابن وهبان صاحب منظومه.

شرح — اشبو عصرك پادشاهى اولان سلطان اورخان حضرتلرينك بيوك اوغلى سليمان پاشا بر دلاور جنك آور بهادر وشجيع برار اولوب اولوباد وبرغمه فتحندن صكره آيدنجقده تماشالق نام محلى سيران ايدر ايكن پدرندن اجازتله روم ايلينه كچمك مراد ايدوب ايناو كمردن برصال ايلدايكى آدمى كيجه قارشويه يعنى كليبولى يقاسنده چمنلكه كچيروب باغلر آره‌سندن بر كافرى ديل آلوب سليمان پاشايه كتوردكلرنده كافره خلعت كيدروب اكرام ايله كندويه بند ايدوب قلاغوز ايدندى . مكر كليبولى قارشوسنده كمرده كفارك صغيرلرى وار ايمش. بوغا لايوب دريلرندن صاللر ياپوب اجه بك وفاضل بك وقرق نفر مسلم ايله سليمان پاشا بولايره كچوب همان اوركونك قلعه‌سنى فتح وكفارنى قلجدن كچيروب اكسميل قلعه‌سنى دخى آلوب خراجه كسوب كفارك كميلرينى قارشو كوندروب بش يوز ار دخى كتوروب كميلرى اثجه‌يماندهاحراق واطرافده بولدقلرى آتلر ايله آتلنوب بتوفيقه البارى توجه ايتدكلرى قلعه‌لرى آله‌رق كليبولى تكفوريله عظيم جنك ايدوب كليبولى‌يى دخى فتح وبرعالى سراى بنا ايتديلر . وخيره‌بولى وتكفورطاغى وفره‌جك وايبصاله‌يى دخى آلديلر . وآلدقلرى غنايمى بكتاشى بوركيله توزيع ايتديلر . وعسكر بوركلرينى آلتوندن ايتديرمكله سليمان پاشا دخى باشنده اولان كلاه مولوى‌يى آلتوندن ايتدى . وبو دولت عثمانيه‌ده شعرانك اولى اولان مونود صاحب سليمان چلبى تهنيت غزا ايچون :

ولايت كوستروب خلقه صويه سجاده صالمش سن
يقاسين روم ايلينك دست تقوى ايله آلمش سن

بيتنى [١] ارسال ايلدى. والحاصل سليمان پاشا اوچ سنه حاجى اورنوس بك وغازى امور بك وحاجى ايلبكى بك واجه بك روم ايلنه آقينلر ايدوب النسان

---

[١] بو بيت سليمان چلبينك جدى شيخ محمودكدر .

غنایمی عسکره حبوبات کبی آلتونی کیله ایله تقسیم ایتمشلردر . سلیمان پاشا روم ایلنه کچدیکی محله نه‌بلایر تسمیه ایتمشدرکه حالا بو لایر دینلور . بر کون سلیمان پاشا قوش آوینه‌جیقوب برقاز آردنجه کیدر ایکن آتندن دوشوب وفات ایتمشدر . فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك امتینك روم ایلنه انتشارینه باعث اولمشدر . رحمة‌الله‌علیه‌وشکرالله‌مساعیه. یونانیلر لسانندن مترجم کلیبولی‌یه قلعهٔ کالعذار واسکوب قلعه‌سنه قلعهٔ کوهرنکین تسمیه ایدرلر ایدی . سلطان اورخان حضرتلرینك اوغلی سلیمان پاشانك وفاتی‌خبری کلدکده مدفون‌اولدیغی محله تربه وجامع ومسافرینه اطعام ایچون برعمارت بنا وسلیمان پاشا روحنه‌اهدا ایتمشدر . اه .

سنه ۷۵۹ فتح کلیبولی وبولایر وخیره‌بولی وتکفور طاغی وایبصاله . ومقتولیٔ ملك‌اشرف بعد ازانهزام درجنك جانی بك خان . وطرح بناء عظیم جامع سلطان حسن در مصر . ومقتولیٔ امیر قرغان والیٔ ترکستان .

شرح — تاریخ‌حافظ عبیداللهدن منقول: بوتاریخده بغدادده برکبه‌خاتون بر جراب فرجندن چیقاروب ایچندن قرق دانه ولد ذکور واناث القا ایلدی. جمله‌سنی متوکل [۱] خلیفه حضورینه کتوردی . وجمله‌سی ذی‌روح اولوب متعیش اولدیلر دیو یازار . اه.

سنه ۷۶۰ ظهور دولت شرفا وسادات قوامیه درمازندران ومخلوعیٔ مبارز محمد مظفری وکورشدن اوبحکم اولادش . [۲] وکرفتن ابو حمود بلاد تلمسان را وظهور دولت بنی عبدالواددرآن بلاد . و وفات غازی سلیمان پاشا دربولایر .

سنه ۷۶۱ جلوس سلطان مراد غازی بعد ازموت سلطان اورخان. ووفات صلاح‌الدین‌علائی ازحفاظ شام‌وشیخ‌نحات‌جمال‌الدین عبدالله صاحب‌مغنی‌اللبیب.

---

[۱] هانکی متوکل خلیفه اولدیغی آکلاشیله‌مادی .

[۲] یك چند بشکوه همتش پیل‌کشید — یکچند سپه‌زهندتانیل کشید
پیمانهٔ دولتش چوشد مالا مال — هم‌روشنیٔ چشم‌خودش‌میل‌کشید

شرح ـــ سلطان اورخان آلتیوز سکسان یدی سالنده تولد ویدییور یکرمی آلتیده تخته جلوس وحین جلوسده قرق سکز یاشنده ایدی. بروسه یی پای تخت ایدوب درون متن کتابده تعیین اولندیغی وقلمرده فتوحاتی وجوده کتوروب جندره لی قره خلیل افندی یی قاضیعسکر ایدوب عسکر یازمغی اکا سپارش ایتمکله اولدخی حالا جاری اولدیغی اوزره علوفه ایله سفرده وحضرده عسکری یه علوفه تعیین وپیاده و آتلو اترا کدن یکیچری یازدی. بوندن مقدم اولان عسکری سکبان ایکن سکباندن باشقه عسکر پیدا ایتمك لازم اولمغله اترا کدن یکیچری یازدی . حاجی بکتاش اشارتیله بکتاشی تاج کیدردی. اول وقت حاجی بکتاش حیاتده ایدی . کیده رك اترا کدن یازیلان عسکره یکیچری تسمیه ایتدیلر . اما اجناس مختلفه اولمغله رعایایه تعدی ایدر اولدقلرنده یکیچری ترکدن یازلمیوب کفره اولادندن یازلمق امر اولنمدی . مرحوم مبرور سلطان اورخان حضرتلرینك عدالت و انصاف اوزره حرکتی کفارده اسلامه محبت پیدا اولدی که یومیه بیك کافر مسلمان اولور اولدی . وعسکر اورخانی غنیمت مالندن جمله سی اغنیادن اولوب اداء فرض ایچون زکات ویره جك بر فقیر بوله میوب حیلهٔ شرعیه ایدوب ایچلرندن بعضیلری مالك اولدیغی مالی اولادینه هبه ایدوب کندویی فقیر ایدوب آخردن زکات آلوب اسقاط حق ایدرلرایدی . وسلطان مشارالیه فتح ایتدیکی مملکتلرك کلیسالرینی جامع ایتمکله بی نهایه خیرات پیدا ایتدکدن صکره بروسه ده و ازنیقده عالی جامعلر ومدرسه لر وابناء سبیله اطعام ایچون عمارت بنا ایتمشدر. اوتوزبش سنه سلطنت ایدوب یتمش اوچ یاشنده ترك دارفنا ایلدی . رحمة الله علیه . ا ه .

سنه ۷٦۲ انهزام قره مانیان درجنك مراد غازی. وقطع یدکردن ایشان ازانکوری . ومقتولیٔ ناصر حسن سلطان مصر بعد ازسقوط مناره ومدرسه وتطیر پادشاهیٔ منصور محمد. واستیلاء امیر حسن ازاولاد قزغان برماوراءنهر. وفات امام مغلطای بن قلیج ازحفاظ حدیث وجمال الدین عبدالله زیلعی صاحب تخریج.

سلطان حسن جامعی تمام اولدقده مناره ییقیلوب زوالنه اشارتدر دنیلمش ایدی . اوتوز اوچنجی کونی مقتول اولدی .

سنه ٧٦٣ فتح چورلی ودیمتوقه و ادرنه بدست مراد غازی وحاجی ایلبکی ولالا شاهین. وانهزام امیر حسین درجنك توغلق تیمور. ورفتن تیمور بنزد امیر حسین بعداز ضبط الیاس خواجه خان ماوراءنهر را .

سنه ٧٦٤ فتح کوملجنه وواردار بدست غازی اورنوس. وپادشاهی اشرف شعبان بعداز خلع منصور. و وفات تاج‌الدین سبکی وصلاح صفدی وصلاح‌الدین محمد بن شاکر کتبی المؤرخ .

سنه ٧٦٥ فتح فلبه وزغره بدست لالا شاهین. وابتداء دولت بنی مزنی ملوك بسکره . و اتفاق امیر تیمور با امیر حسین بعد از علاقهٔ مصاهره .

سنه ٧٦٦ فتح بیغا وانهزام کفار در شبخون حاجی ایلبکی بعداز جمعیت کبری برای رفع اسلامیان درسرف صندوغی. و وفات امام قطب‌الدین محمود رازی شارح مطالع.

شرح — مرقوم غازی ایلبکی فرید وشجیع ، کفاری قورقوتمش برار اولمغله کفار مرقوم ایلبکینك اعدامی قصدیله اللی بیك کافر چرمن سنجاغنده صرب صیندوغی نام منزلده تجمع وغرور وفجور ایدوب یاتیرلر ایکن حاجی ایلبکی درت کشی ایله شکاره چیقمش کفاردن خبری یوق. ناکهان کفاری بو حالده کوریجك غیرته کلوب عسکرینه باقیوب جنك دیمك حیله دیمك. آمان شیء فرصت قاچماسون برحیله ترتیب ایده‌یم. دیوب کیجه کفارك اطرافنده آواز ایشیده‌جك درت تپه‌یه برر آدم چیقاروب یاننده صدا ویرور برطولونباز وبرصطل وبر قاچ اوزنکی وار. آدمك بری طولونباز وبری صطل وایکیسی اوزنکی ایله درت طرفدن ناکهان صدا وکندیلری بره اور! فلان دیو شماته چیقاردقلرنده کفار اورکوب بره بزی عثمانلو باصدی. دیو پریشان وآتلرینه سوار وقرا کلقده بربرلرینه بردرجه‌ده قلیج چالدیلر که ثلثی آنجق فرار ایتدی. ثلثانی لاشه اولدی. ولالا شاهین نام مرد دلیر دشمن آرایو کشت وکذارده ایکن صباح وقتی شماته قولاغنه کیدوب عجبا بونك اصلی نه‌در. دیو عسکریله کلور ایکن فرارایدن کافرلره راست کلوب جمله‌سنی هلاك ایدوب غنیمت کثیره‌یه مستغرق اولدی . قصه‌دن حصه

درت آدمله تدبیر اولیجق بکرمی درت بیك کافر قهر اولنور. وبر قصه‌دن حصه‌دخی که ایلبکی بو وجهله تدبیر ایله نامدار اولدقده حسودلر اصول ونزاکتله میر مرقومی پادشاهه غمز ایدوب بعد زمان فسونلرینی تأثیر ایتدیروب قتل ایتدیردیلر[۱] شرحسوددن دائما استعاذه لازمدر. وبر قصه‌دن حصه‌دخی که پادشاهلر القا اولنان کلامك حقیقتنه واصل اولمدقچه سیاست بیورمیه. دین مبینه ودولت علیه‌سنه یوزندن بویله خدمت وجوده کلن شخصی سیاسته سزا کورمیه. کرچه سلطان مراد خان مرقوم ایلبکی‌یه قتل روا کوردی. اما آخرالامر کندو دخی بر کافر اوغلانی یدنده شهید اولدی. بلکه ایلبکینك آهی بونکله دخی ساقط اولمیوب مراد خانك اوغلی یلدیرم خانه دخی تأثیر ایدوب یلدیرم خان جهان پهلوانی بر سلطان ایکن اسیر اولدی. ومملکتی پریشان اولوب کوزسز وجوده دوندی. وبلکه یلدیرم خانك اولادینه دخی تأثیر ایدوب شهزاده‌لر بر برینی اعدام ایتدی. وهر بری هلاك اولنجه نیجه بیك نفوس هلاك اولوب عالم هرج ومرج اولدی. کرچه دنیا دار جزا دکلدر. لکن مجازات عمل اکثریا ظهور ایتمشدر. غافل مباش! هله بو ایلبکی وقعه‌سنده کفار اهل اسلامی روم ایلیدن دفع قصدیله سرف صیندوغی نام محله اجتماع ایتمشلر ایدی. سهولتله محو اولدیلر. اهـ.

سنه ٧٦٧ فتح چرمن ویانبولی ویکیجه بدست تیمور طاش پاشا. وبناء سرای ادرنه. ومخالفت امیر تیمور با امیر حسین. ووفات قاضی بدرالدین محمد بن جماعه ازحفاظ حدیث.

سنه ٧٦٨ فتح ایدوس وقرین آباد بدست غازی مراد. ومصالحهٔ امیر حسین با تیمور بعد ازفتن وشرور.

سنه ٧٦٩ فتح قرق کلیسا وبیکار حصار وویزه بدست سلطان مراد. وطغیان نهر حلب وغرقهٔ نصف بلد. واستیلاء تیمور برکابل ازطرف امیر حسین. ووفات بدرالدین محمد بن عبدالله شبلی صاحب الاوائل وبهاءالدین عبدالله بن عقیل ازنحات.

---

[۱] سلطان مراد خان اولك حاجی ایلبکی‌یی قتل ایندیردیکی بی‌اساسدر. لالا شاهین پاشا صرب صیندیغی مظفریتنی قیصقانه‌رق زهرلتدیردیکنی بعض تاریخلر یازار.

سنه ٧٧٠ محصوریٔ امیر حسین ازتیمور دربلخ وظفر یافتن تیمور بمیر حسین وقتلش بعداز نصب سیورغتمش بخانیت الوس چغتای .

سنه ٧٧١ ظهور دولت تیمور کورکان بعدازمقتولیٔ امیر حسین خان وبناء دارالسلطنه درسمرقند. و استرداد ابوبکرالعماری حصار طرابلس مغرب را از فرنك . وپادشاهیٔ غیاث‌الدین میرعلی بعد ازوفات معزالدین حسین کرت . و وفات امام عبدالله بن اسعد یافعی .

سنه ٧٧٢ فتح صماقو واحتمان بدست لالا . و انهزام امیر ولی درجنك سلطان اویس درجرجان . ورفتن تیمور بتسخیر شبورغان. ووفات جلال‌الدین شبانی ازکبار حنفیه وسراج‌الدین عمر بن اسحق هندی شارح‌البدیع وعلی بن یوسف زرندی وعبدالرحیم اسنوی .

سنه ٧٧٣ فتح کوستندیل با صلح سلطان مراد . و وضع علامات سیادت بسر بحکم ملك اشرف درمصر. وظهور دولت‌طغا تیمور درجرجان. واستیلاء تیمور برخوارزم . وابتداء دولت ملوك کجرات . و وفات بهاءالدین احمدسبکی .

سنه ٧٧٤ فتح اینجکسز وبرغاز وفره‌بدست لالا . وظهور دولت شروانیه درشروان . و وفات امام عمادالدین اسمعیل وابن کثیرالمؤرخ .

سنه ٧٧٥ فتح‌عورت حصاری وقواله بدست‌غازی اورنوس . وعزم تیمور بتسخیر منولستان وانهزام‌فخرالدین‌خان از او. ووفات‌محیی‌الدین‌عبدالقادرقرشی صاحب جواهر مضئیه .

سنه ٧٧٦ فتح درامه وزیخنه وفره بدست اورنوس بك. وغرقهٔ بغداد از طغیان دجله وغلاء مفرط درمصر . ووفات سید عبدالله المعروف بنقره‌کار وشهاب احمدبن ابی حجله از ادباء مصر وسلطان اویس جلایری و پادشاهیٔ ولدش حسین .

سنه ٧٧٧ فتح سیروز بدست اورنوس بك وفتح نیش بدست سلطان مراد ووضع قوانین ارباب تیمار باراْی تیمورطاش پاشا . وظهور دولت قره‌قیونلی واستیلاء خواجه بیرام بر موصل . وانهزام فخرالدین درجنك تیمور در اندکان.

ووفات امام شمس الدین محمد بن صایغ و امیر کلام خواجه سلمان [۱] از شعراء فرس.

شرح — ایالات روم ایلی ابتدا بوتیمور طاش بك نامنه ترقیم اولنمشدر . بوامیر دلیر تدبیر اصابت پذیر ایله سپاهی اوغلانی بلوکنی ووینق طائفه‌سنی احداث وایجاد ایتمشدر. اهـ .

سنه ۷۷۸ پادشاهیٔ ملك منصور علی بعد از قتل اشرف شعبان . ورسیدن تیمور بتوجغار درنهایت ترکستان. وفرار فخرالدین خان درجنك امیرموسی از امراء تیمور . ووالی شدن توقتمش بسغناق از طرف مزبور . ووفات بهاءالدین محمدسبکی وناظرالجیش محمدالحلبی .

سنه ۷۷۹ حج کردن ملك اشرف وانهزام عسکر تیمور در جنك اروس خان حاکم اترار . وولایت توقتمش در دشت بعد از موت حاکم اترار . وولایت توقتمش در دشت بعد از موت اورس خان. وولادت شاهرخ میرزا. ووفات محمد بن جابر اعمی از نحات وبدرالدین حسن بن حبیب از اعیان مصر

شرح ـ بوملك اشرف آل رسولك سائر ناسدن امتیاز ایچون مصرده یشیل دستار صارنمنی ایجاد ایتمشدر . اهـ .

سنه ۷۸۰ ظهور دولت ذوالقدریه درمرعش ودولت آل رمضان درادنه. وانهزام عسکر حلب درجنك ترکمان . ورفتن تیمور بتسخیر خوارزم در دفعهٔ رابعه . ووفات شاه محمود مظفری .

شرح — بوسالده حلبده برمسجدده صباح نمازی قلنور ایکن برسفیه امامی قرائتنده استهزا ایدر . بعدالسلام سفیهك صورتی خنزیر صورتی اولور. بوقصه‌یی اهل حلب مصر پادشاهنه اعلام ایتدیلر . دیو ابن شحنه تاریخنده تحریر ایدر. اهـ.

---

[۱] تاریخ وفات خواجه سلمان ساوجی :

کذشت هفتصد وهفتاد وهفت ازهجرت شب سه شنبه وهم سیزده زماه صفر
یکانه شاعر دوران جمال دین سلمان زخاك تیره روان شد بعالم دیکر

سنه ۷۸۱ بناء شهر کش مسقط رأس تیمور بحکم او. ووفات سید قوام‌الدین المرعشی ملك مازندران وشیخ برهان‌الدین قیراطی از شعراء مصر ومحمد بن احمد بن مرزوق تلمسانی .

سنه ۷۸۲ استیلاء تیمور برخراسان . ومقتولیٔ اهل سرخس وفوشنج برای امتناع از تسلیم بقاع . وتسـلیم کردن غیاث الدین پیر علی شهر هراة‌را باصلح . وخرابیٔ قلعه بحکم تیمور .

سنه ۷۸۳ ولیمهٔ شاهیه برای زفاف یلدرم خان بدختر ابن کرمیان وتسـلیم کوتاهیه بطریق جهاز وحمید وبکشهری بطریق شرا . وانقراض دولت اتراك در مصر وابتداء دولت جراکسه بجلوس برقوق . واستیلاء تیمور براسفراین .

شرح — کوتاهیه‌ده‌خطبه‌صاحبی‌اولان‌کرمیان‌اوغلی‌خاندان‌آل‌عثمان‌ایله‌قرابت صهریه پیدا ایدوب امین وسالم اولمق قصدیله‌قیزینی شهزاده یلدیرم بایزیده نکاحله ویروب کوتاهیه وسیماو وطاوشانلو واکری کوز قضالرینی جهاز اولمق اوزره یلدیرم خانه ویروب باقی یرلری کندی اوغلی یعقوب یدنده ابقا اولنماسنی رجا ایتمکله رجاسنه مساعده اولنوب ولیمه ایچون سـوره دعوت اولنانلردن بیحد پیشکش ورود ایتدی . حتی روم‌ایلی امراسندن‌غازی اورنوس بك یوز رأس سرواندام لازم‌الاحترام غلام ویوز رأس کبك خرام امره رام جاریه واللرنده سیم وزردن مصنوع تحفه‌لر ایله ارمغان ارسـال ایلدی . کلوب قبوله قرین اولدقدن صکره بوهدایانی جملهٔ مصر سلطاننه ارسال بیوردی. سلطان مصر دخی بعدالقبض مقابله‌سنده اوتوز آت عوض ارسال ایدوب کلدکده آتلرك جمله‌سنی بایزیدخان غزایه لازم اولور دیو رخت وبساطلریله غزا ایتسون ایچون اورنوس بکه اعطا ایلدی . وحمید ایلی حاکمندن بکشهری وسیدی شهری ویلواج وقره‌اغاچ واسپارته اشترا اولندی . وتیمورطاش پاشا روم‌ایلی والیسی اولدقده بوسنه وهرسك وارناود دیارلرینی تخریب واکثرینی فتح ایتدکده ماعداسی خراجی‌قبول ایلدی . وسلطان مراد حضرتلری غزا ایچون‌روم‌ایلنه کچدکده بروسه محافظه‌سنه شهزاده ساوجی بکی براقمشیدی . سـوء قرین القا

وافسادیله استقلال دعواسیله جمع عسکر دیه‌رك بروسه‌ده اولان خزینه‌یی تلف ایتدیکی مرادخانك معلومی اولدقده روم‌ایلیدن رجعت ایدوب کته اوه‌سنده پدر وپسر مقاتله ایدوب بی ادب شهزاده یقه‌یی اله ویریجك کوزلرینـه میل کشیده اولندی . وبواثناده بوسنه وهرسکی فتح ایتدیکی ایچون تیمورطاش پاشایه اوچ طوغ ویرلدی . اه .

سنه ٧٨٤ فتح مناستر وپرلپه واشتیب وقارلی‌ایلی بدست تیمورطاش پاشـا وخروج احمد جلایری بربرادرش سلطان حسین وانهزامش درجنك برادر آخرشیخ علی درنخجوان وباز غالب شدن او. وعودت تیمور بخراسان ومازندران. وبناء حصار قهقهه .

سنه ٧٨٥ انقراض دولت غوریه یعنی ملك کرت در خراسـان باستیلاء تیمور کورکان واستیلاء احمد جلایری بربغداد.واستیلاء تیمور برسیستان وقندهار باسیف . بعد ازدفن کردن اهل اسفرار در زمین.ووفات سیدعلی بن شهاب همدانی.

سنه ٧٨٦ فتح صوفیه باصلح بدست بلبان بك . وانهزام امیر ولی ازتیمور درجنك دامغان وتسخیر جرجان بار دیکر . ووفات شاه شجاع مظفری وعلامه شیخ اکمل الدین محمد بن محمود الحنفی وشمس الدین محمد بن یوسف کرمانی شارح بخاری.

شرح — بوصوفیه فتحی متعسر اولمشیدی . مؤلفة قلوب یعنی ترجمانلردن بردلیر جانب پادشاهیدن ظاهراً فرار وصوفیه تکفورینه التجا وانتساب ومقام اخلاصده اولمغله معتمدی اولمشیدی . برکون شکارده ترجمان تکفوری یالکز آولیوب کندو آتنه ایوجه باغلیوب آل عثمان طرفندن صـوفیه فتحنه مأمور اولان بلبان بکه تکفوری اسیر کتوروب تسلیم ایتدکده تکفورصوفیه‌ایله مبادله اولنمشدر . پادشاهلره وسرعسکرلره بویله کار کذار صادق ترجمان پیدا ایتمك لازمدر.یوقسه فی زماننا کبی ترجمانلر دشمنك جاسوسی اولیجق سفرلر بوتاریخلرده اولدیغی کبی اولور . اه .

سنه ٧٨٧ انهزام ساوجی ولد سلطان مراد درجنك کته از پدرش وکرفتاری

او . ومسخرشدن سلطانیه ورستمدار بتیمور ونزولش بآق سرای سمرقند برای استراحت وحضور . ووفات فیروز شاه از ملوك هند .

سنه ۷۸۸ انهزام علی بك ملك قرمان از سلطان مراد درجنك قونیه . وانقراض دولت سربداران درسبزوار . ویورش سه‌سال تیمور بجانب عراق وآذربیجان برای دفع شرتوقتمش خان واستیلاء اوبرکرجستان . ووفات شمس‌الدین محمد بن یوسف قونوی .

سنه ۷۸۹ انهزام لالا شاهین درجنك بوسنه . وانهزام توقتمش درجنك میرانشاه . ومسخر شدن حصار بایزید واونیك وارض‌روم بتیمور. وقتل‌عام اهل وان برای عصیان. وخرابیٔ قلعه وعودتش از اصفهان بسمرقند . ووفات ابن عشایر محمد از حفاظ .

سنه ۷۹۰ فتح پراوادی وطرنوی وشومنی بدست علی پاشا . واستیلاء فرنك برجزیرهٔ جربه . ورفتن تیمور بخوارزم در دفعهٔ خامسه . ونقل کردن اواهل‌خوارزم رابسمرقند بعد از تخریب.ووفات برهان بن‌جماعه‌ازعلماءمصر.

سنه ۷۹۱ جلوس یلدرم خان بعد از شهادت پدرش‌درجنك‌عظیم کوس‌اوه وانهزام کفار ورفتن تیمور بمغولستان . وانهزام زین‌العابدین از شاه منصور در جنك اصطخر. ووفات خواجه حافظ شیرازی [۱] وخواجه بهاءالدین محمد نقشبندی [۲] وشیخ‌زین‌الدین ابوبکر تابیاری از کبار مشایخ [۳]

شرح — بوسلطان مراد خان بن اورخان خان یدی‌یوز یکرمی آلتیده دنیایه کلوب سنی اوتوزبش یعنی یدی‌یوز آلتمش برسالنده تخته جلوس وعمری

---

[۱] تاریخ وفات خواجه حافظ :

چودر خاك مصلی دفن کردند بود تاریخ او خاك مصلی

[۲] تاریخ وفات بهاءالدین :

خواجهٔ اعظم بهاءالحق والدین نقشبند آن‌که مشهور ولایت شد کمال ملتش
مسکن ومأوای اوچون‌بود قصرعارفان قصرعرفان زین‌سبب آمدحساب رحلتش

[۳] تاریخ وفات زین‌الدین تابیاری :

تاریخ وفات قطب او تاد یك نقطه بنه بآخر صاد

آلتمش آلتی وسلطنتی اوتوز بر اولدقده اشبو یدی یوز طقسان بر تاریخنده انتقال دار بقا ایلدی. کندویه خداوندکار لقب اولمشدر. فقرایه رحیم غزایه مجد خیراته مائل صلاح و تقوایه سائل حقه قائل برار ایدی. حتی بروسه‌ده مرادیه [١] نام جامعی بنا ایتدکدن صکره واروب جامعنده صلات مفروضه‌یی ادادن صکره عبادته مشغول اولور ایدی. برکون برطوغان جامعه کیردی. چاغردقجه کلیجك بولای که قدید اولوب قاله‌سین. بیوردقده قدید اولوب آنده قالدی. حالا طورور. وجامع مرقومه عمارت ومدرسه دخی انشا بیوردقدن صکره بیله‌جکده ویکیشهرده وبروسه قلعه‌سنده [٢] دخی جامعلر بنا بیورمشدر. ایکی اوغلی وار ایدی: بری ساوجی بك که آنفا سوء قرین القاسیله پدره ادرنه تختی کفایت ایدر. سن بروسه تختنی استقلالاً ضبط ایله. دیو سوق ایدنلری قتل ایتمدیکیچون دماغنده لذت سلطنت وار. دیو غمز اولنمغله مرادخان افلاق سفرینه کیتمکدن فارغ اولوب عودتله کلوب کته اووه‌سنده مقاتله‌ده طوتوب کوزینه میل چکوب صکره اعدام ایلدیکی ذکر اولنمشیدی. وبری یلدرم بایزید خاندر. ومرادخان روم ایلینه کچیجك سیواس حاکمی وابن قرەمان حاکمی فرصت دیوب مشورت وآل عثمان دیارینه تطویل دست ایده‌جکنی خبر آلوب علمادن استفتا ایتدکده ظلمه‌یی دفع کفاره سفردن اولی‌در. دیو ویریلن فتوی موجبنجه اوزرینه یورویوب آنقره‌یی الندن آلدی. وکوتاهیه‌دن ایلرو محلده مقابل اولدقده قره‌من اوغلی مغلوب اولدقدن صکره صلح اولوب قره‌مان اوغلی کلوب دست بوس ایتدکده خلعت الباس ایلدی. وادرنه‌یی فتحه کیدرایکن لالا شاهینی ایلرو کوندرمش ایدی. لالا عظیم عسکریله واروب ادرنه واروشنی ضبط ایتدکده تکفور قلعه‌یه قپانمش ایدی. عقیبندن پادشاه دخی کلیجك کفارك خوفی مزید اولوب فرار ایتمکله سواد ادرنه‌یی یغما وغنیمته بلغا ما بلغ دسترس ایلدیلرکه اعلا غلام وجاریه اوچیوز آقچه‌یه بیع اولندی. سائر فتوحاتی ابندن وجدندن زیاده اولدیغی متن کتابده مسطوردر. وسیروز فتحنده وافر

[١] بروسه‌ده مرادیه جامعی سلطان مرادخان ثانینك اثر خیریدر. سلطان مرادخان اولك جامعی چکرکه‌ده اولوب خداوندکار جامعی دینمکله معروفدر.

[٢] شهادت جامعی.

آلتون طاس چیقوب عسکری یدینه کیرمکله طائفهٔ عسکریه طاسلری باشلرینه کیر 'ولدیلر. وپدری سلطان اورخان حضرتلری زماننده برو بیله‌جك وبروسه قاضیسی بعده قاضیعسکر اولان قره خلیل افندی‌یی وزیر ایدوب خیرالدین پاشا تسمیه ایلدی . بودولت علیه‌ده ابتداقاضیعسکرو ابتداوزیر اولان وقاضیعسکر-لکدن وزیراولان بوخلیل‌افندیدر. وامرادن اورنوس بك نام غازینك‌یوزندن اولان فتوحات متنده مذکوردر . حالا یدی قصبه‌ده عمارتی قینار . وقفنه الحاق ایچون‌برقاچ قریه پادشاهدن رجا ایدیجك قدر شناس پادشاه آته سوار اولسون صباحدن غروبه‌دك نه‌مقدار یر طولاشور ایسه آنك اولسون . بیورمشلر . اول دخی اوچ مرحله طولاشمش جمله‌سنی اعطا بیورمش . اول دخی وقف ایلمش . وسلطان مراد برکون کلیبولیده دریایه ناظر ایکن فرنکستاندن کفار کمیلری کلوب قسطنطنیه‌یه کچر ایمش . ینه عادتلری اوزره برکمی کچه‌یور اما دولتمزده سفینه وترسانه هنوز ایجاد اولنمامش ایدی . پادشاه کفار سفینه‌سنك فتحنی مراد ایدیجك همان صاریجه پاشا برقالیته ایله سفینه‌یه چاتوب عظیم جنك ووافر آدم طرفیندن هلاك اولدقدن صکره پادشاه تماشا ایدر ایکن آقدروب آلوب‌کلدی. مکر دروننده‌قسطنطنیه قرالنه تزویج‌ایچون جهازیله برعروس‌وار ایمش. پادشاه جهازی صاریجه پاشایه اعطا بیوردی. اول دخی رضـاء باری‌یه صرف ایچون کلیبولیده جامع ومدرسه وعمارت بنا ایتدی . وعروس شهزاده یلدرم خانه نصیب اولدی. وآخر غزاسی اولان کوس اوه‌ده جمله کفاره اهل اسلامی‌اورته‌دن‌قالدرمق ایچون اتفاقیله اولان‌محاربه‌ده کفار منهزم‌وبقیةالسیوف فرار ایدوب غنایم اخذ اولنه‌جق دملر کلوب پادشاه مسروراً لاشهٔ کفاری امرا واعیانیله تماشـا ایدر ایکن برکافر حیاتدن مأیوس باش قالدرسـه قتل اولنه‌جق. کندوبی لاشه‌لر آره‌سنده اخفا وقتاکه پادشاه یاننه کلدکده پادشاهك پاینه یوز سوروب عفو رجا ایدر قلقلی قالقوب پادشاهك صدرندن علی‌الغفله ضرب وجرح ایلدکده اول‌ساعت پادشاه شربت شهادت نوش ایتدی . کرچه هماندم قاتل دخی پاره پاره اولندی . اما چه فائده! وزیر اولان قره‌خلیل پاشا

بوسر شايع اولمادن پادشاهك ايكى شهزاده‌سى وار ايدى . كوچكينك اسمى يعقوب ايدى . شهزاده يعقوبه كل پدر سنى استر ديوب چادره كلدكده بوغوب شهيد ايتدكدن صكره يلدرم شهزاده فرد قالمغله بلا نزاع تخته اجلاس ايلدى. شرحمزك بومحلى محل عبرتدر . بر قاچ وجهله . غفلت اولنميه . اه .

سنه ٧٩٢ فتح قره‌طوه بدست تيمورطاش پاشا. وبناء جامع واجراى نهردر ادرنه وكرفتن يلدرم‌خان منتشـه وصاروخان را. وانهزام فخرالدين در جنك امراء تيمور. ووفات علامه سعدالدين مسعود تفتازانى در سرخس[١]وشمس الدين صرخدى وكمال خجندى درتبريز .

شرح — طيب‌الله ثراه وفاتى تاريخيدر . بومذهب حنفيه‌يى وبوعلم شريفى احيا ايدن دولتلونك بريدر . آثار وكتب نافعه‌سى بيحسابدر . اه .

سـنه ٧٩٣ انهزام آل قرمان از يلدرم خان در جنك اق چاى بعد از مستولى شدن ايشان برانكورى وكرفتارئ تيمورطاش پاشا. ورفتن يلدرم خان بديار افلاق. وانهزام توقتمش درجنك عظيم تيمور درسمرقند از او وپريشـانئ سكان دشت .

اكثر سـكان دشت قره‌دكز وطونه اطرافنه طاغلوب طرح‌اقامت وتنصر ايتديلر . قره‌بغدان آنلردندر .

شرح — يعنى قره بغدانك اصلى بوتاريخه كلنجه تاتار ايدى . تيموردن قاچوب كلوب كافر اولديلر . وقره‌مان اوغللرى انكورى‌يى كلوب ضبط ايتمشلر ايدى . يلدرم خان واروب بعدالمحاربه غالب اولوب آلدى . اه .

سنه ٧٩٤ كرفتن يلدرم‌خان‌حصار سيواس‌را بعد از فرارقاضى برهان‌الدين. ونكبت سادات قواميهٔ مازندران از اودر ماهانه. ويورش پنجسال تيمور بجانب ايران. ووفات ابن‌رجب حنبلى ازحفاظ وبدرالدين محمد زركشى ازكبار شافعيه.

---

[١] تاريخ وفات سعدالدين :

آفتاب شرع وملت سعدتفتازان چورفت　آب چشم آمد چوسيل وبلغ السيل زباه

عقل‌را پرسيدم از تاريخ سال رحلتش　كفت تاريخش يكى كم طيب‌الله ثراه

سنه ۷۹۵ فرار اسفندیار بجانب تیمور. وغفلت یلدرم خان از امور وتعیین رسوم غزات بعداز داد خواهیٔ شکات. ومقتولیٔ شاه منصور مظفری درجنك تیمور کورکان درشیراز وفرار احمد جلایری بمصر واستیلاء تیمور بربغداد. وانقراض دولت عبدالواد در تلمسان. ووفات علاءالدین احمد سرایی.

شرح — بواسفندیار قسطمونیده خطبه صاحبی اولان کوتوروم بایزیدك اوغلیدر. بایزید افلاق ویوده‌سنی تحریك ایدوب فوت اولدقده قسطمونی وکرهٔ نحاس وعثمانجق یلدرم خان طرفندن ضبط اولندقده اسفندیار سینوبه فرار وباباسی ملکنك یدنده ابقاسنی رجا ایتمکله مساعدهٔ سلطانی اولدی. اه.

سنه ۷۹۶ فتح سلانیك ویکیشهر بدست یلدرم خان. وانقراض دولت آل مظفر [۱] در فارس ودولت شروانیه. وخرابیٔ رها وتکریت از غارت تیمور واستیلاء او برجزیره ودیاربکر ومقتولیٔ ولدش عمر شیخ در شیراز.

سنه ۷۹۷ انهزام کفار از یلدرم خان در جنك الاجه‌حصار. وبناء جامع کبیر در بروسه وانابت پادشاه بتعریض امیر بخاری در جامع. وفتح شیله وبناء مسجد ومحله ونصب قاضی دراستانبول بعد از محاصره. وهجوم وانهزام توقتمش خان از تیمور درجنك دشت.

سنه ۷۹۸ فتح بلاد موره وترحاله. وغارت کردن حجاز هاشمی شریف مدینه حجرهٔ شریف را وفرارش از غلوی عام. ومقتولیٔ توقتمش خان درجنك ایدکو. وغارت کردن تیمور بلاد چرکس وروس را.

سنه ۷۹۹ فتح آتینه. وانهزام میر انشاه از احمد جلایری درجنك بغداد. ووالی شدن او ببلاد عراق وآذربیجان. وولایت میرزا شاهرخ از طرف تیمور در خراسان وعودتش بسمرقند. ووفات برهان بن فرحون مالکی.

سنه ۸۰۰ فتح بعضی از قلاع اناطولی. ورفتن تیمور بجانب هند ازراه

[۱] تاریخ قتل شاه منصور مظفری:

بعبرت نظر کن باآل مظفر　شهانی که کوی از سلاطین ربودند
که در هفتصد خمس وتسعین زهجرت　دهم شب زماه رجب هم غنودند

سیاه پوشان . ووفات امام ابوبکر حدادی شارح قدوری وعلاءالدین علی‌اسود شارح وقایه .

سنه ٨٠١ انهزام محمود بن الوغ خان پادشاه هند از تیمور کورکان درجنك دهلی ومسخر شدن هند وسند بتیمور . وبناء جامع درسمرقند و پادشاهیٔ ناصر فرج بعد از وفات برقوق درمصر . ووفات قاضی برهان‌الدین احمد سیواسی وبرهان‌الدین قیراطی ازادباء مصر.

سنه ٨٠٢ یورش هفت سال تیمور واستیلاء او برکرجستان باقتل وغارت . وحریق مسجد حرام . واستیلاء ابو فارس حفصی بر طرابلس مغرب وانقراض دولت بنی‌عمار. والتجا کردن احمد جلایری وقره یوسف بایندری ازفراریان تیمور بیلدرم خان وباعث شدن حرکت پادشاه بارزنجان . وحرکت تیمور بجانب روم باشکایت طهرتن .

سنه ٨٠٣ خرابیٔ سیواس از تیمور [١] ورفتن او بجانب حلب وشام ومحاصرهٔ تیموریان حصار ماردین‌را. ووفات ابن‌ملقن از کبار شافعیه وتقی ابن مفلح از کبار حنابله درشام وشیخ شهاب‌الدین سیواسی المفسر .

سنه ٨٠٤ انهزام عسکر عثمانیان درجنك عظیم تیمور وکرفتن یلدرم خان در تاسع ذی‌الحجه وقشلاق تیمور در کوتاهیه . وابتداء فتن درمیان امراء چرا کسه . وانقراض دولت بنی مزنی ملوك بسکره باستیلاء ابو فارس حفصی . ووفات سراج‌الدین عمر بن ملقن.

شرح — بو تیمور جنکیز خانك دامادینك اوغلی برکلك اوغلی طراغاینك اوغلیدر . یدی‌یوز اوتوز آلتی سالنده سمت سمرقنددن کش شهرنده تولد ایتدی . حتی طوغدیغی کیجه هوادن آتش اینوب ارضه منتشر اولمشدر . باباسی قطاع طریق برترکماندر . وکندو بلای فقره مبتلا اولمغله کیجه برقیون

[١] تاریخ استیلاء تیمور :

بود سیواس وحلب باملك شام ... در عمارت چون عروس بی نقاب
شد خراب از آتش جیش تیمور ... در شهور سال تاریخ خراب

سرقت ایتدیکی ایچون چوبان طوتوب ضرب ایتدکده ایاغی قیریلوب لنك یعنی طوپال اولمشدر. بو حال فقریله ونقصان وجودیله تك طورمیوب همتلو وشجاعتلو آدملری بولوب دولت وسلطنته متعلق صحبت ایتدیکنی کورنلر سنك اغزکده دولت ذکری نه آرار. دیدکلرنده بنی بیوك والدهم رؤیاسندن استدلال ایدوب بنم اولادمدن صاحبقران ظهور ایدر دیرایدی. دیدیکی بنم. دییجك احمق دیو کولرلر ایدی. غایتله مضایقه‌یه کرفتار اولوب بر کوملکی وار ایدی. آنی صاتوب برکچی آلوب کش قصبه‌سنده مشایخدن شمس الدین صوفیلریله دوران وتوحید ایدر ایکن کوتوروب عرض ایتدکده شیخ حصول مطلبی ایچون دعا ایتدکدن صکره استدراج پیدا ایدر . کوندن کونه فرجه بولور. بر کون قطع طریق ایدر ایکن یولی غائب ایدوب خنکار آتلری اولان چایره واریجق بیطرلق علمنه عالم اولمغله میراخور اعتبار ایدر. کیدرك خنکار معلومی اولور . میراخور فوت اولدقده امیراخور نصب اولنور . وقتك پادشاهی کابل سلطانی امیر حسینه کورکان اولور. کورکان دیمك داماد دیمکدر. بعده امیر حسینك قیزی ترکان اغا فوت اولدقده امیر حسین ایله تیمور خصومت پیدا ایدوب بلخده جنکده تیمور غالب اولوب بلخی ضبط ویدی‌یوز یتمشده تخته جلوس ایدوب کوندن کونه ماوراء النهر ولایتلرینی وخوارزمشاه ملکنی آلدی . وجرجان بر میوه‌سی چوق وهواسی خوش خوارزم ملکنده بر ارض منبت ایکن واهل هدا واهل هواسی وعلما وظرفاسی وموسیقی شناسی چوق بر یر ایکن تیمور آلوب خراب ایتدی . حتی قیون سرقت ایتدکده مجروح اولدیغی حالده مذکور سلطان حسینه کتوردکلرنده بعد الضرب صلب فرمان ایدیجك شهزاده‌سی غیاث الدین شفاعت ایتدکده سلطان حسین غضبه کلوب بویله آدم مادهٔ فساددر. بقاسی مضردر . دیدکده ینه شهزاده بویله مجروح ولنك کشی نه کونه فساده قادر اوله‌جق ! دیوب عفو ایتدوروب استخدام بعده همشیره‌سنی آلیویردی . شاه حسین فوتنده یرینه جلوس ایدوب ومزبور غیاث الدین هراة پادشاهی ایدی . اکا مکتوبنده بکا متابعت ایده‌سك . دیو یازمغله غیاث الدین تعجب

ونان كورلكنی بیلوب حقدن خوف ایتمز ایسه‌ك خلقدن عار ایتمیوب نعمتمزله
پرورده اولدیغك یاد ایتمزسه‌ك صلب وسیاستدن خلاص ایتدیکمزی خاطره کتیرمه‌دك.
کلب مقداری غیرتك یوغیمش. دیو جواب تحریر ایتدکده تیمور حقوق قدیمه
دکل جدیده بیلمز. تکرار غضب ایدوب غیاث الدینك اوزرینه واروب غالب
اولوب شوقدرکه غیاث الدینه ضرر ایتمیه‌جکنه یمین ایدوب اعتماد ویروب یاننه
آلوب بیله کزدردی. اما آجلقدن تلفنه سبب اولدی. بعده سجستانه واروب
جمله آلاتلرینی براغوب یاننه کلك اوزره صلح اولمغله سجستانلو اعتماد ایدوب
جنکدن فارغ اولوب آلاتلرینی براغوب بی سلاح یاننه کلدکلرنده جمله‌سنی قتل
عام ایتدی. بعده عجم شاهی شجاعه بکا اتباع ایدوب هدایا ایله کله‌سك. والا مملکتنی
خراب ایدرم. دیو نامه ارسال ایتدکده شجاع عاقلانه حرکت ایدوب قیزینی
تیمورك اوغلنه وعد وخوش القابلو جواب تحریر ایتمکله شرندن امین اولدی.
بعده مازندران حاکمی شاه ولی وشاه ابراهیمه بکا اطاعت ایده‌سکز. دیو تکلیف
نامه‌سی وصول بولدقده شاه ولی عجم شاهی شجاعه وبغداد پادشاهی احمد جلایری یه
سزکله ال برایدوب بو تیمورك دفعنه چاره ایده‌لم. والا برر برر هر بریمزی
نایاب ایتدکدن صکره نیجه ملوك وسلاطینك تاج وتختنی رخنه‌دار ایدر. دیو
یازدقده شاه شجاع عاقل اولمغله بن آنکله عهد وصلح اولدم. دیو مخالفت
ایتدی. لکن احمد جلایری موافقت ایدوب عراق دلاورلری خراسان
لشکرینه بکزه‌مز. بیانه سویلمش اعرج تیمور. دیوب سلطان احمد جلایری عسکریله
شاه ولی لشکری براولوب تیمورله مقابله ومقاتله‌ده بونلر مغلوب اولوب شاه
ولی فرار ایدوب کندو دیارینه وارمیوب ری حاکمی محمد چوکار یاننه
واردقده محمد چوکار دیدکلری نابکار غیرتسز دخی تیمور خوفندن شاه ولینك
باشنی کسوب تیموره ارسال ایتدی. اما سلطان احمد بغداده واردی. بعده
شاه عجم اولان شجاع وفات ایتدکده یرینه امراسندن منصور شاه اولوب
تیمور ایله جنکده شاه منصور دخی شهید اولیجق تیمور مهابتی عالمه مستولی
اولمغله ملوك اطرافی کندویه متابعته دعوت ایتدکده بلا تردد اطراف پادشاهلری

عرض متابعت ایتدیلر . وتیمورك عادتی بلاتردد انقیاد ایدن ملوكه ملكنی
ابقا واكرام اولمغله هر پادشـاه تیمورك دعوتنی نعمت بیلوب متابعت ایدرلر
ایدی . بعده تیمور اصفهان قربنـه كلدكده اصفهانلو عرض متابعت ایتمشلر
ایكن شوقدر مال‌ایسترم. دیوب التی‌بیك تحصیلدار اصفهانه كیروب تحصیل‌مال
ایتدكلرینه قناعت ایتمیوب عرضه تعرض ایتدكلرنده اصفهانلی موتی تمنی‌ایدوب
رئیسلری تدبیر ایتدی‌كه بن طاول چالدردیغمده هركس خانه‌سنده اولان تیمور
مباشرلرینی قتل ایتسون . دیو بعدالتنبیه طاول چالندقده تنبیه مذكور اوزره
خانه صاحبلری مهمانلرینی قتل ایتمكله انتقام آلدیلر . اما ایرتسی بو حاله تیمور
واقف اولوب اصفهانه كیروب اصفهان اهالیسنی باجمعهم قتل‌ایله اكتفا ایتمیوب
نسـا وصبیانی دخی قتل ایلدی . بعده مغول وخطا سمتلرینه اوغلنك اوغلی
جهانكیری تعیین ایتـدكده پادشـاهلری قیزینی جهانكیره ویروب قرابتله
عرض متابعت ایدوب امین اولدیلر . بوتقریب مغول اقلیمنه دخی‌مالك‌اولدی.
بعده طوعاً یانه كلن ملوكدن اون‌یدی پادشاهی برچادره جمع ایدوب جمله‌سنی
قتل ایلدی . چونكه تیمور طولاً وعرضاً عراق عجمی تسخیر ایتدی. عراق
عربی دخی تسخیر مراد ایتدیكنی بغداد پادشاهی اولان مذكور سـلطان
احمد جلایری فهم ایدوب مقدما كوزی قورقماغله وهم ایدوب عسكر جرار
تدارك وسنتبای نام وزیرینی سرعسكر ایتدیكی تیمورك مسموعی‌اولدقده‌بالنفس
تیمور كلوب مقابل اولدقده تیمورك چغتای عسكرینك كثرتنه بغدادیلر طاقت
كتیره‌میوب منهزماً بغدادیلر بغداده واردقده وزیری اولان سنتبایی سـلطان
احمد كتیردوب ضرب وتعذیبدن باشقه عورت لباسـیله سوقاقلرده كزدروب
تشهیر ایلدی . تیمور بوقدر غلبه ایله اكتفا ایدوب بغداده وارمیوب عودت
ایتدی . اما تماماً سمرقند ولایتی وماوراءالنهر وتركستان وخوارزم وكاشـغر
وفارس داخل قبضـهٔ تصرفی اولوب پادشـاهلری تیموره امرا ووزرا اولمغله
استراحت قصد ایدوب برمدت شهرلر وقصبه‌لر بناسنه مشغول اولدی . بعده
دروننده بغداده سفر نیت ایدوب تركستان سفری نامیله عسكر جمع ایلدی .

تیمورك دائما عادتی شرقه سفر ایده‌جك اولسه غرب جانبنی کوستروب غربه طوغری برقاچ قوناق کیتدکدن صکره دونوب مقصودی اولان طرفه کیدر ایدی . بودفعه دخی ترکستان صحبتیله عسکر جمع وترکستانه طوغری برقاچ مرحله کیدوب آندن دونوب لرستاندن کچوب بغداده توجه ایتدکده سلطان احمد جلایری بلا سبب تیمور ایله عداوتنه نادم اولدی . اماچه فائده ! بردرلو علاج بوله‌میوب یوکده خفیف بهاده آغر اشیاسنی آلوب عیالنی شروانده براغوب کندو شامه آندن مصره سلطان اولان ملك ظاهره واروب التجا ایتدی . وتیمور کلوب بغدادی صاحبسز بولوب آلوب خانه وخاندانی ویران ایدوب رها وموصل جانبنه کلوب آندن سمرقنده کیتدی . بعده شرواندن دشت قپچاغه کیدر ایکن نوشروان نسلندن اولوب شروان شاهی اولان شیخ ابراهیم سکز عدد اعلا غلام کتوروب اطاعت ایتمکله ملتفت اولدی. اماعادت مغول هدیه ویرلدکده عادت عددی طقوزاولمق شرط ایمش. تیمورشیخ ابراهیمه نیچون هدیه غلاملری طقوز ایتمیوب سکز ایتدك ؟ دیجك بنمله طقوز اولسون دیدیکی طبعنه خوش کلوب مملکتنی ابقا ایتدی . عقلا حالی بویله‌در. برسوز ایله هم کندینی هم مملکتنی هم عباداللهی ظالمك شرندن امین ایلدی . آندن تیمور دشت قپچاغه واردی . لکن دشت حاکمی ایدکوا مدبر آدم اولمغله تیمورك حیله‌لرینی بیلوب تیموری قاچردی. تیمور دشتدن قاچوب ینه سمرقنده کلدی . آندن ماردینه واروب قیصریه وسیواس پادشاهی اولان برهان‌الدین عباسی اطاعتنه دعوت نامه‌سیله کلن ایلچیسنی برهان‌الدین قتل وایکی پاره‌ایدوب برپاره‌سنی مصر سلطانه وبر پاره‌سنی روم پادشاهی اولان سلطان یلدرم خانه ارسال ایدوب تیمور کبی عسکر مانند سیل عظیمه بویله قارشو قومق بنم حدم دکل . آنجق سزك غیرتکزه مغروراً ایتدم . سزکله ال بر ایدوب دفعنه چاره ایده‌لم . زیرا ابتدا بنی صکره برر برر سزی اینجدور . دیو مکتوبی کلدکده بایزیدخان جوابنده سن بصیرت اوزره مقابله‌یه حاضر اول اقتضا ایدر ایسه بن دخی وارورم. دیو یازدی . بواثناده تیموردن مصر سلطانی ملك ظاهره بزلر

حق تعالی‌نك غضبندن خلق اولنمش بر طائفه اولوب نعمت اصحابنه مسلط اولمشوز. شکایتچی‌یه واغلایانلره مرحمتمز یوقدر . ومرحمت قلبمزدن سلب اولمشدر . امرمزه مخالفت ایدنلری تخریب بلاد واهلاك عباد واظهار فساد ایله تعذیب ایدروز . قلبمز طاش کبی. عسکریمز قوم کبی. بزه انکسار وبددعا کار ایتمز . سز بزی کفره نسبت ایدرمشسکز. اماسز فجوره منسوب سکز. عزیزلر بزم قاتمزده ذلیلدر. اوزرینه وارمادن بکا اطاعت ایله صکره پشیمان اولورسك. دیو یازمش. سلطان ظاهر برقوق دخی جوابنده چونکه کفره نسبت اولنمغی کندیکزه لایق کوروب سائر قبایحله دخی کندیکزی سزا کورمشسکز. ارسلان عنکبوتدن وقپلان قورتدن خوف ایتمز. آتلریمز روان کبی جاری همتمز عالی. قصاب قیونك چوقلغندن خوف ایتمز . چوق اودونه آز اود کافیدر . حیاتمز سعادت مماتمز شهادت. بزمله جنت آره‌سی بر ساعت مسافه‌در. دیو یازدی. تیمور بورد جوابدن وبرهان الدینك ایلچی‌یی قتل کبی مردانه حرکتلرندن اوزرلرینه کلمکه جسارت ایده‌مدی. اما وقتی کوزه‌دوب اغفال ایچون سمرقنده رجعت ایلدی. وبو اثناده هند پادشاهی اولان فیروز شاه فوت اولوب یرینه جلوس ایدن اوغلی حل وعقده مقتدر اولمدیغنی اعیان واهالی‌یه معلوم اولمغله خلع اولنوب ملوا نام وزیری اتفاقله تخته اجلاس ایتدکلرندن قرنداشی سارنك خان حسد وعداوت ایدوب خلافنده اولوب محاربه اوزره اولدیغنی تیمور خبر آلوب وقت فرصتدر. دیوب هنده کیتدی . وهند پادشاهی اولان ملوا عسکر ترتیب وفیللر ترکیب ایدوب هر فیلك ظهرینه قلعه مانند محفه‌لر وایچنه ارباب جنك تعبیه واطرافنه چاك وخرطومنه قلج باغلیوب دیشلرینی دخی بیله‌دوب دریا کبی آقدقلرنده تیمور قارشو وارمغه بردورلو جسارت ایده‌میوب سمت حیله‌یه ذاهب اولوب دردر پریلو قیونه یاپشوردیکن مثال برقاچ یوزبیك دمور یاپدردی . وکیجه ایچنده ایکی اوردو بیننه دوکدردی . وایرتسی هندولر بیلمز. یوریدکلرنده تیمور عسکری قچامق کوستریجك محظوظلر اولوب عجله‌کلورلر ایکن دموردیکنلر عسکرك وفیللرك آیاقلرینه باتوب مجروح اولمالریله کیرو عودته جان آتدقلرنده تیموریلر یوریبوب

مظفر اولوب تاپای تخت هند اولان دهلی شهرینی دخی آلوب درونده اولان تحف وخزائن هند ونقود وجوا هرعظیمه‌یه مالك اولدیلر . بعده تیمور هند تختنده قانونلر وضع ایدوب سلطنت ایدر ایکن سیواس سلطانی برهان‌الدینك ومصر سلطانی برقوقك وفاتلری مژده‌سی کلیجك هنده والیلر نصب ایدوب عجله سمرقنده آندن خراسانه کلوب آندن شامه کله‌جك اولدقده تیمور اوغلی اولوب تبریز والیسی اولان امیر انشاهدن برمکتوب کلوب ای بابا هرنقدرظلم وفساد ایتسه‌ك عاد وشداد قدر ایده‌مزسك . وعمرك نوح قدر اولسه ینه انجامی موتدر . دنیانك بوکا تحملی یوقدر. پیر اولدك بوسودالردن فارغ اول. والّا سنك ایکی ایاغنی مساوی ایدرم . دیو نصیحت یازمش. همان تیمور شام سفرینی تبریزه تحویل ایدیویردی . تبریز قربنه کلوب اوغلنك مصاحبلری اولان مفسدلری قتل ایتدی . حتی مصاحبلرده علم موسیقیده ماهرلر وار ایدی . جمله‌سنی بالتعزیر قتل ایدوب کرجستانه کیدوب تمام کرجستانی دخی تسخیر ایتدکدن صکره بغداده کله‌جك اولدقده بغداد پادشاهی اولان سلطان احمدجلایری بغداددن فرار وترکمان بکلرندن قره یوسفه‌التجا ایتدکده تیمور حیله‌کار کلیوب کرجستانده مکث ایدیجك سلطان احمد ایله قره یوسف امین اولوب ایکیسی بیله بغداده واروب قعود ایتدکلرنده تیمور کرجستاندن قالقوب بغداده یوریدکده سلطان احمد ایله قره‌یوسف رومه فرار ایتدکلرنده تیمور بغدادی بلاجنك ضبط ایتدکدن صکره سیواس سلطانی برهان‌الدین ومصر سلطانی ملك ظاهر برقوق فوت اولدقلرنده مکانلرینه کلنلر چندان‌تدبیر صاحبی اولمامللریله عامهٔ انام چوبانسز قیونه دونوب عاقللر متحیر اولمشیدی .

زیرا مرحوم برهان‌الدین قیصریه قاضیسنك اوغلی‌اولوب صباوتنده‌تحصیل علم ایچون مصره واروب علمی تحصیلدن صکره برفقیره صدقه ویردکده فقیر برهان‌الدینه سن بونده مکث ایتمه. سن‌سلطان رومسین. دیجك تعجب ایده‌رك رومه کلوب سیواسده [۱] درس تعلیمنه مشغول اولدی . اما عقلادن اولمغله

[۱] قیصریه‌ده اوله‌جقدر .

هرحركتی ناسه خوش كلوب محبوب قلوب اولوب كتابلر تأليف ايدر. حتی ترجيح علی التلويح آنكدر. وفقرايه صدقه ويرمكه مائل وعسكری وعلما ايله كوروشور ايكن سيواس پادشاهی فوت اولور. يرينه صغير اوغلی محمد اجلاس اولنوب وزرادن وعلمادن برقاچ كيمسه تدبيرامور ايدرلر ايدی. بواثناده برهان الدينك باباسی فوت اولمغله يرينه سيواس [١] قاضيسی اولدی. اما حكومت وریاست وسياست اجراسندن عالم حظ ايدوب مملكت كويا قاضی‌يه مفوض اولدی. بعده صغير سلطان محمددخی فوت اوليجق وزرادن غضنفر وفريدون وعلمادن مزبور برهان الدين سلطنته مشترك اولوب اوچی بردن پادشاهلق ايدوب تدبير امور ايدرلر ايدی. لكن اون درويش بركليمه صيغمش. اما ايكی پادشاه بر جهانه صيغمه‌مش فحواسنجه درونلرندن بربرلرينك ازاله‌سنه سعی ايدرلر ايكن برهان الدين عاقل ساخته خسته اولوب پس پرده‌ده برقاچ جلاد كيزليوب غضنفرايله فريدون خاطرصورمغه كلدكلرنده ايكيسنی بردن قتل ايدوب بوتقريب مستقل پادشاه اولدی. كرچه امرا ووزرا كندويه حسد ايدوب بزعنعنه ايله حسب ونسب صاحبلری ايكن برقاضی اوغلی پادشاه اولمق نه‌ديمك! ديو توقات حاكمی اولان شيخ نجيب واماسيه حاكمی اولان حاجی شاد كلدی اطاعت ايتمدكلری ايچون برهان الدين توقاته كلوب شيخ نجيبی اسير ايتدی. بعد زمان برهان الدينك قره‌يلوك تركمانيله عداوتی ظهور ايدوب عسكر جمعنه باقميوب خصمی خوركوزوب تركمانه واروب جنكده قتل اولندی. بوسلطان برهان الدين عاقل آدم اولمغله حياتنده تيمور سيواسه تعرض ايده‌مه‌مشيدی. وفات ايتدكده قره‌يلوك كلوب سيواسده سلطنت دعواسيله سيواسی محاصره ايتديكنده سيواسلی اناطولی تاتارندن استمداد ايتدی. چونكه اولوقت اناطوليده هرطرفده كرد وتركمان كبی تاتار ساكن اولوردی. تاتار سيواس امدادينه كليجك قره‌يلوك فرار ايتدی. اما قره‌يلوك واروب تيموری سيواسه كلمكه ترغيب ايتديكنی سيواسلی بيلوب وبرهان الدينك شهزاده‌سی اولميوب[٢] وبرهان الدين كبی

[١] سيواس دكل قيصريه قاضيسی اولدی.
[٢] شهزاده‌سی وار ايدی اما كوچك ايدی.

ایچلرنده عاقل کامل اولوب تدبیر وسیاستله بلده ضبط ایده جك آدم پیدا اولمغله سیواسلی مشاوره ایتدکلرنده بعضیسی مصر سلطانته وبعضیسی قرەمان اوغلنه وبعضیسی روم سلطانی بایزید خانه التجایی ذکر ایدوب بعده جملەسی یلدرم خانه تبعیتی ترجیح ایتمکله التجا ایتدکلرنده یلدرم خان دخی عظیم عسکر ایله واروب سیواسه داخل اولوب نظام جدید وضع ایتدکدنصکره اکبر شهزادەسی سلطان سلیمانی محافظ تعیین ایدوب ارزنجانه عزیمت ایتدکده ارزنجان حاکمی طهرتن فرار ایتمکله اولکەسیله مال واشیا وحرم وخدامنی آلوب قسطنطنیه محاصرەسنه کلدی .

چونکه یلدرم خان قرق اوچ یاشنده ویدییوز طقسان بر [۱] تاریخنده جلوس ایدوب آغر چتمه قطیفه لباسلر کیوب غزایه آتی پك سورمکله یاخود غضوب اولمغله کندویه یلدرم لقب اولمشیدی. بغدان وودین وسلستره وافلاق ونیکبولی وروسجق مملکتلرینی کفاردن ومنتشا سنجاغنی صاحب خطبه منتشا اوغلندن وصاروخان سنجاغنی صاحب خطبه صاروخان اوغلندن وآیدین ایلینی کذلك طوائف ملوکدن آیدین اوغلندن آیدین ایالتنی وقاضی برهان الدیندن سیواس ایالتنی توقات واماسیه ایله بیله آلوب اسفندیار اوغلی کذلك صاحب خطبه ایکن یدندن جانیك وقسطمونی وصامسون وسینوبی وعثمانجغی آلدی . وارزنجان اوغلندن ارزنجان ودیوریکی واکینی آلوب مصر سلطانندن ملاطیەیی دخی آلدی . وکرمیان اوغلی کبی صاحب خطبه بلیددن کرمیان ومرعشی آلدی . وسلانیك یالیلرینه کلن کفار سفینەلرینی واروب دفع ایتدی . وروم ایلنده معدنلر بولوب خزینه جمع ایتدی . وسیواسدن کلوب قسطنطنیەیی محاصره ایتدکده افلاق کفرەسی روم ایلی تهیدر . دیو قالقوب نیکبولی‌یی محاصره ایتدیکنی استماع ایتدکده یلدرم کبی اریشوب کفاری خاکسار ایدوب کلوب کوك صو حصارینی بنا بعده روم ایلی یقاسنه کچوب غلطه‌یه کبیرقلەیی [۲] بنا ایدوب

[۱] یلدرم بایزید خانك تاریخ جلوسنی مؤرخین عثمانیه ۷۹۱ یازارلر سلطان مشار الیهك اقچەلری ۷۹۲ رقملی اولمغله جلوسی ۷۹۲ سنەسی اولمق ایجاب ایدر .

[۲] یاکلشدر

قسطنطنیه‌یی طوپ ایله عاجز ایدوب قوجه مصطفی پاشا جامعی اولدیغی محله
مسلمان محله‌سی و مسجد بنا ایدوب طراقلو یکیجه‌سی اهالیسنی قالدیروب
استانبوله بیك عدد خانه نقل ایدوب قاضی نصب ایتدی. وکفاردن تحف وهدایا
آلوب سنه‌ده اون بیك آلتون خراجه کسوب صلح اولدی . ینه صلح اولماز
بلکه تمام قسطنطنیه‌یی فتح ایدرایدی . لکن تیمور دیدکلری خبیث و غیرتسز
مقدم شامه کلدکده ماردین پادشاهی اولان ملك ظاهر کندویه اطاعت ایتدیکی
ایچون اولکه سنی یدنده ابقا و اکرام ایتمشیدی. هنده کیتدکده مخالفت ایتدیکی
مسموعی اولمغله تغافل ایدوب مصروشام سفری دیه‌رك حرکت ایتدکده تیمورك
یاننه فرار ایدن طهرتن ایله قره‌یلوکك اغوا وتحریك وترغیبلریله سیواس
اوزرینه کله‌جکنی شهزاده امیر سلیمان خبر آلوب پدری بایزید خانه اعلام وامداد
طلب ایتدی . اما بایزید خان استانبول محاصره‌سنه مشغول اولمغله امداد متعسر
اولدیغی ایچون سیواس قلعه‌سنی تعمیر وجنکه مهیا اول. دیو سلیمان خانه یازدی.
لکن تیمور نیجه عسکر ایله سیواس صحراسنه کلوب آلای کوستردکده سیل وارسیال
وقرنجه مثال وچکرکه مآل اولدقلرینی امیر سلیمان کوروب قلعه‌یی امراسنه سپارش
ایدوب کندوعسکر تدارکی صددیله باباسنه کلدکده عسکر تیمور مارومور مثال قلعه‌یه
هجوم وحشر ونشر حالتلری ظاهر اولدقده سیواسلی صلحه طالب اولیجق
نسا وصبیانه تعرض ایتمه‌مك ورجالنك دخی قاننه کیرمه‌مك شرطیله عهد ایتمکله
قلعه‌یی تسلیم ایتدکلرنده کویا عهدینه وفا دیوب برکبیر چقور قازدروب اوچ بیك
مسلمانی حیاً چقوره طولدروب اوزرینه طوپراق چکوب هلاك ایتدی .
بعده عادتی اوزره تخریب بلاد ایدوب خزائن سیواسی ضبط ایدوب حلب
طرفنه حرکت ایتدیکی مصر سلطاننه خبر اولندقده اول دخی شام والیسنه
واطراف امراسنه امرلر یازوب تجمع وحلب جمعیتکاه عساکر انجم شمار مهیا
اولدقده تیمور سیواسدن ملاطیه‌یه آندن عینتابه کلوب حلب سرعسکری اولان
سودونه حلبده اسممه خطبه قرائت وبکا اطاعت ایدك . دیو ایلچیسی کلدکده
سودون عذابله ایلچی‌یی قتل ایلدی . ایلچی قتل ایتمك شرعاً وقانوناً جائز

اولمادیغندن باشقه میمنت اولمادیغندن غفلت ایتدی . بعده مشاوره ایتدکلرنده هنوز مصر سلطانی کلمه‌دی. نجه ایده‌لم. دیوب بعضیلری قلعه‌یه تحصن ایدوب کرکی بی اهتمام ایده‌لم. دیدی. وبعضیسی قلعه‌یه قپانمق اظهار عجزدر. ایلروده متریسه کیروب مقابله ایدوب قلعه‌یی کوسترمه‌مك کرك. دیدی . اما طرابلس والیسی خصکی مؤید برعاقل آدم ایدی . بوتیمور دریا خروش عسکر ایله کلدی . خلقك کوزینی قورقتمش . استدراج صاحبی بر قومدر . سائر دشمنه بکزه‌مز آنلره حیله لازمدر . زیرا آنلر بو دیارلری بزم کبی بیله‌مز . هر نقدر اولسه آنلر غریبدر . قلعه‌یه استحکام ویروب محافظ تعیین ایدوب بزلر مصر سلطانی کلنجه برصرب محلده اطرافمزه خندقلر چکوب مکث ایدوب تیمورك اوردوسندن طشره آدم چیقارتمغه سعی ایدوب غارت وتعجیز ایده‌لم. اکر اوزریمزه کلورایسه مکانمز مکان صعب اولوب اطرافی خندق اولمغله ظفر بولاماز . فرضا منکسر اولسه‌ق طاغیلوب آخر محلده ینه جمع اولورز . دیمش ایکن حلب والیسی اوله‌جق تیمورطاش رأی باطل ایدوب همان شجاعتلو عسکریمز کثیر ایکن مصر سلطاننه باقمق اقتضا ایتمز . باصقین باصانکدر. تیمورك اوردوسنك اوزرینه یورویه‌لم . نصرت اولورسه پادشاهه منت اولور. دیوب تیمور قرب حلبه کلدکده عسکرشام زیب وزینت وپاك سلاح وحشمتله اوزرینه واروب مقابله ومقاتله‌ده غالب اولوب ایرتسی کونی مغلوب اولدیلر . غالبا تیمور طاشك تیمور ایله مخفی صحبتی اولمق کرککه شامیلر مغلوب اولدقده کیمسه‌یه التفات ایتمه‌یوب تیمور طاشه خلعت الباس ایتدی . اما سودونی حبس و تذلیل ایدوب تیمور حلبه داخل اولوب انسان کله‌سندن حلبده مناره بنا ایتدی . وعلماسنی احضار ایدوب طرفیندن قتیلر شهید اولورمی ؟ دیو سؤال ایتدکده تیمورك رئیس العلماسی سمرقندی علامه نعمان الدین حنفینك اوغلی عبدالجبار حاضر ایکن حلب علماسندن حافظ خوارزمی جوابه تصدی ایدوب بو مسأله فخر عالم صلی الله علیه و سلم حضورنده فصل اولندی که سائل کلوب یارسول الله ! بعضیمز حمیت وبعضیمز دعوای شجاعت وبعضیمز تحصیل

نام ایچون قتال ایدر قنغیسی مثاب اولور؟ دیو سؤال ایتدکده هرکیم اعلای کلمةالله ایچون قتال ایدر ایسه شهید وسعید. دیو جواب بیوردی. دیوجواب ویردکده تیمور پسند ایتدی. بعده تیمور شامه کیدر ایکن مصر سلطانی کلوب جنك ایدرایکن تیمور مغلوب اولمش ایدی. لکن تیمور حیله‌کار مصر بکلرندن بعضیسنی کندویه تحویل ایتدیکنه مصر سلطانی واقف اولوب انهزامه سبب وکندو تلف اولمق خوفیله رجعت ایدوب جنکدن فارغ اولیجق تیمور شامه کیروب خراب ایدوب آندن حلب کنارینه کلوب حلبی آتشه یاقدردی وحلب والیسی اولان سودون تیمورك یدینه کیرمکله شهید ایتدی. وتیمورك عادتی النه کیرن علمانك اکثرینی تلف ایکن صاحب تاریخ ابن خلدون النه کیردکده بن تواریخ تصنیف ایتدم. اسمکزی یاد وقیامته دك ابقا ایده‌جکم. دیمکله کندوسی مکرم ومکرم اولدیغندن باشقه چوق علمانك وچوق مسلمانك خلاصنه سبب اولدی. کرچه بو تیمور ظالم وفاسق بلکه اظلم خلق ایکن بو رتبه غالبیتی ومظفریتی کندو اکثر کتب تواریخه آشنا اولدیغندن غیری اهل تواریخه زیاده رغبتی اولدیغندندر. بعده تیمور شامك ایچ قلعه‌سی متین اولمغله قرق کون محاصره وتضییق ایتمش ایکن ظفریاب اوله‌میجق قلعه‌یه حواله برپشته بولوب پشته‌یه برقله بنا ایتدکده قلعه‌یی تسخیر ایتمشدر. بوندن مصر سلطانی اولان ملك ناصردن کلن مکتوبنده ای تیمور بنم رجعتمی فرار ظن ایتمه. آنجق کندو قوللریمی امتحان ایتدم. بعضیسی استقلال زعمیله بریرلرینه مخالفت وبعضیسی کیزلو سکا متابعت فسادلرینی بیلوب حکیم حاذق برآدمده ایکی مرض مشاهده ایتدکده قنغیسی مهلك ایسه ابتدا اکا دوا ایتدیکی کبی بزده ابتدا کندو عسکریمزه نظام ویرمکی الزم کوردك. بعدالنظام ارسلان کبی اوزرینه واروب سنی پریشان ایدر. دیونامه‌سیله بانسق نام ایلچیسی تیموره کلدکده سنك صوچك یوق. وپادشاهلره ایلچی‌یه عذاب ایتمك یاراشماز. آنك ایچون سکا جفا ایتم. لکن سنك پادشاهکك هیچ عقلی اولمادیغی نامه‌سندن معلوم اولدی. آنك کبی احمقه جواب یازمق لایق دکل وقتنه حاضر اولسون. وار سویله. دیو ایلچی‌یی عودت ایتدوردی.

واقعده امراده وعسکرده اولان حیله‌یه مطلع اولوب چونکه رجوع ایتدك .
رجعتك حکمتنی افشا ایتمه‌دن دائره‌سنه نظام ویرمك لازم ایکن خصمنه دخی
حالنی بیلدرمکلکی قتی حماقتدر . بو نامه غضبنه تیمور شاملونك ظاهرده اولان
ماللرینی تماماً قبض ایتدیکنه قناعت ایتمیوب اهالی‌یه اشکنجه ایدرك کیزلو ماللرینی
دخی سویلدوب اخذ ایتدکدن صکره قتل عام ایتمه‌سنه سلطان مصرك احمقانه
نامه‌سی سبب اولدی . کشی کندویه غالب کلن خصمه وقتی دوشورنجه
تواضع ایتمك لازمدر . تیمور نسا وصبیانی تاتاره اسیر ایتدیروب شامی بالجمله
احراق ایتدی . حتی جامع امیه کبی بینظیر جامعی دخی یاقدی . خراب لفظی
بو تخریبه تاریخ دوشمشدر . عسکری شامدن چیقاردیغی مالی نقل ممکن
اولمامغله یوللرده براقه‌رق کیتدکلرنده طریقلر سپاه چارشوسنه مشابه اولدی .
وشامده قالان کلاب آدم اتی یمکدن عفریت اولوب صاغ آدم دخی کزدرمز
اولدیلر . وعسکر تیموره چکرکه لشکری دخی رفیق اولوب شامدن ماردینه
کلنجه اطراف برباد اولدی . ماردینه کلدکده ماردین پادشاهی ملك ظاهر
خوفندن قلعه‌یه تحصن ایتدکده تیمور مالاکلام سعی ایتدی . فائده منداولمیجق
شهری تخریب ایدوب بغداده کیتدی . اما بغداد پادشاهی اولان سلطان احمد
جلایری ترکمان قره یوسف ایله رومه عزم ایتمشلر ایدی . بغداده واروب
عظیم جنکدن صکره بغدادی تسخیر ایدیجك عسکریسنك هر برینه ایکیشر
آدم قتل ایدوب باشلرینی کتورمك سالیانه‌سنی ایتمکله بیکناهلر قانندن سیللر
پیدا اولدی . ومقتول باشلرندن یوزیکرمی مناره تصویر اولندی . بویله دشمن
النده قربان اولمایم دیو کندوبی دجله‌یه آتوب غرق اولانلردن ماعدا وجنکده
شهید اولانلردن غیری قربان اولان طقسان بیکه بالغ اولدی . بعده تیمور بغدادك
خزینه‌لرینی اخذ ایدوب ابنیه‌سنی خراب ایتدی . بغداده دارالسلام تسمیه اولندیغی
بغدادده ودائره‌سنده برخلیفه فوت اولدیغی اولمادیغندندر .

بوندن صکره تیمور بغداددن بایزید خانه مکتوبنده بغداددن فرار ایدوب
سکا التجا ایدن احمد جلایری ایله قره یوسف اهل فساد مشئوملر نکبت

ومدبرلردر. سلطان رومك سايه‌سنه سزا دكلمردر. الحذر! صاحب جيقميه‌سكز. زيرا بكا مخالفت ايدنلرك حاللرى نيجه اولدقلرينه فكرايده‌سكز مزبورلرى بزه كوندره‌سكز. اولمازسه دياركزدن طرد ايده‌سكز. و ارزنجان ملكنى بكا التجا ايدن طهرتنه ويره‌سكز. ديو برعربى بليغ مكتوب كوندردى‌كه غالبا سعدالدين تفتازانينك تسويديله اولمق كرك. والا اوزريكه واردم. ديويازمش بو كاغد يلدرم خانه كلدكده اصلده طبيعتى غضوب وعجول حتى استعجالندن اثناى تكلمنده اضطراب وحركت ايدرك صدر مجلسدن كنار صفه‌يه‌دك كلور ايدى. اما غازى ايدى. كفاره واهل بغيه آنفا تحريراولنديغى‌اوزره‌مقدارلرينى بيلديرمش شجيع وغيور وديندار پادشاه بومثللو خلطياتى كوريجك ايلچيلرى قتل قصد ايتدكده دامادى امير سلطان وملا فنارى تخليص ايتديلر. وجواب نامه‌ده اى كلب عقور اوزريمه كلمز ايسه‌ك عورتلرك اوچ طلاق بوش‌اولسون. سن بنى عجم وهند وماوراءالنهر شاهلرينه‌مى قياس‌ايدرسك. بزم‌عسكريمز جسارتله جنكه كيرمك رأيلرى وقتل وقتال مطلبلرى وغزا شريعتلرى. سزك مرادكز دنيا ايسه بزم اعلاء كلمةالله اولوب بذل جان واشتراى جنان‌در. عسكريمز قانى آب حيات كبى ايچرلر. آتلريمز صبا رفتار قلجلريمز آتشبار عاقلاريمز متين ورأى صائب صاحبلريدر. ديو يازوب باشقه ايلچى ايله ارسال‌ايتدى. بومكتوب دخى عربى ادابليغدر. غالبا تسويدى ملا فنارينكدر. ايكيسنك دخى صورتلرى عالى مرحومك كنه‌الاخبارنده مكتوبدر. بومكتوب تيموره واريجق‌حاضراولسون‌اول‌بهاره. ديو ايلچى‌يه جواب ويردى. وبهارده‌سيواسه كلدكده ومكتوب مذكورى اننه آلدقجه غضبندن برطرفنه دونر طورووردى. سوز بوله‌ميوب عثمان اوغلى نامه آخرنده نسانى ذكر ايتمش. پادشاهلره بلكه ارلره نساتلفظ ايتمك عيبدر. دير ايدى. والحاصل‌تيمور سيواسه كلدكده بيك قدر صبيانك باشنه رحله‌لر ايله مصحف شريفلر وضع ايدوب ذكرالله ايدرك تيموره قارشو كوندردكلرنده باشلرندن مصاحفى آلديروب صبيانى آتلره چكنتدى. وسيواسى يغما ايتدووردى. كرچه تيمورك افعالى

باخصوص بوفعلی مذموم . انجق اهل سیواس نرخه رعایت ایتمیوب حرام لقمه اکلنی عادت ایدوب نمازه کاسل وفسقه جسور وزنا ولواطه‌دن اجتناب ایتمیوب نکاح فاسددن حذر ایتمزلرایدی. جزالرینی بولدیلر. زیرا زنا ونکاح فاسددن پیدا اولان چوجوقلرمفسد وقطاع طریق ومضر اوله‌جق ایدی. دفع اولندیلر. یلدرم خان دخی قسطنطنیه قرالیله مصالحه اولوب مبالغه عسکر جمع واناطولی تاتار ایله مملو ایدی . آنلری دخی سفره مأمور ایتدی . تیمور حیله‌کار بایزید خانك جسارتنی وشجاعتنی وعسکرینك وفرتنی ایشیدوب آچیقدن مقاومت مشکل. دیو تفکر ایدوب سمت حیله ملاحظه‌ایده‌رك امراسندن‌امور کورمش فلکك کرم سردینی چکمش آدملری تاتار قبیله‌لرینه ارسال ورابطهٔ نسبکز نسبمله مربوط براغاجك بداغیوز . اجدادیمز بریوادن اوچمش . بیله‌جه ابن عثمانی دفع ایدلم . اکر شمدی فرصت اولماز ایسه ظاهرده عثمانلو ایله باطنده بزمله اولوب وقت محاربه‌ده آندن روکردان اولوب طرفمزه ملحق اوله‌سکز. دیو کلاملر ایله قلبلرینی شکار ایتدی . وقتاکه اغستوسده یلدرم خان حرکت وتیمور دخی نهضت ایدوب تیمور انقره قربنده چبوق صوینی ضبط وعادت هندیان اوزره جوشن پوش فیللراوزرنده نفت اندازلر ایله ایرتسی کون بایزید خان دخی آتش فشان طوپلر ایله انقره‌یه وصول واول کیجه طرفین‌آماده . تیمور تابصباح یوزیرده آغلار بایزید خان راحتده .

لکن بایزید خان آبا واجدادی وادیسندن خروج وشربه مبتلا اولدیغندن غضبناك اولمشیدی . حتی برکون بروسه‌ده قضاتی برمنزله طولدروب آتشه یاقه‌جق اولدی . وزراسی کوجله تخلیص ایلدی . صکره مجددن یکرمی بش سجلدن یدی وامضادن اون‌بش ورسم قسمتدن خرجیله بیکده یکرمی تعیین ایلدی . قضاتدن انصافسزلری پادشاه تأدیب ایتمکده اصلا بأس یوقدر . آنجق آتشه یاقمق خنزیری دخی جائز اولمادیغندن امیر سلطان روا کورمدی. ویلدرم خان مملکتی مالدارلرینی مصادره ایدوبماللرینی آلدی . وتکالیف عرفیه‌یی اجدادندن زیاده ایتمکله فقرا ورعایا بیچاره اولدی . وغزات وفقرایه هراوج

آیده برعلوفه ویرمك قانونی بلکه حقلری ایکن علوفه‌لری ویرمیوب متضجر ایتدی . وعلماسیله وزراسنده دخی کبر وغرور زیاده اولمغله خلق آنلردن دخی نفرت ایدوب منکسر اولمغله زواللرینی تمنی ایدرلر ایدی . حتی ذکر اولنان جنك کیجه‌سی سیاه برطبق بال ایله برمکتوب پادشاهه عرض ایتدیلر. ضرورتمز وقتنده اقچه ویرمیوب اقچه وخزینه لازم اولور . دیر ایدك . کیجه باله‌زنبور اوشریمز . یعنی خزینه ویرمکه دشمن وقت ویرمز . دیو یازدیلر . ایرتسی صحادن جنکه مباشرت ایلدیلر. اغستوس حرارتی آنقره‌یه برمیل مسافه‌ده صو یوق . جبوق صویی وار آنی‌ده تیمور ضبط ایتمش . بویله ایکن عصره‌دك جنك وغلبه بایزید خان طرفنده ظاهر اولدقده عسکر فتنه تاتار عهد سابقه فریفته اولوب بیراقلرینی سرنکون ایدوب تیمور طرفنه چوب بایزید خان طرفنه اوق آتمغه باشلادیلر . صاغ وصول قولدن یکرمی بیك تاتار خصم طرفنه چیچك بایزید خان طرفی تقلیل وخصم طرفی تکثیر اولدی . وبایزید خان عسکرنده افرنج لشکری وار ایدی . ابتدا آنلر فرار ایتدی . بعده اکبر شهزاده سلطان سلیمان عسکرك اکثرینی آلوب بروسه‌یه عزیمت وپدرینی بویله قوی دشمن ورطه‌سنه براقدی . بعده سائر شهزاده‌لر فرار ایتدکده یلدرم خان اوچیوز آدم ایله صولر قرارنجه محاربه بعده فرار ایدر ایکن عشاوقتی تیموریلر اطرافی احتیاطاً احاطه ایتمش ایمش . بایزید خان اللرینه کرفتار اولدی.درعقب تیمورك مجلسنه کتوردکلرنده استقبال ایدوب برر اسکمله اوزرینه قعود ایدوب فرصت سزه میسر اولسه بزه امان ویرمزدیکز. بز «العفو زکوة الظفر» ی یاد ایدرز. ینه ملککی سکا ویررم. دیو بری بری اوزرینه خلعتلر الباس ویانده اوتاق تعیین ایدوب اکرام ایدر ایدی . بواوانده بایزید خانك بش شهزاده‌سی وار ایدی. مصطفی وسلیمان وموسی وعیسی ومحمد . مصطفی نابود ومفقوداولدی. سلیمان وعیسی بروسه‌یه، محمد اماسیه‌یه کیتدیلر. موسایی تیموریلر بولوب باباسیله بیله کزدردی. تیمور برقاچ آی انقره‌ده استراحت ایدوب اوغللرینی ومیرزارینی اهل اسلام مالنی یغمایه کوندردی. امراسنك کبارندن شیخ نورالدین ایله حفیدی

محمد سلطانی بروسه‌یه کوندردیکی امیر سلیمانك معلومی اولیجق بروسه‌ده طورمیوب قسطنطنیه قرالندن اجازتله روم ایلینه کچدی .

بو کدر ظهور ایتدکده بایزید خانك استانبوله بنا ایتدیکی محله‌یه اسکان ایتدیکی مسلمانلری کفار سوروب چیقاردی . اناطولی خلقی بربرینی باصه‌رق اسکداردن کچر ایکن کچن سنه یلدرم خانك کندولره ایتدیکنك انتقامی ایچون کچن عسکرك اکثرینی تلف ایتدیکی شایع اولمش ایکن بعضیسی سمت سلامته کچمش . دیه‌رك تیمور خوفندن ینه اسکداره کلوب کندولری مهلکه‌یه القا ایدرلر ایدی . امیر سلیمان ادرنه تختنه جلوس ایتدکده اعیان واشراف کلوب بیعت ایتدیلر . تیمور خزینهٔ عثمانیه‌یی قبضنه قناعت ایتمیوب بروسه اهالیسنك دخی مالملکلرینی اخذ ویلدرم خان حضرتلرینك جواری وغلماننی ضبط ایتدی . اما اوغلنك اوغلی ویك سوکیلو اوغلی بالی تسمیه ایتدیکی امیر سیف الدین [١] اقشهرده وفات ایتمکله درونی حزن والم استیعاب ایتدی . مملح جنازه‌سنی سمرقنده نقل ایتدی . دنیانك بی بقا اولدیغنی یاد ایتدی . برکون تیمور بایزید خانه ضیافت ومجلس شراب ترتیب ایدوب انواع آهنك ایله رفع حجاب اولدقده تیمور خانك باش جاریه‌سی اولان لاز قیزینی افندیسنه ساقیلك ایتدوردی . چونکه عادت مغول ساقی جاریه‌دن اولمقدر . اما عثمانیانده کناه ایچنده عیبدر . تیمور بی ادب ادبه رعایت ایتمدی .

بعده تیمور حرمنی انقره‌ده براغوب آیدینه کیروب ازمیری محاصره ایتدی که یلدرم خان ازمیری فرنکلردن آلمغه اوچ سنه سعی ایدوب هنوز تسخیر ایده‌مه‌مش ایکن تیمور اون بش کونده آلدی . ازمیر کفارك زیارتکاهی اولمغله چوق مال آلدی .

بو اثناده شتا کچوب بهار کلدکده آیدیندن انقره‌یه کلور ایکن سنکله سمرقنده کیدرز . آندن سنی سلطنتکه کوندریرم دیجك یلدرم خان متألم اولوب

---

[١] امیر سیف الدین تیمورك حفیدی اولمایوب امراسندن ایدی . دها اول وفات ایتمش ایدی . آقشهرده وفات ایدن حفیدی محمد سلطاندر .

ضيق صدر وخناق مرضنه مبتلا اولوب آقشهرده وفات ايتدى . مدت حبسى سكز آيدر . رحمةالله عليه رحمةً واسعةً . مرحوم مبرورك ادرنه وبروسه وقير شهرى وديمتوقه‌ده جامع ومدرسه وحمام وعمارتى واردر . سائر فتح ايتديكى ولايتلرده برر جامع شريفلرى واردر . كثيرالخيرات ووفيرالفتوحات برغازى ذات مكرم ايدى . وعلماسندن ملا فنارى كه علمى كبى مالى وصفه كلمز ايدى . وفاتنده يوزاللى بيك آلتون ايله اون بيك كتابى چيقمشدر . برملا ايدى كه برخصوصه پادشاه يلدرم خان شهادت ايتديكنده بى نماز ديو شهادتنى قبول ايتمدى . ويلدرم خانك علماسندن برى دخى امير سلطان كه بخاراده تولد وتحصيل كرامات ايتدكدن صكره بروسه‌يه كلوب حالا مرقدى اولان موضعه نزول ايدوب چادر قورار ايكن بايزيد خانك قيزى قوچيله كچردى . امير سلطانى كوريجك واقعه‌مده آخر زمان پيغمبرى عليه افضل التحيات حضرتلرى سنى بو آدمه تزويج ايتدم . ديو اشارت بيوردیغى شخص بودر . ديوب عودت ايديجك قيزه عشق غلبه ايدوب پدرى بايزيد خان افلاق سفرنده بولندى . كلنجه صبره مجالى اولميوب نكاح ايتدوردى . بو امير سلطان برسلطاندر كه مدينه‌يه واردیغنده شرفا صره تقسيم ايدرلر ايكن اميردخى طلب ايديجك سنك نسبك نامعلومدر . ديو رد ايتدكلرنده سزكله روضهٔ مطهره‌يه واروب سلام ويره‌لم . ديوب جمله كلوب شرفا برر برر روضهٔ مطهره‌يه سلام ويردكلرنده اصلا صدا يوق ايدى . امير سلطان السلام عليك ياجدى ! ديجك عليك السلام ياولدى ! صداسى ظهور ايتدكده تقسيمه ادخال واعزاز واكرام ايتديلر . ويلدرم خان علماسندن حاجى بيرام ولى انقره‌ده صول قول قريه‌سنده تولد وانقره‌ده مدرس اولوب علوم ظاهره وباطنه تعليم ايدر ايدى . كراماتى بى نهايه‌در . حالا انقره‌ده مدفوندر . لله الحمد بو عبد فقير بيك يوز سكسان ايكى تاريخنده حكومت شرعيه‌ده اولدیغمده زيارت متعدده‌سيله شرفياب اولمشمدر .

يلدرم خان حضرتلرى وفاتندن صكره تيمور رومك هواسندن كسب ايده‌ميوب خزينه وعسكريسى مال ايله مالامال اولمغله سيواسه كيدر ايكن خط

تاتار قوم کج رفتار وعد سابقی انجاز طلبنده اولدیلر . تاتارك اعیانی جمع ایدوب نصر ومظاهرت وقرابت وموافقت ایتدیککزك مکافات زمانی کلدی . اما رومده کدردن خالی اولمادم. سیواسه واردقده هربریکزی مأمولنه نائل وتعیین اقلیم وایچکزدن بادشاه وامیر نصب ایدوب ایصال ایدرم. دیوب سیواسه وازدقده ینه دیوان ایدوب کرچه رومی فتح ایتدك . لکن سلطان بایزید اولادی سزه راحت ویرمزلر. چاره‌سی ایچکزدن جمله‌نك مختاری بر آدمی پادشاه ایدهلم ومناسبی اوزره مناصبی مستحقلرینه توجیه ایدهلم . هرقبیله بکنی اتباعنی وعسکرینی صایوب عددینی بیله‌یم. دیوب تعداد اولنوب رؤس معلومی اولدقده امر مه‌ورضامه انقیادلری وارمیدر. بیلمك ایچون سلاحلرینی کتوروب براغوب سبکبار آلای کوسترسونلر. دیدکده بیشعور تاتار سلاحلرینی حضور تیموره کتوردکلرنده همان تاتارك اعیان واشرافنی اخذ وحبس وطاغلر کبی جمع اولان اسلحه‌یی جبخانه‌سنه نقل ، تاتاری رومدن یعنی دار و دیارلرندن تبعید بلکه ابعد بعید ماوراءالنهره سوروب مهجورایتدی. «من اعان ظالماً سلط علیه» سری ظاهر اولوب بایزید خانك آهی یبانه کیتمدی . بعده تیمور سیواسدن قالقوب داخل اولدیغی قریه‌لری خراب ویباب ایده‌رك ارزنجانه آندن کرجستاندن قره‌باغه کچوب خراسانه آندن سمرقنده واروب عسکرینه اجازت ویردکدن صکره اوغلی شاهرخك اوغلی اولوغ بکی تزوج ایتدورمك ایچون بر سور ترتیب ایدوب اهل بلده‌یه انعام واحسانلر ویاك لباسلر ویروب چارسولری تزیین ایتدوروب رعایادن تکالیفی رفع وملوك وسلاطین ووزرایی دعوت وصحراده مهیا اولان چادرلره عظیم آلایله تیمور نزول ایتدکده هراصناف صنعتنه مناسب شیلر ایله یعنی حلاجلر بنبه‌دن مناره کوستره‌رك کچدیلر. بردوکون اولدی‌که اون عدد ملوك وروس قرالی قارشوسنده قیام طوردیلر . بوسورده اظهار ایتدیکی عظمت واسراف ایتدیکی مالی بوتاریخه کلنجه ایتمش یوق ایدی. وچادرلرده علناً افعال منکرات وعیش وعشرت ومحرماتك جمله‌سنی تیمور اباحه ایتمکله کیمی فسق ایدر. کیمی سیر فسوق ایدر . فحشیاتله طولدروب کندو دخی

يمينده رجال يسارنده نسا . بی پرده وبی پروا ذوق وصفا برمرتبه‌یه واردی که
آق‌صقالی وعالی مقامی وطوپال اياغيله كندو قلقوب رقص ايلدی . بوندن
صکره درت سنه‌لك ذخيره جمع ايدوب اقليم خطايه سفر ايدوب صغوق
محللردر . وکلن شتادر . دیدجکه قولاغنه کیرمدی . جیحونی کچوب آتشپاره
قلعه‌سنه اون منزل اولان اتراره واردقده دافع صغوقدر . دیو عرق وباده
ایچه‌رك چاتلایوب ۸۰۷ رمضاننك اون يديسنده خاسر ونادم دار مکافاته رحلت
ایلدی . مکر مذکور دوکون کمال استدراجی ایمش . عقبنده زوالی بولدی .
بونك فوتندن دیدهٔ عالم روشن اولدقده کرچه حیاتده اوغلی امیر انشاه وشاهرخ
وار ایدی . لکن یانبنده امیرانشاه اوغلی خليل بولنمغله تخته جلوس ايدوب
سلطان خلیل اولدی . جدينك جمع ايتديكی بی قیاس خزينه‌لری کشاد ايدوب
ناسه انعام واحسان ايتمكله خلقی کندویه بنده ایتدی . وتیمورك جنازه‌سنی
عربه ایله سمرقنده ارسال ایتدی . بعده سمرقنده سلطان خلیل کلوب تیموره
تربه بنا ايدوب آلتون وکموش قناديل ايله تزيين ايتدی . حتی قنديلك بری
درت بيك مثقال آلتون ايدی . تیمور فوتندن صکره احمد جلايری بغداده
واروب ضبط ايدوب تيموريلری اخراج ايلدی . وسلطان خليل امير سيف الدينك
زوجه‌سی شاد ملکی نام خاتونك خیلی دم زنجير عشق محبتنه اسير اولوب وصالی
امید وار ايكن نكاحله آلوب مرادينه واصل اوليجق مجموع فكر وحواسنی
وجمعيت عقل ورأينی مزبوره‌نك عشرت صحبتنه صرف وروز شب تماشای
جمال وسيرتنه مبتلا اولوب شدت عشق وتزاحم محبتدن سلطان خليل امور
جمهور ديوانيه وتدبير مملکت سلطانيه‌یی دخی معشوقه‌نك يدينه تسليم ايتدكده
ملکه‌نك بربد لقا بابا طورمش نام خدمتکاری وار ایدی . بلاتکلیف حرم همايونه
کیرر . شاد ملکی دخی جمله اموری آنك رأينه مفوض ايتمكله عزل ونصب
مناصب آنك يدنده اولدقده امرا ووزرانك مرجعی اوليجق حدينی بيلميوب
شيخ الوزرا اولان الله داد خان وارغون خان کیلری تحقیر ايتدكده بردورلو
هضم اولنميوب مزبور الله داد خان خراسانده دعوای سلطنت ايدن خداداد

خانه خفیهٔ مکتوبنده سلطان خلیل دولتی بابا طورمش کبی اسفل وبی عقل یدنده قالدی. کلهسك. سلطنتسکا سزادر. دیو یازمغله خدادادعظیم عسکرایله قالقوب عجله کلدیکنی سلطان خلیل خبر آلوب وزیری اولان اللهداد خان ایله ارغون خانی خداداد ایله مقابله‌یه ارسال ایلدی . هنوز دشمنی تحریك ایدن مزبوران ایکن دشمنی دفعه حواله ایلدی . وزیران خائنان مرقومان خداداده قریب واردقلرنده انهزام کوسترمك آسان ایکن سلطان خلیل صاغ قالماسون دیوب دسیسه بولوب خدادادك لشکری اوفردر. کیرو قالان عسکر ایله پادشاهم سن کلمدکجه اولماز. دیو یازدقلرینی سلطان خلیل صحیحه حمل ایدوب سمرقنددن خروج ایتدکده خداداد کزیده عسکریله الغار ایدوب کیجه باصوب سلطانیه قصبه‌سنده غالب اولوب خزینه وسلطنتی ضبط وسلطان خلیل ایله کندوبی تحریك ایدن ارغون والله داد خانلری اسیر ایدوب بو نفاقدن ایچون الله داد التفات مأمول ایدر ایکن استثقال ایتدی. اما سلطان خلیلك عمیسی یعنی تیمورك اوغلی خراسان شاهی شاهرخ اوزرینه واردقده خداداد مقاومت ایده‌میوب سلطان خلیل فرار ایتدکده اللهداد ایله ارغون وبابا طورمشی در زنجیر براقمغله شاهرخ اخذ ایدوب بابا طورمشی حوضه طالدروب غرق ایتدی . وشاد ملکی احضار ایدوب انواع فضاحتله زقاقلرده تشهیر ایتدی. بو اثناده خداداد سلطان خلیله عرض خلوص ایدوب بلدهٔ اندکانده خطبه‌یی سلطان خلیل نامنه قرائت ایتدوردکده مغول طایفه سلطان خلیل خدادادی قتل ایدوب سمر قندده عمیسی شاهرخ یاننه کلدی. [۱] کبی خدام وجواری ویردیکندن باشقه زوجه‌سی شاد ملکی دخی ویروب‌ری حکومتنه ارسال ایتدی . لکن بویله تشهیر اولنمش دولتی مضمحل ایتمکه سبب اولمش عورته طالب اولوب قبول ایتدیکی بی عارلغه شاهرخ تحمل ایده‌میوب مسموماً فوتنه سبب اولدی . زوجه‌سی سلطان خلیلك فوتی فراقی ایله فریاد وفغان وناله وافغان وجزع وفزعله کندوبی خنجره اوروب هلاك ایتمکله عشاق صادقات زمره‌سندن اولدیغی

[۱] بوراده مستنسخ برمقدار آتلامش اولدیغی آکلاشلمقده‌در.

اثبات ایتدی. عشقك بو حاللری واردر. تعیب اولنماز. بونكده حكمتی تیمورك
نیجه یوز بیك نفوس تلف ایدوب قارون كبی جمع ایتدیكی خزینه اوغللری
یاننده اولمادیغندن اوغللرینه فائده ایتمدیكندن غیری اوغلنك اوغلی قبض
ایتمش ایكن برعورت اوجندن بو یله فصاحت ایله تلف اولدی. كیمسه یه خیر ایتمدی.
همان وبالی تیمورك كردننه آصلدی . حیف صد حیف !

مسفور تیمور اوزون بویلو یصی یغرنلو قرمزی بیاض چهره لو پارمقلری
قالین آق كوزلو هیبتلو طویل اللحیه عالی صوتلی صاغ الی چولاق وصاغ ایاغی
آقساق سكسان یاشنده. لكن طوغرویه مائل لهو ولعب وكذبدن مجتنب. چكمشه
حیف یمز وكله جكه عجله ایتمز. خاتمنده صادق ایسه ك نجات بولدك . قازلمش
مجلسنده فحشیات ومسخره لق سویلنمز. ونسا ذكر اولنماز. وحق كلامه مطیع
فراست صاحبی سوزندن دونمز. امر ونهیندن پشیمان اولماز. اهل تاریخه عاشق،
طولی اون برعرضی اون خانه لو شطرنج كبیره مائل، عقل وحیله ایله معروف
آتش ایله آب ه الفت ویرمكه قادر، ذمام ونمامی، موذیلری دیكلمز كندو اولكه سنك
احوالنه واقف اولدیغندن باشقه قلندر وسیاح ودرویش ودلال ومنجم ورمال
وقصه خوان وفالجی هیئتلرنده جاسوسلری وار ایدی . نقیر قطمیر هردیارده
فقیر وغنی وحاكم ومحكوم وعالم وجاهل وظالم ومظلومك حركات وسكناتلرینی
یازوب اعلام ایتملریله اسم ورسمیله بیلوب فلان دیارده فلان كشی فلان كشی یه
ظلم ایتمش دیو خبر ویردكده بعضیلر كرامتنه وبعضیلر صاحب خدام اولماسنه
وبعضیلر نجوم وجفره ذاهب اولورلر ایدی . ومشاوره ده هركسی انطاق
ایدوب صواب وخطا دیو كیمسه یه جواب ایتمیوب جملهٔ رأیدن برینی پسند
یاخود جمله دن بشقه بر رأی ایدوب كیمسه یه ترجیح ایتدیكی قولی افشا ایتمز.
بعده عاقللر ینه عرض ایدوب مصاحبلرینی تكرار میزانه اورور . تا فكرنده
قرار بولنجه اظهار ایتمز. وبرجانبه سفری اولسه سمت آخره سفر صداسیله
حركت وبرقاچ قوناق كیتدكدن صكره یولی طوغرلدوب عودت ایدوب مطلوبی
اولان صوبه كیدر ایدی . اوردوسنده اولان جاسوسلری بو وجهله شاشروب

خصمنی اغفال ایدر ایدی . بو‌مذ کورات تمام حرکات عاقلانه‌وسکنات شاهانه ایکن دماء مسلمانانه نجه‌جسارت وخسارتلره نجه‌جرأت ایتدی. وآخر عمرنده اولان دوکونده واقع فحشیاتی نجه ارتکاب ایتدی . تعجب اولنور . لکن استدراجك حالی نمرود وفرعوندن معلوم. بونك‌دخی اوردوسندن وحوش‌وطیور کزوب عسکر مطلوب ایتدیکی حیوانی اخذ وا کل ایدر ینه وحشت ایتمزلر ایدی . وعسکریسنده بت‌پرست ومجوس وکاهن وسحار ومیته لحمنی اکل ایدر آج کافرلر وار ایدی . آدم خور تعبیر اولنوردی . والحاصل بوشریعتده پیدا اولان حجاج واباسلم وهلاکو ویزید وجنکیز نام ظلمهٔ خمسه‌یه سادس‌اولمشدر. نتیجهٔ کلام چوق کچمدی. اولادی ونسلی منقرض اولوب همان برقوری نامی ونامی یاد اولندقده خلقك استکراهی قالدی . اما مغدوری اولان یلدرم‌خان مرحومك نسلی باقی قالوب یوماً فیوماً علو وشانلری مزداد اولمقده‌در . معز ومذل اولان حی بیچون الی‌اخر الساعه نسلنی رشد وسداد وعدل وداد ایله ابقا ایلیه. آمین. مورخیندن عالی‌کیلر تیموزحقنده مدایح یازارلر. بونده‌عقللر چاك چاك اولور. تیمور اوتوز آلتی پادشاهلق محلی خراب ایدوب جمع ایتدیکی مالی بیك کاتب بیك کونده حساب ایده‌مز ایکن طورونی برتیبه عورته عاشق اولوب درت سنه‌ده هباء منثورا ایتدی. تیمورك اولاد وانساب واتباع واحباب وخدم وحشم وخانه وخانمان ودولت وسلطنت وجواری وغلمان جمله‌سی محو اولدیغندن دنیاده‌جزاسی‌بو. آخرتده حسابی نه رتبه‌ده‌در. واسلامی‌اولانده مرحمت اولوردی. دیمزلرده‌بعضیلری یلدرم خانك حرکاتنه دخل ایدرلر . برقوش چالی‌یه صیغنور کبی ایکی مفسد پادشاهه کلوب سایه‌سنه التجا ایتمشیکن آنلری‌ویر. والا اوزرینه سفرم وار. دیو یوقارودن اشاغی کلن‌مکتوبه آنجق آنك کبی جواب یازیلور . هرحالده تدبیری پادشاهانه ایدی . لکن قوم‌تاتاری اوردوسیله کوتوروب اعتماد ایتمکده غفلت ایتدی . وعسکریسنه علوفه‌یی وقتیله ویرمکدن چکندیکی بو واقعه‌یه سبب اولدی . اه .

سنه ۸۰۵ کرفتن تیمور حصار از میرزا از فرنك وعودتش بجانب شرق .

واختلال دولت عثمانيه از كثرت شركاء سلطنت ومقتولى عيسى چلبى بدست برادرش موسى بعد از جنك ووفات يلدرم خان در آقشهر وامام سراج‌الدين عمر بلقينى مفتئ مصر .

سنه ٨٠٦ انهزام عسكر حلب درجنك تيمور واستيلاء او بر كرجستان واستيلاء تيموريان بر بغداد . ووفات زين‌الدين عبدالرحيم عراقى از حفاظ وكمال‌الدين محمد دميرى صاحب حيوة‌الحيوان .

سنه ٨٠٧ استيلاء امير سليمان بر اناطولى . ووفات تيمور [١] در اترار بعد از سور شهزادكان كوركانيه وپادشاهئ خليل بن مير انشاه . ووفات جمال‌الدين يوسف اردبيلى صاحب‌الانوارلعمل الابرار از كبار شافعيه .

سنه ٨٠٨ رفتن موسى چلبى از سينوب بجانب ادرنه . وانهزام پير محمد والئ قندهار از خليل سلطان درجنك نسف وانهزام‌الله داد سردار خليل سلطان درجنك امير حسين . وغيبت ناصر فرج وپادشاهئ منصور عبدالعزيز در مصر . ووفات طاهر بن حسين وحسن بن حبيب وقاضى ابن خلدون مالكى از كبار مؤرخين .

سنه ٨٠٩ ظهور دولت بايندريه يعنى آق قيونلى باستيلاء قره‌يلك عثمان بر دياربكر وانهزام بحكم نائب شام درجنك قره‌يلك ومقتولئ ملك ظاهر عيسى از ارتقيه . واستيلاء امير سليمان بر بلاد روم‌ايلى ورفتن موسى بديار افلاق . وانهزام پير محمد از خليل سلطان درجنك حصار شادمان .

سنه ٨١٠ تعمير كردن سلطان خليل حصار تر مدرا . ومقتولئ مير انشاه بدست قره‌يوسف واستيلاء او بر آذربيجان . ووفات صارم‌الدين ابن توقمق مؤرخ مصر .

---

[١] تاريخ وفات تيمورلنك :

سلطان تيمور آن كه چرخ را دل خون كرد — وزخون عدو روى زمين كلكون كرد
در هفتده شعبان سوى عليين تاخت — فى‌الحال زرضوان سروپا بيرون كرد

تاريخ ديكر :

سلطان تيمور آنكه مثل او شاه نبود — درهفتصد وسى وشش درآمد بوجود
در هفتصد وهفتاد ويكى كرد خروج — در هشتصد وهفت كرد عالم بدرود

سنه ۸۱۱ انقراض دولت بنی ارتق درماردین . واستیلاء شاهرخ ملك خراسان بر ماوراء نهر .

۸۱۲ انقراض دولت طغا تیموریه در جرجان بوفات سلطان علی . واستیلاء اسکندر بن عمر شیخ بر فارس بعد از قتل پدرش . وخروج خدا داد بر خلیل سلطان ومقتولیٔ او . ووالی شدن الوغ بك برماوراء نهر بحکم شاهرخ ورفتن خلیل بخراسان .

سنه ۸۱۳ مقتولیٔ احمد جلایری بدست قره‌یوسف . وانقراض دولت ایلکانیه بموتش . وخرابیٔ بلاد فاس از فترت امراء مرینیه . ومقتولیٔ امیر سلیمان در راه ادرنه واستیلاء برادرش موسی چلبی برروم‌ایلی . وفرار رستم بن عمر شیخ از اسکندربنزد شاهرخ . وابتداء رصد سمرقند بحکم الوغ بك .

شرح — چونکه تیمور محاربه‌سنده تاتار کج رفتار خیانتیله یلدرم خان کرفتار اولدقده اکبر اولادی اولان سلطان سلیمان فرار وبروسه تختنه‌جلوس وتیمور خوفندن بروسه‌ده طوره‌میوب روم‌ایلنه کچوب ادرنه‌تختنه‌قعود ایتدکده شهزاده قرنداشی سلطان محمدك اماسیه‌دن قالقوب بروسه تختنه اوتوردیغنی سلطان سلیمان خبر آلوب اناطولی‌یه کچوب بروسه‌یه کلورایکن محمدخان بروسه‌دن چیقوب آنقره‌یه کیتدی . آردنجه سلطان سلیمان آنقره‌یه واردقده محمد خان اماسیه‌یه کیدوب عسکر جمع ایدوب بروسه‌یه کله‌جکنی سلطان‌سلیمان‌خبرآلوب یکیشهرده جنك اوزره ایکن سلیمان شاهك وزیری حیله سمتنه سلوك ایدوب محمدخانه مکتوبنده عرض خلوص یوزندن سنك وزراك وامراك سلیمان شاهله اتفاق‌ایتدیلر. حین‌محاربه‌ده سنی‌قید وبند ایله تسلیم تدارکنده‌درلر. غافل‌مباش! دیو یازمغله محمدخانه خلجان وشبهه ایراث ایلدیکی اجلدن وبو اثناده محمدخانك ساقیسی اولان غلام بد فرجام کوجنوب سلیمان شاه طرفنه فرار ایدیجك محمد خانك‌مکتوبدن اولان‌شبهه‌سی تحقیقه‌یتیشمکله‌جنکدن فرغاً توقاته کیتدکده‌سلیمان شاه آنقره‌یه کلدی . محمدخان تدبیر ایدوب بوسلیمان‌شاهك قصدی تا، بنی محو ایتمدکجه راحت طورمیه‌جق. بوکا برغائله لازم‌که کندو قیدینه دوشوب بنی

اونوده . همان کوچك برادری سلطان موسایی روم ایلنه کچیره‌یم دیو ملاحظه ایدوب موسایی‌سینوبه آندن سفینه ایله افلاق‌ویوده‌سی میرجویه ارسال‌ایتدکده عظیم حظ ایدوب ورومایلی خلقی سلطان موسی طرفنه آقین ایتمکه‌باشلادقده افلاق ولایتنی صیانت ایچون میرجو سلطان موسایه قیزینی ویروب داماد ایدندی . سلیمان شاه بوحالدن خبردار اولدقده کچوب ادرنه‌یه کیدیجك محمدخان توقاتدن آنقره‌یه آندن بروسه تختنه کلوب جلوس ایتدی . وموسا خان‌عسکر جمع ایدوب کلوب ادرنه قربنده سلیمان خان ایله جنکده مغلوباً صعب طاغلره فرار وفرصت بولدقچه کلوب اوچ دفعه دخی جنکده مغلوب اولوب ینه فرار ایدر ایدی . سلیمان شاهك سلطنتی طقوز سنه‌یه قریب اولدقده میخال اوغلی سلطان موسی طرفندن اولوب برسحر ینه علی‌الغفله کلوب ادرنه‌یی محاصره ایتدیکنی سلیمان شاهك وزراسی استماع ایدوب حاضرلندیلر . اما سلیمان شاه قرنداشلری کبی یالکز عیش ونوشه قناعت ایتمیوب مست مدام واکثر اوقاتده ادرنه‌نك شهر حماملرنده کیجه‌لرده کلعذار وطوبا رفتار، خوش الحان، مومیان تازه‌لر ایله جام صفانوش ایدر ایدی . ینه بوکیفیتله حمامده ایکن سلطان موسانك کلدیکنی خبر ویردکلرنده عقلی باشنه کله‌جك ایکن خبر ویرن کشی‌یه دکنك ایله ضرب ایتدی . بعده حسن اغا نام امکداری کلوب بیورك بزلر حاضر اولدق دیدکده صاچنی و صقالنی یولدریجق همان حسن اغا سلطان‌موسی طرفنه کچدیکنی عسکر کوروب برطرفدن موسی خان طرفنه کچر اولدقلرنده سلیمان شاه اویاندی وآیلدی . اماچه فائده حمامدن چیقوب سرایه قپاندی . سلطان موسی کلوب حمامده بولمیجق سرایی محاصره ایتدی . سلیمان شاه کیجه بیك آتلو ایله فرار ودوکیجیلر قریه‌سندن قسطنطنیه‌یه کیتمك صددنده ایکن قریه‌لو قضیه‌یی طویوب اولاً همراهلرینی قتل بعده سلیمان شاهی قید وبند ایدرلر ایکن سلطان موسی اریشوب قیدینی کوروب ادرنه تختنه جلوس ایتدی . سلیمان شاهك جنازه‌سنی بروسه‌یه ارسال ایلدی .

طاپدق امره وطاپدقك خلیفه‌سی یونس سلیمان شاه وقتنك مشایخندندر . سقریه کنارنده ساکن اولورلر ایدی . اهـ .

سنه ٨١٤ عبور سلطان محمد بجانب روم‌ایلی. ووفات خلیل سلطان‌درری.

سنه ٨١٥ طواف کردن شتر بیت شریف‌را و مردنش باقول قطب مکی . وبناء منصوره درقباله‌ٔ فاس بمباشرت عثمان مرینی . وپادشاهیٔ مؤید شیخ در مصر . ووفات احمد از شعرا واعظم شاه ملك بنكاله از ملوك هند .

سنه ٨١٦ انهزام موسی چلبی درجنك صوفیه واستقلال سلطان محمدبعداز قتل او . وانهزام حاجی عوض پاشا متسلم بروسه درجنك ابن قرمان. وخرابیٔ بروسه . وانهزام اسکندر بن عمر شیخ درجنك شاهرخ وگرفتاریٔ او . ووفات علامه سید شریف جرجانی .

شرح — آنفاً ذکر اولندیغی اوزره شهزاده‌سلطان محمد قرنداشی سلطان موسایی روم‌ایلنه ارسال ایلدکده قرنداشی سلطان سلیماندن تختی آلوب سلطان محمد اسمنه خطبه وسکه قرائت‌ایدرك ادرنه تختنه قعود ایتمش‌ایکن سلطان‌موسی واروب سلطان سلیمانی شهید ایتدکده عهد سابقی فراموش ایدوب استقلال اوزره ارکان دولتدن پدر ماندەلری عزل وتنکیل ونوظهور کندو اتباعلرینی ایلرو چکمکله منکوبلردن بعضیسی خفیةً وبعضیسی آشکار سلطان محمد جانبنه کچوب وسلطان موسی ایکی‌بچق سنه‌ده پراودی ومدرنی‌یی فتح ایدوب سلوری فتحنه براعور خبیثی وزیر ایدوب ارسال ایتمشیدی. وزیر برایش کوره‌مه‌مکله پادشاهندن خوفندن اسلامبول قرالنه التجا ایدوب سلطان موسی امانتی اهلنه توجیه یعنی منصبلری لایقنه ویرمه‌مکله بی تدبیر اولدیغنی سلطان محمد خبرآلوب بروسه‌دن قالقوب استانبولدن کچوب انجکزه نزول ایتدکده اسلامبول‌تکوری سلطان محمدك شجاعت ومدبرانه حرکتندن نامدار پادشاه اوله‌جغنی فهم‌ایدوب سمتنده ورضاسنده بولنمق قصدیله اون بیك نفر ایله امداد ایتدی . بعده سلطان محمد انجکزدن جمعیتله حرکت وادرنه اوزرینه واردقده سلطان موسی ادرنه‌دن چیقوب مقاومتدن امیدی قطع ایتمکله زغرهٔ عتیقه‌واردقده محمدخان عقبندن واردی . آندن فلبه‌یه آندن بالقانه آندن صوفیه‌یه آندن شهرکوینه آندن قوص‌اووه‌یه واردقده موسی خانك باشندن عسکری طاغله‌رق یدی‌بیك

قالمشیدی . وهرقوناقده محمدخان تعقیب ایتدیکنی کوروراز ایدی. چمورلیده جنك ایتدکلرنده موسی خان پریشان وفرار ایدر ایکن چلتك بتاغنه راست کلوب آتدن اینوب ینه راکب اولهیم دیر ایکن اخذ اولنوب محمدخانه کتوردکلرنده بالطه اوغلی عمر یدنده سلطان موسانك عمری تمام وجنازه‌سی بروسه‌یه ارسال اولندی . آندن مشارالیه چلبی سلطان محمد کلوب مستقلاً ادرنه تختنه جلوس ایتدکده اناطولی وروم‌ایلی کندویه مفوض اولدی اهـ .

سنه ۸۱۷ استیلاء سلطان محمد بدیارقرمان. ومصالحهٔ قره‌یوسف باسلطان شاهرخ بعد از قتال. ووفات علامه مجدالدین محمد فیروز آبادی صاحب القاموس دریمن .

سنه ۸۱۸ انهزام قرمانیان درجنك بایزید پاشا . واسیر شدن ملك قرمان. وانهزام بیقرا از شاهرخ درجنك فارس . ومأمور شدن خطبا بنزول یك قدمه در ذکر ملوك بحکم مؤید شیخ پادشاه مصر .

سنه ۸۱۹ طاعون عظیم در اکثر معموره وسفر سلطان محمد بجانب افلاق. وطرح بناء یرکوکی بحکم او ، واطاعت افلاق وانهزام بیقرا درجنك شاهرخ باردیکر وکرفتاریٔ او . ووفات عزالدین ابن جماعه .

سنه ۸۲۰ انهزام امام یمن درجنك ملك ناصر احمد از بنی رسول وطرح بناء سرای ادرنه بحکم سلطان محمد . واستیلاء سلطان شاهرخ برکرمان. ووفات ابوزرعه احمد بن عبدالرحیم عراقی از حفاظ . وامام حافظ الدین محمد بن محمد کردری صاحب البزازیه .

سنه ۸۲۱ بناء جامع یشیل عمارت بحکم سلطان محمد . وپادشاهیٔ سلطان خلیل بعد از وفات پدرش شیخ اسمعیل درشروان . ووفات ابوالعباس احمد قلقشندی وقطب الدین محمد از نیقی از مشایخ روم .

سنه ۸۲۲ نزول سلطان محمد براماسیه وضبط حصار صامسون وجانیك واسکلیب . وفتح هرکه وککبوزه. ووفات قره‌یوسف ملك آذربجان وخواجه محمد پارسا [۱] از کبار نقشبندیه در مدینهٔ منوره .

---

[۱] تاریخ وفات خواجه محمد پارسا .

محمد حافظی امام فاخره　　من کان یسمع قول الحق من فیه
اذا سألت لتاریخ فوته منه　　فقال فصل خطابی اشارة فیه

سنه ۸۲۳ خروج قاضی سماونه وبورکلوجه مصطفی از اتباع او وانهزام بورکلوجه ازسلطان مراد وبایزید پاشا درجنك قرا برون ومقتولئ شیخ بدرالدین درسیروز بافتوای علما . [۱] وانهزام اسکندربن قره یوسف درجنك شاهرخ .

سنه ۸۲٤ جلوس سلطان مراد ثانی بعد از وفات پدرش سلطان محمد در ادرنه . واستیلاء سلطان شاهرخ بر تبریز . وطرح بناء مدرسهٔ عظیمه در سمرقند بحکم الوغ بك . ووفات غیاث الدین جمشید رصاد ومؤید شیخ پادشاه مصر وپادشاهئ تاتار .

شرح — بو چلبی سلطان محمدك ولادتی یدییوز سکسان سالی اولوب اون بش یاشنه واردقده پدری ییلدرم خان وفات ایتمکله بیوك قرنداشی چلبی سلطان سلیمان اولا بروسه بعده ادرنه تختنه جالس اولوب بو سلطان محمدی اعدام قصدیله کزرایکن آنفا تفصیل اولندیغی اوزره محمدخان مدبر اولوب کوچك قرنداشی چلبی سلطان موسایی روم ایلنه کچیردکده سلطان سلیمان باشی قیدینه دوشوب سلطان محمدك پیشندن واز کچوب روم ایلنه کچدکده موسی ایله برقاچ دفعه محاربه ده غالب اولمش ایکن سکر بلاسیله ارکان دولتی کندودن نفرت ایدوب قتل اولندقدن صکره سلطان موسی دخی استقلال اوزره ادرنه تختنه ایکی بچق سنه جالس اولدی . اول دخی اماناتی یعنی مناصبی رحلنه ویره مکله قتل اولنوب سلطان محمد بلا منازع اوتوز آلتی یاشنده سریر سلطنته جلوس ایتدی . بو مابینده یعنی ییلدیرم خان غوغاسیله چلبی سلطان محمدك جلوسنه کلنجه اون درت سنه ده سلطان سلیمان ایله سلطان موسی پادشاهلق ایتمشلرایکن اصحاب تاریخك بعضیسی بونلره امیر سلیمان امیر موسی تعبیر ایدر وبعضیسی سلیمان چلبی وموسی چلبی تحریر ایدوب سلاطیندن عد ایتمزلر اوچر بشر آی طوائف ملوك دخی کلمرینه خطبه صاحبی اولدقلری جهتندن سلطان تسمیه اولنور ایکن بویله پادشاهلره سلطان تسمیه سندن احتراز ایتمك عیب وحماقتدر .

[۱] تاریخ وفات شیخ بدرالدین ابن قاضئ سماونه درسیروز .
عجل الوصل له عشق ودود الابد

بو سلطان محمد جمله سنك اعقلى اولمغله پدرندن و اجدادندن زياده عدل وانصاف اوزره ايدى . محمد خان ادرنه يه كلدكده آناطولى يى خالى ظنيله قرهمان اوغلى كلوب اوتوز كون بروسه يى محاصره ايتمشيدى . اما سلطان موسى جنازه سى بروسه يه كلوب محمدخان استقلال اوزره ادرنه تختنه متصرف اولديغى شايع اوليجق محاصره دن فارغ اولدى . وتيره ده بوركلوجه مصطفى نام برشيخ ظهوره كه نبوت دعواسيله باشنه درت بيك آدم جمع وكاه انو شروان نسلندنم ديرايكن محمدخان، اوغلى شهزاده مرادى اوزرينه حواله ايتمكله مراد خان كلوب مضل مرقومى توابعيله قلجدن كچوردى . وقرهمان اوغلنك اوزرينه سلطان محمد بالذات كيدر ايكن قرهمان اوغلنى اخذ ايدوب حضور همايونه كتوردكلرنده استقبال وعفو وملكنه حاكم نصب ايلدى . آندن بروسه يه آندن كچوب انكروس قرالنى خراجه كسدى . وحين مطالبه ده امداد ويرمك شرطيله صلح اولدى .

ومقتول سلطان موسانك قاضيعسكرى اولوب فضل باهرى اولان سماونه وغلى محمدخان ازنيقه نفى ايتمشيدى . برتقريب دوبريجه اووه سنه كچوب خروج على السلطان دعواسيله خلقى اضلال وعسكر جمع ايتديكى معلوم اولدقده قپوجى باشى ارسال واخذ اولندقده مولانا حيدرك مزبورك قتلى مشروعدر ديو ويرديكى فتوى ابن سماونه يه كوسترلدكده كندو دخى امضا ايتمكله چارشوده صلب اولندى . بوندن صكره هوكمال نام ابدال ظهور وايكى بيك مفسدى جمع وچنك وچغانه لر ايله كزوب هو چكه رك خلقى اضلال ايدرلر ايدى . مغنيساده بافرمان برداز اولندى . بعده سلطان محمد آلتى آى باش اغريسى علتنه مبتلا اولوب اجل كلدى باش اغريسى بهانه موجبنجه سكزسنه مستقلا سلطنت ايدوب قرق درت ياشنده دار آخرته انتقال ايلدى . بروسه ده جامع ومدرسه وعمارت وادرنه ده جامع عتيقك لوازمنى سلطان سليمان مرحوم تدارك ايدوب وبناى بريوزينه دك سلطان موسى مرحوم چيقاروب اشبو محمدخان تكميل ايتمشدر . وحرمينه ابتدا صره تعيين ايدن بودولتده بو محمد خاندر رحمة الله عليه .

يرينه اوغلى مرادخان ثانى جلوس ايده‌جك . لكن شهزاده مرادخان حين فوتده اماسيه ميرلواسى بولنمغله سلطان محمدك وزراسى فوتنى قرق كون اخفا ايدوب قره‌مان اوغلنه سفر وار صداسيله خلقى اغفال ايتديلر . زيرا يكيچرى خبردار اولسه شهرى يغما ايدرلر ايدى . والحاصل سرموت ظاهر اولمقسزين مرادخانه خبر واروب قرقنجى كون بروسه تختنه كلوب جلوس ايتدكدن صكره امير سلطان حضرتلرينك دستنى بوس ايتدكده امير سلطان دخى قليج قوشادوب اون سكز ياشنده پادشاه اولدى . دولت نشان تاريخ جلوسيدر . اهـ .

سنه ٨٢٥ مقتولئ ناصر محمد ازملوك قرمان درمحاصرهٔ انطاكيه . وخروج دوزمه‌جه مصطفى در نواحئ سلانيك وانهزام بايزيد پاشا درجنك ادرنه ومقتولئ او . وپادشاهئ ملك اشرف برسباى درمصر .

شرح — بو اثناده قره‌مان اوغلى اناطولى تنها ديو حركت وآلتى آى انطاكيه‌يى محاصره ايتدكدن صكره قره‌حصار صوباشيسى حمزه بك برطوپ دانه‌سيله قره‌مان اوغلى ملك ناصرى كوكسندن هلاك ايتدكده سلطان مراد مسرور اولوب حمزه بكه عظيم اكرام ايلدى . دانهٔ مرقومه حالا قلعه قپوسنده آصيليدر . اهـ .

سنه ٨٢٦ پريشانئ اتباع دوزمه‌جه درنهر اولوباد ومقتولئ او . وخروج مصطفى چلبى برادر صغير پادشاه درازنيق ومقتولئ او بدست سلطان مراد . وانهزام اسكندر درجنك شاهرخ بار ديكر وخرابئ تبريز بحكم شاهرخ .

شرح — بو اثناده سلانيك سمتنده برشخص بن تيمور معركه‌سنده مفقود اولان يلدرم خانك شهزاده‌سى سلطان مصطفى‌يم ديدكده اورنوس زاده‌لر اعتماد ايتمكله آز زمانده قرق اللى بيك آدم جمع وسيروزى ضبط ، آندن كلوب ادرنه‌يى ضبط ايتدكده بايزيد پاشا مدافعه ايچون جنكده قتل اولندى . آندن دوزمه‌جه كليبولى‌يه ومراد خان آناطوليده اولمغله آندن اناطولى‌يه كچدكده مراد خان وزراسنك حسن تدبيريله توقاتده محبوس ميخال زاده محمد بكى اطلاق ودوزمه‌جه

اولوباد صوینك بری طرفنده ومرادخان اوته طرفنده بیتوتت ایدرلر ایکن میخال زاده ایریشوب کوردی‌که دوزمه‌جه‌نك عسکری درتقات زیاده، جنك مناسب دکل، حیله لازم . دیوب روم‌ایلی خلقنه کیجه‌چاغروب بن اطلاق اولنوب کلدم.وسزك تابع اولدیغکز مصطفی نسل پادشاهدن دکلدر. دیو بلدوردیکنده همان دوزمه‌جه‌سمتنده اولان‌امرا وزعما مرادخان طرفنه کچوب لیلهٔ‌مزبوره‌ده دوزمه‌جه‌نك یاننده برمقدار عسکر قالدی . بوکیفیتدن دوزمه‌جه‌آکاه اولوب خوفله فرار وکلیبولی‌یه کچوب سفینه‌لری حفظ ایتدی . وکلیبولی‌یی ضبط ایلدی . بعده آندن دخی فرار ایتدکده سفینه‌لر قارشو واروب مرادخان ومیخال زاده کلیبولی‌یه کچوب میخال زاده مصطفانك آردنجه ارسال اولنوب چامورلیده ایریشوب اخذ وبوغوب هلاك ایتمکله مرادخان اول قیش ادرنه‌ده عیش وعشرته مشغول اولدی . وسلطان مرادك کوجك برادری اون ایکی یاشنده سلطان مصطفی مفسدلر اغواسیله عصیان ایدوب عسکر جمع وازنیقی ضبط ایتدیکی معلوم اولدقده مرادخان بروسه‌دن ایلغار وبرسحر علی‌الغفله باصوب شهزاده ایله وزیرینی قتل وآنده دفن ایتدی . اه .

سنه ۸۲۷ استیلاء فیروز بك بردیار افلاق برای عصیان. ووفات سیدنعمة‌الله ولی از کبار مشایخ کرمان .

سنه ۸۲۸ سور شاهی برای زفاف دختر اسفندیار . ووفات بدر الدین محمد دمامینی ازنحات .

شرح — بوامیر اسفندیارك نسبی حضرت خالده چیقار. قسطمونی‌وسینوب حاکمی ایکن بواثناده بورلی اوزرینه عسکر چکدیکنی سلطان مراد خبر آلوب بولیده ایریشوب عسکرینی قیروب کندینی قاچروب اوغلی قاسمی رهن المشیدی. بعده قیزینك جمیلهٔ دنیا اولدیغین استماع بیوردقده نکاحنه الوب پادشاه دخی کندی قیزینی‌مزبور قاسمه تزویج‌ایدوب پادشاه قیزینی قسطمونی‌یه ارسال ایتدکده دوکونی ایتدی . اه

سنه ۸۲٦ ضبط کردن سلطان مراد بلاد منتشه‌وایدین وصاروخان وحمید

وحميد ايلى وانهزام ابن‌ازمير ازبخشى بك درجنك آقحصار ومقتولئ اوبعد ازفتح حصار ووفات رضا كيا ازملوك كيلان وشيخ تقى‌الدين حصنى وسراج‌الدين عمر بن على الشهير بقارى‌الهدايه .

سنه ۸۳۰ فتح الاجه حصار بدست سنان پاشاوالئ روم‌ايلى. واستيلاء محمد بن قرمان بر حصار انطاكيه ومقتولئ اودر اثناء محاصره. ومجروحئ شاهرخ درمسجد هراة بدست بعض اعدا .

سنه ۸۳۱ فتح قلعهٔ كوكرجنك وبناء جسر اركنه [۱] ووفات شمس‌الدين محمد بر ماوى شارح بخارى .

شرح — بوارکنه کپریسی طاشدن اوچیوز کوزدر وایکی باشنه ایکی قریه اسکان وبرعمارت بنا اولنوب ابنای سبیله اطعام اولنور. حتی ابتدا طعام طبخ اولندقده تبركاً سلطان مراد پشتمال قوشانوب طعامی صحنلره قوتارمشدر. اهـ.

سنه ۸۳۲ فتح سلانيك بدست سلطان مراد ثانى . ووفات شيخ تقى‌الدين محمد فاسى مؤرخ مكه .

سنه ۸۳۳ ولادت سلطان محمد فاتح . ووفات امام شمس‌الدين محمد جزرى از مشاهير قرا درشيراز وشمس‌الدين سيد محمد بخارى‌المعروف بامير سلطان [۲] دربروسه وقره يعقوب قرمانى شارح مصابيح .

سنه ۸۳٤ كسوف كلى وتعقيب غلاء عظيم. وانهزام‌اسكندربن قره‌يوسف درجنك قره‌يلك سرعسكر شاهرخ . و وفات علامه شمس‌الدين محمد فنارى [۳] از كبار علماء روم وحافظ ابرو مورخ شرق .

---

[۱] تاريخ جسر اركنه لخضر بك :

يمن واقبال ايله چون شاه مراد — ايلدى اركنه‌جسرين بنياد

اولدى تاريخ اوجسره بوكيم — اين عمارت ابدى دائم باد

[۲] تاريخ وفات امير سلطان :

اولدى تاريخ انتقال امير

[۳] تاريخ وفات منلا فنارى :

جنة الفردوس

شرح — براوتوز درتده مصرده ظهور ایدن طاعوندن یومیه التی بیك جنازه نمازی قلنوردی . کون اولدی‌که بر کونده یکرمی درت بیك ارکشی وخاتون کشی نمازی قلندی . حتی هوادن طیور طیران ایدر ایکن دوشوب هلاك وکدی کوپك وسائر حیوانات کذلك هلاك اولورلر ایدی وجمله‌سی علت طاعوندن هلاك اولدیغی معلوم اولور ایدی . بر جمعه کونی قرق محمد اسملو شریف جامع ازهرده تلاوت قران کریم ایدرلر ایکن بعدالعصر وفات ایتدکلرنده قرقنك بردن جنازه نمازی قلندیغی ساعت مرض مرقوم لله‌الحمد کلیاً دفع اولدی . اه .

سنه ۸۳۵ استیلاء سنان پاشا بربلاد ارناود بانهب وغارت . ووفات خواجه ابوالوفاء خوارزمی .

شرح — بوتاریخده حمصده سمادن یشیل قوربغه یاغدی . وسنان پاشا ارناود بلادینی فتح ایدوب غنیمت الدی وسمندره قلعه‌سی بانیسی اولان دلوه اوغلی نام کافر ایله سلطان مرادصاح اولوب ابکارجهانك افتابی اولان دخترینی مراد خان نکاحله الدی . بعد دسپوت تکوریله جنك اولندقده سمندره قلعه‌سی فتح اولنوب دسپوتك ایکی اوغلی اسیر النمغله توقات محبسنه ارسال اولنوب کوزلرینه میل چکلمشیدی. بعده مراد خان انکروس ایله جنکده داماد پادشاهی پاشا[١]اسیر اولدقده سمندره ایله توقاتده محبوس اولان ایکی اسیر ویریلوب داماد خلاص اولندی . اکر تکور زاده‌لرك کوزلرینه میل چکلمش اولمیدی قلعه‌یی ویرمکه حاجت اولمیوب همان انلر مقابله‌سنده داماد خلاص اولور ایدی . بویله فرصت وقتلرنده عاقبت اندیشلك لازمدر . اه .

سنه ۸۳٦ طلوع ذوذوابه . وانهزام علی بك ابن اورنوس درجنك انکروس واستیلاء کفار برحصار کوکرجنلك . وطغیان ابن قرمان .

سنه ۸۳۷ انهزام کفار انکروس ازسنان پاشا درجنك محاصرهٔ کوکرجنلك .

---

[١] بو پاشانك اسمی یازلمامشدر .

ووفات بای‌سنقر بن‌شاهرخ ملك هیاطله وکارکیا محمد ازملوك کیلان وشیخ‌ابوبکر ابن حجة حموی وشرف الدین اسماعیل ابن مقریٔ یمنی وابو فارس عبد العزیز حفصی ملك تونس وسید قاسم انوار [١] درجام .

سنه ٨٣٨ استیلاء سلطان‌مراد بربلاد قرمان وعقد صلح . ووفات‌ابراهیم بن شاهرخ سلطان فارس وشیخ زین‌الدین ابوبکر خوافی ازکبار مشایخ .

سنه ٨٣٩ ابتداء دولت شیبکیه درخوارزم. وانهزام قره‌یلك از اسکندربن قره یوسف درجنك ارضروم ومقتولیٔ قره‌یلك عثمان بایندری ووفات محمد شاه فناری وامیر کلام محمد کاتبی استر آبادی.

سنه ٨٤٠ انهزام اسکندربن قره یوسف ازبرادرش جهان شاه درجنك صوفیان تبریزی ورفتن او بحصار النجق. وفات علاءالدین رومی صاحب الاسوله وخواجه عصمةالله البخاری [٢] .

سنه ٨٤١ انقراض‌دولت‌علویه درطبرستان. واستیلاء علی‌بن اورنوس‌بربلاد انکروس باسی وغارت . ومقتولیٔ اسکندر بدست‌ولدش‌قباد درالنجق. ووفات ملك اشرف برسبای پادشاه مصر وسبط ابن‌العجمی ازعلماء حلب وعلاءالدین علی بخاری .

سنه ٨٤٢ طرح‌بنا جامع مرادیه‌درادرنه وسفر سلطان مراد غازی ببلغراد وفتح حصار نوابرده دراثناء عودت . وانهزام امیر اسکندر والیٔ بلاد ارناود وقتال عیسی بك . ووفات شمس‌الدین محمد بساطی ازکبار مالکیه .

شرح — بواثنالرده قریم‌خانی آل عثمانه حسد ایدوب‌ایکیوز بیك تاتارایله ادرنه صحراسنه کلوب محاربه طلب ایتدکده سلطان مراد عسکر جمع ایدر ایکن ایکی عسکر بربریله خبرلشوب ایکی طرف اهل اسلامدن اولوب لاالٰه‌الاالله

---

[١] تاریخ وفات قاسم انوار :

تاریخ فوت اونبود جز دل خراب

[٢] تاریخ وفات خواجه عصمت :

هر کس که شنید کفت تمت

دیرلرایکن سلطنت غوغاسی ایچون نیجه بیك قان نیچون دوکلسون؟ همان اکی پادشاه
بر بریله جنك ایتسون قنغیسی غالب اولورایسه جمله‌مز اکا تابع اولوروز دیدیلر.
اما سلطان مراد نحیف بروجود مکرم ایدی. ناچار متوکلاً یالکز میدانه
چیقدقده خان دخی جسورانه میدانه کلور ایکن بر مولوی پیدا اولوب خانك
اتنك ایاقلرینی بوقاغولر. بوحالی سلطان مراد کوریجك طپوز ایله حمله ایدوب
خانك باشنی یاردقده خان اتدن دوشوب تلف اولیجق جمله تاتار کلوب سلطان
مراده تابع اولوب طلب ایتدکلری کیمسه‌یی اوزرلرینه مراد خان، خان
نصب ایدر. بعده مرقوم مولوی ینه ظهور ایدر. برمولویخانه بناسنی تعریف
وتنبیه ایتمکله مراد خان، اشارتی اوزره شوقله جامع مرقوم قربنه ادرنه‌ده
برمولویخانه بنا ایدر. اهـ.

سنه ٨٤٣ انهزام مغاربه از اشرف اسماعیل ملك یمن درجنك یوم غریب
درزبید. ورفتن سلطان مراد بجانب انکروس وفتح سمندره‌را ازملك لاز
وفتح بلاد موره باقول نشری وسورختان فاتح.

سنه ٨٤٤ تمام شدن جامع عتیق درادرنه. وانهزام مزید بیك وقوله‌شاهین
درجنك افلاق واستیلاء میرانشاه برکرجستان.

سنه ٨٤٥ انهزام شریف برکات ازشریف علی درجنك جده. ووقعهٔ
سماط ملك اشرف دریمن. ووفات معتضد داود ازخلفاء عباسیه درمصر وشیخ
تقی‌الدین احمد مقریزی المؤرخ.

سنه ٨٤٦ رفتن سلطان مراد بجانب قرمان وابتداء تخریب وغارت بلاد
اسلامیه ازعثمانیان برای طغیان قرامانیان. وخرابیٔ نیش وآلاجه حصار
باستیلاء کفار. وانهزام امراء اسلام درجنك نیش وعقد مصالحه باین ویلق.

سنه ٨٤٧ جلوس سلطان محمد فاتح بعد از فراغت پدرش. واتفاق جمهور
کفار بکسر بیضهٔ اسلام دراین دیار. ووفات شرف‌الدین کمال قریمی شارح منار.

سنه ٨٤٨ جلوس سلطان مراد ثانی بعد ازخلع ولدش در ادرنه برای قتال
مشرکین وجهاد اکبر او دروارنه بقتل قرال انکروس وتفریق جموع کفار
بعد از ضعف اسلامیان وانکسار. وپادشاهیٔ جهانکیر بایندری در دیاربکر.

شرح — تچن سنه یعنی سکز یوز قرق یدی سالنده پادشا اسلام اطرافده واقع دشمنانك بعضیسیله مصالحه وبعضیسیله مصاهره ایدوب ملا خسروی دخی قاضیعسکر نصب ایتدکدنصکره غائلهٔ سلطنت عیش ونوشه مانعدر دیو عزلت اختیار ایدوب اوغلی سلطان محمدی الیله تخته اجلاس وکندوسی صاروخان ومنتشا میرلوالغیله قناعت ایتمشیدی. لکن سلطان محمد شجاعتلو وهمتلو بهادر پهلوان اولوب جنك ایده‌جك دشمان ارار. اما پدری جمله‌سیله صلح اولوب باب محاربه‌یی سد ایتمش بولدی. اما پادشاه اولان غزاده اولور دیوب انکروسه سفر آچیجق [١] قرمان اوغلی انکروس قرالنه سن روم ایلیدن بن اناطولیدن غیرت ایدوب عثمانلویی اورتادن قالدیره‌لم. بکا اناطولی کفایت ایدر تمام روم‌ایلی سنك اولسون. دیو یازوب وانکروس قرالی عثمانلو نقض عهد ایتدی دیو سائر قراللردن استرحام واستمداد ایتمکله الکفر ملة واحده بیضهٔ اسلامیه‌یی کسر قصدیله جمله قراللر اتفاق ایتدی. وسلطان مرادك وزیری اولان خلیل پاشا مراد خان عصرنده پادشاه صفاده حل وعقد امور کندوده ایکن سلطان محمد پادشاه اولوب حل و عقدی ایدر اولدقده وزیرده اولکی استقلال رفع اولدیغنی هضم ایده‌میوب ینه مراد خانی سلطنته کتوروب محمدخانی دفعه چاره‌جو ایکن بوانکروس سفری سررشته اولوب اکر روم‌ایلنه کلزسه‌ك سلطنت الدن کیدر. دیو تحریرایدرایدی. وقتا که انکروس کلوب وارنه‌یی محاصره ایدوب سائر قراللر التمشدن زیاده قدرغه‌لر ایله یالیلری طوپلایه‌رق کلیبولی‌یه کلدکده:

قپلادی بر و بحری جند بلا — یقدی یاقدی جهانی نار وغا
قالمادی برطرفده امن وحضور — قپلادی دهری فتنه وغوغا

منطوقنجه عالمده تحیر پیدا اولیجق محمدخان رفعنه سعی ایده‌جکی معلوم ایکن همان روم‌ایلی و اناطولی خلقی وارنه‌یه کتدکده وزیر خلیل پاشا سفینه‌لر

---

[١] محاربه‌یی آچان صلیبیلر ایدی.

ایله یلاق آباده واروب سلطان مرادی کتیردوب و الوب وارنه‌یه واردیلر . وقتا که وارنه‌ده جنکه آغاز اولندقده روم‌ایلی واناطولی قوللری صیندی. وداماد قره‌جه پاشا شهید اولدقده اورطه قولده اولان عساکر اسلامه دخی انهزام حاصل اولمغله فراریلرك ایلروسی سکز ساعت مسافه‌اولان قمچی صوینه‌ایرشدی. وعسکرده بر آتلو قالمیوب یایالرك دخی قوتلوسی فرار همان پادشاه اوچیوز آتلو ایله برکناره طوروب احوال پرملاله نکران وبو پریشانلق زوال ملکه سبب اولور دیو حیران ایکن وقرال مغرور تورکی تمام ایتدوك دیو فرحله آت اوینادیرکن پیاده عسکرینك بربلوك پیرلری قالمشیدی. انلری اتلره چکندورکن خضر نام برپیر یکیچری قرالك اتی سکرلیوب بر قاچ یکیچری دخی ایریشوب قرالك باشینی کسوب مزراغه کچوروب مسلمینه اعلان ایتدکلرنده : نه‌ چارسز مسلمانلر! قرال قتل‌اولندی. صداسی شایع اولدقده «الاقرب فالاقرب» مصداقجه عسکر عودت وکفار فراره باشلادی . کفار تماما اسلام اوردوسنی ضبط ویغما ایتمشیکن جمله‌سنی براقدقلرندن باشقه کندو اوردولریله مالارینی دخی براغوب فرارایتدکلرندن شورتبه‌کافر قاچدن‌کچدی. باقیلری برقریه‌ده بیتوتت ایدرلرایکن مراد خان واروب جمله‌سنی قریه‌ده احراق ایلدی . بعده عسکراسلام اوچ کون غنیمت اخذ ایتدی. ثم وثم‌الحمدلله. کویا بوجنکده‌مرادخان سردارعسکر ایدی. اندن ادرنه‌یه کلدکده پادشـاه عصر اولان سلطان محمد باباسنه ضیافت ایدوب ادبه رعایةً تختی تکلیف ایتدی . اما قبول ایده‌جکنی اصلا فکر ایتمز ایدی . همانده مراد خان خلیل پاشا تصویبیله قالقوب تخته جالس اولدقده ارباب دولت حاضر ضیافتده بولنمغله بیعت ایتدکلری کبی محمد خانی مغنیسا میرلوالغیله ارسال ایتدی . ایکی سنه سلطان محمد صاحب تخت پادشاه اولمشیکن بوحال نفسنه آغر کلدی . اما صبر ایتدی . ا هـ .

سنه ٨٤٩ وقعه عذیب درمیان امیرجیاش ومغاربه دریمن وانهزام جیاش .

سنه ٨٥٠ سفر سلطان مراد بیلاد ارناود وموره وفتح کرمه حصاردر اکثر روایت وتمام بناء جامع مرادیه‌در بروسه . و وفات شاهرخ سلطان درری وپادشاهیٔ نبیرهٔ او علاءالدوله بایسنقر درخراسان .

شرح — بوسفرده سلطان مرادموره یه کیدر ایکن کرمه قلعه سنی فتح ایتدکده شول مرتبه اسیر النديكه اوتوز اقچه یه ویکرمی اقچه یه اسیر الندی وصاتلدی. عودتده باللی بادره یی فتح ایتدی. وایرتسی سنه ارناودلغه سفر ایدوب ارناود اسکندری قاچیروب انك مملکتی اولان یرلره ارناود اسکندریه سی دیدیلر. بوسفرده دخی النان اساری وغنایمه حد یوقدر. باخصوص شکسته زبان سیم اندام ارناود پسرلرینه سوز یوقدر. بوسفره پادشاه اوغلی فاتح سلطان محمدی بله کوتورمشدر. عودتده انکروسك حرکتی خبر آلنمغله صوفیه یه عسکر جمع اولمق ایچون اطرافه اوامر نشر اولندی. اهـ.

٨٥١ ولادت سلطان بایزید خان ثانی. وسفر سلطان مراد بیلاد ارناود وفتح اقحصار ووارنه وجمعیت کفار برای کاروزار. ووفات ناصر کیا ازملوك کیلان وقاضی ابوبکر بن شهبه از علماء شام وطالب شاعر.

٨٥٢ غزاء اکبر سلطان مراد درکوس اووه وانهزام قرالان کفار ومقتولی بان له وملك المان وقرال چه وانتزاع الوغ بیك خراسان را ازدست علاء الدوله ونصب کردن پسر خود عبداللطیف. ووفات شهاب الدین احمد بن حجر خاتمة الحفاظ وفتاحی نیسابوری.

شرح — آنفاذکر اولندیغی اوزره پادشاه ارناود سفرنده ایکن انکروسك حرکتی خبر النوب صوفیه یه تجمع عسکر ایچون نشر اوامر اولنمشیدی. بر موجب امرهمایون عسکر صوفیه یه جمع اولدقده پادشاه ارناود سفرندن کلوب صوفیه یه واصل اولدی. اما بودفعه کفارك حرکتی سائر اوقاتده کی اولمیوب انکروس قرالی اسکرلت بان ونیقو قرال ولهقرالی وچه قرالی اتفاقا دین اسلامی اورتادن قالدرمق قصد ایتمشلر وجنك ایچون کوس اووه یه قدر کلدکلری خبر الندقده دین اسلام قوتنه طیانوب بویله دعوی ایله اتفاق ایدن جمعیت کفاره واروب کفار قرالتیسی کورندکده خنکار اتدن اینوب ایکی رکعت نمازدنصکره اغلایه رق مناجات ایدوب جنکه شروع ایتدیلر. جمعه کونی ایدی. طلوعدن غروبه دك جنك

فصل بولیوب کیجه آت ظهرنده ایکی طرف آرام، ایرتسی ینه جنکه مباشرت
اولندقده مسلمین طرفندن صاغ قول و صول قول بوزلدی. وکفار خنکاره
طوغری چوق کره هجوم ایتمشیکن خنکار ثابت قدم اولمغله اورته قول ثابت
اولدی. اکر ازاجق خنکار یرندن حرکت ایده ایدی کلی هزیمت آشکار ایدی.
متانت سببیله هزیمت کفاره لاحق اولوب سکرلت اوغلی مجار قرالی دپه‌لندی.
له قرالی وچه قرالی اسیر اولندقده چه قرالنك بیونی اورلدی و الامان قرالی
نیقوفرار ایتدی. فالله الحمد رب العالمین. بو دفعه دخی هزیمتدن خلاص ومظفریته
نائل اولدقدنصکره بیشمار غنایم الندی. بو جنکده ثبات قدمك نفعی ظاهر اولدی.
باری تعالی قرآن کریمنده یوز مسلم ایکیوز کافره و بیك مسلم ایکی بیك کافره
غالب اولور اکر صبر وثبات ایدرلر ایسه دیو وعد بیوردی. دائما ثبات اولسه
دائما نصرت اهل اسلامده اولور. لکن سردارلر اهل اولیوب عسکر کش اولمامغله
وجنك حالندن بیلمیوب اهل تواریخه رغبت ایتمه‌مکله وعسکری اطاعتدن چیقارمقله
زیرا عسکر انعام وسیاست ولوند نامه ایله ضبط اولنور. قصور ایتمکله عدم تحمل
سببنه هزیمت واقع اولور. وبعضی سردار بر قاچ جلد تواریخ مطالعه ایتمکله
کندنی تاریخ بیلور عد ایدر وبعضیسی کتب تواریخی بر کره مطالعه ایتمش
بر ادم بولوب آنی اهل تاریخ ظنیله انك رأینه نکران اولور. سؤتدبیر وعدم
تحمل ویا عسکری اطاعتدن چقارمقله انهزامه باعث اولور. بو سفرلرده دیباجهٔ
مصنفمزده بیان اولندیغی اوزره بر اهل تاریخك تدبیرنه و سردارلغی اهلنه
ویرمك لازمدر. بوقدرجه ایله اکتفا ایدهلم. حق بودرکه کرك وارنه جنکنده
کرك بو جنکده سلطان مراد حضرتلرینه موهبهٔ الهیه سببنه وثبات قدم برکاتنه
فتوحات عظما اعطا اولنمشدر وبوندن اول مثلی سبق ایتمه‌مشدر. اهـ.

سنه ۸۵۳ مخالفت عبداللطیف بپدرش الوغ بیك برای ولی عهد شدن
برادرش عبدالعزیز وشهادت الوغ بیك [۱] بغدر او بعد ازمحاربه در سمرقند

[۱] تاریخ شهادت الوغ بیك :

زعباس شهد شهادت چشید   شدش سال تاریخ عباس کشت

بدست عباس جنكيزى . وانهزام بابر از محمد ميرزا در جنك جام . ووفات برهان كركى صاحب الفتاوى .

سنه ٨٥٤ انهزام ميرزا عبدالله در جنك ابو سعيد واستيلاء ابو سعيد بر سمرقند بعد از مقتولئ عبداللطيف [١] بن الوغ بيك باتفاق اعيان دولت وانهزام بابر از محمد ميرزا بار ديكر . واستيلاء جهانشاه بن قره يوسف بر ديار بكر . ووفات احمد بن عربشاه اديب .

سنه ٨٥٥ انقراض دولت بنى هاشم در مدينه . وغلاء مفرط در مصر وجلوس فاتح در دفعهٔ ثانيه بعد از وفات پدرش سلطان مراد خان [٢] وعقد مصالحه با آل قرمان . وكرفتارئ محمد ميرزا در جنك بابر در اسفراين . ووفات امام بدرالدين محمود عينى .

شرح — غازى سلطان مراد خان ثانى حضرتلرى قرق طقوز ياشنه واردقده ترك عالم فانى ايتدى . اما اوغلى ابوالفتح سلطان محمد خان مغنيسادن كلنجه‌يه قدر جنازه‌سى كيزلنوب ابوالفتوح كلدكده ـ هنوز سن شريفى يكرميده ايدى ـ ايكنجى دفعه ادرنه تختنه جلوس ايديجك اسفنديار قيزندن حاصل اولان لاب قرنداشى شهزاده احمدى، قتل وميتنى، پدرى جنازه‌سيله بيله بروسه‌يه ارسال ايدوب دفن ايتديردى . شهزاده «رحمة ربه» لفظى تاريخ دوشمشدر. مرحوم مبرور سلطان مراد خان ايكى دفعه‌ده يكرمى يدى سنه تخت نشين اولدى . ادرنه‌ده اوچ شرفه‌لو تعبير اولنور جامع شريف وموليخانهٔ لطيفدن باشقه بر جامع منيف واركنه كوپريسى وسائر بويله بيوك بيوك خيراتى وشرح اولنديغى اوزره بيوك بيوك

[١] تاريخ مقتولئ عبداللطيف :

بر مضمون پدركش پادشاهى را نشايد — وكر شايد بجز شش مه نبايد
وباتفاق غريب باباحسين كشت شب جمعه بتير — تاريخ قتل اوست كه بابا حسين كشت

[٢] وفات سلطان مراد كفتهٔ فاضل خيالى :

شه غازى مراد بن محمد — كه جمله روم وشام اولمشدى رامى
كذر قلدى جهاندن اكه تاريخ — ملك اصحابى جنتده مقامى

غزالری اولدیغندن غیری حرمین محترمینه سنوی التیوز بر کیسه صره تعیین ایتمشدر .

وعلماسندن علاءالدین سمر قندی ایکیوز سنه عمر سورمشدر . وحاجی بیرام ولی خلفاسندن یازیجی زاده انقره‌ده تولد ایدوب کلیبولیده توطن ایدوب محمدیه‌یی بعدالتألیف وفات ایتمشدر. حالا تربه‌سی کلیبولیده مزار صغار وکباردر وکندو خطیله اولان محمدیه تربه‌سنده‌در. بوعبد فقیر مصنف کتاب سلیمان‌الحقیر پراوشته نیابتندن پیاده قایقله استانه‌یه کلورایکن قبرینی‌زائرلردن اولمشمدر. حکایه ایدرلرکه مرحوم مشارالیه محمدیه‌یی تصنیف ایتدکده مقبولیتنه امضا ایچون وقتك شیخ‌الاسلامنه ارسال ایتدکده موصل کتابه برممهور کاغد ویرمش اکر کتابه دخل ایدرلر ایسه بوکاغدی ویر دیو تنبیه ایتمش. فی‌الحقیقه موصل، کتابی شیخ‌الاسلامه‌ویردکده کلیبولی‌دریا کناریدر.اهالیسی‌بالغی چوق اکل ایدر. چوق بالق‌اکل ایدن کشینك عقلی نقصان اولور . دیو کتابی اعتباردن اسقاط صحبتنده اولدقلرنده حامل کتاب کاغدی ویرور . مهرینی آچوب نظر ایتدکلرنده والله اکل سمك ایتمدم . یازیلی کوردکلرنده کتاب مرقومه تعظیم ویازیجی زاده‌نك کرامتنه اعتراف ایتدیلر . ونسیمی افندی عصری مشایخندندر . نسیمینك اصلی ترکماندر. عشقله افشاء راز ایتدکده جرم ظاهریسی شرعا قتلنی ایجاب ایتدیکنه علماء حلب فتوی ویرمکله حابده دریسی یوزولدی. وضعیفی‌زمانی شعراسندندر. جنتده مقامی نطقی دخی مراد خان فوتنه تاریخ واقع اولمشدر . ا ﻫ .

سنه ٨٥٦ شروع کردن سلطان محمد بترتیب مقدمات فتح استانبول وبناء حصار روم‌ایلی [١]وبناء سرای جدید در ادرنه. واستیلاء جهانشاه برعراق . ووفات‌شیخ عبداللطیف مقدسی از خلفاء زین‌الدین خافی .

سنه ٨٥٧ فتح‌قسطنطنیه‌در منتصف ربیع‌الاول‌باپنچاه ویك روز محاصره[٢]

---

[١] تاریخ بناء حصار روم ایلی :

تاریخ بناسنه بنیان محمد خان

[٢] تاریخ فتح قسطنطنیه :

بلدهٔ طیبة — تاریخ دیکر : — آخرون

فتح استانبوله فرصت بولمدیلر اولون — فتح‌ایدوب سلطان‌محمد دیدی‌تاریخ اخرون

وفتح غاطه باامان واستيلاء جهانشاه بر اصفهان . ووفات امير شاهی از شعراء فرس وظاهر چقمق پادشاه مصر وپادشاهئ اينال .

شرح ــ ابوالفتح محمد خان پادشاهان جهاندن نامدار اولماسی حداثت سنله عاقل وغيرتلو وكامل وحته قائل وفقرايه مائل وعطاسی شامل وطبعی عادل وارباب معرفت وهنره زياده رغبتی اولوب كندو ممالكنده اولان ارباب فضل وهنره انواع تعظيم ايتديكندن ماعدا اولكه‌سنده اولان ارباب هنره قناعت ايتميوب جاسوسلر تعيين ايدوب سائر دياره وسائر ملوك يانده اولان اصحاب هنری خبر الوب برر تقريب يانه جلب ايدوب مباهات بيورور ايدی. اول سببدن ممدوح انام اولمشيدی . زيرا كشی ارباب كمال ايله انسيت ايتمدكجه‌وارباب هنره مقارن اولمدقجه كمال بوله‌ماز. ابتدا سفری قرمان‌اوغلنه‌در. بالذات پادشاه اناطولی‌يه كچوب قرمان اوغلی اوزرينه واروب ايكن كلوب اياغنی تقبيل ايتدكده عفو ايدوب بعدالصلح عودت ايدوب بروسه‌يه كيره‌جك اولدقده يكيچری بر يره جمع اولوب بخشيش طلبنه جسارت ايتدكلرنده قتل عام امر بيوريجق وزرا رجاسيله عفو بيوردی. اما يكيچری اغاسنی عزل وپايه بكلرينی وضابطلرينی دكنكدن كچيروب اظهار شجاعت‌وسياست ايلدی. اندن كوك صو حصارينه كلوب يلديرم بايزيدخان مرحومك بنا ايتديكی كوكصوحصارينی ضبط ايتدكده‌هروقت‌روم‌ايلی طرفنه‌كچمكده‌عسرت چكليور روم‌ايلی طرفندن‌برحصارلق بر طلبيله قسطنطنيه قرالنه مكتوب ارسال بيوردقده مذكور اراضی غلطه افرنجنكدر. نم علاقه‌م يوقدر ديو اعتذار ايتدكده همان كچوب قرق كونده روم ايلی حصارينی بنا وقره دكزدن قسطنطنيه‌يه سفينه كچيرتمه‌مك اوزره امر ايدوب ادرنه‌يه كيدر ايكن قسطنطنيه‌نك باغچه‌لرينك اغاجلرينی قيرديره‌رق كچدكده كافر ايتديكنه پشيمان اولدی. اما چه فائده محمد خان ادرنه‌يه واردقده قسطنطنيه‌يه سفرم وار ديو اطرافه امرلر ارسال ايدوب اوچر يوز قنطار ايكی طوپ ادرنه‌ده دوكيلوب بالطه اوغلی ليماننده وكوك صوده وكليبوليده درتيوز عدد صغير وكبير سفينه وقايق تدارك واول بهارده ابوالفتح ادرنه‌دن

مأمولدن زياده عسكر ايله قالقوب قسطنطنيه‌يه كلوب محاصره ايتدكده سفينه‌لر ايچرو كچه‌جك اولدقده مكر كفار غلطه ايله استانبول مابيننه زنجير چكمش ايمش. كچه‌ميوب بالطه اوغلى سليمان بك هندسه علمنه عالم اولمغله جر اثقال طريقه‌سى اوزره يعنى قرق اللى ديللو مقره‌لر ايله سفينه‌لرى بالطه‌ليمانندن طاغه چكوب يلكنلر آچوب قاسم پاشا نام محله يتمش پاره كمى انزال ايتدكده قسطنطنيه پاپاسلرى ومنجملرى بوقسطنطنيه اهل اسلام الينه كيرمكه وقت چوق ديدكلرينه قرال مغرو اولوب وكفار خراجى قبول ايدوب قلعه‌يى ويرمك بردرلو امكانده دكل. ديدكده وزرا ورجال دولت سمت صلحى ترجيح ايتدكلرنده رجال اللهدن اق شمس الدين حضرتلرى واق بيق حضرتلرى تكبير ايله فتح ايدروز. ديرلر ايدى. حتى محاصره ممتد اولدقده سلطان محمد اق شمس الدينك چادرينه كلوب رجال دولتم صلحى ترجيح ايتمشلر ايكن سنك كلامكله فسخ ايدوب فتحه اقدام ايتمشيدم. وجوده كلدى. كنايه‌سنى ايتدكده فتح قريبدر. ديو بيك مجابله تبشير ايتدى. يونانيلر حصارلر محافظه‌سنى افرنجه سپارش ايتمشلر ايدى وكفره بربرينه يعنى روم كفره‌سى افرنجه وافرنج رومه بهانه بوله‌رق بينلرنده بغض پيدا اولمشيدى. همان ادرنه‌ده انشا اولنان ايكى كبير طوپه اتش اولندقده ادرنه قپوسى سمتندن رخنه‌لر آچيلدقده اوچ كون يورويش اولنوب محاصره‌نك اللى برنجى احد كونى نردبانلر ايله يورويش اولندقده ضحى وقتى شجعان غزاة قلعه‌نك برج وبارولرينه بايراقلر ديكوب اذانلر اوقنوب فتح ميسر اولدى. وهر بر غازى دامن دامن سيم وزر ودسته دسته قماش وتحف ومستثنا قيزلر ودل ارا غلاملر اخذ ايدوب عمرنده باقر صحنه مالك اولميان التون وكموش سنى‌يه مالك اولدى. پادشاه حضرتلرى كنوز عظيمه صاحبى اولدى. «بلدة طيبه» فتحنه تاريخدر. «اخرون» لفظى كذلك فتحى تاريخدر. چونكه «اولون» هجرتك قرق دردنجى سالندن برو كلوب طقوز دفعه محاصره وجنك ايتديلر. ظفر بولمادقلرى محللرنده ترقيم اولنمشدر. اخروندن مراد بوغزاده يولنان عسكر اسلامدر. نعم الامير حديث شريفنه اشبو محمد خان ونعم الجيش كلام دربارينه اشبو عسكر ماصدق اولمشلردر. «صدق رسول الله» وغازيلر اياصوفيه‌يه واردقلرنده صنملر قيريلوب تطهير اولنوب جمعه كونى نماز

قلنمق امر اولنمغله عجله محراب ومنبر بنا وخوش آواز مؤذنلر ایله اق شمس الدین حضرتلری خطابت ایدوب حمدوثنا ودعا ایتدکده عسکر اسلام ایله جامع مالامال ایدی. برکونه سرور اغلامه‌سی وبرکونه شادیلق اولدی‌که تعبیر اولنماز . پادشاه جامعدن چیقار ایکن ویربلن عرضحاللره شکران نعمت ایچون مساعده وهرکسی مطلبنه وهر نامرادی مرادینه نائل ایلدی .

ایاصوفیه دیمک لسان یونانیده بیت‌الله دیمکدر. بوفتح میننده بیك ایکیوز ییللق بنا ایدی. وتاریخنده تفصیل ایتدوك ایدی. نظر اولنه. وغلطه جنویز تعبیر اولنور فرنك ضبطنده ایدی . قرالی ایچنده ساکن اولمق شرطیله صلحاً فتح اولندی . یلدیرم خانك بنا ایتدیکی کبیر غلطه قله‌سی بر بومرتبه دخی یوکسك ایدی . ابوالفتح حضرتلرینه استانبول محاصره‌سنده زحمت کثیره ویرمکله اکر الیمه کیرر ایسه یر ایله برابر ایدرم دیو عهد ایتمشیدی. ادرنه قپوسی ارضیله برابر ایدنجه هدم ایتدکده الآن اولان قامتده قالدی .

واستانبولده اولان اکثر کنیسالر جوامع اتخاذ اولندی . حین فتحده موجود بولنان دکاکین وخان وحمام وبزازستان ایاصوفیه وقفنه مستغلات باغلاندی .

وپادشاه ذیشان حضرتلری قبر ابی ایوب انصاری رضی عنه‌الباری موقعندن اق شمس الدین حضرتلرندن سؤال بیوردقده بعدالمراقبه والمکاشفه حالا تربه اولان محله اشارت ایتدی . پادشاه موفق من عندالله تکرار اهتماملرین رجا ایتدکده ینه مراقبه ومکاشفه‌لرنده ینه محل مرقومی مشاهده وتعیین ایدوب حضرت خالد شهادتدن صکره بومحلده کیجه ظاهر اولان نوری رهبان کوروب قبری تعمیر وایاغی طرفنده ماءلذیذ پیدا اولمغله بر قیو چویروب اوزرینه مرمر طاش قیوب عبرانی خطله یازمش بیوردقلرنده محل مذکور حفر اولنور ایکن بر بیاض مرمر ظهور فی‌الحقیقه عبرانی خطله مرسوم چیقدقده خط مزبوری قرائت ایدر آدم بولوب ترجمه اولندقده قبر ایوب یازار وقدملری حفر اولندقده مذکور قیو چیقار . علامتین مرقومتین ایله علمدار رسول اللهك مرقد شریفی اولدیغی تعین بولیجق تربهٔ لطیف وجامع منیف ومدرسهٔ انیف بنا اولندی .

بو اق شمس الدين حضرتلرى صديق اكبر رضى الله عنه نسلندن اولوب اناطوليده عثمانجق قصبه‌سى مدرسى ايكن انقره‌ده حاجى بايرام وليدن انابه‌ايچون انقره‌يه واردقده حاجى بايرامك چارسوده كزوب نفقه تداركنده اولديغنى كوروب هنوز كندو احتياجدن قورتلامش بنى نيجه قورتاره‌جق ديوب حلبه كيتدكده رؤياسنده بوغازينه حاجى بايرام زنجير طاقوب چكمكله اق شمس الدين ينه انقره‌يه كلدكده درويشلر طعام يرلر وفضله‌دن كلبه ويررلر اق شمس الدينه ويرمزلر. اق شمس الدين ناچار كلب طعامندن تناول ايتمك قصد ايتدكده شيخ بايرام كلوب زنجيرايله كلن مراده اكرام لازمدر. ديوب اق شمس الدين حضرتى ارشاد ايدوب تربيه‌يه مشغول اولدى. علم طب وعلم ظاهر وعلم باطنى تعليم ايدوب كشف وكرامات صاحبى ايتمشيدى. پادشاه قدرشناس وواقف اسرار ناس يعنى ابو الفتح سلطان محمد خان حضرتلرى مومى اليهى انتخاب وانك رأى وارشاديله عامل اولور ايدى. حتى استانبول محاصره‌سى ممتد اولوب كفار صلح رجا ايتدكده وزرا وعلما واركان دولت صلحى تجويز ايتمشلر ايكن اق شمس الدين رضا ويرميوب فلان كون فتح اولور. ديو تعيين ايتديكى كون كلدكده خلاف مأمول فتح ميسر اولدى. بوندن غيرى بى نهايه كراماتى واردر.

بعده اسلامبولده ايكى محلده ايكى جامع ومحله بنا ايدوب بيكبازارينه واروب جامع ومدرسه بنا ايتدكدن صكره تمكن قصدايتدى. لكن زحام ناسدن قصبهٔ مذكوره‌يى ترك ايدوب طوربه‌لى كوينكه نقل بيوردى. اما اولادينك اصغرى يوسف زليخا مؤلفى حمدى چلبى اول وقتده صغير ايدى وپك سور ايدى وهرزمان بن بودار فنايى ترك ايدر ايدم بوحمدى ايچون صبر ايدرم دير ايدى. بركون ينه بويله بيوردقده زوجه‌سى نادانلق ايدوب هرزمان بويله تكلم ايدرسك اما اصلى يوق. ديدكده همان جماعتى جمع و وصيت ايتدكدن صكره ياتوب سورهٔ يس شريفى تكميل ايدوب التمش التى ياشنده وفات ايتدى. لله الحمد. بوعبد فقير بيك يوز يتمش بر ويتمش اوچ تاريخلرنده بيكبازارينه حاكم الشرع اولديغمده اياب ذهابده تربه‌سنى وجمعه‌لرده جامعنى زيارتله مشرف اولمشمدر. رحمة الله عليه.

ابو الفتح حضرتلرينك مشايخندن برى دخى شيخ ابو الوفادر. نام شريفى

مصلح الدیندر . علم وظاهر وباطنده وفن موسیقی وشعر انشاده کامل ومنزوی برذاتدر. خانقه‌صحبتی‌وقت معینده اولوب کبار وعلما نوبت نوبت زیارتنه نوبت بکلرلر ایدی. حتی ابوالفتح‌بعده سلطان بایزید زیارتنی طلب ایتدیلر. اجازت ویرمیوب منع ایدر ایدی . وفا جامعنی وزاویه‌سنی ابوالفتح بنا ایتمشـدر . شـیخ سلطنت بایزید خانیده فوت اولدقده سلطان بایزید جنازه‌سنه حاضر اولمشدر . ا ﻫ .

سنه ۸۵۸ انقراض دولت بنی رسـول دریمن وظهور دولت بنی طـاهر . وطلوع‌ذوذؤابه‌در مغرب ومشرق . وبناء قبر ابی‌ایوب انصاری‌وسرای عتیق[۱] وانهزام ابن ویلق درجنك سوری حصار . وفتح انز وطاش اوز .

سنه ۸۵۹ فتح نوابرده باردیکر ازدسپوت باقدام پادشاه . ومصالحهٔ بابر وابو سعید بعد از مصاف مدید . وکرفتن جهانشاه شهر بغداد را . ووفات قائم بامرالله از خلفاء عباسیه در مصر وشیخ محمد بن حسن نواجی ازادباء مصر .

سنه ۸٦۰ سفر سلطان فاتح بجانب بلغراد وعودث او بعداز محاصره وجنك عظیم . وطغیان طائفهٔ جلبان جرا کسه در مصر . ووفات سیدی علی عجمی‌ازعلما.

سنه ۸٦۱ سورختان سلطان بایزید درادرنه . وضبط کردن ابوسعیدخراسان‌را بعداز وفات بابر میرزا ودفع سلطان حسین . واستیلاء حسین میرزا برخوارزم. و وفات امام کمال‌الدین بن همام ازکبار حنفیه .

سنه ۸٦۲ ظهور یکی دنیا بمباشرت قولون افرنجی [۲] ازطرف اسپانیه . ورفتن‌سلطان فاتح بجانب موره وفتح کوردوس وبالیه بادره . [۳] ورفتن محمود پاشا بغارت بلاد انکروس و وفات شیخ ابویزید فورانی .

سنه ۸٦۳ تسلیم کردن کفار حصار سمندره را بپادشـاه کامکار برای عفو واعتذار . ومصالحهٔ ابو سعید وجهانشاه . ومقتولیٔ شیخ جنید درجنك سلطان خلیل شروانی .

سنه ۸٦٤ حریق زبید. وضبط کردن سـلطان فاتح بلاد سـینوب وکوره.

[۱] اسکی سرای یعنی حربیه نظارتی .

[۲] یکی دنیا یعنی آمریقانك قریستوف قولون طرفندن کشفی .

[۳] بالیه بادره اسکی پاتراس معناسـنه اولان پاله‌ئو پاطراس‌دن محرف اولمـالیدر . زمانمزده یالکنز پاتراس دینمکده‌در .

وقسطمونى بواسطهٔ قزل احمد . وفتح حصار اماصره ؛ وطربزون باقدام پادشاه ربع مسکون . و وفات شیخ جلال‌الدین محمد محلی از کبار علماء مصر .

شرح — طربزونی کفره‌دن الق نیتیله دریادن سفائن ومهمات ارسال ایدوب ابوالفتح کندو بالنفس اناطولیه‌دن کیدر ایکن قسطمونی وسینوب سمتنه وارلدقده قسطمونی وصامسون وسینوب حاکمی اولان آل اسفندیاردن صاحب خطبه امیر اسمعیل ضبطنده ایدی . جوار ممالك عثمانیه‌ده بر سنجاقلق بر سلطان اسمعیل نامنه خطبه قرائت اولنمغی چندان سزا کورمیوب امیر اسمعیلی دعوت بیوردقده اجابت ایتمیجك اکر سینوب قلعه‌سنی تسلیم ایدرایسه‌ك کندك وعیالك نجات بولور والا محاصره اولنور. دیو امر واردا‌ولدقده دبدبهٔ محمد خانی‌یه بردورلو مقاومت قابل اولمادیغنی تیقن ایدوب اول امرده پادشاهه کلمکدن خوف ایدوب ابتدا محمود پاشایه کلوب انك معیتیله حضور همایونه واصل‌اولدقده ابوالفتح پادشاهلغنه حرمةً قیام واکرام بیوردقدن‌صکره روم ایلیده یکیشهر سنجاغی میرلواسی نصب و ارسال بیوروب مملکتنی ممالك عثمانیه‌یه الحاق ایلدی . ابتداده اسفندیار اوغلنه سفر صداسی اولمیوب طربزون صحبتیله اول‌جانبلره واردقده جواب قطعی ویرلدی. یعنی ابتدا بوصحبت اولنسه البتده خصم تدارك کورور، ایکی طرفدن نیجه بیك نفوس تلف اولور ایدی. سردار وسلطان اولانلره بویله تدبیر کرکدر. اچقدن مترس یالکز زور وقوتیله کوریلن ایش زحمتلواولور. ابوالفتح عقلایی یاننه احضاروجمع‌ایتمشیدی. بویله کارلری چوقدر . اندن محمود پاشا طربزونه واروب تکورینی امانله اخذ ایدوب اسلامبوله کتیروب اسکان ایلدی . اه .

سنه ٨٦٥ انقراض دولت بنی ایوب در حصن کیفا . واستیلاء ابو سعید بر خوارزم وانهزام ولدش محمود در جنك حسین میرزا بعد از وفات علاءالدوله بن بابر پادشاه خراسان . ووفات شیخ ابونصر پارسا [١] واشرف اینال پادشاه مصر وسلطنت خوشقدم .

---

[١] تاریخ وفات شیخ ابو نصر پارسا ولد خواجه محمد حافظی :
لوسألوا جته قل بجوار رحمه .

سنه ٨٦٦ سفر فاتح بديار افلاق وپريشانیٔ كفار ورفتن دونما بدريا وفتح جزيرهٔ مدللو بعداز محاصره وقتال. ورجوع پادشاه بجانب بوسنه وفتح حصار يايجه ولوفجه ومقتولیٔ قرال بوسنه بافتواى مصنفك . ووفات شيخ ازدى در اسفراين .

شرح — بو وقته‌جك اناطولی واليلرى انقره‌ده ساكن اولورلر ايدى . شمدى كوتاهيه‌ده ساكن اولمق قانون قلندى .

وبو سنه بالذات پادشاه دونما ايله واروب مدللو جزيره‌سنى فتح ايلدى . ووزير محمود پاشا بوسنه‌يه واروب بوسنه صوينه كوپرى قوروب بر مقدار عسكر كچدكده كفار كلوب كوپرى‌يى كسمكله قارشوده قالان عسكره كفار هجوم ايتديكنى محمود پاشا كوروب اه وانين اوززه ايكن غازيان دليرانه قليجلرينى آغزلرينه‌الوب يوزه‌رك كچوب شول‌دكلو جنك‌ايتديلركه‌مضمحل اوله‌جق‌عسكر اسلامى خلاص ايتدكلرندن غيرى كفارى منهزم ايتدكلرندن باشقه جمله كفارى قليجدن كچوروب قرال يالكز قالدقده امان ديه‌رك غازيلره كلديكنده طوتوب حبس بعده قرالك قرنداشنى دخى اخذ وحبس ايتديلر .

فى زماننا يعنى تأليف تاريخى اولان بيك يوز سكسان التى سكسان يدى سالل‌رنده عسكر مالدن وديرلكدن وعاردن وناموسدن كچر صودن كچمز . حتى بيك يوز سكسان بشده مولد وانجى على پاشا صاحب دولت اولوب خوتينه واردقده بر مقدار عسكر قارشوده ايكن سيل كلوب كوپرى كسلدكده امداد ايده‌مه‌مكله‌قارشوده اولان غزاة آچ وتقصير زبون اولدقده كفار كلوب جمله‌سنى محو ايتديكنى برى طرفدن مشاهده‌ايتديلر. بعده برى ياقه‌ده‌دخى طوره‌ميوب براغوب كلملريله مسقوكلوب خوتينى الوب طونه‌يه‌دك استيلاايتمسنه سبب اولديلر. اول‌وقتده‌عسكرك صودن كچمسى محمود پاشا كبى وزيرك سردار اولماسيله ايدى. زيرامحمود پاشا يارارلق ايدنلردن برينك امه‌كنى ضايع ايتميوب‌محروم ايتمزونائل مرام ايدر ايدى . وبختكلك و مخنثلك ايدنلرك رسواى وحقندن كلوب جلب قلوب عسكر وتحريض جهاد ايده‌جك عوام پسند ايش بيلور مدبر بر ذات

اولدیغندن ایدی . یوخسه رجا ایله والتون ایله منصب طوغ وعلوفه ویروب یارارلق ایدنلر منسی ومحروم اولیجق بویله براحد صودن کچمز. وزیرك دخی عسکره سوزی کچمز .

بوسنه فتح اولندقده جملهسی بردن مسلمان اولوب پادشاهه رجا ایتدیلرکه اولادمز دوشورمه طریقیله اخذ اولنه. یعنی رعایا ذمیلری اولادندن بهر سنه بیکر نفر دوشریلوب سنت اولنوب عجمی اوغلانی میدانده تربیه بعده حسن الوجه اولانلرك اندرون همایونه وقوتلولری باغچهلره بستانجی باقیسی اورطهلره یکیچری یازیلور ایدی ویکیچریلر قشلالرنده ساکن اولورلر ایدی . مسلمان اولادندن اولماز ایدی . حتی سنتلی تولد ایدن ذمی اولادی دخی شبههلو دیو النماز ایدی . زیرا مسلم اولادی کار وکسب بیلور حین مضایقهده باباسی اناسی یانهقاچار زحمته تحمل ایتمز. دیو قبول اولنماز ایدی. اما رعایا اولادی جنکدن دونهمزدونسه حقندن کلنور قاچماز. دیوبویله قانون قلنمشدی. چونکهبوسنهلی مسلمان اولدی اولادی النماز. انك ایچون اولادلرینك دوشرلمهسنه رجا ایتدیلر پادشاه دخی مسلماندن بوسنهلی دوشورمه اولسون دیو اجازت ویردی . ا.ه.

٨٦٧ خرابیٔ اسکندریهٔ مصر از استیلاء فرنك. ومسخرشدن ممالكبوسنه وهرسك بپادشاه روم. وبناءقدرغهلیمانی. وطرح بناء جامعشریف دراستانبول. وپادشاهیٔ شیران شاه [١] بعد از پدرش خلیل در شروان .

شرح — حالا استانبولده جامع ابوالفتح تسمیهاولنانجامعمعمارسنان [٢] یدیله سکز سنهده تکمیل اولنمشدر . وبحر سفید طرفنه و بحر سیاه جانبنه دردردن جمعاً سکز مدرسهکه انلره ثمانیه دیرلر واسلامبولك وسطنده اولمغله صحن مدرسهلری دخی دیرلر. اون طقوزرحجرهلیدر. وحجرهلرده مقیم اولانلره دانشمند دیرلر وهرمدرسهنك اسفلندهسکزاوطهلی بر تتمهواردر. انلرده ساکن

[١] تاریخ سلطنت فرخ یسار : شیران شاه

[٢] معمار ایاسدر . معمار سنان سلیمانیه جامع شریفنی انشا ایتمشدر .

اولانلره سوختکان دیرلر . براوطه‌ده اوچر سوخته ساکن اولور . وسوخته‌لر دانشمندلردن تعلم علم ایدرلر ودانشمندلر مدرسلرندن تعلم ایدرلر .

بونلردن ماعدا دارالشفا وایکی حمام وعمارت بنا ایتمشدر . وایاصوفیه مدرسه‌سنه اللمش اقچه تعیین ایتمکله مدرسنه التمشلو تعبیر اولنمشدر . وایوب مدرسه‌سی داخل اعتبار اولنور . وپاشالر بنا ایتدیکی مدرسه‌لر خارج دیو توصیف اولنور . ومدرسلرك طریقلرینی وقاضیلرك رتبه‌لرینی ووظیفه‌لرینی تعیین ایتمشدر . واوتوز اقچه ایله دانشمند ملازم بعده قرقلی اولوب ابتدا یوز بعده یوز اوتوز بعده یوزاللی شایسته اولنجه درتیوز طقسان طقوزه دکین ترقی اولنور . ووقت مذکورده هر بر اقچه ربع درهم که شمدیکی التی اقچه اغرلنجه ایدی . والتمش اقچه بر آلتونه تبدیل اولنور ایدی . شمدی اوچیوز التمش اقچه بر التونه‌در . وموالی‌یه یومی بشیوز واناطولی قاضیعسکرینه بشیوز اقچه‌دن ماعدا ایکیشر یوك وصدر رومه کذلك واناطولی قسمتندن اون بش بیك اقچه یومیه وروم ایلی قسمتندن سکز بیك اقچه یومیه قاضیعسکرلره اولور . ومفتی‌که اکا شیخ الاسلام دیرلر . جمله علمایه رئیسدر . وصدر روم معزوللرندن اولور . وصدرین معزوللرینه ارپالق نامیله یتمش بش بیك اقچه یازیلو تیمار ویرمك وعلما عرف کیمك وبو تعظیملر وترتیبلر تکثیر علما ایچون ابوالفتح حضرتلرینك قانونیدر . اهـ .

سنه ٨٦٨ انهزام اسحق قرمانی درجنك برادرش پیر احمد بامداد پادشاه . واستیلاء سلطان حسین برخراسان وعودتش بر خوارزم . ووفات سید یحیی شروانی از کبار مشایخ خلوتیه .

سنه ٨٦٩ پادشاهئ اسحق قرمانی بعداز موت پدرش ابراهیم بامداد حسن طویل . واستیلاء کفار فرنك برموره وبناء کرمه حصار . ورسیدن محمود پاشا وهزیمت کفار . وفتح قارلی ایلی ولوندار . واستیلاء انکروس برحصاریایچه .

سنه ٨٧٠ سفر فاتح بجانب انکروس برای استخلاص یایچه . ونزول قرال بر ازوورنیق . وانهزام کفار بهجوم وزیر عالی مقدار . وجمعیت عظیمهٔ ابوسعید برای سورختان وظهور دولت بنی وطاس در فاس .

شرح — بوتاریخده حلبده بر، بربر، بربیلکی طاشنی اوتوز سنه استعمال ایتدکدن صکره الندن دوشوروب قیرلدقده اینجو قدر بربوجك چیقوب النه الوب نظر ایتدکده بوجك بربرك پرمغنی پیره کبی اصیردقده فی الحال بربر وفات ایتدی . عبرت الهجق اشیادندر . اه .

سنه ۸۷۱ انقراض دولت آل قرمان بانتزاع سلطان محمد بلاد ایشان ازدست پیراحمد . وتوجه پادشاه مزبور بجانب هرسك وبناء قلعهٔ اقحصار والبصان بعد از قهر ارباب طغیان . وپادشاهیٔ اوزون حسن درآذربیجان . ووفات تقی الدین احمد شمنی ازکبارنحات .

شرح — بو قرهمان اوغللرینك اصلی سلطان علاءالدین عصرنده نوره صوفی نام بر شخص پیدا اولوب صلاح ایله اشتهار بولدقده اکثر خلق کندویه بیعت ایدر ایدی . مزبورك قرهمان نام اوغلی دنیایه کلوب کماله ایریشدکده سلطان علاءالدین میراخور ایدر. برکون نوره صوفی مریدلریله واروب سلفکه قلعهسنی کفاردن حیله ایله تسخیر ایتدکده علاءالدین پسند ایدوب شیخه اکراماً اوغلی قرهمانه سلفکه حکومتنی ویروب هرقنغی محلی فتح ایدر ایسهك سنك اولسون دیه تمسك ویرمشیدی. آل سلجوق علاءالدین فوتیله منقرض اولدقده قرهمان قونیهیی پای تخت ایتمشیدی . قرهمان فوت اولدقده اوغلی علاءالدین[۱] جلوس ایدوب یلدرم بایزیدخانی اغضاب ایتمکله اوزرینه بایزید خان سفر ایدوب قتل ایتمشیدی . واوغللری محمد ومصطفی بروسهده حبس اولنمشیدی . بعده ترحماً محمد [۲] اطلاق اولنوب باباسی ملکی یدنده ابقا اولنمشیدی . لکن محمد دخی کفران نعمت اولوب تك طورمیوب یلدرم خان زاده سلطان موسی روم ایلنده ایکن وقت فرصتدر. ملاحظهسیله عصیان ایدیجك اوزرینه سرعسکر ارسال

[۱] ارهده برقاچ حکمدار دها واردر .

[۲] تیمورلنك عسکری بروسهیه کلنجهیه قدر قرهمان اوغلی محمد بك بروسه حصارنده محبوس ایدی . انجق اووقت خلاص اولابیلدی . تیمورلنك سایهسنده امارته نائل اولدقدن صکره قرهمانلیلر ایله عثمانلیلر مابیننده جریان ایدن وقایع عثمانلی تاریخلرنده برتفصیل محرردر.

اولندقده سرعسكر مرقوم محمدی اسیر ایتدکده علما شفاعتیله عهد ومیثاقه بناءً ینه آزاد اولنوب مملکتی اعطا اولنمشیدی . محمد فوت اولدقده اوغلی ابراهیم ادبیله قرەمان مملکتنی قرق درت سنه ضبط ایدوب فوت اولدقده اوغلی اسحق مملکتی ضبط ایدیجك بش قرنداشی وارایدی . کلوب آل عثمان دولتنده زعیم اولدیلر . یوقاروده بیان اولندیغی اوزره آل عثماندن قیز الوب قیز ویروب دوستلق وقرابت ایدر ایکن ابوالفتح روم ایلنه سفره کتدکده وقت فرصتدر ظنیله خیانت اصلیەسنه بناءً کفران نعمت اولوب عصیان ایتدی . وقرنداشلریله بربرلرینه دوشدکده پادشاه غیور وشهنشاه جسور ابوالفتح حضرتلری بونلر عهدلرینه طورمیوب ایکیده برباعث اختلال اولدقلرینی بیلوب نسللرینی کسوب کوکلرینی قازیمق لازم دیوب وجودلرینی روی ارضدن قالدیردی. بوقرەمانیلر یوزاون سنه مقداری صاحب سکه وخطبه اولمشلر ایکن نقض عهد سبینه وحیله ارتکابلری وسیلەسنه دولتلری منقرض وکندولری معدوم اولدیلر . ا هـ .

سنه ۸۷۲ طرح بناء سرای جدید [۱] عامره بحکم سلطان محمد خان ورفتن ایشان بتأدیب اسکندر عنود حاکم بلادارنود . ورفتن ابوسعید بجانب آذربیجان برای انتزاع ازدست اوزون حسن . ومقتولیٔ جهانشاه درموش اوه . ووفات خوشقدم وپادشاهیٔ قایتبای درمصر .

شرح — ابوالفتح خان قسطنطنیەیی فتح ایتدکده اسکی سرایی بنا ایدوب ساکن اولوب دیوان سوررایدی. اما غلطه کفرەسی پادشاهك خوفناك اولماسنه استدلال ایدوب اکر جسور اوله ایدی عادت شاهان اوزرەکنار شهردە ساکن اولوب وسط شهرە سرای بنا ایتمزایدی. دیدکلرینی استماع بیوردقده سرای جدید بناسنه شروع بیوروب اللرنده عصالیله معتمد بنا شکلندەاهتمام بیوردیغندن ناشی وزرا ووکلا مقام خدمتدەقیام ایدرلرایدی. سکزسنەده انجام «خلدالله عز صاحبه»

---

[۱] تاریخ سرای جدید :

خلدالله عز صاحبه

بوسرای حقنده تاریخ عثمانی انجمنی مجموعەسنده معلومات وتفصیلات کافیه واردر .

تاریخ واقع اولمشدر. اسلامبولك سرای جدید اشرف مکانی ایکن «شرف المکان بالمکین» ایله سلطان المواقع اولدی. بعده درت بیك قپوجی درت قپوجی باشی تعیین ایتدی. الآن التیوز قپوجی ویوز التمش قپوجی باشی اولمشدر. وبر قپوجیلر کتخداسی وایکی میراخور خاص آخوره ایکیوز سراج واوچیوز شاگرد وطشره اخورینه یوز سراج وایکیوز شاگرد تعیین بیوردی. وبونلردن ماعدا سایسان وشتربان التی بیك نفره بالغ اولور. وبر میر علم که مهتران طبل علمك ضابطیدر واق خادم اغالردن مفتاح غلامی وپشکیر غلامی وشربت اوغلانی وابریق اوغلانی درت کدکدر. قپو اغاسی ضابطلریدر وخزینه‌دار باشی سجاده خدمتنه معیندر. حتی سجاده سردکده یوزینی سجاده‌یه سوررکه زهرناك اولماسون . دیو . واهل حرفك یعنی نقاش باشی وبقال باشی ودرزی باشی کبی ایکی بیك نفرك ضابطیدر. انلره آیده بر مشاهره‌دن علوفه ویرر . وکیلارجی باشی طعامه طاتمق وطعامی ایچرو کوتورمك وشربتلر یاپمق خدمتیدر . وسرای اغاسی سرایی پاك طوتمق خدمتیدر. واوتوز قپو اوغلانی ایچ اوغلانلرینی کیجه وکوندوز کوزتمك ایچوندر. زیرا ایچ اوغلانلری حرم همایون حکمنده‌در. نسا طائفه‌سی کبی محافظه اولنوب اصلا دخله مدخل اوله‌جق شیئه رضا ویرمزلر . جمله‌سی معتفکین حکمنده پاك دامن تربیه اولنورلر. واوده باشی خنکاره لباس کیدروب چیقارتمق خدمتیدر. وقیزلر حرمنه قره اغالرکه خادم اغالری تعیین اولنمشدر. دارالسعاده اغاسی جمله‌سنك رئیسیدر. صدراعظم رتبه‌سی واردر. بشیوز تبرداره قدر رخصت ویرلمشدر. وخزینه‌دار اغا واسکی سرای اغاسی انك التنده‌در. وخزینه‌دار اغاده اوچ طوغ اعتباری واردر. ومصاحبلر دخی زنجی آغالردندر . کرچه زنجیلردر لکن ایچلرندن عقل وفراست وصداقت صاحبلری چوق ظهور ایتمشدر . مقرب پادشاهی وامین حرم همایون اولمغه شایسته اولمشلردر . اکثریا شهزاده حضراتنك خواجه‌لکی ومربیلکی انلره لایق کورلمشدر. نفس همایون آنلره تسلیمدر. ویکیچریلره ملحق عجمی اوغلانلردن سکز یوزی سرایه بستانجی تعیین اولنوب اوزرلرینه ایچلرندن بستانجی باشی نصب اولنمشدر. خارج حصار قسطنطنیه ویالیلر انك ضبطنده‌در. وخنکار قایغه سوار اولدقده دومن انك یدنده اولدیغندن رکاب اغالرینه تصدر

ایدر. ودرون سرایده برمیدانك دردت طرفی‌درت اوطه ایله‌محاطدر:ــ اوطه‌لر کارکیر وکبیردرکه یوز قرق یوز اللی غلامه یتاق وضع اولنور ــ بری سفرلودر وبری خزینه‌لودروبری کیلارلودر وبری‌خاص اوطه‌در. ذکر اولنان‌اوچ‌اوطه‌ده اسکیلکله رئیس اولدقده خاص اوطه‌یه النور. انلر سلحدار ایله قرق کشیدر. سلحدار اغا پادشاهك قلجنی حفظ ایدر. وچوقدار اغا یغمورلغنی ضبط ایدر. ورکابدار اغا پادشاه حرمده سوار اولدقده رکوب ونزولنده خدمت ایدر. طشره‌ده درت رکاب اغاسی خدمت ایتدیکی کبی. وبونلرك لباس وبورکلرینك وجوجه ودیلسز وزلفلی بالطه‌جی وپیك وصولاقلرك کسوه وهیئتلرینك نظامی یعنی پیکلرك‌التون طاس وتبرو پوسکللی دیبا قفتان ایله ایله‌قلارلری وصولاقلرك قولی باشقه ووجودی باشقه رنکلو دولمه وباشلرنده قوقه اوزرنده سپرکه‌لری قانوننك وضعی جمله ابوالفتح حضرتلرینك قانونیدر.

وبیرون اغالرینك‌رئیسی یکیچری‌اغاسیدر. یکیچریلره‌جماعت‌وبلوك وسکبان وعجمی اورطه‌لرینی تعیین وجمله‌سنك نفری سکزبیکدر. صکره سلطان سلیمان وقتنده اون ایکی بیك نفر اولمشیدی. بیك تاریخنده اوتوزبیك اولوب سلطان مراد رابع عصرنده یعنی‌بیك قرق سالنده قرق بیك نفره‌بالغ اولمغله یکیچری اغالرینه قرق بیك قول اغاسی دینور اولدی. واتلو سکبان وسواری زغرجی وهیئتلری وسکبان‌باشی واسلامبول‌اغاسی واناطولی‌وروم‌ایلی‌اغالری‌وچاقرجی‌باشی وشاهینجی باشی واتمجه‌جی باشی ویدییوز نفر ایله جبه‌جی باشی ــ صکره درت بیك اولدی ــ وایکی بیك طوپجی ــ صکره درت بیك اولدی ــ وعربه‌جی وچادر مهتری واوجاقلری ونظاملری واوچ بیك سپاه ــ صکره یدی بیك اولمشدرــ وبش بیك سلحدارلو ودرت بلوکلو یعنی علوفه‌جیان یمین بیك سکز یوز وعلوفه‌جیان یسار بیك بشیوز وغربای یمین بیك وغربای یسار سکز یوز نفر اولوب اسلامبولده حاکم الشرع روم ایلی قاضیعسکری واسلامبول قاضیسی وحاکم عرفی وزیراعظم ویکیچری اغاسی وهفته‌ده درت‌کون یعنی جمعه ایرتسی وپازار وپازارایرتسی وصالی کونلرنده علی الصباح خنکار دیوانی اولوب امور

انام رؤیت اولنمق وچوربا قاپمق ومجوزه کیمك ودیوان طاقمی جمله بو ابوالفتح حضرتلرینك قانونیدر . اهـ .

سنه ۸۷۳ سفرفاتح ازبروبحر برای فتح جزیرهٔ اغریبوز وعودتش باخرسال بجانب دارالسلطنه بعد از ضبط وتسخیر بامحاصره وقتال . وتلاشئ عسکر ابوسعید درقرهباغ از قحط وشتا ومقتولئ او [۱] با توابع ولواحق درحبس اوزون حسن بامر خدا . واستیلاء سلطان حسین برخراسان .

سنه ۸۷٤ انهزام روم محمد پاشا درجنك وارسق. وانهزام عسکر حسن از سلطان‌حسین درجنك‌جاران. وانقراض دولت قرهقیونلی در اذربیجان وعراق

سنه ۸۷۵ نزاع علماء مصر درشان ابن فارض وظهور تألیفات ازفریقین. وتمام شدن بناء جامع‌شریف. ومقتولئ میرزا یادکار [۲] بحکم سلطان حسین درهراة . ووفات شهاب احمد حجازی از ادباء مصر ومصنفك عالم مشهور .

سنه ۸۷٦ مسخرشدن‌ایچ‌ایل وعلائیه بپادشاه باتدبیرکدك‌احمدپاشا. وانهزام محمود میرزا از حسین بیقرا درجنك بلخ . واستیلاء یوسفجه از امراء اوزون حسن برتوقات وظهور دولت بنی وطاس درفاس .

شرح — بوایچ ایل قلیج ارسلان حکمنده‌ایدی. کدك احمد پاشا واروب مملکتی الندن الدقدن صکره کندینی کتیروب زعامت ویروب روم ایلنه ارسال ایلدی . لکن پادشاهلق ایدرایکن زعامتنه تنزلته تنزل ایتمیوب بلکه عار ایدوب قوالهدن برتقریب‌فرار ایدوب مصره واردی‌که مصرسلطاننك‌اعانتیله ینه ملکنه متصرف اوله . لکن‌عمری وفا ایتمیوب مصرده وفات‌ایتدی قورتلدی . اهـ .

سنه ۸۷۷ کسوف تام . وکرفتن شریف محمد محمل حسن طویل راباامیر

---

[۱] تاریخ قتل ابوسعید کفتهٔ جلال دوانی :

سلطان ابوسعیدکه در فرخسروی — چشم سپهر پیر وجوانی چواوندید
الحق‌چه‌کونه‌کشت نکشتی‌که‌کشته‌بود — تاریخ فوت مقتل سلطان ابوسعید

[۲] تاریخ وقعهٔ یادکار کفتهٔ عبدالواسع :

شد شهر صفر شهید و هم شهر صفر — از سال شهادتش دهد باز خبر

حاج وقاضی برای خاطر پادشاه مصر . وانهزام عسکر اوزون حسن وپیراحمد از سلطان مصطفی والیٔ قونیه درجنك قیرالی . [١]

سنه ٨٧٨ جنك عظیم پادشاه روم باوزون حسن در قرب بایبرود وفرار حسن بعداز مقتولیٔ ولدش وانکسار ارباب فتن ومسخر شدن قره حصار شرقی وارمناك وسلفکه .

شرح — بو اوزون حسن آق قیونلی نسلندن اولوب اولا توقات حاکمی [٢] بعده دیار بکر وایران شاهی اولدقده توقات آل عثمان ضبطنده ایکن عسکر کوندروب توقاتی یغما واحراق ایتدوردیکنی فاتح خبر الوب بالذات سیواسه واروب وطویل دخی بایبورده کلدکده بایبوردده جنك عظیم اولدقده طویل حسن مغلوباً فرارایدیجك حسابسز کتابلری وخزینه‌سی ابوالفتحه نصیب اولدی. اه .

سنه ٨٧٩ مقتولیٔ محمود پاشا. وظهور جسد ملك زور درعین برکه عسل درحصن جب از یمن . وفات شیخ محی‌الدین محمد کافیه‌جی از کبار علما وزین‌الدین قاسم ابن قطلوبغا از علماء مصر وعلامه علی قوشجی .

شرح — بومحمود پاشا خروادی الاصل اولوب طفل ایکن بر غازی‌یه اسیر اندن بربك اشترا وتعلیم علم وکمالدن صکره مرادخانه هدیه ویردکده مراد خان دخی شهزاده‌سی ابوالفتحه هبه وایکی طفل بیله کماله ایروب سلطان محمد صاحب‌سلطنت اولدقده محمودی‌اغالقله طشره چیقاردی. بعده قاضیعسکرایدوب صکره بکلربکی‌ایتدی. وفتح قسطنطنیه‌دن‌صکره وزیر اعظم ایتدی. اما محمود پاشا فاضل وعالم وعاقل ودانا ومدبر وعلمایه محب وکریم الخصال اولمغله‌ممدوح

---

[١] تاریخ انهزام اوزون حسن :

بطلان کید الخائنین

تاریخ دیکر :

وینصرك الله نصراً عزیزا .

[٢] نه اوزون حسن نه‌ده آبا واجدادی توقات حاکمی اولمامشدر.

عالمیان اولوب ایکی دفعه‌ده اون التی سنه ممدوحا وزارت ایتدکده ابوالفتحك اوغلی شهزاده سلطان مصطفی بینلرنده عداوت وارایدی . سلطان مصطفی بغتةً وفات ایدیجك غمازلر محمود پاشا زهرلدی. دیو افترا ایتدیلر اما یاراشقلی افترادن الله‌تعالی‌یه صغینوروز. پادشاه‌اعتماد ایدوب وزارتدن‌عزل ودیمتوقه‌یه نفی‌ایتدی. وشهزاده ایچون فوتنه ماتم اولنوب سیاهلر کیلمك امر بیوردی. غمازلر محمود پاشا سیاه کیمه‌دی . دیو تکرار غمزایتدکلرنده تصحیح مقال ایچون پادشاه بر معتمد جاوش دیمتوقه‌یه ارسال ایتدی . واردقده محمود پاشا برهفته سیاه کیوب چیقارمش وشطرنج اوینار کوردیکنی کلوب سویلیجك پادشاه بومحمودبنمله بیله بویویوب کندینه بن اکرام ایدوب ایکی دفعه وزارتله جمله‌دن زیاده اکرام ایتمشیکن اولادمه قصدایتمش دیوغضب‌ایدوب کتیردوب یدی قله‌ده حبس وقتل ایلدی[١].اسلامبولده وصوفیه‌ده جامع ومدرسه وحمامی وچارسوسی وانقره‌ده بزازستانی‌واردر. بعده‌اولان وزراده محمودپاشا چاشنیسنی بوله‌مایجق‌پادشاه پشیمان اولمشدر. بومحمودپاشایه کلنجه قاضیعسکرلکدن بش‌کشی وزیر اعظم اولمشدر . وقاضیعسکرلکدن‌ایکی طوغلی واوچ طوغلی اولمش‌وافرواردر. وابوالفتح باباسی سلطان‌مرادخانك وزیری‌اولان خلیل‌پاشا سلطان‌محمدك دفعهٔ اولی‌سلطنتنده دخی وزیری‌اولوب‌خفیةً‌سلطان‌محمدی‌دفع‌ومرادخانی تخته‌جلوسه‌تحریك‌وسعی‌ایتمشیدی. تکرار مرادخان فوتنده سلطان محمد جلوس ایتدکده خلیل پاشا زیاده‌خوفناك اولدیغی‌ابوالفتحك معلومی اولدقده بوخوفله بووزیر خیانته جسارت ایدر. دیو عزل ویدی قله‌ده حبس واشکنجه‌ایله هلاك ایتدی. ووزیرلردن طقوزه دکین اولمق‌جائز اولوب‌انلره قبه وزیری تسمیه اولنور: بری‌وزیر اعظمدر. انده‌طغرا رسمنده مهر واردر. خزینه انکله ممهوردر. وزیر ثانی وزیرثالث وزیر رابع الی اخره تسمیه اولنانلره وزیر اعظم قنغی اموری سپارش ایدرایسه انلر دخی سرایلرنده ایکندی دیوانی ایدوب امور ناسی رؤیت ایدرلر. قانونی وکتاب اقلامی ودفتردار ورئیسی ونشانجی منصبلری جمله ابوالفتحك نصب وقانونیدر.

---

[١] شمعدانی زاده‌نك بوحکایه‌سی روایت مشهوره‌یه مخالفدر .

وطبيب يعقوب يهوديلكی حالنده معرفتلو اولديغنه بنـاءً دفتردار اولمشـدر. بعدالاسلام حكيم باشی اولوب بعده وزارت ويرلمشدر .

علی قوشجی — بوعلی قوشجی عجمده الوغ بيك ميرزانك قوشجی باشيسنك اوغليدر. والوغ بيك تيمورك اوغلنك اوغلی اولوب سمرقندده رصد بناسنده بيله بولنوب علم نجومی اندن تحصيل ايتمشدر. بعده رومه كلوب قاضی زادهٔ روميدن تحصيل علم ايدوب عجم شاهی اولان اوزون حسنه واروب مصاحب اولمشيدی. بعده طويل طرفندن ايلچيلكله ابوالفتحه كلدكده ابوالفتح قدر شناس واهل معارفه مشتاق بر ذات اولمغله فاتح علی قوشی يه زياده رغبت ايتدی. واليقومق ديلدكده اعتذار ايدوب رسالتمی ادادن صكره كلورم. ديو وعد ايدوب كيتدی. فی الواقع وعدينه انجاز ايدوب بر تقريب ايراندن چيقوب اسكداره كلورايكن پادشـاه جمله علمای استقبالنه كوندروب قدرغه ايله اسكداردن استانه يه كچيروب يومی ايكيوز اقچه ايله اياصوفيه مدرسه سنه مدرس ايتدی. ذكاومعرفت صاحبی وفضل وهنری باهر ايدی . قانونلرك وقيافت ولباسلرك وضعنك اكثر بو علی قوشيله محمود پاشای فاضلك تعريفلريله در . ايوبده مدفوندر .

وملا كرماستی وملا دنقوز ومصنفك وحسن چلبی وخضر بيك وخيالی چلبی وملا خسرو وملا ولدان ابوالفتحك علماسـندندر . ابتدا اسلامبول قاضيسی اولان خضر بكدر . مرحوم اولدقده ملا خسرو اسـلامبول وغلطه واسكدار وايوب درت قضايه بردن قاضی اولدی. پيروقور اولمغله ناس كندودن حجاب ايدر ايدی . حتی جمعه لرده اياصوفيه يه كلدكده جماعت قيام ايدرك محرابه دكين يول ويردكلرينی پادشاه قفسدن كوروب افتخار ايدر ايدی . بردوكونده خنكار ملا كورانی يی صـاغ جانبنه وملا خسروی صول جانبنه الديغنـه ملا خسرو كوجنوب بروسـه يه كيدوب تدريسه مشغول اولدقده پادشـاه زياده اعزاز واكرام ايله كتيردوب تطييب ايدوب شيخ الاسلام نصب ايتدی . خيراتی كثيردر . اسـلامبولده جب علی داخلنده محله جامعی دخی واردر . تأليفاتی كثيردر. درر و غرر انكدر . وفات ايتدكده وصيتی اوزره جنازه سی بروسه يه نقل اولنمشدر .

وخيالی چلبی خضر بك شـا كرديدر . اينجه فكرلو اولديغيچون خيالی دنيلمشدر . اوتوز اوچ ياشنده وفات ايتمشدر .

وملا قسطلانی يعنی ملا كستل روم ايلی قاضيعسكری اولمش صاحب تأليف برذاتدر .

ملا ولدان قاضيعسكرلكدن اوچ طوغلی اولمشدر.

وملا زيرك وامثالی يوزدن متجاوز فحول علمايی ابوالفتح عصرنده انعام واحسان ومقادرلرينه رعايت ايله جمع ايتمشدر . مقناطيسدن اولسه برپادشاه بونجه ذوات مكرمی جمع ايده‌مزايدی لكن ابولفتح جذب ايلدی . اه .

سنه ٨٨٠ فتح منكوب وكفه [١] وازاق بدست كدك احمد پاشا واطاعت منكلی كرای خان بآل عثمان. وانهزام كفار سرم درجنك بالی بك بن مالقوچ. وانهزام سليمان پاشا درجنك قره بغدان .

شرح ـــ بوكفه قلعه‌سی بووقته‌جك تاتار خان‌ضبطنده ايكن اق دكزدن جنويز كميلری كلوب اسلامبول اوكندن كچوب كفه‌يی الوب ضبطايلدی. خان قريمده ايدی. مانع اوله‌مادی . ابوالفتح تاتارك بوغيرتسزلكنی هضم ايده‌ميوب كدك احمد پاشايی ايكيوز سفينه ايله ارسال بيوردی . اول دخی واروب كفه‌يی جنويزدن الوب جمله كفاری اسير الوب ماللرينی اغتنام ايتدی. بعده تركستان وماوراءالنهر و صقالبه‌نك معبری اولان ازاق قلعه‌سنی بنا ايلدی . ابوالفتحك كمال عقلی ومصاحب ومدبرلرينك كمال استخراجلرينی كوركه وقت مزبورده اول واديلرده قوی دشمن يوغيكن‌احتياطاً سدسديدر. ديو ازاق قلعه‌سنی بنا ايتدی. بيك يوز اوتوزتاريخندن برو اولان رجال دولت مسقوكی دشمن‌پيدا اولدقده ازاق نافله اوزاق مصرفدر. ديوهدم‌ايتديلر. مسقوك مطلوبنه مساعده ايتمكله قوتنه سبب اولديلر . سؤ تدبير مرضندن الی الآن زحمت چكلمكه

[١] تاريخ فتح كفه :

كفه خلقنه حقدن ايردی دولت كه اولدی فتحك تاريخی شفقت

باعث اولدیلر مدبران اوائل ایله اواخر از جمله بومادهدن نمایاندر . حق تعالی انصاف ویرسون . اهـ .

سنه ۸۸۱ توجه فاتح سلطان محمد بقهر قره بغدان وعودتش بسداز قتال عظیم وغارت . وانتهاء ملوك دابویه در طبرستان .

سنه ۸۸۲ وباء مفرط درمکه . وبناء سور درحوالئ دارالسعاده بحکم فاتح . وانهزام علی بن میخال درجنك افلاق . ووفات قاضی ابوالولید ابن شحنه ازعلماء حلب ومحمدبن قورقماز المفسر وکمال‌الدین‌عبدالرزاق صاحب مطلع‌السعدین واوزون حسن [۱] وپادشاهئ ولدش خلیل .

سنه ۸۸۳ سفر فاتح بجانب اسکندریه وعودتش بعد از استیلاء داودپاشا وسلیمان پاشا برحصارلش ومسخر شدن اسکندریه بامحاصره وتضییق . ووفات کارکیا محمد ازملوك کیلان وسید اصیل‌الدین ازمشاهیر خراسان .

شرح — بوارناود اسکندریه‌سی دخی ذوالقرنین بناسی اولوب ارناود کفره‌سی یدنده ایکن ابوالفتح واروب محاصره ایدوب فتح ایتدکدن صکره پادشاه عودت بیوردقده بوزجه اطه ایله صوصام اطه‌لری خالی وخراب اولوب دشمن عقلنه کلوب بلکه مسکن ایدی . دیوب عجله تعمیر ورعایا نقل وضابطان تعیین ایدوب احیا ایلدی . واوق میدانی تعبیر اولنان محل باغ وبستان ایدی . پادشاه اوقاتنه مناسب صحرا اولور دیوب اصحابندن اشترا ایدوب کمان کشلره تکیه بناسنی وزیر اسکندر پاشایه امر ایلدی . زیرا قوس جنتدن چیقمشدر . حضرت آدمك اکدیکی بغدایی قوشلر یمکدن منع ایچون جبرائیل علیه‌السلام حضرت آدمه یای کتیروب تعلیم ایتمشدر . کمانکشلرك پیرلری ملکدن جبریل بشردن ادم علیهما السلامدر . واصحاب کزیندن سعد ابن وقاصدر . بش ایاق ایکی ادیم حساب اولنور وبش ادیم اوچ کز تعداد اولنور . پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلری یارب هرکیم اوق اتوب یای طاقنورایسه طعمه طلب ایدرسه ویر . نصرت ایسترایسه منصور

---

[۱] تاریخ وفات اوزورن حسن :

بهر تاریخ وفاتش همه کس   شه دین پرور عادل کفتند

ایله. رزق ایستر ایسه امیدینه واصل ایله . دیو دعا بیورمشدر. وفراغت ایدن بزدن دکل. بیورمشدر . واوق تعلیم اولنان محل « روضة من ریاض الجنه »در. ابتدا بومیدانه طاش دیکن بختیاردر. بعده ملاخسرودر. وقولی حسام وتوز قوپران نام یکیچری در . بعده سلطان بایزید عصرنده شجاع ورئیس الخطاطین شیخ حضرتلریدر وسلیمان خان زماننده سلحدار شهریاری احمد بکدر . ا ه .

سنه ٨٨٤ حریق دمشق بواستیلاءکدك احمد پاشا بربلاد پولیه وفتح جزیرهٔ بوزجه . وپادشاهئ سلطان یعقوب بایندری بعد از قتل خلیل . ووفات ابوزر احمدالحلبی وقطب الدین محمد ازنیقی .

سنه ٨٨٥ انهزام عسکر مصر درجنك دیار بکر ازیعقوب سلطان درجنك سیف امیرعرب [١] بعدازتطیر. ورفتن وزیر مسیح پاشا بادونما بفتح جزیرهٔ ردوس وعودت اوبعداز محاصره ویأس. وانهزام ابوبکر میرزا از حسین میرزا درجنك فیروزکوه ومقتولئ او . ووفات امام بقاعی درشام .

شرح — وزیرمسیح پاشا ردوسه ابوالفتحك غیرتیله دونماوعسکر ویریلوب ارسال اولنمشیدی. واروب کپریدن کچرایکن بقضاءالله کپری اوچ محلدن قیرلمغله قتی وافرعسکرصویه دوکیلوب غرق اولدقدن صکره تکرار کپری بنا ایدوب یورویشله قلعه یی ضبط وقلعه یه عسکر داخل اولدقده عسکر غنیمت یغماسنه مشغول اولدقلرنده مسیح پاشا سوء تدبیر ایدوب اشیا واسارا پادشاهکدر. دیو دلاللرندا ایتدوردکده هرکس الینی چکوب جنکدن فارغ اولمغله کفار فرصت وفرجه بولوب غلبه ایدوب درون قلعه ده اولان مسلمینی شهید ایتمکله سوء تدبیر وطمع وسعی خزینه دیه رك بوهزیمتله کسر ناموس سلطنته سبب اولدی. سردار اولانلره بوماده تمام کوشمالدر .

وینه بوسال حوادثندندر : امیر سیف وقعه سنده اهل مصرك سیفه عسکر کوندرلدی تعبیرندن تطیر اولنمشیدی . یعنی قلیجه عسکر ارسال اولندی

[١] امیر سیف وقعه سنده اهل مصرك سیفه عسکر کوندرلدی ه تعبیرندن تطیر ولنمشیدی . واقعده عسکر جمله سیفه کیتدی .

دیمکی خوش طوتمامشلرایدی. فی الواقع ارسال اولنان عسکر جمله سیفدن گچوب هلاك اولدی. حقیقتده کشی کندو حقنده بویله امرلرده هرشیئی خیره یوروب کوزل تعبیرایتمك کرك. شوم ظن وشوم تعبیر ایو دکلدر. وینه بوسال حوادثندندر: رمضانده مدینهٔ منوره منارهسنده مؤذن باشی تمجید ویرر ایکن صاعقه نازل اولوپ مؤذن باشی یی هلاك ایتدکدن صکره منارهیی احراق و آتش مسجد نبوی یه سرایت ایتمکله مسجد شریف واتصالنده اولان کتبخانه ودرونده اولان کتابلر محترق اولیجق سلطان مصر اولان قایتبای ایکی یوز بیك التون خرج ایدوب محترق اولان محل مذکوری بنا ایتدی. اهـ.

سنه ٨٨٦ جلوس سلطان بایزیدخان بعد از وفات پدرش [١] درمنزل مال دپه وانهزام جم ازاو درجنك سلطان اوکی. وفرارش بجانب مصر وحجاز. ومقتولیٔ خواجه جهان الوزیر [٢].

شرح — ابوالفتح سلطان محمدخان بودفعه دخی عرب وعجم فتحی نیتیله اسکداره گچوب کبیوزه [ککبوزه] یه واردقده نقریس علتندن التمش بش یاشنده اوردوده وداع عالم فانی ایتدکده وزیری محمد پاشا موتی اخفا ایدوب پادشاه عاتنه علاج ایچون حمامه کیرمکه اسلامبوله کیتدی. دیو افشا وشهزاده سلطان بایزید اماسیهده اولمغله تشریفنه ادم ارسال ایتدی. اما اون سکز کونده خنکارك فوتی شیوع بولمغله یکیچری وسپاه اوردودن آستانهیه کلوب یهود خانهلری وچارشو وپازاری یغما ایتدکلرنده دفعلرینه سعی ایدن وزیر مومی الیه محمد پاشانك سراینی محاصره وقتل وشهید ایدوب مالملکنی یغما ایتدیلر. ایرتسی کونی بایزید خان کلوب جلوس ایتدکده غوغا وفتنه دفع اولدی. «روحه الله روحه». ابوالفتح حضرتلرینك

[١] تاریخ وفات سلطان محمد خان:

اولمدی شه محمد بن مراد	بلکه باغ جنانه قلدی سفر
ایشی خیر اولدوغیچون خلقه	اولدی تاریخ اکا دعاء خیر

[٢] تاریخ وفات خواجه جهان:

شهید بی کنه محمود مطلق	که عالم از وجودش یافت رونق
اگر خواهی تو تاریخ وفاتش	فروخوان قصهٔ قتل بناحق

جنازه نمازینی شیخ ابوالوفا قیلوب جامعنده اولان تربه‌سنه دفن اولندی. مرحوم مبرور فتوحات کثیره ایله توسیع بلاد اسلامیه وفتح قسطنطنیه‌ده اولان «نعم الامیر امیرها» منصب جلیلنه مظهر اولدقدن صکره نسل پاکیزه‌سنك بقاسنی ودولتنك ابقاسنی اراده ایدوب محمود پاشا وعلی قوشی کبی ذاتلر ایله مشاوره ایدوب قانون وضع ایتمشدر. برکون ابوالفتح ملکمزه زوال نه‌وجهله تصور اولنور. دیو محمود پاشادن استفسار بیوردقده بی زوال ملك ملك مالك الملکدر. فامابزم قوردیغمز قانون مرعی اوله. زوال متصور دکلدر. مکر اولادکزدن بری بو قانونه رعایت ایتمیوب قانون نه ایمش. بن دیدم قانون اولدی. دیه وعسکری‌یه اجنبی وتربیتسز قاریشوب قول طائفه‌سی مختل اوله. دیمشدر. زیرا مرحوم محمدخان هر منصبی اهلنه ویروب اهل هنر واهل فضله رغبت ایدوب قیافتنامه موجبنجه جهه‌سنده شجاعت ویارارلق ظاهر اولان کشی‌یی امیر ووزیر ایدردی. حسب ونسب کوزتمزدی. همان (ان الله یأمرکم ان تؤدی الامانات الی اهلها) نص کریمیله عمل بیورور ایدی. شونده برنکته واردر: حضرت خالد رضی الله عنه اصحاب کزیندن وعلمدار رسول الله ایکن کلوب بتمش صحابه شربت شهادتی نوش ایدوب فتح قسطنطنیه‌یه نائل اوله‌میوب سلطان محمد عصر سعادته بعید زمانده کلن رجالدن اولوب ایام تعطیلده عیش ونوش وصفا اربابندن ایکن نائل اولدی. یعنی اماناتی اهلنه تفویض ایدوب اهل هنر وارباب فضله رغبت ایدوب انلرك صحبتنده تدبیر حسنه موفق اولمغله نائل اولدی. بونده ارشاد واردر. کوزل تدبیر ایدوب جد وسعی ایدوب وحرب خدعه‌لرینی پیلوب اجرا ایتمك ایمش. بویله اولدیسه دولت علیه‌نك مرشدی اولدی. علمایه جاهل وعسکری‌یه اجنبی قاریشدیرمیوب حاضر قورلمش دوزن بوزولمیه. ابوالفتحدن دخی چوق عمر وفتوحات مأمول ایدی لکن خضر بك زاده مولانا یوسف استادی ایکن مغبر اولوب مدرسلکدن تقاعداً کلیبولی پاشاسی ایتدکدن صکره عزل وحبس وطریق علمادن چیقارلدی. دیو جفا اولنور ایکن علما عفوینی رجا ایتدکلرنده قبول اولمیجق کتابلری یاقوب بوولایتدن کوجرز. دیدکلرنده اطلاق اولنوب سوری حصار قاضیلکی ویروب ازنیقه واردقده اردنجه برطبیب ارسال اولنوب بیمارخانه‌یه حبس وکونده اللی دکنك

ضرب اولندقده ملا حسام بوظلمی علمادن ترك بیورك . دیو یازمغله اطلاق اولندی اما عقبنده آه استاددن سلطان محمد نقریس علتنه مبتلا اولوب دار آخرته انتقال ایتدی . اه .

سنه ۸۸۷ رفتن جم بردوس وفرنکستان بعد ازجمعیت وپریشانی باهجوم پادشاه جهان . واستیلاء سلطان یعقوب بر کرجستان. ووفات شیخ ابراهیم تنوری در قیصریه والمولی علاءالدین علی طوسی درسمر قند وشهاب منصوری از ادباء مصر .

شرح ـ سلطان بایزیدك کوچك برادری جم سلطان علم ومعرفت وشجاعت صاحبی اولمغله سلطنتی (تؤتی الملك من تشا)دن غافلاً کندویه تخمین ایدر ایدی . ابوالفتح فوتنده قونیه‌ده بولنوب بایزید خانك جلوسنی استماع ایتدکده عسکر جمع ایتدکده اوزرینه ایاس پاشا تعیین اولنمشیدی . جنکده ایاس پاشا منهزم اولوب اسیر اولدقده جم فرجه بولوب کلوب بروسه تختنده اون بش کون خطبه وسکه‌یی اسمنه ایتدی. اما بایزید خان بالذات اوزرینه کلوب یکیشهرده مقابل اولدقلرنده جمك وزیری یعقوب انواع وعد ایله خفیةً طرف پادشاهی‌یه الوب تعلیم اولندیغی اوزره بوزولمق صورتیله فرار ایدیجك عسکر پریشان اولمغله جم سلطان قونیه‌یه واروب والده‌سیله حرمنی الوب حلبه اندن مصر سلطانی قایتبایه واردقده اکرام ایله حجه ارسال ایلدی . بعده مکه‌دن ینه قرەمانه کلوب عسکر جمع ایتدکده بایزید خان ینه اناطولی‌یه کچوب انقره صحراسنده مقابل اولدقلرنده جم ینه مغلوب اولیجق ردوس کفارده اولمغله ردوسه واروب برقاچ سنه آنده مکث ایتدی . حتی برادری خرجلق ولباس ارسال ایدر ایدی . بعده سلطان جمی ردوسدن ریم پاپا الوب قزل المایه کوتوردی . اندن دخی زورایله فرانسز الوب آنك بهانه‌سیله دیاراسلامیه‌یه دست دراز ایده. اما ریم پاپا بوغاری چکه‌میوب زهرلو اوستره‌یی مصنع دیه‌رك بربرینه ارسال وسرتراش انکله تراش ایدیجك مؤثراً جم اون برسنه غربت چکوب وفات ایتدی. جنازه‌سنی کفار ارسال ایتمکله بروسه‌یه دفن اولندی وجمك وفاتنه کلنجه بایزید خان عیش ونوشه مائل ایدی.

حتى بر كون ادرنه‌ده وزرا واركان دولتيله مجلس عظيم ايدوب عشرت ايدرايكن حالت مستيده كدك احمد پاشا پادشاهى اغضاب ايديجك همان مجلس مرقومده احمد پاشا قتل اولندى. لكن بايزيدخان اواخر سلطنتده سمت صلاحه راغب اولوب مشايخ طريقه‌دن ابوالسعود افنديننك باباسى شيخ ياوصيدن انابت وبيله‌جه اعتكاف وخلوت چيقارمشلردر . كرچه ديوانده شاهانه لباس تلبس ايدرايدى سائر اوقاتده لباس درويشانه‌يى اختيار ايتمشيدى . جم سلطانك بو كونه جفايله فوتى كندويه تأثير ايدوب دنيا ومافيها فانى اولديغين اشراب ايتمكله هرشيدن تائب ونادم اولدى . اه

سنه ٨٨٨ سيل عظيم درمكه وكسوف تام. ووفات سلطان عبدالله بن بايزيد خان والئ قرمان .

سنه ٨٨٩ سفر سلطان بايزيد ازبحر وبر بجانب قره‌بغدان وعودتش بعداز فتح كلى واقكرمان وطرح بناء جامع شريف در ادرنه[١] وجامع داودپاشا دراستانبول

شرح — كلى واقكرمان فتحيچون بالذات بايزيدخان طونه‌يى عبورايتدكده اللى بيك تاتارايله منكلى كراى خان كلدكده استقبال واكرام وتحف ويردى وافلاق ويوده‌سى يكرمى بيك لشكر ايله كلوب عرض عبوديت ايلدى بعده كيبرطوپلر ايله واروب اقكرمانى بغدان الندن الدى اولدخى خراجى قبول ايتدى لكن برسنه صكره ينه عصيان ايديجك اقنجى تعيين اولنوب ممالككى تخريب وبيشمار غنايم اخذ اولندى بعده ايكى دفعه دخى حركت ايتدى ينه منهزم اولدى . اه.

سنه ٨٩٠ استيلاء على پاشا والئ روم ايلى بر بلاد بغدان وتخريب وغارت. وتجديد بناء حرم مدينه بحكم ملك اشرف قايتباى . ووفات حسام الدين الشهير بام ولد وابوالفضل محمد بن شحنه ازعلماء حلب .

سنه ٨٩١ ابتداء وحشت وفتن درميان چراكسهٔ مصر وآل عثمان براى اغراء جم وغصب هديهٔ ملك بهمن . وانهزام علاءالدوله درجنك چراكسه . ووفات برهان ابن ظهيره از اعلام مكه ويعقوب پاشا از علماء روم .

سنه ٨٩٢ وباء مفرط در حجاز واسيرشدن احمدپاشا ابن هرسك سردار عثمانيان

[١] تاريخ اتمام جامع سلطان بايزيد در ادرنه : خرم بنا

درجنك چراکسه وغلبهٔ ایشان ورفتن کمال رئیس بادونتما بغارت اسپانیه بعد از استمدادبنی احمر باقصیدهٔ غرا . وولادت اسماعیل بن حیدر ازدختر اوزون حسن . ووفات دده عمر روشنی درتبریز .

شرح — بوکمال رئیس اغریبوزده عزبلر رئیسی ایکن قالیته دونادوب دیب فرنکستانه کیدوب قورصانلق ایدرك کمیلرنی چوغالدوب غزا ایتدکجه هر نوع کفار مزبوردن خوف واحتراز اوزره اولدیلر. حتی برکیجه مالطه‌یه واروب بکزاده‌سنی اسیر ایدوب وافر تماشیله پادشاهه پیشکش کتوروب جوانی پادشاه کوردکده جمالنك شعشعه‌سندن وحسننك براقندن یوزینه باقلماز بر محبوب جاذب‌القلوب کوریجك‌همان خنکار سراینه الدی. بعده کمال رئیس کیدوب کفار دونناسنه راست کلوب وافر کفار سفینه‌سیله اسیرالوب مبالغه هدیه‌ایله ینه‌دولته کلدکده اکرام اولندی . اما قپودان پاشا حسدندن کمال رئیسی کفار اوزرینه ارسال ایلدی. لکن کهنه سفینه‌یه راکب ایتمش‌ایمش. انکینده سفینه ایکی‌پارچه اولوب رئیس مرقوم ایله سائر غزاة غریقاً شهید اولدیلر . اه .

سنه ۸۹۳ انهزام علی پاشا سردار عثمانیان درجنك چراکسه درطرسوس ومقتولیٔ قره‌کوز پاشا بتهمت جبن. وفرار‌وانهزام صوفیان شیخ‌حیدر درجنك شروان ومقتولیٔ او . ووفات ملا کورانی وعلامه خواجه زاده از کبار علماء روم وامام زین‌الدین عبدالرحمن بن‌عینی .

سنه ۸۹۴ حریق در ادرنه . ورجوع علاءالدوله از اطاعت عثمانیان . و وفات قطب‌الدین محمد حیضری مفتیٔ شام .

۸۹۵ انقراض‌ملوك طوائف در روم . ونزول صاعقه بباروتخانهٔ قسطنطنیه. واستیلاء چراکسه وعلاءالدوله بر قیصریه وهرقلیه . و وفات کوتروم بایزید وشیخ عبدالله الـٰهی [۱] دربکیجه .

---

[۱] تاریخ وفات عبدالله الـٰهی :

چورحلت‌کرد زین دارخرابه　　　بشد تاریخ رحمت بر الـٰهی

شرح — ادنه وطرسوس حاكمی ذوالقدرلی [١] اوغلی صاحب خطبه ایدی . اما پادشاه رومه تابع ایکن مصر سلطانه التجا ایدوب خطبه‌سنده ابتدا مصر سلطانی یاد ایتدیکیجون اوزرینه عسکر ارسال اولنوب ادنه و طرسوس الندن آلندی . بعده وزیراعظم داوودپاشا واردقده مصریلر کورنمدی. سلطان مصر اولان قایتبای نام قالتپان دولت عثمانیه‌یه اظهار عداوت ایدیجك پیاس قلعه‌سنه اول زمان [٢] ایاس قلعه‌سی تعبیر اولنور ایدی ضبط اولندی وبلغار طاغنده نمرود قلعه‌سی و ملوان قلعه‌سی دخی فتح اولندی و مصریلر یالیدن کچر ایکن قپودان پاشا طوپله وافرینی هلاك ایتدی . ایرتسی سنه ینه مصریلر ادنه‌یه استیلا ایتدی . خبری النوب علی پاشا ارسال اولندقده جنکده ثابت اولمیوب فرار ایتملریله منهزم اولدیلر. بعده دولتدن فراریلرك رئیسلری قره‌کوز پاشا کبیلر سائر رؤسایه عبرت ایچون سیاسةً قتل اولندی واشبو طقسان بش سالنده بایزید خان مصریلره مقدارینی بلدرمك ایچون بالذات سفر قصدایدوب اسکداره اوتاق همایونه کچمشیدی . درون استانبولده آت میداننده بر کلیسا حین فتحدن برو جبخانه وباروت خانه اتخاذ اولنوب ادوات جنك و آلات وسلاح آنده محفوظ ایکن صاعقه اصابت ایتمکله جبخانه محترق اولوب کلیسا برهوا اولدیغندن ماعدا ایکی طرفندن ایکی بیك منازل مسلمین هوایه منقلب اولمق کدری ظهور ایتدکده پادشاهه فتور کلوب اسکداره کچمکی میمنت عد ایتمز ایکن تونس پاشاسی [حکمداری] رجا وتوسط ایدوب دولتی مصرسلطانیله مصالحه ایتدروب طرفیندن ایلچیلر واردی وکلدی وجم سلطانك قیزی مصر سلطانه تزویج اولندی . لکن بو صلح صکره کارکیر اولمدی. بو صلح‌عقبنده مصرده بر طاعون اولوب اوتوز آلتی کونده التی کره یوز بیك و اللی بیك انسان وفات ایتدی . اهـ .

---

[١] ادنه وطرسوس رمضان اوغللرنده ایدی . ذوالقدرلیلر مرعش و البستانده ایدی . بونلر حقنده تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سنك اوتوزنجی نسخه‌سنده‌برمقاله واردر.

[٢] آیاس‌پیاس آیری آیری قصبه‌در .

سنه ۸۹۶ توسط سلطان عثمان حفصی ملك تونس بمیان جرا کسه و آل عثمان برای صلح و آمدن ایلچیان . واستیلاء قرال‌لهٔ برانکروس و اسیرشدن او. ووفات شیخ ابن‌وفا [۱] دراستانبول وخواجه عبیدالله‌سمرقندی [۲] وسلطان یعقوب . وپادشاهیٔ بایسنقر ونجات یافتن اسمعیل بن حیدر از حبس اصطخر بحکم او .

۸۹۷ سفر سلطان بایزید ببلاد آرناود و رجوعش بعد از فتح حصار دپه‌دلن و غیری . و هرج و مرج اعیان بایندریه . و مقتولیٔ صوفی خلیل و سعدالدین کاشغری ازکبار مشایخ ومیر صدرالدین محمد شیرازی .

شرح — بو سنه پادشاه ارناود سفری نامیله آستانه‌دن حرکت ایتدی . اما انکروسه سفری تحویل درونی مقصودی ایمش . کفار زیرك طورانوب احتمال عد ایدرك عظیم پیشکش ارسال ایتدکده خنکار مرحمت ایدوب ینه ارناود سفرینه کیتدی . اما ولایت ارناود دیونژاد صعب طاغلردر. یعنی قوش اوچمز قولان یوریمز وقرغه سکمز بلکه ابلیس عصاایله یورور چنکلستان‌ایکن پادشاه ظفر بولوب دلربا ابکار و دلفریب غلام نازکار و حسابسز غنیمت اخذ ایدوب دپه‌دلن قلعه‌سنی دخی فتح ایدوب دپه‌دلنه الایله کیررایکن احرام پوش بردرویش الای سیران ایدرك پادشاه حذاسنه کلدکده نم مهدی دیوب قلیچی چکوب پادشاهه صالدقده جمیع خدام طاغلدی. همان وزیر اعظم اسکندر پاشا ایلروده ایدی . دونوب درویشی ایکی پاره ایلدی . و ممالکده بولنان حیدری درویشلر اولکهٔ پادشاهیدن اخراج اولندی . اه .

سنه ۸۹۸ انهزام کفار انکروس از یعقوب پاشا والیٔ بوسنه درجنك

---

[۱] تاریخ وفات شیخ مصلح‌الدین : ابن‌الوفا تاریخ دیکر : الی رحمة ربه

[۲] تاریخ وفات خواجه عبیداه نقشبندی :

خواجهٔ خواجکان عبیدالله — مرشد سالکان راه یقین
شد بخلد برین که درفوتش — سال تاریخ کشت خلد برین

عظیم قربوا واسیر شدن در بخیل بان سردار انکروس . و رفتن داود پاشا بمصر بارسالت پادشاه . ووفات مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی .[۱]

شرح — میخال اوغلی علی بك انکروسه اقین ایدوب اون بش شهرینی خراب ودریای غنایمه مستغرقاً عودتده کافر بر طار بوغازده اوکلرینی الوب اکثرینی شهید ایدوب از کیمسه خلاص اولدی. کفار دخی دیار اسلامه اقین ایده‌جکی معلوم اولوب کفار باشی قیدینه دوشسون ایچون تکرار علی بك عسکر جمع ایدوب کفاره اقین ایدوب کچن دفعه اولان خساراتك انتقامنی الدی. و بوسنه والیسی یعقوب پاشا دخی اون‌بش کونلك کفار ملکنه کیروب خراب ویغما ایدوب عودتده درنجیل نام جنرال اوتوز بیك لعین ایله اوکلرینی الوب جنکه مشغول اولندقده کورندی‌که اسلام عسکری اوزرنده اوچ قوش وکفار اوزرنده یدی عدد قوش ایله جنك ایدرك اوچ قوش غالب اولدقده پاشا تفأل ایدوب بزم قلیل عسکریمز کثیر اولان کفاره غالب اوله‌جق دیوب ظهر وقتی کلدکده بی‌پروا اذان قرائت ایتدروب آتندن اینوب نمازی قلدی. مسلم اوچ بیك کفار اوتوز بیك ایکن طقوز بیك کفار کله‌سی کسیلوب ماعداسی مجروحاً فرار ایتدی ودرنجیل دیدکلری بان اسیر الندی . ا ﻫ .

سنه ۸۹۹ انقراض دولت بنی مزین در مغرب . وطغیان یهودیان فاس . ومقتولیٔ بایسنقر درجنك رستم میرزا درکنجه. و وفات میرزا عمر شیخ والیٔ فرغانه ومیرزا احمد بن ابو سعید پادشاه سمرقند وپادشاهیٔ برادرش محمود .

---

[۱] تاریخ وفات ملا جامی :

ومن دخله کان آمنا   دیکر تاریخ :   اشعار دلفریب

دیکر :

سال وماه وفات روزش بوذ   هژدهم روز ماه عاشورا

سنه ۹۰۰ مقتولیٔ مولانا لطفی [۱] از علماء روم باغدر خطیب زاده .
ووفات میرزا محمود پادشاه سمرقند وشیخ برهان‌الدین ابراهیم بن باجی از علماء شام وجم [۲] از سم بعد از تجرع انواع بلا وستم در ریم پاپا .

شرح — مشارالیه مولانا لطفی توقاتیدر . دریای علمدر . وابن کمالك استادیدر . حسودلر الحاد اسناد ایدیجك تفتیشنه پادشاه خطیب زاده‌یی مأمور قلدقده الحادی محقق دیو خبر ویردی . حالبوکه حاسدك بری خطیب زاده ایدی . بیونی اورلدی . باشی یره نزول ایتدکدن صکره لااله الاالله دیو جهراً توحید ایتدیکنی حضار استماع ایتدی .

وسلطان بایزیدك مفتی نصب ایتدیکی علی علاءالدین که زنبیللی علی افندی دیو حالا مشهوردر . کندو تجره‌ده قعود ایدوب زنبیل زقاقده صارقدلمش هرکس سؤالنی یازوب زنبیله براغور. اول دخی چکوب فتواسنی یازوب زنبیل ایله اشاغی صالر ایدی .

ومدرسیندن افضل‌الدین لباسنی اتشده قورودور ایکن یکنه اتش اصابت ایدوب لباسی ینارکن چیقارمق قابل اولمدن وجودینه تأثیر ایتدکده بر درلو دفع ایده‌میوب اجلی بو یوزدن اولمغله یانوب کول اولدی .

وشرعة‌الاسلام شارحی سیدی علی زاده یعقوب ادرنه قاضیسی اولمشدر .

وطریق نقشبندیه اولولرندن شیخ احمد بخاری‌که استانبولده سلطان محمد قربنده تربه وزاویه‌سی واردر. یاتسو آبدستیله دائم صلات صبحی ادا ایدرایدی. میتی غسل اولنور ایکن اوچ کره کوزنی اچوب باقمشدر . حالا مرقدی امیر بخاری دیو مزاردر .

---

[۱] تاریخ قتل ملا لطفی :

لقد مات شهیدا تاریخ دیکر : خلاف واقع بود
دیکر : تلف نفس نفیس

[۲] تاریخ وفات جم :

دیدیلر ایلیوب دعایی سروش   جام رحمتدن ایلسون جم نوش

دیکر کفتهٔ حاجی حسن زاده :

تاریخ موت شاه جم   عین نظام عالمست

وقوغەجی دەدە وسنبل سنان افندی دخی بایزید خان وقتی مشایخندندر .

وقاضی پیر محمدی ومدرسیندن محی‌الدینی قلم صاحبی ومعرفتلواولدقلریچون دفتردار ایتمشدر .

وینه مدرسیندن جعفر افندی‌یی نشانجی ایتمشدر . ا هـ .

سنه ٩٠١ ابتداء طغیان میاه وشیوع وبا وغلا در غالب بلاد روم تابسه سال . و وفات مولانا قاسم عذاری [١] وامیر دولتشاه و ملا کستلی وعلی عربی [٢] واشرف قایتبای درمصر وپادشاهیٔ ناصر محمد .

سنه ٩٠٢ رفتن بالی بك والیٔ سلستره بغارت بلادله برای طغیان . ومقتولیٔ رستم [٣] میرزا بدست احمد بن اوغورلو. وانهزام یافع یمنی درجنك ملك ظافر عامر. ووفات کمال‌الدین محمدبن محمد بن ابی شریف از علماءمصر.

شرح — له قرالی یوز بیك کفره ایله ممالك اسلامیه‌یی تخریب سوداسیله بغدانه کلدکده بغدان ویودەسی صورتا اطاعت کوسترمش . لکن آل عثمانك سلەسین یمش اولمغله خفیةً بکا براز عسکر ایله برپاشا ارسال بیورك دیو دولته یازمغله‌سلستره والیسی بالی‌بك التیوز ادمله بغدانه کچیرلدی. واردقده ویوده کندو عسکری‌اولان‌بغدان کفره‌سنی‌دخی‌عثمانلوقیافتنه‌برپوصودن‌قراله‌هجوم‌ایتدکده‌قرال بی‌خبر اولمغله فرار وعسکری پریشان وا کثر لهلولرهلاك اولدی. همان یکرمی بیك‌عربه باروت وجبخانه ویات ویراغ ضبط اولندی. بوخصوصلر ایچون‌بغدان بکینه پادشاه التون اسکوف وقیرمزی کیچه کیدردی‌که حالا بوقانون اوزره بغدان بکلری نصب اولندقجه دیوانده قبل پادشاهیدن‌قیرمزی کیچه ایله‌اسکوف کیدریلور . بعده بغدان بکی طلبیله قرق بیك مسلم ایله مالقوج اوغلی ارسال اولندی.اندن واروب‌قمانچه‌یی الوب پای‌تختنه‌دك اولان مداین وقصبات‌وقریەلری

---

[١] تاریخ عذاری لسعدی چلبی :

عذاری بی سروپاشد درین راه

[٢] تاریخ وفات سه شخص ازعلما :

کتدی کستلی عذاری هم دخی ملا عرب　　جملەنك تاریخی ظاهر در ولی طاهردکل

[٣] تاریخ مقتولیٔ رستم میرزا : قبض

يغما اولنوب قورقو وغلاغوری وکلیالی قلعه‌لری دخی الندی وپای تختی اولان ادنه شهری ومثلا شهری تماما یغما اولنوب خراب اولندی. ایکی ایده چیقدیلر. برادنی یکید یکرمی اسیر ایله چیقدی. قماش ونقودوتقاریق حسابه کلمز ایدی. فجأةً جنك اولیجق هربار بویله اولور .

یکرمی سنه مقدم فوت اولان عجم شاهی اوزون حسنك اولادندن رستم میرزا تخته کچدکده قرنداشی احمد میرزا خوفندن فرار ایدوب بایزید خانه دخیل دوشدکده بایزید خان التفاتدن صکره قیزینی اکا تزویج ایتمشدر. بعد زمان ایران خلقی رستمدن بیزار اولوب احمد خانه منتظر اولدقلرینی احمد خان خبر الدقده کیجه استانبولدن فرار والتی کونده حدودباشی اولان ارزنجانه واصل اولیجق ارکان دولت ایران کلوب استقبال وتبریز تختنه اجلاس ایتدکلرنده سلطنت مژده‌سیله زوجه‌سنی سلطان بایزید خاندن طلب ایتدکده بعدالمشاوره تصویب اولنوب شوکت وزینتله دختر پادشاهی زوجی احمد شاهه ارسال اولندی. احمد خان [۱] رستمی اخذ وقتل ایدوب فارغ البال سلطانله زندکانی ایدوب بر فاچ سنه‌دن صکره هبه نام میرزا ظهور واحمد خان ایله جنك ایدر ایکن احمد خان مفقود وغائب اولدقده سلطان عاقله طاورانوب همان حدود باشی اولان ارزنجانه کلدیکی خبری بایزید خانه کلدکده پاشالر تعیین اولنوب اسلامبوله کتورلدی .ا.ه

سنه ۹۰۳ بناء جامع شریف در استانبول. وپادشاهیٔ محمدمیرزای بایندری. ووفات احمد پاشا ازشعراء روم [۲] وامیر خواند مورخ مشهور .

---

[۱] کوده لقبیله معروف اولان سلطان احمد حقنده تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سنك ۲۶نجی جزئنك ۶۷ صحیفه‌سیله انی ولی ایدن صحیفه‌لرده معلومات کافیه واردر .

[۲] تاریخ وفات شاعر احمد پاشا :

کچدی مدد شاعر روم

لسان اهالیده کیکلی وزیر دیمکله معروف ولی‌الدین‌زاده احمد پاشانك تربه‌سی بروسه‌ده مرادیه‌ده سلطان مراد خان ثانی جامعی جوارنده‌در . قپوسی اوزرنده افلاطون زاده درویش محمد افندینك اولدیغنی « بلیغ »ك « کلدستهٔ ریاض عرفان »ده افاده ایتدیکی شومنظومهٔ عربیه محکوکدر :

شرح ـــ سلطان بايزيد خانك استانبولده بناسنه مباشرت ایتدیکی ایکی مناره‌لی جامع سکز سنه‌ده تمام اولدی. ووزیر اعظمی اولان عتیق ابراهیم پاشانك دخی اوزون جارشوده بنا ایتدیکی جامع وداود پاشانك صماتیه‌ده وقوجه مصطفی پاشانك قوجه مصطفی پاشا نام محلده وخادم علی پاشانك صدنجیلر ایچنده عتیق علی پاشا دیو شهرت بولان جامعلری دخی تمام اولدی . حتی قوجه مصطفی پاشا پادشاهی جامعه دعوت وضیافت وهدایایله نوجوان اسیرلراهدا ایدوب زاویه‌سنه شیخ سنبل سنان افندی حضرتلرینی شیخ ایتمشدر. واسلامبولده صوفیلر تعبیر اولنور محلده اصلی سپاهی بعده شیخدن خلیفه اولمش علاءالدین خلیفه محل مذکورده صوفیلریله ساکن اولمغله صوفیلر نام اولمشدر . حضرت شیخك بر دوستی جمله مالنی کیمیایه‌تلف ودیونه مبتلا اولدیغنی شیخه افاده ایتدکده شیخ کیمیا صنعتله اولماز بویله اولور. بیوروب درت قبضه تراب ویرر. الیجق التون اولور. وار بورجنی ادا ایله دیر. وافضل زاده افندی اذان استماع ایتدکده تعالی شانه وتقدس دیوب ابتدا ملائکه‌دن بولفظی ایشیتدم دیر ایدی .ا.هـ

سنه ٩٠٤ سفر سلطان بایزید ازبحر وبر باینه بختی ونزولش بیایلاق موره بعد از ارسال مصطفی پاشا بمحاصرهٔ حصار . ومقتولیٔ الوند میرزا بعد از انهزام محمد میرزا درجنك آذربیجان. ووفات اخی چلبی ازعلما ومیر حسین[١] معمایی در هراة .

شرح ـــ بالذات سلطان بایزید بودفعه اینه بختی سفرینه واردقده وزارتدن

هذه مشكاة انوار لمن عده الرحمن من ممدوحه
من مراد ناس تلك الداراذ كان مشتاقا الى سبوحه
قال روح القدس فی تاریخه ان فی الجنات مأوی روحه

مشار الیهك ترجمهٔ حالی اثرمذ کورك ٤٤٩-٤٤٦ صحیفه‌لرنده مندرجدر .

[١] تاریخ وفات میر حسین :

مظهر خلق حسن میر حسین سید وفاضل فرخنده صفات
کرد رحلت بسوی خلد برین یافت از حادثهٔ دهر نجات
نور رحمت جوبر اونازل شد نور رحمت‌شودش سال‌وفات

منفصل بوسنه والیسی اسکندر پاشایی انکروس دیارینه آقینه ارسال بیوردی. اول دخی انکروسه آقین وچاپول ایدوب کرکی کبی غنایم اخذندن صکره مجاردیارینه کچوب تانهر دولنیه واردی که نهر مرقوم یدی بلوك اولور. هر بری فرات نهری وسعتده. آندن دخی بی قیاس غنیمتله چیقدی و بو اثناده اسکندر پاشا، اوغلی مصطفی بکی بوسنه ده براقشیدی. اول دخی لوفجه ویاریجه قلعه لرینی فتح ایدیجك خنکاردن مصطفی بکه قلیچ قفتان ایله افرین اولندی. بو وقتده وزرا وامرادن بری مأمولدن خارج فتوحاته مظهر اولور ایسه قلیج قفتان سزا کوریلورایدی. یوخسه علوفه دور ایتدك. دیو کورك وخنجر کیمزلر ایدی. ایرتسی سنه اینه بختی سفری چون ایکی سفینه هر بری یتمش اياق طول واوتوز بشر اياق عرض اون ایکیشر بیك فلوری صرف اولنوب انشا اولندقدن صکره بیکر ادمله برینه کمال رئیس وبرینه براق رئیس راکب اولوب یولده وندیکك یوز اللی سفینه سنه راست کلوب براق کفاره چاتدقده براق کفار کمیسنه نفت اتوب طوتشدردی. لکن بداغك سفینه سنه دخی سرایت ایتمکله براق رئیس سفینه سیله محترق اولدی. کرچه کفارك دخی قتی چوق کمیسی یاندی ومنهزماً پریشان اولدی. اما براق کبی مرد یاندی. دریا سفرنده نفتله دشمن سفینه سی یاقمق واردر. اما کندویه چاتمق احتمالی اولمازایسه. باخصوص چاتمش ایکن نفت آتمق کندویی آتشه اتمقدن فرقی یوقدر. چونکه اینه بختی یی قره دن پادشاه محاصره ایتمشیدی دونما واروب دریادن دخی محاصره ایتدکده کفار امانله قلعه یی تسلیم ایتدی. اما امان همان جانلرینه ویریلوب اموال واشیاسی ضبط اولندی .اه.

سنه ۹۰۵ مقتولیٔ محمد میرزا درجنك سلطان مراد در اصفهان. وفتح حصار اینه بختی بعداز وصول دونما وانهزام سفاین کفار وبناء قسطل درخلیج بحروبر. وسفر کردن او [۱] بجانب موره برای متون وقرون. ومقتولیٔ بایسنقر درشادمان. ووفات کمال الدین مسعود شرانی وعبدالغفور لاری [۲].

---

[۱] یعنی سلطان بایزید خان ثانی.

[۲] تاریخ وفات مولانا عبد الغفور :

یکشنبه پنجم شعبان

سنه ۹۰۶ انهزام شیران شـاه درجنك شـاه اسمعیل وظهور دولت قزل باش. [۱]وفتح متون وا وارین وقرون [۲] . ووصول سفاین پورتقال بجزایر شرقیه از محیط غربی . واستیلاء شیبك‌خان برسمر قند. وپادشاهیٔ قانصوغوری درمصر . ووفات‌میر علیشیر الوزیر .

شرح — بوسنه موره‌ده انشـا اولنان یکرمی پاره سـفینه‌یی کفار کیجه کلوب یاقدی . بوتنبیه‌در: برمحلده بکلك سفینه انشا اولندقده کرکی کبی محافظه لازمدر. وخنکار متون وقرون فتحیچون ادرنه‌دن موره‌یه واروب دریادن اوتوز قطعه مسلم سفینه‌سـنه اوچیوز قطعه کفار کمیسی راست کلوب صباحدن اخشامه‌دك جنکده مسلمین غالب کلدیلر. ومتون محاصره‌سی اللی کون اولدقده فتح میسراولمایجق همان ایکی یکید علی‌الصباح ایکی بیراق ایله قلعه برجنه‌چیقوب بیراق‌دیکدکلرینی کورن‌مجاهدان‌غیرته کلوب یوریوب فتح ایتدیلر. بعده احراق ایتدیلر. التی کون التی کیجه یاندی. اللی کون عسکرك یورکینی‌یاقدیغنك انتقامنی الدیلر. بوندن‌صوکره کفار اناوارین‌وقرون‌قلعه‌لرینی امانله تسلیم ایتدی.صوکره اناوارین رعایاسی‌حربی‌کفره‌یی ایچرو الوب قلعه‌یی ضبط ایتدیردیلر لکن ینه‌فتح اولندی . وبواثناده وندیك دوژی فرانسز ایله یکدل اولوب ایکییوز سفینه جمع ایدوب وکلوب مدللو جزیره‌سنی محاصره ایتدکلرنده حکمت خدانك فرانسز قرالنك قرنداشی اوغلی وعسکر مسفورك سرداری قتل اولنمغله کفار پریشان اولوب‌جزیره غائله‌دن خلاص اولدی. وبوتاریخده هراتده درت کوز ایکی اغز وایکی برون ودوه ذکری کبی ذکرلو برولد برخاتوندن تولد ایتدی . اه .

---

[۱] تاریخ خروج شاه اسمعیل :

قاهر قهرمان ملك عجم

[۲] تاریخ فتح متون وقرون کفتهٔ لامعی :

چون شه‌عالی علم خسرو کردون حشم	عزم ایدوبن موره‌یه قلدی فرنکله جنك
الدی متون قلعه‌سن رزم ایدوبن قهرله	ایتدی زمین‌صفحه‌سن خون عدولاله رنك
ویردی‌اوارین‌بیون‌بلدی بواحوالی‌چون	قلدی اطاعت قرون ایشیدیجك بی درنك
ملهم اولوب لامعی حق قیلندن همین	جان دیدی تاریخنی فتح بلاد الفرنك

سنه ٩٠٧ حدوث عوارض وعزب براى دفع هجوم كفار ازجزيرهٔ مدللو. وفتح حصار لوغجه. ووفات علامه جلال الدين محمد دوانى والوغ بيك بن ابوسعيد پادشاه كابل . وپادشاهىٔ ولدش عبدالرزاق.

شرح — واقعده محلاتده عوارض ديدكلرى امداد سفريه سلطان بايزيد عصرنده ايجاد اولنمشدر كرك استانبول كرك اناطولى وروم ايلى قضالرندن جمع اولنور. كرچه ميرى يه كلى منفعت اولور واهالىٔ محلاته ضرر اولماز. زيرا كثر محلاتك عوارض آقچه سى اولوب استرباح اولنوب ريخندن ميرى ويرلديكندن فضله ضم اولنه رق محله آقچه سى ترقى بولمشدر . طشره ولايتلرده دخى بويله در لكن طاغلان قرا خانه لرى باقيلره ضم اولنه رق بعض قضاده فقرايه عظيم ساليانه اولمشدر. قضالرك معموريتى وخرابيتى عوارض دفترندن آشكار اولور . قنى ديندار والى ! قنى متشرع قاضى اپرا كنده اولان قراىى جمع وپريشانى اولانى تعميره علاج بوله . اناطوليك خرابيتى قپوسز ايله اعياندن روم ايلنك اعيانى ايله اوازلدندر پاشالر وقاضيلر هرنه قدر ظالم اولسه بونلرين چاريكى مقدار اولهماز . اه .

سنه ٩٠٨ حريق عدن وانقراض دولت آق قيونلى در دياربكر وفتح قلعه دراج بدست محمد بن عيسى بيك والىٔ ايلبصان. وآمدن شاه اسماعيل بديار روم براى جمع صوفيان وانهزام سلطان مراد بايندرى درجنك همدان .

شرح — بو آق قيونلى تركستانده ساكن بر طائفه اولوب قره قيونلى تركمانه قريب قونوب كوچرلر ايدى. ارغون خان زماننده وطنلرينى ترك وقره قيونلى ايله بيله آذربيجانه كلديلر . قره قيونلى ارزنجان وسيواس تواحيسنه آق قيونلى دياربكر حواليسنه يرلشديلر ونامدارلرى طور على قوتلو چيقوب آمد وموصلى ضبط ايدوب سكه وخطبه صاحبى اولدى. فوت اولدقده اوغلى قوتلو بك بعده انك اوغلى ايلوك ماردينى ضبط وسيواس پادشاهى قاضى برهان الدينى تلف ايتدى. اما سيواسى ضبط ايده مدى. بعده تيمور استيلاسنده تيمور مزبوره سيواسى ويرمشدر بعده قره ايلوك عثمان واروب حلب وشام پادشاهى ملك

عادلی وماردین پادشاهی ملك ظاهری هلاك ایتدکدن صکره طقسان پاشنده اسکندرین قره یوسف یدنده ارضروم جنکنده قتل اولنمشدر. بعده دولتلری علی بکك اوغلی اوزون حسنه منسوب ماردین اطرافنده حکومت ایدرکن برکون قرق یرار آتلو کورور واوتلوق یوکلدوب سلاحلرین چیقاروب اوتلوقه اخفا ایدر. سکز یوز یتمش ایکی سالنده لشکرین آمد خارجنه تعبیه ایدر جمعه نمازنه خلق مشغول ایکن اوتلق وکمور بهانه سیله دیاربکر قلعه سنه کیررلر واوتلقدن سلاحلرین چیقاروب آتلرینه بنوب قلعه قپوجیلرین قتل ایدوب آمد حاکمی جهانکیری های وهوی ایله طشره قاچروب طشره ده تعبیه اولان عسکری جهانکیری پریشان ایتمشدر. بعده اوزون حسن تبریز پادشاهی جهان شاهی هلاك ایدوب ضبط ایتدکدنصکره ابوالفتح ایله مقابله قصد ایتدکده مقدارینی واروب ابوالفتح بلدردیکی آنفاً تحریر اولنمشدر . بوقهر ایله فوت اولدقده اوغلی خلیل بیك بعده آخر اوغلی یعقوب بعده فرزندی بای سنقر بعده اوزون حسنك اوغلی مقصودك اوغلی رستم میرزا بعده سلطان بایزید خانك دامادی اولان احمد میرزا بعده سلطان مراد بن یعقوب بعده الوند بن یوسف بن اوزون حسن بعده محمد بن یوسفدن آق قیونلی سلطنتی شاه اسماعیل اردبیلی یه نقل ایتمشدر یعنی یوز یکرمی سنه سلطنتله اولمشلر ایکن بابا اوغوله واوغول بابایه وقرداش قرنداشه مخالفت وقلیج چکمکله منقرض اولمشلردر یعنی بوندن دولتلری ضعیف اولیجق شاه اسماعیل خروج ایدوب مملکتلرینی اللرندن المشدر . ا . ه

سنه ۹۰۹ انقراض دولت جلاویه ملوك مازندران بمقتولیٔ میر حسین کیا باغدر قزل باش واستیلاء شاه اسماعیل برفارس . ووفات شیخ حمدالله بن آق شمس الدین .

سنه ۹۱۰ استیلاء شیبك خان برماوراء النهر ورفتن بابر میرزا بجانب کابل ومسخر شدن آن دیار اورا بانتزاعش ازدست امراء ارغونیه . وانهزام امام زیدیه محمد بن علی درجنك ظافر عامر ازآل طاهر ووفات حسین واعظ .

سنه ٩١١ رفتن بابر میرزا بجانب هند . و انقراض دولت ملوك هند . وکرفتن شیبك خان سمرقندرا . واسترداد میرزا بابر ملك کابل‌را . وتمام‌شدن بناء جامع سلطان بایزید . ووفات سلطان حسین بیقرا [۱] وشیخ جلال الدین عبدالرحمن سیوطی ونورالدین علی سمهودی.

شرح — بوملوك اولی تاج‌الدین‌در . اون التنجیسی رضیه بنت سلطان شمس‌الدین پادشاه هند اولوب عورت ایکن عاقله وعادله اولمغله اوچ سنه حکومت وپادشاهلق ایدوب نیجه پادشاهله محاربه‌ده غالب اولمشدر . نتیجه بر جنکده مقتوله اولمشدر . مابیندن اون بش پادشاه دخی کچوب نوبت علاءالدینه کلدکده عاقل وصالح وخیراته مائل اولوب میخانه‌لری ایشتمدی. اوتوزاوچ سنه سلطنت ایتدی . آخر عمرنده عقلنه خفت کلمکله اموری جوانلره وخاتونلره سپارش ایتمکله مملکتنده اختلال واقع اولوب فوت اولدقده یعنی یدیوز اون تاریخنده کامل اوغلی اولمامغله شهر صو باشیسی برتازه جوان برای خروج ایله سلطنت دعواسین ایتدی. لکن اشراف ناسدن اولمامغین اکابر بیعته عار ایدیجك علاءالدینك سکز یاشنده اوغلی غیاث الدینی جلوس ایتدیروب کندو وزیر واتابك اولدی . ونیجه فساد واولاد ملوکك کوزینه میل چکدی وقرنداشی قطب‌الدینی قلعه‌یه حبس ایتدی . لکن والده‌سی شیخ نظام‌الدینه واروب اوغلیچون دعاسین آلدی. حکمت خدانك وزیر اوچ‌ یار آدمی قطب‌الدینك قتلنه ارسال انلرده قلعه‌یه واردقده اختیارلری اللرندن کیدوب قطب الدینك ایاغنه دوشوب بیعت ایتدیلر. اندن کلوب وزیری قتل وپادشاهی حبس ایدوب قطب‌الدینی حبسدن کتوروب تخته جلوس ایتدیردیلر . لکن بوقطب الدین دخی لعب ولهوه میل وزن پرست ومحبوب دوست اولوب خسرو خان نام محبوب‌رو اوغلانی کجراته حاکم ایدوب کوندردکده تك طورمیوب اعیانه جور ایدیجك الوغ خان هضم ایتمیوب کلوب خسروی طوتوب قطب‌الدینه کوندردکده

---

[۱] تاریخ وفات سلطان حسین بایقرا :

روی امنیت ازجهان بر خواست

بو عار حاجتنه کله‌یوب زلفی زنجیرینه مفتون اولمغین جمیع امورینی اکا سپارش ایلدی . اولدخی اکا بری تحقیر ارازلی تعظیم ایدیجک خلق یوز بولوب فداییلر قطب الدینك قتلنه قصد ایتدکلرندن خنکار جامعه احتیاط ایله چیقار ایدی . عاقبت خسرو پادشاه اولان قطب الدینی قتل ایدوب تخته کچدی. قحبه اوغلاندن وفا کلمزی عیان ایلدی. بعده میراخور فرار وواروب عسکر جمع ایدوب کلوب خسروی قتل ایلدی «بشر القاتل بالقتل» سری ظاهر اولدی. ومیر اخور مرقوم تغلقشاه یدییوز یکرمی سالنده هند تختنه جلوس ایتدی . آندن صکره نیجه پادشاهلر دخی کلوب یوز طقسان بش سنه کجرات پادشاهی اولدیلر. انقراضلرینه سبب وزیرلری کندولردن اکثر امرا وزرایه تابع اولوب وزیرلر رضاء پادشاهی‌یه مخالفت ایتدکده تهدید وتعزیر ایدیجك قارشو سویلیوب پادشاه وزیرك عرضك یمقوب وزیر هضم ایده‌میوب پادشاهی تلف ایتمك اولدی . ا . ه

سنه ۹۱۲ استیلاء پورتقال بر سواحل هند . وخروج دونمای ملك ظافر عامر از عدن . واستیلاء شاه اسماعیل برعراق . ورفتن بابر از خراسان بکابل بدفع شیبك خان .

سنه **۹۱۳** کرفتن فرنك جزیرهٔ هرمزرا . واستیلاء شاه اسماعیل بر بلاد مرعش وانهزام ذوالقدرلو ومحافظه کردن عثمانیه‌در انکوریه . وانهزام بدیع الزمان درجنك شیبك خان . ووفات برادرش مظفر حسین .

شرح ــ مقدما مرعش ذوالقدرلو اوغللرینك اولوب بعده آل عثمانه تبعیت ایتمشلر ایکن مصر سلطاننه التجا ایتدیکیچون مصر سلطانیله بایزید خانك عداوتنه سبب اولوب ینه مرعش حکومتنده ذوالقدرلی اوغلی علاءالدوله ایدی. لکن بوآناده ایرانده شاه اسماعیل اردبیلی خروج وآق قیونلیدن سلطنتی ضبط وعسکرینه قرمزیجه بورك کیدروب قزلباش تسمیه ایتدکدنصکره توقاته کلوب مکث ایتدیکنی سلطان بایزید خبر الوب عسکر جمعنه مشغول

اولیجق سلطان روم ایله نه جنکم یوق . مرعشه وارب ضبط واستیلا ایتدکدن صکره دیار بکره کچدی . لکن شاه اسماعیلک بوسفردن مقصودی سلطان بایزیدک کیفیته واقف اولمق ایدی . بوندن صکره شاه اسماعیل قرنداشنی طربزون تسخیرینه ارسال ایتدی. اما طربزون والیسی خدعهٔ جنکه عارف برذات اولمغله کان قزلباشلری قلعجدن کچوروب شاهک قرنداشنی اسیر ایتدی . اه .

سنه ۹۱۴ انهزام بابر بن عمر شیخ دوجنك شیبك خان وفرار او بکابل واستیلاء شیبك خان برخراسان . واستیلاء شاه اسماعیل بربغداد وبلاد مشعشع. ووفات شیخ ابوسعید اوبهی ازکبار اصحاب خواجه احرار .

سنه ۹۱۵ انهدام غالب سور قسطنطنیه از زلزلهٔ عظیمه . ورفتن سلطان قورقود بمصر . ووالی شدن سلطان سلیم برطربزون . وولدش سلیمان خان بکفه . وکرفتن شاه اسماعیل مملکت شروان را .

شرح ــ بو زلزلهده یالکنز استانبولده یوز طقوز جامع وبیسك یتمش منزل واکری قپودن یدی قلعه یه وارنجه قلعه دیواری وخنکار سراینك دریا دیواری وقزقلهسی واکثر سور غلطه منهدم اولدی . مکر پادشاهك شیخی اولان شیخ یاوصی خنکار یاتدیغی اوطهیی دکشدیرسون دیو خبر کلیجك پادشاه اخر اوطهیه نقل ایتدی . بر ساعت کچمدین بو زلزله ظهور ایدر ومقدم خنکار یاتدیغی اوطه منهدم اولور . وسلطان محمد وسلطان بایزید جامعلرینك قبهلری وباشهدن باشه قرهمان چارشوسی خراب اولمغله خنکار ادرنهیه نقل ایدر . انده دخی بویله زلزله ظهور ایدیجك باغچهده خنکار ایچون چاتمه اوطه بنا اولنوب تمکن بیوردی . بعده یکرمی اودن برآدم وبهر اودن یکرمی آقچه کلك امر اولنمغله اناطولیدن اوتوز یدی بیك وروم ایلیدن یکرمی طقوز بیك واستانبولدن اون بیك رنجبر کلوب کرج وطاش یاپوب رخنهلری تعمیر ایتدیلر. التون وکموش صحن وتپسیدن طعام یمك نافعدر دیو اطبا خبر ویرمکله سلطان بایزید آلتون وکموش صحن ایجاد ایتدی . ومورخ مولانا ادریسی وقعه نویس ومورخ آل عثمان نصب ایتدی . ا . ه .

سلطان بایزیدك كبیر اوغلی احمد خان آنك كوچوكی سلطان قورقود ایدی. لكن قورقود علمادن و مصنفیندن بر ملا ایكن باباسنك سلطان احمده میلنی وتوجهنی هضم ایتمیوب همان مغنیسادن انطاكیه‌یه اندن مصره وارد قده سلطان مصر آلتوندن مصنوع آلات بزمدن باشقه طقوز بیك آلتون قدومیه‌یی نوجوان خوبانلر ایله ارسال وآت وبساط وقرق جفت طبل وعظیم آلایله مصره ادخال وایرتسی تعیین اولنان سرایه ادخال وسرایه كیدر ایكن سوقلر تزیین اولنمش ایدی. سرایته واروب اون كون استراحتدن صكره اركان دولت مصر اوكونجی عظیم الایله سلطان مصرك سرایته كتوردكلرنده مصر سلطانی میدان قپوسندن شهزاده‌یی استقبال وبابا اوغلی اولوب صاریلوب سلطان تختنه وشهزاده كرسی‌یه اوتوروب رؤیاده فخر عالمی كورمكله درونده حج آرزوسی اولدیغنی افاده ایتدكده مصر سلطانی بو كیفیتی سلطان بایزیده بیلدیریجك بایزید خانه عار لاحق اولدی. ناچار حجه اذن اما بعده رومه ارسالنی سلطان مصردن رجا ایلدیكیچون كركی كبی لوازمنی كوروب اوچ درت آی مسافرتدن صكره تحف وهدایادن باشقه واتباعنك تعییناتندن غیری یومیه بشیوز آلتون تعیین ایتمش ایدی. والحاصل اعزاز واكرام ایله حجه ارسال ایتدی. سلطان قورقود دخی بعد اداء الحج انطاكیه‌یه كلدكده پدری بایزید خان قات بقات خاصلر تعیین ایلدی. اه.

سنه ۹۱٦ مقتولی شیبك خان [۱] درجنك شاه اسماعیل در مرو. واستیلاء شاه برخراسان. وعودت میرزا بابر بسمرقند. وعبور سلیم خان ازطربزون بجانب كفه وخروج شاه‌قولی دراناطولی [۲]. ووفات برهان شاغوری از علماء مصر. وشهادت شیخ الاسلام احمد حفید سعدالدین بغدر شاه‌هراة.

شرح — قره بیق اوغلی نام شیخ بن شاه اسماعیلك بابامی حیدرك خلفاسندنم دیو ظهور ونامنه شاه قولی تسمیه‌سیله خروج وباشنه ارباب شقاوفسادی جمع ایتدیكی دولتك معلومی اولیجق اوزرینه بیك نفر آدمله برزعیم ارسال اولنمش ایدی.

---

[۱] شیبك خان، قفاسی دشمن النده كاسه اولان ملوكدندر.

[۲] تاریخ ظهور شاه قولی: آفت روزكار.

شیخ مفسد زعیمی اخذ وقتل ایتمکله جمعیتی ترقی بولیجق سابقده یکیچری اغاسی وحالا اناطولی والیسی قره کوز پاشا بش بیك آدمله اوزرینه واردقده مفسد مسفور قره کوز پاشایی دخی اخذ وقازغه اوروب عسکرینی قلجدن کچوردی واول حوالیده اولان اوغلان وقیز ومال ومنال مسلمینی پامال ایتمکله مشغول ایکن اوزرینه وزیر اعظم خادم علی پاشا تعیین و شهزاده سلطان احمد دخی معیت ایتدکده ملحد مذکور برطاغه تحصن ایتمکله اوتوز سکز کون محاصره اولندی اما بوجمعیت بهانه‌سیله مکر شهزاده احمد خان عسکری کندویه بیعت ایتدیرمك قیدنده ایمش . عسکر ابا ایدیجك شهزاده حجاب ایدوب معسکردن آیریلوب کیتدی. لکن ملحد مذکور دخی طاغدن بوایامده یول آچوب قرهمانه کچمش . وزیر ایریشوب مقاتله اولنور ایکن قرهمانیلر فرار ایتمکله وزیر اعظم خادم علی پاشا شهید اولدی . وشاه قولی دیدکاری خبیث دخی مجروح اولمش ایدی هلاك اولدی . وقتا که ایکی عسکر باشسز قالدی جمله‌سی پریشان اولدی. کرچه خبیث جزاسین بولدی . لکن خادم علی پاشا کبی برغیور وزیرده تلف اولدی . آفت روزکار شاه قولی هلا کبنه تاریخدر . اهـ .

سنه ۹۱۷ استیلاء کوچکنجی خان بر ماوراءالنهر . و رفتن بابر بکابل . وانهزام سلیم خان از پدرش درجنك چورلی ورفتن او بکفه . وانهزام وزیر اعظم علی پاشا ومقتولیٔ او درجنك شاه قولی . وجمعیت عسکر برای طلب سلیم خان . انهزام نجم ثانی درجنك عبیداه خان ومقتولیٔ او .

سنه ۹۱۸ جلوس سلیم خان درثانیٔ صفر بعد ازمشورت واتفاق عسکر ووفات سلطان بایزید درطریق ویزه وانهزام برادرش احمدخان درجنك یکیشهر از او ومقتولیٔ شرکاء دولت . واستیلاء اوزبکیان بر خراسان . وانهزام بابر درجنك ایشان وکرفتن او قندهار را .

شرح — سلطان بایزید خان حضرتلری حلیم اولوب سیاستی سوممز ایدی. بوسببدن کندویه ولی تسمیه ایدرلر ایدی . ولی دیمك باطن پادشاهی دیمکدر. کویا بایزید خان ظاهر پادشاهی آدمیسی دکل باطن پادشاهلغنه سزادر . زیرا

ظاهر پادشاه اهلنی شوکت وعظمت ومهابت وسیاست ایستر. حتی سیاست بیلمه ین سرور کنزر سرسری دیمشلردر. بوسلطان بایزیدخان ایسه لباس درویشانه یی اداء شاهانه یه ترجیح بیورمغله بوقاروده شرح اولندیغی اوزره ذوالقدرلو اوغللری ومصریلر وشاه اسماعیل وشاه قولی وجم سلطان وقعه لری ظهور وینه سیاست اولمدیغندن وزرا ووکلا خوفدن بری وامین اولدقلری شهزاده لرینه دخی سرایت وشهزاده سی سلطان قورقود حرکت ایتمکله وشهزاده سلطان احمد بلا اذن سلطان قورقودك اوزرینه کیتمسی وشاه اسماعیل دخی تیمورکبی بر بلیه ظهور ایتدی دیو اناطولی سکانی مضطرب وخشیتله متحیر اولدقلری اصغر شهزادکان اولوب شجاعت وغیرت ایله متصف اولان سلطان سلیم همان طربزون والیسی ایکن عالم نظامه محتاج اولدی دیو بلااذن کفه یه کچمه سی سلطان بایزیده کران کتوروب اکدار وعار وجودینه سرایت ایتمکله بدنی ضعیف اولوب کندویه انزوائی اختیار نیتیله اکبر شهزاده کان اولان سلطان احمده تاج وتختی فراغت وقصر ید سوداسنده اولدیغنك سلیم خان بیلوب کرك سلطان احمدوکرك قورقوددن قنغیمی تخته کچسه پدریمز وقتندن مختل بلکه زوال ملکه سبب اولورلر زیرا قرنداشلریمك حاللری معلوم صاحب رأی وتدبیر دکللردر دیو غیرت ایدوب یکرمی بیك آدمله ادرنه قربنه نزول ایتدکده سلطان بایزید ادرنه ده ایدی . وزرا و وکلاسی بویله وقتده پادشاه استانبولده بولنمق اولی دیمکله پادشاه ادرنه دن حرکت وچقور چایر نام محلده سلیم خان اوردوسی مقابله سنه قوندیلر علما مابینه کیروب سمندره سنجاغنه سلیم خانی ارضا وسلیم خان سمت سمندره یه وبایزید خان آستانه یه چکلدی اما سلیم خان اسکی زغره یه وارنجه باشنه آلتمش بیك آدم جمع اولمغله سلیم خان عسکریله دونوب ادرنه یه کلوب کیردی بو اثناده کیف ماتفق شاه قولی جنکنده صدراعظم خادم علی پاشانك شهید اولدیغی خبری شیوع بولمغله پادشاهك اسکی عار والملرینه بو ایکی ماده دخی علاوه اولمش ایکن اکر پادشاه استانبوله وارر ایسه تختی شهزاده احمد خانه همان ویریر خبری سلیم خانه واصل اولیجق سلیم خان ادرنه دن حرکت

وعجله كلوب پدرينه قارشـدرانده يرتشدكده بايزيد خان طرفـدن جنكه آغاز
وطوپلره آتش ويردكلرنده سليم خان بن بابامه ال قالديرمام سهولتله تختى بكا
لايق كوردى نه كوزل و الا كيرو كيدرم ديوب كيرو دوندوكده بايزيد خان
عسكرى بودونمكى فرار عد ايدوب سليم خان عسكرينى تعقيب ايدوب عسكرينك
جمله‌سنى قلجدن كچوردكلرنده سـلطان سليم يالكز بر طاغه كيزلندى بولونمادى
آندن بايزيد خان استانبوله كلدى و احمد خان ككبوزه‌يه كلدى كه بايزيد خان
تختى فراغت ايچون كتورتمش ايدى . بوصرى يكيچرى وسپاه طوپوب احمد
خانى ايستمه‌يز ديوب احمد خانه معين اولان وزير مصطفى پاشـانك وعلمانك
وسـائر وزرا ورجالك خانه‌لرينى باصوب يغما ايتديلر، بايزيد خان دفعنه قادر
اوله‌مادیغنك سـليم خان خبر آلوب چابق بر مقدار عسـكر ايله نجاةً استانبوله
دخول ويكى باغچه‌يه نزول ايتدكده اوجاقلى كلوب بيعت ايدمجك امرا وعلما
دخى كلوب دست بوس ايتديلر ايرتسى كون بايزيد خان عظيم آلايله سرايدن
يكى باغچه‌يه كلوركن سليم خان آتلنوب قارشو واروب آت اوزرندن كورشدكده
اى اوغل ـنى شـاه اسماعيل اوزرينه كوندره‌يم ديدكده بالذات پادشاه كيتمكه
محتاجدر ديمكله تخته طالب اولديغنى اشراب ايتدى . آندن بايزيد خان سرايه
وسليم خان يكى باغچه‌يه قعود ايتدى. دخى ايرتسى چاره يوق سليم خانى جلوس
ايتديروب بايزيدخان ديمتوقه‌يى اختيارايدوب قوجيله سرايدن چيقوب كيدرايكن
سلطان‌سليم كاه‌سوارى كاه پياده‌قوجى‌ياننجه‌يوريوب تعظيم‌ايله استانبولدن چيقاردى.
اما بايزيدخان‌قارشدرانه‌واردقده سلطان‌سايمدن‌اجل شربتى‌كلوب بيله‌بيله‌پدرى
نوش واوغل قيلجك كسكين‌اولسون‌اما عمرك قصيراولسون دعاسين ايدوب‌وفات
ايتدكده عمرى اللى يدى وسلطنتى اوتوز ايكى سـنه اولمش ايدى . جنـازه‌سى
قارشداندن عربه ايله استانبولده جامعى تربه‌سنه نقل اولنمشدر حالا سلطان‌بايزيد
ولى مرقدى ديو زيارتكاهدر رحمة‌الله عليهك بونجه مشقته كرفتار اولمسنه سبب
حلم ايله انصاف وسياستدن تبريسيدر . بواثناده سلطان قورقود دخى يكيچرى
اوطه‌لرنده تبديل ـزوب عسكرى طائفه‌سنى كندو جانبنه چورمك قصدايتدى

لکن ممکن اولمایجق مدللویه کیتدی. چونکه سلطان احمد ولیعهد اولمق اوزره مال تپه‌یه کلمش ایدی . سلیم خان جلوسنی استماع ایدیجك کیرو چکلدی . مرحوم مبرور بایزید خانك فتوحاتی وخیراتی کثیردر. متن کتابده وشرحنزده بیان اولنمشدر . استانبولده وادرنه‌ده واماسیه‌ده وبابا طاغنده واقکرمانده کبیر جامعلری معلوم آفاقدر. ابتداء سلطنتندن اون بر سنه قرنداشی جم سلطان هلاکنه کلنجه جسورانه ولاابالی حرکاتیله ضبط وربط وفتوحات وصفایه نائل ایدی . جم سلطان المی وکیفیت حسبیله کدك احمدپاشا قتلی وتوقاتلی ملالطف‌الله قتلی کندویه فتور و پشیمانی کتوروب کلیاً توبه وانابه وترك سیاست ایتمکله بوخسارتلر پیدا اولدی . بوبحثده حصه یاب اولیجق کلمات چوقدر . پادشاهلر ملالطفی کبیلری قتلده تحرز ایدوب کدك احمد پاشایی قتل ایده‌جك وقت کیف اولیوب وسکره پشیمان اولمله سیاستی ترك ایتمیوب دائما معتدل وشجاعت وسخاوت وعباد اللهه شفقت وظالمینك حقندن کلنمکده ساعت فوت ایتمه‌مك لازمدی . وقهرمان سلیم خانك ولادتی سکزیوز یتمش بش وسنی قرق اوچ اولدقده تخته جلوس ایتدکده برعظیم دیوان ایدوب ارکان دولت ایله یکیچری طائفه‌سنی وسپاه وسائرعسکرییی حضورینه کتوروب بوشاه اسماعیل دیدکلری رافضی ممالك ایرانده رفض والحادی آشکار وجامعلری قپایوب منبرلری قالدیرمش وحضرت شیخین کبیرینه سب ایتمکله هم ضال وهم مضل اولدیغندن باشقه روم مملکتنه دخی خسارته جسارت ایتدیکیچون اوزرینه سفرم وار نه‌دیرسز . دیدکده مهابتندن کمسنه آغزین آچه‌مادی. اوچکره تکرار بیوردقده طقوزلی بریکیچری پادشاهمز روحدر . بز جسدز روح بزی نه‌ره‌یه تحریك ایدر ایسه بزلر رامز. دیجك حظ ایدوب خلعت کیدیروب بردن سلانیك پاشالغنی ویردی. بویله کرمی کورنلر آنلك کبی اولمق اوزوسیله عرض شجاعت وعرض هنر ایتمکه صرف قدرت ایدر اولدیلر. بعده اوغلی سلطان سلیمان کفه‌دن سفینه ایله آستانه‌یه کلدکده وزرا وارکان دولت استقبال ایدوب آلایله سرایه کتوردیلر. اوزنجانب سلیم خانك قرنداشی احمد خان مال تپه‌دن کیرو کیدوب قره‌مانه

واروب ارباب فسادی باشنه جمع ایدوب راحت طورمیجق سلیم خان بر قینده ایکی قیلیج اولماز . دیوب بروسه‌یه کچدی . ودیکر قرنداشی سلطان قورقود مغنیساده ایدی . همان سلیم خان بروسه‌دن ایلغار ایدوب فجأةً قورقودی باصوب قورقو تمغله قورقود پیاله نام اغاسیله فرار وتکه سنجاغنده بر مغاره‌یه اختفا ایتدیلر اما آزقلری دوکندکده بر رنجبره بر آلتون ویروب برآته بیندیروب ذخیره‌یه ارسال ایتدیلر . آنی کورنلر شبهه ایدوب میرلو اولان قاسم بك رنجبری اخذ واشکنجه ایله سویلدوب واروب قورقود ایله پیاله‌نی اخذ ایتدیکنی سلیم خانه بیلدیردکده قپوجی باشی کلوب پیاله افندیسنه صداقت ایتدیکچون عفو اولنوب ضرر عامه‌دن حذراً سلطان قورقودی دار آخرته ارسال وبروسه‌یه دفن اولندقده پیاله تربه‌دارلغنی اختیار ایتمکله اسمنی صدیقلر دفترنده وتوارنجه ثبت ایتدیردی .

احمد خان یکیشهر اووه‌سنه کلدی وسلیم خان دخی واروب جنك اولنور ایکن احمد خان آتدن تکرلنوب اخذ اولنوب حضور شهریاری‌یه کتورلدکده دیار عدمه روحی روان ایتدیرلدی . بو ایکی شهزاده‌نك یدی نفر شهزاده‌لری قالمش ایدی انلر دخی تلف اولندی وسلطنت مزاحمدن آسوده اولدی . پادشاه بروسه‌دن کلیبولی‌یه آندن ادرنه‌یه تشریف ایتدکده اطراف قراللری تهنیت ایچون هدایا ارسال ایلدی . اه .

سنه ۹۱۹ غلاء مفرط درخراسان . وانهزام فرنك درحصار عدن . واستیلاء شاه اسماعیل برخراسان . ورفتن امراء اوز بك بسمرقند . وشهادت شیخ اسماعیل شبستری در راه حج . ووفات فصیح الدین محمد نظامی از فضلاء دهر وسلطان علی مشهدی .

سنه ۹۲۰ جنك عظیم چالدیران [۱] درمیان سلیم خان وشاه اسماعیل

---

[۱] تاریخ وقعهٔ چالدران :

خیلی ایتدی مسلمانلره هجوم	لشکر بدبختیله صوفئ شوم
عاقبة الامر اولوب منهزم	کندی خراب ایلره ماندبوم
هاتف غیبی دیدی تاریخنی	الدی عجم ملکنی سلطان روم

دیکر :

درنهصد بیست جنك وی تاریخست لفظا ومعنی

درغرۀ رجب وظفر یافتن پادشاه روم بقتل عام قزلباشان وفرار شاه بجانب اصفهان . ووفات بدیع الزمان میرزا در استانبول وشیخ محی‌الدین اسکلیبی ومنکلی کرای . وخانیۀ ولدش محمد کرای .

شرح — چونکه جلوس همایون ایله عالم تازه‌لندی بویله وقت، وقت فرصتدر بوفرصتی سلیم خان فوت ایتمیوب ایران سفریچون اناطولی یکیشهرنده عسکر تجمع ایتمك ایچون اول بهاره حاضرلنملری امرلری ممالکه نشر اولندی . وبهارده پادشاه ادرنه‌دن حرکت برله ایوبه کلوب آندن اسکداره آندن مال تپه‌یه نزول وممالك اسلامیه‌ده بولنان ایرانیلرك یدی یاشندن یوقارو ویتمش یاشندن اشاغی بولنان قرق بیك کشی‌یی قتل ایتدیردی کرچه بوقتل فقه کتابلرنده مصرح دکل لکن پادشاهلره باری تعالی‌نك ایتدیکی مساعده موجبنجه پادشاهلر سیاسةً بربلده‌نك ثلثنی قتل ایلسه اجر اولور ومقتوللرك جرمی یوغیسه انلرده مأجور اولور . بومسئله‌یه سلیم خان عالم ایدی . لمصلحة قرق بیك ایرانی‌یی قتل ایلدی. وبو اثناده شاهك بر جاسوسی اخذ اولنمش ایدی . آنی قتل ایتمیوب آنکله شاه اسماعیله نامه‌ده رافضیتی ترك وبکا اطاعت ایله والا اوزرینه وارە یورم یکید کبی قارشومه کل دیو یازوب جاسوس ایله ارسال بیوردی . واردقده عورت جنبری ولازمۀ نسوان ایله ارایسك میدانه کل دیو مکتوبی کلدکده پادشاه بطال غازی قصبه‌سنده ایدی . عسکره بیکر آقچه بخشیش واهل تیماره بیکده یوز آقچه ضم ودوقه کین احمد پاشایی یکرمی بیك آدمله دشمن حالنی تجسس ایچون ایلرو ارسال ایدوب پادشاه سیواسه واردقده عسکری یوقلیوب یوز قرق بیك لشکردن قرق بیك مسن واوشاق مقوله‌سین افراز وسیواسده براغوب پاك سچمه یوز بیك آدمله ارزنجانه واردی . وذخیره‌یی سفائنله قره دکزدن طربزونه وطربزوندن لازم اولان محللره نقل ایتدیردی . اماشاهك نام‌ونشانی یوق . همان سلطان سلیم مملکتلر پادشاهلرك منکوحه‌سی مثابه‌سنده‌در. بن کلدم تصرف ایدییورم وخوفك زائل اولسون ایچون عسکریمزدن قرق بیك نفری تفریق ایدوب کیروده براقدق. مبتلا اولدیغك درده غایتله حرکتده اولانی

استعمال ایله‌سن صوفی زاده‌سن سکا شاهلق یاراشمز بز مملکتنی تصرف ایدر ایکن سن کورنمزسك. سن زاویه‌نشین اول . دیو مسواك ایله عصا ارسال اولندقده شاهدن حقه ایله معجون کلدی . لکن عثمانلو عسکرینك حال وشانی معلوم رؤسای عسکریمز شساه میدانه کلمدی. ایران ویرانه‌سنه کلمك نه‌دیمك دیو پادشاهه تعرض کونه کفت وکو ایله عودت طلب واوتاغ همایونه رقعه‌لر براقیق وجمعیتله اناطولی والیسنه واروب عودته دعوت ایتدکلرینی اناطولی والیسی[۱] کلوب پادشاهه سویلدکده قتل اولندقده عسکره سکون کلدی و ورجی بکی میرزا خان دولته التفات ایتمز ایکن وافر ذخایر کوندروب عرض عبودیت ایلدی . بعده تبریزه [۲] واردقده یکیچری ینه شاهدن خبر واثر یوق دیو عودت طلب وطلبلرنده ابرام وبی ادبلکلر ایدوب اوتاغ پادشاهی‌یی قورشونه طوتدیلر. پادشاه اصلا خوف ایتمیوب بزهنوز منزل مقصوده ایرمدك . عجم‌شاهی نوپیدا رافضی ایکن قتل ایده‌جکی آدمی اکل ایدن دیدیکی ساعت آدمخورلر کلوب کیمی الینی کیمی بورنی کیمی سائرعضونی دیری دیری ییوب توکه‌درلر حال بوکه خلاف شرع وخلاف قانون اولدیغندن باشقه طبعاً دخی کریه ایکن شاهه اطاعت لازم دیوب بویله فرومایه شاهه بویله اطاعت ایدرلر. سزلر ایسه خاندان عثمانیه‌نك قدیم امکدارلری اولوب دین‌مبین ایچون کلمش ایکن اوصانوب دونرسز. یکید اولان بمله کیدر مرد اولمیان دونر ایسه دیندن دونر دیوب چالدیران صحراسنه واردقده هله شاه دخی صحرانك شرق طرفنه ایمش کورلدی. او کیجه احتیاط اولنوب ایرتسی علی‌السحر اناطولی سفری اولدیغیچون اناطولی عسکری صاغده روم ایلی صولده پادشاه اورته‌ده مقاتله‌یه آغاز وامت محمد واهل سنت یعنی بزم عسکریمز الله الله صداسی وروافض طرفندن شاه شاه نداسی ظهور وعجملر عیاللرینی جنکه بیله کتورورلر که عسکر غیرت ایدوب ثابت اولوب فرار ایتمسونلر. دیو . بو دفعه ینه عادتلری اوزره حرملرینی بیله کتورمشلر ایدی. صبحدن غروبه‌دك جنك اولندقده روافضك اقدامی متزلزل

---

[۱] همدم پاشا

[۲] طوغریسی شویله‌در : آلشکرد توابعندن صقاللو نام خراب قریه‌یه

اولوب مغلوباً عاقبت فرار ورسوایلغله پریشان ومنهزماً پراکنده اولدقلرنده شاه اسماعیل سکز خدامیله تبریزه فرار ایدیجك نسا وصبیانلری جملةً اسیر آلندی . حتی شاهك زوجه‌سی اولان تاجلی خانم مسیح پاشا زاده‌نك النه کیرمشدی اولکیجه تمتع ایتدکدنصکره جوهر وجواهرینی دخی مطلوبی اولان نسنه‌سنی آلدیغی بیننمه‌مك ایچون ایرتسی صالیویردی. بومحاربه چهارشنبه کونی غروبه دکین اولدی . اما احتیاطاً سلیم خان وقت عشایه دکین آت اوزرنده طوروب عسکرك نقود وقماش وسلاح یغما ایتدکلرینی سیران و دشمندن اغفال اولماسون ایچون نکران والتان محبوب ومحبوبه اسارایه حیران وشاهك اوردوسی واوتاقلری ضبط اولندقده استراحت بیوروب ایرتسی دست بوس غزا وتهنیت اولندقده ترقیلر وانعام واحسانلر وشهدا دفن اولنوب ممالك عثمانیه‌یه فتحنامه‌لر نشر اولندقدنصکره تبریزه کلوب طقوز کون مکث اولندی. چونکه جنکدن شاه فرار ایله تبریزه کلمش ایدی پادشاه کلیجك تبریزدن دخی فرار ایتدی . تبریزك جامعلری تطهیر منبرلر وضع وخطبه‌لر قرائت و نمازلر ادا اولنوب قره باغده قیشلامق نیتیله حرکت اولندی که ایرتسی سنه تماماً ممالك ایران تسخیراولنه . ینه یکیچری غیرتسزلك ایدوب صورت رجاده عودت طلبلرینه بناءً عودت ایدوب کلوب نیکساره صلاة عیدی قیلوب اماسیه‌ده قیشلادی اما عسکری عودته تحریك ایدن پاشالرك وضابطلرك وسوز صاحبلرینك باشلرینی کسدی. ایرتسی سنه شاه اون نفر علماسیله عظیم هدایا کوندروب استغفارایدوب عفو طلب ایلدی. لکن پادشاه ایلچیلره التفات ایتمیوب حبس ایلدی. بهارکلدکده عجم سفریچون ینه حرکت اولندقده مصر سلطانی اولان غوریدن کلن نامه‌ده مرعش پایتخت سلطنتی اولان ذوالقدرلو اوغللرینك خطبه‌لرنده نم غوری نامم دخی یاد اولنسون دیو یازیجق کندو خطبه‌سنی مصرده ایوجه ضبط ایتسون بودعوالردن فارغ اولسون. دیوب کاغده واروب مصریلردن النوب ذوالقدرلی اوغلی علاءالدوله اوزرینه عسکر تعیین اولنوب البستانه واردقلرنده ذوالقدرلو اوغلی طورنا طاغنه تحصن ایتدی. صکره جنك ایتدکده صندی وباشی کسلدی

وتماماً مملكتی ضبط اولندی. کاه مصریلره کاه آل عثمانه تبعیتله نفاقنك جزاسنی بولدی. کله‌سنی سلطان سلیم سلطان غوری‌یه ارسال ایتدی. وعسکره بیکر آقچه بخشش ویروب پادشاه قیصریه‌یه آندن استانبوله کلدی. وایرانده عسکری عودته تحریك ایدنلرك اماسیه‌ده حقلرندن کلمش ایدی استانبوله کاندکده اسکندر پاشا ایله قاضیعسکر جعفر افندینك دخی تحریکده برمقلری اولدیغی خبر آلنمغله اسکندر پاشا و جعفر افندی وسکبان باشی اوچی بردن قهر پادشاهیله اعدام اولندی. پادشاهلق بویله کرك. عجله ایتمیوب کرکی کبی تصحیح ایتدکدنصکره وقت کچدی دیمیوب بو پاشا ایمش بوقاضیعسکر ایمش بواوجاقلودن سکبان باشی ایمش دیمیوب مفسد اولانلرك جزاسین ترتیب ایتمکدر. بغداد ایله دیار بکر میاننده ساکن عشیرتلر خطبه‌یی شاه اسماعیل نامنه ایدرلر ایدی ایچلرندن مسلم ومعتقد اولانلر چالدیران جنکندنصکره شاه‌سلیمه انقیاد ایتدیلر. لکن سرکش وخشینلری بوی بکلری اولمغله اصلاحلریچون مورخ مولانا ادریس ارسال اولنوب واردقده بتلیسی اوجاقلق طریقیله امیر شرف الدینه وخیزان ملکنی امیر داووده ویروب صاصون حاکمی علی بك وغرزان والیسی عبدی بك وبشیر بك اوغلی ملك بك کبی امیر شجیعلری ودیار بکر قلعه‌سی خلقنی وره اهالیسنی مورخ مرقوم حسن تدبیر وتربیه ایله جمله‌سنی اطاعته کتیردی بوسلیم خان دخی جدی ابوالفتح کبی مورخینه رغبت ایتمکله ودشمننی بعضیسنی ضرباً وقهراً وبعضی دشمننی سهولتله اله کتیریر ایدی. زیرا پادشاه عسکرسز ولشکر عطاسز وعطا خزینه‌سز وخزینه رعایاسز ورعایا امنیتسز وامنیت عدالتسز وعدالت سیاستسز وسیاست عفوسز وبونلری یرینه کتیرمك اهل تاریخسز اولماز. شهریار بزکوار مشارالیه لازمهٔ متعددهٔ مذکوره‌یه رغبت ورعایت ایتمکله ماردین وسنجار وآمد وخربت ولایتلرینی سهولتله تسخیر ایتدی. وآمدك ابتدا فاتحی خالد بن ولید حضرتلریدر. اه.

سنه ۹۲۱ ظهور دولت شرفا درفاس. وضبط کردن بیقلی محمد پاشا حصار کماخ وبایبورد. واستیلاء سنان پاشا بربلاد مرعش وانقراض دولت

ذوالقدریه بموت علاءالدوله. ورفتن امیر سلیمان از طرف جرا کسه بجانب یمن. ووالی شدن طهماسب برخراسان. ووفات عبدالبر بن شحنه.

سنه ۹۲۲ انهزام ظافر ظاهری ازعسکر مصر دریمن وبناء ترسانهٔعامره. واطاعت امراء اکراد بآل عثمان واستیلاء محمد پاشا بر دیار بکر و انهزام قره خان از او درجنك ماردین. ورفتن سلطان سلیم خان بدیار عرب بعدازجنك عظیم مرج دابق ومقتولیٔ قانصو غوری [۱] پادشاه جرا کسه در رجب. ووفات امیر بخاری از مشایخ روم. [۲].

شرح — بر کیجه سلطان‌سلیم‌خان تفکر وسحری وزیراعظمی پیری‌پاشایی چاغروب روم ایلی بر آوج محل ایکن یدی قرال تاج کیوب سکه کسمك دیمك نه دیمك. للّٰه‌الحمد خزینه‌م وار و سفینه‌لرم وار مرادم ممالك افرنجی جملهٔ تسخیردر. دیدکده پیری پاشا کاردان واعقل ناسدن اولمغین پادشاهم یارنکی کون دیوان همایونده وزرا ایله عرضه کیردیکمزده بشیوز پاره سفینه و سفاین مزبوره ایچون ترسانه اوله‌جق محل تدارك و تفحص ایدك دیو تهدید و عنفله امر بیوروب مرادم روم ایللرندن کفارك الین کسمکدر. دیو ارائهٔ طریق ایتدکده سلطان سلیم حضرتلری یا بزم بشیوز سفینه مصارفنه خزینه‌مز کفایت ایتمز بیوردقلرنده وزیر دانا پیری پاشا مأمول ایدرم که عشری انشا اولنمدن بو خبر کفاره واریر و جمله‌سی خراجی قبول ایدر. دیمکله پادشاه بو رأیی معقول کوروب ایرتسی کون عرضه کیرلدکده بروجه محرر شهریار عالیتبار عنفله امر بیوردقده وزیر اعظم وسائر وزرا ارکان دولتله عجله قارشو کچوب حالا ترسانه اولان محلی تصویب ومناسب کوردیلر اما محل مذکور مزارستان ایدی. بیك مزاردن کموکلری اخراج برطولی

---

[۱] تاریخ انهزام غوری کفتهٔ کمال پاشا زاده:
فتح ممالك العرب

[۲] تاریخ وفات امیر بخاری:
واه شیخ

تاریخ زلزله : اثرعصیان . دیکر : نشان شرت

چقور قازوب طولدوردیلر هر بیك مزاره بر مزار تعیین ایتدیلر حالا ترسانه آردنده مشاهده اولنان طولی مزارلر آنلردر بیلمینلر اول زمان آدملری نه طویل القامه اولورمش دیرلر والحاصل ترسانه کوزلری بنا اولنوب سفاین انشاسنه عجله مباشرت واهتمام اولندقده اوچ آیه وارمادی فرانسز وونديك واسپانیه وجنویز وسائرندن اوچر بیللق خراج ایله یدلرنده اولان قلعه‌لرك مفتاحلرینی ارسال ایتدکلرنده ترسانه‌یه صرف اولناندن ماعدا خزینه‌لر پیدا اولندی . بو وقته کلنجه ترسانه کلیبولیده ایدی . پادشاه قدردان وزیرك بوتدبیرینه پسند وآفرین ایله دعالر ایلدی بر وزیر علمادن و عقلادن و اهل تاریخدن متدین اوله بویله تدبیر صاحبی اولور لکن پادشاه دخی بویله قدردان وشجاعتلو اوله زیرا بو خصوصه بادی ینه پادشاه ایدی . اه .

سفر عرب — چونکه سلطان سلیم بر سنه مقدم شاه اسماعیله مقدارینی بیلدیردی شتایی آنده کچیروب بهارده ایراندن روافض کوکنی کسوب جمیع ممالك عجمی تسخیر قصد ایتمش ایدی . لکن عسکری طائفه‌سی طورمادقلرندن مقصود وقت مرهونه تأخیر اولنمش ایدی . وقتا که عسکری‌یی بو جسارته تحریك ایدنلرك حقلرندن کلندی . مقصود مذکوری تحصیل ایچون اوچ سنه‌لك سفر تدارکی کوریلوب وزیر اعظم پیری پاشا استانبول قائممقامی نصب اولنوب یرینه سنان پاشا صدر اعظم اولوب قرق بیك دلیر آدمله ایلرو دیاربکره ارسال اولنوب عربدن وعجمدن وقوف تحصیلی امر اولنمش ایدی . پادشاهه موکب همایون قیصریه اوله‌جق اولمغله عسکر قیصریه‌یه جمع اولمق امر اولنمغله عسکر قیصریه‌یه جمع اولهرلر ایکن وزیر ملاطیه‌یه واردقده ملاطیه مصریلر یدنده ایدی . دیار بکره کچمکه عرب ضابطانلرندن رخصت طلب ایتدکده سنك پادشاهك مصر سلطانی حمایه‌سنده اولان علاء الدولهنك باشنی کسوب سلطان مصره ارسال ایتمکله خصومتمز واردر . دیوب نهر فراتدن کچمکه رخصت ویرمیوب اظهار عداوت ایتدیلر . و سلطان سلیمك ینه ایرانه سفری اولدیغی شاه اسماعیل خبر آلوب بن کچن سنه عفو وجاسیله علمامی کوندردیم قبول اولنمادی وبر دورلو مقاومته قدرتم یوقدر

لکن مصریلری تحریك ایدوب ایکیمز براولسق بلکه قدرتمز اوله . دیو تفکر ایدوب غوری‌یه مکتوبنده سلیم خان بو سنه ایرانه کلور ایسه ایرانی ویران وایشنی تکمیلدن صکره دیار عربه هجوم ایده‌جکی امر مقرردر . همان بینمزی اصلاح ایده‌سز . دیو رجا یازمغله وری دیدکاری احمق چرکس عجم شاهیله بن بر اولیجق روم پادشاهی خوف ایدر. ملاحظه‌سیله شاه اسماعیل ایله صلح اوله‌سز . الا بزمله دخی خصومتی مقرر بیله‌سز . دیو یازدیغی نامه سلیم خانه واصل اولیجق حضرت علی کرم‌الله وجهه حضرتلرینك « لابد من سلیم آل عثمان یملك الروم والعجم ثم یملك جزیرة العرب » کلام کبارینی مصاحبی اولان فاضللر خبر ویردکلری اجلدن چراکسه ایله خصومته بهانه جو ایکن مصریلرك بو تقریب رافضیلره اعانه‌سندن محظوظ اولوب علمادن استفتا ایتدکده « من اعان ملحداً فهو منهم » فتواسنی ویرکارنده سفری عرب سفرینه تحویل وجزم بیوردی. لکن اصلا کیمسه‌یه اظهار ایتمیوب ینه عجم‌سفری صحبتیله استانبولدن قونیه‌یه واروب علما وارباب دولتله مشاوره ایتدکده عربه وعجمه‌سفری‌مناسب کورمیوب خصم قوی‌ایکی اولدی وغائلهٔ عظیمه اولور . دیدکلرنده اصلا التفات ایتمیوب جری اللسان قاضیعسکر زیرك زاده‌ایله قره‌جه پاشایی مرد عاقللر اولمغله هدایا ایله ایلچیلك طریقه‌سی اوزره سلطان غوری‌یه ارسال ایدوب دیار بکره کچمکه ملاطیه‌دن رخصت ویرسونلر دیو نامه یازدی. اما غوری شاه اسماعیل ایله یکدل اولوب اللی بیك پرسلاح عسکر ایله حلبه کلوب سد سدید اولدی . وشاه دخی دیار بکره کلوب عثمانلویی اورته‌یه الق تصمیم ایتمشلر ایمش بی باك بی پروا ایلچیلریمزی واردقده حبس وجفا ایتدکلرینی پادشاه خبر آلوب قونیه‌دن قالقوب طوغری عینتابه واریر ایکن غوری بوکلیش یاکلیش کلیش دیوب نافله خصومت اظهارینه نادم اولوب ارباب مشاوره‌نك خصم قوی ایکی اولدی . ایکیسیله دخی جنك مناسب دکل دیدکلری کبی پادشاه سفردن فارغ اولور . ظنیله ایلچیلری حبس ایتمك کبی اظهار شجاعته جسارت ایتمشیدی . کوردی‌که بو پادشاه ظنی کبی دکل همان ایلچیلری حبسدن چیقاروب انواع

تعظيم واعتذار ايله ارسال ايلدى . عينتابه واردقده عينتابلو سلطان سليمه
اطاعت وسوقلره ديبالر دوشدكلرى خبرى غورى يه واصل اولنجق دخى زياده
ايتديكنه پشيمان اولوب تكرار اعتذار نامه ايله ايلچيسى كلدكده باقيوب سرعتله
پادشاه عينتابدن حلبه قريب واردقده ايلچى يى كتوردكده ايلچى جواب طلب
ايده جك پادشاهك سلحدارى پادشاهك اردندن ايلچى يه طوغرى قليج صاللادى .
ايلچى يه غيرى جواب يوق ينه جواب طلبنده اولدقده ايلچى يه مباشر اولانلر سكا
جواب قليج اغزيله ويرلدى . وار غورى يه يويله سويله ديوب رد ايتدكلرينى
وسليم خانك مهابتنى واروب ايلچى غورى يه تقرير ايتدكده غورى سرسم
اولدى . اما چه فائده همان غورى اوردوسيله حضرت داود مزارينه قريب
صحرايه چيقاردى . وهمان سلطان سليم دخى اوستنه واروب اول ساعت يعنى
اياغى توزيله جنگه مباشرت ايلدى . وقتا كه مصرك تعليملى فارسلرى وجنكجيلرى
ميدانه چيقوب هر برى بشر اون سنه ده تحصيل ايتديكى اويونلرى وهنرلرى
وصنعتلرى اجرا ايدرلر ايدى . اما روم عسكرى انلرك اويوننه باقيوب
طوپلرى باصدبلر وكله لرى ياغديرديلر . حتى طوب دانه سنك برى غورينك
قولاغى توزندن كچمكله زهره سى چاك اولمش . يوركنه خوف مستولى واقدامى
متزلزل وبدنى رعشه ناك اوليجق ابدست بهانه سيله يانندن برخادم آلوب معسكردن
آيريلوب ايرمق كنارينه واروب برسجاده اوزرينه ياتوب اويودى . لكن مصر
عسكرى سلطانلرينى كوره ميجك تجسس ايتديلر . بولميجق فراره حمل ايدوب
عسكر دخى فرار ايتدكلرنده روميلر تعقيب ايدوب ايرشدكلرى مصريلرى
قليجدن كچيرديلر ايكى ساعتده منهزم وپريشان اولديلر . غازى سليم خان ايكى
كون محل معركه ده مكث واشيا ومال ومنال وتحف ولباس وسلاح وآلاتدن
هر كس نصيبى مقدار اخذ غنيمت ايدوب مسرور وخندان وچادر وچركه
ودواب وجبخانه وطوپ وضربه وزنبورك مثللو شيلر ميرى يه ضبط اولنوب
تهنيت غزا ايچون ديوان اولندقده هر كس كلوب دست بوس ايتدكده پادشاه
دخى پادشاهانه بخشيشلر وترقيلر كرم واحسان ايتدكدن صكره غورينك

بولنماسی امر اولندی. مقبل چاوش نام کیمسه غوریله کیدن اوغلانی بولوب سویلتدکده نهر کنارنده اوبور دیمکله تصحیح ایچون غلام چاوش ایله ارسال اولندقده نهر کنارینه واروب وفات ایتمش بولدیلر. باشنی کسوب پادشاهه کتوریجك کسیك باش کتوردیکی ایچون التفات یرینه عقابه مستحق اولدی. بعده پادشاه حلبك کوك میداننه واردی آرام ایتدکده ملاطیه ودارنده ودیورکی وکاخته وعینتاب وقلعةالروم وکوی شهری جملهسی ممالك عثمانیهیه الحاق اولندی. حلب خزینهسنده اون کره یوز بیك مسکوك وبر اوقدر غیر مسکوك آلتون ومجموع آلتونك قیمتنجه جواهر واوچ بیك کورك وآکا کوره چادر وبارکاه وآکا کوره آت وقاطر دوه وسکسان مخزن سلاح وآلات حرب وجبخانه ضبط اولندی. وینه عسکره بخشیشلر وترقیلر ویروب شام شریف قربنده مصطبهٔ سلطان نام محله نزول بیوردقده شاملو کلوب اطاعت ورخش پادشاهی پاینه پای انداز زر اندوز قماشلر دوشیوب اظهار سرور ایتدیلر. وپادشاه مقام مذکورده اون ایکی کون قیام بیوروب اول بهاره کلمك شرطیله عسکر اسلامه صلهلرینه اجازت ویروب پادشاه قیشلامق ایچون شامه داخل اولدقلرنده قلعهٔ حما وحمص وصفد ونابلوس ولجون وقدس شریف وغزه وعجلون دخی ضبط اولندی. ودرزی طائفهسی سرکشلر پادشاهه اطاعت ایلدی. وعلم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم شام خزینهسنده سلاطین مصر نظارتیله موضوع ایمش پادشاه واروب زیارت ایدوب ینه شام خزینهسنده حفظ ولنماسی تنبیه بیورمشلر ایدی. بیك تاریخنده یعنی سلطان مراد ثالث زماننده سفرلره کوتوریلوب مظفر اولندیغندن تعظیم واکرام ایله استانبوله کتوریلوب سرای همایونده خرقهٔ شریفه اوطهسنده حفظ اولندی. بعده مصر بکلرندن خیره بیك وجانبردی غزالی بك کلوب سلطان سلیم حضرتلرینه اطاعت وعرض عبودیت ایتدیلر. وخنکار شیخ محی الدین عربی حضرتلرینك مزارینی زیارت ایتدکده تربهده تربهدار اولان ذات ایله کورشدکده بو مصر صوسز یوللردن کیدوب تسخیر ایتمك آیا ممکن اولورمی دیو استفسار بیوردقده مکرم عزیز مرقوم جفر آشنا برذات

ایمش. سنك مصری فتح ایده‌جکك قرآن کریم ایله ثابتدر (ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحین) آیهٔ شریفه‌ده لفظ ارض معرف باللام ذکر اولندقده ارض مصر مراد اولنور. لقد لفظی یوز قرق سلیم لفظی کذلك یوز قرق ذکر لفظی طقوز یوز یکرمی اشبو سنه کذلك طقوز یوز یکرمی بو سنه حق تعالی صالح قوللرینی مصره مالك ایدرم دیو وعد بیورمشدر. دیدکده سلطان سلیم محظوظ اولوب مصرك فتحی تدارکنه مشغول اولوب امیرین مرقومین حیره بیك وجانبردی غزالی بیك ایله مشورت وسوق تدبیرلری ایله زمهری ایچنده مصره کیدلمك خفیة تصویب اولندی. اما براحد بونیته خبیر اولمادی. وکیمسه مأمول ایتمز ایدی. بوندن صکره پادشاه پاشالردن برینی یانته چاغروب براز صحبتدن صکره طشره چیقار ایکن پاشا قتل اولنور. یکرمی مقدار پاشادن ورجالدن کونده بری بو منوال اوزره قتل اولنور. حکمتنه کیمسه واقف اولهماز. وقتاکه نوبت آدنه متصرفی خلیل بیکه کلوب احضار اولنوب خلوتده ای پاشا مصر سلطاننك یالکز یکرمی بیك سقاسی وارایمش. بزعسکره اجازت ویروب بهارده کلمك اوزره طاغتدق. بن بوقیش ایچنده بونده بولنان دائره خلقی وبوقدرجه عسکر ایله مصره کیده‌یم دیرم سن نه‌دیرسین؟ دیدکده لشکردن مراد اون‌ایکی بیکدر. زیاده سنك وجود وعدمی برابردر. کندو قلبنه باق. شجاعتك وار ایسه عسکر اون ایکی بیکدن زیاده‌در. دیجك بری بری اوزرینه اون قات خلعت خلیل بیکه کیدردی. بوندن اول قتل اولنانلر معلوم اولدی که بهارده عسکر کلوب جمع اولمادقجه کیتمك مناسب دکل دیدکلری ایچون ایمش. خائف حتکار صاغ طوروسون بز صاغ طشره چیقسه سؤال ایتدیکم سر فاش اولور. دیو قتل اولنورلر ایمش. همان اوتوز بیلدقه اون بش بیك دوه صو ایله وموجود بولنان عسکره فجأةً قالق دیو فرمان اولنوب ایرتسی کون شامدن پادشاه عسکریله حرکت واون قوناق اولان زبیدانیه‌یه واردقده یوللرده صودن زحمت چکلمدی. بریه‌لرده یغمور اولدیغی پك نادر ایکن عنایت باری اولوب یغمور اکسیك اولمادی. ازین جانب مصر

سلطانی اولان غوری حلبه کلدکده یرینه وکیل سلطنت براقدیغی طومانبای غوری فوتنده اصیل اولوب سکنز آیدن برو سلطان مصر اولان سلطان طومانبای سلیم خان عسکرینی طاغتمش بهاره جمع ایتدکدن صکره کله‌جك ایمش. دیو غافل وبی تدارك ایکن سلطان سلیم زمهریده بردن ظهور ایتدکده ممکن اولدیغی مقدار عسکر ترتیب ومقابله ایتدکده تمام یدی کون جنك اولندی. کیجه‌لری آرام وکوندوزلر جنك اولنور ایدی. یدنجی کون سلیم خان قپوسی خلقیله عسکرك اردندن قالقوب عسکر جنکه مشغول ایکن مصرك آرد قپوسنه طولاشوب دخول ایدوب برج وبدنلرینی بیراقلر وعلملر ایله تزیین ایتدکده مصریلر کوروب خانه وعیالمز واشیا ومالمز ایللر الینه کیرمش بز بیهوده نیچون جنك ایدرز. دیو حیرت ناك اولوب منهزم وفرار ایدر اولدقلرنده روملر آردلرندن ایرشدیکین اخذ ونیجه ساعت جنك ایدوب قلجدن کچیره‌رك ایرتسی طومانی بای اختفا ایتدیکی محلده اخذ ایدوب حضور سلیم خانه کتوردکلرنده زویله نام سیاستکاهه صلب اولندی. پادشاهلق ایتمش وبیرو عالم کشی اولمغله حبس اولنسه کونده بیك کره موتی تمنی ایدر ایدی. غائله ایله لسان همایوندن صلب ا نسون لفظی صدور ایتمش پادشاهلره لایق اولان سوزنی کیری آلمامق. دیو نی کلام بیوردی. کرچه پادشاه اولانلر صلب اولندیغی یوق لکن طومانی بای امور کورمش عمر سورمش آدم اولوب سلیم خان کبی قهرمانه یدی کون مقابل اولمق وسنان پاشا کبی وزیرنی اثنای جنکده شهید ایتمك حماقت دکلمی؟ وپادشاه مصره دخول ایتدکده مصرك خانه‌لری قات قات کارکیرومتین اولدیغنه مغروراً لساء مصرنا قصهٔ عقل اولدقلرك اثبات ایدوب روملرك باشنه شیٔ دوکمك کبی عملی اهانت ظن ایتمشلر ایدی. همان پادشاه طوروب متین هد اولنان قپولری هدم مزبوره عورتلری چیقاروب صاچلرندن باملری کنارینه آویزه ایتدیردی. یعنی پادشاه جهانکیر شروع ایتدیکی ایشده مسامحه ایتمیوب اغماض نه‌در بیلمیوب تکمیل ناموسه اهتمام ایدوب وقتنه عوق وتأخیر ایتمز ایدی. ارکك بویله کرك اما سلیم خان مصره کیرر ایکن قلب عسکرده وزیر

سنان پاشا شهيد اولوب پادشاه دخی عسکردن خبرسز عسکردن آيريلوب مصره کيرمش ايکن ومصريلرك آت وقليچ وتوفنك علمنده ماهرلر توفنك قتنده روميلره فرق قات غالب ايکن نصرت آل عثمانه توجه ايتدی . (وهو علی كل شیٔ قدير) بونده حكمت چوق. پادشاه عاقل وغيور ومجد اولوب مصرك احوالنه واقف ايكی بيكی انتخاب وبهار سفرم وار ديو عسكری طاغتمق ايله دشمنی اغفال وپاشالرك ورجالك جسورنی ومخوفنی تميز ايچون برر برر يانه دعوت ايدوب سؤال ايتمك وبی جرأت اولانلری عفو ايتسه شايع اولور ديو قتل ايتمك وعسكرينك وامرانك خبری يوغيكن فجأة زمهريرده شامدن حركت ايتمك وجنك يدی كون متمادی اولدقده ثابت قدم اولمق كبی اسبابه مبنيدر . اما درون مصرده زقاق جنكی قطع اولميوب برقاچ كون ممتد اوليجق پادشاه اناطولی قاضيعسكری اولان كمال پاشا زاده‌دن بونه كيفيتدر ديو استعلام بيوردقده بقيهٔ شمع بويله باطارو چيقار ديو تعبير ايتديكنی پسند بيوردی. فی الواقع زقاق جنكی دخی انجام بولدی . اسباب ظفرك بريده كمال پاشا زاده كبی ذاتك معيتله قاضيعسكر بولنماسی و ملا ادريس كبی مورخك مصاحب اولماسيدر . بوندن صكره پادشاه قهر وتدمير سمتنی ترك ولطف واحسان جانبنی اله آلوب بيرلرينه علوفه وقابل خدمت اولانلری استخدام ايتمكله جلب قلوب بيوردی . ودالفتوحات اولان خيره بيكی مصره والی وجانبردی غزالی‌يی والیٔ شام نصب بيوردی . واون آی مصرده آرام بيوروب وسيع الاركان اولان سلطنت مصره وحرمين محترمين نظامنه‌سنی موفور بيوروب اسكندر ذوالقرنين كبی جهانكير پادشاهك بناسی اولوب عجيب وغريب ايله موصوف اولان اسكندريه‌يه كلوب تماشا ايدوب عبرت آلدقدن صكره ينه مصره واروب آندن شام شريفه تشريف بيوروب درت آی دخی شامده مكثنده حضرت محی الدين عربی مزارينه معلا قبه وجامع بنا وعجله تكميل ايچون عمله‌يی ايكی قسم ايدوب برقسمی كيجه وبرنوعی كوندوز اشليوب تكميل اولنوب قونيه‌يه كلندكده زاويهٔ مولانای روميه‌يه صو كتيردوب زيارت بيوردقده شاه اسماعيل دوستلق عرض ايدوب تهنيت

خزا ایچون عظیم پیشکشلری وارداولدی . قبول ایدوب غانماً و سالماً ومسروراً استانبوله سعادتله تشریف بیوردی. شکرالله سعیه فتح ممالك عرب تاریخ واقع اولمشدر.

سنه ۹۲۳ انقراض دولت آل طاهر بمقتولیٔ ملك ظافر عاص در یمن . وانهزام سعادت کرای از اسلام کرای درجنك آزاق ومقتولیٔ امیر کفه بالی بك در آن جنك . فتح مصر [۱] واستقرار سلیم خان بعد از جنك مدید وانهزام ارباب طغیان وانقراض دولت چراکسه بصلب طومانبای. ووفات شیخ احمد قسطلانی صاحب المواهب .

شرح ــ دشت قپچاق دیدکلری مملکتك شرقیسی خوارزم غربیسی روس ولایتلریدر . قریم دارناق و سراجوق و حاجی ترخان و آزاق وکفه وازدرهانی مشتملدر. لکن تیمورلنك توقتمش ایله محاربه‌ده اکثرینی خراب ایتمکله حالا دارالملکلری باغچه سرایدر . ابتدا برکه خان ابن تولی خان ابن جنکیز خان خان اولمشدر . حتی التی یوز التمش تاریخنده هلاکو کلوب برکه خان ایله جنك ایتدکده برکه غالب اولمشایدی. بش سنه صکره وفات ایتدکده منکوتمرخان اولدی. بعده آنك یرینه قزان خان بعده تلاقا بن منکوخان بعده طوطغا بن منکو بعده اوزبك بن طوغرلجه بعده انسان اوغلان بعده جانبك خان بعده اوروس خان اولدقده تیمور ظهور ایدوب اوروسك یرینی توقتمشه ویردی. بعده توقتمش تیمور ایله عداوت ومحاربه‌دن صکره توقتمش هلاك اولیجق یرینه امدکو خان اولدی. بعده محمد بن توقتمش خان که ابوالخواقین قریم اولو محمدخان تعبیر اولنور. بعده کوجك محمد خان بعده حاجی کرای خان اولوب سکز یوز سکسانده وفات ایتدکده اون عدد اوغلی قالوب هر بری خانلق ادعاسیله احتلاله ویردیلر. بو کیفیتی ستانبول فاتحی سلطان محمد استماع بیوروب کدك احمد پاشایی اوچیوز پاره سفینه ایله ارسال وفرنکدن کفه‌یی آلدی. وافرفرنك بکزاده‌لرینی اسیر ایدوب آستانه‌یه ارسال ایتمش ایدی . مکر ایچلرنده حاجی کرای اولادندن منکلی کرای اسیر ظنیله کتیرلمش ایدی . ابولفتح

---

[۱] تاریخ فتح مصر :

فاتح ممالك العرب

اکرام ایدر ایکن دشتده آل جنکیز منقرض اولمغله خرابه مشرف اولدیغین
ابوالفتحه تحریر ایتملریله منکلی خانه طبل وعلم وتوغ ویروب اعزاز ایله
کوندردی . واروب خطبه وسکه صاحبی خان اولدی. طقوز یوز یکرمیده فوت
اولدقده یرینه اوغلی محمد کرای اولوب نوغای اهانتیله شهید اولدقده اوغلی
غازی کرای نام طفل اولدی. التی آیده اول دخی عزل اولنوب کفه‌دن سلیم خان
بن بایزید خان ایله آستانه‌یه کلوب مکث ایدن سعادت کرای خان نصب اولنوب
ارسال اولندی. وقتاکه نوبت سلطنت عثمانیه سلیم خانه کلوب اول دخی برکیجه
وزیری پیری پاشایی چاغروب بن شاه اسماعیله مقدارینی بیلدیروب وسلطان
عرب غوری‌نك زهره‌سنی چاك ایدوب سلطان مصر طومانبایی صلب ایدوب
کفار قراللرندن اوچر سنه‌لك خراج اخذ ایتمش ایکن بوتاتار طائفه‌سی باشلو
باشنه دشت قبچاق وقریمده خانلق ایدر . آتلرینك وعسکرینك یم ویجك
وکیجك قیدلری اولمامغله درت کونلك مسافه‌یی برکونده قطع ایدر . بونلره
برنظام ویرلمسه حدلرینی بیلمزلر. بروقتده اولادمزه بلیه اولورلر. دیوب رئیس
افندی‌یی کتیردوب تاتارخانه یومی بیك آقچه واتباعنه اوچیوز آقچه علوفه ایله
کفه سنجاغنی توجیه ایلدم سفری‌یه لازم اولوب تعیین اولندقده کلمك شرطیله
خدمتمده بولنمق ایچون برات یاز . دیو امر بیورمغله فی الحال براتی یازیلوب
قپوجی باشی ایله ارسال اولندی . قپوجی واردقده قوم تاتار عاردر . دیو
ابا ایده‌جك اولدقده خان اولان سعادتکرای آستانه‌ده مکثنه بناءً آل عثمانك
قدرتنی یاد ایدوب اطاعتی معقول کوردی . اما مومی الیه سعادتکرایك قرنداشی
صاحب کرای نام نوجوانك شمس طلعت سرو قامت زیبا هیئت روشن روی
آشفته موی جهان ایچره جماله مثال محال دیو سلطان سلیم خبر المش ایدی .
بوبهانه ایله اعتماد ایچون رهن لازمدر . قرنداشی صاحب کرای رهن طلب
ایدرم بیوردقده تعلله مجال اولمامغله قپوجی باشی ایله ملاحت برجنده بدر اولمش
نور افزایی ارسال ایلدی. کلدکده سرای همایونه آلنوب انسز عشرت ایتمز ایدی.
بوتقریب تاتارخانلر پادشاه. ایکن آل عثمانك نعمت خوار امراسندن اولدی.

القصه سعادت كراى عدالتله حكومت ايدر ايكن محمد كراى اولادندن ظلم ايله شهرندار اسلام كراى خروج ايديجك تاتار ايكى فرقه اولوب مملكت دشت مختل اولمغله اشبو تاريخده باغى تاتارلر كفه سنجاغى متصرفى بالى بكى شهيد ايتملريله سعادتكراى مغلوب اوليجيق عارندن خانلغى ترك وآستانه‌ده علوفه وآر پالق ايله كلوب استراحت ايلدى. لكن اسلام كراى زور بازو ايله خانلغى ضبط ايتديكى ايچون سلطان سليمدن امين اولميوب خوف اوزره ايدى. آخر كار عرض عبوديت ايدوب آستانه‌ده رهن اولان صاحبكراى خان نصب اولنوب ارسال بيورلسه بنده‌كز قبول وتاتار اطاعت ايدر . واختلال دفع اولور ديو تحريرينه بناءً صاحب كرايه طبل وعلم وتوغ ويريلوب ارسال اولندى انجق سليم خان مكر صاحب كرايك جمالى مهر عالم تابه غالب واعضاى بربرينه مناسب وشرم طرهٔ جبين پرچيندن جعد سنبل بربيچ وتاب اولديغندن بالضروره زلفى قلابنه كرفتار ايدى . رضاى خاطرينه امتثالاً عالم وصالدن الم هجرانى تقديم ايدوب سلطنت دشتله ارسالنى روا كورمش ايدى. حالا نيجه ماه وسال فراق واشتياق المرى حضور وراحتنى قطع ايتدى . خان نوجوان واروب حسن وتدبير ايله اسلام كرايى قتل ايتديروب مستقلا خانيت ايلدى . اه .

سنه ٩٢٤ عودت سلطان سليم‌خان ازدمشق بدارالسلطنه بعدازبناء تربهٔ شيخ اكبر . واطاعت رستمدار ومازندران بشاه اسماعيل. ووفات شيخ‌الاسلام قاضى ذكريا بن محمد انصارى وشيخ نورالدين شهودى ونجاتى [١] ازشعراء روم .

سنه ٩٢٥ خروج جلالى درنواحىٔ تورخال ومقتولىٔ او . واطاعت كيا احمدوالىٔ كيلان بشاه اسماعيل. ووفات شيخ‌حمدالله ازمشاهير خطاطان جهان.

سنه ٩٢٦ جلوس سلطان سليمان خان بعد از وفات پدرش سلطان سليم‌خان درشوال . وعصيان كردن جانبردى غزالى والىٔ شام . وبناء جامع جديد محمد پرتغال از ملوك بنى وطاس درفاس . واستيلاء شاه اسماعيل بركرجستان .

---

[١] تاريخ وفات نجاتى : كتدك نجاتى هاى

شرح — سلطان سليم حضرتلری صاحبقران بر دولتلو اولوب استراحت ایچون تفرج طریقیله استانبولدن ادرنه‌یه کیدر ایکن قارشدران نام محله‌وارد قده یانی قره تعبیر اولنور بر چیبان چیقاروب قرق کون رئیس الاطبا اولان اخی چلبی کبی حاذق حکیم علاج ایتمش ایکن مفید اولمیجق آستانه‌ده وزرا ورجال دولتی کتوردوب وصیت ایتدکدن صکره جوار حقه عازم اولدی. اصلا افشا اولنمیوب اظهار سرور کاذب ایدرك آستانهٔ سعادته کلدکلرنده شهزاده سلطان سلیمان دخی قدرغه ایله کلیجك تخت عثمانی‌یه جلوس ایتدکدن صکره قارشدراندن پدرینك جنازه‌سنی آستانه‌یه نقل ایتدیروب ابوالفتح جامعنده نمازی قلنوب علما وارکان دولت لباس ماتمله حالا سلطان سلیم جامعی اولان موقع میرزا سرایی دینلور. بر فرحفزا موقع اولمغله پادشاه مغفور اکثریا محل مرقومه بنش ایدر ایدی، میتی محل مذکوره دفن وصکره اوغلی سلیمان خان جامع بنا ایدوب سلطان سلیم جامعی تسمیه‌سیله پدرینك روحنی خندان ایلدی. بومحل عبرت آلنه‌جق محلدر. قارشدران دیدکاری خرابه‌ده ابتدا سلیم خان پدری بایزید خان ایله جنك بعده استانبولده جلوس ایتدکده پدرینی خلع ایدوب دیمتوقه‌یه ارسال ایدر ایکن قارشدرانه وارد قده شربت شهادتی نوش ایتدیرمکله بایزید خان آنده وفات ایتمش ایدی. جزا عمل جنسندن یامثاندن. حکمت خدا سلیم خان تفرج وصفا قصدیله کیدر ایکن قارشدرانه وارد قده ایلرو وکیرو کیتمکه مجالی کسیلوب مرض مزبوردن قرق کون بی‌تاب وطاقت اولدقدن صکره آنده وفات ایتدی. بایزید خان بکا قیدك قیلجك کسکین اولسون اما عمرك قلیل اولسون دعاسی عینیله ظهور ایتدی. فی‌الواقع سکز سنه‌دن زیاده سلطنت واللی درت یاشنده وفات ایتدی. آز مدتده چوقدن چوق ایش کوردی اهل ایمان روحیچون فاتحه لفظلری تاریخ واقع اولمشدر. ضیف آله لفظی کذلك تاریخدر. وزرادن قوجه مصطفی پاشایی سلیم خان بروسه‌ده قتل ایتمشدر. وخادم سنان پاشا چالدیران ومصر جنکلرنده وزیر اعظمی ایدی. مصر جنکنده شهید اولدی. ویونس پاشا ایله آت باشی برابر صحبت ایدوب یولده کیدر ایکن آتدن اینديروب قتل ایتمشدر.

وحسام پاشایه مصره کیدر ایکن خان یوسف نام محلده بز مصر جنکنه
کیدیوروز اما بویله سبکبار کیتمك خطا دکلمی دیو آغزینی ارادقده سادهدل
حسام پاشا بلی دیجك خائف اولدیغی معلومی اولوب قتل ایتدی . واوج طوغلی
اسکندر پاشایی اکول اولدیغیچون قتل ایدوب اکول اولان احمق وغبی اولور .
نفوس ضایعهدندر وغبینك پاشا اولماسی عین خطادر حماقتله دولته مضرت ایدر .
حال بوکه ایو ایتدم ظن ایدر خطاسنی بیلمز بیوردی . ویونس پاشا یرینه پیری
پاشا وزیر اولوب اخر عمرینهدك وزارت ایتدی . کیبوزهده جامع وعمارت
صاحبی مصطفی پاشایی پیر پاشا تعریف ومدح ایدوب وزیر ثانی ایتدیرمش
ایدی . اتباعی سن وزیر ایله معارضه ایله که ناس سکا مراجعت ایتسون
دیملریله مصطفی پاشا حضور پادشاهیده پیری پاشانك عرضلرینه تعرض ایتدکده
پادشاه قدرشناس یانه کونه اولسون دیو التفات بیوروب انطاق ایتدکده یا بن
خدمتکارمك صدق وکذبنی بیلمزمیم دیو الندهکی پای ایله باشنه اوردقده
ینه پیری پاشا اقدم بو آدم پارسهدن آتلمش دیو قتلدن تخلیص ایتدی . همدم پاشا
عجم سفرنده عسکر عودت طلب ایدر . دیدکده قتل اولندی . یوسف چلبی
مدرس ایکن دفتردار بعده شام قاضیسی اولدی . عبدالوهاب افندی قاضی ایکن
دفتردار اولدی . پیری پاشا دخی قاضی ایکن دفتردار بعده وزیر اعظم اولدی .
بو وقتده برکیمسه برکیمسهیه بد دعا ایدر اولدقده سلطان سلیمه وزیر اولهسك
دیو انکسار ایدرایدی . یعنی وزارت بویله تهلکه اولمش ایکن پیری پاشا عاقل
کامل وتاریخشناس ومدبر اولمغله بویله غضوب پادشاهه الی الوفات وزارت ایتدی .

مرحوم سلطان سلیم خان عجم سفرندن اماسیهیه کلدکده اهل تاریخدن جعفر چلبی
مصاحبی ایدی . انجنوب قتل ایتدکده زیاده پشیمان اولمشدر . بردخی یرینه بر
آدم بولهمادم . دیر ایدی حتی بعد زمان برکون دوقه کین احمد پاشایه بن
جعفر چلبیی قتل ایتدیکمده سن قارشومده ایدك سن نیچون عفوینی رجا
ایتمدك دیو جعفر کیتسون بن قلایم دیدك بنده سنی قتل ایدیم بیوروب قتل
ایلدی . رحمة الله علیهم اجمعین .

بر پادشاه ایدی که سلاطین آل عثمانك خطبه‌سنه مولا ملوك العرب والعجم
لفظی قرائته سبب اولدیغندن باشقه خادم الحرمین المحترمین لفظی دخی یاد
ایتدیرمکه باعث اولمشدر خطبه اوقوندقجه الی یوم القیامه روح شریفی شاد اوله‌یور
شاد اولسون یرینه وارث واحد اوغلی سلطان سلیمان یکرمی التی یاشنده جلوس ایتدکده
عسکره جلوسیه و ترقیلر انعام واحسان ایدوب سمت عدالته وجاه وجلادته

وعفو وسیاسته راغب وارباب هنره مصاحب ومناصبه اربابنی نصب
وبلا جرم عزل ایتمکله خزاین سرای همایونی املا
ایتدکدن صکره یدی قله‌لری مال ایله مالا
مال ایتدی . اه .

برنجی جلدك صوكی

(91)

INSTITUTE OF ISLAMIC STUDIES

3 1761 06981435 8